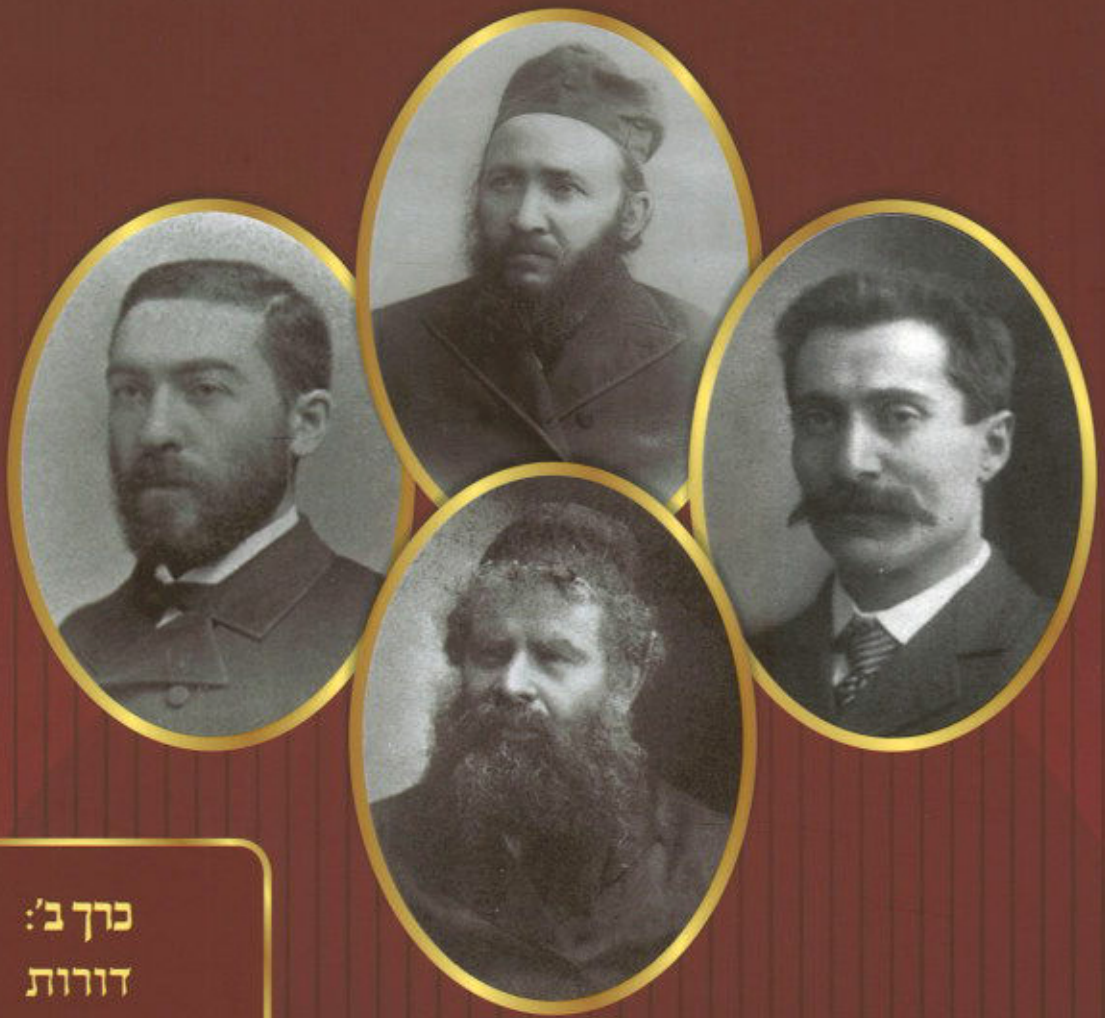
חכמי ישראל באמריקא

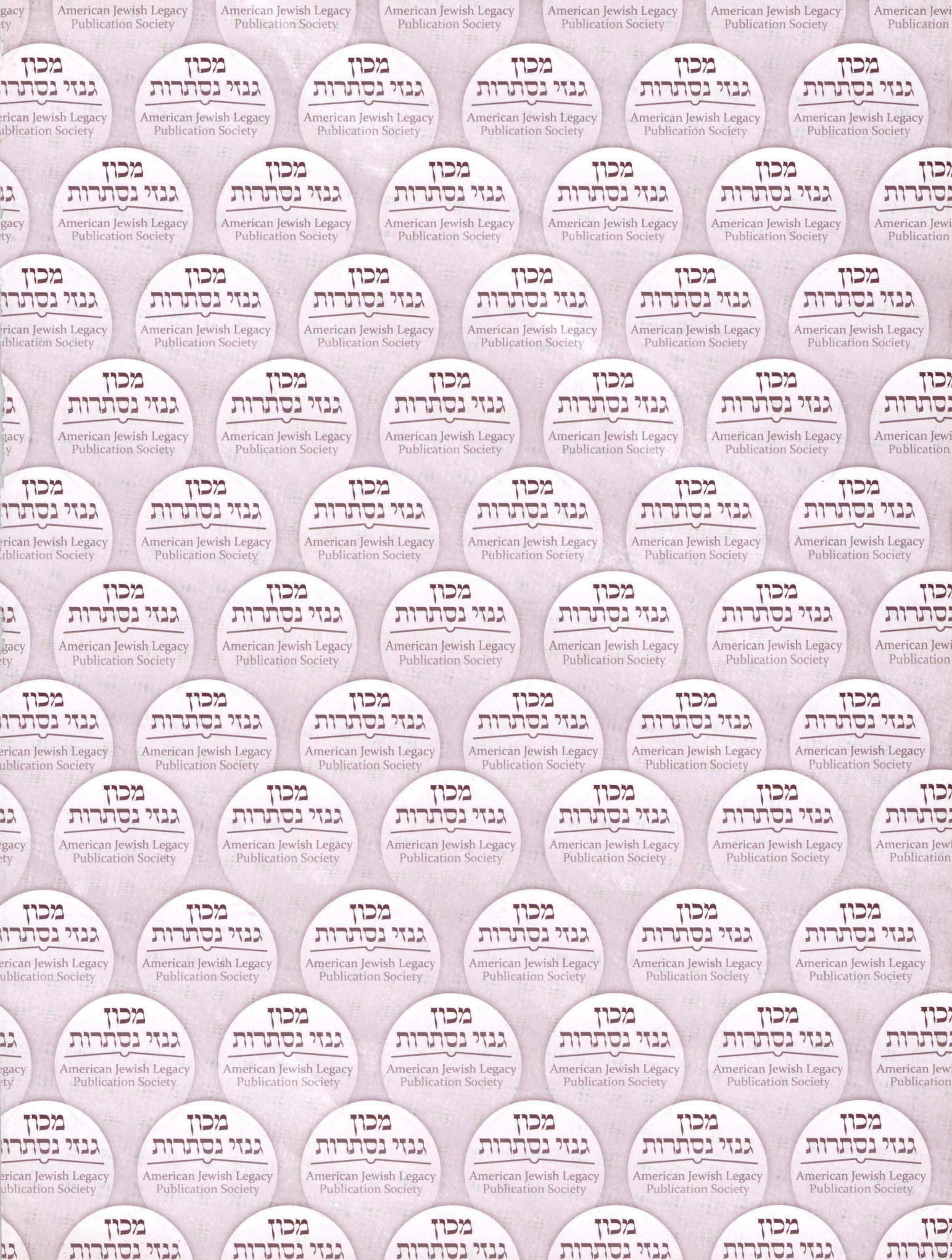
תשעה עשר ספרי הביוגרפיה של

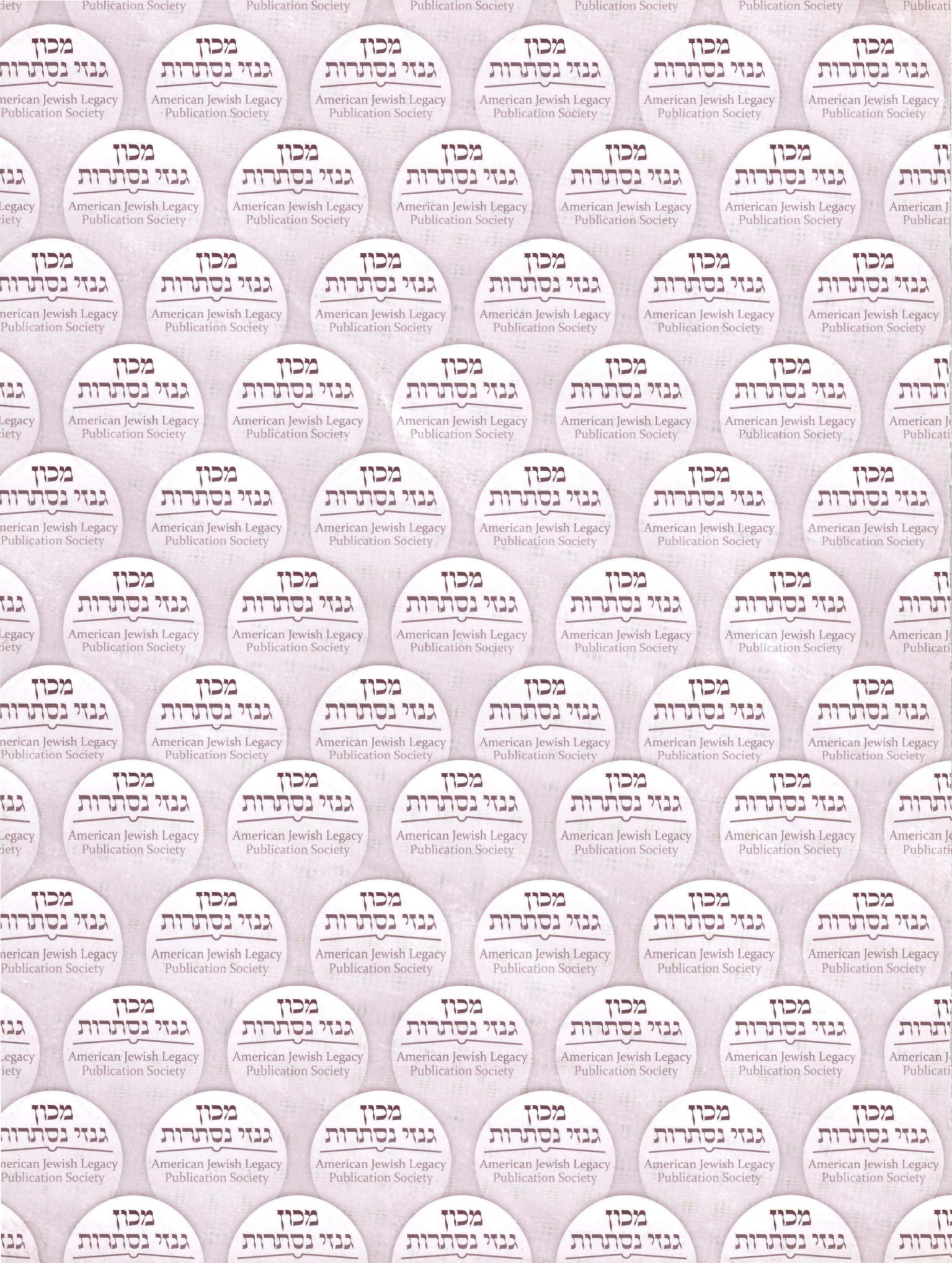
הרב בן-ציון אייזענשטאט

תולדות רבנים הגאונים, החכמים והסופרים, המחברים,
הנדיבים, ואנשי השם, על פי מקורים נאמנים ונכונים

כרך ב':
דורות
האחרונים

מכון גנזי נסתרות
American Jewish Legacy Publication Society

מכון
גנזי נסתרות
American Jewish Legacy
Publication Society

חכמי ישראל באמריקא

תולדות רבנים הגאונים, החכמים והסופרים,
המחברים, הנדיבים, ואנשי השם,
על פי מקורים נאמנים ונכונים

תשעה עשר ספרי הביוגרפיה של

הרב בן־ציון אייזענשטאדט

מקלעצק, שהיה רב באיסט סייד נ.י. ובברוקלין, נכד בעל הפנים מאירות

שהוציא לאור בשנות
תרנ"ה - תש"א

ועתה קיבצנום והוספנו

מפתח לאישים

ע"י

מכון
גנזי נסתרות
American Jewish Legacy
Publication Society

כרך ב': חלקים ז-יב

סדרת

דורות האחרונים

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

CHACHMEI YISRAEL B'AMERICA
Volume One: Dor Rabbonov V'Sofrov

© Copyright 2013

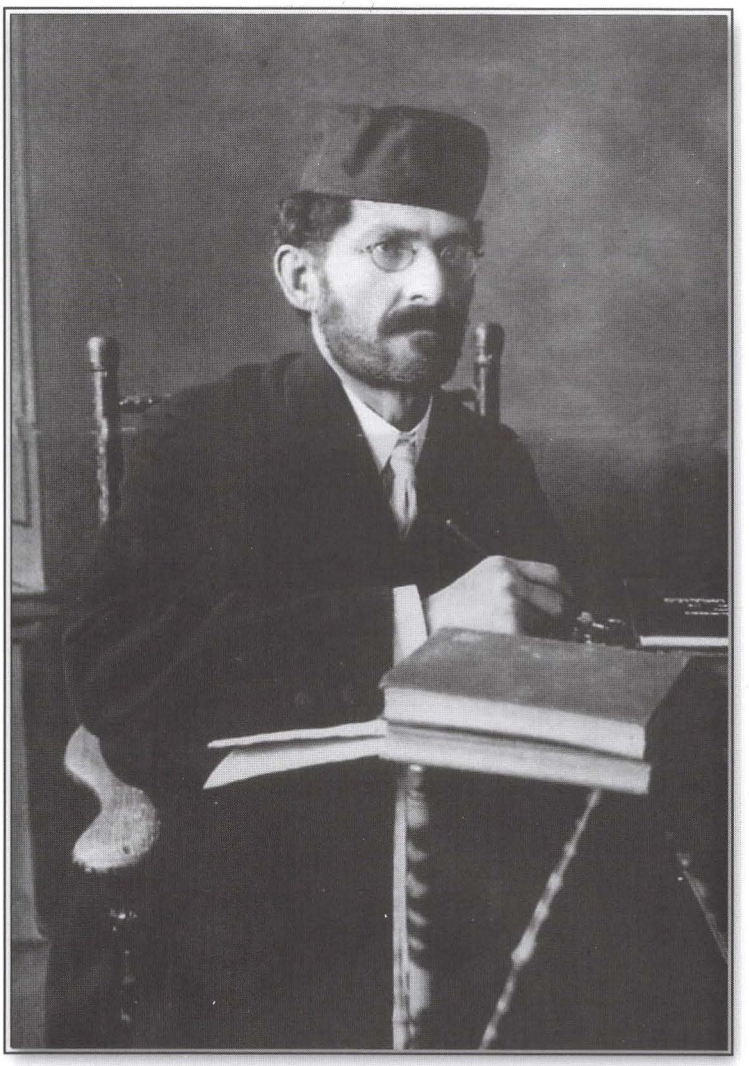
by
American Jewish Legacy - Publication Society
619 West Kennedy Boulevard
Lakewood New Jersey 08701
800-839-6996 201-938-1835
info@ajlegacy.org

בארץ אצל: הם רחוב השיירות 12/3 ירושלים 92544

All Rights reserved.
No part of this publication may be translated, reproduced, stored in a retrieval system or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing from the American Jewish Legacy.

כל הזכויות שמורות למכון גנזי נסתרות. איסור השגת גבול ידוע

ISBN# 978-0-9 846180-0-2

הרב בן־ציון אייזענשטאדט

בס"ד

תרומתו החשובה של הרב בן־ציון אייזנשטאדט להתפתחותה של יהדות אמריקא בחצי הראשון של המאה העשרים מוכרת היטב אצל היסטוריונים. יצאו לאור על ידו בין השנים תרנ"ה-תש"א תשעה עשר ספרים על רבנים, מנהיגים, סופרים, מחברים, נדיבים ואנשי השם. למהדורה זו של מכון גנזי נסתרות הגדלנו את הדפים במתכונתם, שיפרנו אותם באופן דיגיטלי וסידרנו אותם למהדורה בת שלושה כרכים. גם הוספנו מפתחות, הקדמות, וסיקורים ביוגרפיים על המחבר ומשפחתו, המופיעים בכרך השלישי.

לידיעת המעיין:

- ביוגרפיות של כמה אישים מופיעות ביותר ממקום אחד.
- המחבר איית את שמות האנשים לרוב על פי שפת האידיש וכן שינה את איות השמות ממקום למקום. על כן בחיפוש שם מסויים בספרי המחבר או שם מסויים במפתח, יצטרך המעיין לאיית את השם באפשרויות שונות מכפי שידוע ורגיל בו.
- בשולי כל דף של תשעה עשר הספרים הוספנו שם הספר, ומספר החלק, לאתר בתוך הספרים שֵם המופיע במפתח, כדי להקל על קורא.

❀ חכמי ישראל באמריקא ❀

כרך ראשון

חלק א: דור רבניו וסופריו — וואַרשא, תרנ"ה (1895)

חלק ב: דור רבניו וסופריו; ספר שני — ווילנא, תר"ס (1900)

חלק ג: דור רבניו וסופריו; ספר שלישי — ווילנא, תרס"א (1901)

חלק ד: דור רבניו וסופריו; ספר רביעי — ווילנא, תרס"ב (1902)

חלק ה: חכמי ישראל באמריקא
[דור רבניו וסופריו; ספר חמישי] — ניו יארק, תרס"ג (1903)

חלק ו: דור רבניו וסופריו; ספר ששי — ניו יארק, תרס"ה (1905)

כרך שני

חלק ז: דורות האחרונים; ספר ראשון (א-ו) — ניו יארק, תרע"ג (1913)

חלק ח: דורות האחרונים; ספר ראשון (ז-מ) — ניו יארק, תרע"ד (1914)

חלק ט: דורות האחרונים; ספר ראשון (נ-ת) — ניו יארק, תרע"ה (1915)

חלק י: דורות האחרונים; ספר שני (א-ל) — ברוקלין, תרצ"ז (1936)

חלק יא: דורות האחרונים; ספר שני (מ-פ) — ברוקלין, ת"ש (1939)

חלק יב: דורות האחרונים; ספר שני (צ-ת) — ברוקלין, תש"א (1941)

כרך שלישי

חלק יג: רבני מינסק וחכמיה — ווילנא, תרנ"ט (1898)

חלק יד: לתולדות חכמי ישראל באמריקה — ניו יארק, תרע"ז (1917)

חלק טו: אנשי השם בארצות הברית
- ספר ראשון (אבא-אהרן) — סט. לואים, תרצ"ג (1932)

חלק טז: אוצר התמונות — ניו יארק, תרס"ט (1909)

חלק יז: אוצר תמונות (הוצאה שניה) — ניו יארק, תרע"ה (1915)
אוסף תמונות מחלקים א' וה' (המודפסים בכרך ראשון)
אוצר תמונות החדש

חלק יח: ר' אייזל חריף... — ניו יארק, תרס"ד (1904)

חלק יט: רבי קלונימום זאב וויסאָצקי — ניו יארק, תרס"ה (1905)

מבואות - ומפתחות האישים

ז

חכמי ישראל באמריקא

חלק ז׳

דורות האחרונים - ספר ראשון (א-ו)

נדפס בראשונה
בניו יארק, תרע״ג - 1913

מכון
גנזי נסתרות
American Jewish Legacy
Publication Society

דורות האחרונים

ספר לתולדות הרבנים הגאונים וראשי מתיבתא החכמים
והסופרים, הדרשנים והמחברים, הנדיבים ואנשי
המעשה והשם שבתפוצות ישראל, בדורות
האחרונים, עם הערות תורניות
וספרותיות במעשים, דעות
ומושגים.

ספר ראשון (א—ו)

מ א ת

בן־ציון בהר"ר **משה** ז"ל **אייזענשטאדט**

מנכדי הגאון, מאור הגולה, רבנו מאיר אייזענשטאדט זצ"ל

בעל תשובות „פנים מאירות"

נוירק—תרע"ג

בדפוס א. ח. רוזנברג, 131 הענרי סטריט.

מ כ ת ב

הרב החכם, המטיף המופלא, רב פעלים, ומפורסם לתהלה מו"ה יהודה ליב

מכונה דר. מגנס הי"ו, נשיא קהלת ישרון בנוירק

Rev. BENZION EISENSTADT
Brooklyn. N. Y.

May 11, 1913.

Dear Sir!

I shall be glad to purchase a copy of your book, of which you have been kind enough to send me two sample sheets.

Very truly yours

I. L. MAGNES.

מנחת־זכרון

לכבוד הרב הגדול בתורה ובחכמה, רב פעלים ורב להושיע,
אוצר מלא יראת שדי ומוכתר בכתר שם טוב, פאר עדתו
וצבי עדיה, גזע קדש מחצבתו, כבוד שמו מר

צבי הירש גינצבערג

נרו יאיר, בעיר זלטפלי אשר במדינת רוסיה
ליובלו, היא שנת החמשים לימי חייו, שמלאה בשנה זו
שנת החמשת אלפים שש מאות ושבעים ושלש ליצירה,
ואלף ושמנה מאות וארבעים וארבע לגלותנו.

מבני העליה המעטים מאד, בדורנו, הנך. גבר מורם מעם! את רבי ימיך הקדשת לתורה רחבה, ודעת עמוקה, לעשות טובות וצדקה בעמך אהבת בכל ובין אחיך בעדתך הגדולה בפרט, הושטת תמיד יד חנינה לעובדי עבודת הקדש, נדולי ישרון, החכמים והסופרים שרידי אומתנו ותבוא לעזרת אחיך ברוח בכל עת, ובמלאת בשנה זו, חמשים שנה לימי חייך, חיי נשמות! יובל הוא לשלומי אמוני אחינו יודעי ערכך, בנפוצות יהורה, אשר נפשם ולבם לסנולות ישראל, וליובל זה, הוגשה לך, גדל־הרוח! מנחת עני, הנושא על שכמו יקוט הרועים ומחזיר על אוצרות נשמותינו לאסוף נדחים, הוא ספרי ההובא לך בכל רחשי לבבי, ומשאות נפשי.

מוקירך ומכבדך נצח
בן־ציון אייזענשטאדט.

"ב אייר, תער"ג.

הסכמת

תעודות גדולי הדור.

תעודת הגאון האמתי, מאור הגולה, צדיק וחסיד מפורסם ובנן של קדושים

מרן יוסף לעווינשטיין הי"ו אבד"ק סערַאצק.

שוכט"ס לכבוד ידיד נפשי הרב המהולל, החכם הכולל, ערוגת הבושם, אוצר מלא אוסם כ"ש מו"ה בן־ציון אייזענשטאדט, אחדשה"ט כמשפט, כבר אתמתי גברא וקמיעא בספריו לפרסם בשבחם של נאוני וצדיקי זמננו להקים מעפר דל ולחיות עצמות יבשות, והן זה איזה יהחים אשר נדרשתי מש"ב הג"מ אברהם אטינאג מדוקלא שעסוק הוא בחבור כזה להוסיף לו שמות עם הסכמתי, ונעתרתי לו, אף למעב"ת הי"ו יתרון לו בידיעות גדולי מדינתנו ולזרוע במדינתו צחיח סלע להוקיר ולאהוב התורה, חכמיה ולומדיה, הנני לברכו להצליח ורבים יאותו לאורו ו' עש"ק לסדר וישלח אעת"ר לפ"ק.

הק' יוסף במוהר"א ז"ל האבד"ק סערַאצק.

תעודות מר שארי הגאון הגדול, כליל התורה והחכמה מו"ה ברוך הלוי עפשטיין הי"ו מפינסק בעל „תורה תמימה".

ב"ה ז"ך טבת אעת"ר, פינסק.

אלפי שלומים למר ידידי ורב חביבי, שאר בשרי מכובדי, אדם המעלה בכל מדה ומעלה, הרב החכם הנעלה מר בן־ציון אייזענשטאדט הי"ו בברוקלין.

ינעם לי המקרה שהביאני להגיד ברכת שלום למר ידידי ולהביע לו קורת רוחי מתוספת עבודתו בקדש לחן ולכבוד סופרינו וספרתנו בספרו החדש „דורות האחרונים" תקותי תעודדני כי תלמיד חכם וחבר מתוקן כמהו, יוציא מת"י דבר שלם ומתוקן רצוי ומקובל לכל מפלגות בני עמנו, וכאשר כבר אתמחי גברא בספריו הקודמים שנתקבלו ברצון וחבה יתרה, ובל"נ אקבל עקזמפלר א' ממנו

הסכמות

לכשיצא מדפוס, והנני שונה ברכתי ותודתי וחן חן על כל הטוב אשר יעניקנו כפעם בפעם מפרי חכמתו ותנובות ידו וכשרונו הגדול, כולו אומר כבוד וברכה.

שאר בשרי, ברוך הלוי עפשטיין.

תעודת מר שארי הגאון הגדול המפורסם בחבוריו חיקרים, צדיק תמים, שלשלת יוחסין מו"ה יעקב הלוי הי"ו קאפשטיין, אבד"ק נימענצין.

ב"ה עש"ק ויק"פ, אעתר, נימענצין,

שלום וברכה אל כבוד שארי הרב הגדול בתורה ביראה ובחכמה המפורסם לתהלה מו"ה בן־ציון אייזענשטאדט. בהעלותו כעת על מכבש הדפוס ספרו „דורות האחרונים" הנני להסכים על ידו ולברכו שיראה פרי בעמלו ויקוים בו מחז"ל כל המכבד את התורה כ"ו, וכבר נודע גודל התעלת היוצאת מספרים כאלה, ודאוי לכל איש אשר אהבת התורה קננה בלבבו להיות לו לעזר למען יוסיף אומץ לזכות אותנו בספריו המועילים, דברי הבא עה"ח.

יעקב הלוי קאפשטיין, חופ"ק.

תעודת הגאון הגדול המפורסם צדיק ונשגב גזע קדש מחצבתו מו"ה שלום גוטמאן הי"ו אבד"ק יאססי והגליל.

בסייעתא דשמיא, כבוד אהובי, הרב הגדול, המוכתר בתורה בחכמה ובשם־טוב, איש חי רב פעלים, מגדיל תורה ומוקיר לומדיה, שם תפארתו מו"ה בן־ציון אייזענשטאדט, יחי לבבו לעד!

מכתבו הנכבד המבשר ואומר כי מסדר הוא לדפוס ספר „דורות האחרונים" הגיע לידי במועדו, ענג גדול ונחת רוח גבוהה עשה לי מכתבו זה, בימים האלה שנוטלים כבוד מחכמי התורה ויראי ה', לב ימי לא ישמח כי עוד יש גואל לכבודם של חכמי ישראל לכתוב לזכרון בספר את פרשת גדולתם, אשרי לכבודו ואשרי חלקו שזכה לידי מצוה כבירה זו! ילך נא בדרכו הרצויה ויעש חיל לתפארת עמנו גדוליו וחכמיו, ויברך ה' אותו ואת כל המחזיקים בידו, עיניו ועיניהם תחזינה באור ה' והודו, אשר יופע בקרוב על עם יחידו, והנני חותם בכבוד לכבוד התורה, ולכבוד בניה בוניה.

שלום גוטמאן בהגאון הקדוש מו"ה ישראל זצ"ל האבד"ק יאססי.

הסכמות

תעודת הגאון הגדול החריף, עושה אזנים לתורה, וצדיק מושל ביראה מו"ה יצחק קליין ראבד"ק סאטיאר, ועורך הירחון „אהל יצחק".

בשם ה. ובעזרתו.

שלום וברכה להעורך מערכה — אשרי שלו ככה, ה"ה הרב המאור הגדול, שבח עוז ומגדל חכם הכולל, ספרא רבא דישראל זרע קודש מחצבתו כו', מו"ה בן ציון אייזענשטאדט רב ומטיף בק"ק ברוקלין באמיריקה יע"א. זאת אומרת כי הגעתי לפרק התקבל מכתבו הגלוי קרתא דשופריא ושמחתי בבשורה טובה כי עלתה על לבבו הטהור להדפיס־תמימים על מזבח הדפוס הוא כפרו הנחמד נקוב בשם „דורות האחרונים" אשר בו אסף איש טהור כעמיר גורנה תולדות גאוני הדור ונושאי דגל התורה בימינו אלה, וארי נעשה שואל דורש ומבקש הסכמתי על מלאכתו מלאכת הקודש, ובאמנה נפלאת הוא בעיני, הלא כבר נודע ונתפרסם שם כה"ג לתהלה וחכמתו בחוץ תרונה בחבוריו הנחמדים אשר יצאו קום בכל העולם וכל מעשיו קולעים אל המטרה להרים כבוד תורתנו הקדושה חכמיה והוגיה, והלא הסכמות העולם לו למנה? ובפרט חבורו זה אשר כל בר לבב יבין מרעתו כי יש בו כבוד התורה וחבוב הקודש לנושאי דגלה למען דעת אשר לא אלמן ישראל גם בדורנו. תקותי בטח כי הד"ג יראה פרי בעטו והקונים והעם יחשו להביא ברכה זאת לביתם ואני תפלה יזכהו ה' לברך על המוגמר ויברך ה' חילו יחזקהו ויאמצהו לעמוד על משמרת הקודש לעשות תושיה ויסף אומץ ויחליף כח ולא ימוש מעשות פרי תואר בתבונות כפיו בכרם ה' צבאות כאו"נ העדינה וכנפש שה אחת מן הצאן מן המאתים אדם מועט לעולם.

פה סאטמער אונגארן) לסדר שמות ותרא אתו כי טוב הוא תרע"ג לפ"ק
יצחק ה"ק קליין, ראב"ד הנ"ל.

תעודת הגאון הגדול החריף המפורסם מו"ה בנימין שלמה ראבינער מגאוני המו"צ בנוירק.

ידיד הרב הגדול בתורה ובמדע ומופלא בספרות העברית שלשלת היוחסין כו' מו"ה בן ציון אייזענשטאדט נ"י שכבר יצאו לו מוניטין בעולם בספריו היקרים והמועילים אשר חבר והוציא לאור מדפים כעת ספר חדש ובשם „דורות האחרונים" יקרא, להודיע לדור אחרון מגדולי ישראל אדירי התורה והחכמה

הסכמות

והמעשה שהיו בנו, לזאת אמינא לפעלא טבא ויהא רעוא שיברך על המוגמר וכל א' יכנים ברכה זו בביתו הן מצד מחברו שהוא מפורסם לגדול בתורה ורב בחכמה ומצד חבורו שהוא עוטר חכמי ישראל בתפארה לעולם והוא טוב ומועיל, ולהיות בעזרו של הרב הגדול המחבר נ"י שיוכל להוציא לאור יתר ספריו, ולמען כבוד התורה ולומדיה באתי עה"ח, היום יום ב' ה' אייר שנת תרע"ג, לפ"ק.

נאום בנימין שלמה מכונה בינש זלקינד, ראבינער, רב בנויארק.

תעודת הרב הגדול, החכם המפורסם לתהלה צדיק ורב פעלים מו"ה

דובער מכונה דר. דראכמאן, רב דנויארק.

ב"ה כ"ג לחדש שבט, תער"ג לפ"ק ניו־יארק, יע"א.

כבור הרב החכם והסופר מר בן־ציון אייזענשטאדט נ"י:

נעתרתי לבקשת כבודו בדבר ספרו החדש „דורות האחרונים", והנני מקוה כי מלאכת ה' בידו תצליח כי זה דבר נחוץ ומועיל מאד לידיעת תולדות ישראל, כל עם ועם מוקיר את תולדותיו ובפרט תולדות הגדולים החכמים והסופרים שבו, הן גדולי העם הם החלק היותר נכבד מעשרו הלאומי, ות"ל יש לנו עושר רב כזה, רבנים גדולי תורה העומדים לפני אחיהם להאיר להם ולהורות דרך, נדיבים המציינים ברוב צדקתם, חכמים בכל ענפי החכמה ומלאכת־מחשבת, ולכך צריכים להודיע את שמותם ומעשיהם ולפרסמם בעולם, וכאשר יש לכבודו הידיעות הנחוצות לזה במדה מרובה מובטחני שספרו שהוא אומר להו"ל ימלא תפקידו באופן טוב ומרוצה מאד, אף ראיתי הדוגמאות ממנו והן עשויות בטוב טעם ודעת, ויצליח במעשהו לתועלת ספרתנו התולדתית, והנני מכבדו ומוקירו

דוב בן הח"ר בנימין דראכמאן.

תעודת הרב הגדול בתורה ובחכמה, פאר השלמים, הגביר האדיר

המפורסם והנדיב הנעלה מו"ה אלכסנדר יארמולאווסקי זצ"ל,

מנשיאי ישראל בנוירק.

כ"ז תמוז, תרס"ט.

כבוד הרב החכם משכיל מפואר בספרות העברית, מופלג בתורה כש"ת בן־ציון אייזענשטאדט נ"י:

מכתבו מן י"א תמוז קבלתי, אנכי מכבר ידעתי כי כל חכמי ישראל יעברון לפניו כבנגי מרון ולכתוב כל אחד בתפארה ובשבחו כאשר יושת מפי כת"ר,

הסכמת

וכעת הגדיל לעשות להציב חכמי ישראל מערכה אל מערכה אשר כל חובב עמנו יוכל להביט תמונות חכמינו. ובכן רב ברכות לראש משביר כמהו ולאות תודה על פעולתו, יהיה לרצון לקבל את הסך הלוטה בזה, מוקירו ומכבדו כערכו הרם

אלכסנדר יארמולאווסקי.

תעודת הרב החכם הגדול והחוקר המפורסם, צני דמלי ספרא מו"ה אליעזר

המכונה פרופיסור דייטש הי"ו, רב ומורה בבית המדרש בסינסינטי.

להאדון מר בן־ציון אייזענשטאדט.

אדוני הנכבד! הודעתו כי מוכן הוא להוסיף על העבודה אשר עבד זה שנים אחדות במקצוע הבאוגרפי, היתה, לי לקורת רוח, כל איש אשר אהבת קדמוניות היהודים נטועה בלבבו, ידע את ערך העבודה הזאת, החזון הזה נסתם בישראל ימים רבים, מה גדלה נחת רוחי בראותי את „מגלת ספר" לר' יעקב עמדין ז"ל אשר היתה מונחת בקרן זויות כמאה וחמשים שנה, וכמה פעמים ישפל רוחי בזכרי את אבדן האוצר הגדול שאבד לנו מפני כי לא רשמו נכדי המאור הגדול רש"י ז"ל, שהיו גדולי דורם, את זכרונותיהם מחיי אבי אמם הגדול. לכן לכל איש אשר ילקוט זכרונות חיי בני דורו להרחבת ידיעת הבאים אחרינו, אקרא בקול גדול: יישר! ואת ספרו „דורות האחרונים" אקבל במקח שלם בעת צאתו לאור, דברי מוקירו.

אליעזר בר' יששכר בער ז"ל דייטש מורה בבהמ"ד בסינסינאטי, עש"ק, ט' אייר, תרע"ג, לפ"ק.

תעודת הרב הגדול החוקר המהולל, חכם הרזים נדיב ורב צדקות מו"ה

יהודא ליב הי"ו קרינסקי ממינסק בעל „מחוקקי יהודא" על התורה.

כבוד ידיד ה' וידיד נפשי הרב החכם הכולל, אשכול המדעים, שוחר הטוב והתושיה, כל רז לא אנס ליה, פאר ישראל והדרו מ' בן־ציון אייזענשטאט שליטא:

מכתבו היקר והחביב לי מאד, קבלתי, האח! כליותי תעלוזנה מהבשורה שבשרני יקירי, כי בקרוב יו"ל ספרו "דורות האחרונים" ואם כי רבות שבעתי ענג מחבוריו היקרים שהוציא עד עתה לאור, תקותי תאמצני כי עוד יוסיף אומץ לפאר בית ספרותנו כיד החכמה שקננה בלבבו הטהור, ושולח אני לידידי יקירי ד"ק, וכשיצא לאור אי"ה, אקבלו באהבה רבה, ולזכרון אהבתי אליו שולח אני לכ' ספר שמות עם באורי „מחוקקי יהודה", ויואל נא אלה להאריך ימיו ושנותיו בנעימים כי עוד ינדיל וירומם קרן ישראל וחכמיו בתורתו וחכמתו, אוהבו ומכבדו

יהודא ליב קרינסקי ממינסק.

ייטיב ה׳ לטוב ולישר בלבבו, איש חמודות ורב תהלות נדיב על נדיבות יקום תומך תורה ונוצר תושיה, הגביר המשכיל השלם בדרכיו לבו לאל אמונה, כבוד שמו מפארים מר **יצחק יוסף** נ״י **קויפמאנן** מנכבדי עדת ישראל אשר **בברוקלין** אמריקה, כי כבד את התורה וחכמיה מהונו ומאדו ויהי מן העוזרים להוצאת הספר הזה, בסכום הגון ונכבד, יהי האל המברך את עמו ישראל עמדו. יצליחהו בכל אשר יפנה, והיו החיים והשלום אתו ואת ביתו עד העולם, ובאשר ברא מזכה אבא, ומגלגלין זכות ע״י עושי טוב, אחרות פֶּה על הלוח, ולמשמרת לדור יבוא, שם אביו המנוח איש תם וישר, ירא אלקים וסר מרע כל ימיו, גברא דדחיל חטאין ומוקיר לומדי תורה כבוד שמו מר **יחזקאל** ז״ל ב״ר **יעקב קויפמאנן** מעיר וויזאן (פ. סובאלק) שנפטר בשם טוב בזיטקים במדינת פרוסיה, ביום ג׳ ער״ח אייר שנת תרע״ג לפ״ק, והובא לקברות ע״י ניסו היקר ה״ר **מרדכי ליב צוקערמאנן**, וחתנו כבנו הנכבד ה״ר **יוסף לינדענטהאל** מוויזאן—בעיר נאלדאפ הפרוסית. בן ששים וחמש שנים היה במותו והשאיר שני בנים יקרים וארבע בנות. לזכר עדי עד יהיה, ובצרור חיי עולם תהיה נשמתו הטהורה צרורה!

למזכרת נצח

ייטיב ה' לטוב, אוהב תורה ודעת, נדיב ומשכיל ושלם בדרכיו ה"ר **חיים זנוויל שפר** הי"ו מיקירי קרתא דברוקלין ונשיא הת"ת המפואר "תפארת ישראל" במזרח נוירק אשר תמכני לטובת ספרי לעשות מזכרת נצח לאביו הר' המופ' ומופלא בתורה ויראה למד ולימד עושה ומעשה מוהר"ר **יוסף** ב"ר יצחק יהודה **שפר** שהיה ש"ב קרוב לחמשים שנה בעיר ווישנעווע, פ. ווילנא, והניד שעוריו בבהמ"ד שמה, ונפטר כבן ס"ח א' דר"ה תרע"ג וכבוד גדול נעשה לו במותו, לזכר עולם יהיה! ובצרור חיי עולם תהיה נשמת הטהורה צרורה.

ואציב עוד בפתח ספרי ציון לבת ציון מצוינת בחכמה והשכלתה בתורה, בטוב לבבה בנדבת רוחה ובמדותיה התרומיות, יראת השם ומלאה חסד מרת **פייטשע** (בת המופלג והסוחר הנכבד הר"ר ישראל ברוך הלוי זילבערשטיין מיעדוואבנא שנפטר כ"א מ"א תרנ"ד בסייני מרת מאשה לבית זאטשיסטי שנפטרה כ"ד אייר תרס"ט בלאמזא) אשתו של המופלג השלם בתורה ויראה הגביר הנכבד הר' מענדל קובערסקי הי"ו, מנשיאי עדת ישראל בנויארק — שנפטרה בדמי ימיה בשנת הארבעים ואחת לחייה, ביום א' לסדר ויקרא א' דר"ח אדר ב' שנת תרע"ג, היא היתה מבנות העליה המעטות בדורנו, ביתה בווארשא ברחוב נאוואליפיא מספר ל"ג היה פתוח לרוחה לרבנים מגידים מחברים, ות"ח ענים, ותחבב מצוה גדולה של הכנסת אורחים מאד, ובבואה לאמריקה היה ביתה בעיר ברוקלין, מזרח נויארק, רחוב ניו דזורסי מספר "תצא" בית מחסה ומשען לכל איש צר ומצוק עני ורש אשר מצא בו עזרה ותמיכה ונחומים בצרה. רבנים וגדולים, נדיבים ונכבדי קרת באו ללוות את האשה הגדולה במעלות הרוח והנפש הזאת לבית עולמה ויבכו לאבדן נשמה טהורה זו והובלה לקברות בהמון רב ובכבוד גדול, וסגר עליהם המדבר והקינות מפני יום ר"ח ויספידוה אך בלבותיהם פנימה, ואך גיסה האי גברא רבא אשכל הכופר בו תורה חכמה ויראה נפגשו הרה"ג ר' אליהו מרדכי הי"ו פינקעלשטיין (תולדות אדם המעלה והמעולה הזה תבאנה אי"ה בפנים הספר באות פ') דפס את טפוסה לפני הנאספים, ובהיות גם אני הכותב בדמע, אחד ממכיריה היטב בחיים ואדע את ערכה הנדול שהיתה דנולה מרבבות, אמרתי להציג לה שם עולם לא יכרת, ותהא נפשה צרורה בצרור חיי עולם!

הקדמה

בזמן שהחלותי עבודתי באספת תולדות הידועים ובעלי השם שבעמנו, מן הזמנים המאוחרים, היתה מחשבתי להועיל באחת, ולעתיד, לתת שארית ושם לאלה הראויים לזה מפאת ערכם המוסרי ולא יאסף זכרם כדרך שנאסף זכרם של רבים מן הגדולים בדורות הקדומים, ואחרי שעזרני האל יתעלה לאסוף לחבר ולהוציא ששת חלקי ספרי „דור רבניו וסופריו" שנתפרסם בתפוצותינו, ראותי שעבודתי לתועלת משנית היא, גדולי האסופות ודורשי רשומות בזמננו, מעתיקים, מהם בהזכרת שמי ומהם בלתו, מספרי, ערכים ופרקים שלמים, ורבים מן החכמים והחוקרים משתמשים בו הרבה במצאם בו ידיעות ראויות.

ומשום זה הנני מוסיף להמשיך עבודתי במקצוע התולדתי לקבץ ולהוציא גם ספרי הנוכחי, הכולל גם הוא קורות חייהם של דבים מן המפורסמים ואנשי השם שבנו, לדגליהם ומפלגותיהם, אשר בדורות האחרונים, שלא בא עוד זכרם בספרי הנזכר, אף לא, בדובם, בספרי זולתי, ומטעם ההוספות הצדדיות אשר הוספתי בו בענינים תורניים ודברים דתיים או מושגים לאומיים שנדונו בעתות אלה, שניתי את שם ספרי.

אוסף תולדתי כזה, השמור להבא ולדורות, צריך להעיר, לגלות דעת במעשים תנועות או זרמים שנראו במהלך תקופתו בחיים ובספרות, ואשתדל להמציא זאת, באיזה קרוב והתיחסות לנושאי התולדות, כפי משפטי ההגיוני ורוחי אני, בהרחקת הדעות השונות שנתגלו בכתבים או בספרים אחרים.

בכללו, נועד הספר הזה, בעד חמשת אלפים ערכים או שמות שאספתי מחדש, ומפני העבודה הסדורית הרבה, והעיון הגדול בחקרי שאלות דתיות ועניני ספרות ומדע חשובים, שאני בא להוסיף ברבים מן השמות, וביחוד מפני ההוצאה הכבדה של ההדפסה, הוכרחתי לחלקו לחמשה ספרים בודדים, שבל אחד מהם יאצור אלפא־ביתא של אלף שמות בערך, ולהוציא אור כל אלפא־ביתא בחוברות ושעורין כפי אפשריותי.

בטעמו וסגנונו, הרי ספרי דומה ביותר לספרים ממינו שבספרות הרבנית הישנה, שהיתה ותהיה תמיד לעקרית ומקורית והמקבלת בעם. מניתי שבחם של אנשי השם כדרך שהיו מונים יתר המחברים התודניים, ערכתי עדכם של האנשים לחשיבותם ומעלתם בתורה בחכמה או במעשים כפי שמפורסמים בין הבריות

הקדמה

אשר בסביבתם או גם מחוצה, ומעטים מן החכמים שחסריו, מסבה מן הסבות, פרסום והתודעות, ערכתים מהשקפה תיכונית עצמית בטיבם הרוחני.

למרות מה שהמהלך החדש מרחיק את ספרתנו ממקומה הראשון ומשליל ממנה את טפוסה הקדום, ומשתדל לשנותה בפנים חדשות המתראות לזרות, לא התנהגתי בדרך זו. הספרות כעם, אין היא משתנית ומקבלת צורות אחרות, וכשהגיעה לכך, שוב לא תסתגל על העם ובשום פנים לא תהיה עוד לו מקניניו העולמיים ואף זמני העוברי, ומההכרה הזאת הבאתי על ספרי גם הסכמות גדולים וחכמים כמנהג שנהגו בו הותיקין.

חייב אדם לברך על הטוב, והנני להשיב תודה וברכה להמחזיקים בימיני ויבטיחוני להשתתף בהוצאת ספרי, ובנעימים אזכיר שמותם, והם: הרב הגאון החכם השלם בן־משפחתי וקרובי ר' משה חיים קאמענעצקי, מו"צ בנוירק, הרב הגאון הדרשן המפורסם ר' שמעון יצחק פינקעלשטיין ראבד"ק בראנזוויל, הרב הגאון איש האשכלות ופאר השלמים מוה"ר יהודה העשיל לעווענבערג ראבד"ק דזוירסי־סיטי, הרב הג' החכם והדרשן המופלא מוה"ר מרדכי אהרן קפלן, רב דחברת „בני יעקב", מזרח נוירק, חתבם כליל המרעים והרופא המפורסם דר. ישראל קויפמן בבראנזוויל, העסקן הצבורי הגדול והנואם הנעלה מר. יוסף ברנדם בנויארק, החכם והסופר דר. משה רבינסון בנויארק, עורך־הדין הגודע החכם והסופר מר מורים סילם בנויארק, הסופר היקר דר. יעקב שניצר והמשכיל הנודע רב הפעלים מר. אלבערט קרוגר בנויאק, ואחרון חביב אהובי ורעי המשכיל המצוין, נדיב הלב ועסקן כללי נודע, הגביר מר. יעקב פינק בברוקלין, יתברכו כלם ממעין הברכות, בשלום אמת אושר וחיים.

ובאל הנני בוטח כי ירצה גם פעלתי החדשה לחוננה בעיני הנבונים והצופים בעם והיתה להם לאור עולם זרוע באוצר החיים.

הדל באלפי משפחתי הרמה

בן־ציון, בן לאבי מורי ורבי, איש תם וישר ויראי ה' מר. משה

זצ"ל אייזענשטאדט נכד להגאון מאור הגולה, מרן מאיר אייזענ־

שטאדט זצק"ל בעל „פנים מאירות".

ז"ך למטמונים, תער"ג, בראנזוויל, אצל נוירק, באמירקה הצפונית.

דורות האחרונים

אות א

אבן־פראמטער, הרב ר' יעקב הלוי, הרב הגאון צדיק ותמים, אב"ד בעיר ניו־הייוועז (ב. קאנג.) באמריקה, נולד ביום א' שבט תרי"ד ברינא (ליפלנד) אביו הר"ר אליעזר איש תמים וירא"ה חנכהו בתורה ותלמוד ויסתופף בהישיבות אשר בפלאצק, ווילנא וקאוונא, ואחרי שהרבה חילו בתלמוד ופוסקים סמכוהו הגאונים רי"א מקאוונא, ר"י יאזעף מזאגר, ר"מ שפירא מרינא ורא"ג מטעלז, ויהי לרב בערים שונות ברוסיא ובא לאמריקה זה יותר מעשרים שנה וישמש בקדש בקליבלנד וזה י"ב שנה שמכהן פאר בעיר ניו־הייוועז (ביחד את הרב הגאון איש האשכלות מוהר"ר אברהם אבא ראזען הי"ו). נדפסו חדושיו ב„מאסף" מירושלים, והוא חריף ובקי ומתמיד בתורה עניו וצנוע, והרבה לעשות לטובת היהודים והיהדות בעירו, (וחבר הוא הרה"ג הי"ו ל„אגדת הרבנים האורתודוכסים באמריקה וקנדה"שנוסדה ביום ג' כ"ד תמוז תרס"ב שנאסף בו הגאון הרב הכולל ר' יעקב יאזעף זצ"ל, ומטרתה: להשניח עך חנוך הילדים בארצות הברית שיהיה ברוח ישראל סבא, לעורר לשמירת השבת לבער את הטרפות והנבלות, להזהיר על קדושת מהרת המשפחה, לזרז לשלום ולאחוה, ולהשתדל בהרמת מצב הצדקות, ולזכרון לדורות אזכיר שמות רבים מחברי האגדה וחבריה, והם: הגאון הגדול החכם איש האשכלות נחמד למעלה ואהוב למטה ר' אברהם יעקב נרשון לעסעד אב"ד דסינסינאטי, הגאון הגדול החריף והמעמיק ומופלא בבקיאות ר' שלום אלחנן הלוי אב"ד דבהמה"ג דנויארק, הגאון הגדול החכם והמטיף המופלא, רב פעלים ורב תהלות ר' דוב אריה הכהן לעוועגטהאל אב"ד ראשי דפילא־דעלפיא, הגאון החכם השלם נשיא ארץ ישראל בארצה"ב ומפורסם לתהלה ר' דובער אבראמאוויץ אב"ד דסאנט־לואיס, חגאון הגדול החריף המפורסם ר' שמואל צבי ווייז מו"צ בנויארק, הגאון הגדול החריף ומופלא בהוראה מו"ה בינוש זאלקינד ראבינער מו"צ בנויארק, הגאון הגדול ומפודסם לתהלה ר' משה זבלון מרגליות מו"צ בנויארק, והגאון הג' חריף ומפולפל ודרשן מופלא מו"ה ישראל ראזענבערג אבד"ק פעטערסאן, הגאון הגדול החריף והחוקר ר' אברהם אליעזר אלפערשטיין מו"צ בנויארק, הרב הגאון המופלא ר' אהרן נארדאן מו"צ בנויארק, הגאון החריף ומפולפל ר' יהודא דוד בערינשטיין מנויארק, הגאון המפורסם חכם ושלם ר' אברהם משה שערעשעווסקי אבד"ק באסטאן והרב הגאון המופלא והדרשן המפורסם ר' יצחק הלוי סגל אבד"ק בעיאו, הרב המאוה"ג החכם והדרשן הנעלה, איש חמודות ורב תהלות מו"ה צבי הירש הכהן אבד"ק מאנטריאל, הרב המאוה"ג החכם והחוקר ר' חיים הירשענזאהן אבד"ק הובאקען, והגאון

המפורסם כליל השלמות ודרשן מופלא מו"ה צבי חיים פאפקין אבד"ק יומיקא, חרב המאוה"נ החכם וחדרשן ר' זלמן יעקב פריעדמאן אב"ד בבאסטאן, הנאון הנ' והחריף ר' יהודה ליב לעווין אבד"ק דעטראים, הרב הגאון המפורסם החכם השלם והסופר היקר ר' אשר ליפמאן זרח אבד"ק לואוסוויל, הרב הגאון הדרשן ר' נדליה סילווערסטאן אבד"ק וואשינג-טאן הבירה, הגאון הגדול החריף והדרשן המופלא ר' אברהם אהרן יודעלאוויץ אבד"ק באסטאן, הרב המאוה"ג החכם השלם והסופר ר' יצחק זאב וועגדראוו-סקי, והרב הגאון החכם ר"י פאלק איזראעליט אבד"ק טשעלסי, הגאון הגדול המופלא בחריפות ר' צבי הירש גרא-דזענסקי אבד"ק אמאהא, הרב הגאון המפורסם ר' שלום איזראעלסאן מו"צ בשיקאגא, הגאון המפורסם ר' סענדעד ליפשיץ אב"ד בסינסינעטי, הרב הגאון החכם השלם ר' חיים מרדכי לאסקער אבד"ק טראי, הגאון המופלא בבקיאות מוהר"ר משה חיים ראבינאוויץ אבד"ק בראנזוויל, הרב הגאון המפורסם והדרשן המפואר מו"ה שמעון יצחק פינקעלשטיין אב"ד"ק בראנזוויל, הר"הג הנעלה החכם והמטיף המופלא ואיש חמודות מוהר"ר יהודה העשיל לעווינבערג אבד"ק דזורסי סיטי, הרב הגאון ר' משה פיינשטיין מו"צ בנויארק, הרב הגאון ר' שמואל ראפפורט אבד"ק ספרינגפעלד, הדב הגאון ר' משה ליב בערינשטיין אבד"ק עליזאבעטה, הרב הגאון המופלא ר' זכריה יוסף ראזענפעלד אבד"ק סאנט לואים, הרב הגאון המופלא ר' פייוויל דאווידזאן, אבד"ק פאסייק, הרב הגאון ר' שלמה דוב הכהן שפרינץ אב"ד בבאסטאן, הרב הגאון המפורסם ר' צמח האפפענבערג אבד"ק הארט-פארד, הגאון החכם המופלא מוהר"ר שמואל דוד פיינבערג מו"צ בנויארק, הרב הגאון החכם השלם ומצוין במדותיו ר' אליהו אינזעלבוך רב דבהמדה"נ בברוקלין כעת, הרב הנ' עדיו לנאון ולתפארת מו"ה שלמה זעלצער אבד"ק ראקעסבורי, הרב הגאון ר' שמואל אבראט-סאן ר"מ בנויארק, הרב הגאון הדרשן המופלא ר' יעקב איסקאלסקי מו"צ בנויארק, הרב הגאון ר' זאב וואלף נאלד רב דברוקלין, הרב- הגאון החכם השלם ר' צבי נוטערמאן אבד"ק סקרענטאן, הרב הגאון הנעלה ר' ברוך בנימין נוטה מו"צ בנויארק, הרב המאוה"נ ר' אברהם הירשאוויץ מו"צ בברוקלין, הרב המאוה"ג ר' משה מאיר מאטליק מו"צ בנויארק.

ודע כי רבים מנדולי רבני האמריקה עמדו מנגד להאנדה וביניהם הרה"נ ר' חיים יעקב ווידרעוויץ שהיה נודע בשם „הרב ממאסקווא", הגאון הנ' המפורסם ר' יהושע סינעל זצ"ל, שהיה מפורסם בשם „הרב משעבס", ולהבדל"ח הגאון המופלא ומפורסם לתהלה צדיק וחכם מוהר"ה הכהן דר. קליין הי"ו הגאון המפורסם החכם ורב הפעלים פה מפיק מרגליות מוה"ר אהרן מרדכי אשינסקי אבד"ק פיטסבורג, הרב הגאון החכם והדרשן הנעלהמו"ה ישראל זיסיל רובינ-שטיין אבד"ק פראווידענס, הרב המאוה"נ

חכם ורב פעלים מוהר"ח המכונה דר. פירייַרא מענדעס, והרב הגדול החכם המופלא רב תהלות דר. דובער דראכ־מאן הי"ו, ועוד, ומקרוב בא לשכון כבוד בנויארק הרב הגאון הספורסם ר' גבריאל זאב וואלף מרגליות והוא אב"ד ל„עדת ישראל" שמה וגם הוא לא נתן ידו להאגדה).

אדלמן (איגוש) הרב ר' שמחה ראובן, הרב הגדול המפורסם מחכמי ישראל בדורנו, ממשפחת גדולי יוחסין, ונודע בשמו הכנויי „הש"ר העדלמי", נולד בווילנא לאביו הרב הגדול ר' חיים ליב (נפטר בירושלים ונקבר בהר הזיתים, והשאיר חדושים על הרמב"ם שנדפסו אף קצתם בווילנא תרס"ב) (בהרה"ג ר' מאיר) בשנת תקפ"א ויתחנך מילדותו בתורה ודעת ויראה מוקדמת ויתנכר בכשרונות נפש גדולים, בשקידה רבה, בשכל הריף וישר ובזכרון נפלא, וילמוד מהרב ר' יוסף טורמאש (מגיה בביהד"ג בווילנא) ויהי אח"כ לתלמודו של הגאון הגדול בדורו ר' אבלי כפאסווואל ומבנו בא להסתופף בישיבת וולאזין ויהי מטובי תלמידי הגאון הגדול הצדיק וחכם ר' יצחק זצ"ל ויאהבהו, רבו הגאון בראותו כי ברכה בו וכי לאילנא רברבי יתעביד. בשנת תקצ"ט נשא לו אשה משכלת ויראת ה' מרת חייה ברוינא, בת הר' ר' יוסף גארפינקעל, איש תמים וירא ה' נגיד ונדיב וממשפחת הגאון בעל סדה"ד, בעיר ראסיין (פ. קאוונא), וישב על שלחן חותנו והרבה לשקוד בתורה, בתלמוד ומדרשים ובספרי חכמת ישראל ויהי לאחד מגדולי ישראל ובקי בכל הספרות הרבנית, ויחרוז פנינים ומרגליות לתורה ויחבר ספרים להצדיק קדושת המסורה ממחלליה שפרצו אז בין המשכילים החדשים, וישלח דבריו במאספים שונים לחכמת ישראל והמה כתובים ברוח נאמנה לקדשינו ובבקרת עזה וחריפה ויעש לו שם נדול בין חכמי הדור כרש"י פין, ר"י רייפמאן וראצ"ה צווייפעל. הרה"ג המופלא הזה מאשר לא חפץ ליהנות מתורתו וחכמתו עסק רוב ימיו במסחר ויהי לנושא משרות מסחריות בבתי סוחרים ועשירים, ויהיו לו שעות יום לעבודה ולמקור פרנסתו ולילותיו לנרסא ולעסקיו בתורה ומדעים, ואחרי שמתה עליו אשתו, שחי אתה כשלשים שנה, נשא אשה שנית מטעלז, ויתגורר בערים ברוסק, קאוונא, ויסבול עמל ותלאה ודחקות וחלי וגם בחלותו לא פסק פומיה מגרסא ותהי תורת ה' שעשועיו ויסור נפשו על התלמוד וחבור ספריו הרבים. נפטר בהיותו בן שבעים ושתים שנה, ביום ג' כ"ב טבת תרנ"ג בעיר וואַרשא.

הרה"ג הגדול הזה כתב הרבה מאמרים ב„השרון", „הכרמל", „המגיד", „הכרם", ובכלם מטרה גדולה וקדושה היתה לו, להצדיק את קדושת התלמוד והמסורה וספריו שחבר והו"ל מראים גדל תכמתו בתורה ויראתו את ה', והם: „שושנים" בשמושי הלשון ודשרשים העברים (קעניגסבערג תרי"ט), „המסלות" (ווילנא תרל"ה), „התירוש" על המדרש רבה, ג"ח (וואַרשא תרנ"א־תרס"א), והשאיר אחריו עוד ספרים גדולים ורבי ערך לתורת ישראל וספרותו הישנה ונשארו ת"י בנו הוא ידידנו הרב החכם המפואר והסופר הנעלה מר מרדכי יצחק אדלמן מחכמי העיר ביאַליסטאק, והוא הו"ל תולדות אביו הרה"ג זצ"ל בספר מיוחד בשם „חכם וש"ר", וואַרשא תרנ"ו, ושם פרשת גדולתו, ובנו השני של הרב ז"ל

הוא מר ידידנו הנאון הגדול המפורסם, החריף העצום והבקי הנפלא מוהר"ר חנוך העניך היו' מנאוני המו"צ בווילנא בימינו. (עי' תולדותיו בח"ד מספרנו „דור רבניו וסופריו" אות א').

אנדרן, הרב ר' שמואל יצחק, הרב המופלא, חכם ושלם ורב פעלים לחזוק התורה נשיא ישיבת „רבנו יעקב יוסף" בנוירק, נולד לאביו ר' נחום דוד, איש ירא אלקים ומוקיר רבנן מאד, בר' יהודה ליב, בר"ח סיון תרי"ד, בעיר מצער ווידעשאק, אצל ווילקאמיר, ונתחנך בדווינסק (דינאבורג) אשר שם העתיקו הוריו משכנם,, בחדרים, ואח"כ בישיבת הרה"ג ראצקער. כבן י"ג למד אצל קרובו הרה"ג ר' ברוך וואלט, ויצטין הנער בהתמדתו העזה שלמד כח"י שעות במעל"ע, ויעש חיל בתלמוד. וידע את כל מסכת עבודה זרה בעל פה, ומרוב שקידתו חלה והפסיק, עפ"י פקודת הרואים, למודו בגפ"ת ויתעסק אז שעות אחדות ביום בלמודים כוללים וביחוד בתורת שפת אשכנז ושפ"ע ויקרא טובי ספרי ההשכלה. תרל"ד נשא אשה צנועה ויראת ה' מרת פרוממע רחל בת הר' משולם פייוויש זלאמאיאבקא בסוויר, ויהי למורה ויקבל תעודת למודים מביה"ס המחוזי של הממשלה ברעזיצא. שנים אחדות היה ג"כ למורה בבתי עשירים בדווינסק ויתעסק אח"כ במסחר ויבא, בשנת תרנ"ב, לאמריקה, וישג משרת מורה ראשי בהת"ת שבמעלה העיר במקום הרה"ח הגדול רי"ל זאסניץ. בחדש טבת תר"ס יסד הרה"ח רש"י אנדרן ישיבה בשם „בית ספר תפארת ירושלים" בנוירק, שראשיתה היה מצער ותגדל מעט מעט ותלך הלוך ורב, ובמות הגאון „רבנו יעקב יוסף" רב הכולל בנוירק נקראה הישיבה על שמו של הגאון המפורסם הזה, ובהשתדלותו ופעולותיו הגדולות והנערצות של הרב העסקן הגדול הזה היתה הישיבה לאחד ממקומות התורה היותר חשובים וחזקים ליהודי אמריקה, שבה מצאו לקח, מזון ומלבושים ארבע מאות ילדי ישראל המחונכים ביראת ד', תורה, השבלת ישראל וידיעותיו הכלליות, ע"י מלמדים יראי ה' וגדולי תורה, ומורים מומחים ומובהקים העומדים כלם תחת השגחת הרב ההכם המופלא הזה אשר לא יסיר עינו הבדלח והשגחתו מן הישיבה הקדושה אהובת נפשו וחלקו בחיים, כראות הרב האוהב תורה הזה כי מספר התלמידים דורשי דבר ה' מתרבים וצר בית הישיבה מהכיל את דורשיו, לא נתן דמי לו עד אשר חפץ ד' הצליח בידו לבנות בשנה זו, תער"ג, בנין גדול ונשא, בן חמש מכפלות, נהדר ויפה, ברחוב הנרי, העולה מאת אלף שקל, אשר יכיל מקום בעד אלף ויותר תלמידים „כ"י".

נפלא הרב הנעלה הזה בתהלוכותיו בקדש, זהיר ושמור בקלות כבחמורות ומדקדק גדול במצות ומגיד שעוריו בבהמ"ד „תפארת ישראל" במזרח ניו יורק, חנם אין כסף, ידו פתוחה ונדיבה לכל דבר טוב ומועיל ותומך בידי ת"ח ומשכילים ושמו לברכה ולתהלה, יהי ה' עמו ועם המסייעים אתו בקדש להרבות תורה ולהגדילה ! (ה' בנים להרב רש"י הי"ו והם: הרב המשכיל השלם ר' יעקב ליב הי"ו, העומד תמיד לימינו לעזרו בעבודת הישיבה הק' ר' יחיאל מיכל, הר' ישראל איסר, משכיל ורב מדעים, הר' נתן שעפטיל, והר' משולם פייוויש, כלם שלומי אמוני אחינו החיים ממסחרם ושתי בנות לו, וחתנו הוא הנגיד המשכיל נדיב הלב וירא ה' ר' יעקב יוסף הערמאן הי"ו.)

אביחצירא הרב ר' יעקב.

הרב הגדול חסיד וקדוש רב בעיר תפילאלת במאראקא, האריך ימים חרבה בפרישות וטהרה ונפטר באלכסנדריא בן צ' שנה, ובמותו נאספו רבוא רבבות מאחינו ומעמי הארץ לחלק לו כבודו האחרון, כי נתקדש שמו ובעמים קראו לו „הצדיק היהודי((אל ווילי אל יהודי). כל ימיו ישב אך על המחצלת וע"כ כנוהו בערבית „אבי חצירא", וכבן פ"ח נשאו לבבו הטהור לעלות רגלי דרך המדבר לאה"ק ובעליתו נתעלה למרומים באלכסנדריא ועל קברו יתפללו חסידים ביום ההילולא גם עתה, ובנו הממלא מקומו הוא הרב החסיד ר' אברהם הי"ו.

אביכזיר הרב ר' אברהם.

הרב הגדול המופלא מחכמי חספרדים אשרבאלכסנדריא, נולד תרכ"א באחת מערי מאראקא ובעודנו ילד הובא לירושלים עיה"ק ויסתופף בצלם של גדולי הרבנים המערביים ואחרי שנסמך לרב היה לשלוחא דרבנן בעד הרמב"ג. בעברו דרך אלכסנדריא עכבהו הנ"ר משה פארדו הרב הכוללי וימנחו לספרא דדיינא, ואח"כ נתמנה נ"כ לדומ"צ בעיר, הרה"ג הזה הוא איש חי רב פעלים לטובת עדתו, יהי ה' עמו!

אבראהאם הר"ר אברהם ב"ר יהודא.

נדיב מופלא ורב צדקות בנויארק, נולד לאביו בשנת תר"ג (1843 למספרם), בנערותו היה לעוזר בבימ"ס בעיר נויארק במשכרת שלשה שקלים לשבוע ובהיותו לאיש פתח חנות קטנה בנויארק ואח"כ בברוקלין, וח' ברכו ויצליחו נתעלה ונתגדל עד שבימ"ס הגדול היה לאחד מבתי המסחור היותר גדולים ומפורסמים בארצות הברית תעוכה להרבה מליונים שקלים, וברוב תקפו ועשרו הרבה להטיב עם אביונים ועניים מבלי הבדל ופדות בין לאומים ועמים, ויקח החלק היותר גדול במוסדות הצדקה העברים, ויסד את ביה"ח העברי בברוקלין, את בית ההיברו אינסטיטוט בבראנזוויל, ועוד, נפטר פתאום ביום ג' א' תמוז תרע"א, בן סיח שנה, וכבוד גדול נעשה לו במותו, ובהלויתו השתתפו לא אך גדולי אחינו כי אם גם גדולי שרי הנוצרים, כי גדול היה האיש גם בישראל גם בעמים, ומידידיו ואוהביו היה גם האדם הגדול טהעאדאר רוזוועלט.

אברהמס. הרב דר. יוסף.

הרב הגדול והחכם הכולל, ראש הרבנים במעלבורן, (בירת אוסטרליא) נולד בלאנדאן בשנת תרט"ו. אביו הרה"ח ר' ברנט היה מו"צ לספרדים שמה ומורה בבהמ'ד לרבנים, (בנו של הרב ר' אברהם בעל זכור לאברהם ובית אברהם) ויחנך את בנו בעצמו ואח"כ בא להקשיב לקח בבמרה"ר בעירו, וכבן עשרים בא לברלין ויהי לתלמידו של הגיר עזריאל חילדעס' היימער ג' שנים ויקבל ממנו סמיכות חכמים ובשובו ללאנדאן קבל תואר דר. לפלוסופיא מבי"מ לחכמה. תרנ"ד נתקבל מקהלות ישראל השונות במעלבורן לרב הכולל, ושם נשא אשה את בת הרב הנכבד ר' אלכסנדר ברוך דייוויס. הרה"ג הזה מצוין הוא בתורתו חכמתו ונדבת

לבבו, גומל חסדים בנפשו ומאדו והוא חבר לכל עושי טוב ורב פעלים למובת היהדות. הוא אחיהם של הרבנים והחכמים ר' משה אברהמס רב ודרשן בליעדז (אנגליה) ור' ישראל אברהמס מורה תורת הספרות הרבנית בבימ"ד החכמה אשר בקמברידזש, חנודע לאחד מגדולי חכמי ישראל בדורנו.

אבעלזאהן. הרב דר. יהושע.

הרב חמופלא, חכם ושלם וסופר נעלה, מחכמי ישראל באנגליא נולד לאביו הר' אברהם בעיר מערעטער טי־דוויל במדינת ווילס בשנת תרל"נ ויהי מתלמידי במה"ר בלאנדון, ובנמרו למודו שמה נתקבל לרב בעיר קארדיף ואחר כן בבריסטול, תרע'א קבל מבמ"ד החכמה שבלאנדון תואר דר. ונתקבל למורה (פרופיססור) בבמדה"ר „אריא קולדז" אשר בפארטסיא שבאנגליה. הרה"ח הזה הדפיס חוברות ומאמרים שונים בעברית ואנגלית, ושמו נודע בתור אחד הרבנים והחכמים המצוינים בארצו.

אברך. הרב ר' זאב וואלף.

הרב הגאון המפורסם הצדיק האבד"ק מאזייק, (מוראוויאווא) פ. קאוונא, מנוע נדולי יוחסין, (אביו הרה"ג ר' יצחק אייזיק היה בנו של הרב ר' אליעזר בהגאון ר' מודרוס אבד"ק ריטעווע בהגאון הצדיק ר' אליהו מריטעווע אחי הגאון ר' שלמה אב"דק האזענפוט), נולד בשנת תר"ה ויתחנך בישיבות ויצטיין בהתמדתו העזה ובכשרונותיו הנעלים, וכבן כ"נ קבל סמיכות מהגרי"א מקאוונא והג"ר דוד רענענסבורג אבד"ק שאד. תרל"נ נתקבל למו"צ בבי"ד של הגאון ר' אברהם חריף בפיקעלין, ואחרי עבור שנתים ימים היה לר"מ בשאד, עד שנתקבל בשנת תרמ"ה כאבד"ק מוראוויאוו הנודעת בשם מאזייקי, ושם ינהל עדתו במשפט צדק ותורת אמת גם עתה, ה' יאריך ימיו. הגאון המופלא הזה חבר ספר יקר ונעלה בשם שו"ת „רביד הזהב" (ח"א) ובכ"י עוד ספרים מוכנים לדפוס.

אבראמסאן. הרב ר' שמואל בר אבא.

הרב הגאון המופלא מפורסם לתהלה מו"צ בנויארק. נולד בדינאבורג תרכ"ו ויסתופף בישיבות מינסק ולאזין ויקבל סמיכות הגאון ר' יצחק אלחנן והרה"ג ר' דוד נריגבערג ור' בנימין מאנטיקאלי, תרס"ג חיה לרב דובעלין (קורלנד) ובשנה אח"כ כא לאמריקא ויתקבל לרב בקהלת לאועל ואח"כ בכין מאסס. וזה שנים אחדות שמסתופף בנויארק בתור רב ומו"צ, בשנת תער"ב יסד ישיבה נעלה לתלמוד ונפ"ת ע"ש הגאון ר' א"ח מייזל זצ"ל ובה לומדים תורה כשלשים בחורי חמד. בכ"י הרה"ג הזה ס' יקר בשם „תורי זהב" על הלכות הכנסת אורחים, וספר בשו"ת להלכה, (חתנו הוא הרה"ג החכם האבד"ק ראקעסבורי חי"ו).

אגסי. הרב ר' שמעון אהרן.

גאון מופלא צדיק וחסיד ובקי בבל התלמוד והפוסקים מגדולי ישראל בבבל ומתושבי בגדד. נולד בשנת ברי"ת וישקוד מנעוריו בתורה ועבודת ה' ויסתופף בצל החכמה האמתית ויצק מים ע"י הרב

החסיד והצדיק המפורסם ר' יצחק ז"ל בר מרדכי ז"ל, (בעל „מזמור לאסף" „דבר בעתו" „קול ששון") ועוד, ויהי בקי אחיב בכל התלמוד והפוסקים הראשונים, ובהיותו לאיש החל להרביץ תורה לתלמידים מקשיבים וכהורות לעדתו בלי פרס ושכר, כי ברכו ה' בעושר ולא עשה תורתו קרדום, ומגדולי תלמידיו הגאון החכם הכולל ר' יהודה משה אפטי היו, חבר ס' „זכרון אהרן" ו„בני אהרן" בסוד הגלגולים לרבנו ח"וו זצ"ל. ובהקדמת „בני אהרן" שנדפס בבגדד תרס"ח („וזמרת י"ה") מבכה הרב הגאון החסיד הי"ו את שני בניו שתילי זתים סביב לשלחן גבוה. שהורתם וגדולם בקדושת התורה והיראה הא' מנשה והוא הצעיר שנקטף באבו, ואחריו הבכור אהרן זמורת יה בכרם ישראל שיצאה נשמתו בטהרת הקדש בליל הפורים תרנ"ח, וזה הזמן בקירוב היה מונבל ליום שמחת לבבו עם ארוסתו שארם לו מגזע מרומים וממשפחת יוחסין מרת מסעודה, בת ישרים וצנועה, ונשארה זקוקה ליבום לאחיו הקטן בן שמנה ירחים עזרא בן-ציון, ויגדל האבל ותחת משנה שמחה של יום הפורים ויום השמחת של החתונה משנה שברון השבר, ויום זה המר יבכה הגאון הי"ו ברמעות שליש כנראה מההקדמה. (ובמכתב הגאון חסידא קדישא הי"ו לי המחבר הצעיר והדל מיום י"א חשון תרע"ג יבשר בשורה נעימה וזו לשונו הקדושה: ולשמחת לב אדוני ולב כל חובבי תורה איש בשורה אנכי היום לבשר צדק בקהל רב כי אותו יבם קטן בן ח' חדשים הנזכר בהקדמת ספרי בני אהרן אשר עזרא בן-ציון קורא לו כעת בחסד עליון הוא רם ונשא גבה הקומה ופורח כחבצלת תפארת בחורים גבר בגוברין חובק דריה של תורה ויושב בין ברכי ת"ח ובקיץ החולף (תרע"ב) בחדש סיון כנס את יבמתו אשת חיל, אבן יקרה, מרת „מסעודה").

ופוק חזי ענותנותיה דרב חסידא, עמוד התורה והעבודה ובמקום גדולתו שם צדקתו היתרה ובמכתבו הנזכר להעני ממעש ודעת תורה, המחבר, מבקש ואמר: „יואל נא אדוני בטובו לישא רנה ותפלה לאל מכך יושב על כסא רחמים שיאמר לצרותי די ויוציאני למרחב ויתן לי ישוב הדעת לעסוק בתורה לשמה ולעשות חקי רצונו ולעבדו בלבב שלם", ומה כחי וגבורתי? ואין בי ממדות חסידים וקדושים צדיקים ואנשי מעשה אשר תפלותיהם עושות פרי כמעלה, זוכת זכות אבותי חקדושים גאוני דור ודור, וברכת הדיוט אאציל לו כי ינוב צדיק בשיבה טובה ויחדש כנשר כחו החומרי והרוחני וישכון בחצרות תורתנו הקדושה בבטחה ורוב עון בשלום ושלוה.

אדדי. הרב ר' אברהם.

גאון גדול חסידא ופרישא אבד"ק טריפאלי באפריקא, האריך ימים וירביץ תורה ברבים במדינות אפריקא והעמיד תלמידים הרבה גדולי ישראל, ואליו פנו בשאלות תורה וחכמה ולזקנתו עלה כעיה"ק צפת ונם שמה הפיץ אור תורתו. עד עלותו השמימה, חבר ספר שו"ת „ויקרא אברהם", הוא אבי הרב הגדול הצדיק זקן ויושב בישיבה ר' שאול אדדי

הממלא מקומו בהרבנות דטריפאליוראש ישיבה שמה וישיבתו היא היותר קדושה במדינה.

אוסאוויץ. הי"ר אהרן מאיר.

חכם וסופר ממשכילי קיוב, חבר ספר „מטע אהרן" בטעמי המצוות, (ברדיטשוב, תרנ"ח).

אורי. הרב ר' אהרן שמעון.

הרב המופלא בהפלאת חכמים, מחכמי ישראל בצרפת בימינו ורב ומטיף בשטראסבורג, נולד בשנת תרי"ט בעיר ניעדערברון ויקבל לקח בבמדה"ר אשר בפאריז, וילמוד הרבה תלמוד ויבקר נ"כ את בי"ד החכמה ויזכה בסמיכות חכמים להוראה ועם זה לתואר דר. לפלוסופיא. תרל"ה נבחר לרב ודרשן בלויטענבורג ויעמוד על משמרתו ט"ן שנה ובשנת תר"ן נתקבל לרב הכולל במעץ, ואחרי כהנו שמה ט' שנים נבחר לרב ראשי בשטראסבורג הצרפתית. הרב הנדיל החכם הזה הוא איש חי רב פעלים וייסד הרבה בתי ספר לתורה בערי מושבו וילמד גם בעצמו בחנם לילדי אחינו תורה ודעת, הוא חבר ספר אדות חכמי החרש היהודיים הקדמונים שעשה לו שם נדול בין חכמי ישראל והעמים.

אולמאנן. הרב ר' נח צבי.

הרב הגאון החכם השלם האבד"ק אנטווערפען (בלגיה), בנו של הגאון המופלא ר' משה בהגאון הגדול מאור הגולה ר' שלמה זלמן אולמאנן אבד"ק מאקאווא (אונגארן) בעל ס' יריעות שלמה, נולד בשנת תר"ך ויקשב לקח מאא"ז הגאון בעל יריעות שלמה, וכבן כ' נשא אשה בתו של הגאון קדוש ישראל ר' חיים סופר אבד"ק מונקאטש ופעסט בעל שו"ת „מחנה חיים", תר"ן נתקבל לאבד"ק אנטווערפען לאנדות החרדים ושם ינהל עדת קדשו גם היום, ובאו חדושיו בשו"ת מחנה חיים לחותנו הגוצ"ל, ובמאספים שונים. הוא אחי הגאון המובהק ר' שלמה זלמן אולמאנן האבד"ק ביסטריץ בארץ הגר.

אורנער. הרב ר' חנוך העניך.

הרב המאוה"ג חו"ב אבד"ק לאסקראוו (פ. שעדליץ) נולד לאביו הרב ר' זאב יהודא בשנת תרל"ב ויהי תלמיר מובהק להגאונים מוהר"א מסאכאטשאוו ומהור"ר יהושע מזשארין בעל „חומות יהושע". ונסמך לרב בעודנו צעיר מנדולי פולין. ובשנת תר"ס נתקבל לרב בלאסקראוו. (הוא אחי הגאון ר' יעקב אורנער הבא להלן).

אורנער הרב ר' יעקב.

הרב חגאון המפורסם האבד"ק נאשעלסק, מנזע קדש מחצבתו ומצאצאיו של הגאונים ר' מאיר אבי הש"ך ז"ל ור' יחיאל מנעמירוב וממשפחת המחרש"ל והלבושים, נולד תרכ"ז, ויהי תלמידם של הגאונים ר' אברהם ליב אבד"ק בראק (בעל „מלאת אבן") וחותנו זקנו הג' ר' זאב נחום אבד"ק ביאלא דליטא. ונסמך להוראה מהגאון מרן ר' אברהם מסאכאטשאוו. תרנ"א נתקבל לרב בעיר מאדזיץ (איוואננראד) פ. לובלין. ובשנת תרנ"ו נתקבל לרב ואבד"ק נאשעלסק ושם ישרת בקודש גם עתה ומנהל עדתו

בתורה וצדק, הו"ל הספרים: „נפש יהונתן"- מהגר"י אייבעשיץ עם באורו „ציון לנפש" וס' „אגדת אזוב" מחו"ז הג"ר זאב נחום הנ"ל עם תוספות „טהרת אזוב" וס' „אמרי היהודי" מהאדומ"ר מפרשיסחאוו זצ"ל. ובכ"י שו"ת חדושים בנפ"ת ודרושים יקרים, להגאון המופלא הזה יש גם תעודת רב רשמי בפולין.

אטטערמאן. הרב ר' חיים משולם קויפמאן הכהן.

גאון גדול וחריף מופלא מגדולי פולין בדורנו, וחכם ושלם מפורסם לתהלה, נולד בווארשא בשנת תרכ"א. ויתחנך בנפ"ת מילדותו ובבואו בנעוריו לקבל תורה מאת הגאון הגדול ר' יחיאל מיכל הכהן אבד"ק זאקראטש (בעל „חשרת מים" על נטין) הפליא לבב רבו בחריפות שכלו ועמקותו, אח"כ הסתופף בצל תורתם של הגאונים ר' חיים אליעזר וואקס האבד"ק פיעטרקוב וקאליש ומחנאון ר' מאיר יחיאל הלוי אבד"ק אסטראוויצי, ובעודנו כבן י"ט קבל סמיכות רבותיו ז"ל. כבן כ"ב -(תרמ"נ) נתקבל לרב בראטשינז ויעמוד על משמרתו כי"ב שנה. ובשנת תרנ"ה נבחר לרב בנאסטינין (פ. וואַרשא) ויכהן פאר נם שמה י"ב שנה, ובשנת תרס"ז הונף על לשבת על כס הרבנות בפולטוסק (פ. הנ"ל) אשר דבניה נאוני ארץ מדור דור, ובעירו זו יסד ישיבה של בחורי חמד מופלגי תורה השומעים שעורי רבם הגאון ועוסקים בתורה.

הגאון הגדול הזה חבר ספרים יקרים והם: א) „פתח האהל" בעניני אהלות. ב) „מעשה רקם" על טרפות הריאה. נ) „אלה המצות" על אפני עשיית המצות. ד) „נס לשושנים" בה' חנכה, והמה מלאים חריפות ובקיאות ומרגליות התלמוד והפוסקים, מלבד רוב נאונז בתורה הוא גם חכם ושלם ורשות נתנה לו ממשלת רוסיא לשמש בפולין נם בתור רב רשמי.

הרב ר' בצלאל אטלאס.

חרב הגאון מרביץ תורה ברבים אב"ד ור"מ בק"ק וויזנא (גליל לומזא). נולד לאביו ה"ר ישראל בשנת תרי"ח. והצטיין בהתמדתו וכשרונותיו מילדותו. וזה כ"ב שנה שנתקבל לרב בעיר הנ"ל, ויפתח ישיבה בעיר זו בעד בחורי חמד אשר לפניהם יניד הרב הגאון הזה שעורין בנפ"ת בפלפול וסברא לעמקי ההלכה, יחי ה' עמו להגדיל תורה ולהאדירה!

אטלס הרב ר' מאיר.

גאון אמתי, מגדולי הדור בימינו, מעמיק מופלא ובקי בכל התלמוד והפוסקים נולד בעיר בייסאנאלי, לערך תר"ח לאביו הרב המופלג ר' דוד, ונתחנך מנעוריו אך בתורה ותלמוד ויצטיין בהתמדתו העזה ובכשרונותיו המופלאים ויתפרסם בעודנו עול ימים לעלוי נעלה ומורם ויהי בקי בש"ס עם גדולי הפוסקים מרם מלאו לו עשרים שנה. ואז לקחהו לחתן בעד בתו אחד מנבירי אחינו בטעלז, והוא מופלג בתורה וירא ה' למאוד נדיב ורב צדקות ר' שבתי זאנערער, וישב על שלחן חותנו וילמוד בצותא חדא את הגאון הגדול האמתי ר' אלעזר נארדאן זצ"ל ויקנה לו שם לגאון אדיר בתורה, ויהי לשנת תרמ"ה

לרב ומו"צ בליבאוי בבהמ"ד אנשי זאמעט, בעת שכהן שמה פאר בתור רב ואב"ד הגאון הגדול הצדיק המפורסם מוהר"ר הלל הכהן המכונה דר. קליין שליט"א (עי' תולדותיו בספרנו חכמי ישראל באמעריקא אות ק') ומשם נבחר אח"כ לסלאנט ויכהן שמה פאר ער שנת תרנ"ט ואז נתקבל לאב"ד ק"ק אברין (פ. הוראדנא) ובשנת תרס"ו, אחרי מות הגאון הנורא, נר ישראל ושר התורה מרן רי"ז שטערין האבד"ק שאוויל, נתקבל במקומו הגאון האמתי הזה, ושמו נודע לאחד מאדירי התורה ונדולי המעמיקים בין גאוני רוסיא יצ"ו.

איזאקסאן. הרב ר' ישראל.

הרב הגאון המפורסם, החכם השלם, צדיק בדרכיו ויושב בישיבה, מגדולי ישראל בארצות הברית, נולד בשנת תרי"א, בכפר זיקייביראק אצל מיר (פ. מינסק), לאביו המופלג השלם ר' יצחק אייזיק מנכדי הגאון הצדיק ר' אייזיק פאהאסטער, ולאמו הצנועה שרה נכדת הגאון החסיד המפורסם ר' ישעיה מזיבעוויטש, הצטין בהתמדתו בתורה ובשקידתו מילדותו, ויהי בנערו תלמידו של הג"ר חיים ליב טיקטינסקי במיר. וירכוש בקיאות בתלמוד ופוסקים וספרי חכמת ישראל, ויקדיש מעתותיו גם ללמודי שפת רוסיה ואשכנזית, כבן כ' נשא אשה מבוטען ושנים רבות התרועע בעיר זו עם האב"ד אז שמה הגאון ר' מרדכי ראזענבלאט (עתה בסלאנים), ולא חפץ לעשות תורתו קרדום וישלח ידיו במסחר ויהי לחובר חצרות, אחרי נשאו אשתו השניה, המשכלת המצוינת ויראת ה' מרת מלכה בת הגביר הנדיב המפורסם ר' אביגדור איזראעליט מסוחליץ (אצל קלעצק) הסתופף בוואלאזין בצלם של הגאונים חנצי"ב ורח"ס, ויהי לרב בוויקי (פלך קאוונא) זמן מועט, תרס"ב נתקבל לרב בקיידאנאוו (פ. מינסק) ויכהן שמה פאר ה' שנים ויבוא לאמעריקא ונתקבל בכבודו לרב בבהמ"ד הגדול כל ישראל אנשי פולין, תר"ע נבחר מאת מנהלי הישיבה הגדולה „רבי יצחק אלחנן" בנויארק למנהלה וראש המורים תלמוד שמה. תרע"ב נבחר לר"מ בישיבת „רבי חיים ברלין" (ומקודם „תפארת בחורים") והוא מסתופף כל ימיו בחצרות ה'. הגאון החכם הזה הנהו ג"כ חבר לועד הרבנים של ה„קהלה" הנוירקית, ובכ"י ח"ת רבים, והוא הו"ל בשנת תרע"ב נם ה„ירחון" "הרבני" לחזוק התורה והדת העברית.

איזעקסאן. הרב ר' יצחק בן-ציון.

הרב הגאון החריף המופלא, היה דין ומו"ץ בעיר בירז (פ. קאוונא) וכעת אחד מגדולי הרבנים בעיר באלטימארי, (פ. מעריליענד) באמריקה הצפונית, חבר ספר ברכת יצחק וברית יצחק בחקירות שונות בש"ס, בהסכמת גאוני הזמן.

איזראעליט. הרב ר' שמחה ליב.

הרב המאוה"ג המופלא מפורסם לתהלה גביר ונדיב נעלה, במושב סוכליץ אצל קלעצק (פ. מינסק) (בנו של הגביר המפורסם בצדקותיו' אביגדור איזראעליט ממשפחת יוחסין בנאוואהרדאק) הסתופף מנעוריו בצל התורה וירב חיכו לאורייתא. וכאשר ברכו ה' נם בעושר הוסיף לשקוד

בתורה. ויהי לאחד הגדולים הנודעים המסתופפים רוב ימיהם בתורה ועבודת ה', (ובבית מר אבא ז"ל התאכסן אדם גדול זה שנים רבות ואתבונן למדותיו היקרות שאין ערוך למו, וכמה נפישין מעשיו הטובים ועל כלם יראתו הטהורה את ה' שזהיר ושמור בקלות כבחמורות, אשרי יולדתו). בזוונו השני הוא חתנו של הרב המאוה"ג המפורסם ד' יעקב ווישנעווסקי דומ"צ במינסק (חתנו של הגאון המפורסם ר' משה ליב מו"צ במינסק, חתן הגאון הגדול ד' דוד טעביל זצ"ל מד"א דשם בעל בית דוד ונחלת דוד) שנותיו לערך נ"ה.

אטינגא. הרב ר' אברהם סגל.

הרב הגדול החכם המופלא בעיר דוקלא (נאליציא) נכדו של הגאון רש"ק מבראדי, נולד ביום ב' הוהמ"ס תרל"ה ויקבל תורה מאביו הרה"נהחסיד המפורסם ר' יונה הלוי ואח"כ למד אצל דודו הגי' ר' אברהם בניטין קלונער, תרס"ב נשא אשה בת הגביד הנכבד ר' יונה אונגאר ויהי אח"כ ר"מ בעידו, באו ממנו ח"ת באהל יצחק וילקט יוסף, ומוכן אצלו לדפוס ס' נדול שה"ג השלישי. ובשנה העברה יצא לאוד ספרו שיחת חולין של ת"ח החדש (ובסוף הספר הנכבר הזה באו אחדים מדרושי ידידי הרב הגדול החכם המופלא ונדיב הלב המפורסם לתהלה מוהר"ר צבי הירש גינצבערג מזלאטפאלי (פ. קיוב) אשר תולדתו באה בספרי דור רבניו וסופריו ח"ג) בכ"י הדה"ג הזה ספרים דבים בתורת וחכמה מוכנים לדפוס.

אייזעלמאן. הרב ר' ברוך נחמן.

הרב הגאון המופלא חו"ב מגזע גדולי יוחסין אבד"ק פעטריקאוו (פלך מינסק) במקום אביו הרה"ג ר' חיים דוד (בהרה"ג ר' יצחק נאלדבערג מקלעצק) זה כ"ה שנה, חבר ספר יקר „בן הימין" שו"ת ולקוטים משו"ע וש"ס, ובכ"י ח"ת הרבה ושו"ת. שנותיו לערך נ"ה.

אייזינבוד. הרב ר' אליהו.

נאון מופלא וחריף ובקי אבד"ק האראדישץ (פ. מינסק) נולד בעיר נעשווין לאביו היקר והנכבד הר"ר אליעזר מנכבדי העיר (בנו של הגביר הנדיב הנכבד ר' בן־ציון אייזינבוד ז"ל) ולאמו (שהיא נכדת הגאון ר' אלימלך אייזענ־ שטאט אבד"ק לידא מנכדי הגאון מאור הגולה מרן מוהר"ם אייזענשטאדט בעל שו"ת פנים מאירות) בשנת תרל"ו וילמוד בעירו ואח"כ בוולאזין מהגאונים מרן נצי"ב ומוה"ר ח"ם שליט"א' ויסמכוהו הגאונים ר"י מפאניוויעזש וריא"ל שער־ שעווסקי מנעשווין כבן כ"ה נשא לו לאשה את בת הרב הגאון הגדול ר' יוסף דוד רובינשטיין האבד"ק האראדישץ, בשנת תרס"ד נתקבל לאבד"ק סטאלאוויטשי (במקום הה"ג וצדיק ר' צבי הירש לעמפערט בעל פסקי הגר"א) ואחרי כהנו שמה פאר שלש שנים נתקבל, (אחרי צאת חותנו הגנ"י להיות לרב בוואשילישאק) בהאראדישץ והוא אהוב למקום ולבריות כי צדיק צדקות אהב (אמר המסדר: נהירנא כי בלמדי לפני מר רב חסידא קדישא הגאון הקדוש ר' יוסף ר"ם רבתא בנעשוויעז ואשים לילות כימים להסתופף בחצרות ה' ואני והרב הגאון המופלא הנ"ל למדנו בבהמ"ד הגדול בעיר זו, ואין ערוך להתמדתו הכבירה

משחר ילדותו, וכל רואיו הכירוהו כי לאילנא רבתי יתעבר).

אייזענשטאדט. הרב ר' חיים חייקל.

הרב המאוה"ג המפורסם מופלא בחסידות מו"צ ודין בעיר מולדתו קלעצק יע"א בליט"א בימי הגאונים ר' יהושע בהגאון מוהר"ר אליהו מקאליש ור' אליהו הלוי ור' צבי הירש טיקטין, היה משארינו וקרובינו, הפליג בזקנה והאריך ימים הרבה בתורה ועבודה, והיה חכם ובקי בהויות העולם ונפ' לערך תרמ"א כבן פ"ח שנה.

אייזענשטאדט. הרב ר' יהודא-ליב (אסטרינסקי).

הרב הגאון החכם השלם האבד"ק לידוועגאווא (נליל סובאלק) בנו של הגאון הגדול הצדיק המפורסם ר' מנחם מענדיל אייזענשטאדט בעל שו"ת צמח מנחם (עי' תולדותיו בספרי דור רו"ם ספר א') נולד בשנת תרכ"ד בווארשא ששם שמש אביו הגאון אז בתור רב ומו"צ ובבוא אביו אח"כ לכהן פאר בשטוצין (פ. ווילנא) בא גם בנו שמה ויתחנך על ברכיו וכבן י' למד בישיבת מירה ואח"כ למד בוולאזין, כבן ט"ז למד אצל אביו הגאון ויעש חיל רב בתורה ועם זה התעסק גם בספרי חכמת ישראל, אחרי מות אביו ז"ל היה לרב זמן קצר בעירו וימלא מקום אביו, ומשם נתקבל ללידוועגאווא ושם ינהל עדתו בתורה וצדק למישרים ושמו לתהלה ולברכה. בכ"י ח"ת הרבה.

אייזענשטאדט. הרב ר' מאיר מקלעצק.

הרב המופלא בחסידות ומפורסם לצדיק, זקנו של מר אבא ז"ל, ומבני בניו של אא"ז מאורן של ישראל ורב; של כל בני הגולה מרן מאיר אייזענשטאדט בעל שו"ת „פנים מאירות". הסתופף כל ימיו בתורה ועבודה ויצא לו שם בכל הגליל במעשיו הטובים, והיה מנוע גדולי עולם מדורות עתיקים, אביו הרב ר' משה חנכהו על ברכי אבותיו ובני משפחתו הגאונים ששמשו בקודש בעיר קלעצק, ונח נפשיה בשנת תקצ"ט ועל מצבתו חרות שלשלת יוחסין, ושמעתי תהלתו ותקף חסידותי מעמיתו ורעו של מר אבא ז"ל איש חסיד ומופלא הרב הדורש טוב לעדת ישראל בעיר מולדתנו קלעצק, קהלת הקדש ועיר תהלה, ר' ברוך מרדכי קוסציץ ז"ל שהיה תלמידם של הגאונים ר' מענדיל ממינסק (עי' ספרנו „רבני מינסק וחכמיה") ור' נח מלעכוויטש וישמש בקדש את הגאונים ר' יהושע ראבינאוויץ האב"ד דקהלתנו (ואח"כ בנעשוויז) ואחריו הגאונים ר' אליהו הלוי פיינשטיין ור' שלום דובער העריגזאן, והוא ספר לנו מן הנס הגדול שנעשה עם מר אבא זקננו החסיד ז"ל לערך בשנת תק"ץ, כי פעם אחת נסע בשליחות מצוה בימות החורף מעירנו לאחת המושבות שבין יערי פאלעסיע הנדולים ובבוא זמן תפלת המנחה, צוה על עגלונו לחכות עם עגלתו, והוא, מר א"ז ז"ל ירד מעל העגלה וילך לבקש מים

באחד הנחלים אשר ימצא לרחוץ את ידיו ולחתפלל בקדושה כדרכו בקדש, ובאשר לא מצא מים בקרוב המקום התרחק לערך שני מלים וירא פלג מים ומרוב שמחתו על כי אנה ד' לידו לקיים תפלתו בטהרה האיץ לקראת המים ולא הרגיש כי אנם הוא, ובצת רפש, ותשקע נויתו ער צוארו ובאו מים עד נפש, והעגלון שראה כי הנוסע הצדיק מתמהמה ומאחר לבוא יצא בעגלתו לחפשו ולתור אחריו ויחפשו עד חצי הלילה ואיננו וישב לקלעצק להודיע מאבדן איש צדיק זה, ותהום כל העיר ויצאו דחופים ומבוהלים למקום נורא זה, ויבקשוהו ולא מצאוהו, כי התרחק בדרך עקלתון שאין שם עובר ושב, ובשובם העירה והצדיק אבד ותגדל הצעקה וירבו לבבותו, ואחרי עבור ז' ימים הקרה ד' איש שעבר בסביבות המקום שבו נשקע מר א"ז ז"ל ויחרד האיש לקול אנחת אדם הנשמע מבין היער הנורא ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויסרא בקול וישאל: מי שם? ולקולו שהרים שמע תשובת אנחה שוברת ונהמת עזרה, וילך האיש אשר שולח ממרום להציל אותו צדיק, לרגלי קולו השובר של א"ז ז"ל, עד שראה נלגלתו ונויתו כלה טבועה בבוץ עמוק שאי אפשר לבוא שם, ויחש הפודה והמציל, שליחא דרחמנא, ויקרא מחר לאנשים שבסביבות האלה וחפץ ה' הצליח בידם אחרי רוב עמל ותלאה להוציאו מטיט היון, כל עוד נשמתו בו, ויביאהו העירה וישמחו כל בני העדה והערים הקרובות על הנס הגדול שנעשה, כי המקום מסוכן ומלא חיתו טרף ונחשים ועקרבים, ז' ימים ז' לילות לחם לא בא לפיו ויחייהו ה' במים חיים ששאב מתוך האגם שלש ביום, ומסבה זו נפחו רגליו ולא יכול ללכת אך בקושי, והאריך ימים אח"כ כתשע שנים.

הוא השאיר אחריו בנים גדולי תורה ובעלי מעשים טובים והם: הרב המופלא, חסיד ונדיב הגביר הנכבד לתהלה ר' שמואל משה בלעבעוויטש, אבי הגביר הנכבד ר' יודל (וחותנו של הרב הגביר השלם ר' נחמן) מחותנו של חנאון ר' ברוך אברהם הלוי סאלא־ווייצינ האבד"ק סמאלענסק, והרב המופלג הנודע לשם ר' זאב וואלף בסלוצק, שלעוצם מדותיו הטובות והנעימות ולבבו הטהור היה נקרא בשם „ר' וועלוויל דער זיידענער" (אבי המופלג בתורה ויראה רב חסדים ונדיב לב ורוח המצוין במדותיו הטובות ר' יודל אייזענשטאדט מסלוצק (שהיה כשלשים שנה ראש קהלת ישרון הגדולה שמה ויאהבוהו גם מאחינו גם שרי הגליל ויכבדוהו בגלל תמתו וישרתו וכשעזב את משמרתו מזקנתו קצבו לו משכרת חפשית ער מלאת ימיו) ואבי הרב החכם השלם המופלא בתורה ושלמות וחיקד באנשים ר' צבי הירש ז"ל אייזענשטאדט מנעשוויז, שהרביץ תורה במשך עשרים שנה בגליות בסרביה והיה חמדת יודעיו ומכיריו, (אביהם של הרב הגדול ההריף ובקי והחכם השלם מוהר"ר מאיר אייזענ־שטאדט מסלאנים, והרב החכם הנודע לתהלה והסופר הנכבד ר' משה אלעזר דר. אייזענ־שטאדט שהיה רב לעדת ישראל בעיר ראסטאוו

ע"נ דאן ועתה הונף להיות לרב רשמי לקהלת ישרון בפטרבורג בירת רוסיה האדירה) ומר אבא זקני הרב המופלג ביראת ה' טהורה וחכם לבב מר בנימין אייזענשטאדט ז"ל למינסק, שהוא אבי אבא מארי ז"ל המופלג בתורה, גבר ענותן כהלל, ירא אלקים וחרד על דברו, איש האמת ונדיב הלב שר משה אייזענשטאדט ז"ל (מנכבדי עדת ישראל בקלעצק, שנפטר בשיבה טובה ביום ו' עש"ק בשלח ז' שבט תרס"ו בעיר נויארק וקבר חוצב לו במעלה הקברים אשר לאחוזת אנשי קלעצק בביה"ק „וואשינגטאן" והמונים המונים ממכיריו הרבים ומיודעי שמו הטוב נהרו לחלק לו כבודו האחרון והספידו בבהכ"נ לאנשי קלעצק בפני מטתו ידידנו הרב הנדול החריף והדרשן המופלא ר' שבתי סופר הי"ו), ובת אחת מופלגת בצדקתה וצנועה מפורסמת מרת פיגא אשת הרב המופלג ר' שאול גינצבורג, אבי הרה"ג הצדיק ר' מאיר גינצבורג מקלעצק, ע"ע.

אייזענשטאדט. הרב ר' נחמן פנחס בהרב ר' משה.

רב מופלא בתורה גדול ביראה ועסקן במצות, שו"ב יותר מנ' שנה בעיר מולדתו קלעצק במקום אביו הרב, ממשפחת יוחסין, היה חסיד ותמים במעשיו ויחי חונן ומלוה בסתר, ישב רוב ימיו על התורה והעבודה ובהשתדלותו ועזרתו בנה את בהכ"נ דז"ץ בקלעצק ובו השמיע לקתו במוסר ומדות שנים רבות, האריך ימים הרבה ונפטר בן פ"ח שנה בהו"ר תרס"ג וכל בני עדתו הלכו ללוותו, והשאיר אחריו זרע ברוכי ה' ה"ה הרב המופלא ומופלג ר' בנימין שו"ב בקלעצק (שנפטר אחריו ביום י"ז שבט תרס"ג) ויבדלו לחיים הרב המופלג השלם ר' משה מרדכי נ"י אייזענשטאדט שו"ב מומחה בברוקלין והמופלג ר' עקיבא שו"ב בקלעצק והמופלג השנון ר' צבי יצחק שו"ב בבראנאוויץ (וכמה נדולה היתה חביבותא דהאי סבא חסידא לארץ הקדושה, נהירנא, כד הוינא טליא ובליל חרף סנריר בא לשכני, לחקור אם אמת כי ממשלת רוסיה הרוממה נתנה רשיונה לחברת ישא"י באדעססא, וביתו היה מרחק רב מבית אבי ז"ל, וכשמעו שנכונה השמועה, הרים ידו לה' בברכה והודאה, ונפשו נרסה לעלות לציון עה"ק וה' לא צוה, לזכר עולם יהיה) וביד בנו הרמ"מ הנ"ל נמצא כתוב בעצם כ"י באור קצר על הזמר חד נדיא וכתוב בטוב טעם ודעת זקנם נוחה.

אייזענשטאדט. הרב ר' שלום דובער.

נאון מופלא וצדיק מנאוני היחש מדור דור, בנו של הנאון הנדול ר' נחמן חיים אייזענשטארט האבדיק שטוצין דליטא ומתיחס לנכדיו של מרן הנאון מאור הנולה ר' מאיר אייזענשטאדט בעל פנים מאירות, היה אבד"ק לעכאוויטש (נליל מינסק) והוא היה אחיהם של הנאון הנדול הצדיק וחסיד ר' מנחם מענדל אייזענשטאדט אבד"ק שטוצין בעהמח"ס שו"ת צמח מנחם והנאון הנדול ר' ברוך בנציון אייזענשטאדט

בעל שו"ת אמרי ברוך, (ועי' ערכם בח"א וח"ג מספרנו).

אילה־שווילי. הרב ר' מיכאל.

הרב המאוה"ג צדיק וחסיד רב וחכם בעיר סונונא אשר בארץ נרוזא קאווקאז הרחוקה, נולד לאביו הרה"ג ר' מנוח ששמש בכהונת רב בעיר זו מ' שנה בשנת תרי"ז, ויקבל תורה בעיר קולאש (פ. קוטאיס) מהרה"נ ר' יצחק ב"ר משה נאנא־שווילי, תר"מ נתקבל לרב בסונונא במקום אביו ז"ל, ויתקן תקנות טובות ומועילות בעירו והרביץ תורה ברבים, נדפס ממנו „זבח ומנחה" ובב"י יש ס' בן מנוח על התורה, שדי מגרש, שו"ת, אכון בכות הספדים.

אילאוויי. הרב ר' יששכר דוב (מכונה דר. ברנרד אילאוויי).

הרב הגדול המופלא, החכם הכולל, לוחם מלחמת התורה והדת מנדולי ישראל באמריקה, ממשפחת יוחסין של נאוני ישראל ונדולים בעיר קונין העתיקה במדינת ביהם באוסטריה, בנו של הדב ר' יעקב יהודה ליב 'בהרב ר' יששכר דוב בנו של הנאון הנדול בדורו ר' יעקב אב"ד ור"מ דקונין שהוא בנו של הנאון המפורסם ר' פנחס איכאוואי מבראד (המוזכר בתשובה למרן אא"ז הנאון רבן של כל בני הנולה מוהר"ר מאיר אייזענשטאדט בעל „פנים מאירות" (ח"ב סי' נ"ה)), היה בילדותו מתלמידי הנאון ר' משה סופר בפרעסבורג (בעל „חת"ם סופר") ויצטין ברוב נדלו בתורה ויסמכהו רבו הנאון בסמיכות חכמים ויבוא אח"כ לבהמ"ד החכמה אשר בפעסט וינמר שמה למודו ויקבל תואר דוקטור לפלוסופיא ואז בא ללמוד בבמה"ד אשר בפאדובה ויקשב לקח מאת הרב הנדול רשד"ל ז"ל, לערך תר"י היה זמן קצר לרב הגליל בהעסטען־קאסטעל וממלשינות שהוא מן המורדים במלכות יצא בשנת תרי"ח לאמריקה ויהי לרב ולדרשן בערים נויארק, פילדל־פיא, סנט. לואיז, סירקיוז, בלטימור, ניו ארלינס וסינסינאטי ושמה נפטר ומצא מנוחתו ביום ג' תמוז תרל"א בהיותו בן נ"ז שנה, וכבוד נדול נעשה לו במותו.

הרב הנדול הזה לחם תמיד עם הרבנים המתקנים וביותר עם ווייז וליכיענטהאל ויקדש תמיד שם ישראל ותורתו בעמים, ויהי בקי בלשונות אשכנז, צרפת, יון, אטליה, אנגליה, ויהי מטיף מופלא ודבריו עשו פרי ברכה לתקנת היהדות הטהורה, נדפסו ממנו מאמרים רבים וספרים במאספים באשכנזית, ובאנגלית, וזכרו לברכה ולתהלה בין היהודים באמריקה.

אילאוויי. דר. צבי הירש.

חכם נדול בחכמת ישראל ובתורת הרפואה, מנדולי הדופאים למחלות הקבה והמעים באמריקה בנו של הרה"נ ר' יששכר דוב הנ"ל, נולד בעיד מולדת אבותיו קונין בחדש כסלו תר"ח, ובהיותו כבן ד', בשנת תרי"ב בא לאמריקה ויקבל תורה וחכמה מאביו ז"ל וירבוש לו באביב ימיו בקיאות בספרי הקדש במשנה ותלמוד באנדה ומדרשים ויבוא אח"כ ללמוד תורת הרפואה בהאניברסיטה בסינסינעטי ויצא משם בשנת תרכ"ט

מובהר בתואר „דוקטור לרפואה" בהצטיונות ויהי אח"כ שנים רבות לרופא בביה"ח הכללי והעברי שבסינסינעטי, בשנת תרנ"ג נסע לאירופא ויבוא לברלין וישמע פרקים בתורת הרפואה מאת הפרופיסורים בוגז, עזר ומאנדעל ואחרי התארחו לחברית גדולי רופאי אירופא אלה זמן ידוע שב לאמריקה וישתקע בנויארק ויהי בה לאחד מנדולי הרופאים המומחים למחלות הקבה והמעים ושמו נתפרסם להתהלה, ויכתוב נם ספרים שונים באנגלית בדבר המחלות האלה ותרופותיהן, ולרוב ערכם וחביבותם נעתקו נם לאשכנזית.

החכם והרופא הנדול הזה הוא אחד משלומי אמוני עמנו הנאמנים לה' ולתורתו, ושמו מהולל נם בתור נדיב לב אשר ידו פתוחה תמיד לכל דבר טוב ומועיל ולוקח ענין רב בהרבח מוסדות צדקה לאחינו והוא חבר נכבד נם להרבה חברות מדעיות. יהי ה' עמו!

איינהארן. דר. מאקס.

מנדולי חכמי הרפואה למחלות הקבה והמעים באמריקה, נולד בחדש טבת תרכ"ב בעיר נראדנא, אביו הרב שהוא ממשפחת יוחסין ומנוע רבנים נדולים חנך את בנו בתורה והשכלה, וזהיותו לאיש בא להקשיב לקח בתורת הרפואה בהאוניברסיטאות אשר בקיוב, רינא, ברלין, ואחרי נמרו שמה חק למודיו בא לאמריקה וישתקע בנויארק ויהי לפרופיסור בבי"ם לתורת הרפואה בעיר זו ובתי החולים הנדולים „בית ישראל" וה„אשכנזי" מנוהו לרופא ראשי למחלות הקבה והמעים, הוא חבר נ"כ ספרים באנגלית בתורת רפואת הקבה שנעתקו להרבה שפות, ושמו נורע בתור אחד הרופאים היותר מומחים במקצועו בדורנו, לא אך באמריקה כי אם נם בארצות אירופה.

אינזעלבוך. הרב ר' אליהו.

הרב הנאון החכם השלם צדיק בדרכיו אבד"ק סקענעקטעדי, נולד בנעשוויז (פ. מינסק) לאביו הר' אהרן א' דשבעות תרכ"ו, בילדותו נכנס לישיבה בעירו וכבן י"ג שכבר קנה לו בקיאות עצומה בחלק נדול מן התלמוד נלה למקומות תורה, מיר, איישישאק, וולאזין, בריסק, תרנ"א בא בברית הנשואין את בת אחד העשירים והמופלנים בעיר אשמינא ושמו ר' זבלון זיסקאוויץ ובשבתו על שלחן חותנו הרבה ללמוד תורה וחכמה ויגד בבהמ"ד בעירו שיעורים בתלמוד ומוסר, ויהי מן הראשונים ליסוד חברת המזרחים ברוסיא, שבראשה עומד הנאון רי"י ריינעס מלידא הי"ו. ויהי אהוב לכל מכיריו ויודעיו. ואף כי נסמך לרב בעודנו כבן כ"ד שנה לא נשא את נפשו להתפרנס מתורתו ויעזור לאשתו בעסקי חנות אשר התפרנס ממנה בכבוד, אולם בשנים האחרונות לרנלי מצוקות העתים הוכרח לבוא לאמריקא בהתמנת שד"ר לישיבת טעלז שמנהו הנאון ר"א נארדאן ז"ל, אבל לא ארכו הימים ועדת ישראל בסקענעקטעדי קבלתהו לרב ואב"ד ושמה ינהל הרב הנאון הזה עדתו בתורה וצדק ושמו מהלל בהיותו מעורב עם הבריות ומצוין במדות תרומיות ועסקן נדול בצרכי חעיר.

איסערמאן. הרב ר' ירחמיאל.

הרב חמאוה"ג המופלא הרביץ תורה ברבים בשרתו בקדש בכהונת רב ומו"צ בבהכ"נ כל ישראל אנשי פוילען בנויארק ולבסוף ימיו רב ומו"צ בבהכ"נ „אגדת אחים דהארלעם" במעלה העיר נויארק, היה מתמיד גדול ושוקד בתורה יומם ולילה וצדיק בכל דרכיו, ונפ' בשנת תרע"א כבן ס"ח שנה, והשאיר בנים גבירים ויראי ה' ומוקירי תורה, ושמעתי שהגאון הגדול נר המערבי מרנא רידביז הי"ו האי תנא ירושלמאה חסידא ופרישא הפליא בשבחו, לזכר עולם יהיה צדיק!

איסקאלסקי. הרב ר' יעקב.

הרב הגאון המופלא החכם השלם הסופר והמטיף מו"צ בנויארק ורב בבהמ"ד אנשי סלוצק בעיר זו, נולד א' דחוהמ"ס תרל"ה בעיר מיר (פ. מינסק) לאביו המופלג ר' דובער שהוא ממשפחת יוחסין ומצאצאי הגאון הגדול בדורו ר' ליב מירקיש ובעל „שלחן שלמה" ובן אחות הגאון הצדיק ר' מאיר מארים מקאברין (בעל ס' ניר על הירושלמי) למד בישיבת מיר ואח"כ בישיבת סלאנים ויקרבהו הגאון הגדול הצדיק והחריף ר' יוסף שלופפער האב"ד שמה, ויפרסמו לטובה אח"כ הסתופף בצל התורה בקאוונא ויקבל סמיכות הגאונים ר' צבי הירש בהגרי"א האב"ד ור' משה דאנר שעווסקי מסלאבאדקי, ומגדולי ווילנא. תרס"ג היה לרב בעיר מצער רובליא (פ. מינסק) ובשנה שאחריה נתקבל לרב בעיר קאזאן־האראדאק (פ. הנ"ל) ואחרי שרתו שמה ג' שנים בא בשנת תרס"ז לאמריקה וקהלת ישראל בסקרענטאן בחרתהו לרב, בשנת תר"ע נבחר לרב בבהמ"ד אנשי סלוצק שבנויארק, ובחוסד אח"כ ה„קהלה" בנויארק נבחר הרב הגאון הזה לאחד מהמוצי"ם של הקהלה בנויארק, ושמו נכבד ומהולל גם בתור דרשן נפלא ויקר וסופר מחיר. ויהי בשנתים ימים עורך ומו"ל (ביחד את הגאון הגדול המופלא, הדרשן הגדול, פה מפיק מרגליות מוהר"ר אברהם אהרן יודעלאוויץ הי"ו אב"ד דבאסטאן) את המאסף האור־תודוכסי „המצפה" ושמה באו גם כן מאמריו לחזוק התורה והדת, בכ"י ספרים שונים בהלכה ואגדה.

איסרלש. הר' יהודה.

מנצח בנגינות מופלא מאד באודיסה, מיוצאי חלציו של רבנו משה איסרלש (בעל המפה), היה תלמיד בבתי הספר לשירה בפטרבורג ומאסקבה ויצטין בכשרונות מעולים ויעבור בערים גדולות באירופה ואמריקה ויפליא לבב גדולי המנגנים והמזמרים בנצחו על הפסנתר, וחזינא לגאון הזמרה העברית בדורנו החכם הנודע מוה' פנחס מינקובסקי הי"ו, ראש החזנים באדיסה שמעריצו ומפליאו ואומר שהוא עתיד להיות למופת בין מנגני החבל ועל ישראל הדרתו.

אלבום. הרב ר' צבי שמעון.

הרב הגאון המפורסם האבד"ק שיקאגא (באמריקה הצפונית) מנוע גדולי יוחסין מווילנא, אביו הרב ר' נפתלי היה גדול בתורה ומעשים והיה נורע לתהלה, ויהי בנו של הגאון הגדול ר' אריה ליב אבד"ק טאוריג, אשר לעוצם עמקותו

היה נקרא בפ"כ „ר' ליבול בעל מהרש"א" בנו של הגאון ר' שאול אבד"ק זאסלאוו, בהגאון הגדול ר' נטע אבד"ק בראדי בהגאון ד' אריה ליב אבד"ק הוראדנא (עי' הקדמת הספר „זכרון יהודא" להרה"ג ר' יהודא אבעלמאן מנישטאדט—שירווינט), והתפרסם מילדותו לנעלה ומצוין בתורה ויקשב לקח בישיבות ווילנא ויקבל סמיכת חכמים בעודנו צעיר לימים, ויהי לרב באחת מערי רוסיא, לערך תרנ"א בא לאמריקה ויהי לרב ואבד"ק שיקאגא, (הוא אחיהם של הגאונים ר' משה יצחק אבד"ק קאמעניץ בליטא, והגאון הגדול החכם הכולל ר' דוד טעבלי ק"ב הי"ו האבד"ק סובאלק ועתה אבד"ק פטרבורג המעטירה).

הרב הגאון הזה חבר והו"ל ספר „דברי אמת" ב"ח. א' נדפס בשיקאגא תרס"ד וב' תרע"ב, בדבר המריבה שפרצה בינו ובין הגאון מרן הרידב"ז הי"ו בשרתו בקדש בתור רב הכולל בשיקאגא בשנת תרס"ד. (כפי הנראה התכוון הרב בשם ספרו למאחז"ל (סוטה ל"ה) כל לשה"ר שאין בו „דבר אמת" בתחלתו כו' והוא בא לחקוק על רבן של ישראל שנתקדש בכל תפוצות הגולה בעוצם גאונו, בעומק חריפותו וברוחב בקיאותו, בקדושתו וחסידותו שלא עברה עליו מילדותו אף שעה קלה באין תורה, מקרא משנה תלמוד הלכות ואגדות ועבודת ה' וכדרכם של צדיקים גמורים אין לו מנוחה בכל ימי חייו וסבל רוב עתותיו לחץ וצער ואך תורת אל חי שעשעתהו, ומעשה רב ידענו כי בהיותו לאבד"ק סכוצק בשנת תרנ"נ וירדפוהו הני בריוני ותקיפי קרתא וידריכוהו מנוחות ואצבע אלקים נראתה ומן השמים גלחמו בעדו ובזמן קצר ספו תמו רבים משונאיו ואנשי יריבו וירא העם וינעו ותשקוט העדה.

וראו זה חדש אסור מה"ת ומדרבנן שנהגו בו מנהג לפנם איזה רבנים באמריקה להדפים ולפרסם בשערים דברים שבפנים מילי דלא מימסרא אלא בבי מדרשא ואסור לגלותם לפני ע"ה (פסחים דף מ"ט) ועי' מס' סנהדרין דף ל"א), וכמה מחלול ש"ש ותוה"ק יש בזה, ומבזי ת"ח אין להם רפואה (שבת קי"ט) ומה מוציא ש"ר על חברו כו' (עי' ערכין דף ט"ו) על רבן של ישראל אעכו"כ, ואמינא מריש לבלתי עמוד במי מריבה ובעין משפט, ואתבונן להרב ב„דברי אמת" שאומר כי כתב ספרו לזכרון לדורות, ולמען לא תהיה תקלה באמת אעיר מה שאעיר ונמרא נמירנא והנד לעמי פשעם אכו ת'ח (ב"מ דף ל"ג) בחלק ב' מספרו (צד 41) מספר הרב המחבר בנגותו של רבנו הי"ו „כי בבואו לפקד את העיר שיקאגא בא בבגד קרוע ומטולא" וזו היא תהלתו באמת וקורא אני על מרן הרידב"ז מדרש (שהש"ר) מה אהלי קדר אעפ"י שנראים מבחוץ כעורים כו' כך ת"ח, ועי' אדר"נ (פרק י"א) אם מנבל אדם עצמו כו' ולובש בגדים צואים כו' ואתה מוצא כל התורה כלה עמו.

ומשבא הרב בעל „דברי אמת" (בח"ב צד 9). כבעס בא למעות בדבר הלכה מפורשת בדברי הגמ' דב"ק (דף צ"א) דהא דוהתניא איזהו הרעת אחרים אכה את פלוני כו' דפי' דאם

נשבע להותיב אחרים בתעניתא לא מקרי נשבע להרע לאחרים, נגד הפשט הפשוט המובן לכל ת"ח שיש בו דעת תורה כי הכונה אף לפי המקשן באם נשבע להותיב אחרים בתעניתא מקרי נ"כ נשבע להרע לאחרים והוא פטור עיי"ש ודו"ק, ואת מי הוא מתחרה את הארי החי לשעה ולדורות, עין „יעקב" נר התורה ואבי התעודה, „דוד" מלכא דרבנן, רבנו הרידב"ז הי"ו שה' עמו והלכה כמותו ומשמים קזכו לו שנתפשטו ספריו בין רבנן ותלמידיהון וספר לי ידידי הרה"נ החכם השלם והדרשן המופלא רמ"א קאפלאן הרב דאיסט נויארק שבהיותו תלמוד בישיבה הק' דמיר ושמע כי גם הגאון האמתי עוקר הרי הרים בפלפול וסברא, צדיק וחסיד מרן אליהו ברוך קמאי אב"ד ור"ט דמיר הגיד בשעורו לפני תלמידיו בחירי יח, חדושיו שכ רבנו הרידבי"ז הי"ו, ונתקבלו ברצון ואהבה, ומי לנו גדול בדורנו מזקן ויושב בישיבה קדושה זה, שהוא אחד המיוחד בדורנו וגם הוא נהנה לאור תורת רבנו הרידב"ז הי"ו.)

אלטשולער. ה"ר עזרא.

חכם וסופר ומדקדק גדול בימינו, נולד בעיר מיר בליטא י"ב אייר תר"א. לאביו המופלג ר' אשר שו"ב באיוויא, ושם נתחנך בתורה ודעת, אחרי חתונתו היה למנים ספרים עברים בשטעטין ובשובו לרוסיא היה למורה תלמוד ושפ"ע לילדי עשירי ישראל, וכאשר נפתחה בלידא הישיבה תורה ודעת מהגאון ריינעס היה בה למורה ראשי לשפ"ע ודקדוקה, נדפס ממנו ספר גלת מים בחקרי שפתנו, ובכ"י ספרים רבים בחקרי מקרא ובאורם במדרש.

אלנוקאה. הרב ר' יוסף.

הרב הגדול החכם המופלא מורה צדק לעדת הספרדים באלניר שבאפריקה, נולד לאביו הרב החכם ר' דוד בר' אהרן בשנת תרל"א ויסתופף מנעוריו בצל התורה וחכמת האמת וילמוד הרבה תלמוד והלכות וספרי הקבלה, ונתמנה אח"כ לרב ומו"צ לאחינו הספרדים באלגיר, עיר חכמים וסופרים, חבר ספר „שמע יוסף" המרמז תר"ך המצות (עם ז' דרבנן" בשלש פרשיות דק"ש (ועי' רבנו הרמב"ם פ"ק פה' ק"ש) נדפס בעיח"ק ירושלים תרס"ז בהסכמת גאון יעקב מאיר עיני ישראל הי"ו מסאלאניקי, והוא ניסו שכ החכם הכולל המשורר ר' יצחק מרעלי הי"ו.

אלעזרסאן. הרב ר' אברהם.

הרב הגאון המפורסם צדיק וחכם נודע לתהלה, שמש בקדש בערים באל-בירישאק ואח"כ בבאלטרומאנץ (פלך ווילנא) היה מופלא בחריפות ופלפולא חריפתא, ובאו חדושיו בשם מחזה אברהם בסוף הספר ארח ישר שו"ת לחתנו הגאון הגדול החכם הכולל פאר ישראל מו"ה שמואל יעקב ראבינאוויץ האבד"ק אלעקסאט, סאפאצקין ועתה בליוועדפול, ומה נהדרה תמונתו של הגאון הצדיק זצ"ל שנדפסה ב„אוצר חתמונות" והוא עוטה אורה ומעוטף בטלית ומעוטר בתפלין ופניו כפני חמה.

אלפס. הרב ר' בן-ציון.

הרב הדרשן הנדוד המופלא מחבמי ווילנא בדורנו, קבץ ויאסף מילי דמיטב ומאמרים דחסידאי במוסר השכל ומדות טובות הנאות לשמים ולבני עמנו, בבאורים במקראות קדש ובדברי התלמוד והמדרשים, והדפיס ספר בלשון יהודית הנהונה בנוסח בארצות פזורנו שבאירופא, בשם „מעשה אלפס" בחקים רבים, ונדולים מעשיו כי נתקבלו דבריו-המלאים נם מיני תרנימא ומטעמים וחדודים לעורר הלבבות ולקרבם לישראל ואורייתא וקוב"ה, — אצל רבים מן הדרשנים והמוביחים, ורבנים נדולים ומטיפים למוסר משתמשים בהם ונהנים לאורם לפעול לטובת הדת והיהדות, ומשמים קא זכו לו ומנלנלין זכות ע"י זכאי, ובחיותי בווילנא נזדמנתי את הרב הי"ו מבני ציון היקרים אצל חאי כהנא רבא דאומתא הנאון מאור הנולה מו"ר שלמה הכהן המו"צ הראשי, והוא לא יתפרנם ממלאכת הקדש, והוא סוחר אמונים, ואברך עליו ברוך שבחר בהם ובמשנתם, ושנא את הרבנות.

(ובזמננו רבתה המחלקת בין חכמיא וסופריא בעתונות ומעריצי שפתנו הקדושה באו לגנות את שפת יהודית ומתנפלים עליה, ואני עני תלמוד ערוך לפניכו שמע בכל לשון שאתה שומע וטובים דברים מועילים שעליהם חותמתה של תורתנו הק' וסגורים בסגרת הקדש של הדת הטהורה באיזו שפה, מדוברת בהמון רב, מדברים בטלים ומגונים שנכתבים ונאמרים גם בשפה יפה וקדושה, ושבח אני את הרב המטיף הנדול מר צבי הירש מאסליאנסקי הי"ו שחכם הוא וסופר ומופלא בתורה ובמדע שחבר והו"ל הטפותיו ונאומיו שנשא במקהלות בשפת יהודית, והנה מלאות פנינים ומרנליות ומשובצות באבני קדש מבצרי בת יהודה ומחומת ציון ומחמדיה, מחזי ונות שוא ותפל אשר יחזו לנו תועי רוח וחולמים שקר במשכם בשבט סופר עברי ומוסיפים הבל לבער את הקדש ולהכנים טומאת נפש לפנים כי לא השפה עקרית אלא התכן והמדובר, ונם הרב הטטיף ר' נרשון פיעסטון חבר ספריו בדרוש ביהודית, לתועלת העם, ומר רב חסידא נר ישראל קדוש יאמר לו הנאון ר' ישראל מאיר הכהן בעל „משנה ברורה" חבר ספרים קדושים ביהודית לזכות בהם ישראל, וזכות הרבים תלויה באלה שכונתם רצויה ולשם שמים, לחזק התורת והמעשה הישר והטוב.

ואם רבו בימינו המתכנים סופרים ביהודית ויכחדו דדך אחרת וילכו עקלתון סרת הרחק מדרך אבות כבושה, וביותר בארצות אמריקה שבהן התפשטה העתונות המוסקרת וההדיוטית במדה נדושה וישרצו הבורים הדורשים מעל במותיה המפילות חללי עמנו, בפומבי לפרוץ נדר לעבור נבול שנבלו ראשונים, זו היא סבת הנולה המשכחת תורה מישראל ומבלעת הקדש ומטביעה את הנפש, ומה נעשה לאחינו שנתנדלו על טהרת שפת הנביאים ויחכמו להרע וישכילו לבלי דרוש אלקים אלקי ישראל ותורתו וילכו לבקש למו אלהי נכר ולהעביר „בשלח כל נפשותינו", האם נריב את חוזינו ונלחמה את -הרואים?! או האם חלילה נטיל מום בשפת עבר, ובאמת אין דברי תורה הקדושים מקבלים טומאה מדברי נבלים ובוגדים, ואם אלו פרשו לקללה, עליהם תחל ותרבץ, ואין בזה אף שמץ. מאשמת השפה.)

אלקלעי. הרב ר' בן־ציון.

חרב הגדול המופלא החכם השלם מגדולי עיה"ק יצ"ו, נולד בשנת תרי"ח בעיר ראבאט (מאראקא) ובבן י"ז בא למבריא ויקבל תורה מגדולי העיר והגאון רי"ש אלישר סמכהו, תרס"ב קבע מושבו בעיה"ק, חבר הספרים הלכה רוחת, כסאות למשפט, חמדת ירושלים ועוד.

אנגלמן (מלאכי), ה"ר אליעזר רפאל.

סופר צעיר ורב הכשרון נולד בירושלים ז' אדר תרנ"ה לאביו הרב ר' שבתי אליהו נדול בתורה ויראה, (שהשאיר אחריו חדושים רבים בנפ"ת וחבור על מס' חוקין) ובמות הוריו נתקבל בבית הרב ר' דוד רייפמאן וילמוד „בבית המוסר" והגר"י בלאזער קרבהו באהבה, אז החל בחשאי לעיין גם בספרות, ובבן ט"ו החל לעלות על במת העתונות הארצי־ישראלית בשמו הגלוי והסתום, ונדפסו ממנו: א) העתונות הירושלמית (לוח א"י תר"ע) ב) הרעש בצפת בשנת תקצ"ז, (המאיר שנה א') ג) לקורות החלוקה בירושלים (לוח א"י תרע"נ) בא לאמריקה בחדש סיון תרע"ב להשתדל בלמורים ומדעים ולשוב לאה"ק.

אנצעלאוויטץ. הרב ר' גרשון.

האבד"ק מאזיר, גאון וצדיק מופלא חסידא ופרישא שלשלת יוחסין בנו של הגאון ר' חיים מסמארנאן בהגאון ר' גרשון מדלהינוב, בהגאון ר' ישכר בער אבד"ק ראדושקעוויץ, המתיחס להגאון באר הנולה, נולד ביוהכ"פ תקפ"נ בסמארנאן ויהי מתלמידי הגאון ר' ליב שפירא האב"ד דשם אז, ובעודנו צעיר לימים נתקבל לרב בווארניאן, ובשנת תרכ"ג נתקבל לאבד"ק מאזיר (נליל מינסק) וינהל עדתו בתורה ויראת ה' מ' שנה עד יום מותו ט"ו אלול תרס"ג ובמותו הספידו לו אי חסיד אי עניו, כי נדול וקדוש היה שמו ויהי מתמיד מופלא וינמור כל הש"ס מדי שנה בשנה, ולזכר עולם יהיה ועל מקומו נתקבל בנו הרב הגאון החכם השלם ר' זלמן אנצעלעוויטץ הי"ו. ע"ע.

אנצילעוויץ. הרב ר' זלמן.

הרב הגאון המפורסם, חכם ושלם ורב פעלים, אב"ד דמאזיר (פ. מינסק) על מקום אביו הגאון הצדיק המפורסם ר' גרשון הנ"ל, מגזע נדולי יוחסין, נולד תרכ"א בעיר אסטריוועץ (פ. ווילנא) ויתחנך על ברכי אביו הגאון זצ"ל ובישיבת מינסק ע"י הרה"ג ר' מאניא הר"מ שם, ובוולאזין שמע לקחם של אדירי התורה מרנן נציב זצ"ל ור' רפאל שפירא ור"ח סאלאווייצין ויצטין בהתמדתו ובכשרונותיו ואחרי רכשו לו בקיאות בש"ס ופוסקים סמכוהו לרב הגאונים נצי"ב, רי"א מקאוונא ור' רפאל שפירא, כבן כ"א נשא אשה מהמשפחה כבודה בת הנבירהמופלג בתורה ויראה ר' יצחק נורעוויץ, ובחיי אביו זצ"ל עוד נבחר (בשנת תרנ"ז) לרב ואב"ד בעיר הנליל מאזיר ועד היום ינהל עדתו בתורה ובמשפט צדק. והוא מפורסם בין נדולי רבני רוסיא לעסקן נדול לעניני הכלל ושמו לתהלה. וגם נדולי הנוצרים יתנו כבוד לשמו ורבה

השפעתו לטובה על עדתו הגדולה ועל כל עם הגליל בסביבתו, יהי ה' עם הרב הגאון הנעלה הזה.

אסעלסקי. הרב ר' גבריאל זאב.

הרב הגאון החריף ובקי מופלא, חכם ושלם אבד"ק גראבאוויץ (פ. לובלין) נולד לאביו ר' יצחק בשנת תרכ"ט, ויקבל רבי תורתו מא"ז הגאון הצדיק ר' אברהם יהושע העשיל האבד"ק שענא (המתיחס להגאונים נוב"י הט"ז ומהרש"ל ז"ל) ובעורנו צעיר לימים סמכחו הגאון הגדול ר' שניאור זלמן פראדקין האבד"ק לובלין, בשנת תר"ן נתקבל לשרת בקדש בקרעשוב, ויהי שמה י"ט שנה, ובשנת תרס"ט נתקבל לאבד"ק גראבאוויץ, הגאון הזה חבר ספר גדול על יו"ד בשם „הר המוריה" וס' „בי נזא" על סוגיות הש"ס וס' „גנת אגוז" על דרושים ופלפולים.

אפרת. הרב ר' דובער.

הרב הגאון הצדיק המופלא, אב"ד לפנים לחסידים בעיר הבירה מאסקווא ואח"כ עלה לאהי"ק ויהי רב בעיה"ק חברון ת"ב ואחרי שרתו שמה בקדש נתקבל לעיה"ק ירושלים ת"ב לממונה הראשי של כולל החב"ד, יצאה נשמתו בטהרה, בהחפללו תפלת המנחה בש"ק א' דר"ח תמוז תער"ב, בהגיעו לברכת „מחיה המתים" ונפטר בן ס"ז שנה, והוא היה מנכדי מרן הגאון החסיד ר' שניאור זלמן מליאדי ז"ל בעל השו"ע של הרב והתניא.

אראנאוויץ. הרב ר' בנימין.

הרב הגאון החריף ובקי צדיק בדרכיו ראש ישיבה בישיבת רבנו יצחק אלחנן בנויארק, ומלפנים ר"מ בטעלז, נולד בעיר ווארזאן (פ. קאוונא) בשנת תרכ"ה וילמוד תורה מהגאונים ר' מאיר אטלס אבר"ק שאוויל ור' אליעזר נאר-דאן האבד"ק טעלז, ואחרי נשאו אשה בא ללמוד בישיבה הק' דוולאזען ויהי שקדן מופלא וירב חילו לאורייתא עד שסמכהו הגאון הנצי"ב לרב ואח"כ סמכוהו הגאונים ר' ירוחם ליב מינסק ועוד גאונים, ובשובו יסד ישיבה בטעלז שהיתה מכינה ללמודי הישיבה הגדולה, תרס"ז בא לאמריקה ויתקבל לרב בעיר לאוועל (פ. מאסס) ויהי שמה לרב שנים אחדות וינהל עדתו בצדק ובמישור, וזה לא כביר נבחר לר"מ בישיבה הק' רבנו יצחק אלחנן בנויארק ושמה רועה בחורי ישראל המסתופפים בחצרות התורה בגפ"ת ומרביץ תורה ברבים.

אש. הרב ר' אברהם יוסף.

הרב המאוה"ג החריף ומפורסם באמריקה רב ואב"ד בבהמ"ד הגדול בנויארק, נולד בסעמייאטיטש (פ. הוראד-נא) בשנת תקע"ג (1813) ובא לאמריקה בשנת תרי"ב ויהי מן הראשונים שיסדו באותה שנה את בי"המ"ד הגדול שנתמנה בו אח"כ לרב, ונפטר בנויארק ביום כ"ח אייר תרמ„ח (והאריך קצת בתולדותיו ידידנו הרב ההכם הגדול מוהר"ר יהודה דוד אייזענ-שטיין בספרו „אוצר ישראל" ח"ב).

אשינסקי. הרב ר' אהרן מרדכי הלוי.

גאון מפורסם, צדיק ורב פעלים וחכם מהולל, מגדולי ישראל באמריקה, רב לאגודת הקהלות בפיטסבורג (מדינת פענסילווייניא), נולד לאביו הר"ר נחמן מחשובי העיר רייגראד (פ. לומזה) בחדש שבט תרכ"ו, ויתנכר מיכדותו בי לגדולות נוצר. הצטין מאביב נעוריו בשכלו הזך והעמוק, ויפליא לבב מוריו ומלמדיו, ובהיותו לבן י"ג כבר רכש לו בקיאות בג' סדרי התלמוד, מוער, נשים, ונזיקין, אח"כ למד בקבוצים בקאוונא ועם התמדתו העזה בתלמוד ופוסקים התעסק גם בספרי חכמת ישראל ולמודים חצוניים, מקאוונא בא לסטאוויסק ויקשב לקח מאת הגאון הגדול תסידא ופרישא מרן חיים אריה ליב ריטענבערג זצ"ל האב"ד אשר סמכהו אח"כ לרבנות, ויקבל ג"כ סמיכת הגאון שר התורה והחכמה מרן אליעזר שמחה ראבינאוויץ האבר"ק קאל־וואריא, (פ. סובאלק), בא לאמריקא זה יותר מעשרים שנה וישרת בקדש בקהלות: סיראקיוז (פ. נויארק), דעטראיט (פ. מי־שיגען), מאנטריאל (קנדה) וזה עשר שנים שעומד על משמרתו הגדולה בקהלת ישראל הגדולה (כן ירבו) בפיטסבורג אשר ראשי הקהלות הנאחדות קבלוהו עליהם לרב ראשי ולרועה אבן ישראל, במשכורת ג' אלפי שקלים לשנה.

הגאון המופלא הזה, הנהו רב פעלים, עסקן גדול לטובת הכלל, ויעש אזנים לתורה ולדת סדשנו בכל הערים ששמש שם בקדש ביסדו בתי ספר תלמוד תורה ללמוד דתנו הקדושה, ובעזרתו הרבה נוסדו גם בתי־חולים עברים בערים האל, הוא אחד מטובי המטיפים והדרשנים שבין הרבנים האור־תודוכסים באמריקה, ונואם מצוין גם באנגלית ובכח מדברו הנאוה והלוקח לב ונפש יפעול רבות על לבות הצעירים מבני עמנו לקרבם לתורה, לאהבת־חסד וצדקה ולדתנו הקדושה, ושמו גדול ומהולל לא אך בפי אחינו, האוהבים את מורם ואלופם בתורה ובחכמה הזה, כי אם גם בין גדולי עמי הארץ ונושאי משרות־ממשלה גבוהות אשר יתימרו בכבוד הגאון החכם הזה המעוטר בעטרת שם טוב ונזר האמת והצדק על ראשו, ולא אך בעירו ובסביבה יפרוש כנפי הסדיו הרבים ואחיעזר הוא גם לאחינו מרחוק אשר יפנו אליו לעזרה וראש וראשון לגבאי מוסדות הצדקה והישיבות הקדושות שבירושלים עיה"ק וערי אה"ק לפני שמש ינון שמו הטוב!

אשכנזי. הרב ר' אברהם נסים.

הרב המופלא השלם מרביץ תורה בקראסנו—באואר (קרים) מגדולי תלמידי הגאון הצדיק חח"ם זצללה"ה והתעסק הרבה בסידור הס' הבהיר והנורא שדי חמר י"ח חלקים גדולים (שיצאו לאור ע"י ה"ר יוסף צבי לעוו בוואַרשא) והעתיקו הרבה ויהי שנים רבות לעזר ולסעד לרבו הגאון הנ"ל.

ב

באלטרומאנץ. הרב ר' עקיבא.

רב מופלא בתורה, מגדולי ווילנא בימינו, הסתופף רוב ימיו בחצרות ה' ויהי ביתו פתוח לת"ח ולגדולי עמנו אשר קרבם בזרועות פתוחות, כי ברכו ה' בהון ועושר ויהי נדיב ורב חסדים, ובהיותו בווילנא שמעתי מרבים בשבחו ומספרים מגדלו בתורה ובמדות, נפטר זה לא כביר זקן ושבע ימים.

באמבערגער. הרב דר. יצחק זעקל הלוי.

הרב הגאון המופלא והחכם הכולל אבדק"ק קיססינגען והגליל (באשכנז), (בנו של הגאון הגדול פאר ישראל ר' שמחה הלוי אבד"ק אשאפפענבורג ומקודם ראבד"ק פישאק בהגאון הגדול ר' יצחק דוב הלוי האבד"ק ווירצבורג) נולד ביום 18 אפריל 1863 (תרכ"ג) בעיר פישאק ויקבל תורה מאביו הגאון, ואח"כ בא לצקת מים ע"י הנריע הילדעסהיימער בברלין וישתלם בתורה ומדעים ויסמכוהו הגאונים ר' שמעון הלוי הורוויץ ראבד"ק לייפציג ר' מיכאל כהן מקליינערדלינגען ומגאון דורנו מרן יא מקאוונא, כבן כ"ה נתקבל לרב בעיר שווערזענץ, גליל פאזען, ויכהן שמה פאר משנת הרמ"ח עד שנת תרנ"ג ואז בא לכהן בעיר שרים (פאזען) וינהל עדתו שמה עד שנת תרס"ג, ובאותה השנה נתמנה לראבד"ק קיססינגען ואגפיה, והוא רועה עדתו במקל נועם על מבועי התורה הצדקה והחסד, שם הרב הגאון הזה נודע בין גדולי ישראל באשכנז בימינו ויחבר ספרים הרבה ומהם שנדפסו „זכרון אברהם" על שו"ע או"ח „לקח טוב" על מגלת רות „העתקה לפרקי אבות" „קובץ דרשות".

באקשטאנסקי. הרב ר' אליעזר.

הרב המאוה"ג הצדיק המופלא והחכם השלם מפינסק. נודע שמה בשם ר' אליעזר לובצער בהרב ר' נחום שהיה אחיו של הגאון מאור הגולה, מרן אליהו חיים מייזל זצ"ל אבד"ק דרעטשין, כרוזינא, לאמזא ולארז, וגם חותנו היה תלמיד מובהק להגאון הצדיק ר' יהונתן סאטאנאווער בלובץ עיר מולדתו, וכבן י"ד נשא לו אשה בת הנביר הנדיב ר' מאיר סאלץ מוויכנא ויהי לסוחר ויקדיש רוב עתותיו לתורה לעבודה ולצדקה בפינסק עיר מגורו, ויהי עמיתם ורעם של הגאונים ר' אלעזר משה הלוי איש הורוויץ אבד"ק פינסק ולהבדל"ח מרן ר' דוד פרידמאן אבד"ק קארלין, נפטר בן ע"ג שנה ביום כ"א שבט תרס"ט וכבוד גדול נעשה לו במותו, והשאיר אחריו בנים רבנים גדולי תורה ומשכילים יראי ה' ר' משה אהרן ור' איסר ור' ליב יצחק ר' בן־ציון ור' יהונתן ור' נחום וחתניו לוקחי בנותיו הם הרה"ג ר' אליעזר יצחק בהגאון ר' חיים הלל פריעד ר"מ בוולאזין (בהגאון ר' אליעזר יצחק זצ"ל) הרה"ג ר' יעקב טיקטינסקי בהרה"ג ר' שמואל (בהגאון ר' חיים ליב ר"מ דמיר).

בארוכאוו. הרב ר' אבא יעקב הכהן.

גאון גדול וחריף מופלא וצדיק מפורסם אב"ד ור"מ דוואלקאוויסק (פלך הוראדנא), נולד לאביו ר' יחיאל מיכל הכהן בעיר דארשינישאק (פלך ווילנא) בשנת תר"ח ונתפרסם לעלוי מנעריו וישמש נדולי ראשי הישיבה ברוסיא ואח"כ נכנס לפני ולפנים ויקשב לקח מאת רבנו הגאון ראש נולת אריאל מרן יהושע ליב דיסקין ז"ל אב"ק שקלאוו ובריסק ונסמך כבן עשרים מגאוני ליטא ומהגאון רשכבה"ג מרן יצחק אלחנן ז"ל, כבן כ"ב נשא אשה בת הרב הגאון ר' יעקב כהנא ר"מ בשני־פישאק (פ. ווילנא), תרל"ג בא לשרת בקדש בעיר מיישאנאלא (פ. קאוונא) ואחרי כהנו שמה אחת עשרה שנה נתמנה לרב בקופישאק, ויכהן שמה משנת תרמ"ד עד תר"ן, ואז נתקבל לאבד"ק וועקשנא, במקום הגאון האמתי מרן אליהו ברוך קמאי ויהי שמה עד תרס"א, ואז לוקח אחר כבוד לעיר הפלך פלאצק בפולין ואחרי שרתו שמה שנתים ימים נתקבל לאבד"ק וואלקאוויסק במקום הגאון הגדול הצדיק והחכם הכולל ר' יהונתן עליאסבערג, ושם יכהן פאר נם עתה, והוא נודע לאחד מגדולי רוסיא המעטים בדורנו, ותחת השנחתו עומדת הישיבה הק' בוואלקאוויסק אשר בה יקשבו לקח כ"נ מאות נערים ובחורי חמד. נדפס ממנו שו"ת „חבל יעקב" בחקרי הלכות ופלפולא חריפתא, ובכ"י הרבה שו"ת וחדושים בש"ס ופוסקים.

בארוכאוו. הרב ר' דובער הכהן

הרב הגאון החריף ובקי והחכם השלם אבד„ק מאלדען באמריקה, בנו של הנ' ר' אבא יעקב הכהן הנ"כ, נולד תרל"נ, ונתחנך על ברכי אביו הגאון ובישיבות שונות וימלא כרסו בש"ס ופוסקים באביב ימיו ויסמכוהו נאוני רוססיא ובא לאמריקה בשנת תרס"ב ויתקבל לרב בעיר מאלדען (פ. מאסס) ויעש הרבה לתקנת העיר, והוא חבר לאגדת הרבנים האורתודוקסים בארצות הברית, ושמו נודע לתהלה, כי הוא אהוב ונוח לבריות ויודע להלוך עם החיים עושה ומעשה, בכ"י נמצאים חדושים רבים בש"ס ופוסקים.

בארט. הרב ר' יעקב.

הרב החכם הנדול המופלא מאבירי חוקרי הלשונות הקדומות בדורנו, מורה ללשונות בני שם בבמרה"ר ובבי"ס לחכמה בברלין, נולד בפלעדינגען באשכנז (באדען) ר"ח אד"ש תרי"א ונתנדל בתורה ובחכמת ישראל בברלין לייפציג ושטראסבורג ויקבל רבי תורתו מהגאון הצדיק ר' עזריאל הילדעסהוימער, ובהיותו כבן כ"נ אחרי שרכש לו בקיאות בתלמוד וחכמת ישראל וידיעות בשפות הקדם נתמנה לדאצענט בהסימנאריום של רבו הגרע"ה הנ"ל, ובשנת תר"מ (1880) נתנה עליו משרת פרופיסור בבימ"ד החכמה בבירת אשכנז, והוא מפיץ תורה ואורה למאות תלמידים הנהנים לאודו, חבר „בייטראנג צור ערקל. דעם בוכעם איוב" (1876) „בייט. צור ערקל. דעם ישעיהו" (1885) ונתפרסם לתהלה ספרו

Die nominal bildung in den semitischen sprachen 1889—91 ושמו נודע ומפורסם בין חכמי ישראל וחכמי האמות.

בורשטין. הרב ר' בן־ציון.

הרב המאוה"ג המופלא, נולד לאביו הרה"ג המפורסם ר' צבי אריה האבד"ק יארישוב (פ. פודולי) בשנת תרכ"ז, וקבל תורה מרבנים נדולים ונסמך לרב ומו"צ באביב ימיו, אחרי מות אביו ז"ל נתקבל לרב במקומו בשנת תרס"ח.

בורשטין. הר' ליב.

ממשכילי ישראל וסופריו בברוקלין ועסקן כללי נכבד, ממשפחת יוחסין ומבני בניו של הרב החסיד המפורסם ר' ליב שרה'ס, נולד לאביו ר' יצחק ב"ר מאיר ליפא בעיר ליאכאוויע (פ. הערסאן) ונתחנך בתורה וחסידות וכבן י"ג היה תלמיד בישיבת הרה"ג ר' הלל פאריצער בראמאנאווקא (אצל ניקאלאיעוו), ואחרי נשאו אשה למד הרבה תלמוד ופוסקים שפ"ע ושפ"ר ויהי אח"כ לסנן הרב מטעם הממשלה בליאכעוויע והגליל, בשנת תרנ"ג בא לאמריקא ויהי לסוחר ומורה ומנהל בית ספר, וזה שנתים שהחל להויל את העתון „ברוקלין—בראנזוויל—פאסט".1

ביזשור. הר"ר נתן.

עסקן צבורי נודע ושופט בבית המשפט העליון בנויארק, נולד לאביו ה"ר אשר בחדש אייר תרכ"ב בעיר נויארק ויקבל חנוך עברי בנעוריו ואח"כ בא ללמוד תורת המשפטים בהאוניברסיטה „קולומביה" הנויורקית ובגמר למודו שמה היה לעורך דין נודע ומפורסם ויקח חלק נדול במוסדות הצדקה השונים אשר בעיר ותנתן עליו משרת סנן־נשיא ב„חברות הצדקה המאוחדות" וחבר הוער המפקח על „בארון דעהירש פאנד", ובשנת תר"ע נתמנה לאחד השופטים בבית המשפט העליון בנויארק, ושמו נדול ונכבד לאחינו בארצות הברית כי נדיב לב הוא, ומשתתף בכל דבר טוב ומועיל ליהודים וליהדות.

ביכלער. הרב ד"ר שמואל.

הרב החכם הנדול והמטיף המפואר, רב ודרשן בהאינסטיטוט העברי בנויארק, נולד בבודפסט (אונגרן) בשנת תרמ"ד ואביו הנכבד הר' משה חנכהו על התורה והמדע מנעוריו, ובעודנו עול ימים קבל תורה בישיבת הרבנים הנאונים ר' משה צבי איש שלום בנייפעסט ור' משה בן עמרם מקהלת היראים דהוסט ובישיבת העיר נאלאנטא ויעש חיל רב בתורה, ואח"כ נכנס לקודש וישמע לקח מאת הנאון הנדול נשיא הרבנים בארץ הנר מרן ר' שמחה בונם כופר (בהנאון בעל „כתב סופר") אבד"ק פרעסבורג ויסמכהו הנאון ז"ל בהיותו בן י'ט שנה, ואז בא לבקר בבתי מדרש החכמה אשר בברלין, ברסלו, צירך ונענף וברן (שויץ) ושמה קבל התואר חכם לתורת הפלוסופיה. בא לאמריקה בשנת תרס"ט, ואחרי מות הרה"ח המפורסם דר. אהרן משה ראדין נתקבל הרב הח' המופלא הזה במקומו לרב ומטיף בהפיפלס „סינוגוני" בנויארק, ודרשותיו לוקחות לב ונפש, החכם המצוין הזה היה גם אחד הצירים

להקונגרס השביעי בבזל, והנהו אחד מן הנואמים והמטיפים ב„ועד השלום בנו־יארק" אשר נשיאו הוא נדיב העמים אנדרא קרנגי.

מאמרים שונים ספרותיים ומדעיים נדפסו מן הרה"ח הזה בהעתונים ריא וועלט (קאלן) „מארגענפאסט" (ברלין) אונגארלעגדישע איד. צייט. (פרסבורג) היום (נויארק דיא איד. פאלק (נויארק) ובכ"י ספרים ומאמרים שונים לדפוס, הוא גם עסקן גדול בחברות שונות להפצת שפ"ע וחכמת ישראל בנויארק, ושמו לברכה ולתהלה!

בינענפעלד. הרב דר. צבי יהודה.

רב גדול חריף ובקי מופלא רופא מומחה בנויארק, מגדולי יוחסין מאוכטרה ורכיו ותהלוכותיו בחסידות וטהרה, ושמעתי מאת הרב הגאון ר' אליהו ז"ל הערצענבורג האבד"ק ברוקלין וספר בשבחו והרבה להלל מעלותיו וגדלו בתורה ובמדות.

בלומבערג. הרב ר' משה יחזקאל.

הרב המאוה"ג החכם השלם מילדי בויסק בקורלאנד לאביו הרב ר' דובער איש גדול בתורה ויראה, למד בישיבות ובאיישישאק ויסמכהו הגאון ריא"ס, אחרי נשאו אשה בת הרב ר' צמח רודזינסקי מאסמינה נתמנה לרב בשנת תרמ"ט בסאמארא ומקרוב נבחר גם לרב מטעם הממשלה, ושמו גדול ונכבד באחינו יושבי רוסיא הרחוקה, שנותיו לערך נ"ד. בכ"י ח"ת רבים בנפ"ת שו"ת ודרוש מוכנים לדפוס.

בלומגארטען. הר"ר שלמה.

חכם ומשורר ביהודית מופלא, מטובי סופרי ישראל באמריקה ומפורסם בכנויו „יהואש", נולד לאביו הר' כלב בעיר ווערזבלאווא (פ. סובאלק) ביום ב' ניסן תר"ל ויקבל מילדותו חנוך בתלמוד וחכמת ישראל ויתעתד לרבנות, כבן כ"ב בא לנויארק ויחלה במחלת הריאה קשה ויבוא לדענווער מדינת קאלאראדה להתרפא וישתקע בה, העתיק ליהודית את מסכת אבות ויכתוב שירים יקרים ביהודית שעשו לו שם גדול בין גדולי המשוררים המצוינים בתכניתם ה הניונית ומקרוב נדפסו שיריו אלה בקבץ מיוחד בשם „יהואש'ס פאבלען".

בלום הרב ר' בן-ציון בהגאון ר' עמרם.

גאון מופלא, נולד תרמ"ה בעיר מאד, במקום שאביו היה לאב"ד וילמוד אצלו ואח"כ נכנס לישיבת הגאון בעל „שבט סופר" בפרעסבורג, וזה שנים אחדות שנתקבל לרב בסאראוואש הגר.

בלזק. הרב ר' בנימין.

רב וחכם מופלא מילידי רוסיא שבא לאמריקה לזקנתו וחבר הספרים „תורת האדם" והלכתא למשיחא להצדיק את הצדיקים חכמינו ז"ל (ואזכה כי התארח על שלחני אדם גדול זה שני ימים ולילה ונהניתי לאור תורתו בהגיון דברי חכמים ובעמקי חקר לסוף דעתם, שנותיו לערך נ"ח).

במפי. הרב ר' דובער.

הרב הגדול המופלא חכם חוקר

ומדקדק, מגדולי ישראל במינסק, היה מפורסם בליטא בצדקתו ובנדבת לבבו, תומך רבנן וחכמים, ויהי ביתו בית ועד לגדולים סופרים ומשכילים, אסף בית עקד ספרים גדול ויקר בערכו והעיר על רוב הספרים היצות בבקרת נאמנה והתמיד בתורה ובחכמה, ונפטר בשיבה טובה ביום ז"ך אדר תרמ"ח ולא הניח בנים או בנות רק שמו המהולל גם עתה ועל מצבתו חרות כי בקי היה בשני התלמודים.

בן־יהודה. הר"ר אליעזר (פערילמאן).

מגדולי חכמי הלשון העברית בדורנו וסופר נודע, נולד בלושקי (פ. ווילנא) לאביו הר"ר יהודה כ"א טבת תרי"ח, ויצטין בכשרונות מופלאים מילדותו, כבן ה' מת עליו אביו, ואמו נתנתהו למלמדים ללמדו מקרא ומשנה, ובהיותו לבר מצוה בא ללמוד בישיבת הרה"ג ר' יוסף בלי־קער שהיה נודע לחריף ומשכיל בפולוצק אח"כ למד בעיר גלובוקי ודודו כלכלהו בכל מחסוריו, וילמוד שפת רוסיא מבתו של הרה"ח שנ"ה יאנאס שהתנורר אז בגלובקי, וישקוד גם בתורה וחכמת ישראל ובחכמות חצוניות, אחרי חתונתו את בת הר"ר יאנאס הנזכר התנורר בערים שונות בארץ רסיה וחו"ל ויהל לכתוב בהשחר, החבצלת ועוד, ויצא אח"כ לאה"ק ואז החלה פעולתו הגדולה לתחית השפה ויהי ביתו הראשון בא"י אשר בו הונהג הדבור העברי, בשבתו בעיה"ק החל לערוך ולהו"ל את „הצבי" שהתנגדו לו היראים; ומאז נדפסו מאמריו וספריו שנתפרסמו וביותר נודעה עבודתו בהוצאתו את המלון הגדול הערוך בטעם המהלך החדש היותר קצוני, שהרה"ח מוהר"א נחשב לראשו ורבו. (אמר המסדר: רצויה כונת זה החכם להוסיף מחול על קדשי השפה ובזה להרבות ערכה להרחיבה ולהגדילה, אבל חבל כי הותרה הרצועה ע"י דרדקי שלא שמשו ולא שנו שבאים גם הם לבנות ובנין ילדים סתירה וחרבן, עד שבימים האלה יש חכמים מובהקים בנו שספרי התורה והנביאים שגורים בפיהם לא יכצאו ידיהם בספרות המהלך החדש ולא יכירו החותמת העברית ששפתה ממישעלגית ורבת האנדרלמוסיא ותמיהני שגם לויתן העלו תצעירים בחכה, הוא רבן של הסופרים הנ"ם שלא עמדו לנו סופרים אבירים וכבורים כמהו, ונם הוא מראה להם פנים שוחקות ודבריו המאוחרים צריכים למבארים ומפרשים ולשבעה נקיים).

ביק. הר"ר אליעזר.

מלמד תינוקות בברוקלין, מילידי פלך קיוב וחבר ס' נאוכת עולם בעניני אמונה ודת (ואני העני לא עמדתי על סוף דעת הספר שבהצנע ילך ובמופלאות ידויש ואם כונתו רצויה מה טוב חלקו וממזכי הרבים יהיה, ואם לאו לאו, הרי ה' יראה ללבב ולו פתרונים), והמחבר בא בצל קורתי ופניו בני יעקב איש תם ומדקדק במצות.

בעהאר. הר"ר נסים.

חכם ועסקן גדול לטובת הכלל מילידי הספרדים, היה שנים רבות למנהלו ומשגיחו של ביה"ס לחברת כל

ישראל חברים אשר בעיה"ק ירושלים ת"ב, ובא לאמריקה בשנת תרס"א בחור בא כח להחברה הזכורה, ויעש רבות לטובת מוסדות עבריים רבים בנויארק רבתי, והוא איש חי רב פעלים לעמנו ולוקח חלק בכל מעשי הצדקה הפרטיים והכלליים מקרוב ומרחוק, רב מדעים ויודע לשונות ושמונודע ומפורסם לתהלה׳

בובוניקוב. ה"ר י. נ.

חכם וסופר נעלה בעיר סטארודוב (פ. צרנינוב) אסף וילקט את כל ה„מלין דרבנן׳ וה„אמרי אנשי" המפוזרים בתלמור ויסדרם בסדר ליקסיקוני ויבארם בעברית צחה ויערכם בחרוזים לתועלת בני הנעורים, וי"ל לע"ע החברת לדוגמא „פתגמין קדישין" והיא טובת טעם ומראה.

בורמאן. הרב ר׳ חיים משה.

הרב הגאון החכם כליל השלמות רב ומד"א בעיר קאלונא ברוסיה, נולד לאביו היקר באדם וירא ה׳ ר׳ יעקב בעיר אלקעניק (פ. ווילנא) בשנת תרל"ב וילמוד בבאלטרומאנץ אצל הרב ר׳ יוסף יאנקלעוויץ ואח"כ אצל הגאון הר"מ בסלאבאדקא רמ"מ עפשטיין ורא"ז מעלצער ויהי לבקי בש"ס ופוסקים ועם זה למד ג"כ שפ"ר ויתר ידיעות חול ואז קבל סמיכות הגאונים רשה"כ מווילנא ורי"מ הלוי עפשטיין מנאוארודאק וריי"ר מלידא ועוד. תרס"ד נבחר לאבד"ק קא־לוגא ושם ינהל עדת ישראל בתורה ודעת זה תשע שנים, וזה מקרוב נתקבל ג"כ לרב מטעם הממשלה בעיר זו. הגאון הנעלה הזה חוא ג"כ דרשן יקר ונעלה ויחבר ספר דרושי נכבד בשם „דרשות מהרמ"ח" מוכן לדפוס.

בורשטין. הרב ד"ר ר׳ שמעון פנחס.

רב מופלא בתורה ובחכמה וצדיק מושל ביראה טהורה, מגדולי אחינו בקליוולאנד (אהיא) ורופא מומחה ומפורסם, נולד לערך תרל"ג בעיר ניי־שטאדט שירווינדט לאביו הר"ר יואל דוד ממשפחה כבודה וילמוד בנערותו בסלא־בארקה ויהי מנדולי תלמידי חגאון ר"א נארדאן זצ"ל (ע׳ע) ובא לאמריקה בהיותו כבן ט"ז שנה, ויהי מתלמידי הגאון רי"י הרב הכוללי זצ"ל ויסמכהו לרב ויישא אשה בת הרב השו"ב ר׳ יהודה בערמאן ז"ל המשכלת המצוינה מ׳ פעשע ויבוא לבקר את במדה"ח ויצא מוכתר בתואר דר. ובאות זהב על הצטינותו, ויהי לרופא מופלא ומצוין מתחלה בנר הייוען וזה כעשר שנים שהנהו בקליור לאנד. הרה"נ הצדיק הזה נם בהיותו תלמיד בבמ"ד החכמה לא כתב בשבתות ומועדים, ונם עתה בהיותו לרופא לא יכתוב כותב־מרפא בימי קדש אף לא יקבל תשלומים בימים האלה, ורופא מאות חולים עניים חנם, והוא נדיב נפלא במינו, וביתו פתוח לרוחה לת"ח, רבנים סופרים, ומחברים, ושמו מהלל בפי כל אחינו באמריקה.

בירבריייר. הרב ר׳ אלטר חיים.

הרב המאוה"נ המופלא החכם השלם ראבד"ק אטיניא (נאליציי) בנו של הגאון ר׳ ישעיה (הבא להלן) נתגדל

על ברכי אביו אשר למדהו תלמוד ופוסקים ויעש חיל רב ובעודנו צעיר קבל סמיכות הגאון ר' שאול אבד"ק חאטין (פ. בסרביה) ונתמנה לראבד"ק אטיניא, בשנת תרס"ט החל להוציא לאורה זו תורה, קבץ חדושים בהלכה ואגדה בשם „אספת חכמים" והוא מדור לגדולי ישראל וחכמי התורה ומלא דבר ה' פלפולא חריפתא ומילי דחסדאי.

בירבריייר. הרב ר' ישעיהו.

הרב הגאון הצדיק מו"צ לפנים בעיר סקווירא ומשם הונף לשבת על כסא הרבנות בעיר קאמעניץ הפודולית, היה מפורסם במעשיו הטובים וחסידותו, ונפ' תרמ"ד.

בענגים. הרב ר' שמעון זאב.

הרב הגדול החריף והחכם השלם רב דק"ק לאפינען (פרוסיה) בנו יחידו של הגאון הגדול האמתי החריף העצום ר' זעליג ראובן שליט"א האבד"ק באדקי בעל „לפלגות ראובן" (מחותנו של הגאון הגדול האמתי ר' בן־ציון שטיינפעלד שליט"א הנאבד"ק ביעלסק).

בערגער. הרב ר' גרשון אברהם.

גאון גדול וחריף מופלא ובקי בש"ס מגדולי הדור ומגאוני העיר מינסק דליטא בימינו, הרביץ תורה בבהמ"ד הגדול בעיר מושבו מבקי תשלום שכר, ויתפרנס ממסחרו ולא אבה להשתמש בכתרה של תורה, היה צדיק ונדיב לב וביתו היה משכן לגדולים וישכימו לפתחו גאוני הזמן, נפטר בחדש אייר תר"ע בעירו, וכבוד גדול נעשה לו, ומבניו הם, הרב החכם הנודע ר' יהודה ליב בערנער והציוני המפורסם ר' יצחק בערנער במינסק.

בערגער. הרב ר' ישראל.

גאון גדול צדיק וחסיד מפורסם שלשלת היוחסין ונצר גזע קדושים, אבד"ק בוקארעסט (בירת רומניה), נולד לאביו הרב ר' יצחק שמחה הנ"ל בשנת תר"ט, ויקבל תורת חיים ממרן הגאון הקדוש ר"ח מצאנז ומעוד גאוני אוסטריה ונסמך מהם בעודנו צעיר לימים, ובשנת תר"ם נתקבל לרועה אבן ישראל בעיר פראביזנא (גאליציה) ואחרי שרתו בקדש שמה שנים אחדות היה לאבד"ק דארנא וואטרא ועוד בקהלות קדש שונות, תרס"א הונף על לשבת על כסא הרבנות בבוקארעסט והוא ינהל עדת קדשו בתורת אמת ומשפט צדק ושמו נודע לתהלה, הגאון הגדול הזה חבר הרבה ספרים האוצרים חדושים בש"ס, דרושים עה"ת ועל המועדים ובאו ג"כ מעט מחדושיו בהמאספים הרבנים, ונדפסו ספריו: „עטרת יעקב וישראל" עם „אנרא דכלה" „רצון ישראל" על תהלים, שבת מילה ותפלין, „ילקוט ישראל" „עשר צחצחות."

בערגער. הרב ר' שמחה.

רב מופלא צדיק וחסיד, הרביץ תורה ברבים והעמיד תלמידים בכאפיש (ארץ הגר) היה עניו ומסובל בכל מעלות הקדושים, ויעלה לזקנתו לירושלים עיה"ק ונפ' בצפת ד' חשון תרנ"ה, ובנו הוא הגאון הצדיק ר' ישראל בערנער אבד"ק בוקארעסט הנזכר לעיל, ושלשלת יחסו רבה וגדולה, מגזע גאוני ארץ וחסידי

עולם (ועי' בס' עשר צחצחות לבנו הגר"י הי"ו).

בערינשטיין. הרב ר' נדליהו יוסף ב"ר יצחק.

הרב המופלא בתורה נדול ביראה ובמעשים טובים, ממשפחת יוחסין בעיר סמיכאוויטש (נליל מינסק) וחתנו של המפורסם ר' אורי הימעלשטין. בא לאמריקה תרנ"א, וישתקע בבראנזוויל ויקדיש כל עתותיו אך לתורה ועבודת ה' ובכל נ' שנים זכה לנמור כל הש"ס ויהי ביתו בית ועד לחכמים ונדולי תורה, ואיש סודו ורעו של הרב המאוה"נ החכם ר' יהודא הכהן וויסטינעצקי ז"ל. נאסף אל עמיו נ' מרחשון תרס"ט בן ס"ד שנה, והספידו הרב הנאון ר' משה חיים דאבינאוויץ וכבוד נדול נעשה לו במותו ועל מצבתו קונן המשורר הנדול רמ"מ דאליצקי הי"ו: של נעלך בן אדם כי קדש הקבר, מה קטן וצר הוא מהכיל זה הנבר, איש נדול בתורה ורב עליכיה, תורה למד ולמדה ידעה ויודיעה", (מבניו הוא ידידי היקר המשכיל השלם ורב תבונות מר בניטין יהודה אריה ליב בערינשטיין הי"ו בברוקלין).

בערקאוויץ. הרב ר' אברהם דובער.

הרב הנאון הנדול הצדיק המופלא קדוש וטהור ומקובל אבד"ק לאחווא (נליל פינסק ופלך מינסק) בימינו. נולד בשנת תקפ"ה בעיר דאווידהאראדאק פ' הנ"ל. ואביו הר' יוסף חנכהו בתורה ויראת ה' ויצטיין הנער בכשרונותיו בהתמדתו ובתהלוכותיו בעודנו בן עשר שנים ויחזה בו הגרי"מ פאדווא, אשר בחנהו אז, נדולות, וכבן י"ב החל להתעסק בחכמת האמת, ובחיותו לאיש נתקבל לאבד"ק קוואנהאריזאק, ומשם לאבד"ק לאחווא, ויישמש בקודש לערך ארבעים שנה משנת תרי"ט עד תרנ"ט שאז יצא לאה"ק ונפ' בשם טוב בעיה"ק ירושלים ביום ב' כ"ח תשרי תר"ס ונקבר בהר הזתים. (אמר המסדר: וחזינא לידידי הרה"ג אוהב ה' מפינסק בספרו אהלי שם מספר נדולות ונפלאות מאיש חסיד וקדוש זה שהיה נמר את כל הש"ס נ"ד פעמים בחייו וכן נם כל הלקי השו"ע ויהי צדיק במסתרים ועתום ביראת ה' ובקי בקבלה ורודף צדקה ומרבה להשיב עם אביונים־אחינו והמונים נהרו אליו לקבל ברכת צדיק.)

בערקאוויץ. הרב ר' דוד.

הרב הנאון המופלא בתורה וחסידות אבד"ק דאווידהורדאק (פ. מינסק) נולד בשנת תר"ט לאביו הנאון הצדיק המופלא ר' אברהם דובער האבד"ק לאחווא (הנז' לעיל) ונתחנך ע"י בתורה ועבודה ויתפרסם לתהלה בעודנו עול ימים. תר"ן נתקבל לרב בעיר דאוויד-הורדאק וזה כב"נ שנה אשר ינהל עדתו בתורה ומשפט צדק.

בערקאוויץ. הרב ר' יצחק צבי.

הרב הנאון הצדיק האבד"ק לאחווא (פ. מינסק), בנו של הנאון הנדול הצדיק והחסיד ר' אברהם דובער זצ"ל (הנ"ל) נולד בשנת תרי"ח ויקבל רובי תורתו מאביו זצ"ל ויתפרסם מילדותו בהתמדתו

וכשרונותיו וילן בעומקו של ההלכות ונאוני הדור אשר סמכוהו חרבו להללו בעמקותו וחריפותו, היה לרב ומו"צ שנים רבות בעיר מנורו קאזאנהורדאק בלי פרס כי שלח ידיו במסחר ויקבע רבי עתותיו לתורה ולעבודה, תרנ"ט באשר יצא אביו הג' זצ"ל לאה"ק נתקבל לשרת בקדש על מקום אביו. והוא רועה שמה אבן ישראל עד היום באמת וצדק, ושמו לברכה, בכ"י חדושים רבים בש"ס ושו"ת.

בראדאצקי. הרב ר' יצחק צבי.

הרב המופלא בתורה וחכמה וסופר נעלה משמש בקודש בעיר אירקוטסק (סיביריען), נולד לאביו הר"ר יוסף בעיר סלוצק (פ. מינסק) בשנת תרל"ג. הוריו התמימים ויראי ה' חנכוהו בדרך התורה והמצוה וילמוד בישיבות אשר בעיר מולדתו ואצל הגאון הגדול מרן חיים ליב מיקטינסקי ר"מ רבתא דמיר עיה"ק ומשם בא לעיר התורה קלעצק (פלך מינסק) ואח"כ לבאברויסק וסינבקה, וילמוד בשקידה ויעש חיל בתלמוד ונפ'ת ויתעסק גם בחשאי בלמוד שפ"ע ורוסיה, אחרי חתונתו שהיתה בשנת תרנ"ח היה עוסק בקבלנות עצים לליפציג ומעמל, תרס"ה בא לאירקוטסק ויהי לפקיד בית התפלה מאושר ע"י ממשלת רוסיה הרוממה, ושם פתח לו בית מסחר ספרים, ויקדיש רובי עתותיו לתורה לספרות ולחכמת ישראל וישתדל הרבה לטובת הפצת הדת וספרות עמנו בין אחינו הרחוקים שבעירו וגלילותיה.

הרה"ח הנעלה הזה נודע הוא לקוראי "המודיע" ו"הפלס" במאמריו השנונים שחתם עליהם בכנויו "שמש דמתא אירקוטסק" וכתב מאמרים הרבה ב"הצפירה" "הזמן" ונדפסה ממנו מחברת הלצית בשם "מדרש צדיקים" (תרנ"ט) ובכ"י עוד ספרים בתורה וחכמה מוכנים לדפוס, (ובחדש טבת דהאי שתא תרע"ג באה השמועה ב"־צפירה" ו"חזמן" כי גוע י"צחק" החכם היקד וה"צבי" חמדת ישראל בסיביריה, נאסף בדמי ימיו ואוריד דמעות על אדם גדול וכשר זה, ובחדש שבט ברכתי בריך רחמנא דיהביה לן ומחזיר נשמות כי החי הכחיש, והרה"ח בעצמו הודיע כי אך שקר טפלו בו, ולפום צערי הגדול קבלתי אגרא ולשמחתי לא היה קץ וחברך חי, חיי ושלמא לרבנן ותלמידיהון).

בימראן. הרב ר' רפאל.

גאון וחסיד וחריף מופלא, מגאוני תורמה, ובאו תשובותיו בחריפות ובקיאות בספר ענף עץ ה' טרפות, מהרב הגאון ר' נסים פולומבו. (נדפס באזמיר תרל"ז).

בראדסקי. הרב ר' אליהו.

הרב המאוה"ג החו"ב המפורסם אבד"ק קאלינאווקא (פ. קיוב) בנו של הרב הגאון הצדיק המופלא ר' יעקב שמואל בראדסקי אבד"ק יאנישפאלי (פ. וואהלין) ואבי הרה"ג ר' יהושע יוסף האבד"ק זאזוב (הבא להלן).

בראדסקי. הרב ר' יהושע יוסף.

הרב הגאון החכם השלם המפורסם לתהלה אבד"ק זאזוב (פ. קיוב), נולד לאביו הרה"ג ר' אליהו - הנ"ל בשנת תרמ"ב, ויצטין מנעוריו בכשרונות נפלאים ויקבל תורה מאת גדולי הדור, ומאת אביו הרה"ג ויסמכהו הגאון ר' משה

דאנישעווסקי ז"ל מסלאבאדקא, וזה שנים אחדות שנתקבל לרב בעיר זאזוב, וינהל עדתו בתורה ודעת והוא אהוב וחביב ליודעיו ובני עדתו. נדפס ממנו ספר „ישועות יוסף" (ברדיטשוב תר"ע) ע"ד חזוק הדת והניונותיו מלאים דעת ושפתו נעימה ונמלצה, וחבר ג"כ ספר „תולדות אדם" בדרוש.

בראדסקי. הרב ר' יעקב שמואל.

הנאון המפורסם צדיק ומופלא בחסידות אבד"ק יאנשפאלי (פ. וואהלין) חבר ספר יקר שו"ת „תפארת שמואל", והוא אבי הרה"ג ר' אליהו הנ"ל וא"ז של הרב הנאון ר' יהושע יוסף בעל ישועות יוסף הנזכר לעיל.

בראדער. הרב ר' נדליה נחמן.

הרב הנאון החריף מנדולי אחינו בעיה"ק ירושלים ת"ב, עסקן נדול בעניני הכלל ואחד המיוחד ממנהלי הועד הכללי שבעיהיק, חבר ס' יקר ונכבד „נן ירושלים" ונדפס מקרוב.

ברדיצבסקי. דר. מיכה יוסף.

חכם מפורסם מטובי הסופרים ההניונים ברורנו, נולד בז"ך אב תרכ"ה באחת מערי פאדוליה ויתחנך בתורה מנעוריו ויצטין בכשרונות והתמדה עזה, כבן י"ז הסתופף בישיבת וולאזין ויקבל תורת הנאונים נצי"ב ורח"ס ויקדיש רב עתותיו לנפ"ת ולהשכלת ישראל, ואח"כ למד בבתי מדרש החכמה בברלין ובברסלוי, ויקבל תואר דר. לפלוסופיא, נדפסו מאמריו ב„המליץ" „הצפירה" „האסיף" „הכרם", „בית אוצר הספרות" „השלח" „ספר השנה" וי"ל מאסף „בית מדרש" „לוח אחיאסף" וחבר „נמושות" „על אם הדרך" „ספר חסידים" ומצוין הוא בסגנונו המופלא ודעותיו בחיים ובספרות.

ברוידא. הרב ר' חיים (מבונה היימאן)

הרב הנדול, החכם הכולל, והסופר המופלא רב ראשי בקהלת הקדש פראג (בעהמען), מנדולי תלמידי הנאון הצדיק ר"ע היכדעסהיימער בבימה"ד בברלין, כתב הרבה מאמרי מדע ובחכמת ישראל בפרט במאספים ועתונים לועזים ועברים והו"ל שירי ר"י הלוי ורשב"ג עם מבואיו והערותיו.

ברוידא. הרב ר' משה חיים.

הרב המופלא בתורה צדיק וחסיד, נדיב הנדיבים במינסק דליטא, מנזע נדולי יוחסין ונתנדל מילדותו בתורה ועבודה ומעשים טובים וה' הצליחו ויעש עושר ונכסים לרוב, ויקדיש במסחרו עתותיו לתלמוד ויחונן דלים ויהי אב ליתומים וסומך נופלים בנפשו ומאדו, וייסד בעירו מוסדות צדקה רבים ובפרט בית התית החדש המפואר, וביתו היה תמיד פתוח לנדולי ישראל, רבנים צדיקים חסידים ואנשי מעשה ומשביליס דורשי ה' אשר קרבם בזרוע ויתמכם ברחבה, נפטר בדמי ימיו בווארשא תרנ"ב וינדל האבל במינסק ובסביבה, ויקראו אחריו: אי חסיד! אי ענין! והספידו מורי ורבי הרב הנאון הצדיק מו"ר נתן נטע האנדעלסמאן ראבד"ק קלעצק (ואח"כ רב דלובעשאוו) בעהמ"ח שו"ת „נתיבות

אור" בספרו „נתיבות עולם" ביחד עם הגאונים ר' יוסף בער מבריסק ור' שאול הלוי מקאברין.

ברוין. הרב ר' ישראל חיים.

הרב הגאון החכם השלם והדרשן המופלא אבד"ק האללע א. ד. סאללע (אשכנז), מנוע היחש ונכדו של הגאון ר' פייוויל אבד"ק דינדיש, ויצק מים ע"י הגאונים בעל ייטיב לב ובעל שבט מוסר ובבן ליא בשנת תר"ס נתקבל לאבד"ק האללע א. ד. סאללע ושמה רועה אבן ישראל עד עתה, חבר והדפיס בית ישראל נ"ח על חח"ת ושו"ת, מנחת 'שראל על מס' אבות, ואהל ישראל דרושים באשכנזית, ומקרוב נדפס ספרו עץ חיים דרושים על בראשית ושמות, ובאו חדושיו באהל יצחק וילקוט יוסף ועוד, ובכ"י ח"ת רבים.

ברומעד. הרב ר' משה.

גאון מובהק חסיד ועניו אבד"ק בוואנוב (גאליציה) בימי הגאונים ח"ס ור"י מלישא. נשא ונתן עם גדולי הדור ונדפס אחרי מותו שו"ת „זכרון משה" עם הגהות מבנו הגאון המפורסם ר' יחיאל מיכל ראבד"ק בוטשאטש בימינו (הוסיאטין תרס"ו) ונספחו בסוף הספר נ"כ הגהות „בני משה" מבנו של המחבר ז"ל החריף הגדול עדיו לגאון ר' נחום זצ"ל שנפטר בעלומיו.

ברונדעס. הר' ר. יוסף.

עסקן צבורי גדול ומפורסם באמריקה, נולד לאביו הר"ר יהודה שמואל בעיר קאמעניץ־פודולסק ביום 8 יולי שנת תרכ"ז, הוריו חנכוהו בחדרים ויתנכר מילדותו בכשרונות נעלים, כבן ח"י שנה בא לאמריקה וישתקע בנויארק ויהי עובד מראש בבית החרשת לנפת ויעזור הרבה להסתדרות ויסוד ה„אגדה של הפועלים האמריקאים" (American Federation of Labor) בשנת 1894 היה למו"ל „דיא יוניאן צייטונג" ויכתוב נ"כ מאמרים סוציאלים בעתונים שונים, וזה שנים אחדות אשר הקדיש כחותיו לטובת היהדות הלאומית ולמוסדות בתי צדקה וחסד ובתי ספר עבריים ובמדברותיו הנעלות הוא פועל כבירות כי קסם על שפתיו למשוך אחריו רבים וכן שלמים, ובעד עבודתו הצבורית הונף על מאת ראש העיר נויארק ניינאר לחבר הועד המפקח על גליל הלמודים בבתי הספר הכללים בנוירק, ושמו מרומם בפי אחינו בארצות הברית בכלל ובנוירק בפרט על טוב לבבו ונועם מדותיו, כי רב חסדים הוא ורב להושיע, העסקן הכללי החרוץ הזה נבחר נ"כ לאחד מחברי הועה"פ של ה„קהלה" הנויארקית שנוסדה זה שנים אחדות.

בריזמאן. הרב ר' דוב אהרן.

הרב הגאון המפורסם ראב"ד מו"צ בקאלנא על מקום אביו הגאון ר' משה יוסף מו"צ ור"מ דשם, נולד בעיר זו בשנת תרכ"ג ויקשב לקח מאביו ז"ל, וכבן י"ד כבר הגיד „הדרן" לסיום מס' יבמות לפני גדולי העיר ותורניה ויפליא לבב השומעים, ואז החל נ"כ לחעלות חדושיו ופלפוליו בספר, כבן י"ז נשא לו אשה וישב על שלחן חותנו וירבה לשקוד בתורה ויכלא כרסו בש"ס ופוסקים,

תרמ"ו קבל סמיכת הגאון הגדול ר' יצחק מאיר ראבינאוויץ אב"ד ור"מ דסלאבאדקא, ואחרי מותו אביו בשנת תרמ"ט נתקבל לממלא מקומו בהוראה, הרב הגאון הזה הוא ג"כ דרשן גדול ומופלא וחבר ס' גדול ונפלא „באר מים" על מד"ר ונדפס בשנת תרס"ט אך חלק ממנו, ובכ"י ספרים בהלכה ואגדה, (תולדותיו נשלחו אלי ע"י בנו הרב החריף ובקי מר אלטער י"ם תי"ו).

בריזמאן. הרב ר' משה יוסף.

הרב הגאון הצדיק המופלא מו"צ ור"מ בקאלנא (פ. לומזה) תלמידם של הגאונים ר' יהודה בכרך אבד"ק סייני ור' בנימין דישקין ראבד"ק לאמזא, ונפ' ביום ג' ח"י אד"ר תרמ"ט, (והוא אבי הרב הגאון ריד"א הנ"ל).

ברייזין. ה"ר ראובן בר מרדכי.

מגדולי הספרות העברית הצעירה ומפורסם בסגנונו, נולד בשנת תרכ"ד ברוסיה ויקבל חנוך בתורה והשכלה ובהיותו לאיש התגורר בערים שונות וביחוד במאסקווא ויהי למורה שפ"ע בבתי עשירי אחינו, כבן כ"ד החל בעבודתו הספרותית ויכתוב מאמרים רבים ברוב העתונים והמאספים העברים ויעש לו שם נדול, והעשיר גם את תולדתנו בספריו ומאמריו בדברי ימי רבים מחכמי ישראל ואנשי השם שבנו אשר בארצות אשכנז, צרפת, איטליה, אוסטריה ואנגליה שבהן עבר, הוא הו"ל בווין בשנת תרנ"ד המאסף „ממזרח וממערב" ובנויארק בשנת תרנ"ב שבועון „הדרור" ועתה הנהו עורך העתון הזרנוני „דער קענער דער אדלער" במאנטריאל (קנדה).

ברעוודא. הרב ר' דוד.

הרב המאוה"ג הדרשן המופלא, מעיר לעכעוויץ (פ. מינסק) חבר ספר נדול בדרושים לשבתות ומועדים והדפים אך קובץ קטן מהם בשם „עלים לדונמא" (נויארק תר"עב) בהסכמת הרה"נ ר"ש אלחנן הלוי יפה רב דבהמ"ד הנדול בנויארק.

ברלינר. ד"ר הרב ר' אברהם.

הרב הנדול והמופלא מחכמי ישראל בדורנו, מורה בבמדה"ר של הנאון ר"ע הילדעסהיימער בברלין קרוב לארבעים שנה, נולד בעיר מצער אדרזיצקא (נליל פוזנא) י"נ אייר תקצ"נ, ביכדותו עוד הצטיין בכשרונות מצוינים ויעש ברכה מרובה בלמודיו השונים. ויפליא את לבב מורו הרב הנ' ר' מיכאל שטרוק האב"ד דעירו שלמדו תלמוד ונפ"ת ויקחהו לחתן בעד בתו, בשנת תרי"ח נקרא לכהונת מטיף ומורה בארנסולדה, ואחרי אשר השיג מבית המדעים בלייפציג התואר ד"ר בעד ספרו „זכור לאברהם" המכיל פירש"י על התורה מתוקן ומונה, יצא שמו ונתפרסם לתהלה גם בין חכמי העמים בנלדקה ועוד, שחפצו קרבת הרה"ח רא"ב. בשנת תרל"נ נקרא מאת הנר"ע הילדעסהיימער להיות למורה בבמדה"ר בברלין ויעמוד על משמרתו זאת כארבעים שנה, והעמיד תלמידים רבים חכמים מובהקים, ויקדיש רובי עתותיו לתורה ולחכמת ישראל, ויקח חלק בהרבה חברות מדעיות ומשנת

תרמ"ה הוא עומד לראש חברת מקיצי נרדמים, וחבר ספרים הרבה שעשו לו שם עולם בין גדולי חוקרי עמנו. הרב הגדול הזה, כפי שקרא לו הגאון ר"ע הילדעסהיימער הוא סלע מוצק של היהדות, כי הרבה ללחום את המתקנים ופורצי גדר תורתנו המסורה, ויגלה נבלותם לכלל ישראל והסכנה הכרוכה במעשיהם להיהדות וכל מעשי הרב הגדול, פאר חכמי עמנו הזה בתורה במעשה ועבודה הלא הם כתובים על ספר מיוחד שהוציא לאור זה מקרוב החכם והסופר מר שמואל נרינבערג בברלין.

ברלין. הרב ר' חיים.

גאון אמתי ומופלא בבקיאות, רב פעלים נזר החכמים וצדיק מפורסם אבד"ק מאסקווא, וולאזין, קאברין, וויע־ליסאוועטנראד, ואח"כ עלה לירושלים עיה"ק והאריך ימים ונפטר בחרף תער"נ בן פ"א שנה, ונזע קדש מחצבתו שושילתא דיחוסא בנו של מרן רבנו הגדול הנצי"ב ז"ל. ולמעלה בקדש, וחביבים דברי קדש של מר רבנא דאומתא, וחסדאין מיליהו כי שפתותיו שושנים ודבש לפי עמו של חכימאי דיהודאי זצ"ל ואמרתי למסור דברים ככתבם וכלשונם שערך הגאון האמתי ז"ל בדרשי ממנו תולדותיו של צדיק בשנת עת"ר, וזו לשון קדשו:

„נולדתי ביום ש"ק חמשה ימים בחדש שבט שנת „וע"כ אתה נולד (תקצ"ב) בוולאזין, וגודלתי וחנכתי בישיבה הקדושה על ברכי זקני הגאון מ' יצחק זצ"ל, ועל ברכי מר אבא הגאון הנצי"ב זצ"ל עד היותי בן חמש עשרה, ונשאתי אשתי ראשונה הרבנית מ' רבקה בת הגביר הצדיק מ' משה צייטלין משקלאוו ויצאתי לשקלאוו, וביום עש"ק כ"ו אדר שנת תרכ"ה נתקבלתי לרב אב"ד במאס־קווא וביום א' כ"ג מ"ח שנת תרמ"ג נפטרה אשתי במאסקווא. ובשנת תרמ"ד יצאתי ממאסקווא לעיר ביאלא בפוילין ונשאתי שמה זיווג שני הנבירה מ' טילא בת הגביר ר' יצחק אייזיק שחור ממיר והייתי שמה עד שנת תרמ"ט. וביום עש"ק כ"ה ניסן שנת תרמ"ט נפטרה אשתי בביאלא, ויצאתי משם לעיר מולדתי וואלאזין ונתקבלתי שם לאב"ד ור"מ להיות לעזר לאבא הגאון ז"ל לעת זקנותו, והנדתי שם השיעורין בהישיבה יחד עם חתן אחותי הגאון ר' חיים הלוי סאלאווייציק, שהוא כעת אב"ד דבריסק. ובשנת תרנ"ב נסגרה הישיבה ויצאתי מוואלאזין ונתקבלתי לאב"ד בקאברין, והייתי שם עד שנת תרנ"ו שנתקבלתי לאב"ד ביעליסאוועטנראד, וישבתי שם כעשר שנים, ובשנת תרס"ו עליתי ירושלימה, וזאת מנוחתי עדי עד, פה אשב כי אויתיה, והזמין לי ה' בפה זיווג הנון הרבנית מ' מאטליא בת הגאון מ' אפרים רוקח אב"ד דראדזיוויליי יתן ה' לאורך ימים, אלה תולדות ימי חיי.

אזכרה ימים מקדם, בהיותי עובד עבדות העיר ביעליסאוועטנראד ויום ויום הייתי מעתיר ליוצרי וקוני, מי יתנני חפשי מעבודתי וכא אהי' מוכרח להלוך על פי רוחו של כל א' וא' השונים בנטיות דעותיהם, איש איש על פי דרכו, והודות לאלקי אבותי, כי שמע לרחשי

לבבי והנני מברך בכל יום, שלא עשני אב"ד, (תפלת הגאון יעב"ץ ז"ל) והביאני לחצרות קדשו והנני פה איש פרטי בלי שום עול בשר ודם, אך תחת עול מלכות שמים ובהשנחתו ית"ש בנה לי ביתי כרצוני מתנה טובה אשר לא יערכנה זהב ופז, ותנני אך עמוס בתורתו ועבודתו ית"ש לפי רצונו, יהי שמו הגדול מבורך, אשר עד הנה עזרני ולנצח לא ימשני, ולעת זקנה בל יעזבני.—אמנם כבר אמרו חז"ל, ת"ח אין להם מנוחה, ואנכי לא באשר דמיתי שבהיותי איש פרטי אהיה חפשי משום עבודת הצבור ואנכי מיום שנסתלק הגאון הר' שמואל סלאנט ז"ל לבית עולמו, פונים כל ראשי העדה, בכל ענייניהם אלי, ובעל כרחי נגד רצוני, ואך על פי רבות טבעי ומזגי, שלא אוכל השב פניהם ריקם, הנני נעתר להם, להכנים ראשי בענייניהם, באשר אין להם זולתי ממלא מקום הג' רש"ס ז"ל, ובכל זה הנני שבע רצון באשר נודע לכל כי בכל עבודתי להם הוא אך נמלות חסד, בלי שום תשלום נמול, וכבודי גדול בעיר וסביבותיה, לא לפי מעשי, כי קטונתי מכל החסדים, אך זכות אבותי היא שעמדה לי ובו ית"ש בטחתי, כי לנצח לא ירפני ולא יעזבני אמן. (ע"כ דברי הגאון הגדול זצ"ל והנה מועט מחזיק את המרובה למבינים דבר מתוך דבר, ולמותר הדברים, כי מפורסם הוא בקצוי תבל ושמעו הולך מסוף העולם ועד סופו ובמותו הספידוהו בכל קהלות הגולה, ואפריון נטתיה להרה"ח שמן נחמד שמסר לי מכתב הגאון ז"ל לדפוס.)

בעלקאווסקי. פרופיסור צבי הירש

מנדולי הציונים וחכם מופלא בתורת המשפטים, עורך דין בפטרבורג, נולד באודיסה בחדש מ"א תרי"ז (1857) ויתנכר באהבתו הנדולה לאחיו בעודנו תלמיד בביה"ס, ובנמרו חק למודו בתור עורך דין היה לפרופיסור לידיעת הדינים בבילונרדה, וישתקע אח"כ בפטרבורג ויהי מחו"צ ובשנתעוררה הציוניות נתן אליה נפשו רוחו ומאדו ויקח חלק ראשי ביסוד אוצר התישבות היהודים, וערך גם את ספר התקנות שלו, יהי ה' עם בנינו בוני חרבות יהודה.

בערנער. הרב ר' יוסף דוד.

הרב הנאון החריף החכם השלם והדרשן הנעלה אבד"ק אטטאווא (קנדה) נולד לאביו הר"י נדליה בשנת תר"ל, ויפליא לכבב רואיו בכשרונות רוחו בעודנו צעיר, כבן י"נ הניד ברבים הדרן על מס' ב"ק וב"מ בחריפות מצוינה ונתפרסם לעלוי, ויהי אח"כ מתלמידי הנאון ר' זלמן מירקעס ר"מ בסלאבאדקא וירבוש בקיאות נדולה בתלמוד ומפרשיו ואחרי נשאו אשה ממשפחה כבודה הסתופף בקבוץ הפרושים בקאוונא ויקבל סמיכות הנאונים ר' נחום שפירא משאט ור' חיים מיאנאווא, ועוד נאונים, והרביץ תורה ברבים בעיר שאוויל, ויבא לאמריקא בשנת תרס"נ ויהי לרב בביהכ"נ המפואר לבני סלוצק אשר בבכר רוטנרס, בניר יארק, ובשנה שלאחריה נתקבל בכבוד לראבד"ק אטטאווא, וינהיג הרבה תקונים לטובת הדת ולהרמת קרן התורה

בעירו הגדולה וסביבותיה והוא אהוב וחביב בגלל צדקתו ומדברותיו הלוקחות לב ונפש.

ברוכוב. הרב דר. אהרן מיכל הכהן

רב גדול ומופלא, חכם וסופר מפורסם, נולד לאביו הגאון ר' אבא יעקב הכהן בווילנא, שניפישאק בשנת תרל"א (1871) ויצטין במעלות רוחו הנפלאות עד כי בהיותו בן ט"ו שנים היה בקי בששה סדרי משנה עם מס' ברכות עם כל התוס' הרי"ף ורבנו יונה, ויקשב לקח בוולאזין מהגאונים ר' נצי"ב ורחה"ס, ויהי מוסמך כבן עשרים שנה, ויעש חיל גם בידיעות העולם וילמוד שפות שונות, אח"כ למד בבמדה"ח בבערן (שווייץ) ויקבל תואר דר. לפלוסופיא, ויבחר להיות מזכיר ועד חו"צ באודיסה, כתב מאמרים הרבה ב„המליץ" „העולם", „השלח" ובהזורנל הרוסי „רוססקאיא באגאט".

ברוכוב. הרב דר. מרדכי.

חכם וסופר נעלה, אחיו של הרה"ח דר. א"מ הנ"ל, נולד בשנת תרמ"ב לאביו הגנ"י, ויתחנך בתורה והשכלה, וירכוש לו בקיאות בחכמת ישראל וחכמת העולם באביב ימיו, ובנמרו חק למודו בבזיל (שווייץ) בתור דר. לרפואה נסע לברלין וישתלם בחכמת רפואת העינים שהיה למומחה גדול בה ונתקבל לדופא בהנמנסיה העברית ביפו ומושבו ב„תל אביב". באו ממנו הרבה מאמרים ב„הד הזמן" בשם מ. אסיא, מאחיו הוא ג"כ הרה"ח דר. אלכסנדר ברוכוב רופא־שנים בנארווא אצל פטרבורג, שהוא ג"כ חכם וסופר.

ג

גאוראנסקי הרב ר' ברוך בענדעט

הרב המופלא, חכם צדיק ועשיר מנדיבי ישראל במאסקווא, ומגזע גדולי יוחסין (בנו של הגאון המפורסם ר' ישכר בער ראבינאוויץ אבד"ק שווענקשנא ואחיהם של הגאונים ר' אברהם אבא משה אבד"ק פאפילאן ורש"י האבד"ק יעלאק) הצטין ביראתו והתמדתו בתורה ויקדיש רובי עתותיו לתעודה ולטובת הפרט והכלל, וחבר חבור יקר בחכמת ישראל, ונפטר בשנת תעריב, וכבוד נדול נעשה לו במותו, הוא היה חתנו של הרב חמופלא בנדבותיו ראשון לציון ר' סלונימוס זאב ווימאצקי ז"ל, (עי' תולדותיו בח"א מספרנו „דור רו"ם אות ו').

גאוורין. הרב ר' משה אליעזר (גאוורינאווסקי) בברוקלין.

הרב הגאון החריף המופלא ובקי, נדיב ורב להושיע, תורה רחבה ונדולה בו התלכדו, נודע בגלילות ליטא בשם ר' משה ליזר מאסטילעוויצער, נולד בעיר זעטיל גליל סלאנים כ"ז מבת תר"ט אביו המופלג וחנדיב עושה צדקות וטהר לב ר' משה אליעזר מת קודם שנכנס לבריתו של א"א ונקרא על שמו, ויתחנך ויתנדל אצל א"ז איש שוע נגיד ונדיב הר' נפתלי הערץ למשפחת גאווירן הנכבדת ומיוחסת -ונודעת גם היום לתהלה בסלאנים שהוא מנכדיו של הרב המאוה"ג המפורסם ר' אידל מו"צ

בסלאנים בזמנו של הגאון הדו"ב אשכנזי (ואמו של הרה"נ ר' אידל היתה אחותו של הרב הגדול החסיד המופלא ר' נחמן ראדזי־ווילער), ואמו, גם היא ממשפחת־יוחסין בתו של הרב הגדול המופלא ומפורסם ר' חיים הכהן שהיה נודע בשמו ר' חיים ארלינער (שהיה הרב ר' חיים ארלינער מצד אמו, נין ונכד להגאון הצדיק השר הנודע ביהודה וגדול שמו בישראל ובעמים מקורב למלכות ר' חיים זאלודקער, אבי המשפחה המפורסמת ונכבדה עליאסבערג מאיוועניץ, והיו לו י"ג בנים גדולי ישראל וז' בנות נשואות לגדולים, ואחד מהם הוא הגאון הגדול המפורסם בזכרונו הגדול ובבקיאותו הנוראה וחכם מובהק בהויות העולם ר' יוסף צבי הבהן האבד"ק זעמיל).

בהיות הנער משה אליעזר כבן י"ב שנה כבר הכירו בו כי לגדלות נוצר והגאון דשכבה"ג, ר' י"א מסלאנים בעל עמק יהושע נסהו אז בסוגית אין מורידין קרוב לנכסי שבוי ויתפלא על כשרונותיו הנפלאים, וילמוד אצל הרב הגדול החריף ר' שלמה ר"מ בזעטיל ויסע אח"כ לווילנא וישמע לקח בתלמוד ופוסקים מהגאון הגדול הצדיק ר"י סאקאוויץ המד"א בבמ"ד הגר"א ז"ל, ויוסף חילו לאורייתא ויהי בקי בש"ס ופוסקים, וע"י שמעו הטוב לקחהו בהיותו בן ח"י שנה לחתן בעד בתו הנביר המפורסם והנדיב הנודע בליטא ר' בנימין מינץ מאדיבוסצינא, ובשבת הצעיר על שלחן חותנו הרבה ללמוד מתוך עושר וכבוד וטוב לב ויהי לחבר לניסו הגאון הג' הצדיק ר' משה נראדענסקי (ע"ע), בשנת תרכ"ט־ל שמש את הגאונים ר"י סלנטר וד"י לנדא ראבד"ק ווילנא, ויבא בכתבים בחד"ת את הגאונים ר' ברוך מרדכי ליבשיץ ר"א מקאוונא, ר"ל פערילמאן (הגדול) ר"י ליפמאן ממיר, ויהי ביתו הבנוי לתלפיות בחצר משכנו מסטילעוויץ פתוח לרוחה לגדולי תורה וחכמי ישראל ועניי אדם אשר דרשו עצתו או עזרתו ויעזור גם הרבה לעניי עיר קלעצק שכנתו, ויהי אהובו ורעו של הגאון הגדול החריף המופלא ר' שלום דובער האב"ד שמה, ויפלפל עמו תמיד וישתעשע בחברתו, תרס"ד בא לאמריקא וייסד לו עם בניו בימ"ס נדול לסמי מרפא (אפאטהעקע) שממנו מתפרנס בכבוד ועושר וגם בארץ החדשה עוד הוסיף לעבודת הקדש ומעשה הצדקה ועוסק הרבה בענינים כללים וצבוריים ואליו רבים ידרשו.

בכ"י הרב הגאון החריף הזה חיו רבים בכל מקצעות התלמוד שנו"נ עם גאונים רבים, ה' יזכנו להוציאם לאור לשמחת לב אוהבי תורה כי גדול זה האיש ושמו מחלל בשערים המצוינים בהלכה.

נאמליעב. הרב ר' שמואל נח.

הרב הגדול המופלא החכם חשלם שו"ב מפינסק (בנו של הרב המופלא בתורה ובמדות וצדיק בדרכיו ר' דובער, שהיה בקי בע"פ בכל ששת סדרי המשנה ונפטר ז"ד אדר א' תרנ"ד) איש סודו ועומד על יד ימין קדשו של מרן סבא קדישא רב רבנן וגאון נאוני הדור, כחד מקמאי, רבנו דוד שליט"א פרידמאן מקארלין, חבר ואסף והו"ל ספר „אהלי שם" הכולל

תולדותיהם ויחוסיהם של רבני הדור ונדוליו מכל תפוצות ישראל באירופא, אסיא, אפריקא, אמריקה ואוסטרליה עם תויהם (כתבותיהם) ונדפס בפינסק בשנת תרע"ב. (ברם זכור לטוב על עבודתו הגדולה בקבוץ ספרו, והוא ספר החיים, חיי לרבנן רישי כלי וגלותא, דיינא די בכל אתר ואתר, והיא מלאכה קשה וטעולה וגם חכמה ואמנות רוח ונפש נקיה ודקה מן הדקה שעסקו בה גדולים יחידים שבדורות הקדומים וחמאוחרים, אבל שלא כהוגן עשה כי השתמש בקודש ובחול יחדו ובמקום גדולת הספר ורוב ערכו, שם ענותנותיו ושפלותו והמעיט מעלתו בהשימות לועזיות של האדריסאות ובהודעות מחירי הספרים הנזכרים שאין מקומם בפנים ספר שנועד למטרה רוחנית גבוהה, וכך היא דרך התגרים ולא בסחרנים היא).

נאלד. הרב ר' זאב וואלף.

הרב הגאון החכם השלם והמטיף המופלא מנדולי הרבנים האורתודוקסים באמריקה ראב"ד ודרשן דבהמ"ד הגדול „בית יעקב אנשי שלום" דברוקלין, נולד לאביו הגאון הנדול חמפורסם פאר הדור ר' יעקב מאיר האבד"ק מאריאמפאל (ע"ע) כ"ח שבט תרמ"ד בעיר שצוצין (פ. לומזה) ויקבל רבי תורתו מאביו הגאון שלמדו מקרא משנה ותלמוד ונפ"ת ויסתופף זמן קצר בישיבת מירא בצל תורת הגאון מאור הגולה מרן אליהו ברוך קמאי ויעש חיל בנעוריו כי ברכו ה' בכשרונות מופלאים, בשכל חד וחריף, בהבנה עמוקה וישרה וכב נבון ועם אלה הצטין בשקידה רבה בתורה ויתפרסם לתהלה בעירו וסביבותיה, ובעודנו צעיר כבן י"ט שנה סמכהו אביו הגנ"י והגאון הנדול החריף ר' אליעזר ראבינאוויץ מר"א במינסק. תרס"ה בא לאמריקה ובאותה שנה נשא לו לאשה את בתו של הרב הגאון החכם ר' משה רייבכער ז"ל אבד"ק יוטיקא (נ. י.) (עי' תולדותיו בספרנו „חכמי ישראל באמריקא" אות ר' ונספטר י"ג איר תרס"ה), תרס"ח נתקבל לרב בסויטה שיקנא ויעש לו שם נדול בדרשוזיו הנפלאות, ואחרי שרתו שמה בקדש שנה אחת קבלתהו עדת ישראל בסקרענטין והסביבות לאב"ד ודרשן במשכרת י"ב מאות שקלים לשנה בחרף תרע"ג נתקבל בכבוד נדול לראב"ד ודרשן בבהמ"ד הנדול והמפואר „בית יעקב אנשי שלום" שבברוקלין במשכרת של ג' אלפי שקלים לשנה, וליום עלותו על רבנותו זו קדמהו בשבח והלל הנאון הנדול הצדיק והחכם, פאר הדור, ר' הלל הכהן דר. קליין הי"ו והרב המטיף הנדול ר' צבי הירש מאסליאנסקי הי"ו, כי תפארת הוא לעדתו הנדולה ובו תתנשא כי הוא בכיל השלמות ונפשו ולבו מסורים לטובת עמו אשר אהב וה' חננו בלשון למודים מדברת נדולות לעשות נפשות לתורתנו ודתנו הקדושה ולקרבן לישראל ואורייתא, ונוסף על נדלו בתורה כאחד הרבנים הנדולים המובהקים עוד נדול הנהו במעלות ומדות טובות, אהוב לבריות ונחמד למעלה.

הרב הגאון הנעלה הזה, יסד בבהמ"ד „בית יעקב אנשי שלום" חברה ש"ס נדולה אשר בה יניד שעורו יום-יום בהלכה ברורה בפלפול וסברא, בחריפות,

ובקיאות ועשה אזנים לתורה, כי רבים מן התורנים ומופלגי חתורה נאספים ובאים לשמוע תורת רבם האהוב, והוא יסד ג"כ תלמוד־תורה אשר בו יקבלו לקח איזה מאות ילדים וילדות להפיץ ביניהם תורת ישראל ודברי ימיו ולעורר בלבבם אהבת עמם וקדשי אומתם יהי ח' עם הגאון הצעיר הזה, וירום כוית הודו להפיץ תורה ודעת.

נאלדבערג. הרב ר' קלונימום קלמן

רב גדול ומופלא בתורה ויראה, בח"ר ר' יצחק אייזיק מקלעצק ממשפחת יוחסין, ומנכבדי הגאון החסיד ר' נחמן ז"ל שהיה נורע בדורו של הגר"א בשם („דער קלעצקער תהלים זאגער") מתלמידי מרן הנצי"ב זצ"ל. ובכ"י חדושים רבים בהלכה.

נאלדבערגער. הרב דר. ישראל.

הרב הגדול המופלא בתורה ומעוטר בחכמה רב דעיר טאטא בארץ הגר, נולד לאביו הר"ר בנימין (ב"ר מנשה מצאצאי הג"ר דוד דייטש (מובא בנו"ב) ומתיחס לר"י החסיד ז"ל. והיה חכם גדול במקרא ובתלמוד) בעיר באטארקעס, ט' תמוז תרל"ג, אמו הצנועה מרת פינילא נראסס היא מנכדות הגר"מ בנעט והחכ"צ. למד אצל אביו ז"ל ואח"כ אצל הג"ר צבי שניטצער בקאמאראם, כבן י"ד הלך עם אחיו הגדול הר' אברהם נרשון לישיבת פרסבורג של הגר"ש בונם סופר ויסתופף בצל חג"ר דוד נייטאן הראב"ד שם שהתאכסן בביתו, ומשם בא לפ"פ ע"נ מאין ויקשב לקח מהג"ר מרדכי הורוויץ, אח"כ נבנם לבמדה"ר בבודפסט ויקבל תורת החכמים ר' משה אריה בלאך, ר' בנימין זאב באכער, ר' יצחק יהודה נולדצייהר, ר' יהודה ליב בלוי ור"ד קויפמן, וישנ מבמ"ד החכמה בעיר זו, בשנת תרס"א, תואר דר. לפלוסופיא, תרס"ג נסמך מרבותיו להוראה ואז בחרו בו הקהלות, שמנטשורא, ארשהזא, ואוהל ויכהן פאר בק"ק האלא עד ט"ו ט"א תרע"ב, ואז נתקבל בכבוד לרב ומטיף לקהלות קאראנשבעש וטאטא, והוא רועה ישרון בתורה ובחכמה במשפט צדק ומישרים, הרה"ג החכם הזה חבר ספרים רבים בתורה וחכמה, ונדפסו מהם „רשב"ע נגד הישמעאלים". (בודפסט תרס"א) „מדרש שמואל", (ס. וואראהל תרס"ג), „ראשי משפחות היהודים במחוז זעמפלין" („אוהעל תר"ע), „התיסדות הח"ק באוהעל" (בודפסט תרע"ב) „ר' פנחס לוריא" (כנ"כ) נתינות לדברי ימי היהודים במחוז זעמפלין" (אוהעל תרע"ג) וכתב הרבה ערכין ב„אוצר ישראל" לידידנו הרה"ח ר"ד אייזענשטיין וכתב מאמרים רבים ב„הצופה מארץ הגר".

נאסטער. הרב ר' משה.

רב וגאון מפורסם ומוכתר בכתר חכמה ורב פעלים מגדולי הרבנים בדורנו אב"ד לקהלות הספרדיות והפורטוגיזות בלונדן, נולד בשנת תרט"ז לאביו הר"ר אברהם בעיר בוקרעסט הרומינית נתחנך בתורה ולמודים כוללים מילדותו מתחלה בארץ מולדתו ואח"כ בברסלוי וליפציג ובשנת תרל"ח קבל תואר דר. לפלוסופיה בעד ספרו ע"ד הפלוסופיא הרומינית, ואח"כ נסמך גם לרב ומורה, ויתקבל

בשנת תרמ"א למורה השפה וספרות הרומינית בבמדה"ח בבוקרסט ויכתוב מאמרים הרבה ע"ד ספרות ארצו ויכבדהו המלך באות הכבוד המצוין "Bene Mereuti" ויהי לחבר בהרבה חברות מדעיות ברומיניה, תרמ"ה גורש מארצו ע"י הממשלה וילך לאנגדון ויתמנה לפרופיסור באוקספורד לתורת שפת יונית ואז בקשתהו ממשלת מולדתו לשוב אליה, אבל לא חפץ הרב הגדול לשוב ולמחול על כבודו שחולל, תרמ"ז נבחר לרב ואב"ד ראשי לאגודות הספרדים הפורטוגיזים בלונדון ומאז עומר על משמרת קדשו לעבוד עבודת התורה והדת, והוא לוקח מקום בראש כל המפעליים הפרטיים והכלליים של אחינו ושמו גדול ומהולל בתור עסקן ורב פעלים עושה ומעשה, יהי ה' עמו! הנאון החכם הזה הו"ל הספרים: „דברי הימים לירחמיאל" (עפ"י כ"י מאוקספורד) „חרבא דמשה" „התגלות אברהם" נוסחא חדשה לספר „יהודית" „שתי נוסחאות חדשות לס' טוביה" ועוד, וכתב מאמרים רבים גם באנגלית, צרפתית ואשכנזית בחכמת ישראל אשר ברכה מרובה בהם לחוקרי קדמוניות ישרון.

גארדאן. הרב ר' יעקב.

נאון נדול- וחריף מופלא, פאר ישראל, מתושבי העיר סויטפארט באנגליה, מקדיש רוב ימיו ועתותיו לתורה ולתעודה, תומך רבנן ומוקיר חכמי ישראל ועוזרם בקדש, כי ברכו ה' בעושר רב וכב נדיב ובו תורה וגדולה, ולא עשה תורתו קרדום, עושה צצין ופרחים ומשתעשע בפלפולי דאורייתא וחדושיו באו ברוב המאספים הרבנים והמה מלאים חריפות ובקיאות בכל מקצעות התלמוד והפוסקים, ובאה הסכמתו על הס' „טללי אורות" לרחימאי הנאון החכם הכולל ר' אברהם רעזניק מקיוב אב"ד דאסחאבאד (ע"ע). (ובבאן תשובה לרב אהאי נאון יצ"ו על דבריו הנאהבים מיום א' סיון תרסיח בנידון התמונות של נדולי ישראל אשר עסקתי אז בהוצאתם, ופקפק הי"ו מדברי הנאון בעל יע"ד מובא בפ"ת ביוד וכן ערער הריעב"ץ (סי' ק"א) בתשובותיו. ולדידי אין אני רואה בזה דבר לריעותא מטעם פשוט דמנהג הוא שנחנו בו נדולי עולם מעולם וגם תמונת הנאון רש"י פאדווא, היתה והוצבה בבית מדרש א' (עי' פלג מים ו') ותמונת הנאון ר"מ חפץ באה בס' מלאכת מחשבת (ווינציא ת"ע) ושל הנר"י אבוהב בפי' עה"ת (אמשטרדאם תמ"א) ושל הרב ר"א הכהן בס' כהונת אברהם (ווינציא תכ"ט) ושל הרב ישר מקנדיא באלים (אמשטרדאם שפ"ט) ושל הנאון בעל מעשה טוביא (ווינציא תס"ז) וראיתי בהקדמת הס' רי'א מודינא שהו"ל ידידי החכם המופלא והמבקר הנדול ר' נחמיה שמואל ליבאוויטש הי"ו שהשב עוד שמות נאונים ונדולים שנמצאו תמונותיהם ובתוכם מצא תמונת הנאון חכם הרזים רי"א מודינא, וכבר זכינו ת"ל בזמננו להתגלות עוד תמונות רבים מן הנאונים נדולי הדורות האחרונים, ובפרט תמונת אבי המערער בזה הנאון יעב"ץ, הוא הנאון, ראש הנולה, ומופלא בחסידות רבנו צבי אשכנזי בעל החכ"צ,

ונעשו כלן בודאי לכבוד התורה שעץ חיים בימינה ולקים והיו עיניך רואות את מוריך, ואתבונן כי אחרי שמנהגם של גדולים הוא בודאי בצדק הוא ואפילו מנהג שצוחו עליו גדולים אם נהוג נ"כ עפ"י גדולים אין לבטלו ע"י ב"ח (או"ח סי' ס"ח) ואפילו לדעת הפוסקים דמנהג נגד איסור לא מהני עי' רשד"ם ה"ע (סי' קכ"ט) אבל בזה אין האיסור רק בתמונות בולטות, וכא באופן הנידון, וגם האבנים שמהן מרפיסים התמונות כפי שראיתי בעיני ונוכחתי היטב אין הצורות בולטות בהן וע' יו"ד (סי קמ"א) ובס' ש"ח מע' אבלות (אות ו') מאספ"ד ע"ש.

וכאשר שאלתי בזה דעתו של מר ידידי הגאון הגדול כליל התורה ונזר החכמה ר' ברוך הלוי עפשטין שליט"א שהאיר עיני רבבות אלפי ישראל בספרו הבהיר „תורה תמימה" השיב לי ברברי קדשו: „ובאמת כל עוד שאין התמונות בולטות ואין ציורן נכר מכל עבריהם וכל מעשיהן רק ע"י כחל ושרק אין כל יסוד עפ"י יסודות התלמוד והפוסקים אף שמץ חשש איסור ונאמנים הם כל גדולי ישראל וצדיקיו שנצטירו תמונתם שלא היתה תקלה באח על ידם".

גארדין. הרב ר' יהודה ליב.

גאון אמתי, וחכם כוללי, מגדולי חדור אב"ד ור"מ דסמארגאן, נולד תרי"ג ברעזיצא (פ. וויטעבסק) לאביו הרב המופלג ר' מאיר אבא ויקשב לקח מהרה"ג החו"ב ר' ירחמיאל זיסקינד הבהן בעירו וממנו בא לקבל תורת הגאון נר ישראל מרן משה דאנישיצווסקי אב"ד ור"מ אז בסווייר (ואח"כ בסלאבאדקא), וירכוש בקיאות גדולה בתלמוד בבלי וירושלמי וכל גדולי הפוסקים הראשונים והאחרונים באביב ימיו, ויקבל סמיכות רבו הגאון ועוד גאונים, תרמ"ג נתקבל בעצת רבו לאבד"ק מיכיילישאק, ויכהן שמה פאר ג' שנים ואז בא לשבון כבוד באונוסטאוו (פ. סובלק) ואחרי שרתו בקדש שמה ט' שנים מנתהו עדת ישראל באוסטראוו (פ. לומזה) לרועה אבן ישראל ויחזיק, משרתו שמה ז' שנים, תרס"ב נתקבל כאב"ד ור"מ דסמארגאן (פ' ווילנא) עיר ואם בישראל.

הגאון האדיר הזה, הוא כליל התורה ומופלא במדעים וחבר ספרים הרבה בכל מקצעות התלמוד והפוסקים, חקירה ומדע, ונדפסו מהם: „דגלי יהודא" בדרוש שו"ת „דבדי יהודא" שו"ת „תשובות יהודא" ובהיותו שלם גם בירעת שפ"ר חבר ברוסית שני ספרים, ע"ד החסידות והתלמוד להגל אשמת בני בכר"שם שהעלילו על התלמוד עלילות שוא ועל החסידות כי מחזיקיה הם כתה נפרדה מכלל ישראל וכו'. והגדול שבסופרים הרוסים ל. טולסטוי השיב להגאון תודות מאליפות על שני ספריו אלה שבהם האיר עיניו בנוגע להתלמוד והחסידות.

גברין. הרב ר' אלחנן אליעזר.

הרב הגאון המפורסם ודרשן מופלא אבד"ק דובלין (אירלנד) נולד לאביו ה"ר שלמה ט"ז סיון תרכ"ד, למד אצל הרה"ג ר' זאב חריף ממאזייק, בעל

„רביד הזהב" והנאונים רנצי"ב ורחה"ס בוולאזין ואחרי נשאו אשה את בת הר"ר טוביא נרשון זאקס קבל סמיכות הנ"ר יוסף יפה מנורוד, ור' אבא ווערנער מלונדון, ור' נפתלי הכהן אדלר. תרנ"ח נתקבל לאבד"ק קארדיף, תרנ"ט נקרא לכהן פאר בדובלין ומאז ינהל עדתו בתורה וצדק ושמו נודע לברכה. בב"י יש לו ספר על הדרונות בש"ס שדרש בשעוריו בחברה ש"ס בעירו, ועוד ספרים שונים בהלכה ואגדה, (ורב אחאי הנעלה הנאון יצ"ו בא בחרף ש"ז בתשובה מיראה בעתן א' יהודי שבא לגלות פנים בתורה שלא כהלכה במלתא בלא טעמא לטהר טמאים ומחללי שבתות בפרהסיא העושים שבתם חול בבתי החרושת והמלאכה משום דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא (שבת ד' צ"ג) ותמיהני על צדיק שכמותו איך עבר על מקרא מלא אל תען וג"ו והוא מעשה לסתור ובפרט בעדן רתחא כזו ושעת ההמרה שעפ"י הוראת חז"ל מס' (סנהדרין דף ע"ד) בפרהסיא אפי' על מצוה קלה כו'. ועת הנזרה היא עתה ועי' רבנו הרמב"ם (פ"ה מ"ה יסוה"ת ה"ג) וכל הדברים הלא שלא בשעת הנזרה אבל בשעה"נ כו'. ובנמ' חולין (דף ה') ובפסק רבנו הנדול (פ"ל מה' שבת הט"ו) אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעכו"ם, ומה יענו לדברי רבותינו בעלי התלמוד, (במכילתא פ' תשא) וכן אתה מוצא שכל דבר שנתנו ישראל נפשם עליו כנון שבת כו' הרי אלו נתקימו בידם.

ומאשר זכות אבותי הקדושים עמדה לי וספרי נתפשטו ברוב הארצות והמדינות וביחוד בין רבנים וחכמי התורה, מצאתי דאתי לידי להזכיר בזה מענין השבת הנדול והמוקדש שבעניני התורה המוסרית וההניונית, ושבדורנו מחויבים נושאי דנל תורתנו ביותר לזרז עליו, ואולי תנולנל זכות על ידי ומזכי הרבים יהיה חלקי, ומענין לענין אבוא עם הספר מה שדרשתי טוב לעמי במקהלות עם יראים ושלמים בבהמ"ד הנדול „בית ישראל" בעיר בראנזוויל, אם בישראל, (כן ירבו) בש"ק תשא תער"ב, על מה שנאמר בתורה (שמות ל"א-ז') ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת להורותם נו'. ומן הראוי היה להורתנו הקדושה לאמר אך ושמרו בני ישראל את השבת לדורותם אחרי כי חיובה של שמירת השבת היא בשלילת המעשים והעדרם של הפעולות והמלאכות? ומהו שהוסיפה מלת „לעשות?" ורבנו אברהם בן־עזרא כנראה מדקדק בזה ומתעמק לישבו בדברים בלתי מאומתים.

ובאמת השבילה התורה הנצחית לנלות הסוד הנעלם שבשמירת שבת כהלכתה, שאינה תלויה בקיום השלילות וההעדרות לבד כלומר אך בהסתפקות אי—עשית המלאכות בהפעולות שאסרתן התורה או אסרון החכמים הקדומים בסינים ונדרים—כי בהיות השבת אחד מן יסודות התורה העברית היותר חזקים ושונאינו האויבים את ישראל בנפש, משתדלים באמצעים ואפנים שונים איך להסיר את עמנו משמירת השבת, בל אופן ואמצעי לפי חקי הארצות השונות

שבהן נתפזרנו ולפי טעמי העמים למיניהם, לפי דורם ומקומם ובערמה יערכו מלחמה על דתנו, לפי מושני חייהם ומעמדם, ושלזאת באה אזהרת תורתנו הקדושה, כי גדולי העם העברי העומדים על המשמרת יפקחו עיניהם על תעלולותיהם ו י ע ש ו מה בחיוב, דור דור לפי תנאי חייו, ואפני מצבו החומרי לקיום השבת ושמירתה, וגדרו גדרים גם הם ויחוקו חקים מקבילים לעמת חקי עמי הארץ ותנאיהם הם, שבהם באו ללכדנו ולהעבירנו מקדושת קדשי הקדשים השבת — באופן שנעמוד על נפשנו ונשמרת מחלכה — וזהו ל ע ש ו ת את השבת לדורותם, כלומר „שיעשו" מה בשביל השבת שיקיפוה בשמירות וגדרים לפי הדורות המשתנים באפני החיים וזרמיהם הזורמים,והם הם דברי רבותינו בתלמוד (ביצה דף ט"ו) זכור את יום השבת לקדשו, זכרהו מאחר שבא להשכיחו, שתכן הכוונה בזה הוא, כי חז"ל שהסתכלו הטיב בטיבם של העמים אשר בתוכם גלינו, ויראו באספקריא מאירה מחשבותיהם אך להעבירנו מעל דת קדשנו, ששבת היא אחת ממוסדותיה העולמים, והמה מתאמצים באפנים נפרדים להשכיחנו מאתה, והשכילו לכון זאת בתורה במלת „זכור", „מאחר" בלומר האחר, הצר הצורר ואויבנו נפש (ע"ד מ"ש לא יהיה לך אלהים אחרים, כלומר של אחרים, והם העכו"ם) שהוא בא בדרכים שונים ונבדלים „ל ה ש ב י ח" את השבת, ולהשבית זכרה ובאה מצות התורה זכור — כלו' פקח עין וראה, ואל תשכח את האורב מאחריך הצודד לנפשך. יברך אלקים את אחינו הגדולים בכל ארצות הגולה שנתעוררו בזמן האחרון ליסד חברות „תומכי שבת" כהנן על שארית פליטתנו, וגם בנויארק נוסדה חברה כזו ובראשה עומד הרב הגדול, החכם הכולל, צדיק בדרכיו ורב פעלים ר' דובער דראכמאן שליט"א ושכרם הרבה מאד!

גונהיים. האדון בנימין (בנדזמין) מעשירי ישראל אשר באמריקה הצפונית, נטבע באניה „טיוטאניק" ביום א' לסדר תו"מ תער"ב, מסר נפשו על קדוש השם וברגע שראה את האניה המלאה כה אדם מדלי העם שוקעת ויורדת מצולה הצליח להצל ידים קטנים ונשים חולות ולהושיבם בשיטי — מפלט שנצולו ברחמי ה', ותוא מת מות גבורים, הוא א' מן האחים המפורסמים גונהיים אשר להם מכרות רבות בארצות שונות ובפרט באמריקה, ושעשרם נערך למאות מיליונים שקל, ולא הועיל הון ביום עברה וזעם, יום בו ירדו מצוקות כי"ז מאות איש ואשה נערים ונערות, בן מ"ז שנה היה במותו.

גודמאן. הרב ר' יעקב. הרב המאוה"ג, החכם השקם אבה"ק דושורסי סיטי ובוירלינגטאן, נולד בביא-ליסטאק לאביו ה"ר ישראל בשנת תרל"ד והתגורר בפתח תקוה ואח"כ בא לאמריקה ויהי לרב בדשורסי סיטי ט"ו שנים ואח"כ כשנה בבוירלינגטאן במקום הרב הנאון ר' ישראל ראזענבערג, נפטר ביום ועש"ק שמות כ"ב טבת תער"ב,

נדפסו ממנו חדושים במאסף בירושלים ובבית ועד לחכמים מהרב אבראמאוויץ, היה מצוין ברוחו הטהורה ומדותיו היקרות, תנצב"ה.

גוטה. הרב ר' בנימין ברוך.

רב וגאון מופלא בעומק העיון, הכם וחוקר, אב"ד לקהלת „חתם סופר אנשי טשענסטחאוו" בנויארק, נולד לאביו הר"ר אברהם יהושע העשיל בסאטמאר (אונגרן) בשנת תרט"ז, הסתופף בצל תורת הגאונים ר' מאיר פערלעס ומהר"ם שיק ויקבל בעודנו עול ימים סמיכת הגאון ר' בנימין זאב מאנדלבוים, ויתעסק גם במסחר ולא חפץ להתפרנס מהרבנות תר"ס בא לאמריקה ונבחר בכבוד לאבד"ק "חת"ם סופר אנשי טשענסטחאוו" ושמו נודע ומהולל בתור רב וגאון מצוין אשר בו תורה רחבה עם חכמה נעלה התאחדו. חבר ספר גדול ורב הערך בשם „שיטה מקובצת החדש' על כל הש"ס ועשוי בחכמה בעיון ובשקידה רבה ונפלאה ונדפס לע"ע אך חלקו הראשון עם הוספת מאמר נדול ויקר בשם „הלכה למשה מסיני" ע"ד ההלמ"ס שבש"ס.

גוטערמאן. הרב ר' אלחנן צבי.

הרב הגאון החריף ובקי והחכם השלם מעוטר בעטרת שם טוב אבד"ק סקרענטאן (פענס.) נולד בקאלווריא (פ. סובאלק) בחדש סיון תרמ"נ לאביו המופלג הישר והתמים ר' שמעון ארי' ז"ל סופר סת"ם ולאמו הצנועה מרת אסתר פינא ויתחנך על התורה מילדותו ויקבל רובי למודיו מאבי אמו ה"ר ברוך מיכאלאווסקי ומהרב ר' אשר גאנטשע-ראווסקי ומהרב ר' יעקב נוטקאווסקי ומהרב הגאון ר' שמחה נארבאר (כעת במאנטריעל קאנאדא), ויצטיין בכשרונותיו המופלאים ובהתמדתו עד שבהיותו כבר שבסיר היה בקי בנ' סדרי התלמוד מועד נשים ונזיקין, ואז בשנת תרס"ב בא להסתופף בצל הגאון הגדול והחריף המפורסם ר' משה מרדכי עפשטיין הי"ו האב"ד ור"מ דסלאבאדקא בישיבת המוסריים, וישקוד שמה בתלמוד ופוסק"ם שנתיים ימים ויצא שמו לתהלה בעיר תורה זו, תרס"ה בא לאמריקה וילמוד בישיבה הק' „רבנו יצחק אלחנן" בנויורק שנתים ימים בשקידה עצומה ועם-כמודי הקדש התעסק גם בלמוד שפת אנגלית ויעש בה חיל רב, תרס"ז קבל סמיכות הגאון הגדול המפורסם החכם הכולל צדיק ונשגב כש"ת מוהר"ר הלל הכהן דר. קליין הי"ו הרב הראשי להאונגארים החרדים בנויארק ומאת הגאון הגדול החריף המופלא ר' שמואל צבי ווין (הנודע בשם הרב מאיזיאן) ומאת הג' הגדול המפורסם אוצר כל מדה טובה כש"ת מוהר"ר משה זבלון מרגליות הי"ו, ונסמך בפומבי בבהמ"ד הגדול לאנשי קאלווריע ברחוב פייק בנויארק, ואז נשא אשה בת הרב הגאון המופלא ר' נתן נטע הורוויץ רב ואבד"ק זכרון אפרים בנויארק, תרס"ח נתמנה לרב בק"ק אטלאנטא נא. ואחרי שרתו שמה בקדש שנח ומחצה נתקבל בכבוד לרב ואב"ד בבהמ"ד הגדול בסקרענטאן במקום הרב הגאון החכם ר"י איסקאל-סקי (ע"ע).

הרב הנאון הזה מצוין במדותיו התרומיות עושה ומעשה בעדתו ומחזיק לטובת הכלל, ונוסף על נדלו בתורה היא נם נדול בחכמה ודרשן מצוין נם באנגלית ושמו לבדכה ולתהלה בין הרבנים באמריקה יהי כזית הודו וקרנו תרום בכבוד!

נולדברג. הר"ר יצחק ליב

מנדולי התנועה הציונית ומאדירי מפיציה בליטא, חכם כליל השלמות עשיר ורב נדיבות משועי וויטנא ונכבדיה, נולד בשאקי (פ. סובלק) י"ב שבט תר"כ להורים עשירים ממשפחת יוחסין ויקבל חנוך עברי וכללי וינדל בתורת ישראל וספרותנו וידיעות העולם, כבן כ"נ נשא לו אשה מאצילי נבירי ליטא למשפחת פינס המפוארה מפרוואני וישתקע בווילנא ויהי לסוחר ויעש עושר רב בצדקה וברבות עשרו הרבה לעשות חסד ויפתח ידו כדורש עזרתו וביותר לחכמי ישראל משכיליו וסופריו, רבניו ונדוליו, ויהי חבר פועל בחברות צדקה שונות, וכשנתעוררה שאלת הישוב לאחינו בא"י היה החכם הזה מן הראשונים הפועלים לטובתה, ומשהתחוללה התנועה הציונית הקדיש רובי עתותיו חילו ומאדו לקדושת הרעיון להושיב נשמות יהודה, וישתתף בכל הקונגרסים הציונים ויבקר פעמים את מושבת אחינו באה"ק ונתקבל מאחינו העובדים אדמת הקדש בכבוד נדול ויקר רב. בקונגרס הציוני החמישי נבחר לחבר ועה"פ הנדול.

(ואור נדול הופיע ברחמיו יוצר המאורות על ציון וזרחה שמשו של מצדיק הרבים "בנימין" ידיד ה' ועמו "זאב" יטרף כל אוכלי שה פזורה, איש "נלבב" שהעיר צרק ממזרח ויאסף נדחים ויקרב רחוקים בקונגרסים הציוניים, וכבר הורונו חכמי האמת (ב"ר פ' צ"ח) "נעש בני ישראל אנדה אחת התקינו עצמכם לנאולה" והלואי שיתכנסו כל הנליות ונקבצו שבטי ישראל לנקבציהם בכל הערים הנלילות והמדינות ויש תקוה לאחריתנו וכמאמרם ז"ל אם יאמר לך אדם שנתכנסו כל הנליות ואין ירושלים נבנית אל תאמין (מ"ת הק') ותקות ה מעוזנו כי יקום הדבר וירושלים הרים סביב לה, והרי ישראל נדוכי הדור יאספו סביבה ודרשו רבותינו (ירושלמי חגיגה פ"נ) "בעיר שחברה לה יחדו עיר שהיא עושה כל ישראל חברים" ונאולתן של ישראל קמעא קמעא (ירושלמי ברכות פ"א).

וכבר זכינו לשמוע קול רנה של תורה מחוצות יהודה וירושלים כי נתוספו ספסלים בבתי מדרשות ע"י חכמי ישראל לקיים דברי נביא קדשנו (ישעיהו ב') כי מציון תצא תורה ומז"ל (תנדבא"ר פ' י"א) אמר הקב"ה לא נתתי לאלו את א"י אלא כדי שיקראו וישנו ויעסקו בתורה, ומהנדחים בארץ מצרים מר רב חביבי אהרן כהן צדק מנחם שמו, הוא הנשיא בעצמו הנאון הנדול חכימאי דיהודאי, הניעתני שמועה טובה כי עסוק הוא עם נאוני הדור להחזיר העטרה ליושנה ולחדש הסמיכה בקרתא דשופריא עפ"י דעת הרמב"ם ז"ל (פ"ד מה' סנהדרין ה"י) ואין תורה כתורת א"י (ב"ר פפ"ז).

ומעשה שטן הוא לגרות מדנים בין אחים ולהוציא למלחמה על הציוניות גדולי הדור כרבנו „דור" איש-שלום מקרלין, שהוא נזר התורה וגאון הגאונים בחד מקמאי, ומשנהו רבנו חיים הלוי מבריסק שמימי תורתו שותים בכל תפוצות הגולה והקוקר תלוי בצואר מלשני בסתר ומוציאי דבה על בנים בונים חרבותינו ובאים עמהם בטרוניא כי אין אלקים בלבבם, ואני המחכה לבנין אריאל זביתי כי נפל חלקי בנעימים באספת הציונים במינסק דליטא, עיר גדולה של חכמים וסופרים, באלול תרס"ב, ואשרי עין ראתה כל אלה, ומה נהדר היה המראה הקדוש אשר הראיתי כי נתאגדו הלבבות ונתאחדו הכחות לעבודת הקדש של שיבת ציון ולהרמת קרן התורה, ואשמע את זקן הסופרים ר' מל"ל שחטא בנעוריו בבטוי שפתים נגד קדושת התלמוד, והוא שב בתשובה שלמה והרי סקולו בשם ומלכות, ויהיו ידיו ולבו כאל אמונה וברך, בבואו לאולם האספה, ברכת שהחיינו וקימנו והגיענו לקבוץ גלויותינו, הוא בכה ואף אנו הנאספים בבינו וגוריד דמעות ונשבע אמונים אם אשכחך ירושלים גו'.

גוטמאן. הרב ר' ישראל.

גאון מופלא צדיק וחסיד (בהרב הצדיק ר' אריה ליב מסדילקוב וכמעלה בקודש בנו של הרה"ק ר' אברהם זצ"ל), אביו של הה"ג החסיד המופלא חכם ושלם ר' שלום האבד"ק יאסי. (ע"ע)

גוטמאן. הרב ר' מתתיהו יחזקאל.

הרב הג' עדיו לגאון ולתפארת פאר השלמים מיאסי, בנו של הגאון הצדיק ר' שלום האב"ד דשם הי"ו, באו חדושיו בכמה מאספים רבניים ובס' „דרישת האר"י" שהו"ל אביו הנג"י ומקרוב י"ל ספרו הנחמד „בכורי יחזקאל" כולל באורים נחמדים על מס' אבות (יאסי תרע"א) ובכ"י ספרים שונים בנפ"ת ואגדה.

גוטמאן. הר"ר צבי.

חכם וסופר מעיר יאסי הרומנית חבר והו"ל „מאמר אסתר" כולל השקפה על מגלת אסתר עם שלשה שירים, ונדפס בדראהביטש תרמ"ז.

גוטמאן. הרב ר' שלום.

גאון מופלא בתורה, צריק חכם ושלם ומפורסם לתהלה, אבד"ק יאסי (רומניה) בנו של הרב הגאון ר' ישראל (הנ"ל), נולד תרכ"ז ויתגדל על ברכי אביו הג' ז"ל, ויסתופף בצל תורתם של גדולי ישראל, ויקבל סמיכות הגאונים רשמ"ה מברעזאן ורי"ל לנדא מסאדיגורא ורא"ב קלוגער, תרנ"ד נתמנה לאבד"ק יאסי ושם ינהל עדת קדשו בתורה וצדקה, הויל הספרים: „בית ישראל" „דרישת האר"י" „תפארת בית לוי" עם הערותיו והנהותיו, הגאון הזה הנהו מגזע גאונים וחוא מנכדם של הגדולים אנשי השם רלי"י מבארדיטשוב והבעש"ט זיע"א.

גולדברגער. הרב ר' וואלף.

הרב הגדול המופלא בחסידות ושמו נתקדש והיה מפורסם לבעל מופת בדורנו, מעיר באסין-אוניד (אוסטריה) נפ' בחדש מ"א תרע"א בן נ"ט שנה.

נינזבורג. הרב ר' איסר.

הרב הנ' עדיו לנאון ולתפארת, חכם ושלם ומסובל במדות טובות אב"ד דפאריטש (פ. מינסק) על מקום חותנו הגאון הגדול הצדיק המפורסם. החכם הכולל ר' חנוך הענדל פרידלאנד, (שלקח את בתו אחרי מותו) והוא בנו של מר ישארנו הגאון הצדיק המופלא בחסידות מוהר"ר מנשה נינצבורג מו"צ וראבד"ק סמארגאן, מגזע גדולי יוחסין וגאוני ישראל.

נינזבורג. הרב ר' מאיר.

רב גדול בתורה ומופלא ביראה, הסתופף רוב ימיו בחצרות יה וישכים ויעריב בבהמ"ד הגדול בקלעצק למד וליסד לרבים ויגד שעורים שונים בתלמוד ושו"ע, והקדיש מעתותיו גם לצדקה ונמ"ח, היה בנו של הרב היקר ר' שאול ממשפחת נינזבורג, ואמו היתה הצדקניות המפורסמת דורתנו זקנתנו פייגע בת אא"ז הרב המופלא ר' מאיר אייזענ־ שטאדט (עי' אות א') מצאצאי אא"ז הגאון מאוה"ג מרן מהר"מ אייזענשטאדט בעל „פנים מאירות", ונפ' בשנת תרע"ב לערך בן ס"ד שנים וכבוד גדול נעשה לו במותו, לזכר עולם יהיה צדיק!

נינצבורג. הרב ר' צבי הירש מרזישצעב.

גאון וחריף צדיק ומפורסם, בו תורה וגדולה התאחדו, מלידי דריבען בנו של הרב הצדיק המופלא ר' אשר דריבענער נדפס ממנו קונטרס יקר בח"ת בשם „הדרת צבי" בס' ש"ח (ח' ט"ו) מערכת נ', והוא מלא דבר ה' ונפ' זה לא כביר.

גלאזנער. הרב ר' אברהם.

גאון גדול ומובהק מגדולי תלמידי הגאונים ר' שלמה קוועטש ובעל „כתב סופר" הי' אב"ד דקלויזענבורג (ארץ הגר) משנת תרב"נ עד יום מותו כ"ב כסלו תרל"ח, והוא אבי הגאון רמ"ש הבא אחריו.

גלאזנער. הרב ר' משה שמואל.

גאון גדול מופלא בחריפות צדיק ויושב בישיבה, מגדולי רבני ארץ־הגר בדורנו אב"ד ור"מ דקלויזענבורג, נולד כ"א אד"ר תרי"ד לאביו הגאון הנ"ל בפרעסבורג ומילדותו נכרו בו אותות לטובה כי לאילנא רבריבא יתעבד, קבל תורתו מאביו וכבן ט"ו כבר חדש ח"ת ונמצא אחיב חדושיו מנעריו אלה בין כתב אביו ז"ל, כבן ט"ו הסתופף זמן קצר בישיבת הגאון בעל כתב סופר זצ"ל בעירו. בשנת תרל"ד נשא לו אשה בת ת"ח ונביר נדיב מוקיר תורה ואחר חתונתן שם פניו למסחור כי לא חפץ להשתמש בכתרה של תורה, אחרי פטירת אביו ז"ל בחרתהו הקהלה החרדית הגדולה בעירו, ויסמכוהו הגאונים רי"י טט"ב מסינעט ורמ"מ באנעט מרעש ובעל חתן סופר, וזה יותר מל' שנים אשר ינהל עדתו בתורה ומרביץ תורה בישיבה הרמה שיסד ומתעסק הרבה בטובת הכלל ושמו נדול ומרומם באהבתו לאמת וצדק, וגדולי הרבנים שואלים ממנו דבר ה' זו הלכה.

הגאון הנדול הזה חבר ספרים הרבה בשו"ת וחדושים בש"ס ופוסקים ונדפסו אך ספריו אלה: „שביבי אש" „חקור דבר' „אור בהיר" „ישנה לשחיטה" „מצה שמורה" „משפט לעשוקים".

(ולדידי המעריך והמסדר חזי לי ספרא דרבנא רב האי גאון מרא רשמעתא ואגדתא, בו כתובים פרשות מעשיו וגדולתו, וארא כי פניו כלפי מזרח ולבו לציון, וצופה נתנהו ה' לעמו הרואה באספקלריא מאירה מה באחרית הימים כי מציון תושע יהודה, בלשונו הצחה, לשון זהורית הוא אומר: „הן החיים מכבידים אכפם על עם ישראל, האנטישמיות מתגברת בכל הארצות ופרנסות מתדלדלות ומתמעטות מיום ליום, שמירת שתי שבתות ועול המסים וצרכי החיים יביאו את עמנו לשבר איקונומי או חלילה לעזיבת הדת ונגד זאת אין תרופה רק בהסתדרות יהודית במדינה יהודית", ומכאן מודעה רבא לציוניות שרבים מן הרבנים החרדים מטילים בה טום וכהן גדול במקדש התורה והדת מקדשה ומטהרה והיא משאת נפשו הטהורה.)

גליק. הרב ר' אברהם יצחק.

גאון גדול וחריף מופלא מגאוני ארץ הגר בדורנו, נולד בשנת תקפ"ו ויהי מתלמידיו של הגאון ר' משה פערלס, ויתפרסם לעלוי מילדותו, ויבחרהו הגאון ר' ישעיה בנעט לחתן בתו, ויסמכהו גאוני ארצו כרב בעודנו עול ימים, היה אבד"ק סאללאש שלש שנים ואח"כ אבד"ק מאטשווא שנים רבות, וישב תשובות למאות ויהי מגדולי המחברים ונדפסו ספריו באר יצחק על מס' חולין ספר גדול ונפלא בחריפות ובקיאות ושו"ת ומקרוב נדפס ספרו באר יצחק על מס' נטין (ושם ערוכה תולדתו מחתנו האבדיק ס. וואראל), נפטר בן פ"נ שנה ביום ב' אייר תרס"ט, וכבוד נדול נעשה לו במותו, (והלום ראיתי כי ידידי ההר"ג החכם המופלא רב פעלים ומקבציאל ר' יקותיאל נרינוואלד הי"ו בספרו פארי חכמי מרינתנו הפליא הגדיל לתארו והוא קוראו אב לרבנים וכותב כי צדקתו מי ימלל, וכי היה גם משורר נפלא וכותב צחות ומליצות).

גליק. הרב ר' שמואל צבי.

הרב עדיו לנאון ולתפארת, החכם השלם והדרשן המופלא, רב בבראנקס (על־יד נויארק) נתחנך בישיבות שונות ברוסיה וישמש נדולי הרבנים ויהי מופלא בהתמדתו וקידתו בתורה ובשכלו הזך והעמוק מנעוריו ובעודנו עול ימים קנה לו בקיאות בתלמוד ופוסקים ויסמכהו הנאון הנדול, פאר הדור ר' חיים יהודה ליב ליטווין אבד"ק סמארנאן בהיותו כבן עשרים, (בשנת תרס"נ). בבואו לאמריקה השתדל הרבה ביסוד ה„קהלה' בנויארק וביחוד ביסוד הועד הרבני של הקהלה, ונבחר אח"כ למזכיר ועד הרבני שלה, (המונה מספר המשה ושלשים רבנים ובהם גם נאונים מפורסמים לשבח) ויתקבל בכבוד לראבד"ק בראנקס, במדברותיו הנעלות והמפותיו לוקח לב ונפש, והוא רב פעלים עושה ומעשה ושמו לברכה ולתהלה.

גליקסמאן. הרב ר' ברוך בנדעט.

הרב המאוה"ג המופלא ומפורסם מלאסק, חבר הספרים נחלת ברוך, בריחי זהב וספר הוכוח סנגוריא על התלמוד והיהודים, נדפס מחדש עם

הוספה מנכדו הר"ר פ. ז. נליקסמאן מלודז.

גנסין. נה"ר אורי ניסן.

מטובי הסופרים הצעירים ומופלא בסגנונו הספורי. נולד בעיר סטרדוב (פ. צרניגוב) בשנת תרמ"ב, ויקבל חנוך בישיבות, ובאו ציוריו וספוריו ברוב העתונים והמאספים העברים, והמעולים בהם הצדה, בינתים, בטרם, ונפטר בקצר שנים באדר א' תרע"ג בורשה.

נעלבערג. ה"ר צבי הירש בר יצחק אריה ליב.

מסופרי ישראל בלעמבערג ומשורר, חבר „המתאונן" „תקופת החנים" ובאן מאמריו בעתונים עברים שונים.

גראדענסקי. הרב ר' יוסף בהרב ר' נחמן יצחק מנעשוויעז (פ. מינסק)

גאון גדול חריף ומעמיק, מופלא בחסידות ומתנהג בפרישות, הרביץ תורה ברבים קרוב לשלשים שנה בישיבתו הגדולה בעירו, והעמיד תלמידים רבים ומהם נדולי ישראל, ונפטר שבע ימים לערך בן ע"ה שנה, והוא אחי הגאון הנדול הצדיק ר' משה הבא להלן (ואנא צעיר התלמידים זכיתי ליהנות מאור תורתו ולהסתופף בישיבתו הרמה שתי שנים ומחצה והוא מורי ורבי המובהק, והליכותיו היו בקדש והצנע, סגף את גופו בתעניתים רוב ימיו ולא לן בביתו כי- אם משבת לשבת, והתנהג כמנהגי ותיקין וחסידים הראשונים, ורבים באו לקבל ברכת יוסף צדיקא ונתקדש בכל ערי הגליל).

גראדענסקי. הרב ר' משה.

נאון נדול וחריף, צדיק וחכם, בהרב ר' נחמן יצחק מנעשוויז, מתלמידי מרן הנצי"ב היה חתנו של הנביר הנדיב ר' בנימין מינץ מאדיכויסצינא וניסו של הגאון החריף והנביר הנדיב ר' משה אליעזר נאוורינאווסקי (ע"ע), הסתופף רוב ימיו בתורה ועבודה ויהי רב מדעים וצדיק מופלא, התנורר שנים רבות בהאראדישץ, ואח"כ בקיידאן (פ. קאוונא) ושמה נפטר זה שנים אחדות לערך בן ס"ז שנה, והוא חותנו של הרב הגאון המופלא ר' אברהם הירש קמאי האב"ד בקיידאן בנו של מרן הגאון האמתי רבן של ישראל ומאור הגולה ר' אליהו ברוך האב"ד ור"מ רבתא דמיר.

גראיעווסקי. הרב ר' אשר הלוי.

הרב המאוה"ג החריף מנדולי ישראל בעיה"ק ירושלים, דרשן ומפואר ועסקן נדול לטובת הכלל, חבר ספר יקר בשם שו"ת „ברית הלוי" ונדפס מקרוב.

גראסבערג. הר"ר אריה (לעאפאלד)

חכם וסופר ועסקן צבורי ממנהיגי עדת ישרון בבודאפעסט (ארץ הנר) ועורך ומו"ל העתון „אללגעמיינע יודישע צייטונג" שמה, נולד לאביו הרה"ג ר' אשר (עי' להלן) בעיר דעלעניעש בשנת תר"ל. ונתחנך בישיבות אשר בגראסווארדיין, אונגוואר ופרעסבורג וישתלם גם בלמודים חצוניים, ויהי לסופר בעתונים אונגארים וחו"ל. ויקרא אח"כ להיות עורכו של העתון אלגג. יוד. צייט. שהופיע ג' פעמים בשבוע ובבוא העתון לרשותו עשהו ליומי, וזה ח"י שנים שנבחר לפרנס

ואלוף העדה החרדית שבבירת אונגארי והוא לוקח חלק נכבד במוסדות התורה והצדקה שמה.

גראסבערג. הרב ר' אשר.

הרב הנאון המופלא בחריפות ראב"ד דק"ק דעלעניש ובנו הוא הרה"ח ר' אריה הנ"ל.

גרינבוים. הרב ר' אברהם.

הרב המאוה"ג המפורסם, צדיק ונשגב אב"ד דהאסאסא כשלשים שנה הרבה ללחום את המתקנים המהרסים כל קדש, ובא מכתבו היקר בס' מלחמות מצוה, והוא אבי הרה"ג ר' חיים יוסף הבא להלן.

גרינבוים. הרב ר' חיים יוסף.

הרב המאוה"ג, החכם השלם נודע לתהלה אבד"ק בלאזענדארף (הנר) בהרה"ג ר"א הנ"ל ומתייחס מצד אמו להג"ר חיים הכהן ראפפורט, נולד בשנת תרל"ג בעיר האסאסא, ויקבל תורה מאביו וזרבותיו הנאונים ר' חנניה יום"ל טט"ב ורש"ב סופר ויעל בתורה וחכמה ויסמכוהו הג"ר קאפל רייך אבד"ק בורפעסט ועוד נאוני ארצו, תרנ"ן נתקבל לאב"ד דבלאזענדארף והגלילות, ושמה ינהל עדת ישראל בתורה וצדקה ושמו לברכה, כי נדול הוא בתורה ומהולל במעשיו לטובת הכלל, באו רבים מחדושיו הנעלים ב„וילקט יוסף" „תל תלפיות" ועוד, ונדפסו ממנו הרבה תשובות ובפרט בענין אסור שרפת המתים, ובל"א נדפס פעמים ספרו הנעלה Das Land welches je-den Heilig ist.

גרינוואלד. הרב ר' יקותיאל יודא.

הרב הנדול, החכם השלם, דרשן ומ"מ בעיר מ' סינעט (הנר) נוכד לאביו הרה"ג ר' יעקב (מנכדי הנאון הנדול הצדיק ר' שמעלקי מניקאלסבורג) בק"ק מ' סינעט, ובעודנו יכד הפליא לכב רואיו בהתמדתו ובכשרונות נפשו הנדולים, ויעלה למעלה בקדש וישמש את הנאון דיארמוט ויזכהו בתואר „חבר" בהיותו בן י"ב שנה, אח"ז למד מאת הנאון רשכבה"ג מרן משה גרינוואלד אבד"ק חוסט כשלש שנים בשקידה עצומה ויהי מכא ונדוש בתלמוד, ופוסקים ויסמכהו רבו הנאון בסמיכת חכמים, היה לר"מ בישיבה הק' דחוסט תחת צלו של הנאון חנ"ל ז"ל ומשם נתקבל לר"מ בעיר סאטמאר ומשמה נתקבל בהשתדלות הנביר הנעלה והמפורסם ר' מנחם עקשטיין לרב ומ'מ בחברת „מחזיקי הדת" ות"ת בעיר מולדתו מ' סינעט.

הרב הנדול החכם המפואר הזה חבר ספרים נכבדים בתולדות נדולי מדינתו ארץ הנר, והם: „זכרון לראשונים" לקורות נדולי סינעט (תרס"ט) „פארי חכמי מדינתנו" לקורות רבני אונגריה (תר"ע) „בית יונתן" להולדות הגר"י אייבשיץ ובאו חדושיו במאספים תל תלפיות, וילקט יוסף, מחזיקי הדת. קול מחזה"ד, שערי תורה, ובשו"ת מהרש"ם (ח"נ סי' קי"ט), ובכ"י „דברי יהודא" על תו"מ וס' מי הים על ה' מקוואות ועוד ספרים לתולדות נאוני ישראל באוסטריה, (ושבח אני את חכמי ישראל

שנתנו כבוד לתורה ועושים אזנים לדברי ימי קדמוניות קהלות הקדש לתת שם ושארית לפארי ישרון, עיני העדות, ומהם הרב הגדול גאון האגדה ר"ש באבער ז"ל בספרו אנשי שם, והרה"ג החכם הכולל ראב"ל פיינשטיין בספרו עיר תהלה, והרה"ח ר' פנחס פעסיס והרה"ח ר' מרדכי מרגליות שהודיעו לנו מעט מגדולי דובנא והרה"ח רש"נ נסנבוים והרה"ג רש"י פין ז"ל והרה"ח רהי"נ שטיין־ שניידער בעד ספריהם מקורות ווילנא, ואני זכיתי זה י"ד שנה להנ"ל ספרי רבני מינסק וחכמיה' מגדולי אחינו בקהלת הקודש הזו, ועתה הוסיף נפך ספיר ויהלום ידידי ורעי הרב החכם הגדול המופלא, כליל השלמות ואיש חמודות בתורה ומדע לו עשר ידות, גביר לאחיו ונדיב על נדיבות יקום, המחיב עשירים מו"ה אברהם חיים הי"ו לבית שאבאד שהו"ל ג' חלקים מספר דברי הימים לח' קדישא שבעה קרואים בעיר מושבו והעשיר את תולדותינו בטרגליות טובות, ומי יתן והשכילו רבים מחכמינו, ובפרט מנהיגי ישרון לעשות כמעשה אחינו הגדולים, וכבר עוררו לזה חרב הגדול החכם ראב"א הרכבי והרה"ח הכולל ר"ש דובנאוו הי"ו).

גוראנאווסקי. הרב ר' אברהם.

הרב הנדול המופלא החכם השלם, מרבני נויארק ומיסידי פוילין שבא לאמריקה בשנת תר"ל, ויהי לרב בבהכ"נ בית ישראל (רנ"ב מערב רחוב ל"ה) שהיה בה לרב שנים רבות ויקח חלק נדול ביסוד בתי החולים „בית ישראל' ו„בית דוד בנויארק", נפטר בחרף תער"נ והשאיר ספר הכולל פרשת מעשיו ועבודתו במשך ארבעים שנה, והיה ענו וצנוע יהי זכרו ברוך!

ד

דאבקין. הר"ר ישעי' דוד.

הרב המופלא נדול בתורה ובמעשים טובים, מנדיבי ישראל בבאברויסק, ממשפחת יוחסין והקדיש רוב ימיו לתלמוד וטובת הכלל, היה נודע ומפורסם בתורתו חכמתו וצדקתו בנליות ליטא וירב לתמוך בידי אביוני אחינו וביחוד לחכמים וסופרים, נפטר ביום ד' כ' טבת תרס"ט בבאברויסק, וכבוד נדול נעשה לו, והשאיר בנים ברוכי ה' נבירים ומשכילים ונדיבי לב. (ואני המסדד ראיתי בסוף ספר נועם המצות חדושי תורה מהרב הנדיב ז"ל).

דאברזינסקי. הרב ר' אהרן.

הרב הגדול מופלא בתורה החכם השלם נולד לאביו התורני הד"ר אליהו בקוטנא (פוילין) ויהי מתלמידי הנאון הגדול ר' ישראל יהושע האב"ד שמה, וירב חילו בנפ"ת ויתעתד לרבנות, בעודנו עול ימים נשא אשה בתו של השו"ב המומחה הרב ר' משה בונם שטיינקריצער מקאוואל (פ. ווארשא) ויוסף לשקוד בתורה ובחכמה, בשנת תרל"ז יצא לעיר רייטשא גליל וואדאוויץ אשר בנליציה ובאשר לא נשא את נפשו לרבנות ויתרחק

ממנה, קבל עליו משרת שו"ב בעיר זו בהצעת הגאון הנדול ר' שמעון סופר זצ"ל האבד"ק קראקא, תר"ס בא לאמריקא וישתקע בנוירק וגם שם מתפרנס הוא בכבוד ממלאכת הקדש בהיותו שו"ב ומוהל מומחה ומפורסם, הרה"ח הזה הוא נ"כ עושה ומעשה מוקיר ותומך רבנן וחכמי עמנו, והוא יודע איזה שפות היות, כתב עירובין אחדים בס' אוצר ישראל הדרא דכנתא „הושענות" „ניקור" ועוד המצטיינים בתכנם המדעיי, ובכ"י נמצאים מוכנים לדפוס הס' יד אהרן על ה' מילה וספר מקור ישע על מנהני ההושענות, וכתב נ"כ מאמרים ב„העברי' „המצפה" שי"ל בנויארק, שנותיו כבן נ"ה, ה' יאריך ימיו.

דאנוצקי. הרב ר' מנחם דוב

הרב הנאון המפורסם חכם ודרשן מופלא אב'ד דמנשסתר (אנגליה) נולד לאביו המופלג ר' בנימין בעיר מאווריג תר"ו ויתגדל בתורה ויצטין בהתמדתו ובשרונותיו ויסמכהו הנאון ריי"י יאזעף הומ"צ דווילנא, משנת תרמ"ו משמש בכהונת הקדש, ויהי לרב במנשסתר, בירמינגהם, ויהניסבורג, וישב לכהן בקדש במשנסתר ויעש רבות לטובת הכלל וייסד בית ת"ת מפואר וישיבה לתלמוד וגפ"ת, ושמו גדול ונכבד והוא אחד הרבנים הנדולים באנגליה ומפורסם במעשיו הטובים לכלל ולפרט נומל הסדים ורב להושיע, יהי ה' עמו!

דאווידזאן. הרר"ר ישכר דובער הלוי

הרב הגדול צדיק וחסיד מגזע גדולי יוחסין מו"צ בעיר קלעצק (פלך מינסק) בבי"ד של הנאון האמתי החסיד המופלא מרן שלום דובער הערינזאהן בעל שו"ת היכלי שן וס' דרכי נועם (ע"ע בח"א מספרנו „דור רבניו וסופריו") בהר"ר אהרן הלוי מקאפולי בנו של הנ' הנדול החכם והצדיק ר' בער האבד"ק קאפולי, היה מתמיד מופלא ועובד ה' במסירת נפשו, נפ' בדמי ימיו בהיותו לערך בן נ"ה שנה, והספידו לו אי חסיד אי עניו מתלמידו של הלל, אחיו הוא ידידי הרב החכם המופלא והסופר המפואר מויה יהודה ליב דוקטור דא־ווידזאן; דודו אחי אביו הר"ר אהרן הנ"ל הוא הנאון הנדול החכם ר' יצחק יחיאל הלוי דאווידזאן האבד"ק קארעליץ, חותנו של מרן הנ' האמתי תמפורסם ר' אליהו הלוי פיינשטיין האבד"ק קלעצק, פרווינא (ע"ע בח"א מספרנו הנ"ל).

דאחנער. הרב ר' חיים.

הרב הנאון הצדיק המפורסם אבד"ק סעבעטה (בוקאווינא) בהרה"צ ר' יעקב מנזע נאונים וקדושים, נולד בשנת תר"ך ויקבל תורה מרבנים נדולים ויסמכוהו הנאונים ד' אהרן יצחק וויטינגא ורא"ל הורוויץ היה לרב במוסיעף משנת תר"ן עד תרס"ב שאז נתקבל לאבד"ק סעבעטה ושמה הוא מרביץ תורה בישיבה הרמה „תמכין דאורייתא" שנוסדה ע"י הרה"נ הנדיב המופלא והצדיק ר' עקיבא שריי־בער, והוא נודע ומפורסם לאחד מנדולי הרבנים באוסטריה בימינו, ושמו לברכה הוא מחותנם של הנאונים ר' אברהם

יהושע פריינד אבד"ק אונטערדאם ור' מ"מ האבד"ק בערהאמעט.

דאלינסקי. הרב ר' שלמה זלמן.

הרב הגדול החסיד והחכם מעיר שאוויל, בנערותו היה מן המובחרים שבישיבת כנסת ישראל בסלובודקה והליכותיו בקדש היו למופת, בשניו האחרונות היה למשניח בישיבה הק' במיר, נפ' בחדש מ"א בדמי ימיו.

דושאוויץ. הרב ר' ישראל.

הרב הגאון הגדול מופלא בבקיאות, אבד"ק רעזיצא (פ. וויטעבסק) מתלמידי הגאון ר' חיים ליב ממירא, ונתקבל לאב"ד דרעזיצא כשנת תרס"ד, בהיותו בבן ז"ך, ונדפס ממנו שו"ת „משכנות ישראל" ובב"י יש ספר חדושים על תשב"ץ קטן ועוד.

דושאוויצקי. הר"ר בנימין הכהן.

הרב הדרשן המפורסם במינסק, ונתקבל שם למניד דמתא אחרי מות הרה"ג הדרשן הגדול והחוקר ר' ישראל הוראדנער, ובחיותי במינסק שמעתי דרשותיו והנה מלאות מוסר ויראת ה' ובדבריו מחזיר רבים למוטב, ושמו מהולל בליטא, שנותיו לערך מ"נ.

דזובאם. הר"ר אברהם יצחק.

רב גדול חריף ובקי ומפורסם בגלילות פוילין, ובבחרותו הדפיס ספריו דגן בחורים ומלין חדתין, וכתב ח"ת במאספים לתורה ולתעודה, ויצא שמו לתהלה, מושבו עתה בעיר דאמבראווא (פ. פיטרקוב).

דיקקעם. הרב ר' יחזקאל.

הרב הגדול החכם מדייני אלטונא (אשכנז) זה יותר מעשרים שנה ורב דבהמ"ד הגדול שמה, חבר ספר „אוה למושב" לקורות גדולי שלש הקהלות אלטונא, האמבורג וואנזיבעק, והוא ספר יקר ונכבד וערוך בחכמה ובבקיאות.

דייכעס. הרב ר' בצלאל.

הרב הגדול החכם המופלא רב ומטיף בסודרלנד (אנגליה) בנו של הגאון ריי"ח דייכעס, נולד בשנת תרל"ט ונתחנך על ברכי אביו הגאון, וכבן עשרים נכנס לבמדה"ר של הגאון ר"ע הילדעס־היימר בברלין, ובימ"ד החכמה שם כתרהו בכתר דזקטור לפלוסופיא, ויקבל סמיכות הגאון ר"ש הכהן מווילנא ואביו הי"ו, תרס"ד נבחר לרב ומטיף בעיר הילל (אנגליה) ואחרי כהנו שמה שנים אחדות נתקבל בכבוד לעיר סודרלנד, וישמו לתהלה, כי נאה דורש הוא ונאה מקים ותפארת לעדתו ולעמו, הוא גם סופר עברי יקר ובאו מאמריו בעתונים ובחוברות בעברית אשכנזית ואנגלית.

דינער. הרב ר' יוסף הירש.

גאון מפורסם, וחכם מופלא, מגדולי הרבנים בדורנו, אב"ד ראשי באמשטרדם, נולד בקראקוי תקצ"ד ויסתופף בישיבות הגדולות בארצו ועם זה למד מדעים כוללים בבמדה"ה בהיידעלבערג ויקבל תואר דוקטור לפלוסופיא, לערך תרכ"ד נתקבל לראש במה"ר באמשטרדם ובשנת תרל"ד נבחר גם לרב הכולל וראש הרבנים בעיר גדולה זו, ועמד על משמרתו זו קרוב לשלשים שנה ויהי מפורסם לצדיק ורב פעלים לטובת הכלל, חבר והו"ל הספרים הנהות

על ירושלמי (נ"ח) ודרשות, ויעש לו שם נדול בספרו ע"ד התוספתא בשם: Die Theorie ueber Wesen und Ursprung der Tosefta". (אמשטרדם 1878) האריך ימים ונפטר כבן ע"ח בשנת תרע"ב.

דיסקין. הר"ר ירוחם יצחק.

נאון נדול וחריף, מופלא במדע ויודע לשונות, בנו של הנאון שר התורה מרן ר"ל דיסקין ז"ל, מנדולי רבני ירושלים בדורנו.

דראב. הר"ר יהודא אידל.

הרב המופלא חו"ב ודרשן נעלה מרייגפאד, חותנו של הרב הנאון החכם מוהר"ר אהרן מרדכי הלוי אשינסקי הנאב"ד ראשי דפיטסבורג (ע"ע לעיל).

דרשן. (ליווא) הר"ר בנימין מאיר.

הרב המאוה"ג הדרשן המופלא מ"מ בקרעמענטשוג שנים רבות, מפורסם לתהלה, ובא לאמריקה לערך תרס"ז ויהי לרב ומ"מ בבהכ"נ המפואר דעל־דרידז סט. בנויארק, ועתה רב משנה בעיר יוטיקא ביחד עם הרב הג' המופלא רצ"ח פאפקין הי"ו (ע"ע) חבר ספר כרם בנימין, שבעה קני המנורה, רפואת הנפש, וספריו מלאים מוסר ונועם המדות, שנותיו לערך ח"ן.

ה

האבערמאן. הרב ר' (משולם) זלמן יעקב.

רב נדול ומופלא בתורה וחכמה מנלובאקי, בהר"ר מאיר, חברו בתלמוד של הנאון רבנו שמואל מוהיליבור, הסתופף רוב ימיו בתורה וספרי מדע מתוך הדחקות וימצא לחם עוני בנשאו משרת זקן־העדה בעירו, ויצטין בענותו ומדותיו התרומיות והיה אהוב לשמים ולבריות, חוקר ותוכן ומדקדק נדול במצות ומשמתה רעיתו הצנועה רחל לאה בת הר"ר יצחק (ט' מ"א תרנ"ג) חלה במחלה ממושכה שנפ' בה בשם טוב בליל ש"ק ט"ז טבת תרנ"ה, ויצאה נשמתו בקדושה בקדשו על היין קדושא דשבתא, בהיותו בן ס"ד שנים, והספידו לו אי חכם אי עניון נדפס ממנו ספר „שארית יעקב" לבאר כמה מאמרי חז"ל בחכמת התבונה עם באור רחב על פרק ו' ז' ח' מפרקי דר"א (ווילנא תרמ"ד) בהסכמת נדולי הדור המפליאים בשבחו, ושמעתי מבנו הוא ידידי היקר הסופר הנכבד ר' זאב וואלף האבערמאן ממשכילי ישראל בבראנזוויל, שאביו הרב ז"ל חבר נ"כ לוח על מאה שנה, ועוד ספרים שונים.

האפפענבערג. הרב ר' צמח.

רב ונאון חריף ובקי אבד"ק הארטפארד (קאנג.) באמריקה הצפונית מפורסם בין נדולי ישראל באמריקה, וחבר לאנודת הרבנים החרדים, ובאו חדושיו בהמאסף שי"ל ע"י הנאון ר' בן־ציון אברהם קאינקא בעיה"ק, (ובאספת הרבנים החרדים שהיתה באמריקה בשנת תרס"ד בספרינגפעלד, ובשנת תרס"ז בפעטערסאן, נקריתי פעמים את רב חסידא זה,

ואיהו יאה וגולתיה יאה חסדאין מיליה ומעוטר בענוה ובמדות חכמים ובקי בש"ס ופוסקים).

הוטנער. הרב ר' יוסף זונדל.

גאון גדול, אין ערוך לבקיאותו בתלמוד ופוסקים, וצדיק מפורסם, אב"ד דאיישישאק, (פ. ווילנא) נולד בדינאבורג (דווינסק) לערך תר"ח ויתגדל בתורה ועבודה. ויהי מופלא בהתמדתו מנעוריו, וישמע לקח ממרן הנצי"ב זצ"ל ונמנה בין גדולי תלמידיו, נשא אשה חכמה ומשכלת וצנועה מ' הענדל מביאליסטאק ויהי לרב בדרעצין לערך עשרים שנה, ושם בא לשרת בקדש באיישישאק, ונדפסו ספריו „בכורי יוסף" „חבל יוסף" על יו"ד ו„אולם המשפט" על חו"מ, (ואנא זעירא זכיתי להסתופף ולהינות מאור תורת מר רב האי גאון חסידא הי"ו בלמדו בדרעצין, ובהתרועעי עם בנו הכבור ליב ארי שבחבורה כעת הרה"ג הי"ו חתנו של הגאון הגדול ר' יודל סג"ל ראב"ד דווארשא, ובעודני צעיר הכרתי דהכיו בקדש ולא פסק פומיה מנרסא, והוא מופלא בחסידות, ה' יאריך ימיו!)

הורוויץ. (איש) הר"ר אליקים נעציל

גאון גדול ומופלא בבקיאות, מגדולי יוחסין, בנו של הגאון הגדול המפורסם ר' יצחק הלוי אבד"ק ראדזי-ווילישאק, מצאצאי השל"ה נולד בקעלם ד' אדר תרל"נ, נתגדל בתורה ובעודנו עול ימים מלא כרסו בש"ס ופוסקים ויתפרסם ברוחב בקיאותו ותורת ח' מעוזו תמיד נרים באורייתא תדירא ועושה אזנים לתורה בספרים מחכמים אשר חבר והם „כבוד חכמים" (תרס"ב) „תורת המצוה" (תרס"ח) ובשנת תער"ב נדפס ספרו „זכרון ירושלים" ע"ד גודל מעלת מצות דרישת ירושלים וזכרונה מחז"ל, ונדפס בהסכמות שני גדולי הדור, הגאון הגדול שר התורה חסיד ועניו מרן צבי יחזקאל מיכלזאהן אבד"ק פלינסק, והגאון הגדול אבי התעודה, ופאר הדור מרן משה נתן הלוי רובינ-שטיין אבד"ק וויניצא, והראה הגאון המחבר בספרו זה עזוז בקיאותו בתלמודים מדרשי חז"ל ופוסקים.

הורוויץ. הר"ר אברהם זאב הלוי.

הרב הגאון המופלא בחכמת האמת מפשעווארסק. מגדולי יוחסין, היה צדיק וגדול בחסידות, וחניח בנים מגדולי ישראל, וחבורים בכ"י בקבלה, ומבניו הם:

הורוויץ. הר"ר יחיאל הלוי מרישא.

הרב הגדול והמפורסם מחבר ס' „ועבד הלוי' על ס"כ אותיות לתורה והפליא לעשות בו.

הורוויץ. הרב ר' פנחס הלוי.

הגאון הנדול והחריף אבד"ק קאסוב והגלילות, מנדולי תלמידי הגאון בעל דרך המלך על הרמב"ם. הו"ל „פתחא זוטא" ע"ה נדה (תרס"ב) ע"ה עירובין (תרס"ז) ע"ה סוכה (עת"ר) ע"ה פסח ומס' חגיגה (תער"ב) ובכ"י הרבה ספרים בש"ס ופוסקים, והגאון הי"ו מפורסם בין גאוני גאליציא, (מחתניו הם הגאונים הצדיקים ר' זלמן ליב פריעדלנדר אבד"ק באלחוב ור' ארי' ליב גאטליב אבד"ק זאביע).

הורוויץ. הר"ר יעקב.

מגדולי עשירי ישראל ברוסיה בדורנו, מתושבי ריגה, נדיב מופלא וממשפחת יוחסין, נפטר בשם טוב ביום ש"ק כ"ט אדר ראשון תרע"ג, וכבוד גדול נעשה לו במותו, ולזכר נשמתו נדבו יורשיו הנדיבים סך מאתים אלף רובל ליסוד בית מושב זקנים עברי בריגה.

הורוויץ. הרב ר' משה.

הרב הנאון המפורסם, חכם ושלם מגדולי הדרשנים ההגיונים בדורנו, אב"ד דלינום (פלך קאוונא) נולד בחדש סיון תרל"א בקאמען אצל וולאזין למשפחת יוחסין, מתלמידי הנאונים רח"ל ממיר ונצי"ב ורח"ס בוולאזין, ויקמוד נ"כ בקידינוב אצל ש"ב הג"ר אברהם העל־לער קרובו, אחרי נשאו אשה בשנת תרנ"ג מאיישישאק קבל סמיכות הנאונים ר' שמעון בער אנאליק משעדליץ, ר' יוסף זונדל הוטנער מאיישישאק ועוד, תרנ"ט היה לרב באדעלסק נגיל הוראד־נא ואחרי שרתו שמה בקדש כשמנה שנים נבחר בשנת תרס"ז לאבד"ק לינוב ושמה ינהל עדתו בתורה וארחות חיים, הנאון הזה הבר ספר „דרשות הרמ"ה" יקר נפלא במינו ונתפשט הרבה אצל הרבנים והדרשנים ונדפס בשנת תע"ר, ומוכן לדפוס ספרו הדרושי השני „חזיונות הרמ"ה" והוא עולה על הראשון בנועם מדברותיו ושיחותיו בקדש, וספריו כתובים על טהרת לשה"ק בשפה צחה והגיונית, והוא יודע נ"כ שפ"ר וחכם מצוין במילי דעלמא ושמו לתהלה בארץ רוסיא.

הייטלער. הר"ר נתנאל ב"ר מרדכי

נדיב נדול ומפורסם ורב צדקות מעשירי ישראל בווארשא, מופלג ותמים במעשיו, חתנו של הרב המופלא ר' משה דובער פפעפערבערג בעל דברי משה על מדרש, נדב בית חומה נדול ונהדר ברחוב פאווא מספר נ"א לת"ת בווארשא ולישיבה לת"ח יושבים על התורה, ונזכר לתהלה בהקדמת הספר דברי משה לחותנו הרב הי"ו.

הילמן. הרב ר' שמואל יצחק.

הרב הנ' הנדול המפורסם אבד"ק גלזנוי (אנגליה) נוכד בשנת תרכ"ח בנליל זמוט לאביו הר"ר אברהם חיים שהתייחס לצאצאי הנאון ר' שמואל הילמן אבד"ק מיץ, (ומובא בהקדמת נוב"י תנינא) ולאמו ממשפחת הנאון ר' מיכל דאטנעווער ומשפחת הנאונים בעל כנסת יחזקאל מהר"ם פדווהה, מהר"י מינץ ותויו"ט, למד בילדותו אצל דודו הרב הנאון הצדיק ר' מרדכי הילמן אבד"ק פאסאעטין, ובנשאו אשה בת הנגיר וי"א ר' יצחק צבי הרבה לשקוד בתורה ואח"כ למד בראדזווילישאק בשקידה עצומה ויכתוב חדושים רבים בש"ס, כבן כ"ט נתקבל לרב בברעזין ויהי שמה עשר שנים ומשם בא לנלזנוי בשנת תרס"ח ונתקבל בכבוד לרב ואב"ד ושמה ינהל עדתו בתורה וצדקה, בכ"י חבורים רבים על זבחים, ערכין, תמורה, שו"ת, ודרושים לרוח הומן, הנאון הזה השתדל הרבה ביסוד אנודה רבנית באנגליה.

הייליגמאן. הרב ר' אלעזר משה.

גאון גדול וחריף מופלא חכם ושלם, מר שארנו וקרובנו מעיר נעשוויעז (פ. מינסק), מנוע גדולי יוחסין ומצאצאיו של מרן אא"ז בעל פנים מאירות ועוד, לא חפץ לקבל עליו רבנות מעולם, ויורה וידין וירביץ תורה בעירו יותר משלשים שנה, ויהי פרנס ומנהיג ועסקן בעניני הכלל, חכם וחוקר ומעיין ונשא ונתן עם גדולי הזמן, ובאו חדושיו בסוף הספר „שירת משה" לחתנו הרה"ג הי"ו, נפטר כבן ס"ח ביום ה' י"ב טבת תרנ"ז, והספידה לו עדתו והשאיר ח"ת רבים.

הייליפערין. הרב ר' דובער.

הרב המאוה"ג חריף ובקי ושלם במדות אבד"ק נואַרק (מדינת ניו דזודסי אמריקה הצפונית) נולד בנעשוויעז (פ. מינסק) לאביו הרב הבקי ר' מרדכי בשנת תרי"ח וילמוד בישיבות ויצטין בהתמדתו ובכשרונותיו ואחרי נשאו לאשה את בת הרב הגדול הצדיק ר' שמואל ניטקין הרב לפרור קאזימיר, בנעשוויז הוסיף לשקוד בתלמוד ופוסקים ובשנת תרמ"ז סמכהו הגאון ר' י"ל פערלמאן הגדול דמינסק והגאון ר' יהושע ראבינאוויץ האב"ד בנעשוויז והגאון ר' יעקב מאיר מו"צ במינסק ובאותה השנה נתקבל לרב דחברת משניות בנואַרק, תרנ"ד נבחר מעוד קהלות בעירו לרב ואב"ד ושם ינהל עדתו גם עתה זה קרוב לשלושים שנה ויעשה רבות לטובת מצבה המוסרי ויתקן בה תקנות רבות, הרב הגאון הזה כתב חדושים אחדים בהמאסף מירושלים והוא בא בכתובים בח"ת עם רבים מגאוני הדור ובכ"י יש לו ספרים בהלכה ושו"ת. (הוא אביו של החכם הרופא המוטחה והמפורסם לתהלה דר. הייליפערין בנואַרק שהוא חתנו של הגביר המפורסם נדיב ועושה צדקות מר האלענדער).

הייליפערין. הרב ר' מאיר.

רב נדול בתורה והכמה וטופלא בבקיאותו בספרות ישראל, ממינסק דליטא, התפרנס רוב ימיו מלמדו תורה ודעת לילדי ישרון, ומתמיד בתלמוד וחכמת ישרון ויאסוף ביע"ק ספרים נדול ומשובח, ומקרוב הו"ל ספרו „הנוטריקין הסמנים והכנויים" והוא נכבד ומועיל ובכי" ספרים שונים ומאמרים בתורה וחכמה. (הוא מחותנו של הרב הגאון הצדיק ר' יעקב גרשון ראבינאוויץ אבד"ק שורווילי-שאק (ונפטר בירושלים עיה"ק) אחי הגאון הגרול החריף המפורסם ר' מאיר ראבינזאהן אבד"ר ראדושקאוויץ).

הירשאוויץ. הר"ר אברהם עבר.

הרב הגאון המופלא החכם והדרשן רב בברוקלין (בראו-פארק) נולד לאביו ה"ר שמואל בשילעל ויתחנך בתורה ויקבל סמיכות הגאון רי"א מקאוונא ורי"ש אלישר מירושלים, התנורר באנגליה ואוסטרליה, ויכהן שמה במשרות קדש ובא לאמריקה ויהי לרב בנויארק ואח"כ בברוקלין, חבר ספרים שונים בדרושים והלכות, שנותיו לעדד"ם, והוא מפורסם לתהלה נאה דורש ומקים.

הערץ. הרב דר. יוסף צבי.

הרב הנדול החכם וכביר פעלים רב הכולל למדינות בריטניה ואב"ד ראשי בלונדון, מנדולי רבני הדור נולד בעיר

רעברין (הנר) בחדש תשרי תרל"ב (1872) לאביו הרה"ח דר. שמעון ויבוא עם הוריו לאמריקה בעודנו נער עול ימים ויתחנך בחדרים ובהת"ת אשר בנויארק ובבתה"ס הכלליים, ויבוא אח"כ לשמוע לקח בה„סיטי קולדז" ויזכה לתואר דר. לפלוסופיא מהאוניברסיטה הקולומבית שבנויארק, וכשנפתח בנויארק ביהמ"ד לרבנים היה הוא מתלמידיו הראשונים ויצטין בידיעותיו הרחבות בתלמוד וחכמת ישראל וישיג תואר רב ממורי הבית, תרנ"ד נבחר לרב לעדת ישרון בסיראקיוז (נ. י.) וישרת שמה בקדש כארבע שנים ויתקבל לרב ביאהאניסבורג שבאפריקא ויכהן שמה עד שנת תער"ב, ואז נקרא מביהכ"נ הגדול „ארח חיים" בנויארק למלא מקומו של הרה"נ הצדיק החכם דר' יוסף מאיר אשער ז"ל, בשנה זו (תער"נ) הונף על ונבחר מאת גדולי הקהלות העבריות באנגליה לשאת עליו משרת הקדש של רב-חכולל לכל מדינות בריטניה הגדולה ואב"ד ראשי בלונדון, והוא בנו של הדר. שמעון הערץ הבא להלן.

הערץ. הרב דר. שמעון.

רב גדול בתורה וחכמה מילידי העיר רעברין באונגארן, ויהי תלמיד להנר"ע הילדעסהיימער בבמדה"ר בברלין התנורר שנים רבות בנויארק, ונפטר בן ס"ו בחדש אדיש תער"נ, והשאיר בכ"י ספר בשירים וספר בדקדוק לשה"ק, והוא אבי הרה"ג הנ"ל רב הכולל דמדינת בריטניא.

העלבארד. הר"ר גרשון משה.

הרב הגאון חו"ב הכם ושלם אבד'ק טימקאוויץ (גליל מינסק), נולד בשנת תר"כ ויקן שם טוב ביקדותו ויסתופף בישיבות שונות ויתמיד בלמודיו, תר"ס נתסבל לרב בעיר סטאראבין וזה בשמנה שנים שנתמנה לאבד"ק טימקא־וויץ פ. הנ"ל, הרה"נ הזה הוא גם דרשן מצוין וליקח לב במדברותיו

השכל. הר"ר אריה ליב הכהן.

גאון גדול צדיק וענין ומופלא בחסידות ראבד"ק מינסק ור"מ דבהמ"ד הנ' שמה בעשרים שנה, היה נודע למקיל וכחו דהתירא עדיף, ויהי מפורסם בשמו הטוב ואהוב למעלה ולמטה, צוה בחליו שמת בו לבלתי תארו על המצבה אך בתואר הרב, ונפ' זקן ושבע ימים י"א טבת תרמ"ו. (ומצבת קדשו העתקתי אני המסדר ספרי „רבני מינסק וחכמיה" שנדפס בווילנא תרנ"ט).

היילפרין. הרב ר' יעקבקא.

הרב המאוה"ג המפורסם ההסיד אבד"ק סאקילווקא (גליציה) בנו של הנ' הצדיק ר' יהודה ליבוש האבר"ק הנ"כ, חבר „ברכת יעקב" על תהלים „קול יהודה" עם ,ויאמר יעקב" תשובות, „יעקב לחוק" על החק לישראל, הוא חותנו של הרב הצדיק ר' משולם פייוויש היילפערין מברעזאן.

הלוי. הרב ר' משה שמעון.

גאון מופלא חריף ומעמיק מנדולי הרבנים בארץ הנר, נולד תרי"ח ויקמוד בישיבות אשר בסערעד ופרשבורג, תרמ"ה נתמנה לאבד"ק יאקא ואחרי שרתו שמה

בקרש ג' שנים נתקבל בשנת תרמ"ח לאבד"ק פרויקירכען וחבר ספר נדול ונכבד „ישמח לב" בהלכות ואגדות וי"ל אך חלק א' ממנו בשם „פלח הרמון".

הורניק. הרב ר' ישראל.

הרב הגאון המופלא חכם וסופר ונרול ביראה אבד"ק אברביקוב (בוקבינה) נולד בזאלישטשיק, גליציה, לאביו חרב ר' אפרים מצאצאי הג"ר חיים כהן מלבוב ויקבל רבי תורתו מהגאון הגדול ר' אריה ליב ברנפלד האב"ד דעירו שלמד אצלו כשמונה שנים ויהי למלא ונדוש בש"ס ופוסקים, ויקבל אח"כ סמיכות הגאונים ר' יצחק שמעלקיש, ר' אריה ליבוש הלוי הורוויץ, ר' בנימין אריה הכהן וויים ומרבו הגאון. תרס"ג נתקבל לאבד"ק אברביקוב ועד עתה הוא ינהג עדת ישראל שמה בתורה הכמה וצדק, נדפסו ממנו חדושים רבים במאספים רבנים, וי"ל ספרו „דמעות ישראל" ובכת"י הרבה ספרים בהלכה ואנדה.

ן

וואלאדארסקי. דר. מאיר.

חכם ורב מדעים, נולד בז"ך ניסן תרכ"ב (1862) בשדה-לבן ויהי מתלמידי הרה"ג ר' יעקב ליב מפוואסטאוו בתלמוד ויעש חיל ויתעסק הרבה גם בלמודי חול, תרמ"ט בא לאמריקה ויקדיש עתו ללמודים וישמע בלמודים בהיאעל קולדז בחכמת הפלוסופיה ולשונית קדם, ובשנת תרנ"ט קבל שמה תואר דר. לפלוסופיה ולשונות קדם, ומכשרונותיו נתנה עליו באותה שנה משרת מורה ללשונות המזרחיות וחשבון הנבוה בקולדז זה. ויהי הראשון שהנהיג למודי שפת רוסיה בבימ"ד החכמה ההוא, אחרי צאתו מהקלדז, היה לעורך דין ומושבו עתה בברוקלין, ושמו נודע לתהלה בתור אחד החכמים המצויינים בישראל בידיעותיו המדעיות ובמדותיו התרומיות.

וואלאסקי. הרב ר' ליבוש.

נאון מופלא בתורה וצדיק רב לאנדות הקהלות הגליציות אשר בנויארק היה לפנים רב בסאבאר בגליציה, ובא לאמריקה לערך תרמ"ח, והתמיד בתורה והיה ענו וצנוע, ונפטר כבן שבעים ושתים ביום ש"ק כ"ו ניסן והובל לקברות בכבוד נדול למחרתו ביום א' ז"ך ניסן וקבר חוצב לו בקרקע של ביהכ"נ אחים אהובים אשר לבני רישא בנויארק, לזכר עוכם יהיה צדיק!

וואלף. הר"ר ישראל יצחק.

חכם תורני ועסקן ציוני מפורסם בנויארק נולד בר"ח אדר תרכ"א בעיר ראסטין (פ. קובנה) אביו הר"ר שלמה שהתייחס למשפחת הגאון של"ה חנך את בנו על התלמוד ויצטין הנער בכשרונותיו הנעלים ויקן לו בקיאות בתלמוד באביב ימיו ויסתופף בישיבת וולאזין ושם החל להתעסק נם בהשכלה, כבן י"ט נשא אשה ממשפחת קאמבער בעירו וישלח ידו במסחר, תרנ"ג בא לאמריקה ויהי מתחלה מדפיס ובהתנוררו בקליוולאנד הו"ל ויעריך השבעון היהודי „דער אידישער שטערן" ויגד שעורים

בתלמוד בבה"ג"ר הנדול שמה, תרס"ג הו"ל ביחד עם הרה"ח רצ"ה מאסליאנסקי את העתון היומי הנדול „דיא אידישע וועלט", ומשנת תרע"א היה למו"ל השבועון הציוני „דאס אידישע פאלק".

החכם הנעלה הזה עזר הרבה להפצת הרעיון הלאומי באמריקה ובעברו בערים רבות בארצות הברית יסד בהן חברות ציונות נדולות ונדפסו ממנו מחברות ביהודית „קריסטענטהום אדער דער פערמאסקירטער נעצענדיענסט" „ציוניזמוס אין ווארט און טהאט".

וואלק. הר"ר (צבי) הירש הכהן.

נאין אמתי, צדיק מושל ביראה כליל החכמה והשלמות היה אב"ד בקאסאווא ובקאפוליא ואח"כ אבד"ק פינסק, סבל רוב ימיו לחץ ודחק ונפטר כבן ח"ן שנה, הוא אחיו של הנאון ר' מנחם מענדיל הכהן מויץ וראבד"ק וואלקאוויסק, מחבר שקל הקדש על ירושלמי שקלים. שנפטר בחדש אלול תרע"א כבן שמונים שנה, וחתנו של הנאון הנדול הצדיק ר' מרדכי נימפל יפה אבד"ק רוחשינאי וניסו של הנאון שר התורה ואבי התעודה מרן יוסף זכריה שטערן אבד"ק שאוויל. (ומנילת סתרים מצאתי דאתי לידי בשם „תורה אור" כתובה מאת צבי ישראל ונאון עדיו ז"ל. לאחד מתלמידיו הוא יקירי רחיאי דנפשאי בר אורין ובר-אבהן המופלג בתורה ויראה והמשכיל השלם מר אברהם נח הכהן הי"ו למשפחת ראוויטש בעיר נוארק, והנה כלה מחטדים לספר בשבחם של נומדי תורה מלאה פנינים ומרנליות, ושפתותיו שושנים, והיא לעדה על עוצם נאונו בתורה ביראה ודעת).

וואקסמאן. הר"ר מאיר.

רב חכם וסופר ורב פעלים לתחית השפה העברית בנוירק, נולד בסלוצק בשנת תרמ"נ לאביו הרב הדרשן ר' מרדכי (שהוא מנכדי הרה"נ ר' משה מעשיל) מסטאראבין בהרה"נ ר' זכריה מענדל (ניסן של האדמו"ר ר' מרדכי מלעחוויץ) בהנ' ר' זלמן מסלוצק) הצטין מילדותו בכשרונות נעלים ויהי מתלמידי ישיבת מיר וירב חילו בתלמוד ונפ"ת בעודנו עול ימים, תרס"ד בא לאמריקה ויכנס להאוניברסיטה הנוירקית ויקבל תואר B. A. ואח"כ בא לשמוע לקח ב„קולמביה אוניברסיטח" ויקבל תואר מניסטר לפלוסופיה בעד הדיסרטציה שחבר ברבר „המוסר העברי בנגודו להמוסר היוני", ויהי נם מתלמידי בימה"ר הנוירקי, נדפסו ממנו מאמרים ב„הזמן" „הלאום" „ינדישע פאלק" „טאנעבלאטט", תרע"א היה לנשיא אנודה מפיצי שפ"ע בנוירק ובשנה זו (תרל"נ) היה לעורך המאסף „תחית שפה" שהו"ל האנדה ויכתוב שמה מאמרו הנכבד בדבר היהדות, ונדפסו ממנו נ"כ מאמרים בשפת אנגלית בעתונים שונים, ומקרוב הופיעה מחברתו „The Ethnie Character of the Jews" (1913).

ווייזענפעלד. הרב ר' נחום.

נאון מפורסם חריף ובקי חכם ושלם אבד"ק דאמבראווא (נאליציה) (בהנאון הנדול ר' יעקלי אבד"ק הרומליב בהנ"ר אליעזר מסטאניסלאב, שמתיחס

להש"ך והט"ז), תרנ"ח נתמנה לאבד"ק דאמבראווא ושם ינהל עדתו בנועם התורה והמצוה והוא נדול ונכבד אהוב לכל יודעיו, נדפס ממנו „קונטרוס תוס' שביעית" בחזוק השמיטה בא"י. (תע"ר) והו'ל „פאת השלחן" בהוספס חדושיו בשם „משמרת להבית" עם חדושי מרן הרידב"ז הי"ו (ירישלים תער"ב).

ווייבסעלבוים. הר"ר מנחם מאניש הלוי. חכם תורני ומשכיל מצוין מיסד „כולל אמעריקא" נולד ד' תמוז שנת תר"י ברודניק (נליציה) לאביו הרב הנדול ר' ליבוש מרדכי שהיה בקי בהלמוד זפוסקים וייהי דור חמישי להצדיק מאוהעל באוננארן, (אמו חיתה נכדת הרב ר' איסר חריף מראזוואדאב), עד שנתו הי"ד קבל תורה מאביו ובישנפטר אביו ז"ל היה לתלמיד להרב הנאון ר' יעקב יצחק איש הורוויץ האבד"ק קאנטשיגא ויתעסק הרבה בתלמוד, בספרי השכלה עברים וירבוש לו גם ידיעת השפות פולנית ואשכנזית, בא לאמריקה בשנת תרמ"ז ובהוכחו מהעול שנעשה לאחינו בני אמריקה הבאים לאהיק וצריכים להמיכת הועד הכללי שמה מקופת הרמב"ן לא נתן דמי לו עד אשר הצליח, אחרי עבודה של שנים רבות, ליסד „כולל אמעריקא באמעריקא" ובעזרת הנאון מרן י"ל דיסקין והרה"נ ר' טודרוס יוקיל מיקטון משיקאנא, הנאון ר' אברהם אהרן יודעלעוויטש מבאסטאן, הרה"נ ר' בנימין ברוך נוטה, הנ' ר' אהרן נארדאן והרב ד' משה האכשטיין מנויארק הוכרח הועה"כ בירושלים להרים שליש מכסף הנאסף בארצות הברית אך לעניי אחינו האמריקאנים שבאה"ק. (ושאלה זו באה לפנים, לפני רבנו האי נאון וחסיד שר התורה מרן שלום דובער הערינזאהן הנאב"ד דקלעצק בספרו הבהיר „היכלי שן" תליתאי (סי מ"ד) שהשיב כמרי דארעא קדישא הנאונים רש"ס וראד"ר זצ"ל והאריך בעוצם חריפותו, וברוחב בקיאותו כדרכו בקדש מדברי הרמב"ם (בפ"ק רשקלים) על הא דתניא כל קטן שהתחיל אביו לשקול ע"י עיי"ש, ועפר אני תחת כפות רגלי מרן זצ"ל ובאמת רוב המנדבים לקופות א"י בארצות הברית נותנים סתם לא"י, ועי' יו"ד (סי' רנ"ח ס"ד) דהאומר תנו מנה לבהכ"נ סתם יתנו לבהכ"נ שהוא רגיל בה, ובודאי אנשי אמריקה כונתם לעזור לאחינו הבאים לארץ ישראל מאמריקה, ועי' בזה בס' „מטה יוסף" ח"ב (יו"ד סי' י"ב) ובס' „משפט צדק" שנדפס בירושלים תרס"ד).

וויים. הר"ר בנימין אריה הכהן. נאון נדול וחכם מופלא רב פעלים מנדולי רבני אוסטריא בדורנו, נולד בשנת תר"נ לאביו הנאון ר' חיים צבי הכהן אבד"ק יאנוב המתיחס לשלשלת יוחסין נרולה למעלה בקדש. למד מאביו הנ' ז"ל ומהנאון הנדול ריש"ה נאטאנ-זאהן ומהנאון רמ"ז אטנגא ור' משלם ישכר הלוי איש הורוויץ מסטאניסלאוו ומהם נסמך להורות בעודנו עול ימים. ז' תרכ"ה נתקבל לאבד"ק קניהיניטשע ומשם לקהלת טשערנאוויץ הנדולה, חבר ס' שו"ת אבן יקרה והוא מלא דבר

ה' זו הלכה ברורה בחריפות ובקיאות, ויהי נכבד גם אצל ממשלת ארצו וטובות רבות באו על ידו לעניי אחיו והשיב תשובות לרוב רבנו מדינתו ונפטר זה מקרוב.

וויסבערג. הרב ר' יהודה ליב.

הרב הגדול החריף מו"צ בעיר רוזשעוו (פ. קיוב) בנו הבכור של הרה"נ ר' שמואל דוד האבד"ק פאנרעבישטש, (ע"ע) ואחיהם של הרב הנדול ר' שמואל מאוסטיק בגאליציה אשר ח"ת באים ב„אספת חכמים" (ובב"י הרבה חדושים) והרה"נ החכם ר' אהרן יוסף הי"ו (ברם זכור לטוב הרב הנעלה רא"י אשר הטיב לשלח אלי כתביו בשמות הגדולים וספריהם ונהניתי לאורם וחמדה נגוזה בהם לדורשי רשימות).

וויסבערג. הרב ר' שלמה דוד.

הרב המאוה"נ המופלא ומפורסם אבד"ק פאנרעבישטש, (פ. קיוב) בהרה"ג ר' שמואל (הבא להלן) נולד בשנת תרי"ב, ונתחנך על ברכי אביו וישקוד באורייתא ויהי לבקי בש"ס ופוסקים, תרמ"א נתקבל לרב בפאנרעבישטש במקום אביו, והוא מנהל עדתו על מבועי התורה והיראה זה יותר משלשים שנה, בידו נמצאים חדושים על ד"ח שו"ע. (הוא חתנו של הגביר ר' אהרן יוסף גינצבורג, אחי אביו של החכם „אחד העם").

וויסבערג. הרב ר' שמואל.

הרב המאוה"נ הצדיק אבד"ק פאנרעבישטש (פ. קיוב) כארבעים שנה, והיה מנכדיו של הרב הצדיק המפורסם ר' שמואל קאמינקער תלמיד מובהק למרן הבעש"ט, והוא אבי הרה"נ ר' שלמה דוד (הנזכר לעיל).

וויסהויז. הרב ר' אהרן.

רב נדול וחכם מופלא משועי ישראל בעיר סטאניסלאוו (נאליציה), ונדפס מקרוב ספרו „אוצר בלום" (באורים מדעים להרבה אגדות חז"ל) ע"י אחיו הרה"ח ר' יוסף) עם דברים רבים אחדים מהמו"ל ע"ד אחיו הרב ז"ל ושירים שונים.

וויסמאן. הרב ר' אליעזר ליפא.

רב וגאון חסיד ועניו אבד"ק סאראקי בימינו, נודע לתהלה בכל גלילות בסרביה, ותשובות אליו באו בספרא דבי רב מר ידידי הרב הגאון המפורסם ר' יצחק דאנציג מו"צ ומ"מ בפעטערבורג הבירה בשם שו"ת מוהרי"ד.

ווייצמאן. דר. חיים (היימאן).

חכם מופלא במדעים וציוני מפורסם פרופיסור לחימיה במנשסתר נולד מאטעלע (פ. הוראדנא) בשנת תרל"ד ויקבל חנוך בחדרים ובישיבות, כבן עשרים בא לברלין ויכנס להפוליטכניקום שמה ובנמרו למורו שמה בא לבמד"ר המדעים בפרייבורג, ויצא ממנו מוכתר בתואר דר. לתורת החימיה, בשנת תרס"ה נתנה עליו משרת פרופיסור בבימ"ד החכמה הנודע בשם „אוועגם קולדז" במנשסתר האנגלית, החכם המצוין הזה השתתף בכל הקונגרסים הציונים ובאספת הציונים הגדולה במינסק, (תרס"ב) והוא נואם נפלא ולוקח לב ונפש במדברותיו החוצבות להבות אש. נדפסו מאמריו בעתונים עבריים ולועזים.

ווילענציק. הרב ר' משה.

הרב המאוה"נ החכם השלם ודרשן מופלא מעיר טאמאשפאל (פלך קיוב) בהרב הצדיק ר' דוד מילידי סטוייפיץ, (המתיחס לנכדי הנאון בעל יסוד יוסף ומהר"ל ז"ל), וחתנו של הנאון הגדול הר"ר אליעזר משה היילינמאן מנעשוויעז (ע"ע), חבר ס' יקר ונכבד „שירת משה" באור על שה"ש עם חדושי הלכות, ונדפס בהסכמות הנאון הגדול ר"ח ברלין והנאון מרן רחח'ם והנאון הגדול, פאר הדור, נזר התורה והחכמה מרן משה נחום הי"ו ירושלימסקי, והגאונים המפורסמים ר' שלמת פרייד'עש מליאדי וחותנו הנראמ"ה הנ"ל (ווארשא תרנ"ז) ובכ"י עוד ספרים בהלכה ודרושים.

ווינאגראד. הרב ר' יצחק.

נאון גדול, חכם ורב פעלים וצדיק מפורסם ראש הישיבה הגדולה תורת חיים בעיה"ק ירושלים, נולד בפינסק לאביו הרה"נ הצדיק ר' חיים מתמיד בשנת תרי"א, ויצטיין בכשרונותיו מילדותו ויתפרסם בגדלו בתורה ושלמות, ביום א' דר"ח מ"ח תרמ"ז יסד ישיבתו הרמה „תורת חיים" בעיה"ק ירושלים ויהי לראשה ומנהלה יותר מחצי יובל שנים ויצא שמעו בכל ארצות הגולה בתור נאון גדול ומרביץ תורה ברבים ועסקן גדול לטובת הדת העברית, נפטר בן ס"ב ביום כ' ט"ו כסלו תרע"ג והספידולו בכל תפוצות ישראל.

ווינאגראד. הרב ר' יוסף אליהו.

הרב הנאון חריף ומעמיק, אחי הנאון ר' יצחק הנזכר, ונבחר אחרי הסתלקותו של אחיו הנאון בשנת תרע"ג, בהסכמת הנאון מאור הגולה ר"ח מבריסק לראש הישיבה „תורת חיים" במקום אחיו, והוא מלא תורה ויראה ברמון.

ווינקלער. הרב ר' מרדכי ליב.

נאון גדול וחריף מופלא מרביץ תורה ברבים אבד"ק מאד, נולד לאביו הרב ר' נפתלי בשנת תר"ה ויהי תלמיד להנאונים בעל „כתב סופר" ר' וואלף טרצים ויוד והמה סמכוהו, תרמ"ד נתקבל לאבד"ק טעלענד-ברעזאווא ומשם לאב"ד דמאד, חבר ספר „ישב מצרף" על ה' נשואי תערובות ומקרוב נדפס ספרו שו"ת „לכושי מרדכי" אשר השיב לגדולי הדור, הנאון הזה הוא מגאוני הדור בימינו וחתנו הוא הרב הנאון ר' יוסף צבי דושינסקי אבד"ק נאלאנטא.

וויענער. הרב ר' שמואל.

חכם מופלא ובקי גדול בספרי ישראל, מנהל בעבד הספרים העברי של ה„מוזעאום האזיאטי" שע"י הביבליותיקה הקסרית בפטרבורג בירת רוסית. נולד בעיר בוריסוב (פ. מינסק) בשנת תר"ך ויתחנך בתורה בעירו ובישיבות ליטא, כבן עשר כבר החל לנסות לערוך רשימת הספרים שנמצאו בבית אביו התורני ואשר בבתי המדרש בעירו ויתעסק הרבה בתורה ובספרי חכמה, ובשנת תרמ"ז נקרא מאת האקאדעמיא המדעית הקיסרית לערוך קטלוג של הספרים העברים הנמצאים בהמוזעאום האזיאטי ומשנת תרנ"ב אחרי שהובאה להמוזעאום קהלת ספריו של הגביר הנדיב המפורסם ר' משה אריה ליב פרידלאנד החל

להו"כ ספרו הנדול „קהלת משה" הכולל רשימת כל הספרים של ביהע"ק הנזכר, והעשויה בחכמה ושקידה, החכם הנעלה הזה עזר הרבה בסדור הספר הנעלה „דעת קדושים" של שארנו המנוח ז"ל הרה"ח ר' ישראל טוביא אייזענשטאדט מרוזינאי, וכתב מאמרים שונים בחכמת ישראל בעתונים עברים ולועזים ושמו נודע לאחד מחכמי הביבליאוגרפיה היותר מצוינים ברורנו.

ווישנעוויץ. הר"ר דוד אהרן.

רב וחכם תורני וצדיק מושל ביראה מילידי ליטא ויתגורר שנים רבות בקראקינאווא (פ. קובנה) ותהי תורתו אומנתו ויראת ה' שעשועיו ויתפרנס מאומנת הרפואה ולא נהנה מעולם משכר שבת, וזה ט"ז שנה שמתגורר ביהאניסבורג, ועוסק גם שמה בתורה ועבודה חבר ס' „מטע אהרן" בבאורי אגדות ורבב"ח וקונטרוס בדבר עשרת השבטים ונדפס בווילנא תרנ"ט בהסכמת הגאונים ר' מרדכי מאשמינא ר' יעקב הלוי קאפשטיין מנימענצין והרה"ג החכם הנודע דר. יהודא ליב לנדא רב מיאהאניפבורג.

וועכסלער הרב ר' שלמה זלמן אפרים

הרב הגאון הצדיק מו"צ וראבד"ק ווראנוב (הנר) בנו של הרה"ג הצדיק ר' ישראל וועכסלער ואחיו של מר ידידנו הרב הנאון הצדיק חכם וסופר ר' משה וועכסלער ראבד"ק „ברית שלום" בנויארק המחבר ספרים רבים וביחור ספרו הנפלא „ויספר משה" (עי' תולדותיו בספרנו חכמ"י באמריקה צד 41).

וועדבעלאווסקי. הר"ר יעקב

בברוקלין. צדיק ומופלא במדות, עשיר ונדיב מפורסם בהר"ר יהואש ז"ל יליד ווערשבעלאווא (פ. סובאלק) בא לאמריקא בעודנו צעיר בן כ"א שנה, בשנת תרכ"ט. ויהי ברוכל וה' הצליח בידו ויעש חיל ויהי לסוחר זכוכית ויעל מעלה ומסחרו פרץ ויעש עושר רב בצדקה, וכרוב עשרו כן רבו צדקותיו ונדבותיו, ויהי מן הראשונים הזריזים לתמוך במוסדות הצבור הרבים בנויארק הגדולה, וישתתף גם בנדבותיו הרבות למוסדות אחינו הכללים בחו"ל וביחוד לת"ת ולישיבות, ובפרט שבערי אה"ק ת"ב, הצטין בענותיו ומדותיו התרומיות, השכים והעריב תמיד לבהמ"ד ללמוד שעוריו הקבועים מבלי הבט על עסקיו העצומים, נפטר פתאום ביום ב' ח' אדר שני תרע"ג (17 מארטש 1913), והובל לקברות למחרתו ביום נ' ט' אד"ש, וכבוד גדול נעשה לו במותו, בעשרת אלפי איש מאחינו, ובניהם צירי נדולי המוסדות והחברות שבנוירק, ותלמידי בית הת"ת והישיבה בברוקלין הלכו ללוותו, ולכבוד הנדיב המופלא חזה סנרו בתי המסחר והחנויות ברחובות שבהם עברה ההלויה, ויספדוהו הנאונים ר' הלל הכהן דר. קליין, ור' משה זבלון מרגליות ושארו הנאון ר' מנחם הכהן ריזיקאוו, והרב הנאון ר' יעקב איסקאלסקי, והרה"ח רצ"ה מאסליאנסקי, ויבך העם בכי רב על אבדן אחד משרידי עמנו, היחידים אשר ה' קורא שלא השאיר רבים כמהו במותו, רב החסדים ורב להושיע, מלא צדקה ויראת ה' וזהיר ושמור במצוה קלה כבחמורה, וקבר חוצב לו בכברת ארץ אשר לח' ש"ס בברוקלין. (שהמנוח הגדול היה ממיסדיה הראשונים ותומכיה) שבבית הקברות „מאונט זיון."

הנדיב הנעלה ורב התהלות הזה השאיר אחריו בנים ברוכי ה' נדיבים ומשכילים ע"ד אמת והם: ר' ישעיהו, ר' אברהם ור' בנימין, מטיבי צעד.

שמות החתומים ומקבלי ספרי הוצאותי

ובאו בסדר שנרשמו אצלי בזמני קבלותיהם.

הרב הגדול ר' חיים אלטר פריעדמאן
הרב ר' אברהם נחום מאייראוויץ
הרב החכם ר' ישראל קנוביץ
הש"ץ המפואר והמשכ' ר' שאול נראפמאן
המו"ס המפורסם ר' שמעון דרוקערמאן
הרב החו"ב ר' יעקב קלארק
הרב השו'ב ר' אהרן קולאקאווסקי
הגביר הנכבד ר' בנימין ראבינסאן
הנכבד ר' יצחק מאיר לאבעל
הרה"ח ר' מאיר ריין
הר"ר דוד בהרב ר' יהושע אבראמאוויץ
הר"ר מ. פאטעכין
הר"ר יוסף דאקטאראוויץ
הגביר המשכיל מר יהודה צבי האלצמאן
המורה המשכיל מר משה פנחס סילווער
" " מר צבי הירשוואלטשוק
המשכיל מר בנימין יהודה אריה ליב בערינשטיין
הרה"ג ר' בצלאל ראזען
הרה"ג ר' משה שפירא
הג' הגדול המפ' ר' בינוש זלקינד ראבינער
הרה"ח ר' אליהו מרדכי פינקעלשטיין
ניסו הגביר הנכבד ר' מענדל קובערסקי
הרב הגאון ר' ישראל זוסיל רובינשטיין
הגאון החכם והסופר ר' אברמם רעזניק
הרה"ג החכם הנעלה ר' יוסף קרימסקי
החכם המפורסם דר. יוסף חאזאנאוויץ
הרה"ח הגביר ר' יצחק אייזיק מאדילעווסקי
החכם והסופר ר' ש. מ. פערלמאן
הרה"ג החכם ר מרדכי הלוי לעווינשטיין
החכם הנעלה מר א. ז. הלוי לעווין עפשטיין
הגביר ר"י שטערין
הגביר הנדיב מר שמואל ווילנער
המשכיל מר וו. שניטמאן
הגביר הנדיב ר' נחמיה לאמפערט
המשכיל היקר מר מאיר ראסקין
הרב המפורסם ר' דניאל שטערינפעלד
הנכבד הר"ר שלמה מארנארעטען
הרה"ח ר' שמעון ניסן נאחימאווסקי
הרה"ג ר' ישעיה פארמער
הגאון ר' טוביה ראזענטהאל
הרה"ח ר' שמעון משה חאנעס
הרב ר' יעקב משהש וועדשארף
הרב המאוה"ג דר. וואלף מישעל
הרח"ג החכם ר' יעקב לעוויצקי
הרה"ג ר' אפרים קאניטאפסקי
הרה"ח הנדול ר' אהרן מארקוס
המו"ס המפורסם י. קויפמאן
הרה"ח חיקר ר' יוסף זעליג גליק
הגאון הנדול ר' שמואל יעקב ראבינאוויץ
הרב הנכבד ר' יחיאל דוב שפירא
הרה"ג הדרשן ר' מרדכי אהרן קאפלאן
הרה"ח הגביר הנדיב ר' אריה ליב שיינהויז
הרה"ג הנדיב ר' אברהם חיים שאבאד
הגביר החכם ש"ב מר אהרן יצחק ראטנער
הגביר מר סאלאמאן קאהען
הנכבד ומשכיל מר אברהם לעווין
המשכיל מר אברהם ראדינסקי
המשכיל ר' יוסף הלל ליבאוויץ
המשכיל ר' זאב וואלף קאכאווסקי

שמות החתומים

ה"ר אליעזר לעפקאוויץ
הרב ר' משה שו"ב אייזענשטאדט
המשכיל ש"ב מר מאיר אייזענשטאדט
המשכיל ש"ב מר משה אייזענשטאדט
עורך הדין המפורסם מר אברהם שאמער
הגביר הנכבד מר יוסף דוד בר' משה חיים שאר
הגביר המשכיל ונדיב טש. ווערבעלאווסקי
הרב החכם דר. וו. שפיענעל
העסקן הגדול הצבורי הר' צבי יעקב לוריא
הנכבד ורב פעלים מר אלברט קרוגער
הנכבד הר"ר שלמה בר' אפרים בערינשטיין
הרה"ח ר' יחיאל דוד שפירא
החכם דר. בנימין שלמה גלאזבערג
המשכיל הנכבד ונגיד ר' יוסף קלענעצקי
הגביר המשכיל והשלם הר' ראובן באסס

הרה"ה הגביר ר' ברוך יצחק ריינערץ
הרב הגדול ר' אהרן דאברזינסקי
הגביר הנדיב ר' יצחק יוסף קויפמאן
הפדגוג והסופר ד' שכנא שטיין
הסופר ד' יעקב טער
הגביר המשכיל והנכבד ר' אברהם צבי פריעד
הנכבד הר"ר אברהם באקשט
המשכיל הציוני מר נחום אליהו לעווינסאהן
הנכבד ר' אברהם אבא שאול
החכם והסופר המצוין מר פרץ וויערניק
הרב המאוה"ג ר' בריך זאב מוט
הרה"ח המטיף ר' צבי הירש מאסליאנסקי
החכם והסופר דר. משה ראבינסאהן
הנכבד ר' גרשון בר' סיני חזן
הרה"ח ר' יעקב הורוויץ
הגביר הנדיב הנכבד מו"ה מרדכי קאהן

וברכה בפני עצמה הנני קובע לנשיאי קהלת הקדש "**חברה תהלים**" אשר **בברוקלין** שבאו לעזרת ספרי והוצאתו, תהי משכרתם שלמה מעם ה'.

וברכת חיים ארוכים ושלום הנני קובע לאמי היקרה, הצנועה ויראת ה' ומשכלת בדרכיה מרת **בריינה לאה** תחיה, בת הרב הגדול צדיק וחסיד ר' **שלמה צבי ליפאוו** ז"ל, ולאחותי היקרה והמצוינת בישרתה ומדותיה הנעלות מרת **רחל** תחיה ולבעלה הוא גיסי היקר והנכבד מר **אלעזר** למשפחת **הורוויץ**, גם לאחי היקרים מוה"ר **מאיר ומנחם מענדיל** יחיו, על אשר יתמכוני בכל עת, יהי ה' עמהם להחיותם ולהרבות טובתם ושלומם עד אין קץ.

DOROTH HO'ACHRONIM

CONTAINING

Biographical sketches of well known Jewish Men with Historical Notes.

Vol. 1 (א—ו)

By Rev. Benzion Eisenstadt

Press of A. H. Rorenberg, 131 Henry St.
New York, 1913.

ערכי יתר האותיות מאות ז והלאה שבספרי הנוכחי מסורים לדפוס, ובקרוב, ברצות השם, יופיעו שארי החלקים. הרבנים, הסופרים, המחברים ואנשי השם מבוקשים לשלח אלי רשימות מימי חייהם או תולדות גדולי משפחותיהם הידועות להם, ואזכירן בספרי הבאים. על המחברים לשלח גם את ספריהם שראו אור.

הכתבת אלי היא:

Rev. Benzion Eisenstadt
234 Christopher Avenue. BROOKLYN, N. Y. America

לשואלים ודורשים מקרוב ומרחוק את ספרי „דור רבניו וסופריו" אודיע, כי כבר ת"ל נמכרו כל ששת החלקים ואינם אצלי למכר כלל, ומעט מהם עוד ישנם בידי מוכ"ס המפורסמים באירופה, וספרי שישנם בידי למכירה או לחלופים נגד ספרי המחברים הם „נאה דורש" דרושים יקרים לרוח הזמן, (מחירו 35 סנטים) „אוצר התמונות" ק"ן תמונות של גדולי ישראל מדורות שונים (מחירו 1 דולאר).

בן־ציון בהר"ר משה ז"ל אייזענשטאדט.

חכמי ישראל באמריקא

חלק ח'

ח

דורות האחרונים - ספר ראשון (ז-מ)

נדפס בראשונה
בניו יארק, תרע"ד - 1914

מכון
גנזי נסתרות
American Jewish Legacy
Publication Society

דורות האחרונים

ספר לתולדות הרבנים הגאונים וראשי מתיבתא החכמים
והסופרים, הדרשנים והמחברים, הנדיבים ואנשי
המעשה והשם שבתפוצות ישראל, בדורות
האחרונים, עם הערות תורניות
וספרותיות במעשים, דעות
ומושגים.

ספר ראשון (ז—מ)

מ א ת

בן־ציון בהר"ר משה ז"ל אייזענשטאדט

מנכדי הגאון, מאור הגולה, רבנו מאיר אייזענשטאדט זצ"ל

בעל תשובות „פנים מאירות"

נוירק—תרע"ד

בדפום א. ה. ראזענבערג 131 הענרי סט.

מכתבי תהלה מגדולי הזמן וחכמיו

מאת הגאון הגדול, זה סיני בקדש, צדיק ועניו כקש"ת מוהר"ר אליהו אייזינבוד האב"ד דהאדאדישץ.

בע"ה. יום ג' ח"ש תרע"ד, האראדישץ.

לכבוד הרב הגדול המפורסם נודע לתהלה מו"ה בן ציון אייזענשטאדט נ"י.

אחדשה"ט. את ספרו „דורות האחרונים" קבלתי באהבה ומאד נראה הוא בעיני, כי לעת כזאת אשר עמנו מפוזר ומפורד דבר נחוץ הוא ספרו היקר, ואמנם התענגתו במצאי בו הרבה מידידי אשר לא ידעתי עד עתה אנה המה, ולזאת באתי להשיב לו רוב תודתי על אשר כבדני בספרו, וה' יהיה בעזרו לברך על המוגמר, ואבקשו מטובו לכבדני ולשלח לי שארי ספריו אשר יצאו מדפוס אויה. ממני המוקירו והמכבדו כערכו הרב ומברכ בכל טוב. אליהו אייזינבוד החוס"ק.

מאת הרב הגאון הגדול, חריף ומעמיק ומופלא בבקיאות, מוכתר בכתר תורה ונדולה הנודע לשם כקש"ת מו"ה יעקב נאדדאן הי"ו מסוטהפארט.

ב"ה. ועש"ק על כן יאמר בספר, תרע"ג לפ"ק.

שלום רב לידיד נפשי הרב הגדול מו"ה בן ציון אייזענשטאדט הי"ו.

בתשובה, לנכון קבלתי ספרו „דורות האחרונים" ונהניתי כי בשפלותי זכר נם אותי בתוכו, ולא אמנע בזה מלהגיד דעתי, כי דבר נדול עשה כן מר בזה וקרוב לודאי שע"י ספרו רבים מן הרבנים וגם בע"ב יחבבו את התורה הקי ביותר, מכפי שעושים בדורנו זה אשר כל אחד לבצעו הולך וכבוד התורה חו"ש מונח בקרן זויות, ואעפ"י שלכאורה יש בזה משום חששא של גסות הרוח עפ"י הא דנדה (דף פ"ז:) ") אבל אם נחשב את השכר והתועלת הנדולה היוצאים מזה וחמוסר ההשכל שילמדו מתוך ספרו הבע"ב וגם לרבות הרבנים' אזי בטלה

") רגיס מן הגדוליס והחכמיס ונפרט ידידי הרב הגדיק חסיד ועניו מוהר"ר נחימן מאיר ליווסי (דרשון) המגד"ק יוטיקא, והר"ג המרי שנחנורת הדרשנים רל"ה מאסליאנסקי הי"ו העירוני ע"ד התוחרים שנחו בספרי, ואני בעני, לא מצאתי בשום מקום בתלמודים ובמדרשים גם לא בספרי גדולי הסורחה הקדמונים והמאוחרים שיתנגדו לכבד ולהוקיר את חכמי התורה, ולהחרס בתוחרי התהלה היותר נעלים הנהונים ומפורסמים, והרי שניהו לנדות (פיו-חו) נדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות והשוו חכמינו המתתים ג"ל כנוד ת"ת וירחתם לכבוד השכינה כדחניתו כל המהרהר אחר רבו כאלו מהרהר אחר שכינה שנהדרין (דף ק"י) וכן המהנה ת"ת מנכסיו כאלו מדבק בשכינה בחובות (דף ק"ל)

החששא בס', וכבר אה"כ ובתחבולות תעשה לך מלחמה וד"ל, ובאמת במעשה כת"ר מצינו הרבה פעמים בש"ס ורבינא ור"א מסדרי הש"ס הביאו השבחים ששבחו חכמינו [לנדולי ישראל ועי' יומא (דף ל"ה.) ובנטין (דף נט.) ובפרקי אבות (פ"ש) וב"ק (דף מ,) וביוצא כזה בע"ז (דף ד:) וכן בברכות (דף לח.) ובסוף מס' הוריות ובחולין (דף עז.) ובעירובין (נג.) וב"ק (דף נג.) וביומא (סט.) ובסנהדרין (כ"א.) ובמו"ק (כ"ה.) ובב"ב (דף קל"ד.) ובתענית (דכ"א.) ובכתובות (דף ס"ב:) ושם (דף ס"ו:) ובברכות (דף ח.) ושם (נ"ז:) וב"מ (דף פ"ד.) ובתענית (דף ח.) ועוד ועוד שאין הפנאי והמקום גורמים להאריך, ומכל אלה חזינן שמעשה חז"ל בדורותיהם סימן למעשה כבוד תורתו בדורנו, וע"כ אני מסכים לכבודו ומברך אותו שיברך על המוגמר, בנפשו ונפש ידידו עוז הדוש ושלום תורתו תמיד.

יעקב נאראן מסויטעפארט.

מאת הרב החכם הנדול שבדרשנים, נודע ביהודה שמו מו"ה צבי הירש מאסליאנסקי הי"ו דרשן ומטיף בהאינסמיטוט העברי בנויארק.

ב"ה, כ"ב סיון תרע"ג.

כבוד הרב החכם, דורש טוב לעמו, לרבניו וחכמיו, סופר מצוין,

מר בן־ציון אייזענשטאדט שליט"א.

היום קבלתי את ספרו "דורות האחרונים" והנני ממהר להשיב לכ"ת את מחירו יחד עם תודתי וברכתי, כי יוסיף לעשות חיל בספרתנו, במקצוע תולדות נדולינו וחכמינו, אשר בחר בו, ויזכה לכלות את אשר החל, וכל אוהבי ספרותנו ודורשיה יכירו ויוקירו פעלו לדור דורים.

ברנשי כביד וידידות

צבי הירש מאסליאנסק'.

וכמו זה הנהנה מסעודה שתית שרוי בתוכה כלום נהנה מזיו השכינה ברכות (דף ס"ד), ורבנו הגדול הרמב"ם ז"ל בספר המצות (מצוה ל"ב) מונה לכבד ארע אהרן ולפחדם ולכבודם, ומדברי הרבד"ם מלמע"ז (סי' ס"ה) משמע דבכל זמן וזמן נריכים לתלר את החכמים בתולדותם הנהוגים בזמן, ובזמננו נהגו גדולי הדור בסמיכותיהם והסכמותיהם לתלר את רוב חכמי התורה הנקיפים בהלכות ומחדדי שעתנו גם בתולר "הגלון" המעולה, ולף לנעירים בזכיס, ובזה לני מנהגם שהוא לב"ש לרומם ולהדר את התורה, ופבר לתמהני גם התולר "לוית החלפים" למופלאים בחסידות ועבוה שהוא תולר מצה רבנו עליו השלום לחדון כל הנביאים וגו תלרו גם את הגלון ר' יהודה קורייאט בהקדמת ספרו זכות אבות, (פיסא תקע"ז) וכן תלרו את הגלון מוהר"י רישא בתולר יעקב חבל נחלתו בשער ה'ם מנחת יעקב (פיורדא תקכ"ג) ומלאתי שהלריך בזה הגלון בש"ך מע' ט' (כלל ק"מ) והנה תשובת הגלון לספקלריא המאירה מרן יוסף זכריה שטערן ז"ל, ובספר התשובות, לבר לני מספר בעזרת החל, הלרכתי הרבה. ב"צ אייזענשטארט

מאת החכם הגדול והחוקר השקדן, אוצר הספרות, צנוע וענותן כבוד שמו
מוהר"ר נחמיה שמואל ליבאוויטש הי"ו. הנודע בספריו „רבי יהודה
אריה מודינא" „השמע יצחק" ו„פניאל".

לידידי הרה"ח הדרשן קורא הדורות, עטרת תפארת ישראל מר בן־ציון אייזענשטאדט נ"י.

אכן חציר העם הזה, וחכמיו כעשבי השדה! על שרשיהם תתחקה ואם ברכה בם תלקטם לתוך ילקוטך ותודיע טיבם בעולם. בעוד מלאך ה' עומד על כל עשב ועשב ואומר לו גדל! אתה מכריז ומראה על כל אחד ואחד באצבע כי עשב רפואה הוא, המעלה ארכת בת עמי. — מכיר ברשאים אתה, טובינא דחכימא! אל נא תשפיל את עצמך לבקש הסכמות מאזובי קיר כמני, לא לדידי ולא לדכותי אתה צריך! לדעתי נגד כבודך הוא להדפיס שום הסכמה, הנך מן המפורסמים שאינם צריכים ראיה, מלאכתך מלאכת הקדש מודעת היא בשער בת רבים מספריך הקודמים, כה תתן וכה תוסיף! משל לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך, ועבר אחד עליו, אמר לו מה אתה עושה, אמר לו אני עושה עטרה למלך, אמר לו כל מה שאתה יכול לקבוע בה אבנים טובות ומרגליות קבע, זמרגדין קבע, מרגליות קבע, למה, שעתיד ליתן בראשו של מלך (ויק"ר פ"ב) כך אתה, כל אבן יקרה קבע בספרך, רבנים, חכמים, דרשנים ונדיבים, כלם בספרך יובאו, שעתיד הוא להיות יסוד לדברי הימים בדורות האחרונים, אשריך שזכית לקשור כתרים לכתרה של תורה, ולכתוב זכיותיהם של ישראל, ואשרי מי שידו פשוטה לקבל ספרך!

ידידך ומוקירך כערכך הרם נחמיה שמואל ליבאוויטש.

ברוקלין—נויארק רבתי, י' אדר תרע"ד.

מאת החכם החוקר והסופר המפורסם מו"ה דוד פרופיסור נימרק,
מורה בבהמ"ד העברי בסינסינטי.

להרב ר' בן־ציון אייזענשטארט. שלום!

מכתבו קבלתי, בינתים עינתי בספריו, והנה אעפ"י שאינני מומחה לענינים האלה, הלא התעננתי בקריאתי ובראותי שהנו משתדל להבין חמר נכבד לחוקרי דברי הימים בדורות הבאים, כיד ידיעתו הטובה עליו, כבר כתבתי ל„מוריה" באודיסא שישלחו לו אכסמפלר מספרי, ובודאי ישלחו לו.

בשלום ובכבוד ד. נימרק.

דורות האחרונים

אות ז

זאוולאדאווער. הרב ר' אהרן נפתלי.

הרב המאוה"ג המפורסם לתהלה מורה ודאין בווארשא, ובאו חדושיו ב„שערי תורה" והוא תלמיד להגאון ר' יחיאל מיכל הכהן אבד"ק זאקראטשין.

זאכרי. הרב ר' נסים.

הרב הגדול, מופלא ביראה וחכמה ראבד"ק „כנסת אליהו" בעיר בומבאי (הודו), נולד לאביו הר"ר אלישע בעיר בגדד בשנת תר"ז. ובעודו נער חזו בו גדולות כי הצטין בזכרונו הנפלא והשגתו המהירה, ויבא להקשיב לקח בישיבה הגדולה בעירו שעמד בה לר"מ הרה"ג המפורסם הצדיק ר' יצחק זצ"ל. ויקבל סמיכות גדולי עירו, ויוסף לשקוד בתורה ויהי בקי בש"ס ופוסקים רו"א ויצא שמו לתהלה בתור אחד מגדולי ארצו. וזה שנים רבות שנבחר לראבד"ק „כנסת ישראל" לאחינו הספרדים ילידי בגדד אשר בבומבי, ובשבתו שמה על כס רבנותו השתדל הרבה ביסוד בהכ"נ מפואר לבני עדתו ובעזרת הנביר הנדיב ר' אליהו ששון נבנה הבית הגדול והנשא אשר בו יכהן פאר הרב הגדול הזה.

אחיו של הרה"ג הזה הם הרה"ח ר' אליהו רב ומורה בביהמ"ד „זכה" בבגדד, והרה"ח ר' עזרא בעל „שיר רנה."

זאלצער. הרב ר' דוד ליב.

גאון מפורסם חכם ושלם אבד"ק הומנא (הנר) ומלפנים אבד"ק טעווע באטרוקעס, חתנו של הגאון הגדול ר' דוד כ"ץ אבד"ק מאטערסדארף (בעל „מנחת כהן") ובאו שמה חדושיו ונדפס ספרו „מנחת בכורים" עם שיורי מנחה, שנותיו ס"א. ד' יאריך ימיו. הוא גיסו של הגאון הצדיק ר' יוסף חיים זאננפעלד הי"ו (ע"ע)

זאמסקי. הרב ר' אברהם יהושע העשיל הכהן.

הרב הגאון המפורסם חסיד וצדיק בדרכיו אבד"ק פרילוקא (פ. פאלטאווא) נולד לאביו הר' חיים הכהן בסטאראדוב (פ. צרנינוב) בשנת תרל"ה, ויסתופף בישיבות שונות וישמש גדולי האדמורי"ם וימלא כרסו בלמודי ההלכות והחסידות, ואחרי נשאו אשה בת הרה"ג הצדיק ר' טוביה רב דק"ק מינא (פ. פאלטאווא) ויקדיש רבי עתותיו לפוסקים ולהוראה ויהי לבקי בד"ח שו"ע סמכהו הגאון מרן ר' רפאל שפירא הי"ו והאדמורי"ם הגאונים מבאברויסק, ליבאוויץ, וקאפוסט תרנ"ט נתקבל לרב בהורדץ (פ. מוהילב) וישרת שמה בקדש ט' שנים ואז נתקבל לאבד"ק זלאבין (פ. מוהילב) תר"ע נתקבל לאבד"ק פרילוקא למלא מקומו של הגאון הגדול חכימאי דיהודאי

מוהרי"ל צירילסאן הי"ו שיצא לכהן פאר בכהונת אב"ד ראשי בקישינוב.

זאמענהאף. דר. אליעזר (לודוויג).

חכם מפורסם ומחולל השפה האספרנטית, נולד בשנת 1859 בביליסטוק להורים משכילים ויתחנך בתורה והשכלה, כבן י"ד בא עם הוריו לווארשא, ואחרי גמרו את הגמנזיום שמה נכנס לביה"ס הגבוה למחלקת הרפואה, ואחרי היותו לדוקטור הקדיש מחשבותיו להמצאת שפה אחת כללית ויחידה שתשמש בתור שפה מובנת לכל העמים השונים והלאומים הנפרדים שבתבלוימציא שפה אשר קראה בשם „אספרנטה" ויעבור בארצות שונות וייסד אגדות אספרנטיות ולתכלית הפצת השפה קרא גם כן קונגרסים אחדים במדינות אירופה וינחל רב כבוד.

זאמקאוו. הרב ר' חיים יחיאל הכהן.

הרב המאוה"ג הצדיק והדרשן המפורסם אבד"ק הורדאק (פ. מינסק) נפ' ביום ח' שבט תרמ"ו במינסק.

זאננפעלד. הרב ר' יוסף חיים.

גאון וצדיק מופלא בחסידות ומפורסם כתהלה מגאוני ירושלים עיה"ק בדורנו, נולד בעיר וועבא האונגארית בשנת תר"ט, ויהי תלמיד מובהק כהגאון הגדול בעל „כתב סופר" בפרעסבורג, ואחרי התונתו קבל תורה גם מהגאון מוהר"ר מאיר א"ש באונגוואר ויסמכהו רבו זה בסמיכת חכמים. תרל"ג עלה לירושלים ביחד עם הגאון ר' אברהם שאג מקויברסדורף, ויתמנה למפקח על כולל האונגרים בעיה"ק, ועם זה לנבאי ראשי בח', „שערי חסד" ובביה"ח „שערי צדק", וכשנוסדה הישיבה הק' „תורת חיים" ע"י הגאון הגדול הצדיק מוהר"י ווינאנראד זצ"ל נתמנה הגאון הזה לסוכנה הראשי, ושמו גדול ונכבד והסכמותיו לרוב בספרי א"י ומפארים אותו בענוה טהורה וכליל המדות הטובות.

(אמר המסדר: מדי הזכירי את הישיבה הק' „תורת חיים" לא אעבור בשתיקה ולא אמנע לספר לדורות על נבלה נעשתה ע"י פריצים ומחבלים כרמנו, בימים האחרונים, אחרי שכת האר"י החי מיסדה הגאון עין יצחק זצללה"ה שמסר ממש את נפשו הטהורה על התורה והמצוה, ובהסכם ראשי אלפי ישראל וגאוני התורה ובראשם עמודי התורה בימינו, מרנא ורבנא גאון הגאונים כחד מקמאי ר' דוד פרידמאן והגאון שר התורה אשר מימיז שותין כל רועי אבן ישראל ר' חיים הלוי סאלאווייציג, נבחר לטלא מקומו במשרת הר"מ הראשי והמנהיג הכוללי בישיבה, אחיו בדומה לו, הגאון הגדול החדיף צדיק ועניו ומוכתר בכתר היראה והענוה רב יוסף אליהו הי"ו. באו מהרסים בערמומיות ודלטוריות להסית איש ברעהו ולהצית אש בציון, לדבר סרה בישיבה הק' ולתת דופי בבן פורת „יוסף" זה משופרי דשופרי דקרתא דשופריא, „אליהו" מלאך הברית והשלום שהוא נזר לתורה ועטרת תפארת למדות חכמים ולהקל נ"כ באופן נבזה בשני שרי צבאות ישראל, עמודי התיכון שכל בית יהודה נשען עליהם עתה, הנזכרים, שבחרו בו ויתנו ידם הקדושה עליו לעבוד עבודת הקדש ולכהן פאר בהיכלה של „תורת חיים"

ויפיצו מכתבי עמל ואון לסבב בכחש ובשטנה את נדיבי העם העומדים בעזרת הישיבה במדינות שונות ולהוליך שולל גם אחדים מגדולי אחינו להמית שואה על מקום מקדש זה ועל כהנו הגדול מאחיו לפסול עבודתו בקדש מבלי מצוא אף שמץ פסול ואך בלשון שקר ותרמית ובדברי בלע וקטרוג, ובחוצפא כלפי שמיא, כלפי האריות שבחבורה רבנן מאורי הגולה הנקובים למעלה בשמותם, ועל כגון דא נאמר: אל תגעו במשיחי, ומוציאי דבה עתידים הם לתן את הדין, ואוי להם לבריות מעלבונה של תורה והנכוים בגחלת גאוניה).

זאקס. הרב ר' בן־ציון יהודא ליב.

הרב הגאון החריף אבד"ק נעמאקשט, בהגאון הג' ר' משה האבד"ק הנ"ל. מתלמידיהם של הגאונים הנצי"ב ז"ל ורח"ס הי"ו, ורבו המובהק היה אביו הג' ז"ל, כבן כ' נסמך מהגאונים רא"ש דאבינאוויץ ורא"מ מראסיין, כבן כ"ז (בשנת תרנ"ז) נתקבל לרב בפרזעראסלי (פ. סובלק) ומשם נתקבל לאבד"ק נעמאקשט במקום אביו ז"ל. בכ"י ח"ת רבים: ודרשות לשבתות ומועדים בפלפול.

זאקס. הרב ר' יהודא.

הרב הגאון החו"ב ומפורסם לתהלה, רב דבהמ"ד „שערי תורה" בנויארק, נולד לאביו הר"ר מאיר בעיר קעלם (פ. קאוונא) בשנת תר"ך ונתגדל בישיבות זאמוט וליטא. היה לרב בבה"מ אנשי זאמוט בליבאוי (פ. קורלנד) וזה עשר שנים שמשמש בקדש בכהונת רב ודרשן בבהמ"ד „שערי תורה" בנויארק, והוא נין ונכד להגאון החסיד ומקובל ר' אליעזר אבד"ק קעלם, חברו של הגאון הנודע ר' שואל קאצענעלענבויגען מווילנא.

הרב הגאון הנ"ל כתב חדושים רבים בהלכה ואגדה ומהם נדפסו ב„המאסף" בירושלים.

זוכאוויצקי. הרב ר' יקותיאל.

הרב המאוה"נ חו"ב רב ומו"צ בקאמאראווקא אחד מפרורי העיר מינסק.

זוסמאן, הרב ר' אפרים פישל.

הרב הגאון המופלא סוע"ה אבד"ק טשוס (הגר) בהגאון ר' בנימין זאב האבד"ק זאלא סט. גראד „בעל חליפות שמלת בנימין". וחתנו של הגאון הגדול ר' קאפיל רייף האבד"ק בודפסט, ומשנת תרנ"ח ישרת בקדש בעיר טשוס ושמו נודע לתהלה, מעט מחדושיו נדפסו בספרו של אביו ז"ל, ובכתובים אתו ח"ת רבים בהלכה ואגדה. שנותיו מ"א.

זוסמאן. הרב ר' אשר דוב.

הרב עדיו לגאון, מופלא בבקיאותו בש"ס ופוסקים, צדיק וחסיד בדרכיו מחכמי ירושלים בימינו. נולד בנעשוויז (פ. מינסק) לערך תרכ"ו ואביו הר"ר זאב וואלף חנכהו בתורה ומצוות מילדותו ויצטין בשקידתו הנפלאה ובמדותיו הטובות מאביב ימיו, ובהסתופפו בישיבה הק' דואלאזין, אהבהו ויקרבהו הגאון מרן חיים הלוי הי"ו הר"מ, כבן כ"ג סמכוהו גאוני ליטא, אבל מרוב צדקתו וענותו לא חפץ להשתמש ברבנות ויצא לירושלים עיה"ק ושמה יניד שעורים בנפ"ת ומרביץ תורה ברבים מתוך הדחק. והוא אהוב

לכל יודעיו ואין ערוך לנועם דרכיו וסגולות נפשו. יהי ה' עמו!

זייציג. הרב ר' אברהם הכהן.

הרב המאוה"ג חריפא ושנינא חכם ושלם ודרשן מופלא אבד"ק יוראוויטש (פ. מינסק) נולד בשנת תרל"ב בנאוואהרודאק ונתגדל בתורה בסמילאוויטש מקום שם נתקבל אביו הגאון הגדול חריף וצדיק מוה"ר בצלאל הכהן לאב"ד. תרנ"ו נשא לו אשה בת הרה"ג ראב"ד דיוראוויטש, ונתקבל אחריו לאב"ד ושם יכהן פאר עד עתה, חבר ספר „זכר ראובן" הספד על אחיו הצעיר שנפטר באביב ימיו, והעלים שמו על הספר ונדפס בווילנא (תרס"ב).

זייציק. הרב ר' נפתלי הערץ הכהן.

הרב הגאון החכם השלם האבד"ק דעס-מאינעס, (פ. איאווא) בארצות הברית יליד העיר זעטיל בנליל סלאנים, ויסתופף בצלם של הגאונים נצי"ב ז"ל ולהבדל"ח מרן הרח"ה סאלאוויציג בוולאזין ויעש חיל רב בבקיאות וחריפות בש"ס ופוסקים באביב ימיו ויתפרסם לתהלה בסביבות עירו, ויקבל סמיכות הגאון הגדול ר' יחיאל מיכל הלוי עפשטיין זצ"ל אבד"ק נאוואהרודאק (בעל „ערוך השלחן"). ואחרי נשאו לאשה את בת הגביר המופלג והעסקן בצרכי הצבור ר' שמואל ז"ל ראטקאוויץ מנאוואהרודאק הוסיף לשקוד בתורה ויהי נודע ברוב חילו לאורייתא, ובבואו לאמריקה, נתקבל בשנת תרס"ו לאבד"ק דעס-מאינעס, והוא מנהל עדתו במקל נועם בתורה ומשפט בהשכל ויראת ה' והוא בנו של הרה"ג הבא להלן.

זייציק. הרב ר' נתן נטע הכהן.

הרב הגדול חו"ב מגדולי העיר זעטיל, הסתופף רוב ימיו בתורה ועשה ציצין ופרחים לאורייתא, ואחרי מותו השאיר בכ"י ספר יקר ונעלח בשם „אהל נטע" והוא מלא חריפות ובקיאות על סדר מועד בהסכמת גדולי הזמן, לא השתמש בכתרה של תורה, ויהי סוחר לאמונה ונתפרסם בשקידתו הרבה וביראתו (נפ' י"ט אלול תרס"ב).

זילבער. הרב ר' אליעזר.

הרב הגאון הג' מופלא בחריפות ובקיאות חכם ושלם אבד"ק האריסבורג פא. באמריקה, בהג"ר בונם צמח (הבא להלן) ולמעלה בקדש ממשפחת נדולי יוחסין, נולד בשנת תרמ"ב ויסתופף במקומות תורה בדווינסק בריסק דליטא ובקבוץ הג"ר חיים עוזר בווילנא, ויהי נודע בשקידתו בתורה ובכשרונותיו ובעודנו צעיר סמכוהו גאוני וויגנא, בא לאמריקה בשנת תרס"ז ועדת ישראל בהאריסבורג מנתהו לרבה ומורה, וזה כשש שנים אשר ינהל עדתו בתורה וצדק. להרב הגאון הזה נמצאים בכ"י הרבה ת"ת על ס' קדשים ושו"ת ופוסקים ושמו נודע לתהלה בין נדולי הרבנים באמריקה. הוא ניסו של הרה"ג ר' יוסף בערקאוויץ אבד"ק פעשיצא.

זילבער. הרב ר' בונם צמח.

נאון נדול וחריף ומפורסם לצדיק אב"ד דאבעל, קאמאי, ובעת ברושאם, בהגאון הצדיק ר' נתן נטע מרושאם,

ב"ב של הגאון ר' בונם סלוצקער, ומצד אמו נכד להגאון ר' שמעון (ר' שימעלע) מבירז (חותנם של הגאונים ר' שמואל סלאנט ור' אשר ניסן מבירז). הגרב"צ הוא חתנו של הגביר המופלג וחריף ר' אליעזר ר' מאטעלעס מיאנישקי (יחוסו עד דוד המלך) וגיסו של הרב הגאון הגדול ר' דוד טעבלי קאצענעלנבוינין (ע"ע). והוא כבן שבעים ה' יאריך ימיו! בכ"י קרוב לה' מאות גליונות ח"ת ושו"ת במקצעות שונים.

זילבערשטיין. הרב ר' ישעיה.

גאון גדול והריף עצום, מופלא בבקיאות וצדיק מפורסם אב"ד ור' מ דווייצען (הגר) מיחידי גאוני מדינתו, בנו של הגאון ר' דוד ליב אבד"ק ווייצען (מחבר שביבי דוד). וזה כח"י שנה אשר ישרת בקדש על מקום אביו הג' ז"ל חבר ס' „וכתורה הזאת" על דיני נשואי תערובות, ובאו ח"ת ממנו ב„וילקט יוסף" „תל תלפיות" וקונטרס הספדי ובכ"י שו"ת וחדושים והסכמותיו לרוב על ספרי מחברי מדינתו, ומקרוב הופיע ספרו הגדול „מעשי למלך" על הרמב"ם ובו הראה עוז כחו וחילו לאורייתא. שנותיו לערך נ"ה, ה' יאריך ימיו.

זילווערסטאן. הרב ר' ישעיהו מאיר.

הרב הגאון המפורסם צדיק וחכם אבד"ק סקאם ברוססיא ואח"כ ראבד"ק דליווערפול באנגליה, (חתנו של הרב הגאון הצדיק והסיד ר' אליהו הגאבד"ק יאשינאווקא) ואביו של ידידנו הרב הגאון החכם השלם והדרשן היקר מוה"ר גדליהו הי"ו האב"ד מלפנים בבעלפאסט אנגליה, ועתה אבד"ק וואשינגטאן מהבר הספרים פרחי אביב ובית מאיר בדרושים יסרים ומילי דחסדאי.

זינגער. הרב ר' אברהם.

הרב הגאון המפורסם צדיק ומלא יראת ה' אבד"ק ווארפאלאט (הגר) בהרה"נ ר' פסח זצ"ל בעל „נקודת פז", קבל תורה מגדולי ארצו ונסמך מהם להוראה, ויתקבל לראבד"ק הנ"ל והוא מפורסם לעסקן בעניני הכלל, ויחבר ט' המדריך ובאו מאמריו בעתוני הגר (וע"י מר רב וגאון אברהם רחימא הי"ו נתגלגלה זכות באספת הרבנים הידועה בקראקוי בשנת תרס"ג שהתנגד בתקפה כמדת ת"ח אמתי שקשה כברזל, להצעה זרה שהוצעה לפני גדולי הרבנים הנאספים מאת הרבנים רז"ו מהורדנה ורא"ער מפולטבה, להבדיל מקהל ישראל את המתפרצים והמתקוממים מילדי העברים, ולהראות גלוי לפני המושלים מי ומי המה המורדים, שזהו ממש מעין מסירה למלכות, ואם גזרת הכתוב היא ירא את ה' בני ומלך (משלי כ"ד) אבל היכן מצינו שבשביל עברה כזו ידחו מן הקהל ואף שרבנו הרשב"א ז"ל מובא בב"י יו"ד (סוסי' ר"ה) דן מהא דכתיב (עזרא י—ח) וכל אשר לא יבוא נו' והוא יבדל מקהל הגולה, כי יכול הצבור לתקנתו לקנוס לעוברים להבדילן מכלל ישראל הנה מלבד שזהו דוקא בבי"ד מיוהד של גדולי הדור ע"י רש"י ז"ל בגיטין (דף ל"ו ע"ב) וע"ע בהמרדכי ב"ב פ"ק (סי' ת"ס) אף גם זאת שזה רק בפורצים

גדרי הקהל העברי מבפנים ומקלקלים דברי התורה והמצוה העברית או שמתנגדים לרחזקתם ולקיומם, ואז אף הב"ד הקבוע בכל עיר או אפילו יחיד שמנהו הקהל לזה יכול לזגור ולקנוס (עי' תשובות אביה ע"ז במרדכי פ"ק דב"ב (סי' תפ"ח),) אבל לגזור גזרה סתמית וכללית על חששות וספקות, שרובם באים מצוררינו ומנדינו, שחושדים בזה"ז את רוב הצעירים העברים למתקוממים ויבואו עליהם גם בעלילות. ולהבדילם מעל קהל ישראל, זו דעה חדשה אסורה שיש בה מחניפה לרשעים וע"ז אמור יבוא בעה"כ ויכלה את קוציו).

זלטופולסקי. הרר"ר הלל.

חכם וסופר נכבד ועסקן ציוני נודע מגדולי משכילי קיוב, נולד בשנת תר"ל להורים בני משפחה כבודה אשר הנכוהו בתורה והשכלה, וירבוש לו באביב ימיו בקיאות בספרות ישראל וגם ידיעות כלליות, כשנתעוררה הציוניות עמד על יד הפרופיסור מקס מנדלשטם ויעזרהו בעבודתה של התחיה הלאומית ויפעל רבות להפצתה של הציוניות בעירו וסביבותיה, כתב מאמרים רבים ב„המליץ" „הצפירה" „השלח", ובעתונים יהודיים ורוסים.

זעגנער. הרב ר' שלמה זלמן, בדוקלא (גאליציען).

הרב הגדול בתורה ומופלא במדעים, מחכמי ישראל באוסטריה בדורנו, חוקר תוכן ומהנדס, בהרב ר' יצחק יונה, למד מעצמו לשונות רבות ונתגדל על ברכי התלמוד והפוסקים ויהי לכליל השלמות ואין ערוך לידיעותיו בחכמות כלליות, חבר הרבה ספרים בכל מקצעות התורה וחכמת ישראל ומעט מהם נדפסו, והם אור החמה, שו"ת תל תלפיות, מספד תמרורים, פני שלמה, צל המעלות, מלאכת החשבון, (ולדידי המסדר חזי לי ספרי דבי רב אחדים והמה מועטים המחזיקים את המרובה ומלאי בקיאות ומדע כרמון ונם מעידים על גדלו וידו החזקה בתורה) ומספריו הלועזיים הופיעו Segner „Leitfaden der Physiologia" „Contra Spinoza."

זעווין. הרב ר' שלמה יוסף אבד"ק קאזימיראוו (פ. מינסק).

רב וגאון חכם וסופר נעלה ודרשן מופלא, נולד לאביו הרה"ג ר' אהרן מרדכי. תרמ"ה. ויצק מים ע"י מרן הגאון העצום ר' אליהו. ברוך קמאי בישיבת מירא הק' ויסמכוהו גאוני רוסיא. תרס"ד נתקבל לאבד"ק הנ"ל במקום אביו באו ממנו מאמרים וח"ת רבים ב„שערי תורה" „המודיע".

זעלדאוויץ. הרב ר' ברוך.

מגדולי נדיבי ישראל במינסק דליטא, גדוֹל בתורה בחכמה וביראת ה'. בנו של הנדיב המפורסם הר"ר זאב וואלף זעלדאוויץ ז"ל ממינסק, (שמצבתו העתקתי בספרי „רבני מינסק וחכמיה" חלק ב') מצטין בידו הפתוחה לכל דבר קדוש בעמנו, וביותר בחזקו ידי לומדי תורה בישיבות ליטא ופוילין, ויהי מן הראשונים אשר יסדו החברה הגדולה „תומכי תורה" במינסק שתמכה בידי אברכים שהתעתדו לרבנות, והוא אחד

מפרנסי קהלת ישרון במינסק העיר הגדולה לאלקים, ביתו בית ועד לחכמי התורה והעוסקים בצרכי הצבור, צדיק בדרכיו ומדקדק בקלות כבחמורות, שנותיו לערך נ"ה, ה' יאריך ימיו.

זעלדאוויץ. הר"ר דובער.

אחיו של הר"ב הנ"ל, נדיב ורב להושיע, מסובל בתורה ויראת ה' תחופף עליו, משועי ישראל ואלופי ישרון במינסק דליטא, מפורסם לתהלה בפעולותיו וצדקותיו לטובת הכלל ובפרט לחזוק התורה והדת, שנותיו לערך ח"ן, ועוד ינוב בשיבה.

זעלדאוויץ. הר"ר זאב וואלף.

נדיב גדול וצדיק תמים בדרכי ה' ומפורסם בכל גלילות ליטא, מילידי העיר ברעזין ומתושבי מינסק ואחד מנשיאי עדת ישראל שמה בימי הגאונים רג"ת והגדול ז"ל. פזר נתן לאביונים ביד רחבה ופתוחה והוציא אלפי רו"כ לבתי תורה וישיבות בארצו ובחו"ל, ויהי מדקדק גדול במצוות ועל מצבתו שנערכה בידי הרה"ח הגדול ר' נפתלי משכיל לאיתן, במינסק כתוב: „ובסהר שמים, הנדיל שבעתים, ולפי צדקותיו כי ימנו ימותיו, אלף תמנה כל שנה, בקל כבחמור, זהיר ושמור" נפ' במינסק ביום ד' ז"ך אדר ב' תרמ"ג וכבור גדול נעשה לו במותו.

זעלינמאן. ה' אלפרעד.

משועי אחינו בנויארק וממשפחת האפרתים לבית „זעלינמאן" המפורסמה בארצות הברית ברוב עשרה ונדיבותה. הצטין ברוב חסדיו ובידו הפתוחה לכל טוב ומועיל ויהי תמיד מן הראשונים לבוא לעזרת צעירי עמנו שחוננו בכשרונות למלאכת מחשבת לתמכם ולסעדם להוסיף שלמות, נהרג ביום ב' ט' תמוז תער"ב, כבן מ"ו שנה, בעברו לשוח באוטומוביל שלו, בקרן רחוב ע"ב בנויארק והתנגש באוטומוביל אחר שהשליכו ארצה וירוצץ גגלגתו ויפול מתבוסס בדמו לעיני אלפי עוברים, הוא אחיהם של העשירים אייזיק ודזארדז, והפרופיסור עדווין זעלינמאן.

זעלצער. הרב ר' שלמה חיים.

הרב הגאון חו"ב חכם ודרשן נעלה אבד"ק ראקעסבורי (מאסס.) נולד בהלוסק לאביו הרב המופלא בתורה ר' יצחק אשר חנכהו בדרך אבותיו בתורה ויראה וילמדהו בהיותו כבן שית, פלפולי השאנ"א ויתפרסם הנער לעלוי ויסע לסלויצק ויקבל תורה מאת רידב"ז ז"ל ובקיוב למד בצותא חדא את הגאון הצדיק ר' אהרן סידערסקי. (חתנו של הגר"י סלאנטער), ואחרי שמלא כרסו בש"ס ופוסקים נסמך מאת גאוני רוססיא, בבואו לאמריקה בא לישיבת רי"א ויהי לחבר לאנוה"ר האורתודוקסים, ובשנת תרס"ח נתקבל לרב בקהלות אנשי ספרד, אנשי ברית שלום, ובבהכ"נ עטרת ישראל אשר בראקעסבורי וזה חמש שנים אשר ישכן הרב הגאון הצעיר הזה כבוד בעיר ושמו לברכה בעדתו, כי יודע להלוך עם כל אדם עושה ומעשה לתקנת עדתו ורבריו הנמרצים ימצאו מסלות תמיד בלבב שומעיהם. (הוא חתנו של הרב הגאון ר' שמואל אבראטסאן (ע"ע

ח"א) ואחיו של ידידנו הרב הגאון החכם והסופר ר' יהודה ליב זעלצער אבד"ק פעטערסאן ועלה לאה"ק).

זק. הרב ר' שמואל ליב.

הגאון המפורסם צדיק וחכם אבד"ק ביאלי (פלך שדליץ) ומקפנים אבד"ק וולאדאווקא ושעברשין, מתלמידי הגאונים רי"ש נ"ז מלעמבערג ורי"מ מנור. והוא מפורסם לתהלה בין גדולי ישראל בפולין, והוא מחותנם של הגבירים הנכבדים ר' נחמיה זילבערשטיין מטורבין ור' יוסף גרינבערג מטשיזעווע.

זריהן. הרב ר' יעקב חי.

גאון וצדיק סועק"ה, מגדולי עיה"ק טבריא בימינו, המחבר ס' „חלק יעקב" (דרושים) ו„בכורי יעקב" (בהלכות), והגאונים המסכימים מכנים אותו כי מופלא הוא בנגלה ובנסתר.

(ותיוהא חזינא בספרא דבי רב בכור"י, (חאו"ח סי' א) שמצדד להתיר הכנסת שירי קדש לתוך הפונוגראף אף שיש בהם הזכרת ש"ש עפ"י דברי הרמ"א באו"ח (סי' קנ"ו) שכתב ויש מקילין כו' דהרי אינם מוזהרים על השתוף עיי"ש. ולא חייש מר רב יעקב חסידא להקורא פסוק בל"ז מביא רעה לעולם והתורה הוגרת שק ואומרת עשאוני נניך ככנור (סנהדרין ק"א).

וראתינא לחכי, ראיתי, שחכם א' מצדד להתיר שמיעת קול אשה ע"י הפונוגרף שע"ז לא שייך קול באשה וסמך על מרן ב"י או"ח (סי' ע"ה) שכ' דקול באשה דוקא בשעה שמנגנת, (עי' כנסת חכם"י קונטרוס ח' סי' קס"ו), ואם אמנם כי חכמינו התלמודים שדקדקו בלשונם הנקיה כסלת „קול באשה" פשטיות הכונה, הקול בשעה שהוא יוצא ונשמע מהאשה אז הוא ערוה כמו שאמרו „שער באשה" והוא דוקא בשער המחובר לאשה (עי' ד"מ באו"ח שם ובסי' ש"ג) אבל אי ערות דבר אינה, הנה חששא דפריצות והפקירות איכא, ואף מי שנתן עיניו באשה וחלה כו' סנהדרין (דף ע"ה) ופסק רבנו הגדול ז"ל (פ"ה ה"ט מה' יסוה"ת) ולא יורו לדבר עמה מאחורי הגדר שלא יהו בנות ישראל הפקר ויבאו ברברים אלו לפרוץ בעריות, והיש נעילת נדר בפני פריצות גדולה מזו שיראי ה' והרואים את הנולד, יזהרו משמוע זמירת זר, וגמרא מפורשת היא זמרא מנ"ל דאסור שרטט כו' (גטין דף ז') ומאירים דברי מאור עינינו (בפ"ה מה' תעניות ה' י"ד) שכתב וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר אסור לשמוח בהן ואסור לשומען כו' וכדאי רבנו להשתמש לאורו הורוע לצדקה).

זשאבאטינסקי. ה"ר זאב.

מטובי סופרי ישראל בשפת ברוסיא בימינו. נואם מופלא ועסקן כללי נדול. נולד באודיסיה בשנת 1880 (תר"מ) ויקבל חנוך כללי בהנמנאזיום בעירו וילמוד נ"כ למודים עברים, אח"כ היה לתלמיד לתורת המשפטים בהאוניברסיטות שברומי ובערן, בשנת 1899 החלה עבודתו הספרותית שהיה לסופר מרומי בהעתון „Odesski Novosti", שחתם בשם „Altaleni" ודבריו משכו

אליהם לבב הקוראים, בשנת 1902 חבר את חזיונותיו "Krow" ו"Ladno", אשר הוצנו בהתיאטרון האדסי ובשנה שאחריה נתקבל לסופר תמידי, בהעתון הפטרבורגי הגדול "Russ", ויכתוב נ"כ מערכת מאמרים לאומים גדולה בה„וואסחאד." ויקנה לו שם גדול בסגנונו המצוין. בשנים האחרונות היה לאחד העסקנים הלאומים הכי כבירים בין אחינו ברוסיא ומשתתף בעבודתו הנדולה בציונות משאת נפשו.

זעלדין. הרב ר' יואל ראובן.

הרב המופלא מו"צ ושו"ב דעירה לעלציץ (פ. מינסק) יותר מארבעים שנה, והיה מפורסם בסביבתו בחכמתו ויראתו' הסתופף בבחרותו בישיבות דבאברויסק ומאזיר, ויהי חתנו של אחד מבעה"ב הנכבדים במאלין, ונפ' בש"ק כ"ה מ"א תרע"א בן ע"ב שנה, והשאיר בנים משכילים.

ח

חביב. הרב ר' אברהם.

הרב הנדול החכם הכולל, רב ראשי בטריפולי, נולד בשנת תר"ז ויצק מים בישיבות נדולי ישראל באפריקא, וירכוש לו נם ידיעות כלליות רבות, ויצא לו שם תהלה ותנתן עליו משרת דב הכולל בעיר בן נאזי, על משמרת קדשו זו עמד כחמש שנים ויאהבוהו כל בני עדתו בנלל צדקתו ועבודתו לטובת אחינו. ובשיצא מטריפולי הרב הנאון ר' חזקיה נתקבל במקומו הרב המאוה"נ הזה, ונדול שמו ונכבד בעיר וסביבותיה, יהי ה' עמו.

חדש. הרב ר' ברזך יצחק.

הרב הנאון המופלא, חכם ושלם אבד"ק לאנדוואראווא (פ. ווילנא), קבל תורה מהנאונים ר' מאיר אטלס ור' צבי יעקב אבד"ק קעלם ויסמכוהו הנאונים דיא"ס ורי"מ מסלאבארקא ור"י יאזעף חריף מווילנא, בשנת תרמ"ח נתמנה לרב בעיר הנ"ל, וינהל עדתו בצדק ומשפט ברוח דעת ויראת ה'. שנותיו לערך חמשים.

חונעם. הר"ר שמעון משהב"ר נדליהו

חכם תורני ומנדולי המדקדקים בדורנו ממשפחת יוחסין בווילנא. ויהי שנים רבות למניה ראשי בבתה"ד העברים בווארשא, חבר והו"ל הערות ותוספות לכ' „רב פעלים" של הנ"ר אברהם בהנר"א מווילנא, ומחברת ידיעות שלמה, וחבר תולדות הפוסקים והו"ל השתקת הש"ע או"ח ח"א. (לע"ע) ביהודית, (והוא אחי המרקדק הנדול בזמננו הר"ר יצחק בער חונעם בשיקאנא, מחבר ספר „עורך המלים והפתרונים") שנותיו לערך ס"ח.

חזן. הר"ר חיים אריה.

החכם המופלא חוקר ומעמיק בתורת שפ"ע, מחכמי נרודנה בימינו, נולד לערך תר"ל. ויתחנך בישיבות

ייתעסק הרבה בספרי חכמת ישראל, ואחרי נשאו לו אשה השתקע בגרודנה. ויהי למורה תלמוד ושפ"ע בבחי אחינו העשירים שמה, נדפסו ממנו הרבה מאמרים מדעיים ב„הצפירה" ו„השלח", ובכ"י ספרים שונים בהקרי הלשון העברית.

חיוט. הר"ר שבתי.

חכם ובבליוגרף מומחה בנוירק, נולד בווילנא בשנת תרכ"ו. ואבותיו שהיו ממשפחת יוחסין ומצאצאי הגאון בעל מאיר נתיב (אשר בשמו קראו את בנם) הנכוהו בתלמוד והשכלה, אצל מלמדים מופלגים וראשי ישיבה. ויעש הנער חיל בנפ"ת ומאביב ימיו החל לעין בספרי חכמת ישראל, וביותר בספרי תולדות הגדולים והמחברים, בהיותו לאיש בקר את גדולי בתי עקד הספרים העברים שבארצות אירופה ויעש לו שם בבליוגרף. לערך תרס"א בא לאמריקה ויתעסק במקצוע הבבליוגרפה בבית א' מבתי אוצרות הספרים הפרטיים עתה סוהר בנוירק, כתב מאמרים שונים ב„היהודי" מלאנדאן.

חיות. הר"ר מרדכי (וויסמאן)

מחכמי ישראל וסופריו בווין ומנדולי משביליה, נולד לאביו הר"ר יצחק ליב, תורני וחכם ומרקדק, בשנת תקצ"א ויקבל חנוך תורני ויהי תלמיד מובהק להגאון ר' ישראל הכהן ראפפורט האב"ד דמארנוב, עיר מולדתו של ה"ר מרדכי, וכשמלא כרסו בתלמוד וחכמת ישראל למד לשונות וספר, ואחרי שנשא לו אשה השתקע בווינה ויתודע לחכמי עמנו שמה אשר קרבוהו, כתב מאמרים רבים ב„המליץ" „הצפירה" ובמאספים לחכמת ישראל, ונדפסו ממנו הרבה גליונות וחוברות בעניני חכמה ומדע וחבר הספרים: „מפלת המתקשרים" „אלון בכות" (על מות הגרמ"ז אטינגא) „מראה מקום והגהות לירושלמי" ועוד, והוא מציין בסגנונו הנפלא לערוך מאמרים שלמים ועניינים כוללים בלפקי„ם למנין השנים.

הרב ר' חיים ב„מ יוסף.

הרב המאוה"ג מדייני ווארשא, בזמן הגאון רדו"ב מייזלס, ומנדולי מוריה, התמיד רוב ימיו בתורה ויהי גדול ביראה ומפורסם לתהלה, ונפ' בלי בן בשנת הע"ז לחייו ביום ד' ב' לחדש מבת זאת הנוכה תרכ"ו, ומצבתו נעתקה בס' „נהלת עולמים" צד (46).

חיימזאהן. הרב ר' משה חיים.

הרב המאוה"ג החכם הכולל מוכתר בכתר שם טוב ומפורסם לתהלה ראבד"ק „אורח חיים" במעלה העיר נוירק. נולד בעיר הפלך סובלק ביום כ"ה אלול תרכ"ז, הסתופף במקומות תורה שונים ברוסיה וימלא כרסו בתלמוד ופוסקים ועם זה למד גם לשון וספר ויבא ללאנדאן באביב נעוריו ויכנס לבית מדרש הרבנים שיסד שמה הגאון הגדול ר' נתן הכהן אדלר. ויקבל סמיכת בנו הגאון ר' נפתלי הכהן ובד"צ שלו, ואח"כ מנוהו ראשי עדת ישראל בלונדון בהסכמת הרב הכולל לדין ראשי בבד"צ הלונדוני וישב על **משמרתו** להורות ולדון בכל דבר הקשה ויקח חלק נדול

בתקנות העיר וצרכי העדה ויטיף לתורה ולתעודה ויצא לו שם גדול בבירת בריטניה ויתפרסם לתהלה ברוב מדינות אנגליה וגם בערי חו"ל, וירבו מכבדיו ומעריציו בין כל מפלגות ישראל השונות בלונדון, עד כי במות הרב חכולל הג"ר נפתלי הכהן היה הרב הגאון הזה אחד מן הרבנים הגדולים שהעמדו על בחירת רב הכולל באנגליה. בשנת תרע"נ נתקבל לראבד"ק „ארח חיים" אחת הקהלות האורתודוקסות היותר גדולות וחשובות בנוירק, על מקומו של הרה"ג החכם דר. יוסף מאיר אשער זחלקה"ה.

מהרה"ג החכם הזה נדפסו באנגלית קבץ כ"ד מדרשותיו וס' בעניני „משפטי היהודים והרומים" וכתב מאמרים שונים בהעתונים „Jewish World" „Jewish Chronicle" ועוד, והוא נואם נעלה באנגלית.

חייקין. הרב ר' דובער מרדכי.

הרב הגאון הצדיק מנוע יוחסין ראבד"ק קאבאק—פלאצק (פ. וויטעבסק) נולד תרכ"נ לאביו הר"ר שמואל מנכדי הגאון ר' אייזיק אבד"ק וויטעבסק, ויקבל דובי תורתו מהגאון הצדיק ר' אברהם עטינקאף האבד"ק ניעזין ואח"כ דווי־ טעבסק ויסמכהו הגאון רבו והגריא"ס מקאוונא, ובשנת תרמ"נ נתקבל לראב"ד דק"ק קאבאק—פלאצק ובידי הגאון הזה ס' בשו"ת בשם „מאמר מרדכי" וספר „מיני תרנימא" בדרוש.

חן. הרב ר' אברהם.

הרב הגאון המפורסם בתורתו וצדקתו אבד"ק נאוואזיבקוב (פ. צרני־ נוב), נולד לאביו הג"ר ר' חיים דוד צבי האבד"ק צרנינוב בשנת תרמ"א ועל ברכיו נתחנך בתלמוד גפ"ת ותורת החסידים. ובהיותו לאיש וימלא כרסו בש"ס ופוסקים סמכוהו הגאון הגדול האדמו"ר מהארניסטייפאלי והגאון האמתי בליל התורה ונזר החכמה והיראה מרן יחזקאל ליבשיץ הנאבד"ס קאליש, בעל „המרש והמעשה", ויקדיש אז מעתותיו גם ללמודי חול ויאסוף הרבה ידיעות כלליות, תרס"ט נתקבל לאבד"ק נאוואזיבקוב. ושמה ינהל מרעיתו בתורה ויראה באמת וצדק.

באו מהרב הג' הזה ח"ת בספר „דברי טעם" וחדושים שונים בכנסת חכמי ישראל, ובב"י ספרים ומאמרים שונים, ורשות נתנה לו ממשלת רוסיא הרוממה להבחר לרב רשמי בכל ארץ רוסיה.

חן. הרב ר' חיים דוד צבי.

הגאון הג' המפורסם צדיק ונשגב אבד"ק צרנינוב (בנו של הגאון הצדיק המפורסם בין חסידי חב"ד בשם ר' פרץ בישענקוויצער, המתיחס להגאון בעל סדרי טהרה), נולד תר"ו, וקבל רבי תורתו מאביו הגאון וישמש גדולי האדמורי"ם מליבאוויץ ועוד, ונתקבל לאבד"ק הנ"ל בהיותו בן כ"ט שנה בשנת תרל"ה, ושמה ישרת בקודש ושמו גדול ונכבד ומקרוב ומרחוק ינהרו אליו, כי נוסף על גדלו בגפ"ת ובתורת החסידות הוא חכם ואהוב על הבריות, והעמיד תלמידים הרבה.

חן. הרב ר' מנחם מענדל.

חרב הגאון צדיק וחכם שלם במדעים אבד"ק נעזין לפנים ועתה ראבד"ק קיוב, נולד תרל"ט לאביו הגאון המפורסם ר' חיים דוד צבי (המתייחס להג' בעל „סדרי טהרה") בעיר צרניגוב במקום שם שמש אביו בכתר הרבנות וממנו קבל רובי תורתו ויתפרסם לעלוי כי בקי מופלא היה וחריף ויד ושם לו בחכמה ומדע—בעודנו עול ימים. תרס"ז נתקבל לאבד"ק נעזין וזה שנים אחדות שנתקבל לאבד"ק קיוב ושמו גדול ומהולל בתור רב פעלים ועסקן כללי.

חסדן. הרב ר' חיים נישן.

הרב הג' חו"ב האבד"ק לישינעוויץ (דמתקריא בל"ר בראשאליובאווקאיא) פ. חרסאן, נולד לאביו ה"ר מרדכי בשנת תר"מ וקבל סמיכות הגאונים ר' צבי דוב לאטקער מהאמעל ור' הלל טרייזען מסטאראדוב ור' משה הורוויץ מבארי־סאוו, בעודנו עול ימים. ובבן כ"ה נתקבל לרב ביאראסלאוו ואחרי שרתו שמה בקדש שנים אחדות נתקבל לאבד"ס לישינעוויץ. הרב המאוה"ג הזה מצוין בגדלו בתורה ובמדות.

חסמאן. הרב ר' יהודא ליב.

מר שארנו הגאון החריף יושב בישיבה ואבד"ק שטוצין (פלך ווילנא), נולד בשנת תרכ"ז ויצטין מנעוריו בכשרונות מופלאים ויסתופף בצל הגאון ר"י בלאזער ויהי תלמיד הרב הגאון ר' שמחה זיסקינד זיוו בקעלם, ומשם נכנס לישיבת וולאזין ויקבל תורת הגאונים מרן הנצי"ב והנרח"ה, ויקבל סמיכות גאוני רוסיא ויבחרהו לחתן בעד בתו מר קרובנו הגאון הגדול צדיק וחסיד מוהר"ר מנחם מענדל אייזענשטארט הנאבד"ק שטוצין בעל שו"ת „צמח מנחם" (עי' חולדותיו בח"א מספרנו „דור רבניו וסופריו"). תרס'ג נתקבל לרב בלודווי־נאווא (פ. סובלק) ומשם נקרא לכהן פאר בשטוצין, ויסד שמה ישיבה גדולה ומפוארה אשר בה ישמיעו לקח גדולי תורה ובראשם הגאון העצום הזה, יהי ה' עמו להפיץ תורה ואורה! בכ' ספרים שונים בהלכה ואגדה.

חפץ. הרב ר' אריה זאב.

גאון מופלא ומפורסם בספריו היקרים אב"ד בעיר ווערחניזדנעפראווסק (פ. יעקאטערינאסלאוו) נולד בעיר זעמ־בין (פ. מינסק) בשנת תר"י. וזה לא כביר נבחר לרב ואב"ד בעיר הנ"ל. חבר ספרים הרבה יקרים ומועילים ונתפשטו בתפוצות עמנו, ומהם, הלכתא בטעמא על ה' מכיחה, מדרש אבות תולדות האנשים הנקובים בשם בתנ"ך, עפ"י מאמרי חז"ל. מדרש ימי קדם ט' חלקים, עיקר שו"ע, ועוד, ובב"י עוד הרבה ספרים ומי יתן והי' ה' עם הגאון הנכבד לזכותו להוציאם אורה לתועלת הרבים ולהרבות תורה ודעת.

חריף. הרב ר' אליעזר הכהן.

גאון גדול וחריף מפורסם, צדיק וחכם מנדולי רבני רוסיא בדורנו. אבד"ק זאסלב (פ. וואהלין) נולד בשנת תר"ה בעיר נראדינג (פודאליען) במקום אשר אביו הרב הגאון ר' משולם פייוויש

היה אב"ד (בהגאון החכם ר' חיים הכהן אבד"ק דינאוויץ) קבל רבי תורתו מאביו הגאון, ובשנת תרל"ג נתקבל לרב בליפקאן (בסרביה) ואח"כ לעיר קופיל (וואהלין), וזה כשלשים שנה אשר יכהן פאר בזאסלב. ובשנת תר"ע נבחר לאחד מחברי ועד הרבנים בבירת רוסיה, הסכמותיו לרוב בספרי מחברי זמננו מרוסיא, וחדושיו באו באיזה ספרים ומאספים לתורה, ובכ"י ספר בתשובות על אה"ע ובפרט ברירי ענוגות וגטין, והוא מגזע נדולי יוחסין מנברין של הגאון הגדול ר' ישראל חריף מסטנאוו.

חריף. הרב ר' חיים הכהן.

הרב הגאון החריף וחכם אבר"ק נריידונג (פודוליה) בהגאון ר' אליעזר הנ"ל, ולמעלה בקדש, נולד תרכ"ה. ונתחנך ע"י אביו הנג"י וא"ז הגאון משולם פייוויש וכעודנו צעיר קבל סמיכת הרה"נ ר' אלטער האבד"ק קאנסטאנטין כבן כ"א נתקבל לרב בטשימישליע (בסרביה) ואח"כ נקרא לכהן פאר במקום א"ז הגאון בנריידינג.

חרמון. הרב ר' יהודה.

מגדולי ישראל באפריקא. נתקבל כבן ח"י שנה לרב בתונים ויהי שמה קרוב לפ"ד שנה רב ואב"ד ונפטר בן ק"ד שנה בח' תמוז תרע"א, ואחרי מטתו נהדו כ' אלף איש מאחינו וכבוד נדול נעשה לו במותו, חבר ספרים רבים בשו"ת והלכה (ואני הדל לא זכיתי לראותם ולא אדע אם נדפסו או נשארו בכי"ק).

ט

מאבאק. הרב ר' שלמה יודא (ליב).

מגדולי אוץ הגר בימינו בתורה ובחסידות ראבד"ק סיגעט נ' שנה, בה"ר פסח צבי, מגדולי תלמידי הגאונים רי"ז טייטעלבוים ורא"ל הכהן, ובעודנו כבן כ' נבחר מרבו הגדי"י (שנתקבל לאב"ד בסיגעט) לראב"ד בבי"ד ויצא שמעו בעוצם התמרתו ופרישות דרכיו וחבר הרבה ספרים, ומהם נדפסו „ערך ש"י" נ"ח על או"ח יו"ד ואהע"ז (תרנ"ז—תרס"ט) ושו"ת „תשורת ש"י" ונפטר בקדושה י"ט טבת תרס"ח, ועל מצבתו שנעשתה בפקודתו לא בא כל תואר אך: „פ"נ שלמה יודא וכו'" ויסנור המרבר, ויצוה לבניו לבל יספידוהו (ואמנם הספד יקרא דשכבא הוא (סנהדרין מ"ו) ועי' במרן ביו"ד הלכות אבילות (סי' שד"ם סעי"ק י') אבל נראה דהיכא דמספידין ומבכין גם על התורה שאובדת כלי חמדה במות נדול הדור מפורסם בתודה ובמעשים טובים שאני. ומצינו (סנהדרין ס"ת) שדיע הכה בשרו עד זוב דמו ולא חש לשריטה (ויקרא י"ט) ועיי"ש בתוס' דמשום תורה קעביד וע"ע תוס' (יבמות ד' י"נ) ד"ה אמר דחמנא, ועי' ע"ז (דף י"א) שמת ר"נ הזקן ושרף עליו אונקלוס כו' ובמרן יו"ד (סי' ק"פ סעי"ז) והנאון ב„תשובה מאהבה"

תלמיד רבנו ה„נודע ביהודה" מביא בספרו ח"א (סי' קע"ד) שרבו הגאון נוב"י הספיד את הגאון „פני יהושע" נגד צואתו שלא להספידו והמיקל שלא לשמוע לו בזה לא תפסיד, ועי' בפ"ת ביו"ד שם ועי' במרן בחו"מ ה' אונאת ומקח טעות (סי' רנ"ג סעי' כ"ח) ובדברי הגאון בעל ערוך השלחן שם. ובזה"ז שאבדת גדול וצדיק אינה חוזרת במהרה והתעוררות ההספד אפשר שתביא לידי חזוק התורה והמצוה כראים הגאונים המקילים לסמוך עליהם).

טאוויאוו, ה"ר ישראל חיים.

פדגוג מומחה, חכם וסופר מצוין בדורנו, נולד בדרויא ביום כ' כסלו תרי"ח, ויקבל חנוך עברי וכללי ויעש היל בלמודי קדש וחול יחדו עד כי בהיותו נער בן י"א כבר היה לסופר ב„הלבנון". בשנת תרמ"ט החל לשלח פוליטניו ב„המליץ" אשר עשו לו שם בסגנונם ותכנם, בהוסד „הזמן" היה לחבר ההערכה ויחתום על רבים ממאמריו בו בשם „חבר המערכת", ספריו הפדגוגים „מורה הילדים" „עדן הילדים" „מורה הסגנון" „מבחר הספרות" ועוד שהופיעו ע"י „תושיה" נתפשטו לאלפים ויהיו לספרי שמוש ולמוד ברבים מבתה"ס העברים בארצות איריפה ואמריקה, מושבו ברינא.

טאמאשאוו. הרב ר' משה בנימין.

הרב הגאון החריף ומופלא בבקיאות ויראת ה' אוצרו בהר"ר יהושע סענדר מסלוצק, נולד בעיר זו ז' אדר תרל"ח ונתגדל מנעוריו בתורה ויראה בישיבות בעירו ובעודנו צעיר הראה אותות לטובה, ויתפרסם לעלוי בכשרונות נפשו הגדולים ובזכרונו הנעלה ובמדותיו התרומיות וירכש לובקיאות גדולה בש"ס ופוסקים ויצא לו שם כשם העלויים אשר בארץ, כבן י"ט בחרהו לחתן בעד בתו הגאון הגדול המפורסם מוהר"ר צבי יעקב אפפענהיים אבד"ק קעלם (פ. קאוונא), ואחרי נשאו לו אשה משנאו פרנסת הרבנות פתח לו בעיר מולדתו סלוצק (פלך מנסק) בית דפוס, ויתפרנס בכבוד, בשנה העברה (תרע"נ) בא לאמריקה וישתקע בנויארק ויפתח לו בית דפוס ברחוב הנרי, אשר ממנו למחיתו מוצא.

הרב הגאון הצעיר הזה עשה אזנים לתורה בהוציאו לאור, ביחד עם הגאון הגדול ר' איסר זלמן מלצר האב"ד בעירו (ע"ע), מאסף לתורה בשם „יגדיל תורה" אשר גדולי הרבנים ות"ח מפורסמים השתתפו בו, ובו באו רבים מחדושיו בחריפות ובקיאות, ובכ"י עוד ספרים רבים וחדושים יקרים בהלכה.

טוועלסקי. הרב ר' מרדכי דוד.

הגאון הגדול, מאור הגולה, חסידא ופרישא קדוש יאמר לו ומפורסם בארצות רוסיא פולין, אוסטריה ואשכנז בשם המ"מ מהורנאסטייפאליע, מיחידי הגדולים שבדורנו) שר התורה ונזר החסידות אין ערוך לעוצם תקפו בתורה שבנגלה ובנסתר ומי יתנה את מדותיו הטהורות, מגזע גדולי יוחסין צדיקים מוסדי עולם. נולד בליל ה' דחנכה שנת ת"ר ונתגדל ונתחנך בתורה בקדושה

ובחסידות על ברכי א"ז הרה"ג הקדוש מרן יעקב ישראל המ"מ דטשערקאססי, ובעודנו עול ימים הרבה חילו לאורייתא וירכוש לו בקיאות גדולה בש"ס ופוסקים ועם זה בספרי הקבלה וגדולי החסידים, והנהגותיו ודרכיו בקדש משכו אליהן לבב גדולים וחסידים ויתפרסם בשבו הטוב ושמעו הנדול הולך לפניו, ויבחרהו לחתן בעד בתו הגאון האדיר הקדוש מרן חיים האלבערשטאם מצאנז, ובהיותו לאיש היה למ"מ ואדמו"ר דהארנא־סטייפאליע (פ. קיוב) וינהרו אליו אלפי ישראל מגלילות פאדאליען, יבעססארא־ביען, וואהלינען, ליטא ופולין לדרוש בעצתו ולבקש ברכתו, כי ה' נתן חכמה בלבו ופיו ממלל רברבן ודבריו כדברי האורים, וגם נדולי הרבנים- פנו אליו בשאלות כדת מה לעשות בהלכתא גבירתא ובשמעתתי דבי מדרשא, והוא השיב בחריפות ובקיאות עצומה ויאיר עיני חכמים, יצאה נשמתו בקדושה וטהרה, מתת נשיקה ממש, בליל ב' דסלחות שנת תרס"נ, בהיותו בן ס"נ שנה! ורבבות אלפי ישראל בכל תפוצות הנולה בכו על מות רבן של ישראל הנערץ והנקדש, כי לקח אותו אלקים. נדפסו מהנאון הקדוש הזה שני ספרים בחייו, והם „שושנת העמקים" דרושים ופלפולים וס' „חבור לטהרה" על ה' נטלת ידים ומקואות ומרוב צדקתו וענותו הטהורה כסה שמו עליהם וכתב: „חברו אחד התלמידים" ואחרי פטירתו נדפסו מעט מתשובותיו אשר שם הראה נאונו בהלכה והוראה.

ארבעה בנים צדיקים ומפורסמים הניח אחריו נאון ישראל זה, וחמשה חתנים נדולי ישראל והם: הרב הנאון הצדיק ר' נחום זלמן שניאורסאן אבד"ק טשערקאססי (פ. קיוב), הרב הנאון הצדיק ר' שלום האלבערשטאם אבד"ק צאנז, תרב הנאון הצדיק ר' אלישע האלבערשטאם אבד"ק נארלציע, הרב הנאון הצדיק ר' חיים שניאורסאהן אבד"ק ראמני (פ. פולטבה) והרה"ג הצדיק ר' משה גוטערמאן רב בקיוב.

טויבער. הרב ר' ישראל איסרל.

הרב המאוה"נ המפורסם מו"צ דעיר חדש (באויסטרה) יותר מני שנה, צדיק ותמים ונפטר בן פ"א שנה ח"י תשרי תרס"ד וחבר „אזרח דענן" וספר „מקור ישראל" לתולדות הנאון בעל תה"ד' וחתנו הוא הרה"ג ר' דוד יהודא בוים.

טיקטינסקי. הרב ר' יצחק יעקב.

הה"ג המופלא מלא יראת ד'-מיקירי ירושלים, נולד בקלימאוויץ (פ. מוהילוב) לאביו הר"ר משה מנחם ביום הפור' תרמ"ד הסתופף בישיבת שומיאץ וליובאוויץ ויעש חיל בתורה ואח"כ בא לירושלם עה"ק והיה מתלמידי הישיבה „חיי עולם" שמה, כבן כ' נשא הה"ג לאשה את בת רבו הרב ר' יצחק קארפאטשעווסקי, תרע"ג בא לאמריקה וידפים -ספדו „עקבי יצחק" דרושים ומוסרים וחדושי הלכות, ובכ"י עוד ספרים. הרב הי"ו הנהו מנכדי הנאון הנ' ר' חיים שערשאווער.

טעלושקין. הרב ר' ניסן.

הרב הנאון החכם השלם ומפורסם

לתהלה אבד"ק דוקאר (פ. מינסק), נולד לאביו ר' משה יצחק ז"ל ולאמו חעסי' נ"ע. ט"ו שבט תרמ"א בבאברויסק נתחנך בתורה וחסידות ע"י הרב החסיר ר' אברהם בער ירמי'הס ובישיבת באברויסק ויהי נודע בהתמדתו, כבן י"ג בא לישיבת קארסון תחת השגחת הרב הגאון הצדיק והחכם ר' צבי הירש שלעז (ע"ע) ועם עוצם שקידתו בתלמוד וגפ"ת שקד גם בלמודים כוללים וירכוש לו ידיעת שפות רוסית ואשכנזית וצרפתית, כבן י"ז בא לישיבת סלוצק ויהי מטובי תלמידי הגאון הרידב"ז ז"ל, ואחרי שסמכהו הגאון ר' שמריהו נח שניאורסאן נשא בשנת תרס"ב לאשה בת הרב המאוה"ג הצדיק ר' משה צארנע הראב"ד דרוקאר, ובאותה שנה אחרי שנפטר חותנו זצ"ל נתקבל הרב הגאון הי"ו לראב"ד ולרב במקומו, ומאז ועד עתה ינהל עדתו בצדק וחסד ויפעול הרבה לתקנת עירו ובחשתדלותו נפתחה בעירו פקידות הפוסטה, ועוד, יהי ה' את הרב הגאון הצעיר הזה וירים קרנו בכבוד.

טענענבוים. הרב ר' מאיר.

גאון גדול ומופלא בחריפות אב"ד ור"מ דפוטנאק (הנר) נולד לאביו הגאון ר' יעקב האב"ד דשם בשנת תרי"ז וקבל תורה מאביו ז"ל בישיבות דארצו ובעודנו צעיר לימים סמכוהו גדולי הרבנים שמה לרב, ובכן כ"ה (תרמ"ב) נתקבל לרב בפוטעק, ומשם נקרא לכהן פאר בטארנא, ובאשר נפטר בשנת תרנ"ז אביו הג' זח"ל, (עי' ספרנו „דור רבניו וסופריו" ספר ששי צד 36 תולדתו) נבחר הגאון ר' מאיר לממלא מקומו, וטאז עד עתה עיניו פקוחות על עדתו כנהלה בחורה צדקה ומשפט, ושמו נודע לתהלה, נדפסו ממנו חרושים בספרי מר אביו שו"ת „נהרי אפרסמון" ו„לויח אור" ובכ"י הרבה ח"ת, והוא אחי הרה"ג ר' מנחם (הכא אחריו).

טענענבוים. הרב ר' מנחם.

הרב הגאון המהולל אבד"ק טארנא, נולד בשנת תרכ"ב והסתופף בישיבות ויהי רבו המובהק אביו הגאון בעל „נהרי אפרסמון", וכבן כ' נתקבל לאבד"ק פולעק ואחרי שרתו בקדש שמה ט' שנה נבחר לאבד"ק טארנא ואנפיה, באו הדושיו בספרי אביו זצ"ל, ובוילקט יוסף, הוא חתנו של הגאון מר דודו ר' שרגא צבי ז"ל בעל „נטע שורק".

טראצקי. הרב ר' דוב אליהו.

חכם וסופר בעיר יוריעווסקי באזאר (רוסיה) הבר ספרי הלצה שונים ומהם בלשון התלמוד וסגנונו.

טשרנוביץ. הרב ר' אלכסנדר זיסקינד

היה חתנו של הרב הגאון ר' שלמה דראזד הי"ו. רב ונדול בתורה וביראה משעביץ (פ. וויטעבסק) ונפטר בקיץ תרע"ג והוא אביהם של הרה"ג ר' חיים טשרנוביץ (המובא להלן מזה) והסופר מר שמואל טשרנוביץ.

טשרנוביץ. הרב ר' חיים.

הרב הגדול החכם והחוקר המפורסם בשם „רב־צעיר", נולד לאביו הרב הג"ל

בר"ח כסלו שנת תר"ל בעיר שעביז, נתחנך בישיבות ליטא ויקבל תורה מאת גדולי ישראל ויצטין בשקידתו ובבקרתו העזה מנעוריו, אחרי שלמד הרבה תלמוד ופוסקים סמכוהו גאוני קאוונא והגאון רשה"כ מווילנא, היה לרב ומו"צ שנים אחדות בחרסון. ואח"כ לר"מ באדעסא ועם זה נבחר, בשנת תרנ"ח נם למו"צ בעיר, ויעש לו שם בין־הרבנים המשכילים במאמריו בכתבי העת אשר חתם עליהם „רב צעיר" מיראתו מפני חמת הרבנים שלומי אמוני ישראל, וזה מקרוב יצא לאור ספרו „שעורים בתלמוד" (ח"א) לברר גופי הלכות התלמוד בנזקי ממון וגוף בדרך מדעית וסדר השתלשלותן של ההלכות ההן.

ו

יאנזור. הרב ר' אליעזר.

הרב הגאון השלם אוצר כל מרה טובה מו"צ בקלעצק, נולד לאביו הרה"ג רי"מ (הבא להלן) לערך תרל"ה וישמע לקח מאביו ויסתופף בישיבות ליטא ויצטין בהבנתו העמוקה ושקידתו ונועם מדותיו, כבן כ"ג נשא לאשה את בת מרן הגאון ר' שכום דובער הערינזאהן האבד"ק קלעצק ובשבתו על שלחן חותנו הרבה לשקוד בש"ס ופוסקים וימלא כרסו מהם ויסמכוהו גאוני ליטא. ואחרי מות מרן חותנו הג' זצ"ל נתקבל למו"צ במקומו. ביחד עם ניסו בנו של הגאון חותנו, הוא הרב הגאון החריף כליל חמודות מו"ה היים שמעון הי"ו, ובאו חדושי הרה"ג ר"א בח"ג משו"ת „היכלי שן" לחותנו הג' זצ"ל, והסכמתו על הס' „טללי אורות" למר ידידנו הגאון הגדול חוקר חריף ומעמיק מו"ה אברהם רעזניק הי"ו הגאב"ד דאסחאבאד (ע"ע).

יאזנור. הרב ר' יחיאל מיכל.

הרב הגאון הצדיק אב"ד בעיר וויזנא (גליל סלוצק) יותר משלשים שנה, היה מפורסם לת הלה בכל הגליל ומופלא בשקידתו הרבה בתורה ועבודה, עניו וצנוע, ומלא יראת ה', ונפטר זה איזה שנים, והוא אבי הרה"ג ר"א הנזכר.

יאנאווסקי. הרב ר' יעקב צבי.

רב וחכם תורני נדול ומבקר מפורסם נולד בשנת תר"י, ויתחנך בפינסק וירכוש לו בקיאות בתלמוד וספרי חכמת ישראל באביב ימיו, כבן ח"י סמכוהו כרב הגאונים רי"א מקאוונא, רב"מ מנאוואהרודאק, רי"א מסלאנים ורא"מ מפינסק ויפליאו בשבחו, אבל לא נשא הרב פניו אל הרבנות וישלח ידו במסחר ויקבע עתים לתורה, תרמ"ו בא לקיוב, ומשם החל לפרסם מאמריו הבקרותיים ב„המניד" „המליץ" „אוצר הספרות" „כנסת הגדולה" „כנסת ישראל" „בית־עקד" „הפלס" ועוד, ויתפרסם למבקר חרוץ (וגם הגאון אדר"ת זצ"ל צוה לפני מותו את בניו כי לא ידפיסו כתביו וחדושיו וכן חדושי אביו הג"ר בנימין טרם ישלחום להרה"ג הזה לבקרם ואת

אשר יעביר בקולמוס וישמיט לא יודפס) משנת תרנ"ח יגיד הרה"ג הזה שעור בתלמוד וגפ"ת בבהמ"ד הג' לסוחרים בקיוב, מגבד מאמרין הרבים בעתונים ובמאספים נדפסו ממנו המחברות: „הקוקות יהדלון" „מכת פירושים" „תחת השבט" ומקרוב הופיעה מחברתו „ציד רמיה" לבקר אחרי הירושלמי קדשים שיצא בימינו. ובכ"י חדושים רבים ומאמרי בקרת.

יונגרייז. הרב ר' אשר אנשיל הלוי. הרב הגאון המפורסם מגדולי יוחסין אבד"ק דיאנדאש (Gyogyos) (הגר), נולד לאביו הג"ר משה נתנטע (הבא להלן) בשנת תרל"ד ויסתופף בישיבות גדולות בארצו ויצטין בבקיאותו וחריפותו מנעוריו, כבן כ"ה נתקבל לאב"ד בדיאנדאש ושם ינהל מרעיתו במקל נועם בתורת אמת ומשפט צדק, באו חדושיו במאספים רבניים והו"ל ספרו אביו הג' ז'ל.

יונגרייז. הרב ר' משה. גאון מפורסם מופלא בצדקותיו, מגזע יוחסין אבד"ק קאשוי (הגר) ונפ' בשנת תרס"ז.

יונגרייז. הרב ר' משה נתנטע הלוי. גאון גדול חסידא ופרישא מגדולי ארץ הגר אבד"ק טיסופירעד, נולד לאביו הג"ר אנשיל אבד"ק טשנגר תקצ"ד, ויקבל תורה מאביו הג' ומגדולי מדינתו, ויתפרסם בגאונו בתורה ובמוסרו החודר שהשמיע במקהלות ויהי מעוז לדת, ותשובות השיב לרבנים מפורסמים נפ' כבן נ"ה ז"ך אלול תרמ"ט, ונדפסו ספריו „נייח נפשיה" „תורת משה" ושו"ת „מנוחת משה"

יורעוויץ. הרב ר' (צבי) הירש. הרב המאוה"ג צדיק וענין ומפורסם לתהלה הי' מורה ודין בקאלוואריע (פ. סובאלק) והוא אבי הרב הצדיק ר' משה יורעוויץ שנפטר בנויארק ביום ד' כ"ב אדר א' תר"ס והוספד בס' „בית מדרש שמואל" לידידנו הרה"ג ר' אברהם עבר הירשאוויץ, ושם מזכיר כי הרב ר' משה ז"ל הוא חותנו של הנכבד ונדיב מר בערנארד גוטמאן.

יעב"ץ. הר"ר יוסף מאיר. הרב המופלא והמפורסם מווארשא, זכה וזכה את הרבים בהעתקותיו ליהודית את המשניות, מדרש רבה ועין יעקב וחק לישראל ושו"ע אורח חיים, והאיר עיני אלפי אחינו דורשי דבר ה' (ושמעתי רבים מפקפקים בדבר העתקות ספרי הקודש לחול ובפרט ספרי דינים אולם מצאתי לחכם הרזים רבנו אלעזר פאפא בספרו „פלא יועץ" (אות ל' מערכת לעז) שהוא אומר: „הרוצה לזכות את ישראל ימלא ידו לכתוב סדרי תפלות וקצורי „דינים" ותוכחות מוסר השכל בלע"ז וזה יותר טוב מלהוציא ספרי פלפולים או דרושים אשר מונחים בקרן זויות ואין מועילים אלא לאחד מעיר ופעם ביובל אבל ספרי הלועזים יד רבים אנשים ונשים משמשת בהם. ויש אנשים ונשים שנפשם חשקה כדרוש אלקים שקצרה ידם מהבין (לה"ק)) ובכן הכותבים והמדפיסים ספרים ללועזים הן הם מזכים את הרבים.

יעלין. הרב ר' שלום אברהם יהודא
הרב הגדול המפורסם משעדליץ
חבר הספרים „מעין הברכות" „שיחתן של אבות" „וילקוט פליאות" ועוד.

יפה. הרב ר' יעקב.

הרב המאוה"נ המפורסם אבר"ק הייוערהיל, (מאסס.) באמריקה, מילידי העיר טירקאסלע (פ. קאוונא) ונתפרסם בילדותו בשם עלוי, והיה רב בעיר מולדתו ואח"כ דומ"צ בשקוד. ובבואו לאמריקה נתקבל לראב"ד בהייוערהיל ויכהן בה באמת וצדק י"ד שנים ונפטר ביום ד' ח' אלול תרע"ג בן ע"ח שנה.

יפה. הרב ר' ישראל יעקב הכהן.

הרב הגאון המפורסם חכם ורב פעלים, ראבד"ק מאנשעסטער, בהרב ר' אברהם, נולד בווילקומיר תרכ"ד. ויהי תלמיד לדודו הרה"ג ר' מענדל וואלק מו"צ מוואלקוביסק ולהגי רח"ל מסמאר־נאן והגר"י עליאסבערג והסתופף בין פרושי קובנה ויתפרסם בשם „עלוי" ובעודנו עול ימים סמכוהו הגר"א נאר־דאן ורצ"ה ראבינוביץ, וכבן כ"ג נתקבל לראבד"ק קהלת ישראל במאנשעסטער וייסד שמה ישיבה גדולה. ויהי מן הראשונים לאגודת הרבנים מרו"פ באנ־גליה, נדפסו ספריו „כנסת ישראל" ו„הדרת ישראל" בדרושים הלכות והדרונות, ובכ"י ספרים בשו"ת פלפולים ואגדות, הגאון המפורסם הזה, הנהו חתנו של הגרא"י הכהן בארוכאוו אבר"ק וואלקוביסק בעל „חבל יעקב" (ע"ט עיכ) וניסו של ידידנו הרב הגאון השכם מוהר"ר דובער הכהן אבד"ק מאלדין באמריקה.

יפה. הרב ר' שמעון פרץ הלוי.

הרה"נ המופלא צדיק ועניו, מילידי זאמוט ויהי חתנו של הגאון הצדיק ר' בן־ציון הכהן אבד"ק שקוד, ובא לזקנתו לאמריקה והאריך ימים בתורה ועבודה, חבר ס' „אמרי שפר" בדבר סימני הפרשיות שבתורה, ועלה לעיה"ק ונפ' שמה כבן ס"ה שנה, ביום ט"ו טבת תרע"א והוא אבי הגאון מוהר"ר ש"א הכהן אב"ד דבהמה"ג בנוירק (עי' תולדותיו בספרנו „הכמי ישראל באמרי־קא" אות י).

יפית. הרב ר' ברוך הלוי.

הרב הגדול המופלא החכם השלם מ"מ ושו"ב בעיר טנגרוג רוסיה, מגזע יוחסין ומנכדיו של הגאון ר' אהרן זאב אבד"ק נובואלכסנדרובסק, חבר הספרים אגרות שלום, קול בוכים, ובכ"י ספרים יקרים בשו"ת ודרושים, הרה"ג הזה הוא גם דרשן יקר ונעים ופיו מפיק מרגליות ועסקן גדול לטובת עדתו.

יעקבסאן. הרב ר' יוסף מאיר.

הרב המאוה"נ המפורסם לתהלה חכם ושלם ודרשן מפואר ומוכתר ביראה אבד"ק ניו בעדפארד (מאסס.) נולד בשנת תרמ"א בקאלנא (פ. קומזה) לאביו הריר ישעיהו יעקב (בהרב המופלג בתויי ר' חיים בער ז"ל). הסתופף בערי התורה ראדין, נאוואהרודאק ובקבוץ הגרח"ע בווילנא וירב חילו לאוריתא ויצטין בידיעתו הרחבה בש"ס ופוסקים וספרי חכמת ישראל, אחרי נשאו אשה ממשפחת

יוחסין שלאפאבערסקי מזאסלי, בא בשנת תרס"ד לאמריקה ויחקבל לרב ודרשן בעיר סיילעם מאסס. ובה כהן פאר שלש שנים ויתקן בה תקנות טובות וייסד הרבה חברות וצרכי העיר. משם נתקבל לראבר"ק ניו בעדפארד ויקדמוהו רבנים גדולים בברכות להתמנותו לרבנותו החדשה, וגם בעיר זו פעל הרבה לטובת העדה כי ברכו ה' בלשון צחה מדברת רמות, המושכת ומקרבת לבם של אחינו לקדשי עמנו ותורתו. בכ"י הרב הג' הי"ו חדושי תורה בפלפולים ודרושים יקרים שהוא מכינם לדפוס.

יאקובי. דר. אברהם בנוירק.

מנדולי חכמי הרפואה בדורנו, נולד בעיר Hartum באשכנז ביום 3 מאי 1830 למשפחה נכבדה ויקבל מתחלה חנוך נמנזי ואח"כ בא לבקר את האוניברסיתה אשר בנריעפסוואלד, ויקבל תאר דוקטור לרפואה בהיותו בן כ"א שנה, ויזכה באות הצמינות, בשנת 1853 בא לאמריקה וישתקע בנוירק ושמו יצא לתהלה וילך הלוך והתפרסם לגאון הרופאים במחלות פנימיות ותנתן עליו משרת פרופיסור לרפואה בהאונוברסיתה הנוירקית הנודעה בשם "Uuiversity of New York" ויכהן בה שנים רבות. בשנת 1903 בקונגרס ה„א־נטרנציונלי", הי"ג לרופאים שהיה במדריד, נבחר הרופא הנדול הזה לראש הועד הרפואי האמריקאי שהשתתף בקונגרס. ואשתקד (1913) נבחר לנשיא חברת הרופאים שבאמריקה (American Medical Association) באותה שנה בשמלאו לו שמונים שנה קבל מלגרמות של ברכה מנדולי הממשלה האמריקאית ומטובי חכמיה ורופאיה.

הספרים שחבר החכם הגדול הזה הם: 1) "Dentition and its Derangement" (1862) 2) "The Raising and Education of Abandened Children in Europe" (1870) 3) "Infant Diet" (1874) 4) "Diphteria"(1876) 5) "Therapeutics of Infancy and Childhood" (1878) 6) "Intestinal Deseases" (1880) והמה לעינים לנדולי חכמי הרפואה בימינו וביחוד לרופאי הילדים ומלבדם עוד כתב הרבה מאמרים מדצינים בהספר "Handbuch der Kinderkrankheiten" אשר לנערהארד.

יארמולאווסקי. הר"ר אלכסנדר סנדר.

הרה"ג המופלא בתורה וחכמה ויראת ה' מעשירי ישראל באמריקה ועסקן כללי נדול בנוירק, נולד בשנת תר"א בנראייעווע, ויסתופף מנעוריו בתורה ומדע ויקשב לקח בישיבת וולאזין, אחרי נשאו אשה היה לסוחר בשטרות, תרל"ב בא לאמריקה וישתקע בנוירק ויפתח ביוז־אוצר וילך וגדול בעושר וירב חילו ויהיו ידיו וכבולאל ולתורתו אמונה. ביתו משכן לתורה חכמה ותושיה וישחד מכספו לת"ח וישתתף בכל מוסדות הצדקה הרבים לאחינו באמריקה וחו"ל וביחוד לעניי א"י ונדוליה, ובשנוסדה בנוירק ע"י הרה"ח רב פעלים ומהולל בתשבחות דר. יהודה כיב מגנס ה„קהלה" היה הרה"נהזה מראשיה ומנהליה. ועם עוצם מסחריו לא עבר עליו יום בלי תורה ועבודה וצדקה, ויתפרסם בשמו

הטוב בכל תפוצות אחינו בארצות הברית אהוב למטה ונחמד למעלה, ונפ' בשיבה טובה בש"ק ט"ז סיון ובא כמנוחתו ח"י סיון תרע"ב ברוב עם ויספידוהו גדולי הרבנים בנוירק כי לא השאיר אחריו כמותו שלש אלה לו, תורה גדולה ויראה קדומה, והשאיר בנים עשירים ומשכילים, (ואני עני חזינא חביבותיה דהאי גברא רבא לבעלי תורה וכהשתעשע במילי דחסדאי וזמנא טובא כד הוי קאתינא לגביה אנא זעירא הריך שקי, והוא מטופל בעסקי אלפים ורבבות זה בא בכספו וזה בשטרו, זה בהקפתו וזה בתשלומו, והנה נהרו פניו ויקדימני לשלום ויפסק משאו ומתנו לשעה ולא שעה אל צלצולי התקפונים והדרישות ויבדחני בפתגמי דאורייתא ובציצין ופרחים באגדה ודבריו מה נעמו בהגיון ודעת עמוקה, ותיקר בעיניו תורה מזהב וכסף, ואמינא עליו מכריז ר' אלכסנדר מאן בעי חיי, ומחיב רוב עשירי ישראל, ולעד לעולם ינון שמו בספר החיים לגדולי עמנו וברוך יהיה זכרו לנצח!)

ירושלימסקי. הרב ר' יעקב משה. גאון מופלא וצדיק מפורסם בגלילות ליטא- בשם „הצדיק ממוש" בהרב ר' ישראל, נולד בשנת תקע"ט, נתגדל בתורה ובקדושה וטהרה מילדותו, ושקידתו בתורה הפליאה את לבב יודעיו ועברה כל גבול, היה אב"ד בסטאלאוויץ, ובשנת תרי"ז נתקבל לאבד"ק מוש (פ. מינסק) ויצא שמעו בערים ובסביבות וינהרו אליו להתברך והיה נודע לאיש המופת וגדול בנסתר, חבב את ארצנו הקדושה ותהי משאת נפשו אליה ונפ' שבע ימים ביום העשירי לחודש אדר תרל"ט במוש, וגדולי ישראל הספידוהו, (ומחתניו לוקחי בנותיו הם, הגאון הגדול העצום והצדיק המפורסם ר' יצחק יעקב ווארנאווסקי האב"ד על מקומו במוש בעל „חלק יעקב". והגאון הגדול המפורסם ר' אברהם יצחק הלוי ציממערמאן האבד"ק קרע־מענצוג (כעת). באו להגרי"מ ז"ל תשובות בס' בית דוד ונחלת דוד להגרד"ט ממינסק ובשו"ת „באר יצחק" להגריא"ס והוא אבי הגאון ר' ישראל יהונתן (הבא להלן) ובידו נשארו הרבה מח"ת בנגלה ובנסתר מכבוד אביו הגוצ"ל.

ירושלימסקי. הרב ר' ישראל יהונתן. גאון גדול כליל החכמה וצדיק מושל ביראה, אבד"ק איהומען (פלך מינסק) בהגה"צ רי"מ הנ"ל, נולד במוש תר"ך, וקבל תורה מאביו הגאון ובהיותו כבן י"ב עלה לעיה"ק ירושלים ת"ב ויסתופף שמה בישיבות ויעש חיל רב, ובשובו הוסיף חילו לאורייתא ויהי בקי בש"ס ופוסקים באביב ימיו ויסמכוהו גאוני רוסיא. אחרי נשאו לאשה את בת הגאון מרן הרידב"ז, בשנת תרנ"ב לאב"ד בארקא, ואחרי שרתו שמה בקדש בעשר שנים נתקבל לאבד"ק איהומען ושמה רועה אבן ישראל עד עתה והוא מפורסם בין גאוני רוסיא בעוצם בקיאותו חריפותו וצדקתו, והוא גאון מופלא רב מדעים וסופר נכבד, ובאו ממנו כמה מאמרים בה„כרם" להר"א אטלס וב„המליץ" ובמאספים רבניים.

הרב ר' יעקב טאוושונסקי.

הגאון הדרשן המופלא. סוע"ה חכם ושלם אבד"ק אסטרין, נולד לאביו המופלג הישר ונדיב הלב ר' שלמה ולאמו הצנועה מ' פריידא בעיר איישישאק תרל"ב, ויהי מתלמידיהם של נאוני-ר"מ בסלאבאדקא ווכאזין, ויסתופף גם בצלו של הנ"ר צבי הירש מה־יפית האב"ד דעירו, ויסמכהו רבו הגאון הזה ועוד גאונים, כבן כ"ב נשא לאשה את בת הגאון הצדיק וחסיד ר' יעקב צבי אבד' ק אסטרין ובשנת תרס"א נתקבל לאבד"ק נובידבור ואחרי שרתו שמה בקדש כחמש שנים נתקבל בשנת תרס"ו למלאות מקום חותנו הנזצ"ל באסטרין והוא מפורסם בסביבותיו ברוב נדלו בתורה ודרוש ונועם מדותיו ורצוי לכל יודעיו, הגאון הנעלה הזה חבר שני ספרי דרוש יקרים ונעלים בערכם והם „אמרי השכל" ו„אמרי יעקב" ובכ"י ס' „נוה יעקב" על חו"מ ו„פדות יעקב" על מגלת אסתר, ועוד.

ישרון. דר. גרשון (דזשארדז).

חכם וסופר ועסקן ציוני, מטובי משכילי ישראל בנוירק, נולד לאביו הר"ר חיים, ממשפחת יוחסין נדולה במינסק, תרכ' נ, ויקבל חנוך תורני והשכלי ועם למודי הקדש למד גם ידיעות כלליות ויצטין בכשרונותיו, תרמ"ב נכנס לביה"ס הנבוה "Emperator Techu. Uchil." במאסקווא, ויעבוד הרבה בעזרת חבריו אז י. מזא"ה ומ. אוסישקין ביסוד האנדה „בני ציון" הנודעה. מסבות שונות עזב את מולדתו בשנת תרמ"ז ויבא לאמריקה ויבקר את ביה"ס לרפואת השנים ויקבל אחרי עבור שנים אחדות תעודת דר. לדנטיסטרי ויקבע מושבו בנוירק ויתודע לאחד מרופאי השנים המעולים שבעיר, וישתתף ביסוד חברות ציונות רבות בנוירק במשאותיו אשר נשא לפרקים ובעזרתו החומרית, ויהי מן הראשונים לתמוך בידי חכמים וסופרים וביד כל מפעל עממי וצבורי.

הדר. י. כתב מאמרים שונים ברוסית בהשבועון הרוסי־עברי "Wos-chod" ובאנגלית כהעתון „טאנעבלאטט" „אידישע וועלט" (במחלקותיהם האנגליות) „מאקאביעען" „קאסמאפאליטאן" והעתיק לאנגלית ציוריו של הסופר הרוסי הנדול מ. נורקי "March of Man", "The Song of the storm petrel" "Mob" והעתקותיו זכו לשם: והעתקתו לספור „בימים ההם" של הסופר המפואר ר' יהודה שטיינבערג ז"ל תודפס בקרוב ע"י ההוצאה היהודית האמריקאית המפורסמה "The Jewish Publication Society of America" ובעברית מוכן אצלו לדפוס ספר מדעי הכולל חקירות בקרותיות בספר איוב.

החכם הנעלה הזה הנהו מנכדיו של הנאון הנדול, כליל החכמה פאר הדור הקדום מו"ה ישראל מיכל ישרון זצ"ל ממינסק (עי' ספרנו „רבני מינסק וחכמיה").

ישרון. הרב ר' יעקב מאיר.

הרב המאוה"נ צדיק וחכם מפורסם מנדולי יוחסין מו"צ בווארשא בזמנו של הנרדו'ב מייזלש, ונכדו של הנאון

המפורסם ר' חיים שצוצינער, נפטר בן ע"ז שנה בווארשא ביום י"ד שבט תרכ"ו ועל מצבתו חרות כי מאס בבצע ורדף שלום כל הימים והיה שקדן גדול.

יתום. הרב ר' מרדכי.

הרב הנאון חו"ב סוע"ה ומפולפל אב"ד דפעסטשאנקא, (פ. פורליה), נולד לאביו ה"ר בצלאל בשנת תרל"ד. ויקבל תורה בישיבות שונות וישמש גדולי הדור ויסמכוהו הגאונים ר' בנימין אריה הכהן מטשערנאוויץ ור' ליבוש לאנדא. תר"ס נתקבל לאב"ד דפעסטשאנקא, בכת"י מוכן לדפוס ס' „מאמר מרדכי" על הש"ס ושו"ע ושו"ת בהסכמת הגרי"מ הלוי בעל ערוך השלחן.

כ

כהנא־שפירא. הרב ר' אברהם דובער הכהן.

גאון גדול מטובי החריפים והמעמיקים בדורנו ומופלא בחכמה, מנוע קדש מחצבתו ונצר גאוני התורה ברוסיא, אב"ד ור"מ דקאוונא. נולד לאביו הגאון רבן של ישראל מרן שלמה זלמן סנדר הכהן (בנו של הרה"נ ר' יעקב בהג"ר משה הכהן מנעש־וויעז חתנו לוקח בתו של מרן רבנו חיים מוולאזין מגדולי תלמידי רבנו אליהו גאון ז"ל), בשנת תר"ל בוולאזין ומילדותו חזו בו גדולות, בבואו ללמוד בישיבה הק' דוולאזין התפרסם לעלוי מופלא בחריפותו העמוקה והניונו הנמרץ ויפליא גדולי הישיבה בחדושיו פלפוליו ועמק עיוניו, תרנ"ד בחרהו הגאון ריי"ל פערילמאן מד"א דמינסק (נודע בשם „הגדול") לחתן בעד בתו ויוסף בבית חותנו שקידתו ובקיאתו ויצא שמעו בגלילות ליטא לאחד מגדולי התורה, במינסק התעסק הרבה גם בלמוד לשונות ומדעים ותמצא כביר ידו חכמה ודעת. תרנ"ו נתקבל לאבד"ק סמאלעוויץ וינהל עדתו שמה כח"י שנים עד שבשנה זו הונף לשבת על כסאו של גאון עמנו בדור האחרון מרן רי"א ולהיות לאב"ד ראשי בעיר קאוונא המפוארה.

הגאון האדיר הזה חבר ס' „דבר אברהם" בשו"ת וחקירות בש"ס, ושם הראה גבורתו במלחמת התורה, והוא מלא חריפות עצומה ובקיאות נמרצה בהגיון ושקול דעת רחבה, ובכ"י עוד שו"ת ופסקים הרבה ודרושים נפלאים, כי מלא הוא ברכת ה' זו אגדה „ופיו ממלל רברבן ולוקח לב ונפיש במדברותיו הנעימות, וסופר מהיר בלשון למודים, יהי ה' אתו והיה לתפארת הדור ולכבוד חכמי התורה והמצוה.

כהנא־שפירא. הרב ר' חיים הכהן.

הרב הגאון הג' וחריף מופלא אבר"ק קוזניצא (פ. גרודנה), אחי הנראד"ב הנ"ל, נולד תרל"ד ויקבל תורתו מאביו הגנ"י ויצטין בכחות נפשו חגדולים מאביב ימיו, וירכש בקיאות בש"ס ופוסקים בעודנו צעיר. ויבחרהו לחתן בעד בתו הגביר הנעלה מר שמואל

משה גוריצקי מקאפציאווע, אחרי חתונתו הניד שעור בנפ"ת לפני תלמידים מקשיבים במינסק ויתפרסם לגאון וחריף, תרס"ז נתקבל בכבוד לאבד"ק קוזניצא וישם ישב על התורה ומשפט צדק, ובכ"י חבורים בשו"ת וחדושים על הרמב"ם ושו"ע ודרושים נעימים.

כהנא־שפירא. הרב ר' יהודה הכהן. הרב הגאון החריף אחיהם של הגאונים הנזכרים, וחתנו של הגאון האמתי החריף העצום ר' מאיר אטלאס הי"ו אבד"ק שאוועל.

כהנא־שפירא. הרב ר' יעקב הכהן. הרב הגאון חריפא ושנינא, וגדול בשלמות אחי הגאונים הנ"ל, וחתנו של הגביר המופלא בתורה וצדקה מו"ה אברהם יגל מפיעסק.

כהנא־שפירא. הרב ר' משה נתן. גאון מופלא צדיק וחסיד, אבד"ס קשונז והגליל, חבר ספר גדול ונכבד בשם, „שמן למאור" על ספר תהלים, ובו הראה כחו וגבורתו בתורה ומילי דחסדאי ואמרי יאה, והוא מלא רוח חכמה ותושיה, וי"ל לע"ע ממנו אך ב' חלקים עד קאפ' י"ט, והוא חותנו של הגאון הקדוש המפורסם ר' שמואל בהגאין רשכבה"ג מרן אברהם זצוק"ל אדמו"ר בסאכטשאב, ועל החלק השני באה הסכמת חתנו הגאון יצ"ו.

כהנא. הרב ר' יוסף אלימלך הכהן. גאון גדול ומובהק ומרביץ תורה אבד'ק זשאדאני (הגר) בהגאון ר' יצחק אייזיק אבד"ק ראסאנאוויץ, מנוע נדולי יוחסין ונצר גאונים מדורות קדומים, נולד תרכ"ו ויהי תלמיד מובהק להגאונים רח"צ מאנהיימער ור"ש נאנצפריעד ובעל כתב סופר וכאבי אמו הגאון ר' יצחק הלוי אבד"ק נאדי אידא. וכבן י"ז סמכוהו רבותיו, תרנ"ב נתקבל לאבד"ק זשאדאני (Hernadszadny) ושמה ינהל נ"כ ישיבה לגפ"ת ושמו לברכה ולתהלה, ובכ"י שו"ת „פני יוסף' ועוד חדושים באגדות ועל מסכתות שונות.

כהנא. הרב ר' שרגא הכהן. הרב הנדול ומופלא במדעים בהגאון רי"א מזשאדאני הנ"ל. הצטין מילדותו בחריפות שכלו ובעודנו נער בן י"נ שנה כבר נדפסו חדושיו ב„נטעי בחורים" בארצו, הסתופף בישיבת הגאון ר"י נרינוואלד בסאטמאר, ויקבל התרת הוראה כבן י"ד שנה, ויבוא בחד"ת את נדולי הרבנים במדינתו וחוצה לה, ויתפרסם לעלוי מופלא ונדפסו ממנו מאמרים והדושים ב„מחזיקי הדת" „אהל יצחק" ובספרים שונים נזכר לתהלה, והגאון הגדול חסיד וחכם מוהרצ"י מיכל־זאהן מכנהו בספרו „אהל נפתלי" בשם „הגאון סיני עוקר הרים", והוא אשכל הכפר, נברא דכולא ביה, אשרי יולדתו, בכ"י לערך י"ד ספרים במקצעות שונים בתורה וחכמה.

כהנא. הרב ר' חיים צבי הכהן. הרה"ג רב דבני רומניה בפילדלפיה באמריקה כ"ב שנה, היה עסקן נדול בצרכי העיר, ונפטר כבן שבעים בשנת תער"ב.

כהנאווסקי. הר"ר שמואל נחום. סופר ופדנוג מפורסם בווארשא,

נולד להורים ממשפחה כבודה בנעשוויעז ביום ב' מ"א תרט"ז (1056) ויתחנך אצל טובי המלמדים בעירו ובישיבות בליטא ובעודנו נער החל להעלות על הספר מאמרים, שירים ומליצות בשפ"ע ויחל לשלח מכתביו ב„המגיד" „המליץ" ועוד עתונים, משנת תרמ"ז ואילך באו ב„הצפירה" הרבה מספוריו ופיקוטניו, ונדפסו ממנו ספרים שונים חנוכיים שנתפשטו בבת"ס רבים ברוסיא.

כהן. הר"ר אפרים הכהן.

חכם ופרגוג ועסקן חנוכי גדול באה"ק, נולד בירושלים עיר הקדש בשנת תרכ"ד, ויהי מטובי תלמידי ישיבת „עץ חיים" שמה, ויירכש בו בקיאות במקרא במשנה ובמסכתות שונות בתלמוד בעודנו עול ימים, כבן ארבע עשרה בא לבקר את בית הספר למורים אשר בווירצבורג (אשכנז) ובנמרו חק למודיו יצא לאנגליה ויבקר את במדה"ר בלונדון. בשנת תרמ"ח שב לירושלים וימנה למנהל ביה"ס הנודע לעמיל שמה ויקדיש מעתותיו לעניני הצבור באה"ק בכלל וביחוד להטבת החינוך, ויעש בו שם משיסדו יהודי ברלין את ה„עזרה" נמנה מר כהן, מטעם מנהליה הראשים למפקח עליון על בתי ספריה באה"ק. והוא איש חי רב פעלים ונכבד בעדת אל בתוככי ירושלים. (וקול ענות שמענו מקרוביו מדברים,—בבן יקיר שהורתו ולידתו בקדושת הארץ — רתת, כי שנה את טעמו לשבח וכי היה בעצה נגד השלטת שפת קדש בהטכניקום שבחיפה ובאסכולא התיכונית שלפניו, נגד דעת המקום והקהל וגדולי המורים בארץ אבות שיצאו להגן על נפשה של אומתנו ויכריתו אכל מפיהם ומפי עולליהם בקראם שביתה ויכך אחרי המותרים המתקשטים בנצות אחרים הרוצים בקב „זרים" יותר מט' קבין שלהם שבאו בעקיפין להכריח בקבלות מרותה של השפה האשכנזית להיותה עקרית בבית המדרש לחכמה שעמלו בו בונינו, ויגדל הרעש ויצאו עוררין לקראת מעשה לסתור זה וימחאו בפניהם חכמי הדור, ומי מלל לאפרים כזאת? וכי זוטר מאי דאמרו רבנן מאורות עינינו שלא ננאלו ישראל אלא בשביל שלא שנו את לשונם (ויק"ר פ' ל"ב) והקבועים בא"י ומדברים בלה"ק הרי הם בני עוה"ב (עי' ירושלמי שבת פ"א), ומה טוב חלקם של לוחמי תחית שפתנו! ממזכי הרבים יהיו דעבדי דלא תשתכח תורה מישראל, ובני יהודה המקפידים על לשונם תורתם מתקימת בידם (עירובין דף נ"נ), והוא רחום ישיב בנים לגבולות הקדש ושב ורפא להם.

כהן. הרב ר' גרשון.

נאון מפורסם צדיק וחסיד ויושב בישיבה בעיר גדולה של חכמים וסופרים מינסק דליטא בימי הגאונים ר' גרשון תנחום ר' אריה הומענער והגדול זצ"ל, היה מופלא בחריפותו והתמדתו ומדותיו הטהורות, ונפטר כבן שבעים ואחת ביום כ"ג מבת תר"ן, ויספידו לו גדולי הרבנים במינסק.

כהן. הרב ר' יוסף חיים.

הרב המאוה"ג מחכמי ירושלם בימינו, ומילידי מוגאדור במארקי, בה"ר

יהודה ז"ל, חבר ספר „מנחת כהן" בכללי ההלכות עפ"י סדר א"ב, והוא מלא בקיאות ונדולי הזמן מפליאים בשבחו, ונדפס בעיה"ק בשנת תע"ר.

כהן. הר"ר משה הכהן (אייזענ־שטאדט) מקלעצק. הרב שארנו ז"ל, פאר השלמים רב חסדים ורב להושיע, שלשלת יוחסי כהונה, ומפורסם לתהלה, פרנס ומנהיג בעדתו, ויהי משביל מופלא דורש אלקים, וביתו ועד לחכמים ופתוח לרוחה לכל נדכה וקשי לב, וינמול מובות לדורשים רבים, היה קורא בתורה מצוין וש"ץ- נעים זמירות, נפטר בן ס"ו שנה ביום כ"א תמוז שנת תרנ"ט במינסק, וקבר חוצב לו בשכונת הנאונים ר' נרשון תנחום, רי"ל פרלמן (הנדול) ור' אריה הומענער.

אביו היה הרב המהולל פרנס ומנהיג דקלעצק הר"ר צבי הירש הכהן, בהרב הנדול המפורסם ר' מיכאל הכהן שמצד אמם התייחסו להנאונים אור חדש ומרן אא"ז ר' מאיר אייזענשטאדט בעל „פנים מאירות" (עי' ס' דעת קדושים) ואחיו היו: הנבירים יראי ה' ומופלני תורה מו"ה עקיבא הכהן, והרב הצדיק ר' שלמה זלמן הכהן, ור' שלמה אלעזר הכהן, ור' חיים ליב הכהן.

כהן. הרב ר' נח יהודה הכהן. הרב הנדול מופלא בחכמה וצדיק בדרכיו מעיר שערשאוו (פ. חוראדנא) בהר"ר מרדכי, היה נפלא בתורתו ובתהלוכותיו בקדש, מנדולי תלמידי הנאון הצדיק האדמו"ר ר' מנחם מענדל מקאצק, ויהי אהובם של הנאונים ריוד"ב מבריסק ורב"צ שטערנפעלד מביעלסק, התעסק נ"כ בהכמות למודיות ובחכמת הרפואה, ונפמר בן ע"ד שנה ביום ז' אייר תרס"ט, וקבר חוצב לו אצל הרה"נ המפורסם הצדיק ר' משה זצ"ל (ומעשה רב ספרו לי מהרב הנ' החסיד הזה, כי אחרי שחדל להיות מלמד תורה בשכר התפרנס בהיותו מושך בקרון ומביא סחורות הלוך ונסוע, ויהי בבואו פ"א במלון בדרך במלבושי העגלונים ועטוף באדרת שער בחרף, נגשה אליו בעלת המלון ותשאלהו שאלה באו"ה, ויורה הרה"נ ז"ל ההוראה, ויתפלאו האורחים אשר נמצאו שמה בבית עלְ ה„עגלון" מורה הוראות), הרה"נ זצ"ל השאיר בנים ברוכי ה' בם יראת השם וחסד נפנשו והם: הנביר הנכבד רב חסדים ונדיב לב מוהר"ר מרדכי יצחק קאהן הי"ו והנביר היקר מוהר"ר בינוש קאהן והנביר המשביל השלם מר קדיש קאהן בברוקלין, והמה מוקירי תורה ודעת ותומכים בהן.

כהן. הרב ר' צבי הירש הכהן. הרב המאוה"נ רב תהלות ורב פעלים, חכם ושלם ודרשן מופלא אבד"ק מאנ־טרעאל (קנדה), נולד למשפחת יוחסין בכפר בודאוויץ גליל ווילקאווישק (פלד סובלק) בשנת תרכ"נ, אמו נ"ע היא ממשפחת הנאונים ר' איסר ממעזריטש ור' ניסן שפירא מווילקאווישק, ואביו המופלג וירא ה' ה"ר חיים הכהן (בן הרה"נ המפורסם בצדקתו ר' יהודא בודאוויצער) חנכהו בעצמו בתורה ויראה

וישלחהו אח"כ להסתופף בישיבות המפורסמות דוואזין ווילנא, ויעש חיל בתלמוד וגפ"ת ועם שקידתו בהלכה ופוסקים התעסק גם בטובי ספרי הדרוש והמחקר, אח"כ נשא לו אשה ממשפחת יוחסין פירשט, ויקבל סמיכות הגאון מרן ריוב"ז אשר הרבה להללו ולהפליגו, משנת תר"ן, זה קרוב לחצי יובל שנים, אשר הרב הגאון הזה, נושא משרת רב ואב"ד בעיר נדולה לאלהים מאנטרעאל ויתקן שמה הרבה חקנות גדולות לחזק הדת והיהדות, כי ברכו ה' בלשון למודים מדברת רמות ונשגבות ורב כחו בפיו להשיב נדחי ישראל לגבולות הקדש, ובהתעוררותו נוסדו בעירו וסביבותיה חברות ש"ס שונות, ובתי תלמוד תורה, וידו פתוחה לכל דורש ומבקש עזרה, ובפרט לת"ח המבקרים מקומו, והוא חבר פועל לאגודת הרבנים תאורתודוקסים באמריקה, עושה ומעשה ושמו נודע לתהלה בין טובי הרבנים באה"ב. יהי ד' עמו

כהן־ברנשטיין. דר. יעקב הכהן.

עסקן ציוני נדול ומפורסם מגדולי משכילי אחינו ברוסיה, נולד בקישינוב בשנת תרי"ט (1859) ויתחנך בלמודים עבריים וכללים ואחרי גמרו למודיו בהנמנזיום בעירו בא להאוניברסיטה ביוריעוו ותהי שמה עבודתו הלאומיות הראשונה ביסדו אגדת סטודנטים עברים ללמוד חכמת ישראל וספרתו, ואחרי שקבל תעודת דוקטור לרפואה וישתקע בעיר מולדתו יסד בה בתים למלאכה ושעורי ערב בעד הפועלים העברים, כשהחלה תנועת הישוב היה הדר. כ"ב לאחד ממחזיקיה בסביבתו ובשזרחה הציוניות המדינית נמסר אליה הדר. בכל חום לבבו וישתדל בהפצתה הרבה ובקונגרס הראשון נבחר לחבר הועה"פ הנדול וייסד את מרכז הפוסטה שהרים את מצבה של הציוניות ויהי לה ליסוד נדול ויועיל לחתפתחותה ברוסיה, אחרי הרעמים הקישינובים עקר הדר. את דירתו לחרקוב ויהי לראש האופוזיציה של ציוני המזרח נגד הציוניות המדינית וייסד „אספת חרקוב" הידועה שהביאה להתקוממות נגד שלטונו היחידי של הדר. הרצל ז"ל, מחבתו הנדולה לארצנו הקדושה יצא (בשנת 1907) לא"י ויהי לרופא במושבות גליל התחתון, אולם מסבות שונות שב לרוסיא ויחזור לעבודתו הלאומית. במלאת בשנת תרע"א שלשים שנה לעבודתו הצבורית חגנה קהלת ישראל בקישינוב את החג ברוב פאר והדר. ונדולי העסקנים העברים ברכו את העסקן הנדול ליובלו זה בברכות מאליפות.

כ"ץ. הרב ר' בן־ציון הכהן.

הרה"ג חריף ומעמיק ומפורסם בנליות בוקובינה, צעיר ורב חילו לאוריתא ופלפולא חריפתא, ויראה כחו וגבורתו בספרו „ירושלים דדהבא" בענינים עמוקים בש"ס ונדולי ארצו מפליאים בשבחו.

כ"ץ. הר"ר בן־ציון הכהן.

רב תורני נדול מחכמי ישראל ברוסיא בדורנו, עורך „הזמן" בוילנה, נולד לאביו הרב הגאון הצדיק ר' אברהם

צבי הכהן האבד"ק דוינ בשנת תרל"ה ויסתופף בישיבות ליטה ויתפרסם בנערותו בשם ה„עכוי מדוינ" כי מופלא היה בשקידתו הרבה ובזכרונו העצום ובאביב ימיו כבר רכש לו בקיאות ברוב התלמוד וגדולי תפוסקים, ויצא לו שם נדול בנלילות ליטא במאמריו התורניים שהחל לפרסם בעתונים „המליץ" ו„הצפירה" ובספריו שחבר „אור נגה על שמי התלמוד" ו„מזקנים אתבונן", (ואין דעת רבים מהרבנים הנדולים מסכמת עם ספריו כי להקל יצאו במקום שהחמירו חכמים). תר"ס יסד את העתון „הזמן" בפטרבורג בירת רוסיה ואח"כ העתיקו ל„וילנה" ויהי לעתון יומי נדול, חבר עוד ספרים ויכתוב מאמרים שונים בחכמת ישראל וקורות היהודים, ובש"ז נשא לו אשה חכמה ומוכתרת בתואר דר. מרת שרה למשפחת הרכבי המפוארה.

כ"ץ. הרב ר' ראובן הכהן.

הרב הנאון הנ' סוע'ה חכם ושלם ומפורסם לתהלה אבד"ק אמדור. נולד לאביו המופלג וי"א ר' שמשון הכהן בעיר אלשאן (פ. ווילנא) ביום אדר"ח אייר תר"מ, ויחזו בו מכיריו נדולות ונצורות מילדותו. למד בישיבות מיר, ראדין, סכא־ באדקא, קאוונא, סלוצק, ווילנא, ויתפרסם בשם „דער אלשאנער עלוי". כבן כ"נ בחרהו לחתן בעד בתו הנאון הנדול שלשלת היוחסין ר' אברהם יצחק משכיל איתן האבד"ק חאסלאוויטש וישב על שלחן חותנו הנאון ויוסף חילו לאוריתא ויסמבוהו נאוני רוסיא, תרס"ה נתקבל לבקשת נכבדי ישראל בסעכיב לאב"ד שמה ויכהן שמה פאר ארבע שנים ובשנת תרס"ט לוקח אחר כבוד לעיר העתיקה אמרור המפורסמה בנאוניה הרבנים מדור דור—לאב"ד בה ושמה ינהל עדת ישראל בתורת אמת ומשפט צדק, בכ"י הנאון הנ' הזה נמצאים ח"ת רבים וביחוד ספר „דגל ראובן" הכולל שו"ת וחקרי הלבות בסוניות עמוקות ב"ש"ס.

כשראי. הרב ר' צבי הירש.

הרב החכם וסופר ומטיף מופלא ומפורסם בימינו מעיר מ'שערקאסטי (פ קיוב), נולד בחדש מ"ח „תרכ"ה בעיר קובאווא מחוז אומן (פ. הנ"ל) למד בחדרים ויצטין בכישרונותיו ויהי בנערותו חברו של החכם הנדול והחוקר ר' מיכח יוסף דר. ברדיטשעווסקי הי"ו, אחרי חתונתו היה לסוחר ובאבדו כספו בעסקיו היה לרשן ומטיף לציון ולקדשי עמנו ויעבור בתפוצות ישראל וגם בארצות קוקז בנפות הים הכספי והאזובי וממסעיו פרסם מכתביו ע"ד הארצות האל וביחוד ממצב אחינו שמה, ב„המליץ" „הצפירה" ועוד, וזה מקרוב עזב ההטפה והנביר הנדיב והחכם ר"ז פערסיץ ממאסקווא ספחהו למנהל מסהרו אשר בטשרקאסי, מהרהיח הזה נדפסו: „בן נרני" (ברדיטשוב תרנ"ז) „משא דומה" (קראקא תרס"ז) „ממלכות אורט" (אדיסה תרע"ב) ובכ"י הרבה דרשות ומאמרי מדע מוכנים לדפוס.

ל

לאנדוי. הרב דר. יהודה ליב.

הרה"ג החכם והסופר מנדולי הרבנים באפריקה בדורנו, נולד בזאלאז־טשיע למשפחת יוחסין המתיחסת להגאונים נוב"י והח"צ בשנת תרכ"ו. ויקשב לקח מאביו הרה"ג ר' משה יששכר ויבא אח"ז לבמרה"ר בווין. ויסמכהו הגאון ר' ישראל ראטה והרה"ח דר. אריה שוואַרץ ובזמן קצר נתעטר גם בתואר דר. לפלוסופיה מהאוניברסיתה הווינית. תרס"א קבלתהו עדה נדולה במנשסתר לרבה ומטיפה ויתפרסם לתהלה בדרשותיו הנעלות ובעבודתו הכללית ואחרי עבור שנתים ימים בחרוהו לרב טובי אחינו אשר ביאהנים־בורג ומאז עומד על משמרתו הכבודה להטיב ולהועיל לעדתו עשה ומעשה ורב פעלים לחזוק התורה והחכמה העברית. נדפסו ממנו מאמרים ב„מהזיקי הדת" (בעודנו נער בן י"ג שנה) ב„נגה הירח" ושירים במאספים שונים ויצאו לאור שיריו גם בספרים מיוחדים, ובכ"י הרבה מאמרים בתורה ומדע.

לובעצקי. הדב ר' חיים בהר"ר ברוך.

הרב הגאון הג' חריף ומופלא בבקיאות האב"ד ברעזיצא (פ. וויטעבסק) ומקודם אבד"ק קאבאלניקא גליל ווילנא, חבר ספר יקר ונעלה בשם „תוספות חיים" בחקירות עמוקות והערות בחריפות ובקיאות בש"ס ופוסקים בהסכמות נדולי הדור מוהר"פ שפירא ומוהרח"ה סאראַ־וויציג ומוהרי"ל נאַרדאן הי"ו, ונדפס בווילנא תער"ב.

לוברסקי. הר"ר אברהם אליהו בנוירק.

חכם ועסקן לאומי מטובי משכילי דורנו, ונצר נאונים וצדיקים מנדולי יוחסין, נולד ביום ו' תשרי תר"כ בעיר בלטא (פ. פודוליה) אביו הר"ר שמואל אליעזר היה דור רביעי להנאון הצדיק ר' דוד מלובאר (שממנו נשתרבב שם משפחתו לוברסקי, שהוא, (ה"ר דוד) היה דור חמישי לבתו של מרן המהרש"א ואחד מקרוביו של חנאון הנדול ר' אפרים זלמן מרגליות מבראדי, שהיה נ"כ מנכדיו של הנ"ר דוד). ויהי אחד מבני העליה המעטים שבו נתקימו תורה ונדולה חסידות ונדיבות במקום אחד ועם עסקיו המרובים במסחר יערות, הקדיש תמיד שעות רבות בכל יום ללמודי נפ"ת וחסידות, ויהי מופלא בנדבת לבבו ויראתו את אלקים ואמו הצנועה ונדיבת הלב המפורסמת בצדקותיה מרת רחל, היתה נם כן ממשפחת האפרתים, והמה האצילו מרוחם על בנם האהוב וידריכוהו ברוך אבותם בתורה ועבודת ה', ויתנוהו ע"י המלמדים היותר מובחרים בעיר ויעש הנער חיל בלמודים, ובטרם מלאו לו עשר שנים הובילהו אביו, המופלג וחסיד לרבו הנדול הרב הקדוש ר' דוד מטאל־נא להשפיע מרוחו הטהורה על הילד וכברכו בברכת צדיקים, ויוסף הנער לשקוד על דלתי התורה ותיראה ויבוא

לשמע לקח מהרב הגדול המופלא ר' ליב סקריוואזער ויקן לו שם בכשרונות נפשו בשכלו הזך, כבן ט"ז השיאוהו הוריו לאשה את בתו השניה של הרב המפורסם ר' אברהם יהושע העשיל האדמו"ר מטיברויב (פ. פודוליה) מבני בניהם של הרה"ק מאפטא והרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב, (שבתו של הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל הבכירה היתה נשואה להאדמו"ר הק' ר' ברוך מאיר ז"ל מעיר אזאראניץ) ואחרי נשואיו שלח ידו במסחר וירא חיים של עושר אצילות וכבוד, כבן כ' החל ביחד עם מסהרו להתעסק גם בספרות והשכלה ויקרא טובי ספרי חכמי ישראל עתונים וירחונים וירכש לו בקיאות בתנ"ך וידיעת שפ"ע וימשוך בשבט סופרים. תרמ"ז העתיק את מושבו לאדיסה לרגלי סחר העצים שלו, ויתודע אל חכמי העיר כהדר. שוואבאכער מל"ל ועוד ותדבק נפש חכמי ישראל שמה בנפש האברך הצעיר, וביותר התרועע עם החכם מר אשר גינצבערג, שבא אף הוא באותו זמן להשתקע באדיסה ויתקשרו בעבותות אהבה, וישפיע ל. על זה האדם הגדול הנסתר בטבעו הצנוע והנחבא אל הכלים לצאת בגלוי ולהתודע בקהל, ובהשפעתו והשפעת רעיו כתב מר ג. ל„המליץ" את מאמרו הראשון „לא זו הדרך!" שהטיל רעש גדול בין לאומינו ושבשבילו היה „אחד העם" לאחד מגדולי סופרי ישראל בימינו, עם החכם ג. ואחוזת מרעיו טובי חו"צ בעת הזאת התעסק מר ל. גם ביסוד „אגדת בני משה" הידועה, ויהי מן הראשונים לעזוד להאר"ז כיסוד ה„ועד לתמיכת עובדי אדמה ובעלי מלאכה בסוריא ופלשתינא". בשנת תרנ"ד, בשיסד הנדיב הגדול ר' קלונימוס זאב וויסאצקי ז"ל סניף לבית מסחרו של טהעא באדיסה, קבל רקז"וו את ל. המשכיל הלאומי הצעיר ורב הכשרון לאחד ממנהלי המסחר ומפקחיו הראשים בעיר החוף ויעמוד ל. על משמרתו ויעש גדולות להפרחת בית המסחר להפרצתו ולגדולו בנפות וגליות שונות בארצו, ותהי גם רבה השפעתו הרוחנית על אדונו הנדיב והלאומי ועל חתנו הג' המשכיל ר"י צייטלין שהיה ראש הבית. לקבל כבית מסחרו רבים ממשכילי אחינו, ויהי ל. למליץ לפני הרק"ז בער צעירים רבים מאחינו בעלי כשרונות נעלים אשר עזרם ויתמכם בכסף ויכלכלם במחסוריהם בלמדם בהאוניברסיטות עדי הניעם למטרותיהם השונות ועדי נמרם חקי למודיהם הנפרדים, וביחוד השפיע ל. על הרק"ז ועל ר' יוסף צייטלין ליסוד „השכח" והסבום הנדול שהקדיש לטובת הוצאת „אנציקלופריה עברית". תרס"ד בא ה' ל. לאמריקה ויהי לראש בית־המסחר של „וויסאצקי עט קאמפ." בארצות הברית, אשר שכלל ויעזור להרחבת המסחר בהמדינות המאחדות, והוא לוקח חלק נכבד בעבודת הצבור ומשתתף בכחו והונו לכל דבר טוב ומועיל בעמנו וביחוד לטובת הישוב בארצנו הקדושה והתחיה הלאומית ושמו נודע לברכה ולתהלה בין אחינו באמריקה.

החכם הנכבד הזה בכל מעשיו הטובים התרחק תמיד מן המשרות והנשיאות ויבחר יותר לעבוד, עבודת עמו בתור איש חיל פשוט, בבואו לאמריקה הכריהו אותו ראשי הציונים להמנות בין חברי הועד של ה„פעדעריישאן אף אמעריקאן זייאניסטס" ונדולי אחינו ה„אשכנזים" בנויורק בחרוהו לאחד הדירקטורים בהמוסד הנדול „דהי עדי־קיישאנאל עלליאנס" (והוא היה היהודי הרוסי הראשון שנבחר לדירקטור בו) אבל כדרכו שלא ילך בנדולות. מצא לו החכם הנעלה שעות־כשר ויתפטר מכל הכבוד של הנבאות והרמנות.

מר. ל. כתב בעלומיו מאמרים ופילוטונים שונים ב„המליץ" בכנויים נפרדים ונדפס מכתבו ב„השלה" בשמו הנלוי, ותחת ידו נמצאים מכתבים מרוב החכמים והסופרים העסקנים שבדור שנשא ונתן עמהם בשאלות לאומיות וציוניות, ויכילו אוצרות מלאים כל יקר לתולדות התנועה העממית והתחיה העברית בנולה, (ומי יתן והוציאם אורה לתועלת הרבים!)

החכם ל. קים מצות ישא"י נם בנופו, בהיות ה' עמו ויצליח מעט בעסקיו, עלה מיד ציונה ויקנה לו אחוזה במושבה „רחובות" אשר הושיב עליה את בנו הצעיר לעבדה ולשמרה, יהי ה' את בנינו בונינו!

לוין. הרב דר. שמריהו הלוי.

הרב החכם המפורסם, כביר הפעלים הלאומים ועובד עבודת העם נערץ, מנדולי ישראל בדורנו, וחבר של הועה"פ הציוני המצומצם נולד בעיר מצער בליטא, באלול תרכ"ז, למשפחת יוחסין עשירה ויתנדל בתורה ומדע, ויצטין מילדותו בבשרונותיו המופלאים ויעש חיל בתלמוד והשכלת ישראל ועמים, כבן ט"ז היה לתלמיד ביה"ס הריאלי במינסק ובנמרו אותו נסע לברלין, וישמע לקח בבהמ"ד הנבוה לחכמת היהדות ומשם בא לבקר את האוניברסיטה הקניגסברנית ויקבל תואר דר. לפלוסו־פיה וישב לרוסיה, ויבחר לרב מטעם הרשות מתחלה בעיר הפלך נראדנא ואח"כ ביקטרינסלב, ומשם נתמנה לרב ורועה עדת ישראל בוילנה, הקהלה היותר נדולה שבליטא, ויתפרסם במעשיו הטובים לעמו אשר אהב ויבחרוהו אחינו מנלילות ליטא לחבר הדומה הקסרית ברוסיה האדירה, וירב הרה"ח הי"ו לכחום בעד אחיו במועצת הממלכה וירם נס עמו ברמה, ובמדברותיו הלוקחות לב הסב לב רבים מחברי הדומה הנוצרים לאהבת עמנו ולהשתדלות לטובתו.

הרב ל. הוא נם אחד הפועלים הציוניים היותר נדולים ונמרצים שבזמן, מאז הופיעה הציוניות עבד להפצתה במסירות נפש, ויבקר פעמים נם את ארצות הברית, וברוב ערי ישראל הנדולות באמריקה שעבר בהן נחל כבוד ויקר רב ואלפים מאחינו נהרו למשמע מדברותיו שעוררו תנועה עממית חזקה ויכבדהו בראיון ב„בית הלבן" בושינגטון מי שהיה אז נשיא הארץ האוהב היהודי והחכם הכביר William H. Taft וישוחח אתו כחצי שעה, באמריקה אסף

החכם הזה חברים ממיליונרי היהודים למוסד הפוליטכניקום העברי שבחיפה, ויהי אחד מחלוצי הלוחמים להננת שפת עבר שתהיה לעקרית במוסד הלאומי הגדול הזה, בארצנו הקדושה, יהי ה' את העובד עבודת הקדש הזה, ויעלו לציון מושיעים רבים כמהו! באו מהרה"ח היו מאמרים רבים בעתונים ומאספים עברים, ונדפסו ממנו גם ספרים מיוחדים.

לוי. הרב ר' יוסף צבי הלוי.

נאון מפורסם חריף עצום ומופלא בבקיאות וצדיק מושל ביראה מנדולי ישראל באה"ק בימינו וראב"ד דעיה"ק יפו, נולד לאביו הר"ר אברהם הלוי ולאמו הצנועה חיה רייזא בסלאבארקא ויסתופף מנעוריו בתורה ויראה ויבוא לאה"ק בעודנו נער ומשם גלה למקום תורה ויצא לחו"ל לעיר מולדתו סקא־ באדקא, ויעש חיל רב כי חננו ה' בכשרונתו הרוח נעלים ויצטין בשקידתו ובשובו ליפו בחרהו הנ' צדיק ומקובל ר' נפתלי הירץ הלוי האב"ד ביפו לחתן בעד בתו הישרה הינדא וישב בצל חותנו הנאון ויורה וידין ויתפרסם לתהלה, וזה שנים אחדות שנבחר הנאון מוהרי"צ לראב"ד בעיה"ק זו, בב"ד של הנאון החוקר רא"ה קוק, חבר הספרים: א) „בכורי ציון" ב) „הוראות שעה" נ) „טיב קידושין" ובהם הראה חילו ורב נבורתיה בפלפול וסברא, והלכה ברורה ובקיאותו הנדולה בש"ס ופוסקים.

לונץ. הר"ר אברהם משה.

הרב הנדול בתורה ובמדע, מחכמי ירושלים בדורנו, נולד בישנת תרט"ו בקובנה להורים ממשפחת יוחסין, בן י"נ עלה ירושלימה ויכנס לישיבת „עץ חיים" ויקבל תורה מהנה"נ רמ"נ כהנא ויצטין בכשרונותיו הנדולים ובהתמדתו בתורה ויגברחילים בש"ס וחכ מת ישראל, ויכתוב מאמרים בעתונים עברים. תרנ"ה החל להו"ל את ה„לוח א"י" לשנים, כישנתים אח"כ הו"ל „אוצר ספרות א"י" בישנת תרס"ה החל להו"ל את ה„ירושלמי" עם באור קצר וקל עפ"י כ"י שבלונדון ורומא וי"ל ע"ע מס' ברכות. פאה, ודמאי.

הרב הנדול הזה העשיר בעשר רב את ספרות ישראל באה"ק. וספריו האירו עיני רבים מחכמי הזמן החוקרים בקדמוניות ארץ הצבי, והוא סני נהורא ויוצר המאורות יאיר אור חדש על בני ציון המסולאים.

לונץ. הרב ר' אליהו משה.

הרב הנ' צדיק וחסיד מנדולי יוחסין בכתוב על שער ספרו „פרחי אליהו" שחבר על הדרונות בש"ס שנדפס בעיה"ק ירושלים, היה שנים רבות אבד"ק פעטערסאן אשר באמריקא ועלה זה כארבע שנים לעיה"ק תובב"א, ושמה מסתופף בחצרות יה ויקדיש עתותיו לתורה ועבודה, הוא חשוך בנים, ובכ"י עוד כמה ספרים יקרים בהלכה ואנדה מוכנים לדפום, שנותיו לערך נ"ה. (ואני הצעיר זכיתי לקבל בישבתי בנויארק את פני הרה"ג והצדיק הזה בביתי וצדקתו ותומתו מכריזות מבחוץ ונהניתי לאורו כחצי שעה, אשרי יולדתו).

לוריא. הרב ר' מרדכי.

הרב הגדול מחכמי ירושלים בדורנו חבר ספר „ציון במשפט" הכולל ציונים ומ"מ בשו"ת ופוסקים בחו"מ אשר לא באו בספר פ"ת, ונדפסו בעיה"ק ירושלים תער"ב, בהסכמת הגר"ח ברלין, עם קצת חדושי הרב המחבר, (ובהקדמת הם' העיר הרב בהערה גדולה כי המחבר בעיל שמואל „פלורינטין" הוא לפי דעת חכמי ספרד ההיים הי"ו לא אותו „פלורינטין" המוזכר בתורת הקנאות, והוא היה גדול בתורה וגם ביראה).

לוריא. הר"ר חיים.

מנדיבי ישראל במינסק דליטא ומגדולי יוחסין, היה ירא וחרד לדבר ה' ויתמוך בידי לומדי תורה ויהי מנשיאי קהלת ישרון בעירו הגדולה, והאריך ימים ונפ' כבן ע"ה במינסק, וכבוד גדול נעשה לו במותו.

לוריא. הר"ר צבי יעקב.

ממשכילי ישראל בנוירק ועסקן צבורי גדול, נולד בדווינסק לאביו ה"ר יצחק, ירא אלקים ומופלג וסוחר, ולאמו הצדקנית ורבת החסד מ' חיה—בשנת תרל"א ויהי מתלמידי הג"ר יעקב בורי־כוב אב"ד ור"מ אז בקופישאק (ע"ע) וירכוש לו בקיאות ופלפול בסדרי נזיקין ונשים ויחדש גם חדושים, כבן י"ד בא לווילנא ויתעסק בהשכלה ויקמוד שפ"ע ורקדוקה והשפות רוסית, אשכנזית וצרפתית, משם בא לחברת הפרושים בקאוונא, ויהי תלמידם של הגאונים רי"מ מסלאבאדקא והגר"י ראבינאוויץ (אב"ד דפאניוועזש בעת) ויעש חיל בש"ס ופוסקים, כבן כ' נשא אשה משכנת ממשפחה עשירה ויהי לסוחר וכאשר לא הצליח בעסקיו בא בשנת תרס"א לאמריקה, וישתקע בנוירק, ויפתח בי"ס עברי בן ט' מחלקות ויוציא לאור גם השבועון „התקוה". תרס"ה יסד את „גן הילדים" בנוירק במטרה לחנך את הילדים העברים ושל דלת העם—שאין באפשריות הוריהם מפאת מצבם החומרי לפקח עליהם — מבני שלש עד שש ברוח עברי דתי, לבל ילכדו ברשת ה„מיסיון" הפרושה לרגלם, ויפעול הר"ר כ. גדולות במוסד הנעלה הזה, בלוית הנכבדים ר' יהודה ליב גורדון, ר' משה דאנאי, ר' ל. כהן, דר. נ. שעכטער, ר' פסח פעלדמאן וה"ר שמחה ביאלאסטאצקי ז"ל, באותה שנה התעסק ה"ר כ. הרבה ביסוד חברת „תומכי שבת" להגן בפני שמירת השבת ויו"ל לתכלית זו ביחד את הרב דר. ד. דרכמן את הירחון „שבת—זשורנאל".

ליבאוויץ. הרב ר' ברוך דוב.

גאון אמתי חריף ומעמיק ומופלא בבקיאות וצדיק מפורסם מנדולי הדור בימינו אב"ד ור"מ ראשי בסלאבאדקא ב„כנסת בית יצחק", נולד בסלוצק תר"ל, ואביו הרב המופלג ר' שמואל דוד חנכהו מילדותו בתלמוד וגפ"ת, ויקן לו הנער שם עלוי בעודנו בן עשר שנים, כבן י"ג כבר הגיד שעור בתלמוד בבהמ"ד הגדול בעירו, אח"כ בא ללמוד בישיבת וולאזין ורבנו הגאון מאור הגולה מרן חיים הלוי הי"ו למד אתו בתור תלמיד חבר ויהי לנס בישיבה רמה זו בעמק

חריפותו ונדל בקיאותו בתלמוד וראשונים. כבן י"ט נשא לאשה את בת הרב הגאון ר' נח ראבינאוויץ האב"ד דטימקאוויץ (ואח"כ בשאדווא) בעל „תולרות נח", אבל מפני חסידותו שעלתה למעלה ראש לא יכלה בת הרב לגור את בעלה ויתגרשו, ויקחהו להתן בעד בתו המהוללה הגאון הגדול ר' אברהם יצחק ציממערמאן אבד"ק הלוסק, וכשנבחר חותני הגאון רא"י, בשנת תרנ"ד, לאבד"ק קרעמענצוג, נתקבל הוא תחתיו לאבד"ק הלוסק. וישמש שמה בקדש שנים אחדות, וינהג ישיבה בבהמ"ד דהלוסק ומשם הונף על לראב"ד ור"מ ראשי בסלאבאדקא, ומרבין תורה בישראל ומאות תלמידים חריפים ובקיאים מקצוי רוסיה, ינהרו לשמע לקחו הזך ולקבל תורתו. הגאון הגדול הזה מצוין בענותו ונועם מרותו, כרע כאח יתנהג את תלמידיו ויש אשר מלחמו הדל יאכיל לתלמידיו אהובי נפשו ומכספו יעניקם, מפורסם הוא בהתנגדותו העזה לציונות ומהזיק בשימת רבו מאור הגולה, מרן חיים הלוי וחבריו הגאונים.

ליבוי. הרב ר' ישראל.

הרב הגאון צדיק חסיד וחכם ראבדיק סטארודוב (פ. מאהילוב) נולד בהלוסק (פ. מינסק) לאביו הרה"ג ר' שניאור יעקב (שהיה ר"ט בישיבת חרה"נ הצדיק ר' הלל פאריצער בבובריוסק) בשנת תר"ט, אחרי שאביו הרב מת עליו בהיותו בן שבע קבל הנער תורה מאחיו הר"ר אברהם סוסניצר ויתודע כי לגדולות נוצר ועם שקידתו העמוקה בתלמוד התעסק במסתרים בספרי השכלה וחכמת ישראל, כבן ט"ז כבר בקי היה בש"ס וידע להורות ולדון ויתארוהו נאוני רוסיא בתוארים „גאון" ו„עלוי" ובשנת הי"ז לחייו נשא אשה ממשפחה עשירה בסטארודוב, ויבחר בה לראש הרבנים והמוצי"ם ויבוא בשו"ת עם נאוני ארצו וחו"ל ויתפרסם ברוב גדלו בתלמוד ופוסקים ויצטין בבחו להתירא, ותהי תורת ה' שעשועיו ויתמיד בח בחשכה כאורה מתוך לחץ ודחק, כי רבים בעירו קמו עליו וידריכוהו מנוחה ויסבל רעב ומחסר ויוסיפו בני עולה לענותו וינרשוהו מהסתפח בבהמ"ד הגדול במקומו ששם הרבין תורה והשמיע לקחו הנעים, וישא ויסבול ויקבל יסוריו באהבה, שמע חרפתו ולא השיב, כי במקום גדולתו בתורה שם גם ענוותנותו וצדקתו הרבה, נפטר בורשה, בבואו להתרפאות שמה, ביום ועש"ק כ"ח אדר שני תר"ע, וכבוד נעשה לו במותו. וישאיר בנים מופלגי תורה ומצוינים בהשכלה, והם: הר"ר יהושע העשיל, ה"ר שניאור, ה"ר צבי ומר שמואל ובת אחת משכלת. (ורחימאי דנפשאי אשכל הכפר, חכם וסופר, המשכיל המעולה מפז יסלא מר י. נ. בובובניקוב הי"ו הודיענו כי פאר ישראל זה, השאיר פרי קדש הלולים אלפי גליונות בתשובות בד"ח שו"ע וספר גדול בשם „שארית ישראל" על הרקח לר"א מגרמיזא, והלואי זכו כתבי קדש אלה לאור הדפוס להגדיל תורה ולהאדירה).

לעוו. הרב ר' חיים יצחק.
הרה"ג המופלא והדרשן המהולל ומעוטר במדות חכמים בהמופלג בתורה ויראה ר' דוב דוד מוואלקאוויסק, נולד בעיר זו ה' כסלו תרמ"ז, וישמע לקח בנפ"ת בישיבת הגאון ר' ישראל אברהם שמואל דיסקין האב"ד דוואלקאוויסק (בעל שו"ת „לבני בנימין") ובישיבת הרה"ג ר' פייטיל ר"מ ברווינאי, ויעש חיל רב בתלמוד ופוסקים, אחרי נשאו אשה מדרעטשין היה שמה לדרשן ומשם נתקבל לרב ומ"מ בבתמ"ד המפואר „עין יעקב" אשר בוואלקאוויסק עיר מולדתו והמונים נהרו לשמוע ממנו דבר ה' ואמרי יאה בתוכחת מוסר זדעת, בש"ז (תרע"ד) בא לאמריקה ונתקבל לרב ודרשן בבהמ"ד דאנשי ראדושקאוויץ אשר בבראנזוויל אצל נויארק, בכי הרה"נ הנעלה הי"ן נמצאים דרושים שונים בפרשיות התורה ומועדים שמובנים לדפוס.

ליפאוו. הרב ר' שלמה צבי בר שמעון. מר אבא זקני (אבי אמי מורתי הצנועה תחיה לאורך ימים). הרב הגדול חסידא ופרישא למד ולימד הרבה והרביץ תורה בין תלמידים, מילידי ויטעבסק ומתלמידי מרן הגאון בעל צמח צדק ונתגדל בנגלה ובנסתר ויהי עובד ה' בשמחה רבה ובזריזות כחסידים הראשונים, וחכמתו האירה פניו הדומים לפני שמש בהלה, פרי הלולים נחמד, משכמו ומעלה גבה ונשא, צדיק כארז בלבנון ורואהו אומר ברקאי, יצאה נשמתו בקדושה וטהרה כבנשיקה ממש ביום י"ט אדר תרל"ט והוא כבן ס"ח שנה בוואלינצא בקרבת דווינסק, והשאיר בן יחיד עובד את ה' מאהבה ויראה צדיק ועניו עולת הסדש תמה מר דודי הרב ר" שניאור זלמן חיים הי"ו.

(ומפרשת גדולת מר רב אא"ז זיע"א שמעינא זימני סובא כפי מר רב חסידא איש צדיק ומקובל ומופלג בזקנה הרב ר' ברוך מרדכי זצ"ל, אשר התאבק בעפר רגלי אא"ז הרב זצ"ל בכל ימי התארחו בבית מר אבא ז"ל בחדש תשרי תרל"ה בעיר מולדתי קלעצק המלאה חכמי תורה ויראי ה', והפליאו בהפלאת גדולים וצדיקים יחידי סגלה, וגדולי העיר ותורניה קבלוהו ברוב פאר והדרת חכמים, ובשמחת התורה נתכבד בבהמ"ד הג' להקפה ראשונה ביחד את הגאון הגרול, צדיק יסוד עולם מו"ר אליהו הלוי האב"ד אז בקלעצק (מחותנו של רבנו הגדול תפארת הדור מרן חיים הלוי סאלאוויציג אבד"ק בריסק) וישמחו וירקדו יחדו לכבוד התורה ויכבדו הגאון האב"ד מאד ויתנה תקף תהלתו לפני הקהל הקדוש.

ונהירנא כד הוינא טליא ובתוך ספרי מר אבא נ"ע ראיתי מגלות ספר ואגרות שלומים ומשפחה מהרב אא"ז זצ"ל ונכתבו בלשון זהורית ממולאים פתגמין קדישין ומתובלין במלין דרבנן אמרי יאה בשפה לנאמנים ברורה באותיות דקות מן הדקות ככתבים מוזהירים, אשרי עין ראתם, וחבל שנאבדו בשלטולים קשים למדינת הים).

ליפמאן. הרב ר' משה צמח.
הרב הגדול בתורה ודרשן נעלה אבד"ק פאסייק (פ. ניו דזוירסי) נולד למשפחה נכבדה בלאצקעווע (פ.

קאוונא) נ' תמוז תרכ"ו, ויצטיין בכשרונותיו מילדותו, ובבן עשר היה לתלמיד להאב"ד דעירו הגאון המפורסם ר אברהם הורוויץ שחזה בו עתידות גדולות, ממנו בא ללמוד נפ"ת בישיבות שונות ברוסיא, ויעש היל רב בתלמוד פוסקים, אחרי נשאו לו אשה מבויסק שמש בהוראה את הגאון הגדול והצדיק המפורסם מרן מרדכי עליאסבערג האב"ד, ויסמכהו הגאון לרב בהתרת חכמים מצוינת שבה הפליאו בגדל תורתו ויראתו הטהורה, תרנ"ד נקרא להיות לראב"ד דפאסייק וזה בעשרים שנה אשר ישרת בקדש בעיר זו, ויעש הרבה לתקנותיה ביסדו בה חברות לתורה וצדקות, ושמו נכבד ומהלל בעיר וסביבותיה, בב"י הרבה חדושים בנפ"ת ודרושים יקרים, ובאו קצת מחדושיו ב„המאסף" מירושלים.

ליפשיץ. הר"ר יהודה יודיל.

רב וחכם עשיר ונדיב מנעשוויעז בימי הגאונים ר' יהושע ראבינאוויץ ור' אליעזר ליפמאן שערשעווסקי, עסק רוב ימיו בתורה ובצרכי העדה ויהי נודע לתהלה בכל הסביבה, ונזכר חדוש בשמו בסוף הספר „שירת משה" על שה"ש להרה"ג הדרשן החכם ר' משה הי"ו ווילנעציק מטאמאשפאל (חתנו של הרב הגאון ר' אלעזר משה היילינמאן, מנדולי נעשוויעז), ונפטר זקן ושבע ימים קרוב לפ' שנה.

לנדא. הרב ר' ישראל.

גאון וחריף מגדולי ישראל ברוסיא בדורנו, ומחושבי קיוב, שלשלת היוחסין (בנו של הרה"ג החסיד ר' יהודא לנדא מבראדי (בהגר"א לנדא בעל „יד המלך") שנפטר בבראדי כ"ד שבט תרמ"א) חבר ס' נדול באיכות וכמות „נפש חיה" בפלפולים חריפים ונעימים למזכרת בתו חיה שרה נ"ע שנקטפה בדמי ימיה, ובהקדמת הס' מבכה הגאון תמרורים למות חמדתו ומזכיר סדר יחשו הרב, והוא אחי הרב הגאון הזריף הנעלה בעל זכרון אליעזר על מס' שקלים.

לעווינשטיין. הר"ר יואל דוד הלוי. המזמר והמנגן המהולל בכל ארצות רוסיא ופולין, (בהר"ר צבי חכוי ש"ץ דוויכנא) נתגדל בתורה ויהי מופלא ביראת ה' ובעודנו צעיר נתקבל לש"ץ ראשי בבהכ"נ הגדול דווילנא ויפליא לבב שומעיו בנעים זמירותיו ובשפכו שיחו לפני אדון כל ויצא שמעו לתהלה וכברכה, ויתפרסם בשם „דער ווילנער בעל־ביתיל" ונפטר כבן ל"ג בלא בנים בשנת תרי"ד והזכירו אחיו הרב בעל „נפש הנר" (הבא להלן) בהקדמתו.

לעווינשטיין. הר"ר מרדכי הלוי.

רב תורני חכם ושלם, ש"ץ בליבאוא (קורלנד) חבר ספר גדול ונכבד בשם „נפש הנר" באור על התרגום אונקלוס הנר, עם הקדמה ומבוא נכבד ונדפס בו' חלקים (בפיעטר־קוב ובילנריא תרס"ו—ע"ב) עם הסכמות גדולי הדור, והוא מלא דברי טעם וחן, והאריך ימים והפלינ בזקנה והיו ימיו קרוב לצ"ג שנה, ואור זרוע לצדיק כי לא כהתה עינו ונפ' בהאי שתא (תרע"ד).

לעווין־עפשטיין. הר"ר אליהו זאב הלוי בנוירק.

חכם ורב מדעים, מגדולי העסקנים הלאומיים בדורנוומן המשפחות המיוחסות בישראל, נצר מנזע נאונים חסידים עשירים ואנשי מעשה, נולד בוויקא־ווישק (פ. סובלק) ביום כ"ב תמוז שנת תרכ"ג, אביו הרב הג' הצדיק ר' שמואל הלוי, שהיה בן אחר בן דור שביעי לרבנו שמואל אליעזר הלוי (המהרש"א) ואמו למשפחת רוקח המפוארה. חנכו את בנם בתורה ומדע מילדותו, ויצטין הנער בלמודיו השונים בנפ"ת שפ"ע ודקדוקה ובלמודי החול, ובעודנו עול ימים בא לישיבת וולאזין הנדולה ויקבל תורת רבותיו הנאונים, בני משפחתו, מרן הנצי"ב וחתנו הג"ר רפאל שפירא ועם שקידתו בנפ"ת החעסק נם בלמודים בוללים וירכש לו ידיעות השפות עברית רוסית אשכנזית וצרפתית, אח"כ למד נם באשכנז, תרמ"ד נשא לו אשה ממשפחת פיינבערג העשירה, אשר במעמעל, מרת יהודית, אשה משכלת ומלומדת. ויתי למנהל את בית מסחר הספרים „האחים לעווין־עפשטיין" בוואר־שא, שבעבודתו וזריזותו היה בקרב הימים לאחד מבתי המסחר הנעלים והוצאות כפרים עברים הכי נדולים ויותר חשובים באירופה, ובשהחלה תנועת הישוב הארצי־ישראלי היה החכם הצעיר והלאומי הנלבב הזה לאחד ממעריציה היותר נדולים ויעש רבות לטובת הפצת הרעיון ברוסיא. בשנת תר"ן עלה ארצה הקודש ויהי ראש וראשון לבוניה ומיסדיה של המושבה „רחובות" וייסד נם אנודת „מנוחה ונחלה" ויתמנה אח"כ מטעם ראשי חנהנת הישוב בא"י למנהלה ופקידה של המושבה, בשבתו באה"ק הרבה לעשות נם לטובת החנוך העברי שמה, ובעמלו נוסד ביה"ס העברי הראשון ביפו, שנתמנה אח"כ לנזברו. אחרי עבודתו הלאומית הנמרצה בא"י כעשר שנים שב בשנת תר"ם לרוסיא ויעבור ערים נדולות שונות באירופה ויתראה את טובי אחינו ועשיריהם שמה, -וביחוד את אחינו הנדול „הנדיב הידוע" ברון אדמונד ראטהשילד בפאריז, ויפעול עליהם ביסוד החברה האקציונרית בשם „כרמל", אשר בזמן קצר הצליחה לרומם את פרי ארצנו לנאון ועם זה לבסס בחזקה את עמדת מאות אחינו עובדי אדמת הקדש בארץ הצבי בפתחה בערים נדולות באירופה בתי מסחר לממכר יינות ארץ ישראל המשובחים שיצא טיבן לתהלה ע"י נדולי רופאי התבל בזמננו, שמצאו בהם ברכה מרובה ותועלת נדולה לבריאות, ויזכו נם לאותות זהב בתערוכות פאריז, ווין, והאמבורג, בשנת תרס"א בא לאמריקה במטרה לפתוח נם בה שוק ליינות א"י, ובשקידתו הצליח חפצו בידו, ותנתן עליו משרת פקיד־ראש של הסניף האמריקאי לחברת „כרמל", ולרנלי משרתו השתקע בנוירק, ויהי בעיר נדולה ומאוכלסה עברים זו (כן ירבו) לאחד העסקנים הלאומיים היותר פזורים ונמרצים ויעש הרבה להפצת הרעיון הלאומי ולעורר

לתמיכת הישוב היהודי בפלשתינה את הישרדות השונות מאחינו, והוא לקח חלק בראש גם בשארי עניני הצבור העברי, משתתף בכחו והונו לכל דבר מועיל לעמו, תורתו ושפתו ושמו נכבד ומהולל.

החכם רב הפעלים הזה היה גם מן המיסדים הראשונים של החברה הספרותית הנדולה „אחיאסף" בורשה, ובאו, ממנו מאמרים בעתונים עברים שונים ובה„אוטאעמאנציפאציאן" נדפסו מאמרין „Die Wiedergewinnung unseres Bodens" „Der Neunte Ab in Jerusalem" ונדפסה מחברתו המיוחדה ל„תולדות המושבה רחובות", ותח"י חבילות חבילות מכתבים כתובים בידי חכמי הדור ורבי הלאומים האוצרים חומר רב לקורות הישוב הפלשתיני ותולדות התחיה העממית בישראל.

חתנו של הח. היו"ר, הוא הרב החכם המפואר והמטיף תנודע לתהלה דר. אברהם משה הערשמאן רב ומטיף לקהלת ישראל בדעטראיט, (מיש), אחד מטובי הרבנים והיותר מפורסמים באמריקה, מנדולי תלמידיו של הרה"ח פרופיסור שלמה שעכטער הי"ו.

לעוויצקי. הרב ר' יעקב.

הרב הנאון סוע"ה חכם וכליל השלמות אבד"ק איוואנקאוו (פ. קיוב), נולד בעיר זו לאביו הרה"ג ר' מרדכי דוב (הבא להלן) בליל יוה"כ תרמ"ה, מילדותו הצטין בכשרונות מופלאים, ובהתמדה עזה, כבן י"ג מת עליו אביו ומכהיני העיר אשר ראו ברכה מרובה בנער הצעיר הסבימנ שלא למנות אב"ד בעיר ולשמור את הרבנות ער שיתנדל בנו של רבם לתורה וימלא מקומו, ואז בא ללמוד מהרב המאוה"ג החריף ר' אברהם שלויפמאן ויעש חיל רב בנפ"ת, ממנו בא לישיבת מירה המפורסמה והנאון הר"ט מרנרא"ב קמאי יצ"ו כבדהו ויחבבהו בגלל התמדתו והצטינותו וכשעזב את הישיבה נתן על ידו הנאון מכתב שבו אומר: „כי עתיד הוא לאיתעביד לאילנא רברבי וברצות ה' יהיה לתפארת לישראל", ממירה בא להסתופף בקבוץ המוסריים בנאווגרודאק ויסמכוהו שמה גאוני ליטא ורוסיא ויהללוהו בנדל תורתו, בחריפותו ובקיאותו הרבה בתלמוד והפוסקים הראשונים והאחרונים, תרס"ו בא בברית הנשואין, ובמוצאי שבת הה„קראה" (אויף רופ־פוננם) חגישו לו נכבדי העיר כתב רבנות חתום מכל הבע"ב וראשיהם, ומאז עומר הוא לשרת בקדש על משמרת אביו ז"ל, ושמו לברכה ולחהלה לאהבה ולכבוד בעיר ובסביבה, כי מסובל הוא במרות הרחמים והחנינה, משתתף בצרות אחיו ותומך בידי עניים, ענותן בהלל, ואינו מביר טובה ונדולה לעצמו.

הרב הנאון המצוין הזה, חבר ספרים שונים והמה בכ"י ונדפסו ממנו הדושים ב„שערי תורה" שהיו לו בהם שיח ושיג עם רבים מנדולי הדור, וב„המאסף" הירושלמי בא קונטרסו הנדול והיקר „חלק יעקב", ובו הראה כחו הרב בתריפות ובקיאות בפלפול

וסברא, והוא גם מסור לרעיון ישוב א"י וחבת ארה"ק, וסופר מהיר בשפת קדשנו, יהי ה' עם הנאון הצעיר בשנים ואב בתורה וחכמה הזה!

לעוויצקי. הרב ר' מרדכי דוב. הרב הנאון המפורסם צדיק ונשגב, האבד"ק איוואנאווקא (פ. קיוב) היה מגדולי הרבנים ומפורסם לתהלה בגליות קיוב ופאדאלי'ן, ונפטר בשם טוב בשנת תרנ"ח, בהיותו כבן ששים ושבע שנה, והניח אחריו חדושים ותשובות על אהע"ז, ומלאים חריפות ובקיאות, (והוא אבי הרה"ג ר' יעקב הי"ו).

לעוועבערג. הרב ר' יהודה העשיל הלוי. הרב הגאון המופלא רב פעלים לתורה ולתעודה כליל השלמות ואוצר היראה והמדות אבד"ק דזורסי סיטי (פ. ניו דזורסי) באמריקה הצפונית, מיליזי העיר פילטען בקורלאנד ושם ראה אור החיים בשנת תרמ"ה, אביו המופלג וי"א מו"ה צבי הלוי ואמו הצנועה מרת חיה נאכע חנכו את בנם האהוב בתורה ומצוה ביראה ומוסר מיכדותו, ויצטין הנער מאביב ימיו בכשרונות מופלאים ובנועם מדותיו ותהלוכותיו שמשכו אליהן את לבב יודעיו ומכיריו, ביחוד הצטין בהתמדתו בתורה ובשקידתו הרבה בלמודי הקדש ובעודנו עול ימים מאד כבר רכש לו בקיאות גדולה בסדרי הש"ס נזיקין ונשים עם מפרשיהם, אח"כ היה לתלמיד למרן הגאון האמתי ציסו"ע ר' זלמן סנדר כהנא שפירא האבד"ק מאלטש (ועתה הנאבד"ק קריניק) וממנו בא להסתופף בישיבה הק' אשר בסלא־בארקא המפורסמה ושמה עשה כילות כימים להסתופף בצלה של תורה ולהתלונן בהלכתא גבירתא ויוסף לשקוד בש"ס ופוסקים ויעש היל רב ויתפרסם לתהלה בישיבה הגדולה ההיא, ועם התעסקו בעמקי סוגיות הש"ס והפוסקים הקדיש מעתותיו שעות קבועות ביום גם ללמודי המוסר והמדות, ספרי היראים והחרדים בדרך אשר התוה מאור הגולה חכם הרזים ועין ישראל מרן הגאון ר"י סאלאנטער; כבן כ"א נשא אשה ממשפחה כבודה מעיר ווינדאווע ואז שם כל מעינו בלמוד ההלכות והדינים להלכה למעשה ויקבל סמיכת הגאון הר"מ דסלאבאדקא וסמיכת הגאון ר' זאב וואלף אברך האבד"ק מאזיק (ע"ע באות א') והגאון ר' אהרן הכהן וואלקין וינסה כחו גם בדרוש וידרוש ויטיף ברבים וימצאו דבריו חן ויפיקו רצון השומעים, בשנת תר"ע בא לאמריקה ובזמן קצר אחרי בואו שמו בו עינם לטובה, ראשי אלופי אחינו אשר בקהלת דזורסי סיטי ובחרוהו לאביד בעירם, בשבתו בעיר זו תקן הרבה תקנות לחזוק התורה והדת, וייסד שעורים שונים ללמודי הגמרא והמשניות ואגדות שונות למעשה הצדקה והחסד, ויקן לו שם טוב בעיר ובסביבה ויתפרסם לטוב במדותיו התרומיות ויראתו הטהורה את ה'.

הרב הגאון המצוין הזה הנהו אחד מהרבנים היותר נדולים ומפורסמים באמריקה, כי איש חי הוא וכביר עליות נשגבות מטיף מצוין וה' נתן לו לשון למודים מדברת נדולות ודבריו חוצבים

להבות אש קדש אשר תוקד בו תמיד לאהבת התורה והמצוה ודת מורשת אבות, והמה מושכים ומקרבים לטוב כבב אבירים, וזה מקרוב, בהאי שתא, כשבאו לארצות הברית שליחי מצוה של „אגודת ישראל" הפרנקפורטית הרב הגאון הגדול המפורסם ר' אהרן וואלקין האבד"ק מסטיסלאוו, ולפנים אבד"ק גרוזד (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבניו וסופריו" ספר ששי) והרה"ג החכם המפורסם ר' מאיר דר. הילדעסהיימער מברלין (בנו של הגאון הצדיק המפורסם ר' עזריאל הילדעסהיימער זצ"ל) לעשות נפשות לאגודת הקדש הזאת גם באמריקה, הפצירו גדולי רבני אמריקה בהג' הצעיר החכם וצדיק הזה, כי יקח עליו משרת המנהל הראשי להסתדרותה של „אגודת ישראל" במדינה, ומאהבתו הגדולה לעמו ולפעול לטובתו, נעתר הנרי"ה לבקשתם ויקבל משרתו בקדש זו (ומעשה רב וגאון זה בא לידי, ואני הדל באלפי יהודה, עובר ארח הייתי לאסוף חותמים על ספרי אשר זכני השם יתעלה, וינחני האל, בשלהי דקיטא תרע"ג, למקום משכו כבוד רב יהודאי הי"ו ויחבקני בזרועות פתוחות ויכניסני בצל קורתו וארא את דרכיו ותהלוכותיו בקדש עד כמה מוקיר הוא מדתו של אברהם אבינו ועד היכן מגיע קיומו למצות הכנסת אורחים, הביאני חדריו ויאכילני מטובו שלשה ימים ואוכה להנות משלחן גבוה ונהניתי לאור תורתו בחילי דשבעתא ואגדתא ומצאתי בביתו מגלות וספרים מלאים חדושיו ופלפוליו עמוקים בחקרי ההלכות ורושים יקרים ומסולאים תוכם מוסר השכל ואמרי יאה, ברם זכור הוא לטוב, וכבר שמעתי משבחים ומספרים מעשיו רבנן ושליחי מצוה אשר ביתו פתוח לרוחה לפניהם, והוא מקרב בשתי ידים כל אדם מישראל ומרכה להטיב עם כל איש, הגומל טובות יגמלהו טובות סלה!)

הרב הגאון רי"ה הי"ו הנהו מנכדיו של הגאון הצדיק המפורסם ר' זעליג מהאזענפוט שבא זכרו בספר לתולדות היהודים בקורלאנד להרב הג' ר' לוי אווצינסקי נ"י, והוא חבר בועה"פ של „אגדת הרבנים החרדים באמריקה".

לעמפערט. הרב ר' שלום צבי הלוי. נאון וחריף ומעמיק סוע"ה, מגדולי עיר מולדתי קלעצק, בהרב הנכבד ר' שמעיהו ליב הלוי. מבחירי תלמידי מרן הנצי"ב וחתנו הג"ר רפאל שפירא מוולאזין, ויהי חברו ועמיתו בתורה של רבנו מאור הגולה מרן חיים הלוי הי"ו סאלאווייציג, ויקבל סמיכות גאוני ליטא בעודנו עול ימים ואחרי נשאו אשה ממשפחה כבודה בזיטל, היה לסוחר ולא אבה להתפרנס ממלאכת הקדש, ויצליחהו ה' ויעש עושר ונכסים, והוא מחותנו של הגאון הגדול הצדיק ועניו ר' ברוך אברהם מירסקי זצוק"ל האבד"ק זיטיל, (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבניו וסופריו" ח"ג אות מ') שנותיו לערך ח"ן, ה' יאריך ימיו!

מ

מאדילעווסקי. הר"ר יצחקאייזיק.

חכם וסופר נעלה מטובי משכילי אחינו בקיוב, נולד לאביו הר"ר יעקב בעיר ראדאמישל (פ' קיוב) ד' איר תקצ"ב, ויקבל חנוך אורתודוקסי והשכלי כבן ט"ז נשא אשה ויהי לסוחר ויחד עם מסחרו אשר פרץ אצל לו זמן לתורה חכמה וספרות, ויהי ביתו פתוח לכל דורשי תורה ודעת ויקרבם ויתמכם באהבה, והמשורר החכם א. ב. נאט-לאבער הקדיש אליו את ספרו „תולדות הקבלה והחסידות" (תר"ל) (עם הכתבת „מקטר מגש לשם כבוד ידידי רעי כאח לי, משכיל דורש טוב, אוהב חכמה ושוחריה, משען לדל מבין, ועזרה בצר לכל מושך בשבט סופרים, מהר לב וישר—דרך, הר"ר יצחק אייזיק מאדילעווסקי כמותו ירבה בישראל, כאת אוהבו אהבה בלתי תלויה בדבר, המחבר א. ב. ג. עם שיר נעלה ושיר נכבד).

כתב מאמרים שונים ב„המליץ" „אוצה"ס" ה„עברי „הכרמל" „הצפירה" „הבקר אור" מהם בשמו הגלוי ומהם בשמו הגלוי, תרע"א הו"ל מחברתו „אמרי בינה" (כוללת דעת פתנמים ומשלי חכמה) אשר מצאה חן בעיני המבקרים, ומחירה הקדיש לישא"י.

הרה"ח הישיש הנכבד הזה, הוא ממשפחת הרה"ג הצדיק ר' אברהם דוב מאוורוטש, ומצאצאי הגאון בעל תויו"ט, ומצוין במדות טובות, יאריך ה' ימיו לתפארת עדתו!

מזאה. הרב ר' יעקב ב"ר ישעיהו.

הרב הגדול ומופלא במדעים, מחכמי ישראל ברוסיא בדורנו, רב רשמי לקהלת ישרון במאסקווא המעטירה, נולד להורים בני משפחה רמה בעיר הפלך מאהילוב, בשנת תר"ך, כבן ז' הובא החדרה ויקבל הנוך דתי בכל תקפו ועד שנתו הי"ח למד אף תורה משנה וגמרא וישמש גדולי ישראל ובשקידתו הרבה ובישרונותיו המצוינים הצליח לאסוף כביר תורה וחכמת בני שם וירכוש לו בקיאות גדולה ועמוקה במקצעותיה השונים של ספרתנו הרבנית העתיקה. כבן י"ט בעוד שלא ידע המוזן בכלי זינה של תורתנו אף מעט מידיעות בני יפת ואף את הא"ב הרוסי לא הבין, („הצפירה" גליון רצ"ד שנת תרע"ד), אחל לכמוד שפת המדינה וידיעות כלליות ויעש חיל רב בזמן קצר מאד, ויבנס אחרי שעמד בנסיון וישג תעודת בגרות להאיניברסיטה במאס-קווא למחלקת הדינים והמשפטים. ובשנת תרמ"ו נמר שמה חק למודיו ויהי לעורך-דין מושבע, באותה שנה הדפיסו ב„המליץ" מאמרו הגדול שבא בהמשכים רבים בשם „אלו הן האשמות" אשר הסב אליו לבב רבים מהחכמים והסופרים העברים ברוסיה, התגורר שנים אחדות בוויאזמא ויתפרסם לאהד הטוענים ועורכי הדין היותר נעלים, בשנת תרנ"ג נתקבל מאת ראשי עדת ישראל ואלופיה במאסקווא ובהסכמת הממשלה לרב

העדה, וזה יותר מעשרים שנה שעומד על משמרתו הגדולה וכבו ער לכל דבר מועיל לעדתו בפרט ולעמו בכלל, ושמו גדול ונכבד בישראל ובעמים, כי חונן בלשון למודים חדה מדברת רמות ונדולות, ובמשפט מענדיל ביילים הידוע, בקיוב, נבהר הרה"ג החכם המפורסם הזה מטעם ראשי הקהלות ברוסיא למומחה בתשובת שאלות דתנו שהכניסו צוררי עמנו ומנדיו וישיב חורפינו בדברי חכמים בנחת ובטוב טעם ודעת רחבה ויסכרו פיות דוברי שקר ומעללים עלילות ברשע, ויצא כמנצח ויקדיש את ד', ותורתו, יהי ה' את הרב הגדול הזה!

הרב ר' יעקב מאיר.

נאון חכם וצדיק ורב פעלים מגדולי ישראל בתונרמה בימינו, ראש הרבנים בסאלאניקא, נולד בעיה"ק ירושלים תובב"א בשנת תר"ך ויתחנך בתלמוד וגפ"ת בנדולי הישיבות אשר לספרדים ויצטין בכשרונותיו ובשקידתו, וילמוד גם חכמות ומדעים לשונות וספר ויהי לאחד מגדולי התורה והמדע, תרס"ג נבחר לרב הכולל -בירושלים עיה"ק ולמרות שונאיו ומתנגדיו שהכוהו בלשונם אשרה גם הממשלה התורקית הרוממה את בחירתו, אבל בזמן קרוב אח"כ, בשנת תרס"ד, נתנה עליו משרת חכם באשי בקהלת ישראל הנדולה והעתיקה סאלאניקא, מקום שם יכהן פאר גם עתה, והוא כביר העלילות ונרול שמו ונכבד בעיני הממשלה, (וכשפרצו היונים, במלחמתם האחרונה את תונרמה, בסאלאניקא ויחלו לפרוץ פרעות בישראל ויצא יעקב מרנא ורבנא הי"ו להנן על שה פזורה ולעצור מפני הסכנה, והנה פצע כדור את זרועו, וברוך אל עליון כי שמר לראש צדיק ויסתירהו בכנפיו מחצים עפים ממלל).

הסכמות הנאון חמרומם הי"ו נמצאות על ספרים רבים מנדולי תונרמה.

מאירסאן. הרב ר' יו"ט ליפמאן.

הרב המאוה"ג הצדיק אב"ד דקיסקאווע (פ. נראדנא), והוא אבי הרב הנ' סיע"ה מו"ה ר' אריה ליב הי"ו הממלא מקומו ברבנות בעיר זו.

מאנדעלבוים, הרב ר' וואלף.

הרב המאוה"ג צדיק וחסיד אבד"ק סאטמאר (הנר) מילידי באנהארד, והסתופף בישיבות נרולי מדינתו, וכבן שלשים נתקבל לאבד"ק סאטמאר ויכהן פאר בקדש בעיר זו כיובל שנים, ויהי מפורסם ברוב חריפותיה ונח נפשיה בן פ"א שנה בשנת תרנ"ו.

מאנוסזאהן. הרב ר' אברהם משה דובער.

הרב הנאון חו'ב ראבד"ק נרימסבי באננליה, נולד בווילנא תרכ"ח למשפחת מופלנים ויראי ה' הסתופף בתורה בישיבת עירו ובקבוצים באיישישאק וקאוונא ויסמכוהו הנאונים ר' דוד צבי חן אבד"ק צערניגוב ור' זאב וואלף ווייל האבד"ק קיוב. תרנ"ט נתקבל למו"צ בקיוב ומשם לעיר סעדילאוו. וזה ח' שנים שנתמנה לראבד"ק נרימסבי חבר ס' „מערבי אד"ם" בהלכה ודרוש, י"ל לע"ע אך ח"א, ובב"י עוד הרבה דרושים וענייני הלכה.

מאנישעוויץ. הרב ר' דובער.

הרב המופלא גדול בתורה ויראה, חכם ורב פעלים, עשיר ונדיב, רב להושיע, מטובי אהינו באמריקה, ומתושבי העיר סינסינעטי (פ. אהייא), נולד לאביו הרב הצדיק ר' יחיאל מיכל בעיר סלאנטבשנת תרי"ח, ונתגדל ונתחנך בדרך שלומי אמוני ישראל מילדותו, וילמוד תורה בישיבות אשר בוועקסנא וטעלז ובשקידתו ובשרונותיו הטובים עשה חיל בתלמוד וגפ"ת ויצא לו שם תהלה בהנהגותיו ומדותיו מאביב ימיו, כשהיה לאיש, למד תורת השחיטה והבדיקה ויישא אשה מבנות רמי המעלה במעמעל ויכהן פאר בעיר זו בתור שו"ב מומחה, וכשהתארח רבנו הגאון נר ישראל מסלאנט זצ"ל בעיר מעמעל אכל אך משחיטת הרב השו"ב הר"ב שידעהו כירא שמים אמתי ומדקדק גדול במצות: בשבת הר"ב במעמעל יצאה הפקודה בפרוסיה שכל יהודי רוסי יעזוב את הארץ, ויקבל הר"ב הזמנת עדת ישרון בסינסינעטי, כי יבוא שמה לשרת במשרת שו"ב. ובשנת תרמ"ו בא לסינסינעטי ויהי בה לראש השובי"ם, וילמד תורה ברבים וינד שעורים בשו"ע ועין יעקב, ויהי לראש וראשון לתמוך בידו ת"ח רבנים ומחברים אשר עברו בעיר זו, ולהשתדל לטובתם ולעזרם בכל האפשריות, ובאשר עוד קטנה היתה עדת ישראל בעיר זו, בימים ההם, ופרנסתו ממלאכת הקדש מעטה ומצומצמת, בקש לו מוצא למחיתו, ויקנה בית מאפה מצות קטן, שבשקידתו ובחריצותו הרחיבו ויגדילו וימציא אח"כ משכלו ודעתו מכונה—אפיה, ממכונות שונות, להשלמת העבודה לעבודה ולתקונה, עד שהיה בית מאפה המצות של הרב מאנישעוויץ בקרב הימים, לאחד המיוחד במינו, היותר גדול ומפורסם שבתבל ויצא שמעו ברוב ארצות אמריקה, אזיא, אפריקא ואירופה בטיבו וזהירותו וכשרותו, ויצליחו ה' ויעש עושר רב, וכרבות עשרו ונכסיו הוסיף צדקותיו ונדבות לבבו ויהי מן הזריזים המקדימים לכל דבר קטן וגדול, טוב ומועיל לפרט ולכלל, ביתו פתוח לגדולי תורה, חכמיא וסופריא ויתמכם באהבה וכבוד, ויקדיש רובי עתותיו הפנויות ליסוד מוסדות תורה וצדקה, ועל ידו נוסד בעירו בית ת"ת מפואר וישחד הרבה מהונו מאדו ונפשו לשכלולו ולהחזקתו וכאב וכפטרון עמד לילדי אחינו שומעי לקח בהת"ת אשר קרבם בזרוע ולהיבם ויעוררם לתלמוד ועשית הטוב הצדק והישר בעיני ה' ואדם ומדי שנה בשנה, בכל יום הפורים, מנהג ותיקין בידו, לחלק בין התלמידים משאות כסף ומתנות פורים מכיסו ונדבתו.

מאהבת הר"ב לציון, ולקדשיה, שלח ארצה הקדש את בניו למען יינקו מחלב—אם, וישאפולקרבם אוירא דארץ אבות המחכים, ותהי משאת נפשו כי יהיו בניו נאמנים את ה' ותורתו, את עמם וארצם, ויעל בלוית רעיתו לארץ הקדש לראות בשלום בניו, וינדב סכומים גדולים למוסדות צדקה וחסד רבים בעיה"ק וייסד שמה בית—מעון לעניים בזול.

הר"ב היה מחיב רוב עשירי ישראל בדרכיו ותהלוכותיו בקדש, בהנהגותיו ומדותיו התרומיות ובטוב לבבו ורוחו הנדיבה שבה הצטיין באופן נעלה מאד, ואף בהסתופפו בשנות נעוריו במהסור ולחץ, האציל ברכה מלחמו וכספו לאביוני אדם ויכבש צדקה וחסד, נפטר בשם טוב ביום א' לסדר „כי תשא את ראש" יום העשירי לחדש אדר תרע"ד, וימצא מנוח במעלה הקברים אשר בסינסינעטי, למחרתו ביום ב' י"א אדר, ואלפי אחינו חלקו להר"ב המצוין הזה את כבודו האחרון ויספידוהו הרבנים הגאונים ראי"ג הכהן לעססער ור"ס ליפשיץ מסינסינעטי, והרב הגאון רא"ל זרחי האבד"ק לואיס ווייל ומחותנו הרב הגאון המפורסם הדרשן הנעלה מוהרש"ר פינקעלשטיין הנאבד"ק בראנזוויל (הוא אבי ידידנו החכם והרופא המפואר והמובהק יקר ונכבד מוהר"ר ראובן המכונה דוקטור פינקעלשטיין הי"ו). ורוב העתונים היהודים הספידוהו במותו ויספרו אחרי מטתו של האדם הגדול ורב תהלות הזה, לזכר עולם יהיה צדיק צדקות אהב!

וכמה גדולים מעשה רב תהלות זה, הרגול בעם ויודעי חן אמרו עליו כי נזהר היה כל ימיו לתרום תרומת מעשר מתבואתו לעניים, ולא שכח חנות גם בימיו האחרונים, ויזכור לעד לעולם ברית אחבתו אשר כרת לאביונו אחינו ובפרט לתלמידי חכמים דעסקין באורייתא, אשר היה מסור אליהם בלבו ונפשו הטהורים ויצו גם לבניו כי חלק עשירי מן ההכנסות אשר יבנים סחר המצות הבא לרשותם, העולה לרבבות אלפים, קדש יהיה לצדקות שונות שבעירו וביותר למוסדות התורה והחסד שבארץ הקדש אשר זכה לבקרה, וכי מחויבים יורשיו לחלק את החלק הזה מדי שנה בשנה.

ובנים כמותו השאיר הר"ב ז"ל, נדיבים ושומרי אמונים, לבבם שלם עם ה' ותורתו ודרכם רצויה לשמים ולבריות ומעשה אביהם רב הברכות בידיהם, משכילים אלי—דל חוננים ונותנים בעין טובה ונדיבה, והם הגבירים וקצינים ה"ר מאיר אבנדור, ה"ר יעקב אוריהו, ה"ר יוסף, ה"ר מרדכי והר"ר צבי הירש שלש בנות משכילות ועדינות המצוינות בתמת דרכן ויראתן את ה', מרת מרים (רעיתו של החכם דר. פינקעלשטיין הנ"ל) מרת ראטשיל (הארוסה לבנו של הגביר הנדיב הנעלה והמפורסם, יראה ה' מרבים מו"ה נתן ראנען בנויארק) ומרת רחל.

(ואני המחבר נתכבדתי להכיר את מעלת הרב ז"ל בבקרו בחדש חשון תרע"ד את חתנו הדוקטור בבראנזוויל, ויראת ה' חופפת עליו, צנוע ומעלי טובא, כלו אומר כבוד חכמים ופניו מאירים, אף דרוש דרש בדברי אגדה וחדושי תורה אשר חדש וישמיע בסקהלות עם בטעם זקנים והגיון עמוק, חבל על האי שופרא, פאר שלומי אמוני אחינו! בצרור חיי עולם תהי נשמתו הגדולה צרורה!)

מארגרעטין. הרב ר' יצחק צבי.

גאון גדול וצדיק מפורסם אבד"ק אברהאם (הגר) מתלמידי הגאונים ר' בונם אינר ורש"ז אולכמאן, ויהי חתנו של הגאון הגדול ר' חיים קיצא אבד"ק אירשא, חמ' ס' „בית דוד" בכללי חזקה ו„תקף התלמוד" לקדש את התלמוד נגד מחלליו. והיה גדול ומהולל בתורתו צדקתו וחכמתו ונפטר בעידן רתחא בשעת המגפה אשר פרצה במדינתו ביום א' דשבעות תר"י בהיותו בן מ"ב שנה, והשאיר ז' בנים ובת אחת, ובנו הרה"ג ר' יואל (הבא להלן) כתב תולדותיו בארוכה קצת ב„אבן המאור" והפליא בשבחו כי גדול היה גם בפלוסופיא ובידיעת לשוה"ק ושפת המדינה ונכבד גם בעיני גדולי אזרחי ארצו.

מארגרעטין. הרב ר' יואל.

הרב הגאון המפורסם צדיק וחכם מו"צ בערלויא (הגר), נולד לאביו הגאון הנ"ל ביום ט"ו שבט תקצ"ז, למד מאביו הגאון ומהגאון ר' ישראל יצחק אהרן לאנדסבערג אבד"ק גרויסווארדין, ויקבל סמיכות גאוני ארצו ויהי לרב במ. טעלעג וב. דיאסעג ומשם נתקבל למו"צ בערלויא ויעמוד על משמרתו בקדש כ"ה שנה, ויהי נודע ומפורסם בנדלו בתורה ויראה ובשקידתו הרבה, חבר ספרים שונים בהלכות ואגדות והמה נמצאים ביד בניו בנויארק, ומעט מהם נדפסו ב„וילקט יוסף" ועוד, נפטר כבן ע"נ ביום נ' י"א מרחשון תע"ר, וכבוד גדול נעשה לו במותו.

מארקאוויץ. הר"ר משה בראסיין

איש תם ומתמם וגברא דדחיל חטאין, מילידי העיר נעמאקסט (פלך קאוונא) ונתנדל בעוני ומחסור ולא הספיקה ידי הוריו הישרים ללמדו תורה ולשון כתב וספר ויהי נהנה מיגיע כפו ועוסק במלאכת הסנדלרות, ורוח ממרום עברה עליו ותעוררהו, בהיותו בבן שלשים שנה, ויקנא משה לבעלי אסופות גדולי ישראל העוסקים במלאכת הקדש בחבור ספרי שמות הגדולים, וילמור קרוא וכתוב מעט, ויחל להעלות בספר כיכלתו שמות גאוני עמנו, רבניו, חכמיו סופריו ומחבריו, ואנשי השם מן המאה האחרונה, ובעוצם שקידתו ובכח זכרונו הנפלא ובתבונתו הרבה הצליח לאסף לערך עשרים אלף שמות גדולי ישראל עם שמות הספרים ויערכם בסדר ויוציא לאור זה שנים אחדות החלק הראשון מאספותיו בשם „שם הגדולים השלישי" מערכת גדולים ומערכת ספרים, והסכימו עליו גדולי הדור ומפליאים בשבח המחבר וספרו, ואמנם הגדיל המחבר לעשות ומשמיא קזכו לו, והלואי שיזכה לברך על המוגמר, והיה ספרו לברכה.

מארקון. הר"ר יצחק דובער.

הרב החוקר הנדול בידיעות בני קדם, מחכמי ישראל בדורנו וחבר לועד המיניסטריום להשכלה בריסיא, נולד בעיר ריבינסק (פ. סאראטאוו) בשנת תרל"ה להורים ממשפחת יוחסין ויתחנך בתורת ישראל וידיעת העולם, ובעוצם כשרונותיו ורוב שקידתו רכש לו ידיעה רחבה בתורת ישראל וספרותו העתיקה

והחדשה ועם זה בלשונות אירופיאית שונות וספריותיהן, באביב שנותיו, ובבן עשרים בא להקשיב לקח בתורת המשפטים ושפות המזרח בהאוניברסיטה הפטרבורגית ויקבל בשנת תרנ"ט מטבעת זהב בעד מהברת מדעית שכתב, אח"כ בקר גם האוניברסיטה הברלינית ועמה גם את במה"ר של הרה"ג הילדעסהיימער וישמע גם שעוריו של החכם הגדול מוהר"מ שטיינשניידער ז"ל, תרס"א נתקבל לכהן פאר בתור ספרן (ביבליוטיקר) בהספריה הקיסרית בפטרבורג בירת רוסיה, ביחד את הרה"ח הגדול דר. א. א. הרכבי הי"ו. תרס"ז יסד את המאסף לחכמת ישראל „הקדם" ובשנה שאחריה ערך ביחד את החכם הגדול ברון ר' דוד גינצבורג ז"ל את ספר הזכרון להדר. הרכבי למלאות לו שבעים שנה. בשנת תרע"א נבחר לחבר הועד של מיניסטריום להשכלה ברוסיא, ועל משמרתו זאת הוא עומד אף עתה וגדול שמו ומהולל בישראל יושבי רוסיא האדירה.

עתה עסוק הרב החכם הנגדול הזה בעריכת אנציקלופדיה עברית שלמה, שתהיה לאוצר היהדות כלול, בעזרת בהירי החכמים והנדולים שבדור.

מארקום. הרב ר' אהרן.

הרה"ג המופלא במדעים מחכמי ישראל בגליציה בדורנו, ומנדולי העיר קראקא, נולד ביום י"ב שבט תר"נ בהאמבורג וישקוד מנעוריו על דלתי התורה והחכמה ויעש לו שם נדול בין טובי חוקרי עמנו בספריו שכתב בשפת אשכנז „Der Chasidismus" כנגד מתנגדי ההסידות ומשטיניה (1904) וספרו „Barzilai" בשדשי לשה"ק (1905) ומקרוב נדפס באורו לספר בראשית, ובאו מאמריו בחורה וחכמה במאספים ועתונים שונים.

מאשיץ. הרב ר' יהודה.

הרב הנאון סוע"ה וחריפי טובא צדיק ונשנב אבד"ק ווילייקא (פ.ווילנא) בן אחותו של הנאון האמתי רידב"ז זצ"ל והתנו של הרה"ג חסידא ופרישא האדמו"ר ר' יצחק מווילייקא זצ"ל, חבר ספר מלא חריפות פלפול וסברות ישרות בשם „מחנה יהודה" ונדפס מקרוב על ר' הפרקים הראשונים דמס' נטין ומהקדמתו לספרו נברת נדל יראתו צדקתו וענותו, שנותיו לערך ל"ז.

מגיד. הרב ר' אשר.

חרב הנדול האבד"ק וועסאלי (פ יעקאטערינאסלאוו) ונעניצעסק (פלך טבריא) בהרב ר' אליעזר מקאוונא וחתנו של הרה"ג ר' שמריהו מרובזעוויץ, ונפ' כבן ל"ט בנעניצעסק ג' כסלו תרס"ח וחניח ח„ת רבים אחריו, והוא אחין של הרב ר"ק (הבא להלן מזה).

מגיד. הרב ר' קלמן.

הרב המאוה"ג חו"ב סוע"ה רב ומו"צ לעדת ישראל בארמיאנסק (פלך טבריא) (בהרב המופלג בחורה ויראה ר' אליעזר מקאוונא) הסתופף בישיבות סלבדקה וטלז ואחרי מלאו כרסו בש"ס ופוסקים סמכוהו הנאונים מהרש"ך מווילנא ורח"י סאסניצער מסמארגאן) בשנת תרי"ם נתקבל לראב"ד ומו"צ

בארמ׳אנסק ושמה עוד היום מנהל עדתו בתורה וצדק וזכות מיוחדת נתנה לו ממשלת רוסיה להיות גם רב רשמי, באה אליו תשובה בספרו של הגרי״ש אליאשר, ובקובץ „יגדיל תורה״ קונ׳ (כב—כג) נמצאים חדושיו, וב„קול יעקב״ שי״ל בווארשא. ובכ״י ספרים שונים בהלכה ואגדה.

מגנם. דר. יהודה ליב.

החכם המפואר והמטיף המופלא בדורנו מגדולי אהינו באמריקה ונשיא ה„קהלה״ העברית בנויארק, נולד בעיר סאן־פראנציסקא (מדינת קאליפורנא) להורים ממשפחה מיוחסת ביום 5 יולי 1877 ויתחנך מילדותו בתורת ישראל וידיעות כלליות ובבקרו את האוניברסיתה הסינסינעטית, למד גם את חכמת היהדות בביהמ״ד בעיר זו הנודע בשם „Hebrew Union College״ ויקבל מהאוניברסיתה, בשנת הכ״א לחייו תואר B. A. ובשנתים אח״כ נתעטר מבהמ״ד הנזכר בעטרת רב, אז יצא ארצה אשכנז להוסיף לקח ולהגדיל תושיה ויסתופף בצלם של גדולי החכמים בהאוניברסיתה הברלינית וישמע שעורים גם בביה״ם הגבוה לחכמת היהדות, ואחרי אספו כביר חכמה ומדע נתן לו התואר „דוקטור לתורת הפלוסופיא״ מהאוניברסיתה בהיידעלבערג (1902) וישב לאמריקה ויתמנה למורה וראש הספריה שע״י ה„היברו יוניאן קאללעדז״ ויעמוד על משמרתו זו בשנה. 1904 נבחר לרב ומטיף בהיכל ישראל אשר בברוקלין ויצא שמעו בתור מטיף מופלא במינו בישפת אנגלית, 1906 נבחר לרב ומטיף משנה בההיכל היותר עשיר וגדול בנויארק „עמנואל״ ביחד את הדר. יוסף סילווערמאן וכארבע שנים שמש בכהונתו הנדולה הזאת ויתפרסם במפעליו חכללים הנדולים והנערצים בעדת ישראל הנויארקית הנדולה ובנאומיו הנפלאים לטובת עסקי הצבור העברי האמריקאי. בימי כהונתו זאת הושמה עליו גם משרת מזכיר ה„פעדעריישאן אמעריקאן זייאניסטס״ ויעש הרבה גם להפצת הרעיון הלאומי בין אחינו בארצות הברית, מבלי שים לב כי רבים מגדולי חברי ההיכל „עמנואל״ אשר מנוהו לרבם ורועם הרוחני מתנגדים בכל עוז להציוניות. כשנוסדה בשנת 1910 ה„קהלה״ העברית בנויארק („The Jewish Community of New York״) נבחר הח׳ מ. לנשיא הועה״פ של ה„קהלה״ ומאז עומד על משמרתו לתקנות הצבור, ובהשתדלותו נתאשרה בש״ז ה„קהלה״ לרשמית ע״י שלטון הפלך הנויארקי.

הרה״ה מ. כתב מאמרים שונים ברבר היהודים והיהדות במאספים ועתונים עברים—אנגלים.

מדיני. הרב ר׳ שמעון.

הרה״נ צדיק וחסיד ראב״ד לספרדים בעיה״ק חברון תבב״א. נולד בעיה״ק זו לאביו הגאון וחסיד ר׳ חיים חזקיאו מדיני (חח״ם) בשנת תרכ״א ויקבל רבי תורתו מאביו הנוצ״ל, ואחרי מות אביו הגאון (כ״ד כסלו תרם״ה)

נתקבל במקומו כראב"ד לעדת הספרדים בעיה"ק חברון במקומו.

מוטה. הרב ר' ברוך זאב.

הרב המאוה"נ חריף ובקי דרשן מופלא מו"צ בנויארק בבהמ"ד הגדול ומלפנים בעודנו ברוסיה ובשנות שחרותו עשה ויפעל הרבה ליסוד המוסד בסלאבאדקא שבראשו עמד הגאון נר ישראל סאלאנטער זצוק"ל ויעבור בערים רבות לדרוש לטובתו, ונזכר לשבח בהקדמת הס' „עץ פרי" מהגאונים ר' יצחק אלחנן ור"י סאלאנטער זצ"ל שנדפס בווילנא תרמ"א, בבואולאמריקה היה רב בעיד טראי (נ. י.) ויעש בה תקנות רבות ובהשתדלותו נבנה שמה בהמ"ד הראשון שבנינו עכה בסך כ"ה אלף שקל, נפטר בשנת תרע"נ כבן ע' שנה, (והוא ניסו של הרה"ג ר' זאב וואלף מ"מ בלאדז בעל אמרי זאב).

מזל. הר"ר ר' יוסף.

חכם סופר ומשורר ומדפיס במאנשעסטער, (אנגליה) מילידי רוסיא ומנכדיו של הר"ר יוסף מזל המפורסם בשם ר' יוסף וויאזינער בעל בית אוצר הספרים העברי המהולל ברוסיא (ונזכר בספרים „בן פורת" „קריה נאמנה" ו„אוצה"ם לבן יעקב"), חבר ותרגם הספרים „שמשון הגבור" (1890) מבנף הארץ זמרות ב"ח (1897—1908) „אחיקר החכם" (1898) „יהודה המכבי (1900) „עמק השדים" (190), נפטר בשנת תרע"נ בהיותו בן ששים ושלש שנה, ונשארו בכ"י ספרים ושירים שונים.

מטלון. הרב ר' חיים.

הרב הגאון סוע"ה, מנרולי ישראל בתונרמה, ומחכמי העיר סלאניקא, נולד למשפחה ספרדית המתיחסת לנאוני תורה, בשנת תרכ"א וישמע לקח מנדולי המורים ויצטין בעוצם שקידתו וברוחב תבונתו, ויהי לאדיר בתורה ומופלא בפלפול וסברא וכחו בפה ובשפתותיו נוטפות מר, והמונים המונים ינהרו לשמוע דרשותיו וחלוקיו אשר ישמיע בבהמ"ד הגדול בעיר סלאניקא כפעם בפעם בשבתות השנה. הגאון הזה זכה גם לגדולה ועושר רב ומצטין בנדבת לבבו לכל קדשי עמנו„ יברך ה' חילו!

מיכאלאווסקי. הר"ר ישראל.

נעים זמירות ישראל בדורנו שהרנין לבות אלפי אחינו ושמו היה נודע בארצות רוסיא, פוילין, צרפת ואמריקה למנגן מהלל, מלידי סובאלק היה ש"ץ בפראנא (פרור ווארשא) ואח"כ חזן בפאריז, וכעשר שנים ש"ץ ראשי בבהמ"ד הגדול בנויארק, נפטר בשנת השמונים לחייו ביום א' ה' סיון תרע"א בנויארק, ומצא מנוחת עולמים במעלה הקברים אשר לחברת אנשי ווארשא בביה"ק וואשינגטאן שבנויארק.

מיכלזאהן. הרב ר' אברהם חיים שמחה בונם.

הרב המאוה"נ סוע"ה חכם ושלם וכליל המדות, בנו של הגאון ר' צבי יחזקאל האב"ד דפלונסק וחבר חבורים לטהרה לספר בשבחים של צדיקים והם: שמן הטוב, אהל אלימלך, דובר שלום אהל יהושע.

עטרת מנחם, זכרון יצחק, אהל אברהם ומקור חיים.

מיכלין. הר"ר חיים מיכל.

הרה"ג חכם וסופר ועסקן צבורי מפורסם בירושלים עיה"ק, נולד בחאס־לאוויץ (פ. מאהילוב) בשנת תרכ"ז, וכבן ט' עלה עם הוריו לא"י ויתחנך בת"ת עץ חיים ובישיבת עץ חיים ויהי תלמיד מובהק להגאון הגדול ר' משה נחמיה כהנא ויצטין בבקיאותו והריפותו בנפ"ת, אחרי נשאו לאשה את בת הרה"נ המיפלא ר' מיכל הכהן הקדיש רוב עתותיו לצרכי הצבור בעיה"ק, ויהי מראשי העוזרים ועומד ימינם של הגאונים ר' שמואל סלאנט ור' יעקב שאול אלישר, כתב מאמרים שונים במבה"ע ומאספים עברים והדפיס והו"ל ספרים רבים, והוא דרשן נעלה הלוקח לב במדברותיו.

מיללער. הרב ר' אורי.

הרה' ג סוע"ה ומופלא בצדקתו בשסבורג ובברעזאווא, מנדולי תלמידי הגאון ר"מ פערלעס, נפטר בלי בנים ר"ח מ"א תר"ם, ונדפס ספרו הנעלה בן־אורי.

מירקין. הר"ר כתריאל צבי.

חכם תורני וסופר נודע, נולד בשנת תר"ד במאהלוב (דנפר) לאביו הרה"ח ר' שלום ונתחנך בתורה ויעש חיל רב ובהיותו לאיש גדול בתורה מאס ברבנות ויתעסק במסחור ועם זה למד שעורים, לפני ת"ח צעירים, בש"ס ופוסקים, ויתעסק מלבד בחכמת ישראל גם בחכמת העמים, כאשר היתה אספת חו"צ בקאטאוויץ שולח במלאכות חו"צ בעיר פאלטאווא וקרמנצוג להאספה ובשיצאו הרבנים נגד חבת ציון יצא הרה"ח הזה במאמריו בהצפירה והמליץ להקדיש חבת ציון ולתכלית זה הו"ל ספרו „אמת ואמונה".

מלמד. הר"ר יוסף אלחנן.

הרב החכם והחוקר המופלא, רב מטעם הממשלה בוויטעבסק, מחכמי ישראל ברוסיא בזמננו, גדול במדעים ובידיעות השפות, התגורר שנים רבות ברווינסק, ויהי מורה השפות עברית, רוסית, אשכנזית וצרפתית בבתי אחינו העשירים, בשנת תרס"ו נבחר לרב ממשלי דגליל מוזיר ויכהן במשרתו כשש שנים, ואח"כ נתקבל לרב רשמי בעיר הפלך וויטעבסק הגרולה לאלהים. באו ממנו הרבה מאמרים ספרותיים ומדעיים ב„המליץ" „הצפירה" „השלח" ובעתונים לועזיים, ויחבר שני ספרים נעלים „שבט ישראל" ו„רבן של כל בני הגולה" והמה מעידים על עוצם שקידתו וגדל חכמתו בספרותנו העתיקה.

מנבי. הרב ר' בנימין.

הרב החסיד המופלא מ"מ בבאברויסק ושארי קהלות בימי הגאונים ר' יצחק מוולאזין ור' דוד אייזענשטאדט ממיר, חבר ס' „מפענח נעלמים" ו„בית היין" ונפטר בשנת תר"ו. והוא אבי הרה"צ רמ"צ מנבי (הבא להלן).

מנבי. הרב ר' מרדכי צבי.

הרב הנדול חסידא ופרישא אין ערוך לצדקתו ומפורסם בגלילות ליטא ופולין בשם „דער באברויסקער פרוש", התנהג כל ימיו בקדושה ובטהרה

בצומות וסגופים ולא שח שיחות חולין כלל ולערך חמשים שנה לא הסתבל בצורת אשה וישב על התורה והעבודה בבית מדרשו של הגביר הצדיק ר' בועז ראבינאוויץ זצ"ל בבאברויסק, חבר ס' מפתח האגדות, תהלה ותפארת, אבני שהם, ודרך הישרים ועוד, ונפ' זקן ושבע ימים י"א טבת הרם"ה. וכל בית ישראל בכה למותו, אי חסיד עניו וקדוש! (ואני זכיתי להכירו ולשוחח אתו במילי דחסדאי בעודני צעיר ויברכני קדוש עליון זה בברכה המשולשת בתורה).

מנבי. הרב ר' שמעון דובער.

-הרב הג' צדיק בדרכיו, מ"מ ור"מ בבאברוסק, בנו של הרב החסיד הרמ"צ הנ"ל. חבר ס' נאוה תהלה על הגש"פ ועוד, ונדפסו חדושיו והערותיו ב"שערי תורה" היו"ל בוואַרשא.

הרב ר' מנחם יהודא גוזיק.

הרב הגאון המופלא בחריפות ובקיאות חכם ושלם ומוכתר במדות ושם טוב ודרשן נעלה ראבד"ק אנשי מאקאווא בנויארק, ומגדולי הרבנים באמריקה, נולד להורים ממשפחת יוחסין ד' ניסן תרכ"ב בעיר זעלין (פ. פלאצק) אביו הר"ר יצחק יעקב, היה נודע לאיש חסיד במעשיו וחריף, והסתופף בצל תורתם של הגאון הצדיק ר' אברהם מליפנא (שהיה מלמד אצל הגאון החסיד ר' מענדיל מקאצק) ואצל הרה"ג הצדיק המפורסם ר' נחום ישראל ליפנער, (שנפ' בקצר שנים כבן כ"ד וימצא מנוח קדשו אצל הגאונים ר' עמנואל מפשעדבארש ור' משה ירוחם בהאדמו"ר ר"מ מקאצק בביה"ק הישן בוואַרשא), ואמו הצנועה מ' חנה זלאטע מגזע גאונים, ונדולים ונדיבים, מצאצאיו של הגאון הגדול בדורו מרן אריה ליב צונץ האבד"ק פלאצק ונכדת הנדיב הגדול שהיה מפורסם בזמנו לאחד המיוחדים שבעשירי ישראל בפולין בצדקותיו ובגרוב הסדיו ר' הירש זעלינער (חותנו של הגאון החריף ר' משה ליפשיץ האבד"ק לאדז בזמנם של הגאונים בעל תפארת יעקב ורדו"ב מייזלש מוואַרשא, שהיה נכדו של הגאון מוהר"ר שלמה זלמן האבד"ק וואַרשא בעל "חמדת שלמה" וניסו של הגאון ר' ישראל יהושיע מקוטנא). בבן ארבע מת עליו אביו הר"ר יצחק יעקב ויתגדל על ברכי א"ז, אבי אמו, איש חסיד חריף ומפורסם בנדבותיו ר' לעמיל ויצטין הנער בשקידתו ובכשרונותיו הנעלים ובנועם מדותיו ויעש חיל בתלמוד, כבן ט"ו בא לצקת מים ע"י הגאון ר' אברהם אהרן מאלץ מליפנא (שהיה אבד"ק סקערנעוויץ פ. וואַרשא, תלמידים של הנ"ר ר"י מקוטנא ור' משה מענדל אבד"ק בלאוויטץ, והיה אחד מגדולי החריפים והבקיאים והגאון מקוטנא, רבו, היה שולח את רוב הרבנים והשובי"ם בבאם לבקש סמיכותיו או קבלותיו — להגאון הזה מסקערנעוויץ, וכאשר סמכם או נתן להם קבלה האדמו"ר מסקערנעוויץ מיד סמכם והסכים עליהם גם הגאון הקוטנאי) וכאב את בנו אהב הגאון הזה את תלמידו הצעיר המצוין שמצאהו לכלי מחזיק ברכה מרובה, עד כי בצאת הגאון

להיות לרב בוולאשצאווע (פ. קעלץ) לקח אתו גם תלמידו זה אהוב נפשו, אצל הגאון הזה למד דרך חפלפול והחריפות הישרה ובקיאות בחלק גדול בתלמוד. ואחרי שנתקשר העלם מעדנות את בת אחד מנכבדי העיר שרענצק סמכהו רבו הגאון בסמיכת חכמים מעולה במצאו אותו ראוי לשרת בקדש מצד תורתו המרובה ומעשיו ומדותיו הטובות, בשנת תר"מ בא בברית הנשואין ויוסף לשקוד בש"ס ופוסקים ויהפרסם בשם טוב ה„עלוי משרענצק" וחותנו האמיד כלכלהו בכל מחסוריו ואף שכבר נתעטר בכתרה של תורה וכתב סמיכה בידו, אבל לא חפץ הרה"ג הצעיר לעשות תורתו קרדום לחפר בה ותאחז במסחר ידו ורוב עתותיו הקדוש לתורה כדרכו, וילמוד תורה מתוך הרחבה, ופתאם נהפך עליו הגלגל במות רעיתו וישא לו את אחותה הצעירה וישב לתורתו ומסחרו וה' עמו ויצליח. ויעתק מושבו למלאווא, ויהי ביתו בית ועד לחכמי התורה ומקרוב ומרחיק שאלוהו לעצתו סוחרים וכנענים לפשר ביניהם בברורין ויתודע בעיר וסביבותיה לבקי בהויות העולם ורב תבונות, בשנת תרנ"ז בא לעיר אנטווערפען (בלגיה) ויהי לסוחר אבנים טובות ובשבתו בעיר זו ראה לתקן בה הרבה תקנות (ביחד עם המו"צים) בעניני מקואות כשרות ולהתיר נשיאה בשבת ויערוך בנדון זה תשובה ארוכה בפלפול עמוק ובקיאות להגאון מרן אברהם מסאכטשוב ויסכים הגאון על ידו (התשובה נדפסה בספרו שו"ת „אבני נזר" ח' ראשון סי' רצ"ג). תרס"ב בא לאמריקה להתעסק במסחר, אבל חפצו לא הצליח ויעתר הרב הגאון להפצרת ידידו (להבדל"ח) הגאון המפורסם ר' יהושע סיגל לקבל עליו משרת הרבנות ועדת ישראל בפאקיפסקי (פ. נוירק) מנתהו לרבה ואלופה. שמה נהל עדתו שנים אחדות בתורה וצדקה ויתקבל לראבד"ק אנשי מאקאווא בנוירק ומאז עבודתו בקדש בעיר גדולה זו ומצודתו פרושה על חברות רבות לחסידי פולין והוא נמנה את הרבנים הגדולים בנוירק תרע"א נבחר ג"כ מאת ח„קהלה" בנוירק לאחר מחברי ועד הרבנים שבה.

בכ"י הרב הגאון המפורסם הזה נמצאים הרבה חדושים בהלכה ואגדות וביחוד ספר „נחמות יהודה" בדרושים נעלים ופלפולים נעימים, יהי ה' אתו לזכותו להוציאו לאור.

מעלצער. הרב ר' שלום רפאל יהודא ליב הכהן. הרב הגאון חו"ב ומפורסם לתהלה, אבד"ק מאלאדעצנא (פ. ווילנא), מילידי העיר וולאזין ממשפחת הרב ואהובו של ש"ב הגאון מאור הגולה מרן יוסף דובער הלוי זצ"ל, וכשנתקבל חגריו"ד לאבד"ק סלוצק, נקח אתו את הרה"ג ר"ש רפאל יהודה ליב למורה ודאין בבית דינו, בשנת תרכ"ג נתקבל לאבד"ק מאלאדעצנא וינהל עדתו בתורה וחסר באמת וצדקה מ"ב שנה, ויתעסק רוב ימיו ולילותיו בתורה בשקידה נפלאה, ויהי א הוב ורצוי לכל יודעיו, נפ' כבן ע"ב שנה ביום י"ב תמוז תרס"ה, ויספדוהו רבנים גדולים בסביבתו אי צדיק ישוקד!

מענדעלסאן. הרב ר' יעקב בן־ציון הכהן. גאון מפורסם סוע"ה ומופלא בבקיאות, מגדולי ישראל באנגליה, אבד"ק גלאסגוי (סקאטלאנד) נולד לאביו הר"ר מנחם הכהן שהתיחס למשפחת, מופלגי תורה בשנת תרל"ה, הסתופף בישיבות ברוסיא, ויהי תלמיד להגאון ר' שמעון האבר"ק קריזפארג, ונסמך מהגאונים ר"א פוסק ורע"א מאטלין ועוד, תר"ס היה לרב בלידז אח"כ בגיטסהעד, תרס"ו נתקבל לאבד"ק גלאסגוי, הגאון הנעלה הזה חבר ספרים נכבדים בהלכה ואגדה, והם „שער ציון", חדושים בש"ס, „הציד" על הלכות כסוי הדם, „מדרש יעבץ" בדרוש ואגדה עה"ת, ובאו חדושיו בהרבה מאספים לתורה, ובכ"י ספרים שונים בשו"ת הלכות ואגדות.

מרגענשטערן. הרב ר' יצחק בצלאל. הרב הגאון חריפא טובא ומפולפל גדול מחכמי ישראל התורניים בפולין בימינו, בנו של החסיד המופלא הר"ר פנחס יהודה ליבוש הי"ו מלאדז ומגזע דולי עולם מצאצאיו של הרה"ח והסידא קדישא אדמו"ר מרן חנוך העניך הכהן הגדול מאלכסנדר זצ"ל ולמעלה בקדש מב"ב של רבנו המהר"ל מפראג זצוקה"ה. חבר ספר „מאה שערים" לישב קושיה מפורסמה אחת בסוניא חמודה בהלמוד במאה פנים וחוא מלא דבר ה' הלכתא גברתא ופלפלא טבא, וגדולי הדור מפליאים בהסכמותיהם את גדל המחבר וספרו, ובהקדמתו בא סדר יחשו הרב, ובכ"י הגאון החריף הזה הי"ו חדושים ופלפולים רבים, ומעט מפרי רוחו באו בשע"ת היו"ל בווארשא.

מרקום. הרב ר' יצחק הלוי. הרב המאוה"ג החכם השלם והדרשן הנכבד ראבד"ק ניו בראנזוויק (פ. ניו דזורסי) מתלמידי הגאון ר' מאיר אטלאס הצטין בהתמדתו וכשרונותיו מנעוריו וירב חילו לאורייתא ותגאונים ר"א ראבינאוויץ ממינסק ורמ"מ זיוו מטאוורינ סמכוחו, בשנת תרנ"ה בהיות בן ל"ו שנה בא לאמריקה וישמש בקדש בתור ראב"ד בנויארק, ביוטיקא ובפארטלאנד, וזה איזה שנים אשר נתנה עליו משרת אבד"ק ניו בראנזוויק ומנהל עדתו בתורה ויראת ה' בצדק ומישרים ושמו לברכה, מהרב הגי' הזה באו מאמרים רבים בעתונים וב„המאסף" היו"ל בירושלים ורובם חתם בכנויו „יהלם" ובכ"י ספר נעלה „עולת יצחק" ב"ח בהלכה ודרוש, שנותיו נ"ה.

מרוליות. הרב ר' גבריאל זאב וואלף. נאון גדול, מופלא בבקיאות ודרשן מפואר, מגדולי ההוראה באמריקה ואב"ד ל„עדת ישראל" בנוירק, נולד בווילנא ז"ך מרחשון תר"ח לאביו הרב ר' יחיאל יצחק (מצאצאי הנאון בעל סדה"ד) ולאמו הצדקנית מרת בונא חוה, מילדותו התנכר בעצם שבכלו ובשקידתוהנדולה, וכבן י"ד היה לתלמיד להגאון הגדול בדורו ר' יעקב באריט ויסמכו רבו הנאון בעודנו עול ימים, ואחרי נשאו לאשה את בת הנאון הסידא ופרישא מו"ר נחום שמש זצוק"ל.

מהרודנא ויורה וידין ויוסף חילו לאוריתא וינד שעורים וידרוש בקהלות ויהי לשם. תרל"ו נתקבל לאבד"ק דובראוונא תרל"ח בהרתהו לאב"ד עדת יאשינובקא, זאחרי פטירת חותנו הגה"צ (ח' מ"א תר"ם) מנתהו קהלת הורדנא למו"צ ויעמוד על משמרתו כ"ח שנה ויהי לראש המורים בעיר נבורים זו, ויקח חלק במעלים כלליים הרבה ובפרט באספת הרבנים הגדולה בקראקוי (תרס'ג). תרס"ה קראתהו עדת ישראל בבוסטון שבאמריקה, ויבוא לשבון כבוד בתוכה, בתור רב לאגודת הקהלות, ואחרי שבתו שמה כארבע שנים נתקבל כאב"ד „לעדת ישראל" הגדולה בנויארק.

מהגאון הגדול הזה נדפסו הספרים: „אגודת אזוב" על הגש"פ. (וויענא, תרנ"ה) „שם עולם", הספדים. (שם תרכ"א) „תורת נבריאל" על חה"ת, בראשית ושמות, לע"ע (ירושלים תרע"ב) „הרוזי מרגליות" דרושים (כנ"ל). ובכ"י שו"ת וחקרי הלכות פלפולים ודרושים

מרגליות. הרב ר' ראובן.

הרב עדיו לנאון, ומופלא בחכמה מגדולי ישראל בלבוב בימינו. צעיר ורב תהלות, נולד תר"ן, ונתחנך מנערותו, בתורה ויתנבר בשרונות נפשו, כבן י"ד מת עליו אביו הר' גדול בתורה וביראה ונדיבות, ויעזור לאמו במרכלתה ורוב עתותיו הקדיש לגפ"ת, אחרי נשאו אשה יסד לו בימ"ס ויקבע עתים לתלמוד ולערוך חדושיו בספר ויבוא בכתבים את גדולי ארצו ויתפרסם לשם, ועם אלה למד גם ידיעות חיל וביחוד רכש לו ידיעת שפות רומית ויונית, בכ"י הרבה חדושים בהלכה ומדרשים ושו"ת שנשא ונתן את הרבנים המפורסמים, וזה מקרוב יצא לאור ספרו „קב בשמים" חדושים בש"ס וס' „תולדות אדם" תולדות רבנן המהרש"א.

מרגנטוי. השר הענרי.

ציר ממשלת ארצות הברית באמריקה לתוגרמה, חכם מדיני עשיר ונדיב. מגדולי אחינו בארץ החדשה, נולד למשפחת יוחסין בעיר מאנהיים האשכנזית בשנת 1857 ויבוא עם הוריו לנוירק בעודנו עול ימים, למד בתחלה בבתה"ס הכוללים והעליונים ואח"כ נכנס להאוניברסיתה למחלקת הדינים והמשפטים ויחי לעורך דין מפורסם, ולעסקן מדיני גודע בנויארק, ואחד מראשי ההנהגה הדמוקרטית. בשנת תרע"ג מנהו הנשיא וואודראו ווילסון לציר ממשלי לבירת תוגרמה.

השר חנכבד הזה, נודע באהבתו העזה לעמו ורוב צדקותיו, ובבואו לבקר בש"ז (תרע"ד) את ארץ הקדש ומושבות אחינו שמה. נתקבל ברוב כבוד והדרת מלכים.

מרכם. פרופיסור אלכסנדר.

החוקר המופלא מורה תולדה וספרות וראש הספריה בהסימינריום לרבנים בנוירק, מחכמי ישראל בדורנו נולד ביום 29 יאנואר 1878 בעיר עלבערפעלד (אשכנז) והוריו הנכבדים חנכוחו בתורת ישראל ועם זה בידיעות כלליות ויבקר את הגמנזיום ואח"כ את האוניברסיתה הקנגסברגית שממנה

בשנת 1903 את התואר דר' לפלוסופיא ובזמן קצר אח"כ קבל גם סמיכת חכמים מבהמ"ד לרבנים בברלין. ואז נשא לו לאשה את בת הרה"ה פרופיסור דר. דוד צבי האפמאן, מורה בב"המד לרבנים בברלין. תרס"ד נתקבל למורה היסתוריה וספרות ועם זה לביבליותיקר בהסמינריום הרבני בנויארק העומד תחת הנהגת פרופ. ש. שכטר. הרה"ח הזה הו"ל סדר עולם עפ"י כ"י ובאו חקירותיו והשקפותיו המדעיות בהמאספים Orientalishe „Zeitschrift" „Literaturzeitung" fuer hebraeische Bibliographie', בספר „לקורות היהודים בתונרמה" „ובהצופה מארץ הגר", והוא מצוין ביראתו הטהורה את אלקים, זהיר ושמור בקלות כבהמורות ומדקדק במצות, לפני שמש ינון שמו!

מרקום. הרב ר' בנימין מנדיל.

הרב הגאון חכם ושלם נודע לתהלה אבד"ק טיפלים, נולד תרל"ה במושב נאווא—פאלטאווקא (פ. חרסון) ואביו הר' יתזקאל חנכהו בתלמוד וגפ"ת מילדותו, הסתופף בישיבות שונות ובקבוצי תורה ויהי מצוין ברוב התמדתו ובחריצות שכלו וירבוש לו בקיאות גדולה בש"ס ופוסקים בהיותו כבן עשרים, אז סמכוהו הגאונים רי"א מקאוונא רשה"כ מווילנא רצ"ה מה־יפית מאיישישאק, היה למו"צ ומ"מ בארעסא. ואח"כ רב ואב"ד דיעוופאטאראַ (קרים), וזה ארבע שנים אשר נתמנה לאבד"ק טיפלים, והוא נודע בין טובי רבני רוסיה איש האשכלות רב מפעלים טובים.

מרגלין. הרב ר' ישעיהו יוסף.

הרה"נ הדרשן המופלא ומפורסם, רב ודרשן בבהכ"נ המפואר אנשי יאנוסטאוו בנויארק, נולד בשנת תרל"ח בעיר פרילוקי (פ. פאלטאווא) להורים נכבדים וילמוד תורה בישיבת מיר ואח"כ בעיר ניעזשען, (פ. טשערנינוב) ויחד עם למודי נפ"ת אשר למד בשקידה גדולה למד גם ספרי הדרוש וכבן ח"י שנה עלה על הבמה ודבריו מצאו חן ויפיקו רצון השומעים, תרס"ט בא לאמריקה, ויתקבל לרב ודרשן בבהכ"נ אנשי וולאזין, ומשם נתקבל לרב ודרשן בבהכ"נ הגדול אנשי סיני ויעש לו שם גדול בנויארק בדרשותיו. ויסמכוהו לרב הרבנים הגאונים רא"א יודעלעוויץ והגאון רש"צ ווין והגאון החריף ר' נחום פפעפערמאן, תרע"ב נתקבל לראבד"ק סיראקיוז ויעמוד על משמרתו כשנתים ימים, וייסד בעיר זו חברות שונות לתלמוד ומשנה, ומקרוב בחרוהו נשיאי בהכ"נ אנשי יאנוסטאוו לרב ודרשן. בכ"י הרה"נ הנכבד הזה ספר דרושים אשר דרש במקהלות בשבתות השנה ומועדים.

משל. הרב ר' זאב וואלף.

הרב הגאון החכם הכולל והדרשן הנדול בדורנו, אב"ד דקימפולונג ומפורסם בספריו שחבר בדרושים נעלים במימב הגיון ובטעם לשבח והם: דברי חכמים, הגיון דברי חכמים, ודעת דברי חכמים, ואין ערוך ליקרת ערכם.

מפרסמין עושי טוב ונדיבי עם העומדים לימיני

ויתמכוני בעבודתי.

הרב החכם הנדול בתורה ויראת ד', הנביר הנודע בנדבת לבבו הטהור,
רחום ומוקיר רבנן
מר ברוך יצחק ריינהערץ הי"ו בבאסטאן.

הרופא המפורסם והחכם דוקטור
ה. אילאוויי בנויארק.

החכם הנעלה, הנדיב היקר והנביר המפורסם
מר יצחק נאלדבערג הי"ו בנויארק.

החכם הנעלה והסופר היקר, חנביר הנכבד
מר אהרן יצחק ראטנער הי"ו בנויארק.

הגאון המפורסם החכם השלם
ד' משה ווינבערגער ראב"ד בנויארק.

הרופא הנכבד יקר באדם דוקטור
הענרי רייטער בנויארק.

המשכיל המהולל רב הפעלים
מר אלברט קרונער בנויארק.

המופלג הנכבד, ירא ד' ומוקיר רבנן, הנביר הנדיב היקר
מר מרדכי יצחק הכהן קאהן הי"ו בברוקלין.

הרופא המפורסם כתהלה, החכם המובהק דוקטור
ישראל (איזידור) קויפמאנן בברוקלין.

אחיו הרופא המהולל דוקטור
בן-ציון קויפמאנן בברוקלין.

הרופא המומחה והחכם התורני דוקטור

משה (מורים) ראבינסאהן בברוקלין.

המשכיל היקר ורב תהלות

מר א. שניטמאן בברוקלין.

הנביר המשכיל נדיב הלב

מר יעקב פינק הי"ו בברוקלין.

הגביר הנדיב חנעלה

מר יצחק יוסף קויפמאנן בברוקלין.

המשכיל המצוין, יקר ונכבד

מר בנימין יהודה אריה ליב בערנשטיין בברוקלין.

הרב החכם הישיש, הנביר הנדיב, הנודע לשם

מר אברהם חיים הי"ו לבית שבד במינסק.

החכם המהוכל והסופר הנעלה, גביר לאחיו ונדיב לב

מר אריה ליב המבונ"ה ליאון שיינהויז במעמעל.

אלופי יהודה נשיאי "איזראעליטישע אלליאנץ צו וויען" בוויען הבירה.

אלופי בית המדרש לאנשי עיר מולדתי קלעצק בנויארק.

אלופי בית המדרש לבני קורלאנד בנויארק.

שמות החתומים החדשים ומקבלי ספרי הוצאותי.

הרה"ג ר"מ פריימאן
הרב ר' מאיר לאנדאן
הרה"ג רמ"י פייקעס
הנביר מר א. מארגרעטטען
„עדת ישראל נויארק"
ההכם דר. י"א בלוסטאן
בהמ"ד אנשי נעשוויעז, נויארק
בהמ"ד אנשי קורלנד, נויארק
החכם מ. סיילעם
הרב ר' אברהם נחום מאיראוויץ
הרח"ח ר' מאיר דיין
הרה"ח מ"א פאטעכין
המשכיל היקר מר יוסף דאקטאראוויץ
הנביר מר י. שליפשטיין
בהמ"ד הנדול דברוקלין ע"י הנביר
ר' יהושע רייבין
הנאון הנביר רמ"א נאוורין
הרב ר' ישראל יוסף ברלין
הנביר מר וו. ווינבערנער
הנביר מר ל. לופט
הנביר ר"י קאהן
הנביר מר לואים קאהן
הרב הנכבד ר' אברהם שמואל מאיערסאן
החכם הנעלה דוקטור פריעדמאן
הנביר הנדיב המפורסם מר טש. וועד־
בעלאווסקי

הדוקטור המומחה מר ווילליאם ראזענ־
פעלד
בהמ"ד חברה תהלים דבראנזוויל ע"י
הנגיד הר"ר אברהם זאב ראזענסאן
המשכיל היקר מר משה הויכשטיין
הנגיד הישיש ר' יצחק אייזיק לעווין
הנגיד הנעלה ר' אליהו רובין
המשכיל הנעלה מר מרדכי מוסניצקי
המשכיל היקר מר בנימין זאב שולמאן
הנגיד מר יוסף קלעניצקי
בהמ"ד „עץ חיים" ע"י הסופר רז"וו
האבערמאן
בהמ"ד „חברה תורה" דבראנזוויל
הר"ר א. דוואַרקאוויץ
אחי היקר המשכיל מר מנחם מענדל
אייזענשטאדט
אחי היקר מר מאיר אייזענשטאדט
ניסי היקר מר אליעזר הורוויץ
דוקטור ה. ח. בלאנק דברוקלין
החכם דר. בנימין שלמה גלאזבערג
הנביר הנדיב ר' חיים זנוויל שופר
המשכיל הנעלה מר נחום אליהו לעווינסאן
החכם הנעלה דוקטור מיטטעלמאן
הנגיד הנדיב מופלג ומשכיל מר אברהם
באקשט
הנביר המשכיל מר אברהם צבי פריעד

שמות החתומים

הנביר הנכבד מר יוסף דוד שאר
הנביר מר ראובן באסס
הנביר הנעלה מר בינוש קאהן
הגביר מר ר"י שטערין
הגביר ר' בנימין ראבינסאן
הגביר הנדיב המפורסם מר י"ל בארגעניכט
הרב ר' אברהם משה ווינשטיין
ש"ב חנגיד ר' נחמיה הלוי לעווין
הנגיד ר' יוסף לעווין
הנביר המשכיל מר בינוש ב"ר אבא
גרשון וויענער
בהמ"ד „בית אברהם"
המשכיל מר טייץ

הגביר ר"ל קאצענעלנבוינגן
הגביר הנדיב מר פ. אפטער מנויארק
הגביר המשכיל היקר מר חיים משה
בן־ציון קיטאיי מפעטערסאן
הנכבד חישיש ר' יהודה ליב לעווין בעד
בהמ"ד דעטערסאן
המשכיל הנעלה מר בן ציון לעווי
אחיו המשכיל מר קלמן לעווי
המשכיל רעוו. יעקב ראובן מאזור, איטיקא
הנבירים קאהן עט עפשטיין
בהמ"ד אנשי סלוצק בנויארק
הר"ר משה מענדעלסאן מנואורק

ותברך מנשים אמי היקרה הצנועה והמשכלת נדיבת הלב מרת **ברוינע לאה** תחי' וגם אחותי היקרה והמשכלת הנכבדה מרת **רחל** תחי' עם בעלה הוא גיסי היקר וחמשכיל הנעלה מר **אליעזר הורוויץ** יחיו בטוב ובנעימים על אשר יחזיקו בימיני.

וברכת שמים מעל תחל על בני היקר אהוב למעלה ונחמד למטה המשכיל **מאיר** הי"ו במינסק ועל בני הילד הנבון **משה** ובתי הילדה **דבורה**, יגדלם ה' ויאריך ימיהם ושנותיהם בנעימים.

חכמי ישראל באמריקא

חלק ט׳

ט

דורות האחרונים - ספר ראשון (נ-ת)

נדפס בראשונה
בניו יארק, תרע"ה - 1915

מכון
גנזי נסתרות
American Jewish Legacy
Publication Society

דורות האחרונים

ספר לתולדות הרבנים הגאונים וראשי מתיבתא החכמים
והסופרים, הדרשנים והמחברים, הנדיבים ואנשי
המעשה והשם שבתפוצות ישראל, בדורות
האחרונים, עם הערות תורניות
וספרותיות במעשים, דעות
ומושנים.

ספר ראשון (נ—ת)

מאת

בן־ציון בהר״ר משה ז״ל אייזענשטאדט

מנכדי הגאון, מאור הגולה, רבנו מאיר אייזענשטאדט זצ״ל

כעל תשובות „פנים מאירות"

נוירק—תרע״ה

בדפוס א. ח. ראזענבערג 131 הענרי סט.

פתח דבר.

אחרי חקדמתי מראש הספר בברור תכנית סדורו ואופן הערכתו מהראוי לי עכשיו להזכיר גם מעלתו ובהנוגע לתועלתו, ואף שהאריכו בזה מחברי ספרים ממינו שקדמונו, עוד ישנם גם מן החכמים והמשכילים שאינם יודעים לערוך ערכה של זאת הפעולה ולא יתבוננו לנחיצותה והכרחה המחלטיים ומקילים בישותה, לעות דעת רבותינו, זכרם לברכה באגדות ומדרשים, המכרעת, ואמרו החכמים: כמה חסידים ובני תורה היו ראויים להמנות עליהם הוא אומר וגם לאחרונים, (קהלת רבה, ע"פ אין זכרון לראשונים) והקב"ה מתעסק בשבחם של צדיקים לפרסמם בעולם (במדבר רבה פ' כ"א), ועד היכן כחה של שלשלת יוחסין מגיע שאמרו בה, קשה היא שלשלת יוחסין לפני הקב"ה להעקר ממקומה, (שיר השירים רבה, ע"פ קמתי אני) והוסיפו עוד: כל מי שהמקום מתעסק בו להעמיד ממנו אומה או שלשלת יוחסין היה המקום מתעסק בו בענין הזה לכתוב בו תולדות (במדבר רבה פ"ב), ואם בדורות הראשונים נשתבח זה הענין אצל החכמים והגדילוהו, לא כל שכן בדורות האחרונים שנפוצותינו בקצות התבל, ואמנם רואה אני כי בעזרתו יתברך ספרי מתקבל אצל רבים מחכמי התורה שבארצות שונות, ובזה הנני להודות לשמו הגדול העומד ליומיני לעזרני תמיד ובפרט בשעת חירום עתה, ימי הרת עולם כי ממלכות תמוטינה בפרוץ המלחמה הנוראה בין איתני אירופה ורבבות אלפי ישראל אנשים נשים וטף זקנים נערים ובניהם גדולי עמנו, נתונים בצרה ובשביה בחרב ובאש, אשר נמס כל לב והידים כהות, וזכות אבות עמדה לי לחבר ולהדפיס הספר בימי צר ומצוק כאלה, יוסף ד' חסדו ואתי, ואת כל התומכים בי בכבוד, והיתה ברכתו אתנו השלום והחיים.

בן-ציון ב"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט

רב ודרשן לקהל עדת „אוהב שלום" בברוקלין, נויורק.

י"ט טבת, תרע"ה, ברוקלין,

מזכרת עולם

לנשמת האשה הצנועה ויראת ד' תמימה במעשיה וברה, נדיבת לב ויקרה, משכלת אלי־דלים וגומלת חסדים לאביונים מרת **ליבא פירסט** בעדן גנים תנוח, בת הנכבד והישר באדם מו"ה **יהודה יאצקאן** מעיר בירז, ואשת חבר ומופלג בתורה צדיק בדרכיו, מעוטר בעטרת מדות טובות, אדם אחד מאלף בתומתו ישרתו וענותו ויראת ד' עליו חופפת כבוד שמו מוהר"ר **ראובן פירסט** הי"ו מיקירי עדת ישראל אשר בבראנזוויל, נולדה בחדש אלול שנת תר"א, ונפטרה לחיי עד ביום הרביעי כ"ז מנחם אב, ובאה למנוחתה ביום ה' כ"ח מ"א תרע"ד, בשנת ע"ג לחייה, וקבר חוצב לה בקרקע של בית המדרש הגדול דבראנזוויל בבית הקברות "הר הכרמל" בברוקלין.

מבנות ישראל המצוינות שמעטות כמוה בדור הזה, היתה הנפטרת החשובה והכבודה הזאת, מלבד שהצטינה בטוב טעמה ושכלה הזך, ותהי אשה משכלת ביראת ד' עוד מצוינה היתה במדות טובות שתפארת הן לאדם, ידה היתה פתוחה לכל דבר טוב ומועיל ותשחד מכספה והונה לכל מוסדות הצדקה והחסד אשר בעיר מושבה ותהי חברה נכבדה במרבית החברות לתמיכת תורה ועניים, ויהיו כל ימי חייה שלשלת מרובה של מעשים טובים, מדות טובות צדקה וחסד. כבוד גדול נעשה לה במותה והמונים ממכיריה ויודעיה אשר כבדוה בחייה התאספו לחלק לה את כבודה האחרון, ונערי התי"ת הלכו לפני ארונה ויקדמוה בפסוקי דרחמי.

אלהי חנחמות ישלח נחומים ממרומיו לאישה, הרב היקר והנכבד ולבניה הנכבדים והם: הנביר המשכיל היקר והנעלה, נדיב לב ונכבד מו"ה **יהודה ליב פירסט** הי"ו מנשיאי התי"ת דסטאן עוו. בבראנזוויל, ואחיו המשכיל המצוין חובב עמו וארצו ויקר באדם מו"ה **צבי פנחס פירסט** הי"ו אחד מחברי הועד של התי"ת אשר בפענסילווייניא עוו. וחתנו של ידידנו הרב הגאון החכם השלם והדרשן המצוין מוהר"ר **צבי הירש הכהן קאהן**, ולבתה היקרה מרת **חיינה** ולזכר עולם ישאר שמה הטוב.

ציון עדי עד

ואציב בשער ספרי ציון עולם גם לנשמת האשה הכבודה והחשובה דבת החסד ומפעלים טובים, צנועה ומשכלת ונודעת לשם מרת **יענטא הערמאן** מנוחתה עדן, אשת ידידנו הנכבד, המשכיל היקר נגיד ונדיב לב רודף צדקה וחסד מו"ה **מאיר הערמאן** הי"ו. מיקירי עדת ישראל בעיר ברוקלין. אשר הצטינה ברוחה הנדיבה ותהי כאם רחמניה לאביוני אדם ותקדיש רוב ימיה לעזרת דלים ובפרט לאלמנות שכולות ויתומים עזובים, ותיסד "חברת עזרת נשים" ו"לחם אביונים" אשר היתה להן לראשה, ותעמוד על משמרתה להחיש ישע ולתמוך בידי נופלים במשען כסף וצרכים שונים ויברכוה אוברים ונדחים ויהללו בשערים מעשיה, נפטרה לחיי עד, בשנת הששים לחייה, ובאה למנוחת ביום **ה' ט"ו תמוז**, שנת תרע"ד, וקבר חוצב לה במעלה הקברים אשר לחברת "עדת ישרון" בבראנזוויל בבית הקברות "הר הכרמל", ינחם ה' את בעלה היקר באדם, ואת בניה: החכם הדוקטור הנודע לתהלה, כבוד שם תפארתו מר **ישראל הערמאן** בעיר יוטיקא, והנגיד המשכיל סוחר אמונים מו"ה **רפאל הערמאן** בנויארק, והמשכיל היקר מר **דוד**, ובנותיה הכבודות והיקרות מרת **אסתר, לאה ושרה**, ולזכר עולם תהי האשה רבת המעללים וטובת הלב הזאת ובצרור חיי נצח. תהי נשמתה המהורה צרורה!

דורות האחרונים.

נ

נאחימאווסקי הרב ר' נחום. הרב המאוה"ג הצדיק המפורסם בשם ר' נחום דעליאטיצער, נולד בשנת תקפ"ה לאביו הרב ר' שבתי (ניסו של הרה"ג המקובל ר' אליהו בעל שם בעל „שני אליהו" וחתנו של הרה"ג החכם ר' ניסן אבד"ק דעליאטיץ בעל ספר קנה חכמה, בהרה"ג ר' ליב דער גראבעד מצאצאי הגאון „סדר הדורות") ויקשב לקח בישיבת וולחין ויצטין ברב שקידתו בתורה ויהי בקי בש"ס ופוסקים ולא עשה תורתו קרדום ויהי סוחר אמונים ומפורסם לתהל ה בצדקתו וחסידותו בגלילות ליטא, ובהגיעו לשנת חמשים עזב מסחרו ויתלונן אך בצלה של תורה ועבודת ה', והיה אהוב וחביב להפליא למאור דורנו הגאון רי"א זצ"ל מקאוונא, ופ"א כשהניד לו הרה"ג ר' נחום כי בדעתו לעלות לאה"ק ת"ב, ענהו הגאון זצ"ל בז"הל: רבי נחום! אין לכם מן הצרך לנסוע לא"י הן חו"ל צריך לכם" נפטר בקדושה וטהרה בשנת תרנ"ה בן ע' שנה ורבני הסביבה הספידוהו: אי חסיד ועניו צדיק מושל ביראה, (הרה"ג הצדיק הזה הוליד חמשה בנים מופלגי תורה וחכמים והם הרב המופלג בתורה וחכמה מו"ה ניסן שמעון (שהיה נודע בספרות ישראל בשמו הכנוי „שמן נחמד" וחבר ספר קטן בפתגמים ומשלי מוסר, ונפטר פתאום בבראנזוויל, (פ. נויארק) ח' מ"א תרע"נ) והרה"ג השנון וחריף ר' דוד, והרב המופלג ר' אריה ליב שו"ב והמופלג השנון ר' ישעיה יצחק והמופלג הר"ר שבתי.

נוראק. הרב דר. אהרן דובעד. הרה"ג החכם המופלא רב רשמי בליבוי בנו של הגאון החכם ר' צבי הירש האבד"ק מיטוי, מתלמידי הגר"ע הילדעסהיימער בברלין ויקבל תואר דר. לפלוסופיא בשטראסבורג, בשנת תרס"ו נתנה עליו משרת רב ומטיף בליבוי והוא מפורסם בחכמתו ומדותיו התרומיות ואחיו הוא החכם השלם והסופר מר מרדכי נוראק מורה דת אל בביה"ס הריאלי במיטוי.

נחום הרב ר' חיים. הרב הגדול ראש הרבנים בתונרמה וראב"ד דקוש טא. נולד בעיר מגניזיה בקרבת סמירנה-הטורקית בחדש ניסן תרל"א, ושם קבל ראשית חנוכו, אח"כ למד במשך ד' שנים ש"ס ופוסקים בישיבת טבריא מפי רבו הרב הגאון ר' דוד אבו, כבן י"ז בא אל ביה"ס הערבי אשר בבירות ומשם נבנם להליציאום האתומני הממלכי שבסמירנה וישינ אחרי עבור שנים אחדות תעודת בגרות של גמנזיום, אז בקר בשנה את ביה"ס העליון למשפטים אשר בקונסטנטינופול ויסע פריזח ויקשב לקח כשש שנים בהסמי-נריום לרבנים שמה ועם זה שמע שעורים בפילולוגיה וידיעות שמיות מאת הפרו-פיסור יוסף דרינבורג וישינ תעודת רב-הכולל ותואר דר. לפלוסופיא. תרנ"ה

קראתהו ח' כי"ח הפריזית לשרת בתור פרופיסור בבמדה"ר שבקושטא ויקריא שעורים ע"ד התלמוד הירושלמי הנדה ותורת ההטפה. תרע"א נבחר ע"י ממשלת תונרמה לרב הכולל למדינה זו במקום הר"מ הלוי. ובחדש מ"ח תרע"ד פרסם הרב בצירוף הבי"ד שלו, אסור המציצה בפה, מחשש סכנה שעוררו המעוררים והמתקנים (ובתשובותי הארכתי להראות טעות התועים והנרגנים על מנהגי ותיקין הקדושים ותורתן של ראשונים).

נימרק. הר"ר דוד. חכם וסופר מפורסם פרופיסור לפלוסופיא בביהמ"ד למתקנים בסינסינטי. נולד לאביו הרב ר' שלמה בשטשעריץ גליציה, כ"ב מ"א תרכ"ו. למד בחדרים ובבהמ"ד שבעירו וירב חיל ושלמות בתלמוד וחכמת ישראל. תרמ"ז נכנס להגמנזיום דלבוב. תרנ"ב בא להאוניברסיטה הברלינית במחלקת הפלוסופיא ושפות השמיות ובשנת תרנ"ו קבל ממנה התואר דוקטור לפלוסופיא ולשונות המזרח, ובשנה שאחריה זכהו בהמ"ד הגבוה לתורת היהדות בברלין גם בתעודת רב ויהי לדרשן ומטיף בקהלת ראקוניץ (בעהמען) כשבע שנים. בשנת תרס"ז נתנה עליו משרת מורה לפלוסופיא בביהמ"ד הריפורמי בסינסינטי הנודע בשם "Hebrew Union College", ומאז עומד על משמרתו זו. באו מהחכם הזה מאמרים רבים בחקרי ישראל בעתונים ומאספים ואנציקלופדיות עברים לועזים, ובפרט ב„השלח" ומקרוב נדפס ספרו „תולדות העקרים בישראל" וכן כתביו עוד ספרים ומאמרים בעניני מחקר ובקרת.

נייטארק הרב ר' אברהם. הרה"ג החכם דרשן ורב דק"ק „ארח חיים" בנוירק כעשר שנים, מילידי פיעטרקוב. בפולין, ויסתופף בבחרותו בברלין וברסלוי ויכמוד תורה וידיעות העולם, היה איזה שנים רב בליק ויכתוב מאמרים „בהמניד" „והמליץ" ובבואו לאמריקה בשנת תרמ"ח נתקבל למטיף ורב בבהמ"ד „ארח חיים". נפטר בן ס"ה בחדש סיון תרע"ג וקבר חוצב לו בביה"ק יוניאן — פיעלד בנוירק.

נייטארק. הרב ר' אריה ליב. הרב המאה"ג הדרשן, חכם ושלם ר"מ ומו"צ בסלוצק (פ. מינסק) חבר ס' „אבן יעקב" בדרושים למוסר על מס' אבות, ונדפס זה מקרוב.

נייטשאדט. הרב ר' יצחק אלחנן. הרב הגדול רב ומו"צ באינדיאנאפאליס (אינדיאנא) באמריקה, היה נודע לתהלה ונפ' בקוצר שנים בהיותו בן מ"ד שנה. בשנת תרע"ב.

נעבענצאהל, הרב ר' אלטער יחיאל. הרב הגאון החריף ומפולפל ראבד"ק ווישניצא (אויסטריה) כעשר שנים ואח"כ נתקבל לראבד"ק סטאניסלאוו (גאליציה) חבר ס' „פרי העץ ומנחת יחיאל" על יו"ד ב"ח וגדוכי ארצו מספרים תהלת המחבר וספרו.

ס

סאבעל. הרב ר' משה. הרב הגאון המצוין בבקיאות צדיק בדרכיו ראבד"ק „חפארת ירושלים" בנויארק, ור"מ בישיבת רבנו יצחק אלחנן דעיר זו, מוכתר בכתר שם טוב צנוע זמעלי טובא עניו ושפל רוח, כמותו ירבו בישראל (והוא בנו של החסיד ר' דובער מהורדנא, ואחיו של הרה"ג הצדיק ר' שמואל דוד סאבעל שהיה מ"מ בלאנדאן ורב ודרשן בבהכ"נ לאנשי מיר בנויארק וחבר ס' „יגדל דוד על שה"ש, זנפ' בנוירק בשנת תר"ע כבן מ"ח שנה).

סאלאוויציג. הרב ר' משה הלוי. גאון גדול וחריף מופלא צדיק וחכם בנו של רבנו הגאון מאור הגולה מרן חיים הלוי מבריסק, נתגדל על ברכי אביו הגאון בישיבת וואלאזין ונתפרסם בחריפותו ועמקותו בין גדולי תלמידי הישיבה הק'. אחרי נשאו לו לאשה את בת הגאון האמתי פאר הדור מרן אליהו הלוי הי"ו פיינשטיין אבד"ק פרווינא (עי' תולדותיו בח"א מספרנו דור רבניו וסופריו אות פ') נתקבל לאבד"ק ראסיין פ' קאוונא במקום הנ"ר אלכסנדר משה לפידות זצ"ל.

סבעוני. הרב ר' אברהם. הרה"ג סוע"ה מנדולי ישראל במארוקו בימינו, ורב הכולל שמה ומשכן כבודו בקאסו — בלאנקו. ומופלא בצדקותיו ונדבותיו. עוזר דלים ומפזר לאביונים, וחבר ספרים על התורה והש"ס.

סג"ל. הרב ר' יצחק הלוי. הרב הגאון המופלא ומפורסם, דרשן נעלה' נודע לתהלה אבד"ק בעיאני (ניו דזורסי) באמריקה, נולד במושב רודא-בעלקא אצל נלוסק, פ, מינסק, כ"ו אייר תרל"ח. אביו המופלג תם וישר ר' חיים הלוי הנכהו בדרך אבותיו שלומי אמוני אחינו ויצטין הנער בכשרונות נפשו המצוינים ובהתמדתו העזה, באביב ימיו נכנס להישיבה אשר בבאברויסק ויהי מטובי תלמידי הר"מ שמה הרב הגאון ר' זאב וואלף; והאב"ד דבאברויסק הגאון מרן ר' רפאל שפירא שהעמידו על המבחן בישיבה ספר בשבחו ויפרסמו בקהל רב לשם ותהלה, שנים אחדות למד בעיר זו וירכש לו בקיאות בחלק גדול בתלמוד ומפרשיו השונים ומשם בא לכמוד בין הפרושים אשר בסמארגאן וישקוד בשקידה נמרצה על התלמוד והפוסקים הרו"א וינחל כבוד ויתודע לאחד מבחירי הקבוץ בעוצם התמדתו וביושר דרכו. אז סמכהו לרב הגאון האמתי החריף הגדול ר' חיים ליב ליטווין האבי"ד דשם (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבניו וסופריו ספר שני אות ל' ווילנא תר"ס) אבל לא הסתפק הצעיר ורב תהלות זה בתורתו ויסע לנלוסק וישמע שעורין של הגאון האמתי מרן ר' ברוך דובער ליבאוויטץ (ע"ע לעיל) ועם זה היה גם מרבין תורהלפני הפתחשניה שב בני הישיבה שבעיר זו. ויצא שמו לתהלה לחריף ועסקן. תרס"ב נשא לו אשה ממשפחת יוחסין ויסע לקאוונא עיר

התורה ויבוא בין הפרושים אשר בבהמ"ד החדש שמה, שמה החל האברך המלא תורה ודעת לדרוש מעל הבמה כפעם בפעם, ודבריו מצאו אזנים קשובות ויצא שמו לתהלה בתור דרשן יקר ונעלה ויבחר לראש מוסד הגמ"ח של חברת הפרושים דקאוונא. אז קבל נ"כ סמיכות הגאונים ר"מ דאנישעווסקי רמ"ש שפירא ורש"ז לנדא ורבו המובהק הג"רב דובער הנ"כ. תרס"ו בא לאמריקה ומיד קבלתהו עדת „זכרו תורת משה" הנורעה בין הקהלות של החרדים והותיקין בנוירק לאב"ד ודרשן, ויעמוד על משמרתו שנים אחדות ובדרשותיו הנפלאות עורר למוסר לתורה ולתעודה את לבב שומעיו. ויתפרסם לאחד הרבנים הגדולים באמריקה אשר רב כחם לאורייתא ולמשוך לבבם של ישראל לאביהם שבשמים. בהיות הרב הצעיר הזה בנוירק יסד עם רעו הרב הגאון החכם המופלא ר' ישראל אייזיקסאן (הנודע בשם הרב מקיידאנאוו) את חברת „מחזיקי הדת" ועוד מוסדות שונים, תרע"א נתקבל הרב הגאון המהולל הזה לאבד'ק בעיאן בבתי הכנסיות המאוחדים, וגם שם יפעול הרבה למובת הכלל ומשתדל להרים קרן התורה בעיר ובסביבה. והוא אהוב. רצוי לכל יודעיו ומכיריו כי מלבד גדלו בתורה בחריפות ובקיאות הוא מצוין גם בדרכיו, והוא חבר נכבד של הרבנים האורתודוקסים באמריקה.

סווירען. הרב ר' דוד דובער. הרב הגאון השלם חכם ורב מדעים ודרשן מהולל אבד"ק וואטערבורי (קאנג') באמריקה, נולד בסמארגאן לאביו הנכבד ר' יוסף חיים ולאמו הצדקנית מ' עטיל ויתנכר מילדותו בכשרונותיו הנעלים ויחזו בו כי לגדולות נוצר. בעודנו עול ימים רכש לובקיאות בסדרי נזיקין נשים ומועד ומפרשיהם ויצטין גם בחריפותו ועמקותו והגיונו הישר ויפרסמוהו לתהלה הגאונים ר' מרדכי ווייצעל ור' יעסב רובין מסווייר ויסמכהו אח"כ להורות ולדון, בבואו לאמריקה הוסיף לשקוד בתורה בישיבת רי"א המפוארה בנויארק ויהי בה מבחירי תלמידיה ועם עסקו בנפ"ת הרבה גם לשקוד במדעים בכלל ובשפה אנגלית בפרט ויהי לגדול בתורה ובמדע כאחד. וכבן כ"ב נסמך מגדולי הרבנים בנוירק אשר כנוהו כי הצעיר הזה הוא הוא מבני העליה המעטים שבדור וכי נחשב הוא בין הגדולים אשר במדינה ובשמו הטוב ומדותיו התרומיות שהלכו לפניו, מנתהו קהלת בית ישראל אשר בוואטערבורי לאב"ד ורועה אבן ישראל שמה במשכרת נכבדה, אף כי עוד פנוי הוא. בשנה זו נשא לו לאשה משכלת ומהוללה בעברית ואנגלית את בת ידידנו הרב הגאון צדיק בדרכיו מוהר"ר יוסף גראססמאן הי"ו ראבד"ק פילאדעלפיא (גיסו של ידידנו החכם מר יוסף מאנילניצקי הי"ו).

הרב הגאון הנעלה הזה הוא מיחידי הרבנים באמריקה המפורסמים לשבח. רב פעלים לתורה ולתעודה ומטיף נפלא ביהודית עברית ואנגלית ולוקח נפש במדברותיו ובאו ממנו חדושים רבים בהלכה „בהמאסף" מירושלים ובכ"י

שו"ת ופלפולים. וספר יקר בדרושים בשם „דביר דוד" וספר בשפת אנגלית ע"ד היהודים והיהדות, והוא מגזע יוחסין נכדם של הגאונים ר' דוד זצ"ל מסווייר ור' משה יוסף ראב"דק אסמינא. באגודת הרבנים האורתודוקסים אשר באמריקה וקנדא, תופס מקום חשוב ונכבד, ונדפסו מאמריו ושיריו ב„הדבורה" ובהיברו „סטנדרד" יהי ה' אתו והיה לתפארת לישראל.

סוחאוואלסקי. הר"ר דוד. עסקן ציוני נעלה בביאליסטאק וראשון למיסדי אגדת האלף שמה מטובי משבילי זמננו, וממתי סודו ועוזריו של הגאון נר ישראל מרן ר' שמואל מאהליווער זצ"ל, נפטר בדמי ימיו בן מ"ה שנה בש"ק כ"ה מנחם אב תרע"א, ובשבעת אלפי איש מאהינו נהרו אחרי מטתו וכבוד גדול נעשה לו במותו, יהי זכרו לברכה לעד, כי יקר הוא ומסובל במדות טובות, עניו ושפל רוח טוב ומטיב!

סווראנאווסקי. הרב ר' ישראל יהושע. הרב המאוה"ג סוע"ה ומפורסם לתהלה מרבני נויארק. וחבר לאגודת הרבנים האורתודוכסים באמריקה. נולד לאביו ה"ר נתן בעיר שווערזנא (פ. מינסק) ר"ח מ"ח תרי"ז, ויצטין בשכלו הזך ובזכרונו הנעלה מילדותו ויחזו בו עתידות טובות, כבן י"ב למד בישיבת הגאון הצדיק ר' יוסף בניעשוויעז ובהגיעו לשנת הט"ו בא להסתופף בישיבת וואלאזין הגדולה וישקוד שמה בתורה בצלו של מרן הנצי"ב בחמש שנים רצופות בצותא חדא את הרה"ג ר' לוי מלעבעדאוו וירכוש לו שמה בקיאות גדולה בנ' סדרי הש"ס מועד נשים ונזיקין ומפרשיהם וקנה שם טוב בישיבה רמה זו ויאהבהו ויחבבו הגאון הר"מ הנצי"ב, תרל"ז נשא לו לאשה את בת הרב הגאון החריף וצדיק ר' שמואל עפשטיין האב"ד דעיר הראזאווע (ע"ע) (ב"א הגאון הצדיק המפורסם ר' מנחם מענדל מסקוצק) ובשבתו על שלחן חותנו למד בצוותא חדא את חותנו הגאון פוסקים רו"א ויתעתד לרב ולמורה הוראה, אח"כ למד בין הפרושים דאיישישאק ביחד את הגאון החכם הכולל רי"י פרייל (ע"ע). מאיישישאק בא בשנת תרמ"ז לווילנא ויהי למורה דרך ד' באזארעצע, פרור וויכנא, ואז נסמך בסמיכות חכמים להורות ולדין מאת הגאונים רבו הנצי"ב זצ"ל, הגאון רשה"כ מווילנא. הגאון רידב"ז שהיה אז מ"מ ומו"ץ דווילנא ומהגאון רצ"ה וואלק האב"ד דפינסק, כשיצא הגאון הרידב"ז מווילנא להיות לאבד"ק פאלאצק נקרא האברך הרה"ג המלא תורה ויראה הזה מהרידב"ז להיות מ"ץ ודין בבית דינו בפלאצק וישב שמה הרה"ג בדיינות ביחד את הרה"ג ר' בינוש זאלקינד רא-בינער כשנתיים ימים ויתודע בנדלו בתורה והוראה ובידיעתו הרבה בהויות העולם ויהי שמו לתהלה. בשובו מפאלאצק בחרתהו קהלת שעמעזעווע לרב אבל לא אבה הרה"ג לתת עליו משרת רבנות ויבחר לשקוד בתורה בעירו ויתפרנס ממסחר, ובאשר יצא נקי מנכסיו הוכרח לקבל כהונת רב בעיר

רעסק (פ. מינסק) אבל באשר קראהו אז הגאון ר' חיים ליב טיקטינסקי הר"מ הראשי דמיר לעמוד ולהנן על הישיבה הקדושה בעירו שבאה עד משבר ולשום דרכו לאמריקה לאסוף כסף ומנדבים לטובת הישיבה ויעתר הרב המאוה"ג למשאלת הגאון ויבא בשנת תרנ"ח לאמריקה ויצליח לפעול רבות ונדולות לטובת הישיבה. בשבתו באמריקה הפצירו בו ראשי הקהלות דטרענטאן ופראווידענס לקבל עליו הרבנות שמה, אבל מרוב ענותו ותומת נפשו השתמט מזה ויבחר לו להתעסק לטובת ישיבת רבנו יצחק אלחנן בניויארק, הנמצאת תמיד בלחץ ודחק, להרבות לה חברים עוזרים, ובהשתדלותו הרבה נמצאו רבים מן הנדיבים לעזרת המוסד התורני הגדול שבאמריקה הזה.

הרב המאוה"ג הזה הוא גם דרשן נעלה צנוע וענותן ומעלי טובא. בכ"י ח"ת רבים בנפ"ת ובדרושים, יהי ה' אתו!

סופר. הרב ר' יודא. גאון מופלא ומפורסם, מגדולי רבני ארץ הגר בימינו ושלשלת יוחסין. נולד ט"ו אלול תרכ"ח לאביו הגאון הגדול בעל יקקוט אליעזר ודמשק אליעזר, תלמיד מובהק לאביו הג', ולהגאונים ר' מ פאללאק מבאניהאד ובעל שו"ת שבט סופר ויקבל סמיכת הגאון ר' זלמן שפיצער ועוד גאוני ארצו. אחרי נשאו אשה בת הנגיד החריף ר' יחיאל קליין וישקוד בחמש שנים רצופות בש"ס ופרו"א ויגביר חילים בתורה נתקבל לאבד"ק קארלבורג ומשמרת קדשו שמה שנתים ימים משנת תרנ"ז עד תרנ"ט ואז נבחר לאבד"ק יאממערינג, תרס"ה נתקבל לאבד"ק נראסמיקלאש תרס"ח קבלתהו העדה החרדית דאראד לרבה ואלופה ושם רועה אבן ישראל במשפט אמת וצדק בנחת ושלום. בכ"י הגאון הזה ספרים הרבה בהלכה ואגדה, ובשנת תרע"ב הו"ל ספרו „מדרש מספר" עם באורו מטה יהודא.

סטאל, הרב ר' משה, הרב המאוה"ג סוע"ה חכם וסופר חריף ומעמיק מנדולי ישראל בברוקלין ומתושבי בארא — פארק. נולד תרכ"ו ואביו שהיה מופלג וסוחר נכבד בסובאלק חנכהו בתורה ויראה וגם השכלה ויצטין הנער בכשרונות מופלאים. בעודנו צעיר הלך לישיבת מיר ומשם לוואלאזין וישמע לקח כחמש שנים מהגאונים הנצי"ב ור' רפאל שפירא ויעש חיל רב ויהי לבקי בש"ס ופוסקים, ועם זה רכש לו השכלה עברית וכללית הנונה, ונכבדות דברו בו את בת הגאון מאור הגולה מרן ר' בן ציון שטערינפעלד אבד"ק ביקסק, אבל הרה"ג יצא לאמריקה ולא עשה תורתו פרנסתו ויהי לסוחר נכבד וישא לו אשה את בת ידידנו הרה"ג רא"ע הירשאוויץ וישתקע בבארא פארק ושם ירביץ תורה ויטיף לקחו בשבתות השנה ומועדי קדש חנם כי ברכו ה' בהון ועושר, וגדול שמו ומהולל, דרשן מצוין ובקיל השלמות ונועם המדות ותפארת לישראל.

סיילעם ה"ר מורים. חכם וסופר ועסקן כללי, עורך דין נודע בנוירק. נולד לאביו הר"ר יצחק אייזיק בסלונימה

הליטאית (פ. גרודנה) ויתחנך בתלמוד ונפ"ת והשכלת ישראל בישיבת העיר המפורסמה, כבן י"ז בא לאמריקה ויכנס להקולדז באמהירסט למוד אמנות הספרים (Librarian) ומשם נכנס לאוניברסיטה הנוירקית למחלקת תורת המשפטים. תרנ"ט קבל תעודת עורך דין בהצטינות וירכוש לו לבב רבים מאחינו נודדי רוסיא ופולין שבנוירק הפונים אליו בעניני דינים וחקות ארצות הברית שמומחה היא בהם ובטוהר ואמון רוחו נתפרסם לתהלה, עד כי העמד בשנת 1908 לקנדידט לחבר הקונגרוס הושינגטוני מהחבל התשיעי של העיר נויארק מטעם „האינדפנדנט לינ." החכם הנעלה הזה עם עוצם טרדותיו בעסקיו לוקח חלק גדול ונכבד במוסדות לאומים וצבוריים שבעיר מושבו הגדולה ויהי מן הראשונים אשר יסדו „אגדת סופרי עברית" ויעש רבות ליסוד „האגדה האספרנטית באמריקה" שנבחר ג"כ לנשיאה, ובאו מאמריו בהעתונים „יידישע טאגעבלאטט" „מארגען זשורנאל" „וארהייט" „אמעריקאנער" „באסטאנער אידישע שטימע" „אידישע פאלק" „אוצר ישראל" ובהעתון "The Hebrew Standard", ונדפסה מחברתו האנגלית „Reflections of a Lawyer" „דער אידישער מאשען לוייער".

סימענסאן, הרב ר' דוד. הרב הגאון החכם הכולל ורב פעלים ומפורסם לתהלה רב הכולל בקופינהגן, בירת דנמרק, נולד בעיר זו תרי"ג ויקבל חנוך תלמודי בבמדה"ר אשר בברסלוי ועם למודי חכמת ישראל למד גם ידיעות כלליות בביה"ס להכמה בעירו, ויקבל סמיכת רב ותואר דוקטור ותבחרהו עדתו לסגן הרב וישא משרתו זו שנים אחדות. תרנ"ב אחרי פטירת הרב הראשי בקופינהגן, נבחר הרב הגאון המצוין הזה לרב כולל במקומו, ויתפרסם לתהלה בתורתו חכמתו ומפעליו הגדולים לא אך בין היהודים כי אם גם בין גדולי האזרחים בארצו, ומלכה הרם והנשא כבדהו בתואר פרופיסור, והוא סופר מהיר ג"כ בעברית, וחבר בועה"פ של חברת כי"ח בפריז, ובאה הסכמתו על הספר „טללי אורות" לידידנו הרה"ג הגדול החכם הנודע מו"ה אברהם רעזניק הנאב"ד דאסחאבאד.

סינגער. הרב ר' יהושע העשיל. הרה"ג חחכם הנעלה דרשן ומ"מ וש"ץ בעיר בופלא (נויארק) באמריקא זה שנים רבות, ומלפנים ש"ץ בעיר קריצ-ביירג ברוסיא, חבר והו"כ (בוויקנא תר"ם) ס' „זכרון בספר" בדרושים פתנמים ומאמרים מחכמים, ובש"ז (תרע"ד) הו"ל בעי"הק ירושלים תב"ב ספרו „משנה זכרון" וכמעשהו בראשון כן בשני והוסיף בו מקודש דרושים כפרשיות לברי"מ לב"מ ולנשואון ונדפס בהסכמת הגאון הצדיק האדר"ת זצ"ל, ובאו מהרה"ח הי"ו מאמרים רבים „בהעברי" „הפסגה" ועוד עתונים עברים, שנותיו לערך ס"ה ה' יאריך ימיו!

סירקים. הר"ר יוסף ישראל. חכם וחוקר עיוני וסופר נודע, נולד

ביארישוב (פודוליה) י"ט טבת תר"ך בראשית אביבו קבל אך חנוך תורני ותלמודי וישקוד הרבה בתלמוד ופוסקים אגדות ומדרשים וטובי ספרי חכמי ישראל הקדמונים כרס"ג רמב"ם ראב"ע רמב"ן רי"ע, מבן כ"ב החל להגות בשפות ומדעים כלליים ויעש גם בהם חיל רב. ובהיותו לאיש לא נשא נפשו להתפרנס מחכמתו ויהי לסוכן בבהימ"ס המפורסם במאסקווא של מאראזאוו עט קאמפ, ומתפרנס בכבוד, חבר והו"ל „כתבי בן כפר" „שלל צבעי החיים" „רעי האמלי" „רוח חדשה". ובספרין „מהות היהדות" „ומהות המוסר" הראה החכם המובהק כי הוא מטובי החוקרים והמעינים בדורנו, (ובמכתבו של החכם בן פרת יוסף הי"ו אלי המסדר, מיום ה' תשרי תרע"ב הוא אומר: מטרתי בספרי היא, להוכיח שהנשק היהידי שיש לנו ללחום לקיומנו הוא היהדות שמוסרה נוסד על השלום ולא על האהבה ועלינו להתרחק מהמוסר הדתי הנוסד על „האהבה" שמוסר כזה הוא הגורם לשפיכת דמנו כמים שהם שופכים, ואני הדל במערכות דרשותי אשר זכיתי בחסדי האל לדרוש בקהל עמו אנכי בעצה ומחשבה, ובניתי יסודותי על מקראי קדש ורבותינו הכמי התלמוד.)

סעניער. הר"ר אברהם אבא. החכם השלם וסופר מנויארק. ממשפחת יוחסין ועשירה ברוסיא, בנו של החכם השלם ר' צבי, ונכדו של הרה"ג הגביר הנדיב המפורסם בזמנו ר' יהודה ליב סעניער (שהיה מתלמידי הרב ר' משה בן מנחם ז"ל והשאיר אחריו באורים בתנ"ך, עי' הכרמל תרכ"נ.) ולזקנתו הסתופף בבית מושב הזקנים בני ובנות יעקב המפואר אשר בנויארק, ויתעסק בתורה חכמה וספרות, והו"ל בשנת תר"ע בנוירק, את המחברת מרים שטוארט בעברית, ונפטר זקן ושבע ימים.

סענדערס. הר"ר לעאן. מנדולי העסקנים הצבורים העברים בנוירק וראש „אינדפנדנט אורדן ברית אברהם" איש חי ורב פעלים ומפורסם לתהלה, נולד ביום 25 מאי 1867 בעיר אדיסה מקום שם בקר את הגמנזיום ובעודנו עול ימים בא עם הוריו לאמריקה, ויכנס בבית הספר חעממי בנוירק ויצטין בכשרונותיו הנעלים בראשונה החד ושכלו העמוק ובשקידתו הרבה בלמודים, בגמרו בית הספר הצבורי בא ללמוד תורת הדינים והמשפטים בביה"ס הגבוה „New York Law School' ויחזו בו מכיריו כי לגדולות נוצר ויפליא לכב מוריו ויודעיו בעוצם כחותיו הנפשיים, בשנת 1895 נתנה לו תעודת עורך דין ויהי לאחד הטוענים המומחים ויתפרסם בבקיאותו הרבה בספרי החקים ובדעתו הבריאה והתקיפה ויעש לו שם סוב, ולא עברו שלש שנים ויבחר לחבר בכנסת המחוקקים מחבל השנים עשר בנוירק, ויעמוד על משמרתו המדינית כארבע שנים וינחל כבוד ותהלה. 1903 נתנה עליו משרת שופט בבית המשפט Municipal Court וישפוט בצדק דלים

וזה שנים אחדות שנתמנה לחכם השופט הזה לנשיא האגדה „עזרת היהודי הנודד" "Hebrew Immigrant Aid Society" ועמו גם לנשיא בית הכנסת אורחים חגדול והמפואר בנוירק ואין קץ לפעולותיו הרבות והגדולות שיפעל לטובת אחינו האומללים, והוא לוקח חלק נכבד ומשתתף בהונו וכח במפעל ומשׂשה ברוב המוסדות הצבוריים והכלליים לאחינו בארצות הברית יהי ה' אתו! (ברם זכור לטוב המשכיל השלם סופר ועסקן נכבד מר יעקב מזל הי"ו מיקירי אחינו בנוירק שהמציא אלי את החמר לתולדות האדם הגדול הזה, יאושר חילו)

אות ע

עבו, הרב ר נחמן בעיה"ק צפת. הרה"ג המופלא בתורה ומע"שט צדיק צדקות אהב. בהרה"ג ר' אברהם חיים, מתלמידי הג"ר יעקב פקלי ז"ל ומוסמך מחכמי התורה שבצפת עיר מולדתו, ומצד אביו הוא נכדו של הגאון ר' שמואל עבו. ומצד אמו נכד הגאון המפורסם ר' חיים נחום מזרחי זצ"ל. שנותיו נ"ב, ה' יאריך ימיו לתפארת עדתו הקדושה.

עבין, הרב ר' נחמן צבי, הרב הגאון חריף ובקי, חכם ומטיף נודע לתהלה אב"ד בקליוולאנד (פ. אהיא) באמיריקה הצפונית. מגדולי הרבנים באמריקה ועסקן כללי נכבד, נולד בכפר פוחוויץ, גליל מאזיר כ"ח סיון תרמ"ד. אביו ר' יהודה איש צדיק וחכם ממשפחת יוחסין בליטא חנכהו עד השנה ה"יב לחייו בתורה וחכמה ויתנכר הנער בטובי כשרונותיו ובשקידתו ויעש חיל רב בלמודיו, אז בא ללמוד בסלוצק עיר משפחת אביו ויסתופף בישיבות העיר וביחוד, בישיבת הגאון הגדול ר איסר זלמן מעלצער האב"ד ובצלו של הגאון הזה הסתופף כארבע שנים ויתפרסם בהתמדתו בחריפות שכלו ועומק הגיוני ובמדות מוסריות נעלות — אשר למדן מרבו הצדיק וחסיד — בעיר וסביבותיה, ויהי נמנה את בחירי תלמידי רא"ז וגדוליהם. תר"ס בא למינסק דליטא, עיר גדולה של חכמים וסופרים ויוסף להרבות חילו לאורייתא. ואחרי שבתו שמה כחמש שנים ויתעסק בגפ"ת ובפוסקים ובספרי חכמת ישראל זכה לשם ה„עלוי מסלוצק". וכבן עשרים סמכהו הגאונים ר' חיים ליב ליטווין ר' אליעזר ראבינאוויץ, ר' אליהו יקותיאל זוכאוויצקי (מקאמאראווקא), באחרית שנת תרמ"ד (כ' תמוז) בא לאמריקה ויכנס לישיבת רבנו יצחק אלחנן בנויארק ויתעסק בתורה ובלמוד שפת המדינה ויצא שמו לשם בנויארק הגדולה. תרמ"ו בעודנו פנוי יהובא לו כתב רבנות מ עיר סקרענטאן(פ. פענסילווינא) ובשנה זו בחדש אייר, חמישי בו, נתקבל ברוב פאר והדר לאב"ד דעיר זו וישא שמה משרתו יותר משלש שנים ויעש רבות לתקונה של העיר, י"ב תמוז תרמ"ט נבחר לאב"ד בבהמ"ד „אוהבי אמונה". אחד מבתהמ"ד

היותר גדולים אשר בקליוולאנד (פ. אהיא) ומני אז ינהל עדתו שמה בדרך התורה האמת והצדק ושמו מהולל בין טובי רבני אמריקה.

הרב הגאון החכם המצוין הוא חבר לועה"פ של הפידירציה הציונית באמריקה וראש למרכז המזרחי ולאגדת ישראל בעירו, ומשתתף בפועל ברוב המוסדות הדתיים הלאומיים והחסדיים שבעיר ובמדינה. והוא חתנו כבנו של ידידנו הרב הגאון מוהר"ר אהרן מרדכי הלוי אשינסקי הי"ו אב"ד בפיטטס־בורג (עי"ע) ובכ"י ח"ת רבים בהלכה ואגדה.

עטטינגער, הר"ר יחיאל מיכל. הרה"ג מופלא בתורה ובחכמה ועסקן כללי מצוין, בלבוי, מגדולי יוחסין בליטא ומילידי העיר פינסק ובא להשתקע בלבוי. זה ל"ה שנה וה' ברכו בעושר, וידו פתוחה לכל טוב ומועיל בעמנו, ושמו לברכה ולתהלה. יהי ה' אתו!

עליאסבערג, הרב ר' יהושע העשיל, הרב המאוה"ג המפורסם, חכם וסופר מנוע יוחסין מזכיר וסופר בישיבה ה"ק דמיר בליטא. נולד בקאמין פ. מינסק, י"ב תשרי תרי"ב עד השנה הט"ו לחייו למד מאביו הרב ר' ישראל ז"ל, ומאז, עד שנת העשרים לחייו, קבל תורה בישיבות שונות ויעש חיל רב בגפ"ת וחכמת ישראל; ל"ג בעמר תרל"ב נשא אשה ממיר את בת הרב ר, יצחק יעקב ז"ל ויסע אחרי נשואיו ללמוד בקוונא ויקרבו הגאון רשכבה"ג. רי"א ויתרועע עם האברך הגדול בתורה ושלמות הזה בנו של הגרי"א הוא הגאון החכם ר' צבי הירש, ואחרי למדו בשקידה בקאוונא סמכוהו הגרי"א והגרא"מ לפידות מראסיין, ונפש האברך לא הלכה ברבנות ותאחז ידו במסחר עם הגאון ר"צ בנו של מרן דקאוונא. אבל לא הצליח במסחרו ויבקשהו אז הגאון הגדול ר' חיים ליב טיקטינסקי ר"מ רבתא דמיר כי יקבל עליו משרת מזכיר וסופר ומנהל הישיבה ה"ק דמיר, ויבוא הרה"ג לשרת במשמרתו בראשית שנת תרל"ו, ומאז בא לעבוד עבודת הקדש הרבה לטובת המוסד התורני הגדול ברוסיא ואין קץ למעשיו הכבירים לחזוקו. כאשר באה הישיבה, בשנת תרמ"א, עד משבר, מהמון חובותיה לא נח הרה"ג ויעבור דרך ערים רבות ברוסיא, עדי הצליח לפרוק מעל הישיבה את עולה. ובשנת תרמ"ו נסע במלאכות עם הגאון הגדול האב"ד אז. ר' יו"ט ליפמאן הכהן וואסלאווסקי לערים רבות לחו"ל ויתראה עם השר הצדיק ר' שמעון וואלף ראטשילד בפ"פ דמיין ועם הגאון ר' צדוק הכהן אבד"ק פאריז ויכוננו מוסדות הישיבה הרוממה. אחרי שנפטר הגאון הר"מ רח"ל וצ"ל בשנת תרנ"ט, הצליח הרי"ה ע"י אספת גדולים ונבאי הישיבה, למנות לר"מ ראשי בישיבה את הגאון האמתי מרן ר' אליהו ברוך קמאי הי"ו, וזה מקרוב, מרפיון

בריאותו, עזב הרה"ג הי"ו את משמרתו בהישיבה, אבל כאז כן עתה עינו צופיה לטובתה ולכל בה חיי רוחו. יהי ה' אתו ויחזקהו ויאמצהו לתפארת עמו ועדתו!

(הגאונים המפורסמים ר' יחיאל ור' יהושע ור' ישראל ור' מאיר למשפחת יוחסין העליר היו אחי אבא זקנו של הרה"ג ר' יהושע העשיל הי"ו ה"ה הר"ר י"צ העליר זצ"ל).

עסמאן, הרב ר' ברוך, גאון וחריף בתורה ומופלא בחסידות ובחכמה. ונתברך בעושר רב, מנדולי ישראל ברוסיא בדורנו ומתושבי העיר קיוב, נולד י"ט אדר תקצ"ו באיוואנקאוו. לאביו הרב המאוה"ג חסיד וקדוש ד' יעקב יוסף זצ"ל שהיה מו"צ ואב"ד שמה ומילדותו ראו בו נדולות ויפריא לבב נדולים וגאונים בכשרונותיו והתמדתו בתורה. בהיותו לאיש יסד לו בית־אוצר בקיוב ורובי עתותיו הקדיש לתורה אשר התמיד בה כחשכה כאורה ויהי לאחד מגאוני הדור בחריפות ובקיאות מצוינה, ויעש ציצין ופרחים לאורייתא בחדושיו ופלפולים אשר העלה להדפיסם בספרו „חד וחלק" בשני חלקים. ויותר שהיה גאון צדיק וחכם עוד היה ראש וראשון למוסדות הצדקה ולעניני הכלל בעירו הנדולה ויבן מכספו בהמ"ד נהדר ויפה לתלמוד ותפלה ומשכן לתורה ועבודה. ויפנו רבים ונדולים לעזרתו ולעצותיו, זהיר ושמור בקלות כבחמורות וימסור ממש נפשו להדר אחרי כל מצוה עד מאד. נפטר ביום ז' אייר תר"ע בשנת ע"ד לחייו וכבוד נדול נעשה לו במותו ויבכו לו כל אחינו יושבי קיוב.

הנאון הנדול והצדיק הזה הניח שני בנים שומרי תורה ומצוה שועים ונדיבים והם הרה"ג ר' יצחק צבי והרה"ג ר' יעקב יוסף בקיוב, וחתניו נבירים ושועים ויראי ה'.

עפשטיין, הרב ר' דובער הלוי. הרה"ג החכם מפורסם לתהלה, מחכמי ירושלים בזמננו. בנו של הגאון מרן ר' יחיאל מיכל הלוי בעל ערוך השלחן. ואחיו של הגאון ר' ברוך הלוי בעל תורה תמימה. מנדולי מיוחסי הלויים.

עפשטיין, הרב ר' יצחק ליב, הרב המאוה"ג חו"ב סוע"ה ודרשן נעלה. רב ודרשן לקהלת אנשי קורלנד בנוירק, נולד לאביו ר' זעליג בח' תמוז תרמ"ז בזעטיל ויקשב לקח מדודו אחי אמו הרה"ג ר' יצחק ליב ר"מ בנוואהרודאק וילמוד בצותא חדא את הגאון האב"ד בזעטיל ר' ברוך אברהם מירסקי. כבן ח"י סמכהו הגאון בעל ערוך השלחן ורבו האב"ד בזעטיל. תרס"ח בא לאמריקה ויהי לרב בטולידא (אהיא) וזה מקרוב נתקבל לרב ודרשן בקהלת אנשי קורלנד דנוירק. בכ"י חדושים והערות בהלכה ואגדה. מצוין הוא הרב המאוה"ג הזה בהתמדתו בתורה ובעומק הניונו ועיונו.

עפשטיין, הרב ר' מרדכי יצחק הלוי הרב הגאון המפורסם האבד"ק שעפי־עלד באנגליה. נולד לאביו הגאון ר'

שמואל נפתלי הירש ביאנאווא פ. פ. קאוונא תרי"ג ולמד תורה מאביו ובישיבת סובאלק ויסמכוהו הגאונים רי"מ מסלאבאדקא ורי"ל גארדאן מאגוסטאווא ועוד. תרנ"ג נתקבל לאבד"ק זוים. תרס"ב נקרא לאב"ד בבהכ"נ אנשי אנגליה בשעפיעלד, והוא מגדולי הרבנים באנגליה ומהולל בשמו הטוב. בכ"ז ס' תכלת מרדכי וחדושים בהלכה.

עפשטיין הרב ר' שמואל נפתלי הירש, הרב הגאון הצדיק, מגזע גדולי יוחסין ומנשיאי הלויים אבד"ק גירטענאלי חבר ספר אמרי שפר על שה"ש והוא אבי הרה"ג רמ"י הקדום

עפשטיין, הרב ר' שמואל, אבד ק הראזאווא בגליל סלוצק בליטא, גאון מופלא בחריפות צדיק ומתמיד גדול ואמרו עליו שבכל יום למד בעיון כמאה דפים גמרא. בהיותו כבן י"ג למד בתור תלמיד חבר מהגאון הגדול ר' יחיאל העליר. התפרנס רוב ימיו ממסחר ולא חפץ להשתמש בכתר הרבנות. ואף לזקנותו קבל את הרבנות בעיר מושבו הראזאווא, ויהי נודע ומפורסם לתהלה בבקיאותו ועמקותו, נפטר כבן ע"ב ביום ב"ך אדר תרנ"ב, והיא חותנו של הרה"ג ר"י סווערענאווסקי (ע"ע)

עקשטיין, הרב ר' מנחם מענדל, הרה"ג החכם השלם רב ודרשן בסילא־די קראסנא (הגר) נולד תרמ"ה למשפחת יוחסין המתייחסת להג"מ צבי אלימלך מדינוב. ויהי תלמידו של הגאון הגדול ר' משה גרינוואלד. היה למ"מ ב"ה מחזיקי תורה במ. סיגעט ואח"כ לרב בסילאדי, הו"ל ספר „יצירה" ובכ"י ספר מי הים על מקואות. דברי מנחם על סוגיות, לקט העני שו"ת ובאו חדושיו בתל תלפיות אהל יצחק ועוד.

פאזין, הרב ר' יוסף משה רפאל, הרב המאוה"ג חו"ב ומופלא בחסידות מו"צ בברוקלין. נולד לאביו המופלג בתורה ויראה ר' אליעזר ביום י"ב מרחשון שנת תרכ"ג בעיר ליקאמעל (פ. מאהלעוו) ויתחנך בתורה וחסידות החבדים מילדותו ויעש חיל ויבוא ללמוד בעיר צאשניק ויזכה לבקר בבחרותו את הרה"ג הצדיק ר' שמואל האדמו"ר מליבאווטץ. ביום ח"י כסלו תרמ"ג נשא אשה בת טובים ואחד המלמדים היראים מצאשניק ושמו ר' אייזיק אליעזר. מופלג בתורה ויראת ד' (בנו של הרב השו"ב דאילא (פ. ווי־טעבסק) מוהר"ר יצחק ז"ל) ויהי לסוחר ויתעסק הרבה גם בתורה ובשנת תרנ"ה כ"ה אדר קבל התרת הוראה מהגאון מרן ר' יצחק אלחנן האב"ד דקאוונא ומהג"ר משה דאנישעווסקי. באלול תרנ"ו קבל סמיכת הגאון ר' צבי הירש בהגאון רי"א ויסמכהו גם הגאון מרן ר' רפאל שפירא ועוד גדולים. בשנת תרנ"ח נתקבל לרב בעיר איצנא (פ. טשערנינגאוו) ויכהן בקדש כעשר שנים עד שנת תרס"ח. ואז בא עם משפחת ביתו לאמריקה,

ויתקבל לראבד"ק „צמח צדק" קהלה נכבדה ספרדית בברוקלין ולאגודות הספרדים האחרות אשר שמה. ובעדתו ישמיע דבר ד' ומורה לצדקה.

הרה"ג המופלא הזה, הנהו מתלמידי האדמורי"ם הגדולים דקאפוסט וליאדי וישאב מהם רובי תורת החסידות. ואביו של הרה"ג הר"ר אליעזר ז"ל הנהו בנו של הרב החסיד ר' לוי יצחק, איש גדול בתורה והסידות, ושמש גדולי האדמורי"ם ויחבר שני ספרים ספר א' מחדושיו שהעלה בעצמו על התורה ונאבד. ועוד ספר הכולל ח"ת אשר שמע מרבותיו האדמורי"ם ז"ל והוא נמצא עוד בכ"י נקי וטהור כספיר מאיר באותיות מצהירות, (והיה ג"כ למראה עיני המסדר העני) אצל נכדו הרב המאוה"ג ר' יוסף משה רפאל הי"ו, ונפטר הרב ר' לוי יצחק ז"ל ביום א"ח הסכות שנת תרס"א בעיר הארדישץ (פ. מאהלעוו). והרב ר' לוי יצחק זה היה נכדו של הרב ר' שמעון מקראס־נאלוק מראשוני תלמידי מרן הגאון הגדול ר' שניאור זלמן זצ"ל מליאדי בעל התניע ושו"ע הרב. ונזכר בבית רבי.

פאזנער הרב ר' שלמה דוד, הרב הגאון, חכם וסופר חוקר ומבקר ראב"ד בדזוירזי סיטי פ. ניו דזוירזי באמריקה. ממשפחת יוחסין בפולין ובא לאמריקה זה שבע שנים ונתקבל לראב"ד ודרשן בבהמ"ד המפואר „תפארת ישראל" אשר בדזוירסי סיטי, ושם ירעה אבן ישראל עד היום בתורה וצדקה. ושמו נכבד ומהלל. אהוב למקום ולבריות, איש חמודות ונועם המדות, ועוסק רוב ימיו בתורה וחכמה, ומלא ברכת ה'. ולבקשתי אני המאסף והמסדר נעתר הרב הגאון חכמת שלמה הי"ו לשלח אלי מגלה קצרה, ספר תולדותיו, והוא כתוב בלשון זהורית ובעט סופר מהיר ובטעם חכמים, ואמרתי למסור הדברים כהויתם בספר החיים, זה ספר התולדה ויוחקו לדורות, ואלה המה דברי הרב הגאון יחיה בצלמם כדמותם: ככתבו ובלשונו אשר ערך: „ביום ח' כסליו תרי"ב נולדתי להורי התמימים שהתפרנסו מעמל כפיהם ביושר בעיר וולאצלאוועק (פ. ווארשא) מצד אבי החבר ר' יצחק בר פנחס ז"ל הנני חטר מגזע הרה"ג ר' אהרן הלוי זצ"ל. בעל „כתר אהרן" מ"מ דלובראניץ, ומצד אמי הצנועה מרת פיגל יוטא בת ר' אהרן הלוי ז"ל הנני נצר ממשפחת הגה"צ ר"י מקאזניץ ואף הרה"ג והפלוסוף ר' יהושיע פאלק הכהן בעל „אבני יהושיע" על פ"א (שנדפס באמיריקה בשנת תר"ך) היה דוד זקני. רך וענוג הייתי מיום הולדי ונכנסתי לחדר אחרי שעברו עלי שש שנים. אך בטרם עברו ד' חדשים כבר למדתי חומש וככלות „הזמן" (ו' חדשים) נכנסתי אל מלמדי ר' אייזיק אונגער, אצלו למדתי בשנתים ומחצה כל התנ"ך בע"פ עם דקדוק שפ"ע וג' סדרי משנה וסוגיות בתלמוד ומפרשיו,

ובאשר הבאתי לפעמים את מורי זה במבוכות ע"י קושיות עצומות שהקשיתיו ולא יכול להניח את דעתי בתשובותיו. בקש מאת אבי ז"ל כי יתנני למורה הגדול שבעיר, ותיכף נבנסתי למורי החדש, ואף שחברי היו גדולים ממני בשנים עברתי עליהם בלמודי הנפ"ת, ותמיד מדי שבת בשבתו, הלכתי למורי הה"ג מוהרי"ח קרא בעל ה„קול אומר קרא" האב"ד דעירנו להגיד השעורים שלמדתי במשך השבוע, וע"י קושיות ופירוקים ביני ובין מורי הגאון נתח דד שכלי ונתפתח במדה מרובה. בהיותי כבן יב", מת עלי אבי ואמי נשארה אלמנה עזובה עם ארבעת יתומיה, ואעזוב את בית אמי וארתיק נדוד לישיבת לונטשיץ שראש הישיבה היה ארי שבחבורה הגה"צ ר' אברהם שלוזאוער בעל „באר יהודה" על הרמב"ם. אצלו למדתי בהתמדה עזה כמו ג' שנים. ואחרי שנתקבל לראבד"ק חאדעץ מורי ה"ג הזה, יצקתי מים ע"י הגאון החריף העצום ר' יעקב קוטשינסקי. ולא ארכו הימים ועדת ראדאמסק מנתהו לאב"ד ואעזוב את לונטשיץ ואלך לישיבת קאלא הגדולה, עיר שהיתה נודעה לעיר מלאה חכמים ומופלגי תורה, שכמעט לא נמצא בה אף אחד, גם מן החייטים והרצענים, שלא ידע לפחות מדרשי אגדה או משניות. שם זכיתי להתאבק בעפר רגלי הגאון העמקן הגדול, תלמיד מובהק לרבנו עק"א, ושמו ר' שלמה הלוי, יליד פוזנא ונודע בשמו ר"ש פוזנר ואצל בנו הגאון ר' אברהם (כעת ראב"ד בזאנראווא), אצלם למדתי ג' שנים בשקידה נפלאה, ובתוך הזמן הזה הכרתי גם את בנו השני של הגר"ש, הרב ר' ליבוש. שמלבד תורתו היה מלומד גדול ושגורים על פיו השפות פולנית, אשכנזית וצרפתית, והוא למד אתי שעה אחת בכל יום עברית ואשכנזית עם דקדוקיהן. בהיות כבן י"ח שבתי לעיר מולדתי ויתלקטו אלי תלמידים רבים אשר למדתי אתם יומם ולילה בעניינים שונים. תרל"ב נשאתי לי אשה את בתו של אחד מהבע"ב היותר חשובים שבעיר מולדתי ממשפחה כבודה ושמו ר' חנוך העניך מייזנער, ה"ה זנתי הרבנית תח"י מרת ניטל. ובשבתי על שלחן חותני למדתי עם תלמידים נפ"ת ובשבתות ויו"ט נשאתי מדברותי לפני קהל גדול ע"פ הדרך אשר התוה לפני מורי הגדול מהרי"ח קרא זצ"ל. ברדת חותני ממצבו נמרתי בלבבי להיות סוחר לאמונה ולהתפרנס ממשא ומתן ובאשר נודע הדבר למורי הרי' קרא התנגד לדעתי ויאמר כי אקבל משרה רבנית, אבל אנכי שנאתי את הרבנות ואהי לסוחר ואפתח חנות אשר בטרם עברו ששה ירחים היתה כיריחו בשעתה סוגרת ומסוגרת ואצא נקי מנכסי, ויחש לעזרתי א' מתלמידי אשר ידע ממצבי הנורא, ומבלי ידיעתי כלל

התאספו חשובי הבע"ב ובראשם הראב"ד דעירנו ויחליטו למנות אותי לשו"ב בעיר מולדתי, (כי למדתי תורת השחיטה ואומנתה) ולהנותני ממשרה צבורית נכבדה. אחרי שהתנגדתי לרבנות. משרה זו, שהביאה לי שלשים רו"כ לשבוע וממנה מצאתי מחיתי בכבוד, נשאתי כ"ח שנה, במשך ימי כהונתי היתה עבודתי בבית המטבחיים אך ג' שעות ליום, וביתר השעות למדתי שעורי גפ"ת עם תלמידים מובהקים, ואבוא בדברים את גדולי הדור, וחכמי ישראל ופרסמתי הרבה ממאמרי בתורה וחכמה ב„המגיד משנה" ב„המליץ" בהמאספים „תורה מציון" (תרנ"ח — תרנ"ט) „אור תורה" „הפסגה" (לרה"ד טריוויש) פעם בשמי המפורש ופעמים בשמי הפסיוודונימי ד"בש מוואלצלאוועק משנת תרמ"א נדחפתי ע"י כח טמיר לתנועה הציונית ומאז ועד עתה לא חדלתי מחשוב ולפעול מה, גם רגע, לטובת הרעיון הקדוש משאת נפשי ולכל בו חיי רוחי. יסדתי אגודות בוואַרשא, לאדז, לובלין, פלאצק, ועוד רבות מערי השדה. ונבחרתי לציר לקונגרס החמישי בבאזעל, בבואי לשנת ה"נב לחיי והחלותי לסבול כאב נורא בזרועי הימנית מסבת רהומאטיזם וארגיש כי ידי מרתתות מעט, ואעזוב מעצמי ומרצוני את מלאכתי בקדש ונמניתי מעדתי למשגיח ומורה כל שאלות הריאה בבהמט"ב בשכרי הקדום. ובין כה יצאוני בני־ששה במספר — לאמריקה. וממשלת רוסיה החלה להביט בחשדות על כל ציוני לחשבהו לבוגד. וממלא מקומי במשרתי נמצא אשר שקל על ידי דמי חזקתי סכום קרוב לג' אלפי רו,"כ עזבתי ארצי ומולדתי, ואבוא בחרש סיון תרם"ז לאמריקה, ואחד מתלמידי פה הזמינני לבוא לעיר דזוירזי סיטי לדרוש לפני קהל עדת „תפארת ישראל" שמה ואחרי בואי לעיר זו ונשאתי מדברותי פעמים אחדות נבחרתי בהסכם כל כל העדה לרב ומורה ודאין, וזה שבע שנים שבתוך עמי אני יושב ונפשי תתעב פוליטיקה דתית וכל כבוד מדומה, ואני, מהולל שם ד'. כל היום אשב בחדר ספרי המרובים שהבאתי אתי ממולדתי ואשר רכשתי לי פה בכסף מלא ולומד והוגה וחושב וכותב ועוסק בצרכי הקהל ככל אשר תשיג ידי, פה נדפסו ממני ג' מאמרים בה„אוצר ישראל", „מורנא", „סירכא", „תנאי" ובהירחון „שומר ישראל", וכל מאמרי שנדפסו כאין נחשבים מול כתבי השמורים אתי בהלכה ואגדה ואם יזכני ה' לצרפם לברם ולסדרם כראוי אשלחם החוצה".

פאלטראוויץ הרב ר' שמחה הרב המאוה"ג חכם ודרשן רב ומו"צ בנו־יארק ומלפנים מו"צ ורב בעיר בופ־פאלא ובעיר שיקאגא, חבר ספר „כתר צבי" כולל חד"ת בהגדות והלכות ודרושים לשבתות ומועדים וספר „קול

שמחה'' ג''כ בדרושים נכבדים. וחדושים רבים בהלכה ופלפול בהסכמות רבנים גדולים ומפורסמים. והוא בנו של הרב הגאון הצדיק מוהר''ר צבי פאלטראוויץ שהיה אב''ד דעיר שאקי ויאנאווא ואח''כ דעיר נאוויגראד ומעט מחדושי אביו הרב הגאון זצ''ל באו בספרו ,,כתר צבי'' ובהקדמתו שם אומר הרה''ג המהבר כי הרבה ה''ת נשארו מאביו זצ''ל ואך מפני ההוצאה הרבה של הדפוס הדפים אך קצתם לדוגמא.

פאפקין, הרב ר' צבי חיים. הרב הגאון הנעלה, חו''ב הכם ושלם ומפורסם לתהלה אבד''ק בוירלינגטאן (פ. ווערמאנט) באמריקה. נולד ט''ו אלול תרל''ט בעיר לידא (פ. ווילנא) ויקבל ראשית חנוכו בתלמוד אצל הרב הגדול ר' דובער פרוזינער ויצטין בכשרונות נעלים, בשכל עמוק וחריף ובזכרון טוב. ממנו בא ללמוד תלמוד וגפ''ת מהגאון החריף וצדיק ר' יהודה ווערניקאווסקי ר''מ רבתא דסלנים, ובהתמדתו וכחות נפשו הצליח להיות בקי במסכתות אחדות מסדרי נזיקין ונשים עם מפרשיהם. משם בא לווילנא ויהי מתלמידי ישיבת הרב הגאון ר' בן־ציון וועלטמאן שהיה מפורסם לחריף ועמקן וממנו קבל את דרכי הפלפול והחריפות, זמן קצר הסתופף גם בישיבת וולאזון וישקוד בתורה וירכוש בקיאות רבה בש''ס ופוסקים וכבן כ' סמכוהו הגאונים ר''י שלופיר מסלאנים ור' שלמה הכהן מו''צ דווילנא והגאון ר''מ אבד''ק אשמינא והגאון ר''י ריינעס מלידא שהיה מורו ורבו המובהק אשר שמשו וילמוד ממנו. ויפליאו מאד בשבחו ומעלות נפשו. תר''ס בא לאמריקה ויתקבל לרב בעיר ניו בעדפארד ויכהן פאר בעיר זו כשבע שנים ויתקן בה תקנות טובות ונחוצות ומשב נקרא אחר כבוד לראבד''ק יוטיקא ושמה נהל עדתו כחמש שנים ויהי אהוב ורצוי לכל מפלגות אחינו שבעיר, כי הרבה לעשות לטובת העיר וצרכי הצבור בדרשותיו המחוכמותאשר נשא לכל עת מצוא וכבוא השמועה בעיר כי עדת ישראל בבוירלינגטאן מנתה את הרב הגאון הנכבד הזה לרב ואב''ד בה, הרבו, מכבדיו ומעריציו הרבים ביוטיקא עיר מושבו, להשתדל כי ישאר רבם ואלופם בתורה ובחכמה, האהוב והחביב עליהם. במקומם, בהבטחה כי גם יוסיפו על שכירותו. אבל אחרי שהבטיח הרה''ג הי''ו לאלופי ישרון דבוירלינגטאן כי ישכין כבודו בתוכם, לא הועילה כל הפצרה והבטחות הון וכסף, ובשנת תרע''ג נתקבל בכבוד ויקר לעדתו החדשה וגם שם הצליח ליסד בזמן קצר חברה ש''ס נכבדה אשר הוא יניד שעוריו בה, וגם ת''ת ללמודי קדש וגמרא, ועוד, הוסיף תקנות לטובת היה דות.

הרב הגאון המטיף המצוין הזה הנהו חבר לועד הפועל של אגדת הרבנים האורתודוכסים באמריקה, וציוני נאמן

והולך בדרך רבו הנאון הגדול מלידא הי"ו ובכ"י ח"ת רבים בהלכה ואגדה, יהי ה' אתו להרים-קרנו למעלה, ויהי כזית הודו!

פארפעל הר"ר אליהו, הרה"ח השלם בתורה וסופר מהיר שו"ב וש"ץ בפעאדאסיע (קרים) מילידי נעשוויז, והו"ל בשנת תרע"ב בפיעטרקוב ספרו לקורות בית הכ:נסת העתיק בפעאדא־סיע בהסכמת שארנו הרב הנאון החכם מוה"ר דובער אבעלסאן האב"ד דעירו והרה"ח השלם ר' צבי יעקב חפץ הרב מטעה"מ דשם. והספר מלא ידיעות נכבדות לתולדות אחינו בחצי האי קרים.

פודלישבסקי, הר"ר אברהם, עסקן צבורי וציוני מפורסם. מאצילי אחינו בווארשא וגדולי נכבדיה ומשכיליה, נולד ביום כ"ג טבת תרכ"ב. בכפר אוסטרוב אצל קלעצק פ. מינסק להורים עשירים ונכבדים, אשר חנכוהו בתורה והשכלה מילדותו, ויצטין בידיעתו הרחבה בספרותנו העתיקה והחדשה. בהיותו לאיש השתקע בווארשא ושם פתח בית מסחרו ויצליחו האל ויעשעשר והון ויהי לאחד מגדולי העסקנים הצבוריים בעיר גדולה זו ויעזור הרבה בכסף אמר ומעשה ליסוד בתי חסד ותלמוד ומפעלים צבורים. וביחוד שחד הרבה מהונו וכחו להציוניות והרעיון הלאומי משאת נפשו ומשוש לבו, והוא אחד מגדולי ההנהגה הציונית, חבר להועד הפועל, חבר לאוצר התישבות היהודים ולקרן קימת לישראל. ושמו מרומם ונשא אהוב וחביב לכל נוח למקום ולבריות. יברך ה' חילו!

פיין, ה"ר ישראל בר יהודה משורר וסופר מטובי משכילי אחינו בבאלטימאר, (מדינת מעריליענד) באמריקה. נולד בפאקראי (פלך קאוונא) ואביו המופלג בתורה והסוחר הנכבד חנכהו בתורה והשכלה ורוח השירה החלה לפעם בקרבו בעודנו עול ימים) בהיותו לאיש נשא לו אשה כבודה ממשפחת יוחסין בזאגר חדש בתו של הסוחר הנכבד ר' שלום שכנא ראקווין. תר"ן בא לאמריקה ויתודע אל החכמים ד"ר ב. סאלד, ר"י ראבינא־וויץ איש קאוונא ועוד ויכבדוהו מאד. וישלח ידו במסחר וייסד לו ביהח"ר למעשה בגדים ויצליח ואת עתותיו הפנויות הקדיש גם לתורה השכלה וספרות ויכתוב שירים שונים לזמנים ותקופות לרעים ויהידים וימצאו חן בעיני מכיריו המשוררים והסופרים ויחברם לספר אחד שלם וידפיסו בנוירק בשנת תרס"ז וישלחהו למתנות לחכמי ישראל וסופריו בארצות שונות, ויקבל עליו תודת הד"ר מ. נרדוי, פרופ. א. ברלינר, ועוד. תר"ס נבחר הר"י מעירו לציר הקונגרוס הציוני בלונדון. תרס"ט עבר בארצות צרפת, איטליה. שוויץ מצרים ויבא גם לאה"ק ויבקר את כל המקומות הקדושים ואת מושבות אחינו בא"י ויעבור גם דרך תוגרמה, בולגריה, אונגרן, אשכנז ויתראה עם רבים מטובי חכמי הדור וינחילוהו כבוד ויקר, וישבע רב עונג במצאו

ברבים מבתי עקד הספרים שבקר את ספרו „נגינת בן יהודה" האוצר כל שיריו שכתב. בספרו זה מבבה המשורר הנכבד את שני בניו האהובים והיקרים התמימים והישרים שמתו באביב ימיהם האחד ח י י ם ש ב ת י שנפטר ביום י"ג מרחשון תרנ"ב בן ז"ך שנה, והשני מ ש ה א ה ר ן שנפטר ביום י"ג ניסן תרס"ג בן כ"ד שנה. וזאת נחמתו כי הציב להם יד ושם עולם בספרו. ומצבת זכרון עדי עד.

פינפער, הרב ר' **יצחק הכהן**, הרב הגדול בתורה ויראה והדרשן השלם. בנו של המופלא בתורה והמהולל בצדקתו ובמעשיו הטובים הר"ר חיים הכהן פינפער ז"ל. ממשפחת גדולי יוחסין ומצאצאי הגאון החסיד ר' אבא מקראז ורבנו הגר"א מווילנא (ע"י סדר היחש לבני משפחתו בספרנו דורו"ס ספר ב' צד נ"א — נ"ב) מילדותו נתחנך בעיר מגורת אבותיו בקאוונא בתלמוד וגפ"ת ואח"כ למד בלידא תחת השגחת הגאון ר' מרדכי קלאצקי (מעלצער) ויקרבהו הגאון וישתעשע אתו בד"ת ויסמכהו, ואחרי נשאו לו אשה התגורר בערים שונות. תרמ"ג הו"ל את ספרי דברי יצחק בדרושים עה"ת בהסכמות גדולי רוסיא המהללים ומשבחים דרכי המחבר וספרו. תרס"ז בא לאמיריקה וישתקע בנויורק. תרע"א הו"ל את החלק השני מספרו דברי יצחק, והוא ספר נכבד מלא רוח דעת ויראת ה' תוכחת מוסר ומדות ובכ"י עוד הרבה חדושים באגדות ודרושים. שנותיו לערך ס"ה והוא אחיו של הרב הגאון צדיק וחכם ר' פסח הכהן פינפער זצ"ל דומ"צ בווילנא בעל שבחי ארץ החיים ועוד.

פינק, הר"ר יעקב בר יהודה ליב הלוי, עסקן צבורי נודע בברוקלין ומטובי משכילי אחינו ונדיביה שמה. נולד בנעשוויז תרל"ב וישמע לקח אצל הרה"ח הדרשן ר' יוסף שפירא ואה"כ בישיבת הרב המאוה"ג ר' משה מירסקי בעירו ומשם בישיבת מיר, כבן י"ז בא לאמריקה וישתקע בברוקלין וישלח ידו במסחר ויצליחהו ה' ויעש עשר ונכסים ויקדיש עתותיו למוסדות צדקה ולצרכי הצבור ויהי מן המיסדים הראשונים את הדיספענסערי היהודית בברוקלין שהיתה אח"כ ליסוד ביה"ח העברי ובעזרתו נוסד בעיר זו בית גמ"ח לסוחרים קטנים שגדולות תוצאותיה הטובות, למאות אחינו. תרס"ה יסד בברוקלין בית מאכל כשר לעניים בזול, תרע"ג נבחר לראש ועד החנוך של ביה"ס העברי העממי בעירו, אף השתתף הרבה ביסוד בית הת"ת בריטשוואוד והוא מאציל ממאודו ורוחו על רוב מוסדות הצבור שבברוקלין משתתף במפעליו וכספו לכל דבר טוב ומועיל לעמו.

פייקעס, הרב ר' **מאיר יהושע**, הרב המאוה"ג החכם השלם והדרשן המפואר בנויארק. השתמש בקדש מתחלה וה' הצליח בידו ויעש עושר ויעזוב משרת רבנותו ויהי לסוחר אמונים, עושה ומעשה ודורש ברבים מבלי קבלת שכר,

והוא מוסמך מהגאון הרידב"ז זצ"ל. ושמו מהולל ומפורסם.

פינקעלשטיין, הרב ר' אליהו מרדכי, הרה"ג חו"ב חכם ושלם רב בבארא־פארק בברוקלין ומנהל בית הת"ת שמה. ממשפחת יוחסין גדולה, ומילידי העיר מעזריטש (פ. שעדליץ, פולין) נתגדל ונתחנך בתורה וחכמה ויראת ה' מנערותו ויצטין בכשרונותיו ושקידתו ויסתופף בצלו של הגאון הגדול ר' ישראל איסר שפירא האב"ד דעירו בעל שו"ת „עזרת ישראל" וילמוד דרכי החריפות והפלפול וירכש לו בקיאות בחלק גדול מן התלמוד ומפרשיו. בהיותו לאיש התגורר בווארשא ויהי לסוחר נכבד ורובי עתותיו אצל לתורה ועבודת הצבור ויגד שעור בגפ"ת בבהמ"ד הגדול דפראגא (פרור ווארשא) לפני מופלגי תורה ולומדי העיר בלי קבלת שכר. תרס"ז בא עם משפחתו לאמריקה ותנתן עליו משרת מנהל ומשגיח ראשי על בית הת"ת „תפארת ישראל" במזרח נויארק שבו יתחנכו כשש מאות נערים ונערות מב"י ויכהן במשרתו זאת כשש שנים, ויעש גדולות ונצורות לטובת החנוך של צעירינו בחבל איסט נויארק, עד כי נתפרסם בית הת"ת הזה שתחת הנהגתו של הרה"ג הנל, לאחד ומיוחד במעלותיו וברוחו העברי והדתי השוררים בו, במשך כהונתו זאתהרביץ תורה ברבים ויגד גם שעורים בתלמוד ובאגדות בבהמ"ד שעל יד הת"ת. בשנה זו, (תרע"ד) אחרי אשר סמכוהו הרבנים הגאונים הרב ר"א אלפערשטיין ור' משה חיים ראבינאוויץ, נתקבל הרב ה"ג הזה לרב בבאראו־פארק ולמנהל בית הת"ת שמה וגם שמה יגביר חילו לתורה ולתעודה וישקה צאן קדשים מים זכים ממעינות קדשי ישראל וממזכי הרבנים חלקו.

הרה"ג החכם הי"ו הנהו משתתף בעבודתו הצבורית בעתותיו הפנויות, והוא חבר נכבד של הועד החנוכי לתלמידי בתי הספר והת"ת שבנוירק רבתי, וחבר לועה"פ של אגדת המזרחים בנוירק, והוא זהיר ושמור בקלות כבחמורות ומדקדק במצות, ובביתו מדברים בלשון עמנו הקדושה, בשפת עברית.

הוא בנו של הרה"ח המפואר חכם חרשים ואיש אשכלות ומצוין בכח חדושו הנעלה, מוהר"ר משה הי"ו פינקעלשטיין מווארשא. בנו של הרב הגדול הדרשן המופלא, החכם והחוקר המעמיק ר' הירש פינקעלשטיין, הנודע בשם ר' הערשעלע ניטשעם רעו ואמתו של הגאון האמתי ר' רפאל יו"ט ליפמאן האלפערין מביאליסטאק וחברו של הרב המאוה"ג ר' דו"ב פלאהם תלמידו של מוהר"י זצ"ל מדובנא (והרה"ג ר' דו"ב פלאהם ז"ל הביא בספריו חדושים רבים משל הרה"ג ר' צבי הירש הנ"ל מבלי הזכרת שמו), בנו של הרב הגדול המופלא בדורו מו"ה שמואל קאמיראווסקער (אבי הרב הגאון ר' שמשון פינקעלשטיין אבד"ק מינסק חדש) בהרה"ג ר' שמשון (שאחיו

הגביר הנדיב הנודע ר' זיסקינד בנה מכספו את ביהכ"נ הגדול דמזעריטש) נכדו של הגאון החסיד ר' אברהם אבוש פראנקפורטער אבד"ק מעזעריטש ופ"פ, בהגאון ר' צבי הירש אבד"ק מעזריטש (אבי הגאון ר' מרדכי'לע ליעססער) חתנו של הגאון ר' אליהו כץ בהגאון בעל חלקת מחוקק (ומנוחת שני הגאונים ר' צבי הירש אבד"ק מעזריטש ור' אליהו כץ בביה"ק הישן דמזעריטש זה בצד זה ומצבותיהן עומדות גם היום), מצד אמו החשובה והצדקנית מ' רבקה תח"י. הוא נכד מצד זקנה הגביר הנכבד ר' שלמה צירל'ס פרידמאן להגאון בעל מרכבת המשנה, ומצד זקנתה מ' חיה'לע, נכדו של הגאון ר' יעקב'קע לנדא בהגאון בעל נובי, ועוד.

פלאצקי, הרב ר' **אליעזר ליב**, הרב עריו לגאון חריף ומפולפל וצדיק בדרכיו, מדוואהרט, (בהגאון הגדול ר' מאיר דן האב"ד דשם בעל כלי חמדה עה"ת ועוד) היה מפורסם בגלילות פוילין לעלוי, ונ"פ בקצר שנים ע"פ אביו והשאיר ח"ת רבים בחריפות ובקיאות, ומעט מהם נדפסו ע"י אביו הגנ"י בשם „בית יהודה" ב' חלקים. (בילגוריא עת"ר).

פלאצקי, הרב ר, **ישראל נתן**, הרב ה"ג סוע"ה, חכם ושלם, בהגאון ר' מאיר דן הנ"ל ואחיו של הרה"ג רא"י ליב (הקדום), באו ממנו חדו"ת רבים באהל יצחק ועוד מאספים רבניים, וב"ס „כלי חמדה" לאביו הגנ"י בא ממנו קונטרס אחרון בשם אור ישראל ובו הראה גבורתו בפלפול וסברא. הוא חתנו של הגביר הנכבד מוקיר רבנן ר' פרץ נ"י מקלישצוב.

פיש, הרב ר' **יוסף מאיר בר אברהם הכהן** הרב המופלא מראשי קהלת ישרון דקלעצק עיר מולדתו. נתגדל בתורה וילמוד שנים רבות בצותא חדא את הגאון ר' יהושע האב"ד דעירו ועד זקנה ושיבה לא מש מאהל התורה ויתמיד בלמוד גפ"ת יומם ולילה עד כי זכה לגמור בחייו את התלמוד הבבלי כלו שבע פעמים, שמו היה גדול ונכבד בעיר ובסביבה לא אך בין אחינו כי אף גם רבים מגדולי עם הארץ כבדוהו בגלל תמתו וישרתו המצוינה. שנים הרבה היה למנהיג ופרנס העיר ויעש רבות לטובת הת"ת ומוסדות הצדקה בעד עניי עירו ועניי ארה"ק. נפטר בשם טוב ויצא נשמתו בטהרה בהיות דבר ה' ומלתו על לשונו אשר הגה פיו ושפתותיו דובבות מאמרי חז"ל ותפלות ישראל ביום ז"ך אדר שני שנת תר"ס וכבוד גדול נעשה לו במותו. והספידו לפני כל קהל עדתו הגדולה שנקבצו באו לחלק לו את כבודו האחרון הרב הדרשן המופלא ר' אהרן ליכטערמאן, בן פ"ג שנים היה במותו והשאיר אחריו בנים מופלגי תורה ויראי ה' ה"ה. המתמיד בתורה ר' שלמה זלמן הכהן, ר' משה הכהן בקלעצק והמופלג ירא וחרד ושלם בדרכיו מו"ה יהודה ליב הכהן בברוקלין נויארק.

פענסטער הרב ר' חיים ליב, רב גדול ומופלא בתורה ויראה בדורנו, בהר"ר יוסף מיעדוואבנא הפולנית. מגזע קדש מחצבתו מנכדי הגאונים ר' חיים אבד"ק שצוצין ור' שלמה זלמן אבד"ק זאבלודאווא וחתן הר"מ קאר־לינסקי מטיקטין שהיה נכדו של הגאון הצדיק ר' ירוחם פישל אבד"ק שנאדאווא ופלאצק הסתופף רוב ימיו בתורהותלמוד הלכות ואגדות ויחבר הספר הגדול והנכבד „שער בת רבים" על התורה וחמ"ג ומשמיא קזכו לו שנתקבל ספרו אצל רוב הרבנים והדרשנים וגדולי התורה בתפוצות ישראל ונמכר לאלפים, ונהנים לאורו בבתי כנסיות ומדרשות, ונפטר בשם טוב בווארשא בשנת הס"ב לחייו ביום ג' ה' כסלו תרנ"ז וימצא מנוחת קדשו במעלה הקברים שמה. והשאיר אחריו ספרים שונים והרבה כתבי קדש בדרושים ומוסרים בטעמי המנהגים בישראל וזכרונות לתולדות מחברים וספריהם. לזכר עולם יהיה צדיק ובין מזכי הרבים יזהיר שמו! (ומי יתן והתעורר באתערותא דלעילא נכדו, בן־בתו, כבנו, הוא ידיד נעורנו, החכם והסופר המעולה, בתורה ודעת ממולא, מבקר חרוץ ושנינא, דולה ממעמקים פנינה, איש חמודות ונועם המדות מר פנחס הכהן טורבערג הי"ו מנוירק שהראה כחו בדקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ויעש גם זר זהב לספרא דבי רב מר זקנו הרה"ג בהערותיו ל„שער בת רבים" להוציא אורה את כתבי אביו זקנו זצ"ל לתועלת מבקשי דבר ד'!).

פפעפפערבערג, הרב ר' משה דובער, הרב הגדול מופלא באגדה מחכמי ווארשא. חבר ספר נעלה ונכבד בשם דברי משה על מד"ר, ונדפס לע"ע ח"א על בראשית ושמות.

פפעפפערמאן, הרב ר' נחום, הרב הגאון ה"ג חריף ומפולפל, מילידי מארינהויז ובעודנו צעיר סמכוהו הגאונים רי"א מקאוונא. ר' מאיר יונה מסווינסלאץ, ור' ראובן הלוי מדווינסק ועפ"י הסכמת הגאון ר' ראובן נבחר לר"מ ראשי בדווינסק (דינאבורג) וירביץ שמה תורה והעמיד תלמידים רבים מופלגים, והיה לרב במזרח נויארק אצל ברוקלין באמריקה שנים אחדות, וישב לרוסיא. ובכ"י חדושים רבים ופלפולים נעימים, מבני הרב הגאון הי"ו הוא החכם וסופר ד"ר צבי יוסף פעפפערמאן בשעביז, מחבר כתבים נבחרים והמציר המפורסם בפאריז מר אבא פעפפערמאן.

פערילמאן, הרב ר' פסח, הרב המאוה"ג החו"ב ומפורסם לתהלה מו"צ בנויארק, ורב דבהכ"נ דרחוב פייק, נולד לאביו הר"ר תנחום בשנת תרי"ד בעיר וואשילישאק, ויצק מים ע"י הגאון ר' חיים ליב טיקטינסקי ר"מ במירא ואח"כ למד בבהכ"נ אפאטאוו בווילנא וע"י התמדתו וכשרונותיו ובקיאותו בנפ"ת קנה לו שם טוב. ונכנס לפני ולפנים של מרן הגאון הגדול שר התורה ר' מרדכי מעלצער

אבד"ק לידא ויקבל סמיכת הכמים ויבוא לגור בביאליסטאק ויתפרסם בשמו הטוב „ר' פסח וואשילישקער" ויהי מורה ודאין ורבים פנו לעצתו בהיותו מערב עם הבריות ובקי בהויות העולם ויהי נודע בין גדולי הסוחרים לפשרן חרוץ וישר ויהיו להם פשריו לפסקי הלכה ברורה אשר קימו וקבלו. תרס"ד בא לאמריקה ונבחר לרב ור"מ בבהמ"ד הגדול דרחוב פייק אשר בו ישמיע שעוריו השונים בתלמוד והלכה, תרע"א נבחר מהקהלה הנויארקית אשר בנשיאות הרה"ח המהולל ד"ר י. ל. מגנס הי"ו לאחד ממוצ"י העיר. ושמו נכבד ולברכה בפי כל יודעיו ומכיריו. ה' יאריך ימיו.

פערלמאן, הר"ר שבתי מאיר, חכם וסופר משכיל. נולד בעיר זאגר — ישן (פ. קובנה) בשנת תר"י ואביו הנכבד ה"ר פסח הנכהו בתלמוד והשכלה ויהי מתלמידיו של הרב הגאון ר, אורי דוד אפריון אב"ד דעירו הוא מתושבי לונדון כעת, ונדפס זה מקרוב ספרו הסינים לקורות עם העתיק הזה ולתולדות אחינו שמה, ובאו רבים ממאמריו ב„היהודי" מלונדון.

פליישער הרב ר' בנימין בינוש הכהן הרב הגאון המופלא בדורנו בבקיאותו הגדולה ראב"ד ודרשן דבהמ"ד הגדול דבראנזוויל. נולד לאביו ר' יעקב שלמה כ"א סיון תרמ"ה בזעזמיר (פ. ווילנא) ויהי תלמיד מובהק להרה"נ ר' יוסף חריף מו"צ בבאלטרומאנץ ואח"כ להגאון ר"מ דאנישעווסקי בסלאבאדקא ויתפרסם באביבו בשם ה„עלוי מזעזמיר" כי חנן בזכרון מבהיל ומפליא ויהי כבור סיד, תרס"ג בא לאמריקה וימנה בין תלמידי ישיבת רבנו יצחק אלחנן וישקוד כחשכה כאורה בתלמוד מדרשים בפוסקים רו"א ויצטין בבקיאותו הגדולה בהם. תרע"ד נבחר לראב"ד דבהמדה"ג דבראנזוויל. הגאון הצעיר הזה הוא גם גדול במדעים ויודע הטיב גם את השפה האנגלית ומטיף בה מעל הבמה ויהי זמן מועט משומעי לקה בביכ"ד החכמות בנויארק, ושמו גדול בין ראשי הבקיאים בדורנו.

פעשין, הרב ר' אברהם אהרן, הרב הגאון צדיק וענין. רב ואב"ד בעיר מולדתו אורעטשא (אצל סלוצק) כארבעים שנה, וחבר ספר „בית אברהם" שנשרף בשרפה דעירו ובאה אליו תשובה בשו"ת הרידב"ז בענין בכור ונפטר ביום כ"ד אלול תרע"ב בן ע"ג שנה, ובנו הוא הרה"ג ר' שלמה אליעזר פעשין רב בספרינגפיעלד.

פראם הר"ר משה מרדכי, חכם וסופר מופלא ועסקן כללי נודע בוואַרשא נולד בעיר מצער ראמאנאווא, גליל סלוצק שבפלך מינסק. ביום ז' אדר תר"ך ויצטין מילדותו בכשרונות נעלים ובשקידתו, ובבקרו את הישיבה בעירו רכש לו ידיעה רחבה בגפ"ת ויתעסק בקריאת ספרי השכלה וחכמת ישראל, וכבן ט"ז בשנת תרל"ו עלה על במת „הקול" ראשינה. אחרי נשאו לו אשה ממשפחה כבודה בפינסק השתקע

בווארשא ויהי לסוחר קרקעות ויצליחו ה'. ויקדיש מהונו ועתו לעבודת הצבור והלאומיות ויצא שמו לתהלה בתור אחד העסקנים הלאומיים היותר גדולים בבירת פולניא. באו ממנו פילוטונים ומאמרים רבים ב„הצפירה", ובעוד עתונים ומאספים עברים.

פרידלינג, הרב ר' **צבי הירש** הרב הגדול מפורסם בחריפות ובקיאות בהר"ר דובעריל מזאמושץ בפולין. מגדולי יוחסין המסתעפים מעץ אבות התורה והעבודה מוהר"י מינץ, מהר"ם פאדווא ומהרש"ל ומנכדיו של הגאון ר' צבי הירש אבד"ק יוזעפאוו. הסתופף בישיבות פולין ובא בכתובים בהלכות את רבים מגדולי דורנו, ובעודנו עול ימים החל לפרסם חדושיו במאספים לתורה ולתעודה אהל יצחק, אספת חכמים וילקט יוסף ושמעו יצא בין חכמי התורה במדינת פולין, וזה מקרוב נשא לו לאשה את בת הגאון המפורסם מו"ה לוי מאנטנעהר ראבד"ק בעלזא בגאליציה בכ"י ספר נכבד בהלכה ואגדה בשם „רץ כצבי" ועוד. אחיו של הרה"ג ר' צבי הירש הוא הרה"ג המופלא מוה"ר ישראל יחיאל.

פרידלענדר, הרב ר' **שלמה יאודה**, הרב המפורסם בדורנו. והנני להעתיק פה תולדותיו כפי אשר קבלתי מאת החותם — תלמידו אברהם ראזענבערג, וז"ל: „הגאון מו"ה שלמה יאודה „בהגאון מהר"ם זצ"ל הספרדי „ממשפחת אלגאזי מבונה ד"ר פריד- „לענדער הי"ו. נולד לאביו הגאון מו"ה „מנחם ס"ט אלגאזי ז"ל בעיר איזמיר „יצ"ו ח. ימים לחדש אדר, שנת „תרכ"ד. ובהיות אביו ז"ל שליח מצוה „והלך למסעיו ג"כ לארץ רוסיא לקחהו „עמו, ומת בדרך בעיר וועליז פ. ווי- טעבסק, וכאשר נשאר הילד יתום „מאביו ואמו ספחוהו בישיבה הגדולה „דוואלאזין ושם למד עד י"ח לימי „חייו, ואז נתכתר בעטרת הרבנות „מהגאונים דק"ק וואלאזין קאוונא „מיר, ומחמת עבודת הצבא בא „לאונגארן ונסב שמו לפרידלענדער, אח"כ עסק ג"כ בחכמות ובבימ"ד „המדעים בגעטינגען, פרייסין, קבל „תואר ד"ר עבור ידיעותיו בהכמות „ולשונות בני קדם. הנה הוא כעת „אב"ד ור"מ פה סאטמאר (כרמים) „חבר פי' חשק שלמה על כל הש"ס „תוספתא, ונדפס משנת תרמ"ט עד „תרנ"ג בפרעשבורג, ופי' בנין שלמה „על שאלתות דרא"ג נדפס שנת „תרנ"ח במונקאטש, ופירושו על כל „ש"ס ירושלמי לא נדפס עד עתה רק מ"ס יבמות, תרס"ה, בוואהראל. „ופירושו על מסכת חולין ובכורות „מכת"י ירושלמי, ו' ער"ח אלול, „תרס"ז".

(ויצאו עוררין על הירושלמי דקדשים שהמציא הרב ארצות השלום יכונה ומחלקת נפלה בין הגדולים שבזמן מהם שהטילו מומים בגלוי בקדשי הרב ויתנום לפסולים וזיופים, בקנאם קנאת חכמי האמת שמפיהם אנו

חיים ומהם שקדשו את החדש ומאמינים כי נתגלגלה זכות ע"י הרב ומפליאים בחכמות שלמה יאודה יודוהו כי משמיא קזכו לו ומגדילים ערכו ומתנים מעלותיו ויכנוהו גאון גדול וחכם כוללי, וינדל הרעש ויצאו כנגד הרב והירושלמי הזה ספר „שאלו שלום ירושלים" מאת אחד מגאוני פולין ושמו ר' מאיר דן פלאצקי וספר „ציד רמיה" מחכם מפורסם ברוסיא ר' יעקב צבי יאנאווסקי הממטירים גפרית ואש על הרב שבצדיה הכנים חולין לעזרת הקדש וכי אלו מציאות שלו הן, ויבוא לעומתם הרב החותם יוסף הכהן מארץ הגר בספרו „חרב נוקמת" להגן על הרב ותלמודו בידו ולענות יריביהם ולסתור טענותיהם.

ואנא זעירא חפשתי ולא מצאתי בעניותי במסכתות חולין ובכורות, שנשלחו אלי מהרב הי"ו לדורן, טעם זקנים וסגנון לשון רבותינו התלמודיים, שדבריהם מצוינים ונכרים תמיד לרוב דעסקין באורייתא, בהדרת קדשם, שבאים מן המסורת והקבלה הקדומה וצורתם מסומנת ואפים מיוחד וצביונם נבדל שאין בכח ובאפשריות שום חכם תורני, גם גדול ונעלה מאד, שאחר חתימת התלמודים לעשות כמתכנתם ובדמותם ולדבר בלשונם וסגנונם שנתקבלו בין התנאים והאמוראים איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום. וכאשר זכיתי לקבל בביתי, בקירוב הזמן שבא אלי הירושלמי, פני אדם גדול, הרב הגאון המופלא בבקיאות מו"ה יהודה דוד בערינשטין יצ"ו ונתגלגלו הדברים אדות הירושלמי, והיתה גם דעתו כדעתי, ואפשר שמשתמשים בכתרה של תורה הטעו את הרב המוציא לאור שהוא כנראה רב גדול בתורה ושוקד על הלתותיה תמיד, וה' יודע תעלומות, ועד היכן כחה של לשה"ר שנכשלו בה בערבוביה זו חכמי תורה ורבנים מובהקים שבאו לספר בגנות ת"ח מפורסם ורב מרבנן בפרהסיא כמנהג שנוהגים בימינו בעתונים החפשים פורקי עול תורה ומצוה. והרחמן יכפר עון!)

פריימאן הרב ר' נחום דוב, הרב הגדול והסופר עורך „ספר הזכרון הירושלמי" בעיה"ק. נולד לאביו הרה"ג ר' משה הי"ו בעיר קונסטנטין ישן (פ. וואהלין) כ' טבת תרמ"ד. תרס"ד בא לירושלים ובשנת תרס"ז יסד בעזרת גדולי עיה"ק וחכמיה „ישיבת זקני ת"ח" ובשנת תער"ב החל להו"ל את ספר הזכרון הירושלמי האוצר ידיעות מועילות לדורשי ציון ומקראיה.

פריעדמאן, הרב ר' **פנחס אליעזר**, הרב הגאון החכם המופלא וכליל השלמות ראבד"ק אהבת אחים אנשי אוננארן בנוירק. נולד בארץ הגר בשנת תרל"ד ויצק מים ע"י הגאונים ר' אליעזר דייטש מבאניהאד ור' משה גרינוואלד מליינוואַרדאן וכשלש שנים הסתופף בישיבת פרעסבורג הגדולה בצלו של הגאון ר' שמחה בונם סופר זצ"ל. ואחרי שהשיג התרת הוראה

מהגאון מבאניהאד רבו המובהק למד ידיעות כלליות באשכנז ושווייץ ובעד מחברתו שחבר באשכנזית השיג מבימ"ד החכמה דבערן תואר ד"ר לפלוסופיה. בבואו לאמריקה, קבלתהו אהבת אחים הנ"ל בשנת תרס"ז לראב"ד, באו חדושיו בוילקט יוסף, תל תלפיות, ובשנת תרע"א נדפסה מחברתו „נבעת פנחס".

פיהליפס הר"ר נ. (Naphtali) טיילאר. עסקן כללי מפורסם, עורך דין בנוירק, נולד בעיר זו לאביו מר אייויק ולאמו מרת מרים (Trimble) 5 דצמבר 1868. בקר מתחלה את הקולמבי גראממער סקוהל ואח"כ את האוניברסיטה הקולומבית ואחרי קבלו ממנה בשנת 1888 תואר LL. B. היה לעורך דין ויתודע בבקיאותו בחקי הארץ ומשפטיה. בשנת 1892 (9 מרץ) נשא לו לאשה את המשפלת ראזאליע לבית סולומונס בוושינגטאן, משנת 1898 עד 1901 היה לחבר המחוקקים בפלך נוירק מן חבל התשיעי ובכהנו בכהונה זו הפקד גם כחבר הועד המבקר את החקים, אח"כ נתמנה למשרת Deputy Comptroller בנוירק, ויעש לו שם כבוד ותהלה בחכמתו בתורת הדינים ובדרכיו הישרים.

החכם הנעלה הזה, הנהו חבר נכבד של האגדה המדעת "New York Historical Society" ויו"ר משנה נכבד של הפדרציה הציונית באמריקה, ראש „הדמוקרטיק קונטי, קומיטי" הנוירקית, וחבר של ה„באר אסאסיאיישאן" מנוירק אשר חבריה הם גדולי עורכי הדין, ומשתתף ברוב החברות חמדיניות והחסדיות בנוירק הגדולה.

פינקעלשטיין הר"ר יהונתן (Nathan) הלוי. עסקן צבורי וציוני נעלה ועורך דין בברוקלין, חבר בית המחוקקים בפלך נוירק (N. Y. State Legistlature) נולד ד' טבת תרמ"ח 1888) בבאלטימורי בעת שאביו הרב הגאון רש"י הלוי היה שם אב"ד, וילמוד תורת ישראל ממורים פרטים ויבקר את ביה"ס הכללי, ויצטין בכשרונותיו וישרת דרכו מילדותו, כשנקרא אביו לאב"ד בסיראקיוז בקר שמה העלם את ביה' ס הגבוה. וכשיצא הרה"ג רש"י הי"ו לאב"ד בברונזבול, בא הצעיר להאוניברסיטה הנוירקית למחלקות המשפטים ויקבל ממנה בשנת 1909 תעודת עו"ד ויעש לו שם טוב בהצטינוחו בחכמת הדינים והנהגותיו הרצויות וירכש לו אוהבים ומכבדים רבים מאחינו ומאזרחי העיר, בש"ז נבחר ברוב דעות גדול לחבר ועד המחוקקים של הפלך הנוירקי, מחבל השלשה ועשרים שבעיר.

החכם הצעיר הזה בן נאמן הוא לעמנו ודתנו ומסור לקדשי ישראל וחבר לאגודות מדיניות ולאומיות רבות ונושא משרת נשיא בהקלוב הנודע "Eagle Republican Club" ונשיא משנה ב„דון אברבנאל לאדוש" של האורדן „בני ציון" ובאו מאמריו History of the Jews in Brooklyn בחעתון "Jewish Review" (1906) "Sabbath Questioh" בהעתון "Jewish Forun" והוא אחיו של ידידנו

האהוב לכל יודעיו החכם השלם והרופא המובהק והמהולל דוקטר, ראובן (רובין) פינקעלשטיין הי"ו, והם לתפארת לעמם ושמם לברכה ולתהלה.

אות צ

צדיקוב הרב ר' שלום בצלאל

הרב הדרשן המפורסם מ"מ בקאוונא מגדולי הדרשנים ברוסיא בימינו, ויהי שנים רבות מטיף לציון והמונים נהרו למדברותיו, ומקרוב נדפס ספרו „מהות היהדות" (ווילנא תרע"ג) בהטפות ושאלות עמנו (ויפה כח פיו מכח עטו ונהירנא כד שמעינא דברי שלום נוטפים מור ואהלות בלשון למודים חדה ומורטה בעברו בקלעצק עיר מולדתי, וספרו בכבד לשון).

צווענער הרב ר' אברהם.

גאון אמתי וצדיק מופלא ומרביץ תורה, מגדולי ארץ הגר בדור הקודם, ומפורסם בשם ר' אברהם שאג, נולד לאביו הר"ר ליב ד' אייר תק"ס ויהי מתלמידי מרן החת"ס זצ"ל וחתנו של הגאון ר' אהרן שפיץ היה ראב"ד ור"מ בשאטעלסדארף כ"ה שנה וחעמיד תלמידים נדולי ישראל ואח"כ אבד"ק קאבעלסדארף כ' שנה, ולזקנותו עלה לאה"ק ונפטר בקדושה בעיה"ק בש"ק כ"ט אד"ש תרל"ו, וימצא מנוחתו בהר הזיתים, ונדפסו אחרי מותו ספרי שו"ת „אהל אברהם" (ירושלים תרמ"ו ודרשת הרא"ש (תרס"ד) וב„רבני הגר" באו טעותים בתולדות הגאון זצ"ל. (ואפריון נמטיה לנכדו של הגאון נ"ע, הוא המשכיל הנעלה הנגיד והסוחר הנכבד ר' אברהם חיים ראבינאוויץ מסרוקלין (בנה של הכבודה מ' פעסיל בתו של הרב ר' ליב שאג—צווענער בהגאון ר' אברהם זצ"ל שהמציא לי את הס' „אהל אברהם" הנ"ל ובהקדמתו באו אלי תולדותיו בדיוק).

ציטראן הרב ר' אבא דוד

הרב הגאון המופלא, חכם ויודע לשונות ראבד"ק „פתח תקוח" תו"ב, נולד לאביו הר' גרשון בקרייזבורג תרמ"א ויתפרסם מילדותו לעלוי מופלא ובעודנו עול ימים יצא שמו לחריף ובקי בש"ס ופוסקים ולכליל השלמות, ויבחרהו הגאוו"י ראזען מדווינסק לחתן בעד בתו, תרע"א יצא לאה"ק ויתקבל לאבד"ק פתח תקוה.

צלינוב דר. יחיאל.

מחכמי ישראל ברוסיא בדורנו ועסקן ציוני נדול ורופא מובהק, נולד להורים ממשפחה נכבדה מאד ב' דסכות תרכ"ד, בקרמנצוג. (פ. פולטבה) ויקשב לקח. בחכמת ישראל וידיעות בכליות, אח"כ בא לשמע בלמודים בבימ"ד החכמה לרפואה ויקבל תעודת דוקטור למריצינה בהצטינות ויהי לרופא ויתפרסם לתהלה. כשהחלה הציוניות היה החכם צל. לאחד מכבירי עסקניה בגלילות רוסיה ונבחר מטעם הקונגרוס הציוני לחבר הועה"פ הנדול של ההנהגה, ונדול שמו ומהולל מוכתר במעלות ומדות שמנו חכמים ענו וישפל רוח, ומסור לעמו וקדשיו.

אות ק

קאלעדיצקי, הרב ר' חיים, הרב הגאון חו"ב ומלא יראת ד' מו"צ ורב בפעטערסאן (אמריקה), נולד לאביו הר' אברהם ח"י טבת תרל"ו בדוואַרץ הסתופף בישיבות ליטה ויעש חיל בתורה בשקידתו ובכשרונותיו. אחרי נשאו אשה ממשפחת קיוועלעוויטש הכבודה מעיר לובץ, נמנה בין פירושי קאוונא ויקבל סמיכות הגאונים רצ"ה ראבינאוויץ ור"מ דאנישעווסקי ועוד. תרס"א בא לאמריקה ויהי לרב ביוטיקא, אלבאני, קענטאן ובבהמ"ד אנשי סייני בנויורק, ועתה ראב"ד ומו"צ בפעטערסאן (במקום שם יכהן הגאון הג' ר"י הלוי ראזענבערג יצ"ו בכהונת אב"ד לקהלות המאוחדות). הרב הגאון ר"ח הוא מהולל בשמו הטוב איש חמודות נאה לשמים ולבריות ה' ירים קרנו!

קאניטאפסקי, הרב ר' אפרים, הרה"ג הדרשן המפורסם, נולד בשנת תרט"ז, לחורים תמימים וישרים, בעיר קאברין, וילמוד בישיבת רוזאני ויעש חיל בתורה ובעודנו נער הפליא שומעי פלפולו שנשא מעל הבמה בעירו, אחרי נשאו אשה היה לראש המורים בהת"ת דעירו ובבואו לאמריקה היה לרב ודרשן בבהמ"ד אנשי ביאליסטאק בנויארק ובחלותו עזב בפקודת הרופאים את העיר הגדולה וישתקע באוסברי פארק ושם מתפרנס ממסחרו, חבר ספר „זכרון אפרים" בדרושים נכבדים וספר עטרת אפרים" על סבי דב"א ובכ"י חדושים ודרושים שונים.

קאפלאן, הר"ר אפרים הכהן, חכם וסופר נעלה ועסקן לאומי נודע בברוקלין מגדולי יוחסין בנו של הגאון הגדול הצדיק ר' זלמן פנחס הכהן אבד"ק גילוואן (פ. קאוונא) ונכדו—בן־בתו—של הגאון האמתי חסיד ועניו ר' מאיר מיכל ראבינאוויץ (שאטער) זצ"ל. נולד בשאט תרל"ח ויתחנך על ברכי א"ז הגאון ויצטין במעלות רוחו מנעוריו וירכש לו באביב ימיו ידיעה רחבה בתלמוד, התגורר בישיבות ווילנא ומלאבאדקא וירב חיכו בגפ"ת ועם זה בחכמת ישראל וספרותו, ויתעתד להיות לרב ולמורה ודאין. כבן י"ז החל לעלות על במת הספרות ויפרסם מאמריו ב"המליץ" „והצפירה". תרס"ד בא לאמריקה ויהי לסופר בה„יידישע טנעבלאטט" הנויארקי, ויכתוב גם מאמרים שונים בהשבועון „הלאום". תרס"ו נשא לו לאשה את בת דודו, אחי אביו, הרב המאוה"ג הדרשן ר' שמעון טוביה הכהן וישתקע בברוקלין מקום שם הראה פעולותיו הטובות להרמת מצב החנוך וייסד בתי ספר ותלמוד תורת ישראל ודברי ימיו וביחוד בית הספר הנודע „יידישע פאלקס שוהלע". בשנת תרס"ח נקרא החכם והסופר הנכבד הזה לעזור במערכות העתונים היהודים „דער מארגען זשורנאל" ו„אמעריקאנער" ומאז עומד על משמרתו להעיר ולעורר על כל דבר טוב ומועיל בעמנו ולהגן בעד

היהדות החרדית המסורתית, ודבריו ימצאו אזנים קשובות כי נכתבים לרוב בסגנון מצוין ובטעם לשבח.

קאפלן, הרב ר' ישראל, הרב הגאון מופלא בבקיאות חריף ומעמיק ומלבשתו ענוה ומעוטר במדות טובות מו"צ בנויארק. מגדולי ישראל באמריקה. נולד לאביו הישר וחמים ר' נתן ולאמו הצנועה זלפה (בת הרב ר' משה) כ"א מ"א תר"ז בשילעל (פ. קאוונא) ובבן י"ג היה תלמידו של הגאון ר' שמואל איסר חריף ר"מ בישיבת ראמיילעס בווילנא ויצטין בעומק שכלו וחריפותו. בבן י"ז היה לחבר לר' יהונתן אבעלמאן, שנתפרסם אח"כ לגאון גדול וחריף אדיר ויהי ראבר"ק ביאלימסטאק (עי' תולדותיו בה"א מספרנו "דור רבניו וסופריו" וארשא תרנ"ה) וישקדו יחדו בחלמוד ופוסקים ראשונים ויהי העלם המופלא מלא דבר ה' זו הלכה ומשנה ברורה בעודנו באביב ימיו. אחרי נשאו אשה משווינציאן הסחופף בקאוונא בבהמ"ד של ר' הירש נאוויאזקער, משם בא לוואלזון וישקוד בתורה בבית אולפנא רבתי זה שלש שנים ויצא מלא ונדוש בש"ס ופוסקים רו"א ויסמכוהו הגאונים ר' יצחק אלחנן והגדול ממינסק ויפליאוהו וירבו לספר בשבחו. תרמ"ט בא לאמריקה וימנהו הגאון ר"י יאזעף למו"צ ולדין בבית דינו וישרת בקדש בארבע שנים, ומאז יושב על התורה ושוקד בה ועושה ציצין ופרחים לה, הלא המה חדושיו והגהותיו הבנוים על יסודות ההניון המחקרי ועומק העיון שבדברי רבותנו. והוא מפורסם כתהלה המדת האדם ופאר המדות, יאריך ה' שנותיו!

קאפלאן הרב דר. מרדכי מנחם, הרב הגדול בתורה ובמדעים, מחכמי ישראל באמריקה בימינו, פרופיסור כתורת הדרשנות וראש האסכולא למורים בבימדה"ר בנויארק, נולד לאביו הרב הגאון ר' ישראל (הנזכר) י"ד סיון תרמ"א. ומילדותו חזו בו נדולות, ולא עברו ששה שבעות מאז בא החדרה וכבר למד חומש ויצטין בזכרונו בהבנתו ובשקידתו, כבן ח' בא עם הוריו לאמריקה ויהי מחניכי מחזיקי הת"ת דנוירק ומשם בא ללמוד תלמוד מהרה"ג החכם רי"ל זאסניץ. אח"כ נכנס לישיבת עץ חיים בנוירק וישקוד שמה בתלמוד שנתים ימים. ויהי בקי במסכתות קדושין ב"מ וחולין ומפרשיהם כבן י"ג בא לבקר את בהמ"ד הרבני הנוירקי ויקשב לקח מהרבנים ר"ש מוראים, רדו"ב דראכמאן והר"י יפה ויעש חיל רב בתורת ישראל וספרותו העתיקה. אח"כ שם פנין ללמודי הידיעות הכלליות בהאוניברסיטה הקולומבית ויפליא לבב מוריו הפרופיסורים בכחותיו הנפשיים ובנמרו חק למודיו בבהמ"ד לרבנים ובהאוני־ ברסיטה מנתהו „קהלת ישרון" דנוירק לדרשן ומטיף ויעמוד על משמרתו משנת תרס"ד עד תרס"ט. ויחפרסם בהטפותיו ויצא לו שם. תרס"ח נשא אשה ממשפחה נכבדה ועשירה, רובין. תר"ע נבחר למורה ההטפה ועם זה לראש

בביה"ס למורים שבביהמ"ד הרבני דנוירק. הרה"ח המפואר הזה הוא גם עסקן כללי נכבד ומשתתף במוסדות למוד וחסד רבים בעירו. בכ"י חדושים ציונים והערות מדעיות במדרשים ובאגדות וביחוד למדרש שח"ש עפ"י נוסחאות ישנות, ובאו רבים ממאמריו גם באנגלית.

קאפלאן, הרב ר' מרדכי אהרן הכהן, הרב המאוה"ג חריף ובקי, החכם השלם והמטיף המופלא ומפורסם לתהלה ראב"ד ומטיף דבהמ"ד המפואר „בני יעקב" בברוקלין (מזרח נוירק) עסקן כללי ורב פעלים לחזוק היהדות. נולד לאביו היקר והנכבד ר' דובער הכהן בעיר מצער מיעדוועדיטץ, בקרבת לעחאוויץ, (פ. מינסק) בשנת תרמ"ט, מנערותו הסתופף באהלי תורה ויתנכר בכשרונות נעלים, היה תלמיד להרה"ג ר' יהודה ליב באס ר"מ ומו"צ בבהמ"ד מאטארים במינסק, ויקשב לקח ג"כ בישיבת בברויסק וסלוצק ויעש חיל רב בהלכה וגפ"ת ואגדה אשר משכה את לבבו מאביב ימיו, אז בא ללמוד בבהמ"ד דלעחאוויץ וע"י שקידתו העצומה רכש לו בקיאות בסדרים מועד נשים ונזיקין. תרס"ז בא לאמריקה בהיותו בן ח"י שנה. ויבא להסתופף בישיבת „רבנו יצחק אלחנן" בנוירק ויהי מטובי תלמידיה ויחל להטיף לפרקים ולהשמיע מדברותיו בבתי כנסיות ומדרשות ובאספות אשר משכו אליהם לבב השומעים. בישיבה זו השתלם בלמודי ההלכות והפוסקים ויסמכוהו הרבנים הגאונים המפורסמים ר' שמואל צבי ווין הנודע בשם הרב מוויאזאן בנוירק, ור' אברהם אהרן יודעלאוויץ (האבד"ק קאפוליע ברוסיה ועתה אב"ד ראשי בבאסטאן) בשנת תר"ע נשא לו אשה ממשפחה כבודה בת המופלג הנכבד ירא ה' ותמים במעשיו מוזהר"ר צדוק שולץ מטובי הסוחרים בנוירק וישלח ידו במסחר ויקדיש מעתותיו גם לעבודת הצבור והכלל וישא משאות ויטיף ויתפרסם לתהלה בתור נואם מצוין ומטיף נפלא במינו ובאשר מטה יד מסחרו קבל בשנת תער"ב את משרת ראב"ד בבהמ"ד הנעלה „בנייעקב" אשר במזרח נוירק, אשר בחבריו עשירים ומופלגי תורה, ושם יכהן פאר, ושמו נכבד ומהולל, ונודע בתור עסקן כללי חכם בהויות העולם ויודע להלוך עם החיים מופלא בהשכלה ושלמות קרא ושנה הרבה מחכמת ישראל וירבוש לו ג"כ ידיעת שפת אנגליה שגם בה יטיף

(וברם זכור לטוב הרב הגי' חי"ו מרדכי היהודי הלוחם, כאהרן רודף שלום, שמא דקוב"ה, ומקרב לבם של ילדי ישראל לאביהם שבשמים, על עשותו טוב וחסד עולם להציל נפשות עבריות צעירות מהלכד בחרמם של הטמיתים אשר שרצו במזרח נויארק דרוב, ומיד שבא לשרת בקדש, יסד בבית מדרשו בית — ספר לנערי ונערות עמנו להשמיעם פרקים בתולדות עמנו לשעבר, ולעוררם לאהבת עמם דתם ושפתם ותקות ישראל לעתיד, וכבר הצליח במפעלו הכביר לחבב על פרחי אומתנו

בעדתו הגדולה את קדשינו וסגולותינו, אמנם נתקיפו בו דברי הגאון ר"אא יודעלאוויץ הנ"ל בסמיכתו „שמלבד גדלו בהוראה, עוד חסדאין טיליה, שפתותיו שושנים וכל העם ברוך עונים אחריו ואשרי העיר אשר תבחר בו לאלוף לראשה" וכי כבר נכרות פעולותיו הטובות בטשך הזמן הקצר אשר יכהן פאר, וכבר זכה הרב המאו"הג הזה לאות כבוד מראש העיר נויארק, השופט "Gynor" ז"ל בעד נאומו הנעלה שנשא בבי"ס כוללי בחג הלאומי של בני ארצות הבריה ביום 4 יולי 1913 ובהעתון הנודע „יודישעס טאגעבלאט" (מיום ו' 18 יולי שנה הנ"ל) הרבה הסופר המשכיל „עליאש" לספר בשבחו של הרה"ג הי"ו).

בכ"י הרב הג' המופלא הזה נמצאים הבה חדושים בהלכה ואגדה, ומהם אשר נשא ונתן עם רבנים ונאונים מפורסמים, יהי ה' עמו ויעזרהו בקדש והיה לנס ולתפארה בעמו אשר אהב!

קאפשטיין הרב ר' יעקב הלוי, גאון גדול ומפורסם צדיק וענו, מר רב שארנו הי"ו, מנוע נדולי יוחסן ונשיאי הלוים אבד"ק נימענצין זה קרוב לל' ה שנה, וחביבים עלי דברי קדשו שערך בקיץ תרע"ג מספר תולדותיו ואמסרם בכתבם ולשונם הטהורה:

„יום הלדתי ז' שבט תר"ז, אבי ז"ל היה מופלג בתורה ויראה שלם במדעים ואהוב ורצוי לכל בש"ת מו"ה מרדכי סענדר הלוי ז"ל ממיוחסי לויי עפשטיין ואמי הצדיקת מרת פיגה ריזל (בת הגביר הנכבד ר' אליעזר קאמינעצקי, בן הגאון ר' אלימלך אייזענשטאדט אבד"ק לידא נכד הגאון מרן מאיר אייזענשטאדט בעל פנים מאירות), עוד מילדותי התעוי רה בי תשוקת הלמודים ורבותי הכיר, בי כח החדוש בהיותי בן עשר שנים, ואשתוקק להיות מחוברי חבר ואני וחברי אז (שנודע אח"כ להרב הגאון ר' משה דוד ז"ל נאטליב ויהי אבד"ק פיעסק ושחל"ח בשנת כ"ו לחיין בהר ראדנא תרמ"ב) עשינו פנקס שבו הייגו מעלים וכותבים את חדושינו שחדשנו. בהיותי רך וענוג לא נתנני אבי ז"ל לקום באשמורות ללמוד ויבריח את הנער אשר שברתי שידפוק על דלתי החלון שהייתי ישן אצלו, ואתיעץ לקשור חוט ארוך שפצחו האחד יהיה קשור למוט הברזל שהיו מכניסין במזוזת החלון והשני כרוך על ידי ובבוא הנער להקיצני משך קצת במוט הברזל ואיקץ מבלי שירגישו בביתנו, ובהיותי כבר חמסיר כבר חייתי בקי הטיב בסדרי נשים ונזיקין. ובצאתי אז מחדרי למדו אתי בצותא חדא הרה"ג ר' יוסף אליהו קאמינעצקי ז"ל דומ"ץ בלידא והרב המאוה"ג ר' אריה ליב אבד"ק מאלאדעצנא, כבר שיבסר נשאתי אשה מוואלקאוויסק הצנועה חיה ריזל נ"ע בת הגביר הנדיב ר' ליב נאכד־שטיין והייתי סמוך על שלחן חמותי כחמש שנים, ובמשך הזמן הזה שקדתי בתורה לילות כימים ולמדתי פוסקים וקבלתי סמיכות הגאונים ר' מרדכי מכצר, ר' אייזיק חריף, ר' אברהם שמואל דיסקין ור' אליהו שיק זצ"ל, כבן כ"ו נתקבלתי לדומ"ץ בלידא בבי"ד של

הנר"מ מלצר והייתי חביב מאד בעיני הגאון הגדול הזה, והיה קורא אותי איש סודו, כתשע שנים שהיתי בבי"ד ובכל העת כמעט שלא עבר יום אחד שלא נשאתי ונתתי עמו בד"ת, בשנת תרמ"ב נתקבלתי לרב ואב"ד בעיר נימענצין, וזה לי בשלשים ושתים שנה אשר אני שוכן במחנם, ויעברו עלי עתים לרעה ולטובה ואלה המה ספרי שנדפסו בע"ה בית לוי, פרי יעקב, תורת הלוים, וכמה חדושים בהלכה ואגדה נדפסו ממנו בספרי המחדשים ומאספים ובכתב יש לי ב"ה שבעה ספרים רבי הכמות והאיכות בכל מקצעות התורה ד' יזכני להוציא לאור.

בדבר זה אחזתי מנעורי, בדרך אבותי ז"ל להיות רחים ומוקיר רבנן בכל לב ונפש, והבטחת חז"ל נתקימה באבותי ובי, כי כל אחי הם גדולי תורה שהגיעו ונסמכו להוראה והם, הרב הצדיק ר' אלימלך ז"ל משטוצין, הרה"ג ר' ישראל קאמינעצקי בלאדז, הבחור החריף ובקי שקדן גדול בתורה מו"ה יהודא ז"ל שנקטף באבו כבן ח"י אח"ס תרל"ב, וב"ה גם אני זכיתי לבנים גדולי תורה ויראה, והם הרב הגאון ר' מרדכי סענדר נ"י אבד"ק ראדין והרב הגאון ר' יהודא נ"י אבד"ק קענטאן אהיא באמעריקא, והרה"ג ר' אליעזר נ"י בטאוריג".

קאצענעלנבויגין, הרב ר' דוד טעבל, נאון גדול, כליל התורה ונזר החכמה אב"ד דקרית מלך רב פטרס־בורג, מגזע גדולי יוחסין וממשפחת מהר"ל מפראג, נולד תר"י לאביו הרב ר' נפתלי הירץ בטאוריג, ומקטפיה נודע כי לאילנא רברבי יתעבד ויתגדל בשם טוב ויתפרסם לעלוי נעלה במינו ובאביבו הצליח להיות בקי בש"ס ופוסקים ועם זה לאסוף חכמה ומדע לשונות וספר. תרל"ו נבחר לרב בווערזבאלאווי ויעבוד עבודת הקדש שמה ח"י שנה ויתקבל לאבד"ק סובלק ויכהן שמה פאר י"ג שנה ובשנת תרס"ז נתעלה לאבד"ק פטרסבורג הבירה, והוא עושה ומעשה וגדול כבודו בישראל ובעמים, ועל עמו הדרתו, יאריך ה' ימיו! (הוא אחיו של ידידנו הרב הגאון המפורסם מוהרצ"ש אלבום אבד"ק שיקאגא).

קאפשטיין הרב ר' יהודה הלוי הרב הגאון סוע"ה ומלא יראת ה' ודרשן יקר אבד"ק סיו סיטי (פלך אייאווא) באמריקה, מגדולי יוחסין דליטה ובנו של מר שארנו הגאון ר' יעקב הלוי (הנ"ל) מתלמידי הגאון הצדיק מוהר"ר יודל ווערניקאווסקי מסלאנים (עיין תולדותיו בח"ג מספרנו דורו"ס) ובעודנו עול ימים נסמך מהגרש"ך מווילנא, מסבות שונות בא לאמריקה ויתקבל לרב דאנסאניע וישרת שמה בקדש כחמש שנים ויקן לבב עדתו לאהבה אותו בגלל תמתו וישרתו, תרע"א נתקבל לאבד"ק קענטאן ויכהן שמה כשלש שנים וזה מקרוב נבחר לאבד"ק סיו סיטי, הרב הגאון הזה הוא מיחידי הרבנים באמריקה אהוב לשמים ולבריות נועם המדות ומקרב לבן של ישראל לתורה ולתעודה.

קובלענץ הרב ר' יהודא זונדיל, הרה"ג החכם ודרשן נעלה רב בבהמ"ד חברה קדישא דברוקלין נולד

בדיסנא תר"כה ואביו הר"ר שרגא פייוויש חנכהו בתורה והשכלה ויהי מצוין בכשרונותיו, כבן כ"א נשא אשה בת הרב הגאון ר, שלמה זלמן אלטמאן אבד"ק שובאץ ויצק מים ע"י ר"י בלאזער ורי"מ מסלאבאדקא. ויסתופף באהלי תורה וחכמה גם בארץ אשכנז, תר"סד בא לאמריקה ויהי לרב ודרשן בבתמ"ד שונים בנויארק.

הרה"ג היקר הזה הוא גם גדול בהשכלה ושלמות ויודע לשונות ומלא יראת ה' טהורה, ולבו ער לכל קדשי ישראל, בכ"י הרבה מאמרי תורה וחכמה, ומוכן לצאת לאור מביהד"פ חלק א, מדרשותיו והטפותיו הנעלות.

קוברינסקי, הרב ר' משה, הרב הגדול צדיק וענין (בה"ר חיים ז"ל) היה מו"צ בנעשוויעז (פ. מינסק) כארבעים שנה בבי"ד של הגאונים ר' יצחק אלחנן ור' ראובן הלוי, והתעסק לזקנותו בלמודי הקבלה, ונפ' ביום י'ב ניסן תר"כד (ושמעתי מספר בשבחו ידידי מר קשישא הגאון והחכם מו"ה שמואל דוד פיינבערג אבד"ק בני נעשוויעז בנויארק, (שעל מקומו נבחר למו"צ בנעשוויעז בשנת תרי"כד) כי בכל יום ויום היה הרה"ג ר' משה זצ"ל עומד בחצר בה"כנ ומבקש נדבות מכל עובר ושב וקורא „שענקט מיר א גראשין" במתכוין שלא ישיבוהו ריקם, והכסף שאסף מיד היה מחלקו בשמחה לעניי אחינו)

קויפמאן, דר. ישראל, (איזידור) חכם מופלא ורב מדעים, ורופא מפורסם בברוקלין, נולד בטשערנאביל (פ. קיוב) בשנת תרכ"ז (1867) אביו הר"ר מרדכי שהיה תורני מופלג וחסיד היה בנו של הרב חמאוה"ג הצדיק ר' יהודה ליב הרב דנאראוולע (פ. מינסק) ומגזע היחש וגם אמו החסודה מרת אייד היתה בת גדולים ואנשי שם, והמה חנכוהו בתורה מנעוריו, כבן ח' שלחוהו הוריו לקבל תורה מאת דודו הרה"ג צנא דמלי ספרא ר' משה בנאראוולע ויסתופף הנער בצל דודו קרוב לארבע שנים ובכשרונותיו ובהתמדתו הצליח לנמור במשך הזמן את כל הש"ס וירכוש לו ג"כ בקיאות באיזה הלכות ביו"ד, ובשובו להוריו החל ללמוד בעצמו מבלי עזרת כל מורה שפת רוססיא ועוד ידיעות כלליות, וביותר נרסה נפש העלם לחכמת החשבון הנבה, החימיה והפיזיקה ויתעסק בהן בשים לב ויצטין ויעש חיל רב. בשנת תרמ"ח (1888) בא לאמריקה ובשבתו בנוירק כשמנה ירחים וירכוש לו ידיעה הנונה בשפת אנגלית, בא לבקר את האוניברסיטה הנוירקית לחכמת הרפואה ואחרי עבור ארבע שנים קבל תואר „דוקטור" כחכמה זו ויזכה גם להצטינות וישתקע בעיר ברוקלין ויהי ה' עמו ויצא לו בה שם בתור אחד הרופאים היותר מומחים ונעלים בעיר גדולה זו, ומקרוב ומרחוק ינהרו אליו.

בשנת 1903 הדפיס החכם הכביר הזה את ספרו הנעלה "The Origin and Economy of Energy ih the Universe" אשר עשה לו שם גדול

בין גדולי חוקרי הטבע בדורנו והחכם האנגלי המפורסם לורד ריילי כבר את המחבר במכתב חתלה המפליא ומעריץ את ערך הספר מאד ומגדיל את חשיבותו להמדע המחקרי, בשנה זו (1903) הופיע ספרו "Fermat Propo-sition" אשר בו יבאר החכם ההנדסי המופלא הזה אחת השאלות ההנדסיות הכי עמוקות של אביר החכמים פערמאט הצרפתי אשר עסקו בה חכמים גדולים לבארה. בכ"י חלק שני מספרו הראשון ועוד מאמרי חכמה שונים.

קולאקאווסקי, הרב ר' מרדכי, הרב הגדול החריף ומעמיק מר שאדנו ז"ל מקלעצק, מתלמידי הגאונים ריוד"ב הלוי והנצי"ב בישיבת וולאזין והרביץ תורה ימים רבים בקלעצק קרית סופרים דשמה יסד ג"כ בית גמ"ח שממנו נושעו הרבה עניים, ויהי גם ר"מ בישיבת הגאון מרן ריי"ר בלידא, והיה כליל המעלות ופאר המדות, ונפטר כבן ס"ה שנה, ונשארו אחריו ח"ת רבים בפלפול עמוק וסברות ישרות אצל בנו הרב הנעלה מר יעקב הי"ו בנויארק.

קנאללער, הרב ר' חיים, הרה"ג והדרשן המפורסם מ"מ בפרעמישלא, נולד לאביו הרה"ח ר' דוד ולאמו הצנועה מרת לאה, ח' תשרי תר"ח ויהי תלמידם של הגאונים ר' יוסף משה טייבעד ורח"ל מייזיקש. אחר נשואיו קבל תורה מהגאונים ד' צבי מאיר וויטמאור ור"י שמעלקיש, חבר הספרים, דרשות פרי חיים. ה"נל על חמש מגילות, בבוד חכמים על התורה בן חלד על רבב"ח, ספר דבר יום ביומו וספריו נפוצו בין רבים מהדרשנים והרבנים בזמננו. ובאו להרה"ג הזה תשובות בספרים יד שאול, שו"ת המ"ץ שערי דעה, זכרון צבי מנחם, חפארת יוסף, בית יצחק, שו"ת דד"מ, שאיכת שלום דבר משה, ועוד.

קראווצוב, הר"ר יחזקאל ב"ר אברהם, מנדיבי ישראל ברוסיה בדורנו ומופלא בצדקותיו ועסקן כללי מפורסם בווארשא. ממשפחת יוחסין מיקטרינסלוב שבאה להשתקע בבירת פולין ויעש עשר, וכרוב עשרו כן גדלו חסדיו, היה חתנו של הרה"ג ר' יונתן כהן ונפ' כבן חמשים בברלין בשנת תרע"ג ביום ועש"ק י"ג תמוז, והובא לקברות בעיר מגורו ביום ב' ט"ז תמוז ברב עם והדרת צדיקים ואנשי מעשה ויספדו לו רבנים גדולים אי נדיב אי חסיד, לזכר עולם יהיה צדיק!

קרדוזא השופט בנימין (בנדזמין) חכם משפטי ועורך דין מפורסם באמריקה שופט בבית הדין העליון בפלך נוירק. נולד למשפחה ספרדית מיוחסת בנוירק בשנת 1871 ויבקר את בימ"ד החכמה למחלקת המשפטים בעירו ויקבל ממנו תעודת מליץ בהצטינות ויהי לטוען מפורסם. בשנת 1912 נמנה כיאת מפלגת הדמוקרטים לשופט בבית המשפט הגבוה (Supreme Court) ומתחלת שנת 1914 נתמנה מאת נציב הפלך הנוירקי לאחד מחברי בית"ד העליון הפלכי הנודע בשם (Court of Appeales) . השופט הנכבד הזה הנהן

גם אחד העסקנים בצרכי הצבור העברי ומשתתף בכספו ורוחו לרוב מוסדות הצדקה לקהלת גוירק.

קראל, הרב ר' מרדכי, הרב הגאון החכם והמטיף המופלא רב דנאווי באסאן מנוע גדולי יוחסין ומצאצאי הגאונים בעל תויו"ט ור' אברהם מקאליסק, נולד בבערעזנא תרמ"ב, אביו הרב ר' אברהם מתתיהו חנכהו בתורה ויראה ומנעוריו התנכר בכשרונות נפלאים וישנן בע"פ כל למודי התלמודיים שלמד בעודנו בן ז' שנים. כבן כ' עבר בערים רבות ויטיף ויתפרסם למטיף ודרשן גדול, בוולאזין סמכהו הג"ר רפאל שפירא, ויתקבל לראב"ד בנאווי—באסאן ויקר כבודו לא אף בין אחינו וגם גדולי פקידי האזרחים יכבדוהו, כי חכם הוא ומלומד ויקבל רשיון המיניסטריום בארצו להיות גם רב רשמי. באו ממנו מאמרים וח"ת הרבה ברוב העתונים והמאספים התורניים.

קם, הרב ר' חיים שלמה, הרה"ג החכם והמבאר הנעלה חמחבר ספרי „ויבן שלמה" „חיי שלמה" ו„דברי שלמה".

קרוגער, ה"ר שלמה בן ציון אלתר (אלבערט) הלוי, עסקן כללי נודע ומטובי משכילי ישראל בנוירק, נולד לאביו הרב ר' חיים יעקב הלוי במינסק בט' באב תרכ"ט, בהיות אביו ממשפחת יוחסין ומנכדיו של הרה"ג המפורסם ר' חיים זאלצמאן ומקרוביו של הגאון הגדול החכם הבולל ר' יקותיאל זוסיל הכהן ראפפורט (עי' ספרנו רבני מינסק וחכמיה ווילנא תרנ"ט) חנך את בנו בתורה אצל טובי המלמדים, וכבן י"ב בא לישיבה הרה"ג ר' איסר בעירו ויתעסק בגפ"ת ויצטין בכשרונותיו. אח"כ הסתופף זמן קצר בישיבת הרב ר' אליהו לפידות באיהומען תר"ס בא לאמעריקה ונתקבל למנהל „בית מושב הזקנים והזקנות" בנוירס, ובחריצותו והשתדלותו הרבה, הצליח להגדיל ולהרחיב את בית החסד הזה עד שהיה לאחד הבתים היותר גדולים טובים ויפים במינו לאחינו ברוב הארצות. והוא לוקח חלק ברוב המוסדות הצבורים והוא חבר כמעט לכל אגדות הצדקה שבעיר וברבות מהן נושא משרות שונות. ומעבודתו הצבורית הרבה רכש לו לאהבה ורצון לבב טובי נדיבי העיר, תורניה ומשכיליה וכאות הכרת תודה וברכה להעסקן הכללי הנעלה הזה נוסד בנוירק אגדה הנקראת בשם "The Albert Kruger Lodge" המונה כשש מאות חברים מטובי המשכילים ובעה"ב שבנוירק.

קרינסקי, הרב ר' יהודה ליב, הרב הגדול בתורה והחכם השלם ממינסק דליטא. מנוע קדש מחצבתו. (בנו של הרב המאוה"ג חסיד ועניו ומופלא בהתמדתו מוהר"ר יצחק שהיה מו"צ בלינא (נפטר כ"ד מרחשון תרי"ד) בהרב הגאון ר' אהרן אריה ליב בהגאון הג' ר' ירוחם ולמעלה בקדש.) נתגדל בתורה וחכמה מנעוריו ובהיותו לאיש התנורר בסלוצק ויקדיש רובי עתותיו לתעודה וישלח ידו במסחר היערים

ויצליחו האל ויעש עשר ונכ סים. מסלוצק בא לגור במינסק ויהי ביתו פתוח לרבנים ולחכמי התורה אשר קרבם בזרועו ויתמכם בימינו, ושמה התחיל עבודתו הגדולה לבאר את הראב"ע על התורה הסתום לרוב, והו"ל עד עתה באוריו לבראשית ושמות עם תולדות הראב"ע והראה בהם עמק עיונו ועצם הבנתו, ויהללו גדולי ישראל וחכמי הדור את פעולתו לגלות מצפונים ולפענח נעלמים בדברי חכם הרזים רבנו אבן־עזרא זצ"ל. ובכתביו בספר כבר מוכנים לדפוס פירושיו ליתר חלקי התורה. והלואי שיזכה להוציאם לאור בקרוב לתעלת הרבים.

קליין, הרב ר' יצחק, גאון גדול בחריפות ובקיאות, בפלפול וסברא, הכם ושלם ומפורסם לתהלה מו"צ בסאטמאר (הגר) נולד לאביו הצדיק הר' ישראל תרל"ד, ומקטפיה נודע כי היה לאחד המאורות הגדולים. כבן י"א בא לישיבת הגאון ר' אריה ליב ראב"ד בעירו ויהי אח"כ תלמידם של הגאונים ר' יעקב משה שוואדץ ורא"ז סופר ומהם בא לישיבת הגרשב"ם בפרסבורג ויסמכוהו רבותיו אלה בעודנו עול ימים. תרנ"ח נתקבל למו"צ ודרשן בסאטמאר ושם רועה אבן ישראל בתורה וצדק, באו מהגאון הזה חדו"ת רבים באהל מועד, תל תלפיות, כנסת הגדולה, מגד ירחים, יקוט הגרשוני, ומשנת תרס"ג היה לעורך המאסף לתורה „אהל יצחק" ובו באו רבים מחדושיו הנעלים. בשנת תרע"ג הו"ל ספרו „זכרון לישראל" ובב"י שו"ת רבות וחדושים בכל מקצעות התורה, (הוא חתנו של הגאון ר' וואלף ברייער אבד"ק טאב בעל שו"ת נחלת בנימין בזוונו הראשון, ובשני הוא חתנו של הגאון ההסיד ר' חיים פריעדריך אבד"ק טארין).

קרימסקי, הרב ר' אברהם, הרב הגאון הג' צדיק וחכם אבד"ק נובו־סדינקה (פ. חרסון), נולד לאביו התורני והחסיד ר' יצחק דוב בעיר אומאן (פקד קיוב) ביום י"ב תמוז תק"ץ, בעודנו ילד הצטין בכשרונותיו וביחוד בזכרונו הנפלא וכבן י' כבר יצא לו בעיר ובסביבה שם „עלוי" -אשר רכש מידיעתו ובקיאותו הגדולה בחלק גדול מן התלמוד ובספרי חקירה וקבלה ובכחו הפלפולי, (בלמודי קבלה וחקירה היה מושפע מאחיו הגדול הגאון החוקר והמקובל ר' משה חיים ז"ל, שהיה גם רבו המובהק של הסופר הנודע ר' אלימלך וועקסלער, „איש נעמי"). תרס"ג נשא לו אשה בת אחד הסוחרים האמידים והמופלגים במאנ־סטרישטש ובשבתו על שלחן חותנו הוסיף חילו לאורייתא והשיב תשובות לשואלי דבר ה' ויתפרסם לתהלה בערים קרובות ורחוקות ולשמעו הטוב שלחתהו עדת ישראל באבודובקה (פ. פודוליה) כתב רבנות, ויהי שם הרב הגאון הזה לרב ואב"ד כשמנה שנים וירביץ תורה ברבים ויהי משיב תשובות לרבנים וגדולים אשר חבו לדבריו תמיד, בשנת תר"ך נתקבל בכבוד לראב"ד בנובר קרינקה (פ. חרסון) וינהל שמה עדתו בתורה ומשפט צדק קרוב לשלשים שנה,

וְעם עוצם התמדתו בתורה אצל לו זמן גַּם לצרכי העיר ויוסד בה חברות שונות ויהי אהוב ורצוי לכל בני עדתו אשר הכּירו את גדל תורתו, יראתו חכמתו וצדקתו. בהגיעו קרוב לגבורות הסיר מעליו את עול הרבנות ויהי אדיר חפצו לעלות לאה"ק ויבוא לגור בפולטשין (פּ. פּודוליה) מקום שם כהן פאר בתור רב העדה, בנו הרב הג החכם והסופר ר' יוסף קרימסקי. אולם לא ארכו שמה ימיו וביום א' דר"ח אדר ב' תר"ע (שנת „אברהם בר יצחק דוב") נאסף אל עמיו הגאון הצדיק הזה, זקן ושבע ימים כבן שמונים שנה, ובכל מקום אשר דבר מותו הגיע הספידו לו אי חסיד ועניו!

הגאון הגדול הזה היה צנוע ועניו ולא חפץ להתפרסם מעולם ויהי בורח מן הכבוד, והצטין בבקרותו הנפלאה ובגדל ידיעותיו בחכמת העברונות, ונשארו אחרי מותו ספרים שונים במקצעות שונים וביחוד ספרו הגדול „זכור לאברהם" הכולל חילוקים בש"ס, שו"ת, והנהות יקרות בש"ס ופוסקים ומפרשי כה"ק, וספר „צבא השמים" הכולל כללי הקביעות והמולדות.

מלבד בנו הנ"ל שהשאיר הגאון לברכה, עוד בן פורת לו והוא הרב הג' חו"ב וחכם מו"ה יצחק דובער קרימסק בעיר אומאן, (פּ. קיוב) שבאו חדושיו בשע"ת.

אות ר

ראבינאוויץ, הרב ר' יצחק יעקב, גאון אמתי ומאור הגולה, מיחידי נדולי הדור בעמקות וסברא מפורסם בכל תפוצות ישראל מר שארנו וקרובנו בהרה"ג ר' שמואל ליב המתיחס לנכדי מאוה"ג אא"ז מרן מהר"ם אייזענשטאדט, נולד בשערשאוו תרי"ד ויתפרסם מאביב ימיו בשם העלוי משערשאוו ויהי תלמיד להגאונים ר' רוחם ליב פערילמאן זצ"ל ור' בן—ציון מבילסק הי"ו. תרמ"ט נבחר לר"מ בישיבה הגדולה דסלבדקא וירבין תורה כשש שנים ויצא שמעו בין אדירי התורה ברוסיה הגדולה, תרנ"ו נתקבל לאבד"ק נארוד ואחרי כהנו שמה פאר נתקבל לאבדק פאניוועזש ושמה יסד ישיבה רמה של תלמידים גדולי תורה וכשרון המתבלטת בהוצאת הגבירה הנדיבה רבת השם מרת ליבא, אלמנת הרה"ג הצדיק ר' ברוך בענדעט נאוואראנסקי ובתו של הרה"ג הנדיב הגדול תמפורסם רק"ז וויסאצקי זצ"ל ממאסקוי.

ראבינסאהן דר. משה (מורים) חכם תורני גדול וסופר נכבד ורופא מומחה בברוקלין, נולד בחדש תמוז תרמ"ה בעיר שוועקסנא, הסתופף מנערותו בישיבות קעלם וטעלז ויקן שם טוב „העלוי משוועקסנא". כי ברכו ה' בכחות נפש נעלים ונפלאים. ויביעו תהלתו הנאונים הגדולים ר' מאיר מיכל משאט ורבו הגר"א נארדאן מטעלז, למד גם בלידה ויקרבהו הגאון רי"י רייגעס. משם בא לקבוצו של הגרח"ע בווילנא וילמוד בשקידה תלמוד ופוסקים

ויסמכהו הגאון האדיר רח"ל ליטווין האבד"ק סמארגאן בסמיכות חכמים להורות וכדין, תרנ"ז בא לאמריקה ויכנס לישיבת רבנו יצחק אלחנן בנוירק וישתלם ג"כ בשפת אנגלית ובלמודים כוללים ותחשק נפשו בלמוד תורת הרפואה ויבוא לשמוע לקח בבמ"ד החכמה בנוירק ובקבלו תעודת דוקטור לרפואה השתקע בברוקלין ויהי לאחד הרופאים המצוינים.

החכם המובהק הזה הוא ג"כ סופר אנגלי נעלה ונדפסו רבים ממאמריו בעתונים אנגלים שונים וביחוד עשה לו שם בהעתקותיו לפתגמי התלמד שפרסם בהשבועון "The Hebrew Standard" וזה מקרוב הושמה עליו משרת עורך המחלקה האנגלית שבעתון „די ברוקלין—בראנזוויל פאסט". ובא ממנו מאמר הלביי ופלפולי נעלה בהקובץ „בית ועד לחכמים" שי"ל ע"י הרב רדו"ב אבראמאוויץ בנוירק, (בשנת תרס"ד) בכ"י נמצאת העתקתו לספר „מסלת ישרים" של הגרמח"ל באנגלית.

ראזע, הרב ר' אריה ליב, הרב המאוה"ג החכם השלם והדרשן המעולה ראב"ד לבני ברעזאן ואנשי בוברקא בנויארק. (בהרב המאוה"ג החריף וגביר ר' חיים צבי מברעזאן, שהיה עשיר והרבץ תורה ברבים חנם בישיבה דעירו ונפ' כבן ע"ד ד' חשון תר"ע. והשאיר אחריו חדושים על יו"ד ח"א ובאור על ס' איוב ובאה אליו תשובה בשו"ם מהדו"ק חיו"ד). נולד תרכ"ד ויהי תלמיד מובהק להגרש"ם מברעזאן, וירב חילו לאורייתא. בהיותו לאיש לא עשה תורתו קרדום יתפרנס ממסחר יינות טובים ויתעסק הרבה ביסוד הישיבה דעירו ויהי דורש ומטיף מבלי כל שכר. כאשר מטה ידו בא לאמריקה, בשנת תרס"ט, והקהלות החשובות לבני ברעזאן ובוברקא בנוירק מנוהו עליהן לראב"ד ודרשן, ואח"כ נתמנה ג"כ לאחד מרבני „הקהלה" דנוירק והוא רב מהלכים ומוכתר במדות טובות.

ראבינאוויץ, הר"ר חיים בעז, מגדולי נדיבי ישראל ברוסיא וצדיק רב רב צדקות ומופלא ביראה, מתושבי העיר באברויסק ויבנה מכספו בימ"ד מפואר הנקרא על שמו ות"ת ובית בקו"ח, והחזיק בידו תורה במדה מרובה, ויכלכל בהוצאות כל ימיו את הרה"ג הצדיק המפורסם ר' מרדכי צבי מאנבי (הנודע בשם „דער באברויסקער פרוש") ויהי גם לקונסיל לממשלת רוסיא שנים אחדות וינדל בשמו ובמעשיו הטובים בגלילות ליטא, נפ' כבן ששים בווארשא י"ז כסלו תרס"ב, וכבוד גדול נעשה לו במותו.

ראבינאוויץ, הרב ר' יהושע צבי, הרב הגאון הצדיק האבד"ק וועלדזענאלע והוא אביהם של הרב הגאון הצדיק וחכם ר' יעקב גרשון אבד"ק שורווילישאק והרב הגאון הגדול החכם הצדיק ר' מאיר אבד"ק ראדושקאוויץ והרב המאוה"ג החכם ר' קלמן אבד"ק מוערעץ והרב הגביר המופלג בתורה ונדיב ר' יצחק ליב בוויקאווישק והרב הנכבד הנגיד ומופלג ר' משה בסמארגאן והרב הנכבד הסוחר הנגיד ר' שמריהו בפראנקפורט א. מיין. (ובנו של הר"ר שמריהו, הוא

המשכיל הנגיד והסוחר הנכבד מר אברהם חיים ראבינאוויץ בב רוקלין).

ראבינאוויץ, הרב ר' צבי נחום גאון מפורסם צדיק וחכם ונודע למשגב אבד"ק לובטש (פ. מינסק) בומנם של הגאונים ד' יהושע אייזיק מסלאנים ור' ברוך מרדכי מנאוואהרדאק, ונפטד כבן ס"א ביום כ"א טבת תרל"ד.

ראבינאוויץ, הרב ר' משה חיים הרב הגאון המפורסם המופלא בבקיאות ראבד"ק בראנזוויל, זה קרוב לעשרים שנה. (בנו של הגאון ר' צבי נחום הנ"ל) ובכ"י ח"ת רבים בהלכות ואגדות ורשומים על גליונות ספרים שנמצאים אתו.

ראזענבערג, הרב ר' יודל, הרב הגאון הגדול חכם חוקר ומקובל ובליל השלמות אב"ד לקהלות אנשי פולין בטאראנטא (קנדה) מגזע גדולי יוחסין המסתעפים מרבינו יהודה החסיד זצוק"ל, נולד בסקרעשוב (פלך ראדום) תר"ך. אביו הגביר הנדיב המפורסם ישר וחמים ר' ישראל יצחק ב"ר יעקב קאפיל מצאצאי הגאון החסיד המקובל ר' יעקב קאפיל זצ"ל בעל „שערי גן עדן") ואמו הצנועה מרת מרים ניטל בת ר' אלימלך (ממשפחת הרה"ג ר' מאיר מאפטא זצ"ל) חנכוהו בתורה והסידות ויהי הלוך וגדול מנערותו ויתנכר כי לגדולות יהיה, ויקן לו שם בבחרותו „העלוי מסקרעשוב" כבן י"ז נשא אשה מטרלא ממשפחת הרה"ג ר' מאיר מאסטראווצא ויקבל סמיכות הגאונים מרן שניאור זלמן זצ"ל מלובלין (בעל שו"ת תורת חסד) ומרן מאיר יחיאל מאסטראווצא שליט"א, ומהגאון רשז"ק מוואַרשא, וכבן כ"ה נתקבל לאב"ד דטרלא, אחרי איזה שנים קראהו הגאון רש"ז מלובלין להיות מו"צ בבי"ד ובנסוע הגאון מלובלין לעיה"ק, קבע הרב הגאון ר' יודל דירתו בוואַרשא ויהי בה למו"צ, משם בא ללאדז ויכהן גם בה פאר בכהונת מורה הוראה. תרע"ג נקרא הגאון הזה לכהן פאר במשרת רב ואב"ד לקהלות אנשי פולין שבעיר טאראנטא הגדולה, ושמה מושבו היום וינהל עדתו בתורה וצדקה.

ואלה המה ספרי הגאון הגדול החכם הי"ו „ידות נדרים" (חדושים על מס' נדרים ושיטות הש"ס) „שערי זהר תורה" (העתקת הזוה"ק בלשון הקדושה „דרשה צמר ופשתים" (על ה' שעטנז) „ספר אליהו הנביא" „רפאל המלאך" „תפארת מהר"ל משפאלי" והו"ל הגדת מהר"ל עם דברי נגידים ולשון למודים, מלבד גדלו בתורה הוא גם בקי בחכמת הרפואות, רב פעלים ומרביץ תורה ברבים. והוא מן הגדולים המצוינים בדורנו, יהי ד' אתו!

(חתנו הוא הגביר הנכבד וחנעלה יקר באדם מר שלמה גלאסס במאראנטא).

ראזען, הרב ר' אברהם אבא, הרב הגאון החכם השלם אבד"ק ניו היוון באמריקה, נולד לאביו ה"ר דוד תרמ"ז, היה לרב בווילקי ואח"כ בצאריצין ברוסיה, ובבואו לאמריקה היה לרב בראטשעסטער, ומשם נקרא אחר כבוד לעיר ניו היוון (קאנג.)

ראזען, הרב ר' בצלאל הלוי, הרב הג' הדרשן השלם מו"צ בנויארק, נולד בשנת תרל"א לאביו הר' אברהם דוד הלוי בטארנאפאל ויהי מתלמידי הגרש"ב סופר מפרעסבורג ויסמכהו רבו הגאון והנאון בעל נטע שורק, בא לאמריקה תרס"א ויהי לרב ומו"צ ודרשן בבהמ"ד המפואר שערי שמים ברחוב ריווינגטאן בנויארק. הרה"ג הזה הוא מתייחס לצאצאי הגאון השל"ה זצ"ל, ובכ"י שו"ת וחקרי הלכות מסודרות לדפוס.

ראזענבערג, הרב ר' ישראל הלוי, הרב הגאון הג' חריף מופלא, חכם ורב פעלים אב"ד דפעטערסאן (פ. ניו דזוירסי) באמריקה, מגדולי הרבנים האורתודוקסים בארצות הברית ומפורסם לתהלה, נולד לאביו המופלג בתורה ויראה, צדיק ותמים בדרכיו ומסובל במדות טובות מוהר"ר גרשון הלוי, מצאצאי משפחת יוחסין ומפוארה, ביום הפורים שנת תרל"ג בלומזא עיר הפלך ויצטין בזכרונו הרב ובחריפות שכלו בעודנו נער. כבן עשר בא להישיבה וילמוד מהרה"ג ר' שלמה נתן קאטלאר וילך הלוך וגדול וירכוש בקיאות בחלק גדול מן הש"ס, בהיותו בן ח"י שנה היה תלמידו של הגאון הגדול החכם ר' דובער ליבשיץ האבד"ק סרעדניק ויוסף כח בתורה בחריפות ובבקיאות, בפלפול חברים ובעומק העיון ויהי לשם. כבן כ"א בחרהו לחתן בער בתו הכבודה הרב המהולל צדיק צדקות אהב, רחים ומוקיר רבנן, מוה"ר שרגא פייוויל גרינבערג מנארעווקא פ. (קאוונא), איש עשיר ובן טובים. ואחרי שבתו על שלחן חותנו האמיד, אוהב תורה, מלא כרסו בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים, ויקבל בהיותו בן כ"ד שנה סמיכות הגאון ר' יחיאל מיכל עפשטיין (בעל ערוה"ש), רב"צ שטערינפעלד ור' שלמה יואל מראוונא. תרס"ג, אחרי הפרעות ברוסיא, בא לאמריקה ויתקבל לרב דעיר פאקיפסיע, (פ. נוירק) ויצא שמעו בתור רב ורועה אבן ישראל היודע את אשר לפניו, המנהל עדתו בתורה וברעת, בצדקה ומשפט אמת, ולא עברה שנה וקהלת ישראל בעיר בעיאן מנתהן אלוף לראשה, שמה נהל הרב הגאון הצעיר את עדתו הכבודה כחמש שנים ויעש רבות לתקונה של העיר ברוח וחומר, ביסדו בה חברות לתלמוד ובית אוכפנא ליתומי אחינו ומוסדות צדקה שונים. בשנת תרס"ח נקרא לשבת על כסא הרבנת בביורלינגטאן (פ. ווערמאנט) וגם שם הראה כחו וגבורתו לפעול לתקנת הצבור והרבים, תרע"א בא לכהן פאר בכהונת רב ראשי בעיר פעטערסאן (פ. ניו דזוירסי) בבתי הכנסיות חמאוחדים שבעיר, ורבות פעולותיו הטובות שפעל גם בעיר זו להרמת קרן התורה והיהדות החרדית.

מצוין הוא הגאון הג' החכם השלם לא אך בגודל תורתו חריפותו פלפולו ועמקותו, כי אם גם בהיותו איש חי רב פעלים וכביר מעללים, ולוקח חלק נכבד ונכר בכל המעשים הטובים הנוגעים לחיי אחינו החרדים

הרוחניים ומשתתף בכחו ונפשו בדרב התנועות הדתיות של עמנו בארץ החדשה. הוא חבר הועה'פ של ישיבת רבנו יצחק אלחנן בנוירק, ויושב ראש של הועד הפועל אשר לאגודת הרבנים האורתודוכסים באמריקה וקאנאדא, ומקרוב נבחר לחבר הועד המרכזי של העזרה לאחינו נגועי המלחמה, וה' נתן לו לשון למודים והוא מטיף נעלה לוקח לב במדברותיו ההגיונים והנמרצים.

ובמקום גדולת הרב הגאון פאר ישראל הי"ו הר—שושן עמק ברכה, שם גם ענות נפשו הטהורה ונועם מזגו, ויהי בנסעי בשנה דאשתקד לאסוף חותמים על ספרי בעיר משכנו פעטערסאן יע"א וימשכני חסד ויקרב בן ציון בזרועות פתוחות ויביאני חדריו ויראני טוב ביתו, אין טוב אלא תורה, חבילות חבילות של שו"ת, וחדושים בפלפולים חריפים ונעימים מגלות נתנו, וידיו העסקניות ראשונות לטהרת החנינה, בפנים מסבירות ומאירות, ימעשה גדול מן העושה, ומושל ברוח מקשיב אמת וצדק כל אנשי בריתו צדיקים גמורים ששים ושמחים להיות מתמכין דאורייתא והוניה ובחותמיהם זכו לי בעין יפה כברכת ה' אשר נתן למו, ואמר אשרי יולדתו! חילו לאורייתא ושופריה לעמו! ושלש אלה לו התורה זהעבודה ונמ"ח בגופו ממש ובממונו ומעטים כמוהו בדרא דיתמי זח ועל ישראל הדרתו!

ראטנער הר"ר אהרן יצחק, חכם ומופר מגדולי משכילי אחינו בנוירק וסוחר, נולד בקלעצק (פ. מינסק) לאביו הרב המופלג ומלא מדות טובות מר נפתלי הערץ ולאמו הצנועה הכבודה מרת פינקעל, ממשפחת יוחסין גדולה, המסתעפת להגאונים ומאורות הגולה בעל „פנים מאירות" ו„אור חדש" ומנכדי הגאון ר' אהרן האב"ד בקלעצק, ויקבל חנוך תורני והשכלי וירכש לו באביבו השכלה עברית ושלמות כללית, כשהחלה חבת ציון, היה הצעיר ר. לאחד מהמעשים היותר כבירים לטובת הישוב בעירו וסביבותיה, ויעל אח"כ לאה"ק ויעבוד אדמת הקדש במושבות אחינו הראשונות וישב לרוסיה וישא אשה בת אחד החשובים בווילנא. תרנ"ו בא לאמריקה ויפתח בית חרשת לבגדים ויעש עושר, ומשתתף בהרבה מוסדות צדקה וחסד.

ב„המליץ" תרס"ט בא מאמרו: „לחזק ידים רפות" בתשובה על מאמרו של הסופר הנדול „אחד העם" „לא זו הדרך" ויעש מאמרו של הח' ראטנער רושם כביר על מעריצי הישוב.

ראסקין, הרב ר' דובער, הרב המאוה"ג הצדיק היה למו"צ במא־הילוב ואח"כ במינסק דליטא, ולזקנותו היה מאור עינים ויחזיר למודי התלמוד והפוסקים בע"פ, נפטר בן ס"ז, ט"ז מ"א תרנ"ז במינסק, ונדפס אחרי מותו ע"י בנו יחידו הר"ר מאיר ראסקין בשיקאגא חלק מחידושיו על יו"ד שהשאיר בשם חדושי רדבי"ז (ווארשא תרע"ב).

ראפאפארט, הרב ר' שמואל, הרב הגאון המפורסם צדיק ורב פעלים אבד"ק ספרינגפיעלד (מאס.) באמריקה

נולד לאביו הרב ר' ניסן בעיר קאדאן, ויסתופף בצלם של הגאונים מרן עין ישראל מסלאנט ורא"נ מטעלז ויסמכוהו הגרי"א מקאוונא ורא"מ מראסיין ורא"ד מפאניוועז, היה לר"מ בראנאלא משנת תרכ"ו עד תרמ"א וחעמיד תלמידים הרבה ובהם גדולי תורה, משנת תר"ס משמש בקדש בכהונת אב"ד דספרינג-פיעלר ויתקן תקנות רבות בעיר לטובת היהדות וייסד חברות שונות לתלמוד תורה ולצדקה שמה, והוא מהולל בשמו ובמעשיו הטובים ויראתו הטהורה, נדפסו ממנו ח"ת ב„המאסף" מירושלים ובכ"י שו"ת ודרושים ע"ד הפלפול.

רהיין, הרב ר' אברהם ב. (Benedict.) רב ומטיף, חכם וסופר נעלה ורשן לקהלת ישרון בהאט ספרינגס (ארק.) באמריקה, נולד לאביו הרה"ח הנעלה ר' מאיר ביום 17 ספטמבר 1876 בשאוולי (פ. קובנה) ובעודנו נער בא עם הוריו לאמריקה ויתחנך בתורה ולמודים כולכים במוסד הנוירקי Emanuel Theological Seminary ובבה"ס הגבה ואח"כ בהאוניברסיטה הפינסינטית וישיג משם תואר B. A וילמוד גם חכמת ישראל בביהמ"ד למתקנים שבעיר זו הנודע בשם „Hebrew Union College" ויצא מוכתר משם בתואר רב וחכם עברי (1902). ותבחרהו כנסת ישראל בהאט-ספרינגס לרועה הרוחני ולמטיף לעדתה. הרה"ח ר. הי"ו כתב מאמרים רבים בעתונים אנגליים. ויחי זמן מועט גם עורך העתון Heb. Un. Coll. Jour-nal ונדפסו ממנו נ"כ ספרים אחדים בשפת הארץ, וביחוד ספרו: „Leon Gordon" (1904).

רובינשטיין, הרב ר' ישראל זיסיל, הרב הגאון הדרשן הנעלה חכם ושלם ורב פעלים אב"ד דפראווידענס (פ. ראוהד איילאנד) באמריקה הצפונית נולד לאביו הרב חמאות"נ צדיק ועניו מוהר"ר אריה ליב שהיה דין ומורה צדק דסוויסלאץ, ואח"כ רב ואב"ד דעיר פיעסק (פ. הוראדנא) ביום י"ב אדר שנת תרל"ד. מאביב ימיו הראה אותות לטובה כי ברכה מרובה בו וכי גדולות נשקפות לו. בכשרונותיו הנעלים ובשקידתו בתורה הצטין מאז החל בלמודים וילך הלוך ונדול מעת לעת. הסתופף בישיבות ובקבוצי התורה המפורסמים בערים איישישאק, וולאזין וסלאבאדקא ויעש חיל רב בתלמוד ופוסקים ויתעסק גם בלמודי המוסר והמדות שתחת הנהגת הגאון הגדול הצדיק ר' יצחק בלאזער זצ"ל. כבן כ"ג נשא אשה ממשפחה נכבדה ואמידה בעיר אסטרין (פ. ווילנא) את בת הסוחר הנכבד נגיד ומוקיר תורה מוהר"ר ברוך צבי רובין וישב על שלחן חותנו ויוסף לשקוד בגפ"ת וירב חילו לאורייתא. ויתעתד להיות לרב ומורה בישראל, בשנת תר"ס קבל סמיכת חכמים להורות ולדון מאת האב"ד דעירו, הוא הרב הגאון הצדיק המפורסם ר' יעקב צבי שפירא (בעל ההנהות על משניות הוצאה החדשה דווילנא). אחר עבור שנתים ימים. בשנת תרס"ב קבל

ג"כ סמיכת הגאון הגדול האמתי ר' יצחק יעקב ריינעס שליט"א הנאב"ד ורמ' דקירא. ובשנה אהריה, בשנת תרס"ג בא לאמריקה ותקבלהו קהלת הקדש „היי אדם אנשי מינסק" ברחוב הענרי בנוירק לראב"ד ודרשן בבהמ"ד ויעש לו הרה"נ הצעיר שם בדרשותיו הנעלות כי ברכו ה' בלשון למודים מדברת רמות ובשפתים נכהות יודע לעות דבר ויבהן בכהונתו זאת שנה אחת ותבחרהו קהלת הקדש אשר בפראווידענס לאב"ד בארבעה בתי המדרש המפוארים שמה, וזה כעשר שנים אשר יעמוד על משמרת בקדש לנהל עדתו בדרך התורה והמצוה הדת והרעת ושמו לברכה ולתהלה בין הרבנים המצוינים שבארצות הברית.

הרב הגאון החכם הנעלה הזה מצוין גם במפעליו הרבים והמועילים לטובת עדתו. לבו טר לכל מעשה צדק וחסד והוא לוקח בהם תמיד חלק בראש בכחו גפשו ומאדו וייסד הברה ש"ס גדולה בעירו לחזוק התורה והתלמוד, אף את הוא לכל עני וקשי יום לעמוד לעזרתו ולרוחתו. ובאה אליו תשובה בשו"ת הגאון מהרש"ם מברזאן (ח"ג) ובספר „אוצר ישראל" להרב החכם הגדול מוהרי"ד אייזענשטיין הי"ו באו ממנו ערכין אחדים, ובכ"י הרבה ח"ת בגפ"ת ודרושים נכבדים, לפני שמש ינון שמו!

רובין, הרב ר' מנחם מענדל

ליב, הרב המאוה"ג סוע"ה וצדיק בררכיו אב"ד בבהמ"ד הספרדי אנשי לובאוויץ דבראנזוויל, מילידי רוסיה ונחנדל ונתחנך בתורה ויראה מילדותו וישמש גדולי האדמורי"ם וילמוד תורת החסידות, ובעודנו עול ימים רכש לו בקיאות בתלמוד ופוסקים, ויקבל סמיכות גאוני רוסיה, בהקראו לעבודת הצבא ברוסיה השתדל לקרב את לבות אחינו שבמחנה לתורה ויראת ד' וימשכוהו חסד הפקידים והשרים. בבואו לאמריקה נתקבל לראב"ד ומו"צ בבהמ"ד דלובאוויץ בבראנזוויל ושם ישב באהל התורה עד היום, הרה"ג הזה מפורסם בשמו ובמעשיו הטובים מלבשתו עניה ויראה טהורה, חריף ובקי ומעמיק ומחדש נעלה, שנותיו לערך ל"ט ד' ירים קרנו בכבוד!

רייטער, הרב ר' נפתלי,

הרב הגאון המפורסם, צדק ונשגב ורב פעלים, רב ואב"ד דבהמ"ד הנדול „מגן אברהם אנשי דוקלא" דנוידק. מגדולי הרבנים באמריקא. נולד לאביו התורני היקר באדם ר' משה. במושבה שעל יד העיר בארטפיעלד, בארץ הגר, בשנת תר"ו, ויתנדל ויתחנך בתורה ויראת ד, טהורה מילדותו, ויתנבר הנער בשכלו הזך, בזכרונו הנעלה ובשקידתו הרבה בלמודים מאביב ימי נעוריו. בהיותו בבן עשר שנים, וכבר הצליח לו לרבוש בקיאות במסכתות שונות בסדרי נשים ונזיקין וימצא לו דרך ונתיב במי התלמוד חעזים, נדד לישיבות ולמקומות תורה בארצו וישמע לקח מהגאונים הגדולים המפורסים ר' אריה ליב משעבעש ור' דוד שיק והר"ד דייטש

ויאהבוהו רבותיו ויקרבוהו בראותם את דרכו הטובה והנהגתו הישרה ושקידתו ועמלו הרב בתורה ויחזו כי עתיד הוא להיות רב ומורה ונדול בישראל. בעודנו צעיר לימים בן שמנח עשרה שנה, וכבר מלא ונדוש היה ומזוין בחכמוד עם נדולי הפוסקים הראשונים והאחרונים וידע להורות ולדין קבל סמיכות תנאונים ר"ד שי"ק ור"ד דייטש, רבותיו שלמדוהו תורה, ויפליאו בשבח תורתו הנדולה וביראהו ומדותיו המצוינות, בהגיעו לשנת העשרים נשא לו לאשה את המשכלת הכבודה התמימה במעשיה מרת לאה בת הנניד הנכבד ר' משה הכהן למשפחת ראטטענבערנ מעיר בארטפיעלד, וגם אחרי נשואיו לא מש מאהלה של תורה ויוסף לשקוד על דלתותיה עוד ביתר שאת. ויאצור בקרבו ממיטב פרי רוחם של נאוני ההוראה וההלכה הקדמונים והמאוחרים ויהי למנא דבר ד' זו הלכה ברוכה ופטוקה. לערך תרמ"ו בא לאמריקה וישתקע בנויארק ותבחרהו קהלת הספרדים לבני אוסטריה—אונגארן שבה לרועת הרוחני ורבה ויעמוד על משמרתו כחמש שנים, ובבוא הנאון הנדול ר"י יאזעף לשרת בקדש במשרת רב הכולל בנויארק ויסד את בית דינו נתמנה הרב הנאון ר' נפתלי למורה ודאין בבית הדין ויצא שמעו לתהלה גם בתור נדול בהוראה גם ברוחב בינתו ובידיעותיו הנדולות במילי דעלמא, אח"כ הונף על לשרת בקדש במשרת אב"ד בבהמ"ד הנדול „ערשטע גאליציאנער שוהל מנן אברהם אנשי דוקלא" וישא משרתו זו שנים רבות, ועם רוב שקידתו וטרדותיו השונות מן הרבנות לא הניח ידו מעשות טובה וצדקה ויקח חלק נדול בענינים כלליים וצבוריים, השתתף בכל מפעל נכבד לטובת עמו ודתו ויהי ביתו פתוח לרוחה לכל עני ואביון ובפרט לת"ת ומופלגי תורה אשר פנו אליו וידרשו עזרתו, ויהי שמו נדול ומהולל בארצות הברית לאחד מנדולי ישראל המצטינים בתורתם ויראתם. בדעתם הרחבה ובמעשיהם חטובים, אשר לא חדל מהם עד רגעיו האחרונים, ולא מש מאתם גם בהתהפכו על ערש דוי במחלתו הממושכה שארכה כשנתים מים, ושבה נפטר בשם טוב ביום ט"ז לחדש אד"ר שנת תרע"א. בשנת הששים וחמש לימי חייו. ובמות הנאון הצדיק הזה הספידו לו הרבנים הנאונים ר' הלל הכהן דר. קליין, ר' יוסף אליהו פריד, ר' משה וועכסלער ור' בצלאל הלוי ראזען, ויבכו: הצדיק אבד! והמון רב מאחינו (כח ירבו!) שנערך לט"ו אלפי איש נהרו אחר, מטחו של הרב הנדול הזה ללותו לבית עולמו ולמשכן עפרו בקבר אשר חוצב לו במעלה חקברות שלּ בהמ"ד מנן אברהם אנשי דוקלא" שבחבל „יוניאן פיעלד".

הנאון המפורסם הזה נשא ונתן בהלכות ופסקים ובח"ת עם רבים מנאוני הדור וביחוד עם הנאונים ר"י שמעלקעש, רח"א הלוי הורוויץ, רידב" ורש"ז קלעפפיש, וישאיר אחריו

חדושים ותשובות הנמצאים ביד בניו הנכבדים. (ואלה שמות בניו היקרים והנעלים שהשאיר אהריו לברכה הגה"צ: המפורסם לתה לה הזה: המופלג ומשכיל ושלם מר יעקב, המופלג הנכבד ויקר מר אהרן. החכם והרופא הנעלה מר צבי הירש, מכונה דאקטאר הענרי רייטער, ובנותיו הן העדינות מרת יעטע ומרת מרים, ובתו הצנועה מ' חיה פעריל, נפטרה על על פניו בהיותה בת ל"ה שנה.) לזכר עולם יהיה צדיק תמים ופועל טוב!

רייגעס, הרב ר' אברהם דובער. הרב הגאון המפורסם החכם הנעלה אב"ד מלפנים במאלאט ואח"כ בפרעזן וזה שנים אחדות היה לר"מ בישיבת „תורה ודעת" שיסד אביו הגאון הגדול מאור הגולה מוהרר"י רייגעס האב"ד דלידא.

רעגענשבערג, הרב ר' אפרים הלוי, הרב הג' המופלא בחריפות ובקיאות ומטיף מצוין, מגדולי יוחסין ומצאצאי הגאונים מהר"ם פאדובה, מהרש"א ומהר"ם בח' וט"ז, נולד לאביו הרב ר' מאיר הלוי בשנת תרמ"ט בראדזילאוו (פ. לומזה) ויחזו בו גדולות מילדותו כי חונן בכשרונות נעלים, בבחרותו היה תלמיד להגאון ר"א נארדאן בטעלז כד' שנים ויעש לו שם טוב בישיבה רמה זו, כבן י"ט בא לאה"ק ויהי לרב ומ"מ בח' שוני הלכות בפתח תקוה, ויקבל שמה סמיכות הגאונים ר' עזריאל הלוי לנדא ור' יעקב נתן ווייסמאן. תרע"א בא לאמריקה ויעבור בערים רבות ויטף ויתפרסם כי ברכו ה' בפה מפיק מרגליות, ודבריו ערבים לפשט עקמומיות שבלב. הרה"ג עדיו לגאון זה הוא גם חכם ושלם וגהירין לו שביקי עולם ומסור בכל נפשו להציונית, וחזינא למכירי הרבנים הגאונים ר' מ"ש זיוויץ אבד"ק פיטסבורג ולהבד"ל הרב ר' בנימין מאיר ליוואי ז'ל האבד"ק יוטיקא שמפליאים בשבחו מאד, ומתארים אותו תפארת ישראל ועוד. בב"י ח"ת בהלכה ואגדה.

רעזניק, הרב ר' אברהם, גאון גדול חכם וחוקר מופלא, מאבירי סופרי ישראל בדורנו, אב"ד דאסחא־באד, על קצה הים הכספי שברוסיה, מהוכל ומפורסם במאמריו בהפסנה, בהפלם, אהל יצחק, קול יעקב, מחזיקי הדת, מוריה, ובספריו טללי ארות על תהלים, ולמען אחי ורעי, ועוד ונודע בכנויו „הרב א"ע עזריקם": ואני עני המאסף, המחזיר על הגרנות עם ילקוט הרועים, מרגלית טובה באה לידי, ספרא דבי־רב ספרא אברהם רחימא הי"ו, ספר תולדותיו שערך גדול בענקים זה בעצמו, בלשון חכמים, ולא אאבדנה, ואשימה למשמרת בספרתנו, כי רב ערכה וגדולה מעלתה והיתה לאספקלריא לראות בה איקונין של חד מאריות שבחבורת הרבנים והסופרים בזמננו, הקושר כתרים לתורה ולדת, הגאון מנן אברהם בעזרו, ואכה המה דבריו ככתבם וכלשונם:

„בשבת שאחר חג השבועות בשנת תרכ"ז נולדתי, בן יחיד להורים עניים ואוהבי תורה מאיר שאול וחנה פיינא

זכרם לברכה. עד השנה העשירית לחיי חונכתי בעירה קטנונה „וואראניץ" הסמוכה „לפאלעצק", יפה נוף בין הרים גבנונים ועליהם יערי הוד ומרחביה, זוהר השמים מעל כלבנת הספיר והארץ מחחת כוגה בשושנים ובירקרק חרוץ, ונהר זוחל בין הערמונים ומתפתל בין ההרים.

למודי בחדר עם המלמד הצעיר, אחד הבחורים מעיר פאלאצק, היה תנ"ך וגמרא, ובעצמי למדתי בספתר בספרי אבי בערבוביא מכל הבא בידי, ספרי מוסר עם ספרי סנולות וכחשים, ספרי דרוש עם ספרי מעשיות מצדיקים, ספרי מחקר עם ספרי הצדיק מהר"ן מבראסלב והניתי בכלם בחפץ נלהב בהתבודדות על מרומי ההרים בין האילנות במקהלות צפרים וזיז שדי, ונהר פלגיו ילפתו אורחות דרכם לרגלי ההר ושיחים הטהורים כבדולח ומפכים תחת אשדות הפסגה יזמזמו חרש באזני רזי עולם, שאותם ראיתי תמיד גם בספרי.

המלבר העשיר והיפה רב הגונים, והמלנאו הסודי והמקסים בעל הפנים המרובים, ביחד עם החנוך שהיה בו מעין הוד פרא וגאון יערי, הטביעו את חותמם על הלב הצעיר והרך לקבל דשמים, בבחובת קעקע אשר אותותם לא ינכרו גם עד זקנה ושיבה, ומן הוא והלאה גם דרכי למודי גם ספרותי ומאמרי המה בעלי פרצופין שונים ורבים, ואין לי מקצוע מיוחד וסגנון תמידי ידוע והן בחידושי תורה והן בספרות ומדע עובד אנכי בכל המקצועות ובכל הגונים שבהם. בשנה העשירית הובילני אבי ז"ל לעיר מולדתו „דרויא" ולמדתי בישיבת הרה"ג החכם ר' אברהם צדוק באגין ז"ל בעהמ"ח מפר „דבר בעתו" „יפה בעתו" „ומגן שאול". ושם החילותי לכתוב חידושי תורה על מסכתות, אשר היו למראה עיני רבי ז"ל וגבא עליהם עוזידות גדולים,

למדתי אחר זה בישיבות שונות, ועל בלתי שמעי לקול אבותי ז"ל בעניני שידוכין מנעתי ממני ומהם הרבה טובה ואור נדול, ועל ידי זה קלקלתי את עולמי, ומן הוא והלאה דל חלקי בחיים מבית ומחוץ ומבלי בל בסים נכון עד היום הזה, וכאשר פתרו לי אבותי ז"ל כן היה,

בשנת תרס"א בהתנוררי בקיוב נודעתי להגאון החכם ר' הלל דוד הכהן זצ"ל בעל „הפסנה" ע"י אחד ממכדי מגדולי העיר הנ"ל, והוא הוציאני לרשות הרבים ויעודד את רוחי לעלות ולהראות. מכאן ואילך מתחלת תקופת עבודתי הספרותית בירחונים ועתונים שונים, והדפסת ספרי, ושיח ושיג של מכתבים ושו"ת עם יחידי סנולה שבכל מדינות פזורנו, ובל זה מתוך חיי דוחק וצער.

רחימאין רציתי לטייל עמך בזה עוד ארובות וקצרות, אך ידי אוחזת בעט ובתי הקטנה טעונה על זרועותי ותולשת את זקני, ילדה זו מלקטת לי לבנים ושחורים יחדו, ועם זה מסירה גם את הירמולקה מראשי וחובשת אותה לראשה, היא „סופרזיסטית" זאת אומרת „אני הנבר", פעוטה דא בת המאה העשרים

לדידה סבירא לה שרב צריך להיות בלי כובע ובלי חתימת זקן------ולא עוד אלא שבשעה שהטוח הונה והיד כותבת, מוברח אני לשורר פזמונים לפועיתא דא לפי רוחה, פזמונים שרק היא מבינה את תכנן ויודעת את ערכם----- ויש שבמצב כזה עלי לכתוב גם מאמרים ונם ח"ת.

ודומה אני ידידי שכבר מלאתי בזה את רצונך לכתוב לך בעצמי שרטוטים אחדים מפרצופי הרוחני וממצבי בחיים, והרוב הגדול של מנוייך שהם חכמי לב וגדולי תורה ימצא את המרובה גם במועט הזה, ושלום. אברהם רעזניק המכונה „הרב א"ג עזריקם" חונה באסחאבאד ברוסיא המדינה, ער"ח מרחשון תרע"ד.

רעזניק, הרב ר' צבי יוסף הכהן, גאון גדול, זקן ויושב בישיבה, הרביץ תורה כל ימיו, צדיק ומופלא בחסידות אין ערוך לעוצם שקידתו ולא פסק פומיה מגרסא ממש יומם ולילה בהר"ר יצחק יעקב, היה שנים רבות ר"מ בסלאנים ויצטין בבקיאותו בע"פ בכל הש"ס עם לשון רש"י ותוספות מהרש"א ומהר"ם, תרנ"ד נתקבל לר"מ רבתא דסובאלק וישרת בקדש חי' שנים ומפני התמדתו לא קבל משרה רבנית שהוצעה לו מערים רבות, נפטר בקדושה וטהרה ביום ה' יו"ד ניסן תרע"ב, בעיר סובאלק, כבן ע"ב שנה. וימצא מנוחתו בין קברות הגאונים בעל נמוקי הגרי"ב ובעל בנין עולם ור' עזריאל אריה ליב. והוא אבי הרה"ג רמ' הכתן הבא למטה מזה.

ריזיקאוו (רעזניק) הרב ר' מנחם הכהן, הרב הגאון חו"ב ודרשן מפואר ראב"ד בברוקלין, נולד לאביו הגאון הנ"ל בזעטיל חרכ"ח ויסתופף בישיבות דעירו ויתנכר לגדולות. אח"כ למד תורה בערים שונות ויעש חיל בנפ"ת ויגד שעורים ברבים. אחדי נשואיו למד בווילנא ויקבל סמיכות הגאון האמתי ר"י שלופפער אבד"ק סלאנים (ע"י תולדותיו בספרנו דורו"ס ספר ב' אות ש') ומהגאון ר"מ שפירא אבד"ק ריגא ומהגאון רשה"כ מוויקנא. אז היה לרב בעיר קטנה בליפלאנד ומשם נתקבל לאב"ד בקאזאן וישרת שמה עשר שנים. אחרי הפרעות ברוסיה בא לאמריקה ויתקבל לאב"ד בק"ק „אוהב שלום" בברוקלין, ואחרי שרתו שמה שש שנים מנתהו קהלת „כתר תורה" שמה לרב ואב"ד, ונדפסו ספריו: תפארת מנחם, דברי מנחם (דרושים) שערי זבח על ה' שח"וט. ובבי' ספר „מתורת צבי יוסף" ועוד.

אות ש

שאפפער, הרב דר.אבא שבתי הרב המאוה"ג צדיק וחכם ומטיף מפואר אבד"ק „שארית ישראל" בבאל-טימורי,- מעירלאנד באמריקה, גולד לאביו הרב ר' חיים אהרן בעיר בויסק, תרכ"ב, ויקבל תורה מאביו הרב ז"ל ומגדולי ישראל בואמוט, ויהי תלמיד מובהק להגאון הצדיק וחכם ר' הלל

הכהן דר. קליין שהיה אז אב"ד בליבוא וממנו בא לבמדה"ר של הגאון הצדיק ר"ע היכדעסהיימער ז"ל בברלין ויבקר שמה גם האוניברסיטה ויקבל תואר דר. לפלוסופיא, ובשובו למולדתו סמכוהו גאוני רוסיא ואחרי ארסו לן לאשה את בת הגה"ג רא"מ אבן—לפידות מראסיין בא לאמריקה ועדת שארית ישראל בבאלטימורי הגדולה שמתהו לרבה ואלופה בתורה בשנת תרנ"ג, וזה יותר מעשרים שנה שעובד הוא הרה"ג הצדיק הזה עבודת הקדש באמונה ובתם לב והתקין תקנות טובות בעירו ובגליל מערילענד, ושמו לברכה בפי אחינו באמריקה.

שטרוים, הקדוש י. (Isidor) מנדולי נדיבי אחינו באמריקה ועסקן צבורי נודע להחלה, נולד לאבין ה"ר אליעזר (Lazarus) בחרף תר"ה, (February 6 1845) בעיר רייניש (Rhenish) בפרוסיה ויבוא לאמריקה בנערותו ויתגורר בפלך דזורזא (Georgia) ובשנת 1865 העתיק מושבו לנויארק וייסד לו בית מסחר ויגדל הלוך וגדול, ויצליחו האל ויעש הון רב ויפרוץ מסחרו למיליונים שקלים, וכרבות עשרו חרבה חסדיו ויהי חבר כרוב המוסדות העברים והכלליים לצדקה לספרות ולמדע ויהי שנים רבות לנשיאו של המוסד החנוכי העברי הגדול בנויורק "Educational Alliance" ויתמכו הרבה מכספו ותהי משאת נפשו להועיל ולהטיב לאחינו הנודדים שבאו להשתקע בארץ החדשה. ויגדל כבודו גם בעיני גדולי שכנינו הנוצרים ורביהם ויבחר להבד הקונגרס הושינגטוני החמשים ושלשה. נטבע במצוקות ים הוא ורעיתו העדינה אידא (Ida) באנית „טיטוניק" שהפליגה מאנגליה לאמריקה ובה צללו במימי הים ונאבדו כי"ז מאות איש ואשה וטף ובתוכם מאות אחינו בליל השך ואפלה, בשעה השניה אחרי חצות ליל יום א' לסדרי תו"מ תבע"ר (הוא יום 14 אפריל 1912 למספרם)— בשנת הששים ושבע לחייו ואחרי עבור ימים אחדים נמצאה גויתו והובאה לנויורק, וגוית חברתו ואשת בריתו נשארה ספונה וטמונה, ויספדו למותם ברוב בתי הכנסיות והמדרשות בנויורק ובערי המדינה, ויקוננו להם הנאהבים והנעימים בחייהם במותם לא נפרדו! וכפי שנודע ע"י רבים מאחינו ומבני עמים אחרים שנצולו אם כי היתה לאל יד הגברת הנדיבה אידא להנצל ויבקשוה פקידי האניה לרדת בעצמה בסירה שהובנה, ובעלה ואלוף נעוריה ישאר עד כלות הצלת הנשים והטף שבשבונתם, בנימוסם והקם, ותשב אטריה: „לא אעזוב את אישי עד הרגע האחרון, אתו חייתי ואתו הנני מזומנת למות"! ותקדש את השם ויחנו בגדולי העתונים שבמדינה תהלת האשה העבריה הגדולה, את רוב גבורתה המוסרית ואמץ רוחה הטהורה, בצרור חיי עולם תהיינה נשמותיהם הטהורות צרורות!

שטרוים, ה"ר נתן (Nathan) בנויורק, נדיב מפורסם ועסקן בלבי נודע

באמריקה, נולד ברייניש 31 ינורי 1848 ובא לאמריקה עם הוריו בילדותו, בבחרותו התעסק במסחר אביו שיסד בנוירק, וישא אשה משבקת מרת ליצא נוטהרץ ויצליח בעסקיו ויהי אח"כ לשותפו של ביהמ"ס הגדול בנוירק R. H. Macy & Co. ויעש עושר רב הון עתק. בשנת 1892 יסד ביחד את העשיר אבראהם את הפירמה הברוקלינית "Abraham & Straus" שעסקיה עולים למליונים שקלים. בשנת 1894 העמידתו מפלגת הדמוקרטים לבחירת ראש העיר נויארק (Mayor) וכעבור ארבע שנים הפקד ע"י שלטין העיר המטרופולית הזאת לנשיאו של הועד לבריאות (Board of Health) ומשנת 1890 תחלנה פעולותיו הגדולות לטובת שמירת הבריאות של עניי אדם באין הבדל דת וייסד למטרה זו בערים רבות ממכרי וחלב מבריא בלי רוח ושכר. בשנים האחרונות נהיה הנדיב המופלא לציוני וייסד בעיה"ק שבקרה פעמים מוסדות שונים לטובת הכלל, הוא אחיו של מר איזידור הנזכר ושל מר אסקר מי שהיה שר המסחר והעבודה בארצות הברית תחת נשיאותו של רוזבלט, (ע"י תולדותיו בספרנו "דור רבניו וסופריו" ספר ששי אות ש').

שטעגר, הרב ר' משה מרדכי, הרב הגאון המופלא, צדיק וענוי, חבר ס' נדוך ונכבד על כך הפמ"ג לחלקיו ויצאו לאור לע"ע על היו"ד ה' מליחה, בב"ח ותערובות ועל או"ח ה' פסח בשם "מגד שמים" וישמחו בו המורים, (ובהקדמתו לספרו זה על ה' פסח (מונקאטש תרע"א) מהלל הגאון ה"יו לד' על גם גדוך נעשה לו בעודנו יכד בן ה' שנים שחכה באסכרה מסוכנת וכבר חשבוהו בין המתים ואנשי החברה קדישא כבר עמדו הכן לגמול לו החסד האחרון ונרות דולקים סביב ראשו, והמחזיר נשמות השיב אליו רוחו וירפאהו ויקם ויהי הדבר לפלא בסביבות עירו.)

שטערנבערג, הרב ר' משה, הרב הגדול המופלא ומפורסם. מחכמי העיר קראקוי בימינו, עושה ומעשה, הו"ל הספר „מעשה טוביא" בהוצאה מתוקנת ומפוארה.

ספסל, הרב ר' יעקב בער, הרב הג' המופלא בבקיאות, נולד לאביו הר"ר רפאל (אחי הרה"ג ר' ברוך זאב מו"צ דגריווא) תרמ"ח, ונודע בשם ה„עלוי מוויסקא" והפליא בשבחו מרן הגר"ח הלוי שליט"א מבריסק, תע"ר בא לאמריקה לבקר את אביו השו"ב בנוירק ויקבלוהו רבים מהרבנים בכבוד ויתנו גדל בקיאותו, וישב לרוסיא, (חוא גיסו, אחי אשתו, של ידידנו הרב הגאון הבקי ר' בנימין הכהן פליישער הי"ו ראב"ד דבהמ"ד הגדול דבראנזוויל).

שיין, הרב ר' שלום הכהן, הרב המאוה"ג סוע"ה החכם השלם ומפורסם לתהלה מו"צ וראבד"ס רינא נולד באיזמאיל תרל"ד, ויהי מצוין בהתמדתו בתורה ובשרונותיו מנעוריו ובעודנו צעיר נתעלה בגפ"ת ופוסקים ויסמכוהו הגר"ב פאלינקאווסקי ורי,

בריסקין ורש"ש ווערטהיים ועוד גדולים. תרנ"ז נתקבל לרב ומו"צ ברינא פ. בסרביא, ונדפס ספרו שו"ת „שערי שלום" ח"א ובכ"י עוד חלקים שונים מספרו זה.

שיף, הרב ר' אליהו, הרה"ג מו"צ דקלעצק בבי"ד של הגאון בעל „היכלי שן". יסד את הקלויז צעפרער בעירו, והרביץ שמה תורה שנים רבות, ונפטר זקן ושבע ימים.

שלויפמאן, הרב ר' אברהם, הרב הג' חו"ב אב"ד דמאשנע (פ. וואהלין) בהר"ר ברוך מרדכי שו"ב דלוהין, כבן כ"ב נתמנה לרב בחאדאקי ומשם נתקבל לאבד"ק מאשנע. בכ"י ח"ת רבים ובאה אליו חשו' בשו"ת בית יצחק להגר"י דאנציג (חאע"ה סי' ל"ב) והוא רבו של הגאון החכם ר' יעקב לעוויצקי ע"ע).

שלעז, הרב צבי הירש, הרב הגאון המפורסם: צדיק ונשגב ועושה אזנים לתורה. מגדולי ישראל ברוסיה בדורנו. נולד בזידיק לאביו הרב ר' בן ציון ולאמו מרת פרידה מלכה (בת הרה"ג ר' שבתי יפה מנכדי הגאון בעל הלבושים זצ"ל) בשנת תקצ"ג, מתלמידי הגר"מ מעלצער בווילנא ויסבל תורה גם מא"ז הגאון ר"ש יפה חנ"ל בהיותו אב"ד דוועגסקא וממנו בא לוואלאזין וישמע לקח מהגאונים ריוב"ב ונצי"ב. ובשובו לקורסאן, מקום מגורי הוריו, נשא אשה בת הרה"ח והסופר ר' אברהם יעקב ראזענפעלד ויגרשה ויוסף לקחת אשה את בת הגביר ר' ברוך פאדאלסקי, ויהי לסוחר, משנת תר"ך הקדיש עתותין ליסוד ישיבות בגלילות קיוב ופודוליה ולהרביץ תורה בישראל ויצליח חפצו לבנות בתי אולפנא גדולים בקורסאן עיר מושבו רוזישטוב, בהוסלב אומאן, ברדיטשוב, טשערקאססי, סמילא ועוד ויהי הגאון רוח החיה בישיבות לכלכלם במחסוריהן ולהורותן דרכי הלמוד. ומהן כבר יצאו רבנים וגדולי תורה ודעת. ואלה המה ספרי הגאון הצדיק החכם ורב הפעלים הזה! חאמי צביה, נפלאות מתורת ה' (ב"ח) ידיו אמונה, שיחת חולין של ת"ח סימן טוב, זכרון טוב. סימן כר, פלאות עדותיך, מיני תרגימא, ארבעה מטיבי לכת, כפלים לתושיה, מטמונים, לות ציון, כל תבואת ספריו הקדיש הרה"ג הי"ו לטובת הישיבות שיסד ותלמידיהון עוד יפרח צדיק והיו ימיו מאה ועשרים שנה!

שמר, ה' אברהם, עורך דין וחוזה חזיונות מהולל בנוירק, בנו של המספר המפורסם ר' נחום מאיר שייקע־וויטש (שמר) נולד בפינסק בחדש מ"א תרל"ו (1876) ויקבל חנוך עברי—השכלי כבן ט"ו בא עם הוריו לנוירק ויהי לעוזר לאביו בבהד"פ ובהוצאת עתון יהודי שיסד ויבא אח"כ לבקר את האוני־ברסטה למחלקת המשפטים. כבן כ"ד נמר חק למודו ויתודע לעורך דין נעלה ויקדיש מעתותיו גם לצרכי הכלל ויהי לחבר הועה"פ של בית הכנסת אורחים ז„ההיברו אינסטיטוט" ואחרי הפוגרומים שהיו בארץ מולדתו עזר הרבה בקבוץ כסף לטובת אחיו נגועי הפרעות שבארץ

הישנה, תרס"ה נבחר לנשיא הועד שהתעסק בבחירות רוזבלט לנשיא הרפובליקה שנית, ויקבל תודות הנשיא בהבחרו. בשנת תרס"ו (1906) הופיעה מחברתו היהודית: וויא קענען מיר זיך העלפען? אשר הסבה תנועה עזה בין רבים מנדולי העסקנים הלאומיים באמריקה, וייסד ועד לפתרון שאלת ישראל ושיתעסק ביסוד קונגרוס עברי אינטרנציונלי, ולתכלית זו הזיל מכיסו אלפי שקלים, אח"כ הו"ל חוברותיו: „ווער איז די קאפף פון אידישען פאלק?" „אשטעדינער אידישער קאנגרעס, די לעזונג פון די אידישע פראגע „אפלאן ווי אזוי צו עטאבלירען א אידישען קאנגרעסס" וספר באנלית ע"ד האנטישמיות וסבתה הראשית, ודבריו מצאו הד—קול בעתונים עברים וכלליים. משנת תרס"ט (1909) הקדיש עתותיו לספרות החזונית ויחבר חזון „די אללרייטניקעס" שהועל על במת התיאטרון „טהליא" מאת נדולי המשחקים קעסלער ומאגולעסקא ונתפרסם לתהלה. תר"ע כתב את חזונו "אויפ'ן ים" בעד ליפצין תיאטרון ויפק רצון רב גם הוא. בשנת 1911 כתב את החזון „אייקעלע מזיק" בעד „הפיפלס תיאטרון" שעשה רושם עז ונפלא, בשנה זו הוצג חזונו "To day" באנגלית באחד התיאטרונים הגדולים בנויורק אשר נדולי העתונים הללוהו.

שניצער, הרב ר, אברהם, הרב הנאון סוע"ה חכם וצדיק אבד"ק וואַרזאן, נולד בראסיין ויהי בבחרותו חברם של הנאונים ד' יעקב יוסף ור' אליעזר נאראן בקלויז נאוויאזערס בקאוונא ויצא לו שם עלוי מופלא, כבן י"ט נתקבל לרב בראזאליע ויעמוד על משמרתו י"ד שנה ואז נתקבל לאבד"ק וואדזאן וישרת שמה בקדש לערך כ"ד שנים ויהי נודע בגדלו בתורה ובחכמתו הרבה במילי דעלמא, הסתפק במועט ותורת ד' היתה שעשיעו תמיד וכאשר שלחו לז בתב רבנות זה כ"ב שנה מעיר פראווידענס באמריסה, לא חפץ ללכת ארצה החדשה, נפטר בשם טוב בש"ק. ד' פנחס תרע'א. הוא אחין של הנאון הנדול ר' משה'ל פערעס הנודע בשם ר' משה'לע חריף ר"מ בוועקסנע, ודודו של הנאון הנדול ר' יהושע ל'ב בלאך אב"ד ורמ' דמעלו, ובנו הוא המומחה לעינים דר. יעקב שניצעד בנוירק, סופר וחזזה חזיונות.

שעכטער, דר, נח, תכם וסופר ורופא מומחה בנוירק, נולד ט"ו בסלו תרל"ו בעיר מאלאדעטשנא (פ. וילנה) ואביו הר"ר חיים יצחק. איש מופלג בתורה ויראה חנכהו בתורה והשכלה ויעש הנער חיל, כבן י"ד נכנס לישיבת הרב הנאון ר' ישראל חאנעם במינסק ויצטין בהתמדתו וכשרונותיו. כבן עשרים בא לנויארק ויחל לשקוד בלמודי חול ויבקר את ביה"ס החנוכי בברוקלין ממנו בא לביט"ד לחכמה במחלקת הרפואה ויצא ממנו, בשנת 1903, מוכתר בתואר „דוקטור". ויתפרסם אח"כ לרופא מומחה ומצוין. החכם הזה פעל הרבה למובת הפצת שפ"ע בנוירק ויהי

ממיסדי האגודה „מפיצי שפ"ע בנוירק" והחברה „דוברי עברית' והוא אחד המשתתפים נ"כ בהמוסדות החנוכים „גן ילדים עברי" ו„אידישע פאלקס שוהלע". כתב מאמרי מדע, ציורים ומכתמים שונים בעתוני אמריקה: העברי, הפסגה, נר המערבי, קדימה, המודיע לחדשים, הלאום, אספקלריא, והוא חבר לרוב החברות והמוסדות לצדקה בעיר מושבו.

שפירא, ה"ר יחיאל דוב, עסקן צבורי בנוירק, נולד בקידאן תר"ח, ובא לאמריקה תרמ"ג. עשה רבות ליסוד חברת „עזרה לנודדים" ו„בית הכנסת אורחים" והישיבות „רבנו יצחק אלחנן" ו„רבנו יעקב יוסף" בנוירק. ובשנה זו תרע"ד הופיעה מחברתו ביהודית בשם „עולם קטן".

שפירא, הרב ר' משה, הרב הג' חו"ב ודרשן, נפלא ונודע לתהלה אבד"ק פארטסמוטה (וירדזינא) באמריקה, בהרה"ג הדרשן ר' שלמה זלמן מוויל־נא, (כעת רב וממ' בבהמ"ד דח' תהלים בבראנזוויל) נתחנך בישיבות ליטא ויעש חיל רב בתורה ויקנה שם בכשרונותיו, בא לאמריקה בהיותו כבן י"ז שנה ויוסף לשקוד בגפ"ת ויקבל סמיכות רבנים. תר"ע נתקבל לרב ואבד"ק פארטסמוטה ושם ינהל עדת ישראל בתורה ודעת, כי ברכו ה' בלשון למודים והוא מציון במדות חכמים.

שפירא, הר"ר טוביה פסח, (ט"ף) חכם וסופר נולד לאביו הר"ר מאיר, גדול בתורה וחכמה בעיר סיניי, בשנת תר"ה, ויתנדל בתורה והשכלה, כבן י"ז נשא אשה מפילי־פאווא ולא יכול האברך לשבת בעירו כי רדפוהו על השכלתו וינודד לערים שונות וימצא מחיתו מהוראות—שעה. ויעורר תלמידיו להשכלה ויבוא בכתובים את גדולי חכמי הדור כרחז"ס רשי"פ רמ"ל ואב"נ ויחל לכתוב ב„המליץ" „הברמל", „המגיד" ויעש לו שם סופר. אח"כ שב לסייני עיר מולדתו, ויפתח בי"ס מתוקן אשר נתפרסם לתהלה בכל הפלך אבל לא ארכו ימי ביה"ס מסבת קנאים, ויבוא ט. פ. בשנת תרמ"א „לאמריקה ויתמהמה בה כשנה ומחצה וישב לרוסיא ויקדיש עתותיו לספרות החנוכית. הספרים שחבר הרה"ח טף הנם: ספורים" (ווארשא תרל"ו) „עט עברי" (מהדורות שונות) „יד ועט" ,ב"ח (תרנא) „שפינוזה" (תרנ'ח) „משלי אב" (תרס"ז) „עובר לסוחר" (תרס"ז) „אמרי שפר" (תרע"א) והוא כתב נ"כ בעתונים; „הצפירה" „נגה הירח" „השחר" „כנסת ישראל".

שפירא דר. ישראל, חכם גדול בשפות השמיות וסופר עברי מצוין. נולד לאביו החכם ט"ף שפירא (הנ"ל) בסייני בחדש טבח תרמ"ב. כבן י"ב בא לישיבת טלז ויקשב לקח מהגר"א נארדאן עד שנתו הט"ו. משם בא לקובנה ואח"כ לסובלק להשתלם בלמודי הנמנזיום. תר"ס בא לברלין ויכנס להאוניב רסיטח לתורת הפלוסופיא

והידיעות השמיות וימנה בין טובי התלמודים של הפרופ. מ. שטיינשניידער. מברכין בא לשטרסבורג וישמע שעוריו של הפרופ. נאלדקע וביום 10 פברואר 1906 קבל תואר דקטור לפלוסופיה. תרס"ח קראתהו חברת ה„עזרה" הברלינית לכהן בתור ראש המורים בביהמ"ד למחנכים שיסדה בעיה"ק ירושלים ויעמוד על משמרתו ג' שנים ויפעול הרבה לחנוך הצעירים, וישתלם, בישיבתו באח"ק, בידיעותיו במקצוע למודיו השמיים. תרע"א בא לאמריקה ובשנה שאחריה נתקבל לראש המחלקה העברית אשר בבעקה"ס של הקונגרס בושינגטון. החכם המובהק הזה כתב מאמרים ב„המליץ" „הצפירה" „השבוע" „היהודי" „העברי" „השקפה" „הצבי" „האור" ויהי אחד העורכים של „הדרור" ספריו המיוחדים הם: Die haggadischen Elemente im Koran. (Leipzig 1907) י"ל ע"י החברה לדרישת חכמת ישראל בברלין. פרוש המשניות כהרמב"ם לערכין, (ירושלים א'תתמ"א).

Leviticus XXVII im Lichte des Talmud.

אות ת

תאומים, הרב ר' זאב וואלף, גאון גדול וצדיק כביר, חכם וכליל התורה והמדות, מנדולי אוסטריה בימינו אבד"ק זאלישטשיק (גליציה) נולד לאביו הגאון ר' אברהם בעיר הנ"ל אשר בה שרת בכהונת אב"ד, י"ז תמוז ת"רל. ויקבל ממנו תורה. כבן י"ז סמכהו הגאון רי"א איטינגא זצ"ל אבד"ק לבוב, כ"ח תשריתר"ונבחר לאבד"ק בוקארעשט במקום חותנו הגאון מוה' יצחק אייזיק שור. תרנ"ו ד' טבת, כשנפטר אביו הגאון ר"א נתקבל בכבוד תחתיו לזאלישטשיק ושמו גדול ומהולל בין ראשי גאוני ארצו ומקרוב ומרחוק יפנו אליו נדולי הרבנים בשו"ת. חבר והו"ל: „ענף עץ אבות" „מקור דמעה" ותחת מכבה"ד שו"ת „תורי זהב" וספר „תפוחי זהב" על ש"ס.

תאומים, הרב ר' חיים צבי, הרב הגאון, סוע"ה חכם וסופר דום"ץ בקאלאמיה (גליציה) ומפורסם במאמריו בתורה וחכמה שכתב בעתונים ומאספים שונים, ומקרוב הופיע ספרו „זכרון לראשונים" בתולדות עיר מושבו ונדוליה והוא יקר ונכבד לחוקרי נדולי ישרון, ערוך בטעם חכמים וכוית חן לו מכחבי הגאון הגדול ר"י מסערואצק והרה"ח ר"א איטינגא והרה"ח רצ"ה הורוויץ.

תאומים, הרב ר' יוסף, הרב הג' סוע"ה וחריף מו"צ לאנודות הספרדים בנוירק, נולד בוועלקאטש לאביו הגאון האב"ד דשם ר' נפתלי הירץ, טבת תרמ"א. ויהי תלמיד לאביו זקנו הנ"ר משה ויסמכהו הנר"י שמקלקיש מכבוב ועוד. תרע"ב בא לאמריקה ויחקבל לראבד"ק הספרדים בנוירק.

תאומים, הרב ר' יעקב, נאון גדול חסיד ועניו אבד"ק ווילקאוויטש מארגינראד וקאלאמייא, בהג"ר אפרים מקראסניפאלי ומנכדיו של החב"צ, השיב לרבים תשובותיו והשאיר הרבה שו"ת ונפ' אדר"ח איר חרס"ח, והוא אבי ידידנו הרב הגאון הנ"ל.

תאומים, הרב ר' יצחק יעקב, הרב הגאון המופלא כליל השלמות, חכם ועשיר רב אוצרות ונדיב מנדולי ישראל ונדולי יוחסין בדורנו בעיר פרעמישלא, בהגאון נדול מאור הגולה מרן אברהם זצוק"ל בעל שו"ת חסד לאברהם נדפס ממנו הקדמה לס' חסד לאברהם וס' שיח יצחק על מות הגרי"א איטינגא מלבוב, ואחיו הוא הרב המאוה"ג הגביר החכם ר' משה תאומים בפרעמישלא, והם נכדי הגאון מליסא זצ"ל ולמעלה בקדש.

תאומים, הרב ר' יצחק דוב בעריש, הרב הגאון החריף, החכם הכולל ופאר השלמות והמרות אב"ד ור"מ דדאראהו (רומניה) בנו של הגאון האמתי, מאור הגולה מוהר"ר זאב וואלף אבד"ק זאלישטשיק הי"ו. נולד, בבוקארעשט י"ב תשרי תר"ן, רובי תורתו קבל מאביו הגנ"י ויפליא את רואיו בכשרונותיו. כבר שיתסר סמכוהו הגאונים רחא"ל הלוי איש הורוויץ מסטא־ניסלאוו והרב"א הכהן־וויים מטשערנאוויץ זצ"ל. ואח"כ השתלם בידיעות חצוניות בבה"ס הגבוה. באלול תרע"ג נבחר לרב ראשי בדראחוי במקום הגאון הצדיק וקדוש אדמו"ר מרן ר' יוסף אהרן זצ"ל (אבי חותנו הרח"צ ר' חיים הי"ו) שנפטר בר"ח ניסן שנת הכ"כ, ושמה ישרת בקדש וירעה עדתו על מבועי התורה והדעת.

הגאון הצעיר הזה הוא אחד מגדולי ישראל העמלים עם הצבור ולבו ער לכל דבר טוב ומועיל, עסקן כללי ומשתתף באספות שונות בארצו שמטרתן קדושה לחזוק התורה והעם. והו"ל בשנת תרס"ט ירחון תלמודי בשם מנן גבורים ותחת מכבה"ד ספרו שו"ת בדי זהב וספר הדרת מלכה, יהי ה' אתו וירום הודו כזית!

תלמי, דר. ברנרד סימון, חכם תורני בלשן ורופא מומחה, מחכמי ישראל בנוירק, נולד לאביו הרה"ח ר' שלמה תלמי ולאמו מ' רחל. 1 פברואר 1862. עד השנה הט"ז לחייו התעסק בלמודי קדש ויקשב לקח מאביו הרה"ח בתנך ותלמוד ויעש חיל רב, כי חונן בכשרונות נעלים ונוסף עליהם הצטין גם בשקידתו. אח"כ בא להנמנזיום אשר בפוזן ובנמרו שמה למודיו נכנס להאוניברסיתה אשר במינכן למחלקת הרפואה ובשנת 1892 קבל את התואר דוקטור למדיצינה, ויבא אז לאמריקה וישתקע בנוירק ויהי בה לרופא מובהק, בשנת 1898 יצא לאירופא ויכהן בחור מנתח עוזר בבתי החולים המפורסמים אשר בציריך ופאריז כשלש שנים ובשובו לנוירק לעבודתו הרפואית נתגדל שמו ונתפרסם לתהלה. חבר והו"ל:

"Woman" a Treatise on the Normal aud Pathalgical Emotions of

Feminine Love. (1907)
"Genesis" a Manuel for the Instruction of Children in Metters Sexual (1910)
"Neurasthenia Sexualis,, (1011)
החכם והרופא הנעלה הזה הוא גם גדול בחכמת ישראל בפרט ובידיעת שפות שמיות בכלל, ויהי שנים רבות לאחד מראשי אגדת „אהלי שם" בנוירק שמטרתה היתה להפיץ חכמת בני קדם וכפעם בפעם הרציא בה הרצאותיו ומשאותיו במקצעות מדעים שונים.

תקונים והשמטות.

באות י' בתולדות הרב ר' שמעון פרץ הלוי יפה צ"ל כי נפטר בן פ"ה שנה: אחרי כלות השמות מאות "ע" נשמט מסבה בדפוס ציון „אות פ" הראוי. בתולדות הרב פאזין צ"ל „לוקאמעל" תחת „ליקאמעל" ותחת „אילא" צ"ל „אולא". בתולדות הרב פאלטראוויץ לבסוף חסר, כי יש לו בכ"י חדושי תורה רבים. בתולדות הרב ר' צבי פאלטראוויץ חסר כי היה רב גם בשאקי. בתולדות הרב ר' ישראל ראזענבערג צ"ל תחת שנת הלדתו „תרל"ג"—„תרל"ה" וכן תחת נארעווקא „פ. קאוונא" צ"ל „פ. הוראדנא". ובתולדות הרב ריי"ז רובינשטיין תחת שנת הלדתו „תרל"ד צ"ל „תרל"ה", וכן חסרו בתולדותיו המלים: „ובתשעת חלקי אוצר ישראל מחלק ב' עד תמו כתב כחמשה ושלשים ערכים נכבדים כמו „עירוב" „ספק" „ספק ספיקא" כתובה" ועוד". בתולדות הרב יעקב תאומים חסרו המלים אבי ידידנו הרה"ג ר' חיים צבי הנ"ל.

ברכה מציון.

חיים ארוכים של אשר ונחת, ושפעת שלום אמת, ידיק האל, על ראש אמי מורתי הצנועה ונדיבת הלב מרת **בריגא לאה** תחי ואחי היקרים והמשכילים מוהר"ר **מאיר** נ"י ומהור"ר **מנחם מענדל** נ"י **אייזענשטאדט**, ועל ראש אחותי הכבודה המשכלת המהוללה מרת **רבקה רחל** תחי' עם בעלה הוא גיסי היקר והמשכיל השלם מהו"ר **אליעזר הורוויץ**, יפרחו כזית, דשנים ורעננים, והיו ימיהם מאה ועשרים שנה!

ומפרסמין עושי טוב שמות נדיבי עם, קצינים ושועים נכבדים אשר תמכוני ויקבלו ספרי במיטב כספם ובעין יפה, נוסף על הראשונים זכרה להם אלוה לטובה. ויעמדו על הברכה לעד! הרב החכם והגביר הנדיב הנודע מר **יהונתן שעפף** בנוירק, הגביר הנדיב וצדיק מוהר"ר **יהודה ליב בארגעניכט** בברוקלין, האלמנה והאחים הגבירים ונדיבים **מאנישעוויץ** בסינסינטי, הגביר הנדיב הנכבד ר' **מרדכי יצחק הכהן קאהן** בברונזוויל, הרה"ח היקר דר. **איתמר פריעדמאן** בנוירק, החכם היקר הגביר דר. **ראובן פינקעלשטיין** בברונזוויל, הגביר המשכיל מר **איגנאץ מארגרעטטען** בנוירק, הגביר המשכיל השלם מר **עמנואל חאנין** בנוירק, החכם והסופר הנכבד מר **שמואל תלפיות** במונטריאל, הגביר המשכיל מר **סולומון פרומאם** בסיאטל, והנגיד הנכבד המופלג משכיל ונדיב לב מר **אברהם באקשט** בברוקלין.

חכמי ישראל באמריקא

חלק י'

דורות האחרונים - ספר שני (א-ל)

נדפס בראשונה
בברוקלין, תרצ"ז - 1936

מכון
גנזי נסתרות
American Jewish Legacy
Publication Society

ספר

דורות האחרונים

ספר חדש לתולדות גדולי עמנו, גאוניו ורבניו, ראשי ישיבה, דרשנים, חכמים, סופרים, ומחברים, נדיבים, ופרנסים, עושים ומעשים שעמדו לנו בדורות האחרונים, ערוך בחסדי שמים בידי איש דל בעמו וצעיר משפחת סופרים.

בן־ציון בהר"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט

מנכדי הגאון והחסיד המפורסם, רבן של כל בני הגולה

כבוד קדושת שמו

מרן מאיר זצוקללה"ה אייזענשטאדט

בעל תשובות „פנים מאירות" ועוד.

בתוך עמי אנכי יושב באהלה של תורה

בתוככי בראַנזוויל יצ"ו.

ספר שני

א—ל

ברוקלין — תרצ"ז

נדפס על ידי

מוינעשטער פאבלישינג קאמפ.

1569 איסט ניו יאָרק עוועניו

ברוקלין, נ. י.

כתבת הרב המחבר הי"ו

RABBI B. EISENSTADT
385 Amboy Street
Brooklyn, N. Y.

Printed by
MOINESTER PUBLISHING CO.
1569 East New York Ave.
Brooklyn, N. Y.

ספר תולדות אדם

דבר מאת המדפים

איידי דחביבה עליו אקדמוה (יבמות נ"ב)
דור לפי פרנס, ופרנס לפי דור (ערובין י"ז)

דור דור ודורשיו ופרנסיו, דור דור וצרכיו, שעותיו, ודרישותיו, ודור דור סופריו, וספריו, יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש שבשעה אחת קונה הוא לא רק עולמו הוא, כי אם, עולמות ודורות, ויש שקונה עולמו במקצוע אחת, ויש שבמקצוע אחת קונה הוא לא רק עולמו הוא, כי אם, עולמות, ודורות שלמים, והרב הגאון ר' בן ציון אייזענשטאדט הי"ו, מחבר הספר הזה; ע"י עבודתו הכבירה משך של דור שלם, קנה עולמו הוא, במקצועות שונות, בהלכה, אגדה, ודרוש, וביחוד זכה וזיכה לשעה ולדורות, ע"י עבודתו במקצועו המיוחד, מקצוע חקירת חכמי ישראל בדורות האחרונים, במקצוע א ח ת ז ו קונה הוא עולמות ודורות כי „דור לפי פרנס ופרנס לפי דור". וע"י ספריו מרים הוא על נס דור שלם, כי מה נכבד הדור, בהגלות נגלות אורותיו, ומאוריו, פרנסיו, וראשיו, ואשרי למי שמעלה את הדור לפי ב ח י ר י פרנסיו, ואם מתוך ספרו הראשון דור רבניו וסופריו, מסתכלים אנחנו כמו מתוך אספקלריא מאירה אל גדולי הדור העבר, ואם עי"ז שהנהו מבליט בספריו האחרונים את כבירי הרוח, ואנשי המעשה שבדורות האחרונים, אנשי השם שבדורנו אנו, פעולותיהם, מעשיהם, מהותם, ואורחות חייהם, הרי מעלה הוא את הדורות כולם, ו„מתקן" הוא את הדור כולו, והוא בבחינת „העלאת ניצוצות", מעין „גילוי שכינת ישראל", והארת „ההוד שבתפארת" שבישראל, וברוך יהיה המחבר הי"ו, שפתח לנו שער להיכל הדורות האחרונים, וברוך יהיה הרב הגאון הי"ו, שבנה לנו מגדל עוז כמו רמים „מגדל עוז שם ד' בו ירוץ צדיק ונשגב דא הוא ספר תולדות אדם ודא מגדל דוד" (זוהר בראשית).

אולם לא להכנס בתחומו של ה מ ח ב ר ע צ מ ו ולהעריך הערכות באתי הנה. וגם אינני מתכוון לגמור את ההלל על הרב הגאון, הדגול מרבבה, כליל השלימות, מזקני הרבנים המצוינים, הרב ר' בן ציון אייזענשטאדט הי"ו, אשר כזקני ת"ח הנהו, שכל זמן שמזקינין דעתן מתיישבת, ומתיישרת עליהם, חוג פעולתם מתרחבת, עבודתם מתפשטת, נפשם מתרוממת לגבהי גבוהים, וחפצם מתגברת, להעניק מטובם לבני דורם, ולהביא ברכה אל תוך בתיהם, גם לא למסור קוים ושרטוטים מערך עבודתו המעונפת של הרב אייזענשטאדט הי"ו, עבודה של איש האשכולות,

שכולל ומקיף מקצועות שונות, אף לא ליחד הדיבוד על מקצועו המיוחד, על עבודתו המדוייקת, עבודה תמה, חכמה, ומלאכה כבירה על שדה חקירת עם ישראל למשפחותיו, גדוליו, רבניו, וסופריו, בדורות האחרונים, כי הלא כל זת אך למותר הוא, כי לא כזר מתיצב לפניכם הרב המחבר היום בספרו החדש הלזה, אשר הוא האחד עשר למספר ספריו, וכאחד עשר כוכביא הם מאירים, מזהירים, ומתנוצצים על שמי ספרות ישראל לכל מקצעותיו, ושמו הטוב של הגאון המחבר הולך לפניו, בתור אחד מגדולי דורנו זה, נאה דורש, ונאה מקיים, להשפיע עלינו רב שפע, מעטו של סופר מהיר, ולא לדידי ודכותי הוא צריך.

אולם מה שהביאני עד הלום, הוא אפיו המיוחד של הרב הגאון המחבר הי"ו, אשר עמדתי עליו במשך ימי הדפיסו את ספריו אצלנו, ואשר נתקשרנו בעבותות אהבה, וקשר ידידות חזק ואמיץ, „ואיידי דחביב עלי אקדמו", ואמסור מעט מרשמי האהבה שיענין בטח את הקוראים, כי יותר ממה שקנה את לבבי הרב ה מ ח ב ר ש ב כ ת ב , המשיכני אליו הרב אייזענשטאדט ש ב ע ל פ ה , שיחותיו הנאות, וזכרונותיו המקיפות דור שלם של גדולי ישראל, ענקי הרוח, גדולי המעשה, ורבי העליליה, ואם נעים לך ללמוד תורתו ש ב כ ת ב מתוך ספריו, הרי על אחת שבע, נעימים שיחותיו, ומדברותיו ש ב ע ל פ ה , ודי לך להמשיך את הרב בשיחה נאה, לנגוע בקצה המטה, באיזה תולדה של גדול פלוני, וגאון אלמוני, באיזה מאורע או מעשה שהיה, באיזה ספר ומחבר, ומיד הנהו נעשה כמעין המתגבר, ומעביר לפניך כל טובו, ומזכיר לך הנשכחות והנסתרות, והנך משתעבד אליו מבלי דעת, לשבת, להאזין, להקשיב, ולשמוע את שיחותיו המלאות ענין רב, ידיעות רחבות ומקיפות, ואם בציצים, פרחים, ועלים, כן, „ועליהו לא יבול זה שיחת חולין של ת"ח שצריכים למוד", ו ש י ח ת ח ו ל י ן ש ל ו תורה שלימה היא, הלא בפירותיו, פארותיו, המסתעפים לעץ מאכל בהגיון, בדרוש וחדוש, ובספרות, ב ת ו ר ה ש ל י מ ה שלו על אחת כמה וכמה. „כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות, תל שכל פיות פונים בו" (ברכות ל'). וביחד עם רשמי אהבה אלו, הנני לאחל לו את ברכתי הנאמנה כי יאריך ד' ימיו ושנותיו בנעימים, ויזכה עוד רבות בשנים לבנות מגדלים בנוים לתלפיות.

אורי מוינעשטער

הקדמת המחבר

ספרי הנוכחי, האחד עשר לספרי תולדות גדולי עמנו ומורמיו במקצעותיהם ומפלגותיהם שבדורות האחרונים, אשר חברתי, בעזרת האל, מאז יצאתי ראשונה, — בעודני באביב נעורי, — לרעות בגן יהודה וללקוט שושניו, ציציו, ופרחיו השונים והנבדלים בצביונם ואפיים ולהביאם בהיכל ספרתנו, זה, הודות לשמו, יותר מארבעים שנה, הלא המה : ששת חלקי „דור רבניו וסופריו", „רבני מינסק וחכמיה", „דורות האחרונים" הראשון, „לתולדות ישראל באמריקה", ו„אנשי השם בארצות הברית", — אשר כאחיו שקדמוהו נועד גם הוא להציב יד לפליטי בית סופרינו ולתת שם לשארית ישראל מצויניו ומעוליו לסוגיהם, ודומה להם בתכניתו ודיוקנו, כמדומני שאיננו צריך להקדמות מלים, לספר בשבחם ולהגיד חשיבותם ומעלתם של ספרים ממינו ודכותיה. כבר בררתי, בהקדמותי, לספרי הראשונים, לא אחת ושתים, תועלתם וערכם הרב של ידיעות חיי טובי אחינו, אלופינו, ומסבלינו אם בתורה חכמה ודעת, אם במפעלי הצדק והחסד, ואת תוקף שוים ויקרתם לעתיד ולדורות יבואו, ולמותר אפוא לחזור על דברים שנאמרו נשנו ונשלשו.

ומה שמצאתי לראוי, ואפשר גם לחובה, להקדים כאן, היא כעין תשובה לרבים מגדולי התורה, ובהם מרבנן קשישאי, ששאלוני, במה שאני מעלה בספרי, זכרונותיהם של אלה מבעלי השם גם הנודעים ומפורסמים במעשיהם ופעולותיהם שאינם מתייחסים על דגל החרדים והיראים, ואנשי הותיקין, שלדעתם אין לנו בעלי הדת המסורה ושלומי התורה המקבלת, לקראם בשם בספר הזכרון כלל וכלל, ולא כל שכן להכניסם במחיצה אחת ובספר אחד את התורניים והצדיקים והחסידים המרוחקים בדעותיהם, הליכותיהם, ומנהיגיהם. ואני עני, אנכי הרואה ומסתכל תמיד במדת דינה של תורתנו האלהית האמתית, אשר נתיבותיה שלום, ואשר לנגדי בכל עת ובכל מקום אספקלריא בהירה של מאורותינו אבות התעודה התלמודית הנאמנה, לתור אחרי מעשי, הליכותי, עסקי ותנועותי, שיהיו עולים ומכונים לעומתם בד בבד, ולא יסורו ולא ינועו מהם אף תנועה קלה כל שהיא, יראתי לעשות ק ר ח ה , או להיות מחזיק ב מ ח ל ו ק ת , למחות ולהעביר מעל פני ספרי סודות חכמים ונבונים או אנשי החסד והצדק, או להבדיל ולחיץ ביניהם ולחלק ביעקב בין נפש לנפש, משום שאין דעתם כדעתנו, ומי יזיד ויהין לבוא בחקרי שדי, בדברים המסורים ללב, בין האדם ליוצרו ובוראו, להגיד את אשר לקרב ואשר לרחק ? הן לאלהים פתרונים החודר כליות ועשתונות, ובהדי כבשא דרחמנא, מה לאדם שאין לו אלא מה שעיניו רואות ? אליהו מלאך הברית בא לקרב נדחים, וזולת

הקדמת המחבר

ח ח ב ע ר ה והכליון ל ח ל ק יצאו, ומי שהשלום שלו, שלום שלום יקרא גם ל ר ח ו ק, קשה היא ה מ ח ל ק ת והפרוד וההבדל, גם כשהם לטוב ולמועיל „למה לא נאמר בשני כי טוב ? אמר רבי חנינא, שבו נבראת מ ח ל ו ק ת, שנאמר ו י ה י מ ב ד י ל בין מים למים, אמר רב טביומי, אם מחלוקת שהיא לתקונו של עולם ולישובו אין בה כי טוב, מחלוקת שהיא לעכובו על אחת כמה וכמה" (בראשית רבה פ' ד' סי' ח'), ודברי חכמים אלה היו לי לקו הישר ולמדה נכונה למן היום נגשתי, בחסדי עליון יתברך, לעבודת הקודש ומלאכת סופרים, מלאכת שמים, לבנות בית נאמן לשרידי חמדת עמנו המפוזר לבל יסופו, ובכל פנה שהייתי פונה נתתי את לבי לימין הצדק והשלום, החותמות בברכות ישראל.

ומזקנים התבוננתי גדולים חקרי לב בעלי אפופות וקוראי הדורות מראש, שכללו יחד, השונים והמופלגים בדעות ונבדלי המושגים והמפעלים, ומעולם לא שמענו לקנטר ולבוא בטרוניא כי אין הזיווג יפה וכשר, ולא ראינו מוצאי פסולים ומומים בעבודת הכהנים במשכנות רועי אבן יעקב, שיציאו לבקש צאן קדשינו האבדות והנדחות ולאספם לבל ידחו, וגם אנא זעירא, לא שמעתי תלונות כאלה ומערערים בחמשת הספרים התולדתיים, שזכיתי לחברם ולהפיצם בין מלכי רבנן וראשי גלותא וטובי פרנסי דורנו בארץ מולדתי, בלתי הנה, שרבו הפרצים והבקעים ונפלגו למפלגות וכתות הבונות במות לעצמן ולבדנה שאחת פוסלת את השניה.

והיא תשובה נצחת וברורה לשואלים שלא כענין וכהוגן, הבאים לקנאות במחנה הקדושה לזרוק בה מרה ולתלות אחריה קופה של טומאה להרחיקה ולהבדילה ממקהלות ישרון. וזו תשובה כהלכה, פסוקה שאין להרהר בה. הן אף בקדושת השם, בתפלה בצבור ובקריאת התורה, לא בעינן למיהדר דוקא אחרי המתקנים ביותר והכשרים בתכלית, והנערצים בקדש, שלא נראתה עליהם זבוב ושלא נמצאה בהם פגימה מהפגימות הנרגשות, והרשינו מרבותינו להתפלל גם עם עוברי עבירה לתיאבון, והננו מצרפים אותם לכל דבר הצריך עשרה (שו"ע או"ח סי' נ"ח) ; ותם אני ולא אדע ולא אבין לאשורה של שאלת חכמים נקיי הדעת, החרדים לנפשותיהם להיות נמנים במסבתם שאינם בעלי דעה או הנהגה אחת, זולת, אם חלילה, יוציאו לעז או יחשדום לאלה ש מ ו ר י ד י ן ולא מ ע ל י ן. ויתנום למינין ואפקורסין והפורשים מדרכי הצבור שאינם מן הישוב, ויראים פן יכוו בגחלתם של רשעי עולם, כי לולא זאת הרי כל ישראל בחזקת כשרים הם ובפרט תלמידי החכמים (רמב"ם הלכות עדות פי"א ה"ג), ומה איפוא החרדה ? לא די לנו מה שאסרה והבדילה התורה ? אל תצדק חרבה כתיב, כי כל יתר כנטול, ולא יהיה כחו של חולין יפה משל חקדש, ולא יהא ביתו של הדיוט סתום ומוסגר במקום שביתו של הקדוש ברוך הוא לרוחה פתוח לתשובה ותפלה מלפניו.

הקדמת המחבר

וראיתי בזה להעיר את רבים ושלמים ממחברי זמננו, ובהם רבנים מובהקים דפקיעי שמיהו, על מה שנמנעים מהזכיר, בשערי הספרים שמדפיסים, את שמות אבותיהם ולא חיישי לזלזל במצוה שמתן שכרה בצדה למען יאריכון ימיך, ומגדולי רבותינו הראשונים קראו גם שמות ספריהם אשר חברו בשמות אבותיהם. ורבינו הגדול מאור התורה והדעת והנערץ בקדושתו, אחרון הגאונים בזמן וראשון במעלה, בחבורו, הזכיר גם זקנו של אביו רבי מימון. אף גם זאת מצאתי לכמה חכמים וסופרים תורניים והמה ממשפחות הכהנים או הלוים, ואינם שמים על לב להתייחם בזה, בהעלותם את שמותיהם וחניכותיהם על ספריהם, או במאמרים שידפיסו, ולא חלי ולא מרגשי שיש וגורמים בזה, בזמן מן הזמנים, לחששות וספקות וקלקולים בדינים והוראות, ונתחייבתי בהערותי אלה משום מצות הוכח תוכיח, אפילו התלמיד לרבו הגדול ממנו בחכמה.

והנני בתודה וברכה מרובה לנשיאי בתי הכנסיות והמדרשות ופרנסי קהלות הקדש, גזבריהם ואמרכליהם אשר בעיר מושבי ברוזנביל, עיר תהלה ועיר של חכמים וסופרים, ישמרה צורנו, ולכל המסייעים בידי, בקבלם את ספרי באהבה ורצון, כי יתברכו ממעין הברכות בכל טוב סלה, וכפי פרושות השמים, לאל הרועה אותי מעודי העומד לימיני תמיד, כי יוסיף טובו וחסדו אותי ואת צאצאי אשר חנני, בני המשכיל היקר כמ' מאיר נ"י ממינסק ברוסיא, בני החכם השלם כמ' משה נ"י, שגמר חק למודו בבי"מ החכמה נויארק סיטי קוליג, בתי הבתולה המשכלת מ' חיה דבורה תחיה, בני המשכיל היקר כמ' יוסף נ"י, ובני המשכיל היקר כמ' אברהם ישראל נ"י, ואת האשה אשר עמדי מ' שרה טייבא תחיה, להחיותנו ולהאריך ימינו ושנותינו בטוב, זו תורה ומצות מגינות ומצלות שלא ימושו ממנו, והיתה בריתו אתנו כלנו החיים והשלום.

בן-ציון בהר"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט

י"ב לחודש כסלו, תרצ"ז,
בראנזוויל, ברוקלין, פ. נויארק, באמריקה הצפונית

תעודות הרבנים הגאונים המפורסמים דקהלתנו יצ"ו.

בעזהשי"ת

הנה הרב הגאון המפו' לשם ולתפארת בישראל, חו"ב מצוין וסופר מפואר כש"ת ר' **בן ציון אייזענשטאדט** שליט"א, מדפיס ספרו החדש משמותיהם ותולדותיהם של גדולי הדורות האחרונים, ענין אשר גאונים וגדולים שלפנינו עמלו ועסקו בו, וכל אשר אהבת התורה ולומדיה ועסקניה בלבבו, ספרים כאלה נחוצים ויקרים לו, ובטוח אני כי כל מוקיר רבנן יקבל את הספר מהרב הג' המחבר שליט"א בספ"י וג"א אקבלו אי"ה בצאתו מביה"ד ונתתי ד"ק כנהוג.

ובאתי עה"ח היום יום ד' י"ד אייר תרצ"ו.

שמואל אליהו עלקין,

אב"ד דביהכ"נ עץ חיים מחזיקי הרב דברוקלין

ב"ה, יום ה', י"ג לחדש מ' חשון, תרצ"ז

שלום וכטו"ס לכבוד ידיד ד' וידיד נפשי, הרב הגאון החריף ובקי בכל חדרי תורה, איש האשכולות סופר וחכם נאה דורש ונאה מקיים וכו', מוהר"ר **בן ציון אייזענשטאדט** שליט"א.

אחדשה"ט ושלום תורתו ברגשי אהבה וכבוד, הנה בכל פעם שאני מעיין בספריו היקרים ובחידושיו הן בהלכה והן באגדה אברך ברכת הנהנין כי מפליאים עין כל רואה בבקיאות וחריפות ורעיונות נפלאים ונשגבים, ובחבורו הנוכחי מראה הדר"ג גודל צדקתו לחבב את גדולי התורה על העם ובודאי הוא לתועלת לרבים וכבר נודע בשערים ואתמחי מגדולי הדור, ואמינא לפעלא טבא, ויאשר חילו ויהי ד' עמו ויזכהו לזכות את הרבים ועוד בחבורים יקרים בהלכה ואגדה, ותולדות אלופי יהודה ותמיד בל"נ אקבלם באהבה, והנני ידידו הדו"ש ומברך אותו בכל מילי דמיטב.

ליפמאן לעווין,

רב לעדת אגודת אחים אנשי ניו לאטס, ברוקלין

דורות האחרונים

אבראהאם, הר"ר יהודה (מכונה ליב) בהר"ר **ישראל**, הרה"ח המופלא בתורה ויראה מעיר עדעלין דארץ הגר, אסף וילקט אמרי קדש ופרושים רמזים ודרושים של הבעל ש"ט זצ"ל וידפיסם בשני חלקים בקעטשקעמעט (תפז"ר), בהסכמות הגאונים ר' ישראל אברהם אלטר לאנקא ראב"ד בעירו, ור' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד דמאד ור' ישעיה זילבערשטיין אב"ד דוואיטצען.

אבראמאוויץ, ר' **אהרן שלמה** ב"ר **אברהם יצחק**, עסקן גדול לטובת ישוב ארצנו הקדושה בניו יארק, ונדפסו ממנו „משא אהרן" ו„רעיוני אהרן" עם מכתב מליצה מהרה"ג ר' מאיר ברלין, ושם נאמר כי בהשתדלותו נשלחו ק"כ משפחות מאחינו לאה"ק שהתישבו בשמרון וראש פנה, ולזקנתו עלה לאה"ק.

אבראמסקי, הרב ר' **אליהו**, הרב הגאון המו"צ דיאסינובקא, בליטא, ונכדו הרה"ג מו"ה גדליהו סילווער-פטאן רב בוואשינגטאן הי"ו הו"ל בשנת תרפ"ב חידושיו בספר, בשם „זכרון אליהו".

אבתר, הרב ר' **חיים חלוי**, הרה"ג המופלא מחכמי העיר דמשק, מחבר ספרי „לקוטי חז"ל" על חח"ת ועל ששה סדרי משנה, וספר „דרכי חיים" על פ"א בהוספת ספורים מאנשי שם, (ירושלם תרפ"ב).

אגרעס, הרב ר' **יהושע** בה"ר **חיים**, הרה"ג השנון בברונזוויל, נולד בראוונא, וואהלין, תרנ"ו, ויסתופף בישיבות קאמעניץ ושטוצין. ובא באביב ימיו לישיבת הגאון מוהרא"י קוק בעיה"ק ת"ו, ויתמיד בגפ"ת, ויעש חיל רב, וכשסמכהו רבו הג' זצ"ל בא לאמריקה בשנת תרפ"ט, וייסד ביה"ת „עטרת צבי" בשדרת סוטער.

אדירים, הרב ר' **אליעזר** בה"ר **ישראל**, הרב בעל ס' „עטרת זהב" לקוטי דרושים (נויארק, עטר"ת). ובהקדמת הספר מספר ממאורעותיו במלחמת העולם, היה מילידי זאמוט ונפ' בנויארק, תרצ"ה.

אדלער, הרב ר' **יוסף** בה"ר **שלמה**, הרב הגאון הנעלה מילידי קלעצק, מתלמידי הגאון הצדיק ר' יוסף זצ"ל ר"מ בנעשוויז, ואח"כ למד בוואלאזין, בבואו לאמריקה היה לסוחר רבות בשנים, ואח"כ בא לשרת בכהונת רב ודרשן בבהכ"נ אנשי סלאנים בנויארק ור"מ בישיבת תפארת ירושלם שמה. שנותיו לערך ס"ב. ולו אח גדול בתורה חכם ושלם מו"ה שלמה הי"ו אדלר בלונדון.

אהרנסאן, הרב ר' **שלמה** בהרב ר' **יעקב הכהן**, גאון מפורסם, חכם ושלם, נולד במאהילוב, רוסיה הלבנת תרכ"ב, ובעודנו עול ימים יצא שמו

ברוב גדלו בתורה וחכמה, ובבואו בימים נתקבל לאב"ד לעדת ישראל בקיוב, ויעש בה רבות לתקוני הדת ובתי צדקה. אחרי מהפכת המלחמה הגדולה, מחמת המציקים בארצו, התמלט ארצה אשכנז שהתגורר בה כשנה אחת, ומשם עלה לארצנו הקדו' וכשנבנתה העיר „תל אביב" נתקבל בה לרב כולל, ויהי אהוב ורצוי לכל מפלגות אחינו השונות שמה, ונ"נ דרב, י"ט אד"ש, תרצ"ה. וכבוד גדול נעשה לו במותו, כי עד אחר הלויתו, נסגרו בעיר הגדולה לאלקים זו, כל בתי המסחר והחנויות, ויספידוהו הגאונים רא"י הכהן זצ"ל קוק, ורב"צ עוזיאל, ור"מ ברלין, והחכמים דר. ישראל רוקח, ודר. בן־ציון מאסענזאן, (הגרש"א זצ"ל הוא אבי המציר הנודע מו"ה ברוך הכהן אהרנזאן, וחתנו הוא הסופר מו"ה נחמן מייזעל עורך „ליטעראריש בלעטער" בוורשה).

אונטערמייער, העו"ד **שמואל**, מגדולי הטוענים ומליצים שבאמריקה ועסקן צבורי גדול ומפורסם, נולד תרי"ח בלינטשבורג (פ. ווירדזינה) דארצות הברית, ובעודנו באבו גמר חק למודיו המדעיים בביהמ"ד לחכמה „ניו יארק סיטי קולדז", וכבן כ"א כבר קבל מהאוניברסיטה הקולומבות תעודת עורך דין מצוין, כי ברכו ה' בשכל חריף ועמוק ובלשון למודים ועד מהרה יצא שמעו לתהלה, ויעש עושר ונכסים, ויהי לאחד מאיתני המפלגה הדמוקרטית שבמדינה, וכשקמו ה„נאצים" בגרמניא עלינו, היה הוא ומרעהו, הנואם המפורסם והמטיף הגדול מר שמואל הי"ו דר. ס. ווייז מן הראשונים שיצאו בלשונם המדברת גדולות ובכתבם ועטם החד, ללחום כנגד רודפי עמנו, ולעורר את חכמי הנוצרים וחסידי אומות העולם שיעמדו לימין אחינו שמה. יאריך ה' ימיו לטובת עמנו!

אטלס, הר"ר **אלעזר** בהר"ר **דוד** חכם מופלא בתורה ומדע וסופר חריף ומפורסם, יליד זאמוט, והתגורר זמן רב בביאליסטאק ששם נשא משרה באחד מבתי האוצרות לכספים, ויכתוב הרבה מאמרים בעתונים העברים, ויעש לו שם בין טובי הסופרים החרוצים, בשנת תרמ"ח הו"ל מאספו „הכרם", וכשבאה הציוניות המדינית המטיר עליה גפרית ואש ויכלה בה חצי עטו השנונים, ב„המגיד" שהופיע בקראקוי, וב„הפלם" של הרב רא"ע מפולטבה (תרס"ב), ויצא ללחום כנגדו בקסתו הדרוכה, החכם הגדול והסופר המופלא בדורנו מו"ה יצחק ז"ל סובאלסקי, בקונטרס „בטלין ומבוטלין" (לונדון תרס"ג), בו השיב מלחמה שערה ליריב ציון ומקראיה, (הוא היה אחיו של הגאון ר' מאיר זצ"ל אטלס (עי' תולדותיו בספרנו „דורות אחרונים" ספר א').

אייזענמאן, הר"ר **ברוך** ב"ר **צבי יהודא**, הרב המופלא בתורה ויראת והדרשן הנעים, מגליל מינסק שבא לאמריקה באמצע שנותיו, ויהי מראש לרב ודרשן בבהמ"ד שהוקם על ידי „גרינבערג" בככר סטרלינג קרן רחוב עמבאי, בברוקלין, (שהוא כעת בהכ"נ של ח' „עין יעקב") ומשם נתקבל לרב מ"מ בבהכ"נ „אוהב צדק" בשדרת האוארד, בברוקלין, והאריך ימים וינ"ב

למעלה מתשעים שנה, י"ג כסלו, תרצ"ב, לזכר עולם יהיה!

אייזענשטאדט, הרב ר' **אריה ליב** בהרב ר' **חיים חייקיל**. הרב המאור הגדול הצדיק שארנו ז"ל, נתגדל בתורה על ברכי אביו הרב הגדול הנ"צ הזקן דקלעצק, והיה לרב בעיר מצערה איטעל בקרבת באברויסק, וחבר איזה חבור קטן במוסר ומדות, ושמעתי מגדל צדקתו ויראתו, לזכר עולם יהיה צדיק.

אייזענשטאדט, הר"ר **ברוך מרדכי** ב"ר **אריה ליב הכהן**, הרה"ח השלם ומופלא בתורה ומעש"ט בניו ראשעל, נ. י., מילידי הלוסק, בקרבת מינסק ממשפחת יוחסין שמוצאה מאא"ז מרן הגאון בעל „פנים מאירות" זצ"ל. קבל לקח בישיבות מינסק ויבוא לאמריקה בעודנו עול ימים, ובנשאו לו אשה השתקע בניו ראשעל, ושמה הרביץ תורה והגדיל לעשות בעניני החסד והצדקה, ויהי אהוב לכל יודעיו. ונפטר בשם טוב כ"א איר, תר"ץ, כבן מ"ה שנה, (הוא גיסו של השלם היקר מו"ה אברהם אהרן נ"י ריווין, מנכבדי ניו לאטם).

אייזענשטאדט, הרב ר' **חיים נח** בהרב ר' **מאיר**, הרה"ג המופלא בתורה החכם השלם, יליד העיר קלעצק, ונכדו של הגאון הצדיק ר' אלימלך האבד"ק לידא, מצאצאי מרן אא"ז הגאון בעל פנים מאירות זצ"ל, ידידו ואהובו של רבינו המלבי"ם זצ"ל, ולו מסר זכות הדפסת ספריו, ובשנת תרמ"ז הו"ל בוואַרשה סדרי המשנה מזרעים וטהרות בהוספות חדשות, ולא הספיקה לו השעה להו"ל יתר הסדרים, ונ"נ בשנת תרנ"ד, ונזכר לטוב בהקדמת המדפיסים הרמי"ם בווילנה לסדר זרעים בהוספותיהם החדשות לש"ס המשנה, והוא היה אחיו של הסופר הנודע ראשון לציון מר יהושע ז"ל אייזענשטאדט (עיין בספרנו „דור רבניו וסופריו", ספר א', וואַרשה תרנ"ה).

אייזענשטאדט, הד"ר **יעקב**, רופא מפורסם באיטליא, נולד למשפחת יוחסין זו, בעיר שעדליץ, תרנ"ח, ויקבל חנוך תורני והשכליי בילדותו, ויבקר את הגימנזיום בעירו ואח"כ האוניברסיטה בוורשה, ויקבל תעודת רופא, אז בא לרומא האיטלית, ויהי לתלמידם של הרופאים הפרופיסורים בעכטעריוב ובינקא, ובכשרונותיו ושקידתו רכש לו שם מצוין בחכמת הרפואה בזמן קצר בארץ זו, חבר ספר ברומית ע"ד השפעתו של החנוך שעשה רושם גדול בחוגי גדולי הרפואה בזמננו.

אייזענשטאדט, הר"ר **יצחק** בהרב ר' **שלום בער**, הרב המופלא בתורה, חכם ועשיר ונדיב בורשה, ממיוחסי משפחתנו הרמה יצ"ו, נתגדל בתורה ויראה בעיר לעכאוויטש, מקום שמה שרת בקדש בתור אב"ד אביו הגאון הצדיק זצ"ל, שהיה אחיהם של הגאונים הגדולים ר' מנחם מענדיל אייזענשטאדט האבד"ק דשטוצין, בעל שו"ת צמח מנחם (עיין תולדותיו בח"א מספרנו „דור רבניו וסופריו") ור' ברוך בן-ציון אייזענשטאדט האבד"ק אמדור, (עיין תולדותיו בספרנו חנזכר ח' ג'). ובהיותו לאיש השתקע בורשה, ויהי לסוחר אמונים, ויעש חיל במילי

דשמיא ודעלמא, ויצא שמו לתהלה ולברכה בעיר הגדולה הזאת.

אייזענשטאדט, הר"ר ישראל טוביה בה"ר יהודה צבי, הרה"ח המופלג, ומופלא ביראה ושלמות מהעיר ראזינא, (בגליל הורודנה). מגזע קדש מחצבתו, מצאצאי הקדושים ר' ישראל ור' טוביה דעיר זו שמסרו נפשם על קידוש השם בעיר זו, ביום הששי ב' ר"ה ת"ך, ומצאצאי מרן אא"ז הגאון מו"ר מאיר זצ"ל אייזענשטאדט בעל פנים מאירות, הקדיש רוב ימיו להעלות בספר זכרונות לתולדות המשפחות המיוחסות אייזענשטאדט, בכרך, גינצבורג, האלפרין, אראוויץ, מינץ, פרידלאנד, קאצינעלנבויגען, ראפּפּורט, ורוקח, ולקורות הקדושים שהתייחס למשפחותיהם, ונפטר בשם טוב ביום ו' עש"ק, כ"ה טבת, תרנ"ג, וכבוד נעשה לו במותו, (והחכם המופלא מו"ה שמואל ווינער הו"ל הזכרונות הללו בהערות והוספות משלו בספר נכבד בשם „דעת קדושים" פטרבורג תרנ"ז-תרנ"ח).

אייזענשטאדט, הר"ר מאיר בהר"ר צבי הירש, רב גדול בתורה ובחכמה, מילידי העיר נעשוויז, המתייחס לצאצאי אא"ז הגאון בעל פני"מ, ויקבל תורה מהגאונים הנצי"ב ומהר"ח הלוי סולבייציג, הרמי"ם בישיבת ולוזין, ויעש חיל רב בנפ"ת ועם זה בידיעות כוללות, ויתעתד לרבנות משנה, דתית וממשלית, אולם משנשא אשה מסלונים ממשפחה רמה, ובתו של העשיר והנדיב מוה"ר נפתלי בור-שטיין השתקע בורשה ויהי לשותפו של המדפים הנודע ר' מאיר יחיאל האלטער ברחוב נאַלעווקי שמה, ולא שם עוד את לבבו להרבנות, ולא האריך ימים, ונפטר כבן נ"ה שנה, ובא באורו ליוצר לשבת נחמו בהמליץ תר"ן, והוא היה אחיו הבכור של הרה"ג והסופר הנודע נועם המדות מוה"ר משה אלעזר הי"ו אייזענשטאדט שהיה רב לעדת ישראל בפטרבורג, (עיין בתולדותיו בספרנו „דור רבניו וסופריו" ספר א' ווארשא, תרנ"ה).

אייזענשטאדט, אבא מארי הר"ר משה בהר"ר בנימין בהרב ר' מאיר בהרב ר' משה ז"ל, מקלעצק, מגזע גדולי יוחסין וענף עץ אבות התורה והתעודה בישראל מני קדם, מוצאם קדש מרבותינו המהרש"א והש"ך ומנכדי מאור הגולה ורבן של ישראל, הגאון החסיד קדוש יאמר לו מרן מאיר זצוק"ל אייזענשטאדט הנודע בפסקיו ותשובותיו בשם „פנים מאירות", ראש בית משפחת אייזענשטאדט המיוחסה, שנקראה בשם זה, ע"ש העיר אייזענשטאדט בארץ הגר, בה ישב מרן אא"ז זצ"ל על כסא הרבנות וינהג ישיבתו הרמה כשלשים שנה, ולו היו הרבה בנים, כלם גאונים גדולים וצדיקים שהשתמשו בכתר הרבנות בקהלות חשובות בליטא ופולניה. ומהם הגאון החסיד מו"ר מיכאל זצ"ל אייזענשטאדט, שהיה אב"ד ור"מ בקלעצק. ואחריו מלא מקומו בנו הגאון החסיד מו"ה משה זצ"ל אייזענשטאדט, שהיה האב"ד והר"מ דקלעצק, עד הסתלקותו, י"ב חשון, שנת „קנות", גיסו של הגאון החריף הגדול מו"ר אלעזר זצ"ל קאליר בעל אור חדש

על מס' פסחים וקדושין, (עיין בספר „דעת קדושים" לשארנו הרה"ח מוהרי"ט אייזענשטאדט, ובס' עיר ווילנא להרה"ח ר' הלל נח שטיינ־ שניידער, ומ"ש אני במאמרי לתולדות גדולי ליטא ב„תלפיות" של הרה"ח מוה"ר יהודה הלוי לעוויק ז"ל ברדיטשוב, תרנ"ה).

מר אבא ז"ל נתחנך ונתגדל מנערותו בתורה ומצוה ויראת שמים, ויהי סוחר לאמונה מופלא במדותיו התרומיות ובענות צדקו, ונכבד ואהוב בעיר ובסביבה ונודע לתהלה גם בין גדולי הנוצרים בגלל תמתו וישרת דרכיו, ויהי ביתו ועד לנכבדי העיר וחשובית ופתוח לרוחה לפני אביוני אדם, והאכיל על שלחנו ת"ח ועניים אשר עמד לשרתם באהבה וחבה, ובהיותו מחונן בקול ערב כבדוהו לעבור לפני התבה בימים הנוראים בבית הכנסת הגדול דקלעצק, וכשעמד לבקש על עמו שפך לב כמים והוריד דמעות כנחל ולרגלו בכה גם הקהל הגדול ויתעוררו לתשובה שלמה: מחמת המציק, עזב מר אבא ז"ל עיר אבותיו וארץ מולדתו, בהיותו קרוב לשנת החמשים ויבוא לאמריקה ויהי למלמד תינוקות בבתי יחידים וזמן מועט בהת"ת מונטיפיורי שנוסדה אז מהגאון הצדיק והרופא המפורסם מוה"ר אליקים גץ המכונה ד. גולד־ בערג יצ"ו, (עיין תולדותיו להלן) ובאשר המלמדות דלה ומצערה היתה משכרתה ולא הספיקה לו אף לפרנס את עצמו ולא כש"כ לשלח ממרחק לחמו לכלכל את ביתו זו אשתו ובניה ברוסיה שנשארו באין משען כאניה בלב ימים, עבד שעות אחדות ביום גם בחרשת למעשה הטאבאק ויגלום גלומי קטרת שלמד לאומנתו, ויתקבל אח"כ למשמש בקדש ולש"ץ בביכ"נ לעדת בני קלעצק, מולדתנו, שהיה אז ברחוב העסטער אצל קריסטי, בנויארק. ויעמוד על משמרתו זו עד שובו רוחו הטהורה לאלהים, ביום הששי עש"ק לסדר „ויהי ידיו אמונה", ז' שבט, שנת „סתרו", כבן ס"ט שנה. ולהלויתו שהיתה ביום א' ט' שבט, באו המונים וביניהם הרבנים הגאון הגדול ר' אליהו הער־ צענבערג זצ"ל האב"ד דבה"מ הגדול בברוקלין והרב המאוה"ג הדרשן המפורסם מו"ה שבתי סופר שליט"א הרב דבהמ"ד לאנשי סיני בנויארק, (עיין תולדותיהם בספרנו חכמי ישראל באמריקה, נויארק תרס"ג), וארונו הובא אל ביהכ"נ פנימה ושם הספדתיו אני עני בנו ותלמידו והרב הגאון מוהר"ש סופר ובכבוד רב הובל לבית עולמו במעלה קברות קהלת קלעצק אשר בקברת וואשינגטאן.

מר אבא ז"ל מדקדק גדול היה במצות ונזהר בקלות כבחמורות ולא ספר מעולם בגנות אחרים ונשמר גם מאבק לשה"ר, ואמת וצדק היו נר לרגלו, ולספר אף מקצת שבחו ומעלות נפשו הנאצלה יקצרו גליונות,

והאבן שהושמה למצבתו תענה צדקתו, ואלה הדברים שערכתי עליה לזכרון:

"עד זה הלוח
לנצר משרש גאונים רבי העם
לעניו ושפל רוח
אדם אחד מאלף ישר ותם
במקום זה ינוח
בן־אמתי ובן־עם רם.

המופלא בתורה ויראה, שלשלת חיחם, ח"ר משה בר בנימין ז"ל למשפחת אייזענשטאדט חמפוארה, דור שביעי להגאון בעל פנים מאירות, נולד בעיר אבותיו קלעצק שבליטא, בשנת תקצ"ז, ונפטר ביום הששי ז' שבט ה' תרס"ו בגן עדן טוב מנוחתו."

אמי מורתי הצנועה והמשכלת ביראת ה', מ' ברינא לאה נ"ע, היתה בת הרב הגדול בתורה וחסידות מו"ה שלמה צבי ז"ל ליפאוו, מוואלינצא גליל דווינסק, (עיין תולדותיו בספרי דורות האחרונים, אות ל'). מגדולי תלמידי הגאון הגדול החסיד מו"ר מנחם מענדל זצ"ל בעל צמח צדק, האדמו"ר מליבאביטש, כאבי ז"ל הצטינה גם היא בצדקתה ואהבת חסד, ותהי נודעה בהשכלתה שהיתה בקיאה בסדרי התפלה והספר תהלים היה רגיל על לשונה, ונהירנא כד הוינא טליא ובסעודה השלישית בשבת, היו מר אבא ואמי מורתי ז"ל אומרים בע"פ תהלות דוד מלך ישראל פסוק אחרי פסוק, ונשמתה הטהורה עלתה לשמים ביום החמישי כ"ח אדר שני, התרפ"א, בהיותה כבת ע"ז שנה. וזה נוסח מצבתה על קברה בקברת מונטיפיורי אשר לחברת אנשי קלעצק, אשר ערכתי:

"עדה זאת המצבה
לבת צדיקים אנשי מעשה וחסידים
עשתה אך טובה
כל ימי חייה, כסדרם תמידים
עד זקנה ושיבה
להכמה אחות אמרה, לעניים ידידים.
הצנועה המפורסמת ונדיבת הלב
מרת ברינא לאה נ"ע בת הר"ר שלמה צבי זצ"ל ואשת הר"ר משה ז"ל מקלעצק למשפחת אייזענשטאדט, נפטרה ביום החמישי, כ"ח לחדש אדר שני התרפ"א, בגן עדן טוב מנוחתה."

אייזענשטאדט, הרב ר' **נח חיים**, גאון מפורסם וצדיק, מצאצאי הג"מ מאיר א"ש זצ"ל בעל פמ"א, אב"ד דק"ק שטוצין בגליל ווילנא ל"ג שנה, ובעלותו לשמים (כ"ה מ"א תרל"ד) מלא מקומו לראב"ד בנו הגאון מוהרמ"מ בעל „צמח מנחם", אחיו של הגרש"ד הבא להלן.

אייזענשטאדט, הרב ר' **שלום דובער** בהרב ר' **נח חיים**, הרב הגאון הצדיק מר שארנו זצ"ל, (אחיהם של הרבנים ר' מנחם מענדל האבד"ק שטוצין ור' ברוך בן־ציון האבד"ק מאסט ואח"כ אבד"ק סקידל, ואדמו"ר) ושמש בכהונת אב"ד בעיר לעכאוויטש, והיה נודע בחכמתו וצדקתו.

אלטוסקי, הרב ר' **יהודה בה"ר חיים דוב**, הרב הגאון החכם השלם מרבני ברונקס, נולד בוואַרשה, תרנ"ו, למד בתחלה בישיבות פוילין ואח"כ בישיבת הגאון מרן בעל „חפץ חיים" בראדין, ויסמכוהו הגאונים ר' יהודה ליב גאַרדין האב"ד דלומזה ואח"כ רב הכולל בשיקגה ור' אהרן יוסף באקשט האב"ד דשאַוול. אחרי נשאו לאשה מ' רחמה בת הרב הגאון ר' אברהם משה גארעליק הרב דרוטקי היה לרב בפוילין כשנתים ימים, בשנת תרפ"ו בא לאמריקה ויהי לרב לעדת וואל־קאוויסק בנוירק, ומשם נתקבל לרב ודרשן בבהכ"נ משכנות ישראל בבראנקס, חבר ס' „הגיוני יהודה"

דרשות על פרשיות התורה, ובשנת תרצ"ה נדפס חלקו הא' על ספר בראשית, הרה"ג מוהר"י הי"ו גמר חק למודי בי"ם גבוה עממי.

אלטר, הרב ר' **יהושע** בהרב ר' **אלימלך**, הרב המאו"ה הצדיק בעל עמק יהושע; בנין יהושע; ברכת יהושע; ום' אמרו אמן; וקצור ספר חסידים. היה רב ומו"צ בבילרודקי, ואח"כ בקונסקי וואלע (ברוסיה), ויעל אח"כ לאה"ק, והוא מנכדי הרב המפורסם בעל נעם אלימלך זצ"ל.

אלטשולער, הר"ר **יוסף**, נעים זמירות ישראל בליטא, מילידי ווילנה ותלמיד ישיבותיה. בהיותו לאיש למד תורת השובי"ם ויהי לש"ץ ושו"ב בעיר קטנה בקורלנד, ויצא שמו לתהלה בקולו הערב, ויסע לברדיטשוב ללמוד פרקי השירה והזמרה מהש"ץ הנודע ר' ירוחם הקטן ובשובו נתקבל לש"ץ בזאגר, ומשם בא לשבת בעדת ישראל בסלאַנים, והגאון מאור הגולה מו"ר יהושע אייזיק זצ"ל, שהיה אז האב"ד, חבבו ויעריצו באמרו, כי ראוי הוא באמת לשליח צבור, ח"י שנה שמש הרר"י ז"ל בכהונתו בעיר זו, ובשנת תרמ"ח נבחר לש"ץ דהורדנה, ויעבוד עבודת הקודש בעיר הפלך זו עד שוב רוחו הטהורה לאלקים בשנת תרס"ח, בהיותו כבן ס"ט, הרר"י ז"ל היה מופלא בתורה ויראה, ובם' לתולדות החזנים של החכם והסופר והש"ץ המהלל מו"ה אליהו הי"ו זאלודקאווסקי כתוב שהרר"י ז"ל היה בקי בששה סדרי משנה בעל פה, והתמיד רוב ימיו בתורה ותפלה ובעבודת הציבור באמונה, והוא מחיב רבים מהחזנים שעשו את עבודת הקדש לחולין, (מחותנו היה הרב הגאון החריף וצדיק מו"ה צבי הירש זצ"ל רעזניק ר"מ דסלאנים ומובאלק. (עיין תולדותיו בספרנו „דורות האחרונים אות ר').

אלטשולער, הרב ר' **עזרא** בהר"ר יהודה **ליב**, הרב הגאון החכם השלם, היה לרב מקודם בעירה קאלטינאן, וכעת הראב"ד דוואינוטא בגליל קובנה, חבר ספרים שונים וביניהם „תקון דרך החיים" בדיני תפלה (ווארשה תרנ"ו), „תקנות ארצות" (שם, תרנ"ט), וספר „תקון האדם" (קובנה תרפ"ו), ומפורסם בחדושיו ומאמריו בהמאספים התורניים שהופיעו בזמננו, הגרע"א הי"ו הוא כבן ע"ז שנה, יאריך ה' ימיו ושנותיו!

אלטשולער, הר"ר צבי בהרב ר' **אביגדור**, מופלא בתורה ויראת ועסקן צבורי נעלה, מנכבדי העיר דזוירסי סיטי (פ. נ. דז.), מראשוני מיסדי ישיבת רבינו יצחק אלחנן בנויארק, ברחוב הענרי, וישתדל הרבה לקיומה והחזקתה, ויעש תקונים רבים דתיים בעיר מגורו דזוירסי סיטי. היה ממשפחת יוחסין חכם ושלם, ונפטר שבע ימים בשנת תרצ"ג. ובא מכתבו בם' מלכי בקדש להרב הגאון המפורסם מוה"ר חיים זצ"ל הירשענזאהן האבד"ק האַבאַקען (ח"ד צד קל"ג), (חתנו הוא הרופא ד"ר מענדעלסאן בדזוירסי סיטי).

אלנקאווה, הרב ר' **רפאל** בהרב ר' **מרדכי**, גאון גדול וצדיק מפורסם מגאוני אפריקה בדורנו וראש

הרבנים במאראקא, מצאצאי גאונים וגדולים מדור דור, והתמיד כל ימיו בתורה ועבודה והשיב תשובות לגדולי הרבנים והחכמים, וישב על כס הרבנות בעיר מאלי, במאראקא, כששים שנה, והתפרנס בכבוד ממסחרו, ונ"נ דרב חסידא בש"ז, כבן פ"ז שנה, ונדפסו ממנו שו"ת קרני חיים, רמון זהב, תורת כסף, וחבר עוד ספרים.

אנאליק, הרב ר' **שמעון דוב** בה"ר **אברהם**, גאון גדול וצדיק מפורסם מגדולי רבני פולניא בדורנו, מילידי וואלקאמיר בגליל קובנה, והצטין מילדותו בעמק שכלו והתמדתו ויהי נודע בשם „העלוי השחור", ויקבל סמיכות גאוני רוסיא בעול ימיו, היה לרב בערים שאקי, טיקטין, ומשם נתקבל לאב"ד בעיר הפלך שעדליץ, וייסד בעיר זו ח' „פרחי שושנים" ללמד תורה ומצוה לצעירי עמנו, ויתקן עוד תקונים לשמירת הדת, ונ"נ דרב חסידא, ט' טבת, תרס"ז, והשאיר אחריו זרע ברך, בנו יחידו הרב הגדול ר' אריה ליב, וחמש בנות כלן נשואות לרבנים גדולי תורה והוראה ומהם הג"ר יצחק גרינבערג הרב דלאמאזי, והג"ר מאיר הכהן פאם רב בברונזוויל יצ"ו. ונדפסו מהגזצ"ל הספרים: „אמרי רש"ד" על תנ"ך, ו„ארח משפט" על חו"מ.

אפטיא, הרב ר' **יהודה משה**, הרב הגאון המופלא בחכמת האמת מגדולי הערי בגדד (בבל), נולד תרל"א, וקבל מילדותו תורה בנגלה ובנסתר, ויהי לתלמיד מובחק של הגאון מוה"ר שמעון אגאסי, ואחרי שרכש לו בקיאות בש"ס ופוסקים וגדולי ספרי הקבלה קבע ישיבה גדולה לתלמוד וגפ"ת בביהמ"ד העתיק „בית זלכה", חבר ס' הכולל ליקוטים על הזוה"ק ונדפס ממנו ס' „יין הרקח", פירוש המלוקט מכתבי האר"י ז"ל על האדרא רבא וזוטא.

אפפעלמאן, הרב ר' **דובער** בהר"ר **אהרן** חו"ב, הרב הגאון השלם והדרשן הנעלה, מרבני בראנ־זוויל, נולד תר"ן ביאנאווא בגליל פינסק, וקבל תורה מנעוריו בישיבות המפורסמות לומזה, מיר, ונאווהרודאק, ובשלש שנים הסתופף בישיבת סלאבודקה, ויעש חיל בתלמוד ופוסקים, ויסמכוהו הגאונים מוה"ר אליעזר זצ"ל מינסק, ור' שמואל לנדא מהלוסק, ורבו הגאון ר' משה מרדכי זצ"ל עפשטיין, בשנת תער"ב נתקבל לרב אורעטשיא (פ. מינסק). ויעמוד על משמרתו כעשר שנים, עד צאתו בתרפ"ב לאמריקה, תרפ"ג נתקבל לרב ודרשן בבהמ"ד „ח' תהלים כתר ישראל" שדרת טהאט־פורד, בראָנזוויל, וזה כשלש עשרה שנה עומד הרה"ג הי"ו על משמרתו להורות וללמד תורה בשיעוריו היומיים התמידים ולעורר לקרשי עמנו, והוא חביב על יודעיו ומכיריו כי מלא ברכת ה', (הוא חתנו לוקח בתו של הרב הגאון הצדיק מוה"ר יעקב מאיר כהנא זצ"ל (ע"ע להלן) יש לו בכ"י חדושים שונים בהלכה ואגדה.

אצאפ, הרב ר' **דוד** בהר"ר **אפרים אליעזר**, הרה"ג המופלא והדרשן הנעלהבוורשה, נולד בר"ח סיון תרס"ו בעיר קאלושין, ויקבל לקח טוב מהרבנים ר' הענאך ור' שלמה היילפערן בעל חומת הדת

והאמונה ועוד, ויעש חיל בתורת ההלכה והאגדה, ובעודנו עול ימים נתקבל לרב ומ"מ בבהכ"נ ברחוב פאנסקי בוורשה, ואח"כ בבהכ"נ „תקון תורה" דרחוב מילא שמה, הבר והו"ל ספר קהלת דוד" לקוטים יקרים באגדה והלכה מגאוני קדמאי נ"נ ומגדולי דורנו הע"י, בהסכמות גדולי הזמן וביניהן גם הסכמת מר ידידנו הרב הגאון הצדיק מו"ה שלום יצחק שליט"א לעוויטאן, המספרים מעלת הספר ומחברו הי"ו.

אַראָוויץ, הרב ר' **משה זלמן** ב"ר **יעקב קאפיל**, הרב הג' המופלא בתורה והדרשן המפורסם בשם המ"מ מזעמבראָוו, מרבני בראנז־וויל, יליד דובראָווא, גליל הוראדנה, נתגדל בתורה ומצוה מנעוריו ויקבל תורה בישיבות הוראדנא ודווינסק, ואחרי נשואיו נתקבל למ"מ בזעמ־בראָוו, ויצא שמעו לתהלה בגלילות ליטא ופוילין בדרשותיו הנעלות להעיר ולעורר למוסר אבות וחזוק הדת, בא לאמריקה לזקנתו, ונתמנה לרב בבהכ"נ „נצח ישראל" ברחוב קעלי בבראנקס, והמונים נהרו לשמוע את דרשותיו במילי דשמיא, ואחרי שרתו בקדש שמה כשש שנים, נתקבל לרב ומ"מ בבהכ"נ „אהבת אחים" בשדרת ריווערדייל, קרן רחוב עמבאי, בבראנזוויל, וככחו אז כן עתה לקרב נפשות אחינו לאבינו שבשמים, יאריך ה' ימיו ושנותיו.

אריק, הרב ר' **מאיר** בהרב ר' **אהרן יהודה**, גאון גדול ומפורסם צדיק ונשגב מגדולי הרבנים בדורנו, נולד בהרימלוב, גליציה, תרט"ז למשפחת יוחסין שמוצאה מרבותינו הב"ח והט"ז ז"ל, ויקבל תורה מהגאון ר' יעקב ווידענפעלד האב"ד דעיר מולדתו, ויתמיד בתלמוד ופוסקים וירכוש בקיאות עצומה בש"ס וגדולי הראשונים והאחרונים, וכבן שלשים נתקבל לרב ביאזלאוויץ, ומשם נתקבל לאב"ד בבוטשאטש, ויצא שמעו בתור גאון מופלא בבקיאות בכל ענפי התורה הרבנית ע"י תשובותיו הרבות שהשיב מקרוב ומרחוק לרבנים גדולים מובהקים ויתנו עיניהם בו מגדולי הקהלות המפורסמות בארצו, כי יהיה בהן לאב"ד, ולא פנה הגאון השקדן אליהן, ויבחר בעדתו הקטנה אשר בה יוכל להתעסק בתורה מבלי מפריע, אולם בבואו בימים מדחק מצבו, נעתר לקבל עליו הרבנות בטאַרנא, וישרת בה בקדש, במשרת אב"ד ור"מ עד יום מותו, ט"ו תשרי, תרפ"ו.

מהגאון המופלא זצ"ל נדפסו הספרים האלה: שירי טהרה, על ס' טהרות, מנחת קנאות, על מס' סוטה, מנחת פתים, על ארבעה חלקי שו"ע, שו"ת אמרי יושר (ב' חלקים), טל תורה, חידושים והגהות על מסכתות רבות בבבלי וירושלמי, ונשאר בכי"ק חבורים שונים.

אשכנזי, הרב ר' **יחיאל** בהרב ר' **משה דוד**, הרב המופלא נודע בשם האדמו"ר מאלעסק מצאצאי הגאון בעל „ישמח משה", ור' העניך מאלעסק, ומרן הגאון יעב"ץ זצ"ל, בא לאמריקה בהיותו כבן נ' ויתישב בברייטאן־ביטש בברוקלין, וינהרו אליו רבים ממעריציו ויתפרנם בכבוד, אולם לא ארכו ימיו כי אחרי עבור כחצי שנה נאסף אל עמו, ביום

ב' ט"ו אד"ש, תרצ"ב, כבן נ"א שנה, ונספד מאת רבנים שונים, ומצא מנוחתו בקברות „בית דוד" בברוקלין.

אשרי, הרב ר' **חיים יחיאל** בהרב ר' **יצחק מרדכי**, הרב החכם השלם והדרשן הנעלה, נולד בקעלם ר"ח אייר תרל"א, הסתופף בישיבות טאוריג וקעלם, וישמש בנערותו את הרב החסיד המפורסם ר' לייבעלע בעירו, תרנ"ד בא לאמריקה וכשנשא אשה השתקע בבאלטימאר ויעש רבות לחזוק התורה והצדקה בעיר מושבו, חבר והו"ל ביהודית, הספרים: מנחת עני, שומר אמונים, באר לחי, מים חיים, מגיד משנה, (ב"ח), „מקור חיים", „קדש ישראל", הכוללים הטפות ודרשות שנשא במקהלות לשבתות השנה ומועדים, ונ"נ כבן ששים שנה, לזכר עולם יהיה!

— ב —

באיוק, החכם ר' **יהודה משה** בה"ר **יעקב**, הרה"ח המופלא בתורה ומדע מעין וחוקר, שופט בעיר אלליאנס (בגליל ניו דזוירסי), חבר והו"ל (בשנת תרפ"ב), ספריו: „אור תורת משה", „ואמרי תורת משה", הכוללים מחקרים עיוניים בתורה שבכתב ובע"פ, ועליהם מכתבי תהלה מידידיו הרבנים מוהרד"א הכהן לעווינטאהל ור' נחום ברענער מפילאדלפיא, ומכתבי המדפים הרה"ח הגדול מוה"ר אברהם חיים ז"ל ראזענבערג, ובשערי הספרים כתוב, כי הוא מנכדי הגאון ר' משה פינטשוק, חתנו של הגר"א מווילנה.

באלל, (באלאטאווסקי), הרב ר' **חיים מאיר**, בה"ר **מרדכי**, הרה"ג המופלא בתורה ויראה, חכם וסופר שו"ב מומחה בברונזוויל כח"י שנה, מילידי העיר נעוויל (פ. וויטעבסק) ונדפס ממנו ס' נכבד בשם „שמירה טובה", והוא מלא תוכחת מוסר להמשמשים בכהונות קדש ומזלזלים באיסורים, (נויארק תרפ"ח), והרב הג' מוהרח"ם עלה לזקנתו לארץ הקודש ויבנה על אדמת הקדש שני בתים לקים מצות ישא"י, ושמה שבה רוחו הטהורה בהיותו זקן ושבע ימים, לזכר עולם יהיה! בניו המה, החכם השלם והרופא הנכבד דר. זוסיא באלל, השו"ב ר' מנחם נחום בניופארט, מר אליהו ומר יהודה ליב, ואחיו הוא המופלג השלם והיקר ר' שניאור זלמן הי"ו בבראנזוויל.

באמאן, הר"ר **משה**, בהרב ר' **אברהם**, הרה"ח המ"מ ב"ח משמורים בעיר לאדז, יליד העיר סאכטשוב, הו"ל ספר אקדמות עם פי' קצר וארוך ועשרה מאמרות שלקט ואסף מכ"י עתיקים, ונדפס בווארשה (תרס"ב) בהסכמת הגאון הגדול הצדיק מו"ר אליהו חיים זצ"ל, וחתנו הג"ר גבריאל הלוי סגל.

בארער, הרב ר' **זלמן** בה"ר **יחיאל**, הרב הגאון המופלא בתורת ויראה, מגדולי תלמידי הגאון מו"ר יעקב ווידענפעלד האבד"ק הרומליב בגליציא, ויקבל ממנו רבי תורתו, וימלא כרסו בש"ס ופוסקים בעודנו עול ימים, ויסמכהו רבו הגרי"ו, אחרי נשאו אשה מטשארטקוב למד עם בחורים מופלגים בקלויז של

האדמו"ר מעיר זו, וביחוד עם בנו של האדמ"ר הרב המאוה"ג וצדיק מפורסם „בערינו", ויצא שמו לתהלה בגדלו בתורה ובחדושיו הנעלים בגפ"ת ואגדות, תרפ"א בא לאמריקה, ונתקבל לראב"ד לעדת ישראל בווילקעסבאררי (פ. פענסילווייניא), ומאז עומד על משמרתו בקדש ורצוי במפעליו הטובים ובנועם דרכיו. נדפס מהרב הגאון הי"ו ספר „דברי מהר"ז", דרושים נכבדים בפרשיות התורה עם תשובה במקואות שנו"נ עם הגאון ר' מאיר זצ"ל אריק, ובכ"י ח"ת רבים בהלכה ואגדה וס' „לוח ארז" ספר חשוב על מס' אבות.

בובליק, הר"ר גדליהו בר' אהרן, חכם וסופר עברי ויהודי, נודע לתהלה, נולד בהורודנה, תרל"ה, ויקשב לקח בתלמוד בישיבות לומזה ומיר, ויתעסק גם בספרי השכלה וחכמת ישראל, אחרי נשאו אשה מבילימסטוק, בא לאמריקה, בהיותו כבן כ"ט, ויהי מראש לעוזר בעריכת העתון החרדי „די אידישע טאגע-בלאט", שי"ל בנויארק, ע"י הרה"ח הצדיק ר' כתריאל צבי שרהזאן ז"ל, ואח"כ לעורכו הראשי, שנים הרבה, ויעמוד על משמרתו ללחום מלחמת היהדות המסורתית, ועם זה לקח חלק נכבד גם בעבודה צבורית, ויהי מראשי המיסדים של „המזרחי" באמריקה, ובעבור שנות מספר נבחר לנשיאו, כאשר חדל ה„טאגע-בלאט" להופיע, היה הח' הנכבד הי"ו לסופר בה„מארגען זשורנאל" בנויארק, ונדפס ממנו ביהודית „מן המיצר" (תרם"ג), ומאמר א' נדפס ממנו ב„השלח" שי"ל מהסופר והחכם המפורסם „אחד העם".

בוימעל, הרב ר' יהושע בהרב ר' נחום, רב בברוקלין, הרב הגאון החו"ב, מרבני ברוקלין, נולד בקראשצינקא בגליציא, מקום היה אביו הרה"ג לרב, ויקבל ממנו רבי תורתו, ואח"כ בישיבות שונות בארצו, ויעש חיל בתלמוד ופוסקים, ויסמכוהו לרב הגר"ש ענגיל, והג' רב"א הכהן וויים, בהיותו לאיש שמש בכהונת רב בסעלעטין (בוקא-ווינה), ובשנת תרפ"ב בא לאמריקה ונתקבל לרב בבהמ"ד עדת ישרון בוויליאמסבורג, ברוקלין.

הרב הגאון הנעלה מוהר"י הי"ו, הוא נצר ממשפחת הגאונים בעל ההפלאה ומהר"ם טיקטין זצ"ל, ואחיו הם הרבנים הגדולים ר' יואל משה רב דקראשנצינקא, ור' נפתלי הירץ, רב דשצאוויץ (עתה באמריקה), ור' מאיר רפאל הרב דלאנצק בגליציא, ונדפס ממנו ספר שו"ת „עמק הלכה", כולל שאלות ותשובות בענינים שונים.

בוכבינדער, הרב ר' משה יוסף, הרב הג' רב דבהמ"ד „בני יצחק" נוסח הארי במזרח נויארק, מילידי לומזה, שבא לאמריקה בשנת תרע"ט ויהי לרב לקהלת יראים הנ"ל, ונפטר פתאם באמצע דרושו אחרי קרה"ת שחרית, בעמדו על במת הקדש, בש"ק כ"א טבת, הרפ"ד, בהיותו כבן ארבעים, לזכר עולם יהיה!

בוראק, הרב ר' אהרן דוד בהרב ר' חיים נתן, הרב הגאון השנון, חכם ושלם ומטיף נכבד, יליד פופילאן (פ. קובנה) תרנ"ב, קבל תורה

בישיבות טלז וסלבודקה ויצטין בכשרונותיו, ויעש חיל רב בש"ס ופוסקים באביב ימיו, ויצא שמעו בין טובי תלמידי הישיבות הרמות ויסמכוהו רבותיו ראשי הישיבה, וביחוד הגאונים ר' יוסף ליב זצ"ל בלאך הגאב"ד ור"מ דטעלז, ור' יהודא ליב זצ"ל גארדאן הגאב"ד דלומזא, ועוד גאוני ליטא, ובבואו לאמריקה, באביבו, נתקבל לרב בבהמ"ד „עץ חיים אנשי וואלאזין בנויארק, משם נתקבל בשנת תרע"ז לרב בבהכ"נ המפואר „חברה תהלים אהל משה" בברוקלין ואח"כ נתמנה לאחד מראשי הישיבות בישיבת „רבנו יצחק אלחנן" בנויארק, ומאז עומד הרה"ג הי"ו על משמרתו להפיץ תורה וללמדה לזקנים ונערים, בשעוריו בהישיבה ובבית מדרשו, ודרשותיו הנעלות בשבתות ומועדים המושכות את הלב, ועם זה הנהו גם עסקן צבורי נודע לתהלה (כפי שהודיעו בהעתון הגדול ב„מארגען זשורנאל" זה מקרוב נבחר הרב הגאון הי"ו מקהלתו החשובה לרבה ורועה לארך ימיו ושניו, לפני שמש ינון שמה!). בכתבי יד הרב הגאון הי"ו חידושים שונים בהלכה ואגדה ומעט מהם נדפסו בהקובץ היו"ל ע"י ישיבת רי"א וב„הפרדס" היו"ל בשיקגה, הוא חתנו של הרב הגאון ראשון לציון מוה"ר אליהו הלוי הי"ו אינזעלבוך שהיה הרב דבהמ"ד הגדול בברוקלין, ויעל לציון זה איזה שנים, (הה לשמועה כי באה וקול נהי עלה מארץ הקדש, כי אליהו עלה למרום ביום ב' ט"ז תמוז, תרצ"ו, ומצא מנו"כ בהר הזיתים), והוא מגדולי רבני וויליאמסבורג, יהי ה' אתו!

בורשטיין, הרב ר' דובבער, הרב הגאון המופלא בתורה וחכמה אב"ד דק' באטושאן, והוא מפורסם לאחד מגדולי הרבנים ברומניא בדורנו, וחבר ס' „חכמה ומוסר" לאמת הדת עם החיים, ויצא נגד שיטה זו הרב ישעי' מענדל ב„אידישע ווייסענ-שאפט", של הרב ר' שמואל שווע-מער מיאסי חוברת שבט-אדר, תרצ"ה, וקוראה מולדת חוץ שכבר מחא על זה הגאון בעל „חתם סופר" זצ"ל.

בורשטיין, הרב ר' יוסף בה"ר שלמה, הרב הגאון הישיש מרבני המו"צ בברוקלין, מילידי העיר לומזה ומתלמידי הגאון ר' אליעזר שמחה זצ"ל ראבינאוויץ האב"ד דעירו, והגאון ר' ישראל יהושע זצ"ל מקוטנא, כבן י"ז נשא אשה בת הגביר הנדיב וי"א מו"ה יעקב שמעון פרוכטגארטען מגריצא, וישב על שלחן חותנו העשיר כעשר שנים ויתמיד בתורה עם תלמידים מופלגי תורה, וירב חילו בש"ס ופוסקים, ויסמכוהו הגאונים ר' מלכיאל צבי הלוי טענענבוים זצ"ל (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבניו וסופריו" ח"א), ור' שמואל זנוויל קלעפפיש ור' יצחק פייגענבוים ור' פתחי' האַרענבלם, גדולי המו"צ בווארשה, תרס"א היה למו"צ בפרור העיר ווארשה מאנ-קיטוב, תרצ"ו בא לאמריקה ויהי לחבר באגוה"ר האורתודוכסים דאמריקה, וישתקע בברוקלין, בב"י חרב הגאון הי"ו חדושים שונים בגפ"ת ודרושים.

בורשטיין, הרב ר' יצחק בהר"ר **שלמה**, גאון גדול ומובהק, חריף ומעמיק אב"ד דאסטראלענקא (גליל לומזה), נולד בשנת כתר"ו, לאביו הגביר הנדיב רחים ומוקיר רבנן מו"ה שלמה, בעיר לומזה, ויקבל תורה מהרה"ג בעל „נחל הערבים" על מסכת עירובין, ויתפרסם מאביב ימיו בכשרונותיו המצוינים ובבקיאותו הגדולה בהרבה מסכתות חש"ס עם פירש"י ותוס' כמעט בע"פ, בהיותו כבן ט"ו נבחר לחתן בעד בתו המהוללה של הגביר הנדיב המפורסם ר' צבי דוב געלצינסקא, ואחרי נשואיו הלך לצקת מים ע"י הגאון הנודע מו"ר ישראל יהושע טרונק האבד"ק קוטנא אשר כתלמיד חבר היה לו, וירב חילו לאורייתא וירכוש לו בהתמדתו בקיאות גדולה בש"ס וגדולי הפוסקים, ובטרם מלאו לו כ' שנה סמכהו הגאון רשכבה"ג מוהרי"א זצ"ל מקובנה, כבן כ"ב נתקבל לרב בעירה פיאנטניצא הסמוכה ללומזה, ויכהן שמה פאר כי"א שנה, ויתמיד בתורה, ויעל על הספר תשובותיו הרבות על ד"ח שו"ע וחדושיו בגפ"ת, תרם"ה נתקבל לאב"ד דאסטראלענקא, וזה יותר משלשים שנה אשר ישרת בקדש שמה, ומשיב תשובות לגדולי הרבנים, והוא מפורסם לאחד מגדולי הרבנים בפולניא, נדפסו ממנו שו"ת „מטע יצחק" על ח' או"ח.

ביאַליק, (ביליצקי) הרב ר' **חיים אברהם** בהרב ר' **תנחום גרשון**, הרב הגאון הנרשן הנעלה, מגדולי יוהסין, נולד תרנ"ו ביאשינופקא, מקום שם שמש ברבנות אביו הרב הגאון החריף אשר חנכהו בתלמוד מילדותו, ואחרי רכשו לו ידיעה רחבה בגפ"ת קבל תורה בישיבת וואלאזין מש"ב הגאון האמתי מו"ר רפאל זצ"ל שפירא כחמש שנים, ויקבל סמיכות רבו הגזצ"ל ולהבל"ח הגאון ר' משה הי"ו סולוביציק, וכששקטה מלחמת העולם בא לאמריקה, וישמש ברבנות בקליוולנד ופאַקיפסי, וזה איזה שנים שנתקבל לרב ודרשן בבהמ"ד „חברה קדישא" בברוקלין, והוא גדול בתורה ושלם בדרכיו.

ביחביט, הרב ר' **שבתי** ס"ט, הרב הגאון המופלא חד מבי דינא ומו"צ בבירות (סוריא), ובא במכתבו למר רב ידידנו הגאון הגדול החריף מו"ה ר' יצחק הי"ו קליין הראב"ד דסאטמאר בהמגיד הנערך על ידו (ח' א' תרצ"ו).

ביילים, ה"ר **מנחם מענדיל**, נתפרסם בכל נפוצות יהודה וישראל ע"י העלילה שעללו עליו צוררי עמנו ברוסיא בשנת תרע"א, כי הרג ילד נוצרי להשתמש בדמו למצות הפסח, ויהי כלוא בבית האסירים לרוצחים בקיוב כשנתים ימים, עד שקמו גדולי עורכי הדין ומליצי היושר חסידי אומות העולם הרוסים, קאראבצב-סקי, מקלקוב, זארודני וגרובאראוויץ-ברסקי והסופר הנודע בראזול-ברש-קובסקי, ביחד עם המליצים העברים ארנולד מרגולין, וגרוזברג, ועליהם הרב הגדול החכם ר' ישעיה ז"ל מזא"ח הרב במוסקבה והחכם הנדול אוהב ישראל פרופ. קוקובצוב ממטר-בורג, להוכיח תרמית שונאינו ומנדינו המתנפלים ומתגוללים מאז על עמנו באשמה נוראה זו לתת את שם ישראל לגדופים, ויצא הרמ"ט

לחפשי, ויבוא לאמריקה בשנת תרפ"ב, ויתגורר בנויארק, ויכתוב קורותיו ואשר עברו עליו בשבתו במחשכים בהעתון „דער מאָרגען זשורנאל" לזכרון לדורות, ולא ארכו ימיו בארץ החדשה ונפטר כבן ס"ג בחדש תמוז תרצ"ד.

ביליצקי, הרב ר' **נתן נטע** בהרב ר' **תנחום גרשון**. הרב הג' החו"ב ושלם, מגזע נדולי יוחסין, רב בבית המדרש „בני ציון" בסט. פּאָל, גליל מיניסוטא, באמריקה, נולד י"ט תמוז תרס"א, בעיר יאשינובקה, (גליל גרודנה) מקום שם שמש אביו הגאון שליט"א לאב"ד, ויקבל ממנו תורה ויסתופף בישיבות לומזה ושצוצין ומשם בא לישיבת וולוזין. ויעש חיל בתלמוד ופוסקים. בבואו לאמריקה היה לרב בכנסת „שארית ישראל" בקליבלנד, ואח"כ בקהלת „כל ישראל" בברונזביל, ברוקלין, וזה שנים אחדות שיכהן פאר בקהלת „בני ציון" בסט. פּאָל.

הרה"ג מוהרנ"ג הי"ו מצד אמו הצנועה מ' רבקה תחי' הנהו נכדו של הגאון הצדיק מוה"ר חיים אברהם זצ"ל שפירא האב"ד דסמארגון, בנו של הגאון הגדול בדורו מו"ר ליב שפירא זצ"ל האב"ד דקובנה, (עי' בספרנו דורו"ס ח"ב בתולדות הגאון מו"ר רפאל שפירא זצ"ל).

ביעדנאָוויץ, הרב ר' **זאב** בהר"ר **יששכר**, רב וגאון צנוע ומעלי מיקירי ירושלים עיה"ק, ומפורסם בספריו וחוברותיו קטני הכמות ורבי האיכות, שכלם בשם אחד קראם „דברי זאב" המלאים כרמון חדושים והערות מאירות, בהלכות גבירתות בתורתן של אחרונים, ובענותו עומד ומכריז בשערי ספריו לבל יסמכו עליו למעשה.

ביק, הרב ר' **יצחק** בהרב ר' **שמחה**, הרב המאו"ה ממשפחת רבנים וגדולים, נולד תרכ"ג במעזביזש (בפלך פודוליה), מקום שם שמש אביו בכהונת אב"ד ונתגדל בתורה ויראה מאביבו ויעש חיל רב בגפ"ת, ויזכה לשם טוב, היה לרב במעזביזש, ואח"כ במוהילוב-פודולסק, אחר המהפכה ברוסיה בא לאמריקה ויהי לרב בפרובידנס, (ר' א.), וכתשע שנים עמד לשרת שמה ויהי אהוב לכל, ונח נפשיה כבן ס"ט בחורף תרצ"ב (הרה"ג ז"ל היה אחיו של הרה"ג ר' חיים הי"ו רב במוהילוב-פודולסק (עיין ס' „אנשי שם" להרה"ג ר' שמואל נח ז"ל נאָטליב צד קי"ב).

בכרך, הרב ר' **חיים** ב"ר **דובבער** הכהן, הרה"ג מגדולי יוחסין, חכם ושלם ומוכתר במדות נעלות מילידי קובנה, והתגורר רוב ימיו בשאוול, ויהי לסוחר עשיר שקבע רבי עתותיו לתורה ולתעודה, ולזקנתו התרושש ע"י התבערה הגדולה שהיתה בעירו והוכרח לכתת רגליו לאסוף חותמים בערי זאמוט להדפסת ספרו „זכרון חיים" הכולל באורים על מאמרי חז"ל ונדפס בווילנה תרמ"ט, בהסכמות גאוני זאמוט.

בלאָך, הרב ר' **חיים יצחק** בהרב ר' **חנוך** הכהן, הרב הגאון הגדול החכם ורב מדעים ראב"ד בדזוירסי סיטי (נ. דז.), נולד בפולנגיאן (פ. קובנה), ערחה"ס תרכ"ו, ויקבל ראשית למודיו בחת"ת, אשר התנהל ע"י הגאון הצדיק ר' שמחה זיסל

זצ"ל מקעלם, בעיר גראַבין, קור־לאנד, וכבן ח"י בא לקבל תורה מגאוני ראשי הישיבה בוולאַזין, ויסתופף בצלה של הישיבה הרמה ומפורסמת זו, שנים אחדות, וירב חילו בש"ס ופוסקים, אחרי נשואיו היה כשלש שנים משנת תרנ"ו עד החדש ניסן תרנ"ט, לאחד מראשי הישיבה בפלונגיאן עיר מולדתו, אזי נבחר לרב בעיר פאַלאַנגען, ואחרי שרתו שמה בקדש כשש שנים נתמנה לאב"ד דעיר בוסק, הנודעה ברבניה הגאונים הגדולים והצדיקים המפורסמים, ובעיר תהלה זו שמש בכהונתו הגדולה עד בואו, אחרי מלחמת העולם, לאמריקה, ויתקבל לרב בעיר דזוירסי סיטי, מקום שם יקבל עדתו בתורה וצדקה, ושמו נודע לתהלה, והוא אחד מגדולי הרבנים בארצות הברית.

הגרח"י שליט"א, מצד אביו ז"ל כתיחס להגאון מרן הש"ך ז"ל, ומצד אמו להגאון השל"ה ז"ל, ונדפסו חדושיו ב„יגדיל תורה" שי"ל בסלוצק, וב„היכל התורה" וב„הפרדס" ועוד. ובשנת תרצ"ה הו"ל חידושי הריטב"א על מסכת מו"ק עם הערות ותיקונים בשם „דברי חיב"ה", ובקרוב, ברצות ה', יופיע ספר שני מחדושי הריטב"א עם הערותיו.

בלאַנקמאַן, הרב ר' יחיאל **אברהם**, הרב הגאון השנון ומפלפל אב"ד דשעברשין, בפוילין, ובאו חידושיו בהלכה ב„חכרם" שהו"ל האחים הרבנים מו"ה קלונמום קלמיש ומו"ה שמעון הוברבנד וב„קהלת דוד" מהרה"ג מו"ה דוד **אצאַפ**.

בלום, הר"ר **יעקב בהר"ר אברהם משה**. ממשכילי ברונזביל, נשיא „אגדת שוחטי עופות" דנוירק רבתי. נולד בגרויבה, תרמ"ו. וישמע לקה בישיבת עירו ואח"כ מהרה"ג ר' פינחס גורדון ר"מ בבילימטוק. וילמוד תורת השובי"ם, וגדולי הרבנים זכוהו בתעודותיהם על בקיאותו בתורת עבודת הקדש זו ועל אמון רוחו. תרס"ז נשא את בת הסוחר הנכבד ר' יצחק בורשטיין מוואנשאם, ויבוא אח"כ לאמריקה ויהי לשו"ב נודע, „ואגדת שוחטי עופות" הגדולה דנויאַרק, בחרתהו לראש ונשיא. תרצ"ב יסד „אגדת נחלת השבים" למקנה נחלאות בארצנו הקדושה. הרר"י הי"ו יסד ויו"ל את השבועון „די שוחטים שטימע" ונדפסו שמה איזה ממאריו. והוא יו"ר ועד החנוך בהת"ת תפארת הגר"א.

בלום, הרב ר' **יצחק יעקב** בהרב ר' **עמרם**, הרב הג' הרב דעיר אייפאלו (בארץ הגר), באו חדושיו בספר בית שערים לאביו הגאון המפורסם שהיה אבד"ק מאד ותוסט. והוא אחיו של הרה"ג ר' בן־ציון בלום הרב דסאראוואש.

בלומנטל, הרב ר' אהרן שמחה בהרב ר' **יעקב**, הרב הג' חכם וסופר וכליל השלמות, נולד בפרסבורג צו"ג תרל"ה, ויקבל תורה בישיבות ירושלים תוב"א, וישתדל הרבה לתקונה של הישיבה הגדולה תורת היים שיסד הגאון הצדיק מו"ר יצחק זצ"ל וינוגרד. תרס"ו יסד אגדת „קהלת יעקב" לעבודת אדמת אה"ק ולקים המצות התלויות בארץ, וייסד גם כן בית תפלה בירושלים.

וזה איזה שנים שבא לאמריקה ויהי לרב לקהלת אנשי מינסק בנויארק, (עי' מגנזי ירושלים חוברת י"ז), הו"ל „תשובת חתם סופר" (מעצם כי"ק) על סוגיות הש"ס (ירושלים תרנ"ג) ועל מס' פסחים, שם תרנ"ד, וכתב מאמרי תורה וחכמה בשמו בגלוי ובהעלמו ב„תורה מציון" המאסף (של הגרב"צ קוינקי) ועוד ובכ"י ספרים שונים. יהי כזית הודו!

בלומענפעלד, הרב ר' **מאיר בר' שלמה**, הרב הגאון החריף, ודרשן נעלה, מגדולי רבני נויארק (פ. ניו דזוירסי), נולד א"ח הפסח תרס"ה בקיעלץ, ויצטין מאביב ימיו בעמק שכלו ושקידתו, ויקבל תורה מהגאון הצדיק ר' יצחק זעליג מארגענשטערן האב"ד דסאקאלוב, ובהיותו כבן ט"ו כבר הדפים חדושיו ב„שערי תורה" שהופיע בווארשה, ובעוד מאספים, כבן ח"י סמכוהו לרב גדולי פוילין, כהרב רמ"ד פלוצקי, ר"י זילבער-שטיין, ורצ"י מיכלזאן ועוד. תרפ"א בא לאמריקה ויתקבל לרב בבהמ"ד „של העם" בנויארק, ואחרי שרתו שמה כשנה וחצי נבחר לרב בקהלות „בני יעקב צמח צדק" בנויארק, והוא מנהל קהלתו על מבועי התורה והמצוה, הצדקה והחסד, הרה"ג הי"ו הוא חבר נכבד לאגה"ר דארצה"ב וקנדא, ולוקח חלק בעבודת הצבור ושמו לתהלה ולברכה.

נדפס ממנו: א) פרי שלמה, חידושי הלכות וחקירות שונות בש"ס וביחוד בסדר קדשים (פיעטרקוב תרפ"ו), ב) „נר מאיר" על שרשי המצות לפי סדרן של החנוך, ובסופו חדושים במס' הוריות וחגיגה (ירושלים), הרה"ג הי"ו הנהו מצד אביו נכד להרב המאוה"ג וצדיק מו"ה מרדכי גאלדראט ראב"ד דקיעלץ ונצר ממשפחת רבנים מפורסמים בפוילין.

בנעט, הרב ר' יחזקאל בהרב ר' **גרשון וואלף**, הרב הגאון המפורסם ראב"ד ווארשה באונגארן, קבל תורה מאביו הגאון הראב"ד באונגוואר ומזקנו הגאון ר' שלמה גאנצפריד והגאון ר' חיים צבי מאנהיימער אשר סמכוהו לרב בעוד ימיו, בשנת תרמ"ד כשהיה בן כ"א, נתקבל לדין ומו"צ בטאלטשווא, ובשנת תרמ"ט נתמנה לאבד"ק ס. ווארשה, וישרת בקדש שמה עד עלותו השמימה ביום א' סיון.

ונדפסו ממנו ספרים שונים בחידושי הש"ס ותשובות ואגדות ודרושים ומהם: שושן עמק, הדר הכרמל, ומשיב טעם, ועוד, והוא מחותנו של הגאון ר' משה הלוי האבד"ק פרויקירכען בעל ספר ישמח לב.

בעטעלהיים, הרב ר' **אהרן** (אלברט), הרב החכם הנודע דרשן ומטיף בבהכ"נ „בית ישראל" בפילדלפיה, מילידי ארץ הגר, ויקבל תורה בישיבת פרסבורג המפוארה, ובבואו לאמריקה רכש לו ידיעת השפה האנגלית על בוריה ויתמנה לרב בבהכ"נ הנזכר ועם זה למורה ראשי בבה"ס הגבוה לחכמת ישראל „מימונידס" שמה, ובשנת תרמ"ז נבחר לרב ומטיף בבלטימור (מרילנד) ויעבוד שמה הרבה לטובת הכלל וצרכי הצבור, בשנת תר"ן יצא לבקר ארץ מולדתו ובשובו

מת באניה. הרה"ח ז"ל חבר ספרים שונים והעתיק לאנגלית את כתבי הקדש, ונדפסו הערותיו בשני החלקים האחרונים של הספר „ערוך השלם" שחבר חתנו הרב הגדול החכם המפורסם מו"ה חנוך יהודה דר. קאהוט ז"ל (עי' תולדותיו בספרנו „חכמי ישראל באמריקה" אות ק').

בראגין הר"ר יוסף, חכם ואומן פדגוג מפורסם, היה רבות בשנים מורה התנ"כ ושפת עבר בבית חנוך למורי ישראל שבבית מדרש הרבנים בנויארק, והעמיד תלמידים רבים ויעש רבות להרמת מצב החנוך העברי בארצות הברית, ובראשית שנת תרצ"ג נפצע קשה ע"י אותו־מוביל ונ"נ ביסורים בקצר שנים.

בראדסקי, הרב ר' **חיים שרגא** בהרב **יחזקאל שלמה**, הרב הג' המפורסם לתהלה כביר הפעלים, זקן הרבנים בנואַרק (נ. דוש.), מילידי העיר ביאליסטוק, ויסתופף בישיבות ויעש חיל בתורה ויצטין בכשרונותיו ובכח הטפתו מנעוריו, בא לאמריקה בעודנו אברך צעיר לימים ויעש לו שם בדרשותיו והטפותיו שמשכו אליהם לבב אלפי אחינו, וישרת בקדש בכהונת רב בפילידלפיא ופראָווידענס, ויעש שמה רבות למוסדות התורה והחסד, וזה כארבעים שנה אשר בא לשרת בכהונת רב דבהמ"ד אנשי רוסיא בנואַרק, ויהי מהמיסדים הראשונים של בתי־האולפנא, ובתי חצדקה כהכנסת אורחים, מושב זקנים, חברה קדישא, ואגדת הציונים בעירו, ולא הסתפק הרה"ג המופלא הזה במעשיו הטובים ומפעליו המועילים במקום כהונתו לבד, כי אם שם לבבו הטהור גם לערי גלילותיו ניו הייוון, האַרטפאָרד, נאָרוויטש, ואנסאניא, ליסד בהם בתים לתלמוד תורה, וחברות שונות לצרכי הצבור, וכבשנות נעוריו כן עתה בהגיעו לגבורות לא ייעף ולא ייגע לכל דבר טוב לכלל ולפרט, והוא עושה ומעשה רב להושיע לכל דורשי טובה ועזרה, יפרח צדיק רב צדקות כתמר והיו ימיו מאה ועשרים שנה!

נדפסו מהרה"ג מוהרח"ש הי"ו הספרים, „מעשה חשב", ו„דברי חשב" הטפות ודרשות לזמנים שונים.

ברגשטיין, הרב ר' **שאול זאב**, הרב הג' החריף, והרביץ תורה בישיבות שצוצין, שעדלץ וסאקלוב בפוילין, ועלה לאה"ק, ומקום כבודו בין יקירי חכמי ירושלים עיה"ק, ונדפסו חדושיו בקול תורה, תרצ"ד.

ברוידא, הרב ר' **אריה ליב** בהרב ר' **יוסף**, גאון גדול ומובהק מגזע גאונים וצדיקים, מגדולי הרבנים בגליציא בדורנו, שמש הרבה שנים בתור ראש בי דינא רבא בלעמבערג ויתפרסם בעצם חריפותו ובקיאותו, בחכמתו במילא דעלמא, וצדקתו הגדולה, ויהי אהוב וחביב על עדת ישראל הגדולה לאלקים בעירו. ואחרי מות הגאון האב"ד דלעמבערג מו"ר יצחק זצ"ל שמעלקיש, נתקבל הגרא"ל למלא מקומו, וישרת בכהונתו הגדולה במשפטי אמת ושלום, והשיב תשובות לחכמי חזמן, ונ"נ זקן ושבע ימים כ"ח תמוז, תרפ"ח, כבן פ"ו שנה. הוא היה חתנו של הגאון הגדול המפורסם

מו"ר צבי הירש זצ"ל אורינשטיין אבד"ק ברוסק ואח"כ דלבוב, ונמצאו הסכמותיו לרוב בספרי גדולי מדינתו.

ברוידא, הרב ר' **מרדכי יעקב** בר' **אהרן**, הרב הגאון החריף מחכמי התורה בעיר ביאליסטוק, חבר ספר „מאמר מרדכי" (וואַרשה תרנ"ה) בב"ח, א' חדושים במסכתות שונות בש"ס, וב' שו"ת, בהסכמות הגאון הגדול מו"ר שמואל זצ"ל מאַהליווער והגאון ר' חיים נפתלי זצ"ל הייל-פּערן (ועל שער הס' נדפס שם חנוכו פּאַליאצאק).

— ג —

גאלדבערג, הרב ר' (יהושע) **אליקום יהודא** בהרב ר' **יעקב**. גאון גדול וצדיק מושל ביראה, נולד בקעלם (פּ. קובנה) י"ד טבת, תרט"ז ומילדותו התנכר בכשרונותיו המופלאים. כבן ג' החל ללמוד חומש וכעבור חצי שנה החל ללמוד גמרא, ושכלו החד ועוצם זכרונו עמדו לו לרכוש בקיאות איזה מסכתות בתלמוד בעודנו בן שש שנים. ואז יצא ללמוד בעצמו ויתמיד בתלמוד ומפרשיו וירב הילו לאורייתא ויתפרסם בגלילותיו בשם ה„עלוי מקעלם". ובהיותו כבן שמנה שנה הביאו אביו הרב הצדיק לקובנה ויפליא הנער את לבב גדולי העיר בחריפותו ובקיאותו והגאון מו"ר יצחק אלחנן זצ"ל הביאהו אל ביתו להיות לחבר לבנו האברך המופלא צבי הירש (אח"כ לממלא מקומו בקובנה), ולהאברך המופלא יעקב יוסף (אח"כ רב הכולל בנויאָרק), ויתמידו שלשתם בגפ"ת, ושם „העלוי מקעלם" נתפרסם כל כך, עד שגדולי הרבנים כר' אליעזר לנדא מווילקובישק, ר' דובער מסרעדניק, ר, אברהם לעווינטהאל מצייקישוק, ר' משה לעווינסאן מיורבורג, ר' צבי הירש לאמפּאַרט מגודלעווא, ור' שלמה'לע פיינבערג מווילקי, באו בצדיה להכירו ולתהות על קנקנו, ויתפלאו נוראות על עמקותו ועל זכרונו המבהיל. והרב הגאון ר' צבי הירש לאמפּאַרט (עי' תולדותיו בספרנו „דורו"ם" ס' ששי, נויאָרק, תרס"ו), קראו לו אז „שאגת אריה השני" ויצא שמעו בשם „שאגת אריה הקטן", ומשכילי קובנה וחכמיה כהסופר המפורסם ר' אברהם מאפו, והרופא המפורסם דר. יצחק פיינבערג, ועוד. בהכירם את „געצעלע העלוי מקעלם" כי לגדלות נוצר אמרו להטות את לב הנער ללמודי חול ולהכניסו להגימנזיום, וכשבא אז ממעמעל לקובנה הגאון מו"ר ישראל זצ"ל סאלאנטער, ויתודע מזה, מהר ללכת אל הגאב"ד מוהרי"א זצ"ל ויגד לו, כי לדעתו מה טוב כי „העלוי מקעלם" יושב מהר לעיר מולדתו למען לא יפריעוהו מתורתו. הדבר יצא מפי קדוש ישראל זצ"ל, והרבנים ר' שמחה זיסל ור' נפתלי אמשטרדאם, השיבו מיד את ה„שאגת אריה הקטן" לקעלם. שם שם לילות כימים לעסוק בחקרי הלכות ולצלול במעמקי התלמוד. ויגד שעורים לפני צעירים מופלגים כשנתים ימים, ואז לבקשת הגאון ר' ליב חריף מעיר ריטעווע, שחפץ כי העלם המופלא הזה יהיה לחבר בתלמוד, את העלם המצוין צבי יעקב אפענהיים (אח"כ אב"ד

בקעלם), שנשא אליו את עינו להיות לחתן בעד בתו, ולא עלתה לו זאת. שלחוהו הוריו לריטעווע. ויוסף שם שקוד בש"ס ופוסקים ושמעו הולך וגדול בזאמוט וליטא.

בשנת תרל"ב, בהיותו כבן י"ז סמכוהו הגאונים ר' יצחק אלחנן ור' יוסף דובער הלוי זצ"ל האב"ד דסלוצק שבא אז לקובנה לבקר את אביו הרה"ג ר' יצחק זאב הלוי זצ"ל (עי' תולדותיו בח"ד מספרנו דורו"ס), ויתארוהו בשם „הרב הגאון החריף העצום והבקי הנפלא". תרל"ז ט"ו כסלו, בא הגאון הצעיר בברית הנשואין את בת אחד מנכבדי העיר שאוועל המופלג והסוחר הנודע ר' יעקב בהרה"ג ר' מרדכי כהן, בהרה"ג הדין ר' יוסף יוזל מו"צ בזשאגר-ישן, ממשפחת יוחסין מפוארה בהולנד שיצאה לליטה, וחתנו של הגאון ר' אביגדור אלטשוהל אב"ד דביינסאגאלא. ובהיותו כבן כ"ה, שלחה לו עדת אלעקסאט, (עפ"י הצעת הגאון מור' יצחק אלחנן זצ"ל) כתב רבנות, חתום מאת ראשי הקהלה, ומיד השיב הגאון האברך את הכתב, כי לא חפץ לעשות את תורתו קרדום. ותהי משאת נפשו ללמוד חכמה אשר תחיהו ותפרנסהו, ואז החל להתעסק בלמודי חול ובמשך שנתים ימים גמר חוק למודי הגמנזיום ויתעתד להאונברסיטה ללמודי הפלוספיא והחשבון, ומחקי ארץ מולדתו שהגבילו מספר היהודים המתקבלים בבתי החכמה הגבוהים, בא להאוניברסיטה בקניגסברג ובעצת אחד מידידיו הפרופסורים נכנס ללמוד תורת הרפואה, והגאון מרן ישראל זצ"ל מסלאנט שהיה אז בק"ב שמח בהברת הגאון הצעיר ויקראהו: „רב געצעלע חריף" ויקרבהו כמו נגיד, ואחרי מות הגאון מוהר"י, להצעת הרב הגאון דר. רבי עזריאל הילדסהיימער, בא להאוניברסיטה בברלין, וכעבור זמן קצר נכתר בתאר „דוקטר לתורת הרפואה" מהאונברסיטה בהילדברג.

בעת החיא על ידי המלצת הבארון הרב הצדיק ר' שמעון זאב ראטשילד, שלחהו חתן הבארון הנדיב הידוע ר' בנימין ראטהשילד מפריז לפלשתינה לפקח על הרופאים והרוקחים אשר במושבותיו שיסד שמה, ואחרי שרתו בכהונתו שנה אחת, בראותו כי לא כדרכיו דרכי פקידי המושבות ומנהליהן, עזב ארצנו הקדושה ויבוא בראשית ימי החורף תרמ"ח לאמריקה. וישתקע בנויארק ויהי לרופא במורד-העיר, ועד מהרה נתפרסם לאחד הרופאים המומחים במחלת הקיבה והמעים, והגאון ר' יעקב יאזעף הרב הכולל, חברו מנעוריו, בשמחה קבל פניו ויבקשו להיות לו לעזר ביסוד אגדת הקהלות להרמת המצב הרוחני הרעוע בנויארק בכלל ובפרט בעניני הכשרות, והגאון הרופא המומחה—שבעודנו נער כבן שמנה, כבר יסד בעיר מולדתו „חברת תקוני-ספרים, ויצטין מעלומיו במדת הרחמים והחסד עד שלא אחת ושתים היה לוקח מביתו ארוחתו שהכינה אמו בעדו ונתנה לתלמידים עניים שבבית המדרש — באהבה לקח עליו עבודת הקדש לטובת היהדות שבנויארק.

ויעש רבות להתאחדות הקהלות לאחינו החרדים במטרפולין זו, ונבחר לראש הועד לעניני הכשרות שבה. ויעזור ליסוד בתי האולפנא „מחזיקי תלמוד תורה" ומנטיפיורי ת"ת, וייסד חברת „יהודה וישראל" במטרה לישוב עברי חרדי בארצנו הקדושה. ויהי מראשוני המיסדים של „עדת ישראל בנויארק" חברת „גמילות חסדים", „משכיל אל דל" ועוד. אח"כ כשהשתקע הגאון בברוקלין ראה ליסד גם בה חברות שונות למעשה הצדקה כמו: „גמילות-חסדים", „הלוית המת", „בקור חולים", „ציון הוספיטל" ועוד. ובהגיעו לשנות זקנה יסד בשדרת אלבאני בית מדרש מיוחד שבו התנהגו כמנהג הותיקין. ויהי מן הראשונים למיסדי בהכ"נ הגדול „חובבי תורה" באיסטרן פארקוויי, ויכהן בו פאר בתור רב שלא ע"מ לקבל פרס איזה שנים.

הגאון הי"ו הנהו מגזע גאונים וגדולים מדור דור, אביו הרה"ג ר' יעקב בהר"ר אליקום געץ הוא ממשפחת טויבער המפורסמה, שמש איזה שנים בתור דין ומו"צ בסלאנט, (נפטר בירושלים כ"ג תמוז תרס"ג) וא"ז הר' אליקום געץ היה בנו של אותו גאון וחריף הרב ר' יצחק טויבער, שהיה נודע בשם ר' איצעלע ווילנער, מצאצאי הגאונים מהר"ם לובלין, של"ה, הרמ"א, הסמ"ע והחפלאה, ולמעלה בקדש, ככתוב בספרו „כחא דהתירא".

מהגאון הגדול מוהרא"י באו הרבה מאמרים בעתונים שונים וביחוד ב„המסדרונה" שהו"ל הגאון ר' חיים זצ"ל הירשענזאן, ובהקובץ „עץ חיים" שהו"ל הרב הגאון ר' דוד טעבלי זצ"ל אפרתי, ובהמאסף „יגדיל תורה" שהו"ל הרב הגאון מוה"ר משה בנימין הי"ו טאמאשוב. ובשנת תרפ"ב נדפס ספרו „כחא דהתירא", בו הראה הג' הגדול את רב חילו לתורת ה' התמימה והרחבה ועד כמה צולל הוא במעמקי ים התלמוד כחד מרבנן קשישאי וגדולי התורה האמתים. לפני שמש ינון שמו הטוב ויפרח כתמר רב צדקות והיו ימיו מאה ועשרים שנה!

גאלדבערג, הר"ר **אשר** מביאליסטוק ומגרי ברונזביל, נדפס ממנו קונטרוס בשם „ספר המאשר" ביהודית, בענין אמונה (נויארק תרפ"ט) עם מכתבי מליצה מהרה"ג מוה"ר ליפמאן לעווין ומוהרי"ל דוואַרזעץ ומהר"י ליבאוויץ.

גאלדבערג, ה"ר **בן־ציון** בהרב ר' **משה**. חכם וסופר חרוץ נודע ביהודית ואנגלית, מילדי העירה אלשאן (פ. ווילנה), מקום שם היה אביו הרב שו"ב מומחה. ויתחנך בתורה ודעת מאביב ימיו, ובעודנו צעיר בא עם הוריו לאמריקה ויקשב לקח בהאוניברסיטה הקולומבית ויצא ממנה מוכתר בתוארים ב. א. ומ. א. בשנת תרפ"ד נתקבל לעורך משנה בהעתון היהודי „דער טאג" בנויארק, ומאז עומד על משמרתו לבקרים במאמריו „לרוח היום, המצטיינים בשנונם המבריק. הוא התנו של החכם וחסופר היהודי המפורסם מו"ה שלום ראבינאוויטץ ז"ל, ובכנויו „שלום עליכם". וגיסו של הסופר המצוין מו"ה י. ד. ברקוביץ הי"ו בתל-אביב.

גאלדבערג, הרב ר' יחיאל מיכל, הרב הגאון החריף אבד"ק ביאלאגא. ובא בחידושיו ב„הכרם" וואַרשא. (תרצ"ג) בסי' ל"ו בדין עורות הושט שנתחלפו.

גאלדבערג, הרב ר' קלמן בה"ר יצחק **אייזיק**, רב גדול בתורה וביראה, ממיוחסי העיר קלעצק. מצאצאיו של הרב החסיד המפורסם בדורו של רבינו הגר"א זצ"ל מו"ה נחמן זצ"ל, (הנקרא דער קלעצקער תהלים זאגער). (עי' מה שכתבתי אדותו בהמאסף תלפיות, שהו"ל הרה"ח מוהר"י הלוי לעוויק). ומקרוביו של הגאון ר' אליהו גאלדבערג, האבדק"ק באברויסק.

גאלדמאן, ה"ר **אהרן** ב"ר **אליהו**. עסקן תורני נכבד בברוקלין. מילידי סלובודקא, שבא לאמריקה בעודנו עול ימים, ויעש הרבה למוסדות צדקה שונים בנויארק, וביחוד ליסוד ישיבת רבינו יעקב יוסף. לזקנותו קבע בביתו מקום לתפלה ולצדקה. והוא רחים ומוקיר רבנן.

גאלדמאן, הר"ר **שלמה** בר' **אברהם אבא**, חכם ושלם ומטיף ונואם ועסקן ציוני מפורסם. נולד בחדש מנ"א תרנ"ג בעיר קאַזין, (וואהלין). ויבוא לאמריקה בילדותו עם הוריו הנכבדים, ויקשב לקח בישיבת רבנו יצחק אלחנן וביה"מ לרבנים של הרב רש"ז זצ"ל שעכטער, ויבקר גם את האונברסיטה הנויארקית, וכשנשא אשה ממשפחת ליפקוביץ, היה לרב ומטיף בעדת „בני ישראל" בברוקלין, ומשם נתקבל למטיף בה„מרכז העברי" אשר בקליבלנד (אהייא), ויעש שם בנאומיו והטפותיו ועבודתו הרבה לציוניות ולהרחבת הלשון העברי באמריקה. וזה איזה שנים שנתמנה לרב ומטיף בשיקאגא. והוא חבר נכבד להרבה מוסדות עבריים ומדיניים.

גאנצפריעד, הרב ר' **שלמה** בהרב ר' **יוסף**. גאון אמתי וצדיק מופלא בדורנו ומפורסם בכל תפוצות הגולה בספרו „קצור שלחן ערוך" שנתפשט בקהלות ישראל לאלפים ולרבבות. נולד בשנת תקס"ד ובעודו ילד קטן מת עליו אביו,ונתגדל ונתחנך מהג' ר' צבי הירש העללער, האב"ד דאונגוואר, שלמדו תורה ויראה מאביבו. ויצטין הנער בהתמדתו הנפלאה שלא מש הספר ממנו, ובמדותיו הנעלות והתרומיות. ובעודנו עול ימים רכש לו בקיאות עצומה בש"ס ופוסקים, וכשנשא אשה, לא עשה תורתו לקרדום ויתפרנס בדוחק ממסחרו הדל, וגם אז לא פסק פומיה מגרסא ומחדש חידושי תורה בהלכות שונות. בהיותו כבן שלשים הוציא לאור ספרו „קסת סופר" שיצא לו מיד שם בין גדולי ההוראה. בהיותו כבן ארבעים מרוב דחקו נאלץ לקבל עליו משרת הרבנות בעירה ברעזוביץ, ואחרי שרתו בקדש שמה כי"ז שנה נתקבל לראב"ד באונגוואר בשנת תר"י, מקום בה כהן פאר ל"ו שנה עד עלות נשמתו הטהורה לשמים כ"ו תמוז תרמ"ו, בהיותו כבן שמונים ושתים שנה.

הגאון הצדיק מוהר"ש זצ"ל חבר ג"כ ס' בית רחל על התפלות, פני שלמה על מס' ב"מ וב"ב, תורת זבח על ה' שו"ב, „לחם ושמלה" על ה' נדה ומקואות, „אפריון" עה"ת „אהלי שם" בדיני שמות בגיטין.

והשאיר אחריו כי"ק בנגלה ובנסתר. לזכר עולם יהיה צדיק שזכה וזכה את הרבים.

גאעל, ה"ר **יעקב** (דזיקוב) ב"ר **יחיאל מיכל**. מנדיבי ישראל בברונזביל, ועסקן צבורי נעלה. נולד בלינקובא, גליל קובנה, למשפחת ישרים, בשנת תרכ"ט. ויבוא לאמריקה בהיותו כבן עשרים שנה, וכשהשתקע בברוקלין, היה לראש הבונים בברונזביל ולקבלן בנאי חרוץ שהצליח לבנות בשנות מספר מאות בתים לדירות ולמסחר ויעש עשר ונכסים ויקדיש מעתו ומהונו לצרכי הצבור והכלל ויקח חלק ברוב מוסדות הצדקה והתורה וביתו נפתח לרוחה לפני רבנים חכמים ומשכילים והדופקים על שערי רחמים, להעניקם מכספו ולעמוד לימינם. ויעזור הרבה בהקמת בית „התלמוד תורה" דשדרת סטון המפואר, וביסוד „בית הילדים" בשדרת הופקינסאן, ו„עדת ישראל דברונזביל" ועוד. ושמו לברכה ולתהלה.

הנדיב הנכבד הזה הרים מכספו עשרת אלפים שקל „לקרן היסוד", והוא משתתף בפועל ובעצה לטובת ארצנו הקדושה, ויהי מן הגורמים הראשיים לשכלולו של בית האוצר „בני ברק" בתל אביב תובב"א. יהי ה' אתו ויאריך ימיו ושנותיו לתפארת עדתו! הוא מחותנו של הרב הגאון מו"ה דוב אריה הכהן הי"ו לעווינטהאל, זקן רבני פילדלפיא.

גארדאן, הרב ר' **יעקב**. הרה"ג המופלא מילידי שאקי בגלילות קובנה, חבר דרושים שונים, ונדפסו ע"י בנו הגר"ש בשם „זכרון יעקב" (גראייעווא תרס"ח).

גארדאן הרב ר' **שלמה** בהרב ר' **יעקב**. רב וגאון חכם ושלם. היה מראש לרב בעירה ייעלינוב, ואח"כ נתקבל לרב בעיר הרהצה המפורסמת ברוסיא דרוזגעניקי. והיה מפורסם לדרשן נעלה, חבר ס' „בנין שלמה" כולל דרושים למועדים וי"נ ואיזה שו"ת (גראייעווא תרס"ה).

גארטשאקאוו, הרב ר' **יהושע העשיל** ב"ר **חיים ליב**. הרב הגאון הצדיק רב דבהמ"ד „אנשי צדק" דברונזביל, נולד בעיר שומיאץ (גליל מאהליוב) ברוסיא, ביום ט"ו איר, תרל"ג. ויקבל תורה בישיבות שונות וביחוד בישיבת ולוזין, ואחרי רכשו לו בקיאות בהלכתא גבירתא קבל סמיכות הגאונים ר' מאיר פיימער האב"ד דסלוצק, ור' מרדכי ווייצעל האב"ד דסלאנימא, ור' יצחק יעקב רוינעם האב"ד דלידא. בא לאמריקה בשנת תרע"ג, ויהי לרב בבהמ"ד אהבת ישראל בברוקלין. ואחרי שרתו שמה שנים אחדות נתקבל לרב בבהמ"ד אנשי צדק, וזה כט"ז שנה אשר יכהן פאר בקהלת הקדש זו, ומגיד שיעור יומי בש"ס ומעורר לקדשי עמנו, ומצוין הוא הרב הגאון הי"ו במדותיו ורב להושיע. יהי ה' אתו ויפרח כתמר צדיק!

גאַרסאַן ה"ר מ. סופר נכבד ומשורר נעלה בנויארק, ובאו מאמריו ושיריו ב„נר מערבי" (לשנות תרנ"ה-ז) שהו"ל הרה"ח ר' אברהם חיים ז"ל ראזענבערג.

גארעליק, הרב ר' **יחיאל הלל** הרב הגאון הצדיק ומופלא במדות, האב"ד דעיר קאזאנהורדוק, מחוז

פינסק, יותר מעשרים שנה. היה דרשן מצוין אהוב למקום ולבריות, ובקי בספרי הפלוסופיא של גדולי חכמי ישראל הראשונים. ואחרי מלחמת העולם דרשוהו מכיריו ואוהביו לבוא לאמריקה להיות להם לרב ונעתר הגרי"ה לבקשתם באמרו להתגורר בארצות הברית זמן מה ולעלות אח"כ לארצנו הקדושה, ולא נתקימה מחשבתו הטהורה, כי לא הוציא שנתו לבואו ונח נפשי' בר"ח תמוז, תרפ"ג, בבורלינגטון (פ. וועדמונט). ויספידוהו גדולי הרבנים. לזכר עולם יהיה צדיק!

גארעליק, הרב ר' **אליעזר**, בהרב ר' יחיאל הלל. הרב הגאון הנעלה רב בניו הייוון (קאנ.). קבל רבי תורתו מאביו הרב הגאון זצ"ל, ומאביו זקנו (אבי אמו מ' שינא תחי') הרב הגאון הצדיק המפורסם מוה"ר יהדה ליב זצ"ל (שהיה רב קרוב לשבעים שנה בעיר לעניז, גליל מאזיר, והפליג בזקנה והאריך ימים עד צ"ז שנה, ונ"נ בשנת תפר"ח), ובישיבת החפץ חיים בראדין, ויקבל סמיכות רבנים גדולים. היה לרב במאנשסטער, באנגליה. ובבואו לאמריקה שמש בכתר הרבנות בבורלינגטון, ואח"כ בספרינגפעלד, ומקרוב נתקבל לרב בניו הייוון. והוא גיסו של הרב הגאון מוהר"י הי"ו דאנישעווסקי הרב דבעיאן.

גולדברג, הר"ר **יצחק** בהר"ר **משה צבי**, הרב החכם השלם בברונזביל, נולד ביאמפאל בוואהלין, א"ה השבעות תרכ"ה. אביו שהצטין במעלותיו הרוחניות חנך את בנו מילדותו בתורה ויראה ובעודנו באבו כביר מצאה ידו בגפ"ת והשכלת ישראל. בא לאמריקה בשנת תרפ"ב, וישתקע בברונזביל ויתעסק רוב ימיו בתורה וחכמה, והגיד שעורים בש"ס לפני רבים מגדולי תורה חברי „חברת ש"ס ציונית" בקהלתנו בחנם. ויהי אהוב וחביב על כל יודעיו ומכיריו. ונפטר בשם טוב י"ד טבת, תרצ"ג, בהיותו כבן ח"ס שנה. לזכר עולם יהיה גבר מרם בעז! (הוא אבי החכם היקר והסופר הנכבד מר. יעקב גולדברג ז"ל).

גינזבורג, הרב ר' **איסר** בהרב ר' **מנשה יוסף**. הרב הגאון הגדול המפורסם בשם „הרב מפאריטש", מגדולי רבני נויארק יצ"ו ומופלא ביראה. נולד ב' סיון, תרמ"ה, בסמורגון (גליל ווילנה), מקום שם כהן אביו הגאון והצדיק בתור ראב"ד (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבניו וספריו" ספר שלישי, ונ"נ ה' מ"ח תרפ"ה, כבן ע"ד שנה). ויקבל תורה מאביו הגאון זצ"ל ומהגאונים ר' משה דאנישבסקי בישיבת סלובדקה, ודודו ר' רפאל שפירא האב"ד דבוברויסק זצ"ל, ולהבדל"ח ר' חיים עוזר גרודזנסקי הרב מווילנה. וימלא כרסו בש"ס ופוסקים ויתפרסם לתהלה בגדל תורתו חכמתו ומדותיו התרומיות. ויבחרהו הג' הגדול החריף והצדיק המפורסם ר' חנוך העגדיל האב"ד דפאריטש (פ. מינסק). (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבניו וספריו" וורשה תרנ"ה, ויעל חנוך השמימה ב' מ"ח תרע"ג) לחתן בעד בתו המהוללה. ובשבתו אחרי נשואיו, על שלחן חותנו הג' זצ"ל הוסיף חילו לאורייתא ויצא שמעו בגלילות ליטא כאחד הגדולים,

ויתקבל לרב ואב"ד במות חותנו הג' זצ"ל בפאריטש. ונהל עדתו בצדק ובמשפט כט"ו שנה. ויעש רבות, בלוית מרעו הרב הגאון והדרשן מו"ה רפאל מרדכי בארישאנסקי הי"ו, הרב דהאמל, ליסוד „אגדת ירושלים" לחזוק ישוב ארצנו הקדושה. בשנת תרפ"ז בא לאמריקה, וישתקע בברונקס במעלה נויארק, מקום בה יכהן במשרת הקדש. ושמו לברכה ולתהלה בגלל נעם מדותיו כי צדיק הוא בדרכיו ויראת ה' מעזו.

הגאון מוהר"א שליט"א, קדש מחצבתו והוא נצר מגזע גאונים גדולים וצדיקים מפורסמים. אביו הגרמ"י זצ"ל הוא בנו של הגאון הצדיק ר' משה שלמה זצ"ל אב"ד דאיליא (פ. ווילנה), וחתנו של הג' ר' חיים אברהם שפירא האבד"ק סמורגון, בהגאון האמתי מופת הדור מרן ליב שפירא האבב"ק קובנה (עי' בספרנו „דור רבניו וסופריו" ספר שלישי, בתולדות הגאון מרן רפאל שפירא זצ"ל), שלרעיתו הצדקנית מ' אסתר נ"ע, היה סדר יוחסין ממשפחתה שמוצאה מרבנו הגאון בעל תוס' יו"ט ולמעלה מגזע רש"י ז"ל.

גינזבורג, הרב ר' יהודה ליב בהר"ר דובער. הרב הגאון הנעלה ומצוין במדות חכמים רב בדענווער (גליל קוראדא). נולד בפרייל גליל דווינסק, בשנת תרמ"ח. ויקבל תורה בישיבת מיר מהג' הר"מ מוהרא"ב זצ"ל קמאי, ואח"כ באישישוק ובפניבז, ומשם בא לקבל תורה מהגאון מו"ר מאיר שמחה הכהן מדווינסק, ומהגאון ר' אריה ליב הי"ו רובין בווידז, שהיה רבו המובהק אשר דבקה נפשו בו וישפיע עליו הרבה מגדל תורתו חכמתו וצדקתו. ותמצא כביר ידו בש"ס ופוסקים. ויהי לר"י בעיר רעויצה. וכששקטה מלחמת העולם השתמש בכהונת רב ביארוסלאבל, ברוסיא הפנימית. תר"ץ בא לאמריקה, והעדה הליטאית אשר בדענווער, קבלתהו בכבוד לרבה ורועה הרוחני. נדפסו מהרב הג' הי"ו ארבעה הלקי ספרו „ילקוט יהודה", הכולל אסף דב' רבותינו מהתלמודים והמדרשים וקצת מאמרי חכמי הת' האחרונים על פרשיות הת' שבספרי בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, עם ביאור, והוא ספר נכבד ורב הערך לדורשי תורה ומוסרה. ונדפס בדפוס ר' משה קלומעל בדווינסק (תרצ"ד).

גלאצער, הרב ר' חיים ב"ר יעקב. הרב הג' המופלא אב"ד דעיר זשיים, גליל קובנה.

גראפביין, הרב ר' שמעון בה"ר יהודה. הרב הג' השלם במדעים והמטיף הנעלה, נולד בדאלהינוב (גליל ווילנא), ויקבל תורה בישיבת ליבאוויץ תחת הנהגת הרה"ג האדמו"ר ר' שלום בער שניאורסאן, ומשם בא ללמוד בישיבת סלובדקה ומעלז. תרס"ב בא לאמריקה ויוסף לקח בגפ"ת בישיבת רי"א בנויארק, ובבחרותו נתקבל לרב בבהכ"נ אנשי ביאליסטוק בנויארק, וכשנשא אשה נתקבל לרב בבהכ"נ ח' תורה אנשי חסד דברונזביל, ומשם נתקבל לרב ודרשן ומנהל בית הת"ת המפואר בניו-לאטם במזרח נויארק. והוא מוסמך מהגאונים מר שארנו מוה"ר בנימין זצ"ל אייזענשטאדט (בהגאון

בעל פתחי תשובה), ומוה"ר אברהם אהרן יודעלאוויץ, ומוה"ר שמואל צבי זצ"ל וויין. והוא חבר ל„אגדת הרבנים המטיפים" באמריקה. ובכ"י חידושים על ג' הבבות ועל דרושים שונים.

גרינבלאם, הרב ר' **יצחק** ב"ר **יעקב**. הרב הג' החו"ב, המחבר ספר „תולדות יצחק", „ויאמר יצחק", וקונטרס „הררים התלוים בשערה" „פיעטרקוב תרפ"ט), היה רב ומו"צ בוושינגטאן הבירה ואח"כ רב בעיר עלענוויל פ. נ"י באמריקה.

גרינבערג, הרב ר' **אהרן** בהרב ר' **שמחה**. גאון מופלא וצדיק, מגדולי תלמידי מרן הגר"מ סופר זצ"ל. היה לרב מראש בטולטשובא, ואח"כ יותר מארבעים שנה במיהאלאוויץ (הגר). וחבר ספר דעת סופר על מס' כתובות וגטין, וספר דעת סופר על דרשות. והאריך ימים, ונ"נ ח"י תשרי תרנ"ג, כבן פ"ב שנה. והוא אבי הרב הגאון ר' שמחה חיים זצ"ל שהיה ראבד"ק מיהאלאוויץ.

גרינבערג, הרב ר' **יצחק** בהרב ר' **אברהם**. הרב הג' והדרשן האבד"ק לאָמזוי (פולין), חבר ספר „שיח יצחק" בדרושים שונים ובהם גם הספד למות חותנו הגאון המופלא מוה"ר שמעון דוב האבד"ק שעדליץ (וורשה, תרפ"ח).

גרינוואלד, הרב ר' **אברהם יוסף** בהרב ר' **משה**. גאון מפורסם וצדיק, מגזע גדולי יוחסין ומצאצאיו של אא"ז מרן הגאון בעל פנים מאירות זצ"ל. היה לרב במעקאווא, ואח"כ נתקבל לאב"ד בהוסט (בארץ הגר), במקום אביו הג' זצ"ל, מקום שמה מרביץ תורה בישיבה.

גרשוני, הרב ר' **שמואל**. הרב הגאון המפורסם החכם השלם, רב מטעם הממשלה בדווינסק (רוסיה) הרבה שנים, בימי הגאון ר' ראובן הלוי וועלער האב"ד דשם. ומקודם היה לאבד"ק יאקובשטאדט בקורלנד. ונ"נ י"ט תמוז, תרמ"ח. והסכמותיו לרוב על ספרי מחברי זמנו ביחד עם הסכמות גדולי הרבנים.

— ד —

דאווידזאן, הרב ר' **יצחק יחיאל** הלוי. גאון מפורסם וצדיק וחכם אב"ד דקארעליץ (פ. מינסק). מנכדיו של הגאון מו"ה יו"ט ליפמאן זצ"ל האבד"ק דקאפולע. בעל קדושת יו"ט, והוא היה אחיו של הר"ר אהרן אבי הרה"צ ר' דובער הלוי זצ"ל, מו"צ בקלעצק. (חתנו היה הגאון המופלא בדורנו מו"ר אליהו הלוי זצ"ל פיינשטיין, האבד"ק קלעצק, חאסלאוויץ, ובסוף ימיו בפרזוינא (עי' תולדותיו בח"א מספרנו דורו"ס אות פ').

דאַבאָוויץ, הרב ר' **צבי הירש** בהר"ר **שלמה קלמן**. הרב הגאון המובהק חריפא ושנינא והדרשן המפואר, ראב"ד ל„אגדת אחים אנשי ליבאוויץ" בברונזביל, נולד בשמחת תורה, תרמ"ו, בסאקאל (פ. לומזה), ואביו הסוחר הנכבד ואוהב תורה ומוקיר רבנן מצאצאי הרה"צ ר' יעקב זצ"ל טיקטינער, (נפטר ה' אלול, תרפ"ח). ואמו הצדקנית מ' גיטא, בת הרב הגדול הצדיק ר' אהרן ב"ר יצחק זצ"ל. שמשאת נפשם היתה

לראות את בנם החביב לגדול בתורה. שלחוהו בעודו באבו לישיבת הרב הגאון ר' פנחס גארדאן בביאליסטוק (בעל „תפארת אברהם"), ומשם לישיבת ראדין לקבל תורה מהגאון הצדיק מוה"ר ישראל מאיר הכהן זצ"ל (בעל „חפץ חיים"). ואחרי הסתופפו בישיבה הרמה הזאת כארבע שנים ויעש חיל רב בתלמוד וגפ"ת, בא להקשיב לקח מהגאון הגדול מוה"ר זלמן סנדר הכהן שפירא זצ"ל, ויתמיד בש"ס ומפרשיו וגדולי הפוסקים, אשר הודות לכשרונותיו רכש לו בהם בקיאות רבה, עד כי בהיותו כבן שבע עשרה שנה סמכהו הגאון ר' איסר זלמן הי"ו מעלצער, ואח"כ קבל גם סמיכות הג"ר רפאל שפירא, ר' אבא יעקב הכהן בארוכוב, ור' משה בצלאל לוריא זצ"ל. תרס"ו כשנשא לו לאשה את העלמה הכבודה לאה דבורה בת המופלג הנכבד וי"א ר' אליהו משה שעכטער מווילנא, ויוסף שקידתו בש"ס ורו"א, נתקבל למו"צ בפרור נובוגורוד בווילנא. תרע"א נתקבל לרב בווארניאן ואחרי שרתו שמה כשבע שנים ויעש לו שם טוב. יצא מסערת המלחמה הגדולה לאמריקה ולא עבר זמן רב ו„עדת ישראל אנשי ליבאוויץ" הכבודה בחרתהו לרבה. וזה כי"ב שנה שנושא בה משרת קדשו להפיץ תורה בלמוד שעור יומי בש"ס, ובדרשותיו בשבתות ומועדים לפני המונים הנאספים לשמע מדברותיו הטהרות, כי ברכו ה' בלשון למודים צחה הלוקחת לב ונפש.

הרב הגאון המופלא מוהרצ"ה הי"ו, מצוין במעלות ומדות חכמים והוא נודע ומפורסם לאחד מגדולי הרבנים והדרשנים באה"ב. משתדל הרבה להרמת קרן התורה והדת, ונושא עליו משרת סגן-נשיא אגה"ר האורתודקסים באמריקה. נדפסו ממנו: א) „פרי שלמה" ב) „הגיוני ושרעפי", דרשות נכבדות ערוכות בטעם לשבח. ובכ"י חידושים בש"ס ושו"ת ודרושים על כל פרשיות התורה. (בנו הוא הרב הג' החכם השלם מר אהרן הי"ו, רב וחכם יתקרי, מוסמך להוראה מישיבת רי"א, ולו תעודת עו"ד מהאוניברסיטה בנויארק. ואחיו הוא הנכבד עושה ומעשה מוקיר רבנן וחכמים מו"ה יצחק נ"י, המכונה גוטמאן, נשיא ביהכ"נ „זכרון יעקב ובית יוסף" בברוקלין).

דאנישעווסקי, הרב ר' יעקב. הרב הגאון הנעלה רב בבעיאן (גליל ניו דזוירסי) נולד תרנ"ה, בראקאו (פ. מינסק). ויסתופף בישיבת מיר וולוזין, ומשם בא לסלבודקיה, וישקוד הרבה בש"ס ופוסקים, ויסמכוהו הגאונים ר' מ"מ עפשטיין, ורא"ב קאמאי זצ"ל. וכשנשא לאשה את בת הרב הגאון ר' יחיאל הלל הרב דקאזאן הורדאק, שמש בעיר זו בתור רב איזה שנים. וכשבא לאמריקה היה לרב בבהכ"נ „אהבת ישראל" בשדרת גייטס, דברוקלין. תרצ"ב בא לשרת בבעיאן. הרה"ג הי"ו מצוין הוא בענותו וישרתו, רצוי ונוח לבריות.

דאקטאראוויץ, הר"ר יוסף בה"ר יעקב. החכם המופלא במדות ונדיב לב, מורה בברונזביל. נולד בסמורגון

בשנת תרל"ד. ויתגדל בישיבות, ויתנכר מילדותו לדחיל חטאין ולחרד לדבר ה'. כבן שלשים בא לאמריקה, ויהי למורה שפ"ע בפילדלפיה, וזה כי"ב שנה אשר הפקד לאחד מראשוני המורים בהת"ת המפואר „תפארת הגר"א" בברונזביל. ושמו לברכה בפי כל יודעיו, כי ברכו ה' בלב טוב, ויד נדיבה ופתוחה. והוא מדקדק גדול במצות. יהי נועם ה' עליו!

החכם הנעלה הזה הקדיש כתשע שנים תמימות להקים תבנית בית המקדש ותכניתו. וביום ט' תמוז שנה זו (תרצ"ו), הביאני הר"ר יוסף צדיקא הי"ו חדר משכיתו שם אוה למכון המקדש ומקומו, והוא עשוי בחכמה בתבונה ובדעת כמראה אשר הראתה התורה הכתובה והמסורה, דבר לא נעדר, מרהיב עין ולב, נכון ונשא, ורצוף אהבת ציון המצוינת וחבת הקדש.

דווארזעץ, הרב ר' יהודה ליב הרב הג' בעל „ארצות יהודה" (ווילנא, תרמ"ז). נכדם של הגאונים ר' אהרן אליהו כהנא, הרב דטירסקסלא ואקימיאן, ור' אליהו זצ"ל מציטאוויאן. והוא אביו של הרה"ג מוהרי"ל הי"ו דבסמוך.

דווארזעץ, הרב ר' יהודה ליב בהר"ב יהודה ליב. הרב המאוה"ג והדרשן המופלא בנויארק. נולד תרמ"ח, ונקרא בשם אביו (שמת כ"ה איר, תרמ"ז, כשעברתו אמו). הסתופף בישיבות ועקסנה וזאגר, ויקבל תורה מהגאון ר' אהרן וואלקין האב"ד דגורזד. בנשאו אשה מזעזמיר, בת הסוחר המופלג ר' ליב ראבינאביץ, הוסיף שקוד בתורה וביחוד בתורת האגדה. בא לאמריקה בעודנו אברך צעיר לימים, ויהי לרב בעיר רעדינג, ואח"כ בקעמדין, ומשם יצא לסקענעקטעדי. תרע"ז היה לרב בח' תהלים מזרח נ. י. תרע"ט, נתקבל לרב בהכ"נ „פועלי צדק אנשי אליא" בנויארק. והוא אחד מגדולי הדרשנים צנוע וענותן, ומקרב לבן של ישראל לאביהם שבשמים.

דושינסקי, הרב ר' יוסף צבי בהר"ר ישראל. גאון גדול וחריף מופלא וצדיק מפורסם האב"ד לעדת „ועד העיר האשכנזי" החרדית בירושלים עיה"ק תוב"א, ורב ראשי לאגדת ישראל בארצנו הקדושה. נולד למשפחת יוחסין המסתעפת לרבינו הגאון בעל תויו"ט, בעיר פאקש, בארץ הגר, בשנת תרכ"ה. ובעודנו נער עול ימים קבל תורה מגאוני ארצו ר' משה פאללאק (בעל „וידבר משה" „הלכה למשה" ועוד) בישיבתו בבאניהאד, ואח"כ מהג"ר שמחה בונם סופר (בעל שבט סופר) בישיבתו בפרעסבורג. ובעודנו בבחרותו יצא שמעו לתהלה ברוב גדלו בתורה ובמדותיו התרומיות ויראתו הטהורה. ויסמכוהו רבותיו הגאונים להורות ולדון כאחד הרבנים הגדולים שבארץ. ויבחרהו לחתן בעד בתו, הגאון הגדול המפורסם מוה"ר מרדכי יודא ליב זצ"ל ווינקלער, האב"ד דמאד (בעל „לבוש מרדכי", „וישב מצרף" (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א אות ו'). ובהיותו סמוך על שלחן חותנו הגאון הוסיף חילו לאורייתא ויהי לר"מ ומנהל הישיבה שבמאד, שהתנהלת

מראש ע"י חותנו הגאון. כבן שלשים נקרא לכהן בכהונת רב בגלאנטא. וינהל עדתו כעשרים ושש שנים באמת וצדק, וירביץ תורה בישיבתו הרמה שיסד שמה, בין בחורי חמד מופלגים וחרדים לדבר ה'. בשנת תפא"ר נתקבל ברב פאר להיות לאב"ד בעיר הוסט, מקום שם שמשו גדולי משפחתו ורבותיו הגאונים מוהר"ם שיק, ר' משה ור' עמרם זצ"ל גרינוואלד (מגזע מרן אא"ז הגאון בעל „פנים מאירות", עי' בס' „אהלי שם" צד 234). ויכהן הגאון מוהרי"צ הי"ו בכהונתו הגדולה הזאת כשתים עשר שנים. ויתפרסם ברחבי מדינתו בעוצם תורתו חכמתו וצדקתו.

בשנת תרצ"ב, אחרי מות הגאון המפוחסס מוה"ר יוסף חיים זצ"ל זאנענפעלד, האב"ד לחרדים בירושלים, נתנו טובי היראים וגדולי עסקני היהדות החרדית שבעיר הקדש, עיניהם בהגאון ר' יוסף צבי הי"ו, אשר שמו ושמעו הגדול והטוב הלך לפניו וימנוהו למלאות מקום הגאון הצדיק המנוח, במשרת האב"ד הראשי של העדה היראית בעיה"ק ועם זה בעמדו לראש אגדת ישראל בארץ הקדש ולמנהיגה אשר על פיו ישקו כל עניניה הדתיים. וביום הששי לחדש אלול בשנת תרצ"ג, הופיע הגאון מוהרי"צ בהדר תורתו חכמתו וצדקתו בשערי ציון לשאת על שכמו עבודת הקדש אשר הושמה עליו. ובגילה ורנת תורה וחבה יתרה ופנים מאירות ושמחות קבלוהו אלפי אחינו הדבקים ביהדות המסורתית העתיקה, ויקדמו פניו בברכות מאליפות כי יאריך ימים על ממלכת כהונתו האחראית, וכי בימיו תפרח האמת וירבה השלום בין מפלגות ישראל אשר בארץ הצבי. והכהן הגדול במקדש התורה הגאון הי"ו, ענה גם הוא עם המברכים בברכת הודיה לאל שהחייהו והגיעהו למקום שם צוה השוכני בשמים את ברכתו, ויחתום בתפלה ובתחנת השלום כי המלך שהשלום שלו יפרוש את סכת שלומו על ציון וירושלים ועל כל עם השוכן בה. ובבוא הגאון שליט"א לשכון כבוד בארצנו הק' מיד יסד ישיבה רמה „בית יוסף צבי", בה יסתופפו בחורים גדולי תורה ויראה. והפקד לראש המוסד הגדול והנערץ „קופת הרבנים"בעיר הקדש (הנוסד זה רבות בשנים ע"י הגאונים הגדולים מו"ר יצחק ירוחם זצ"ל בהגאון רשכבה"ג אדמו"ר מו"ה יהושע ליב זצ"ל דיסקין, ומו"ר יוסף חיים זצ"ל זאנענפעלד, שמטרתו קדושה לתמוך בידי הרבנים גדולי תורה ויראה שבאה"ק, המשמשים בפועל במשרת הקדש, שלא יהיו נתלים בדעת אחרים ותהא עמדתם בקדש בסוסה ותקיפה, ולא יניעום הרוחות והזרמים החדשים...). מעט מחדושי הגאון הי"ו באו בס' „לבוש מרדכי". ובכי' יש ספר הכולל שו"ת שנו"נ עם גדולי דורנו וחדושים רבים בש"ס. יהי ה' עמו ויפרח כתמר צדיק!

דייווידסאן, הרב ר' אלחנן בהר"ר יעקב. הרה"ג המופלא עושה ומעשה מילידי העיר ווישנעווא, בגליל ווילנה, ותלמידו של הרב הגאון ר' אברהם קוטאוער, הרב בנעזשען.

מרביץ תורה בבהמ"ד דרחוב אשפארד, ברוקלין, נ. י. ואחד מראשוני העסקנים לטובת הת"ת המפואר „עטרת תפארת ישראל".

דיכטענוואלד, הרב ר' **זאב דוד הכהן**, אבד"ק סלופיא, הרב הגאון השלם, ונשא ונתן עם מר ידידנו נבלח"ט הגאון המפורסם, החכם הכולל דרופתקאי דאורייתא מוה"ר חיים זצ"ל הירשענזאן, בדבר שאלת בחירת הנשים שנתעוררה בזמננו, בספרו „מלכי בקדש" (ח"ד סי' ט"ו), והגאון המחבר שם מתארהו בתאר: „הרב הגאון המפורסם חכם וסופר כו' מיחוסי כהונא.

דיקשטיין, הרב ר' **ראובן** ב"ר **שמואל**. הרב הגאון הישיש ומלא יראת ה' מזקני רבני המו"צ בנוירק. נולד בעיר פאריטש מחוז באברויסק, בגליל מינסק, ח' איר, תרכ"ב. אביו התם והישר ואמו הצנועה מ' שרה גאלדא, אם כי היו עניים מרודים, בגילה בשמחה הביאו בכל יום החמישי שכר-הלמוד למלמדי תורה ומצוה את בנם. ובעודנו נער בא להסתופף בישיבת עיר מולדתו. ומשם בא לשמוע לקח בישיבת בוברויסק. תרל"ח בא וולוזונה ויקבל תורת הגאונים מרן הנצי"ב, וחתנו הג"ר רפאל זצ"ל, כשלש שנים רצופות ויעש חיל בתלמוד וגפ"ת. תרמ"ה נמנה לר"מ בעירו וינהל ישיבתו כחמש עשרה שנה, ומשם בא לבוברויסק, וינד שעורים בתלמוד לפני בחורי חמד כשש שנים. באלול תרס"ו, בא לאמריקה ונתקבל לרב בעיר ניו-בריטאן (גליל קאנ.), ויעמוד על משמרתו כשנתים ימים, אז יצא לנוירק, ויתמנה לרב בבהמ"ד א"ח אנשי פלאצק. בו ישמיע לקחו יום יום במשנה וגמרא לפני דורשי תורה ומעריציה. יאריך ה' ימיו ושנותיו!

דרושקאוויץ, הרב ר' **אברהם** ב"ר **שרגא**. הרב הגאון מגדולי העיר קובנא. היה לרב בעיר שאט, ואח"כ נתקבל מהגאון מו"ר רפאל שפירא זצ"ל, להיות למשגיח ומנהל בישיבה הק' דוולאזין. ונדפס ממנו ס' נעלה בשם „שערי הוראה", והוא מפתח לשאלות באו"ה משו"ע יו"ד (קובנא, תרצ"ג). והגאון הגדול מוהרא"ד הכהן שליט"א, האב"ד דקובנה, מפאר את הס' בהסכמתו. (ובחדש איר ש"ז נקריתי עם הרה"ג הי"ו בבה"מ ח"ק בוויליאמסבורג, והכרת פניו תענה יראתו. והוא מצפה לעלות לאה"ק בקרוב. וה' ישמר צאתו ובואו לחיי אריכי).

— ה —

הוסיעטער, הרב ר' **בנימין**. רב וגאון מופלא וצדיק מפורסם. אב"ד דעיר הורדאק, בסביבות מינסק, רבות בשנים. והפליג בזקנה, והיה כבד אזן. והוא היה חותנו מזווגו הראשון של הרב הגאון הצדיק המפורסם בגלילות ליטא, מו"ר יעקב מאיר זצ"ל, ממינסק (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ס, ווארשא תרנ"ח).

הוסיעטער, הרב ר' **יהודה ליב** בהרב ר' **יוסף זונדל**. הרב הגאון השלם מו"צ בווארשה. בנו של הגאון מוה"ר יוסף זונדל זצ"ל, שהיה אב"ד בדרעטשין, ואח"כ

באיישישאק. בעל בכורי יוסף, חדרי דעה ואולם המשפט. וחתנו של הגאון מוה"ר יודיל זצ"ל, מו"צ בווארשא. והיה לו גם בית דפוס שמה. ובאו ממנו חדושים בס' ילקוט הדרוש, מידידנו הרב הגאון הצדיק מוה"ר שלום יצחק שליט"א לעוויטאן. ונפטר בקצר שנים והשאיר כ"י שונים בהלכה ואגדה.

הוירסקאוויץ, הרב ר' יהודה ב"ר שלום. הרה"ג המטיף דבהכ"נ „ישיבת רבנו מאיר שמחה הכהן" במזרח פלאטבוש, יליד העיר מעליץ באויסטריא. בא לאמריקה באביבו בשנת תרע"ג. ויקבל לקח בישיבת רי"א בנויארק, אשר סמכתהו לרב. ונתקבל לרב ודרשן דישיבת רמ"ש. ובאו דבריו בספר „פרח לבנון" שהו"ל הרר"ל וויסבלום (נויארק תרע"ח).

הורוויץ, הרב ר' זרח. הרה"ג מו"צ בוואסטער (פ. מאס.) באמריקה. ובאה אליו תשובה בספר „תורי זהב" מהרה"ג מוה"ר שמואל אבגדור אבראמזאן, הרב דצאבלין בקורלנד לפנים ואח"כ מו"צ בנויארק.

הורוויץ, הרב ר' **שמואל** ב"ר **אברהם שמעון**. הרב הגאון השנון חכם וסופר מרבני ברוקלין. קבל תורה מהג' מו"ר אליהו ברוך זצ"ל קמאי. רב ואב"ד במיר, ויהי לרב בעיר קאמינקא, פ. הורודנה. ונדפסו ממנו הספרים: לב רגש, הרהורי לב רגש, הברקות, ועוד.

הורוויץ, הרב ר' **שמריהו ליב** בהר"ר **דוב בער הלוי**. הרב הגאון חכם וסופר ומטיף מפורסם, רב ומנהל ת"ת „תפארת הגר"א" בברוקלין. נולד בשנת תרל"ח, בקריטשעוו (גליל מוהילוב), למשפ' נשיאי הלוים הורוויץ המיוחסה. ויתגדל ויתהנך בתורת החב"ד מילדותו, ויסתופף בהישיבות אשר בשומיאץ ומסטיסלוב. וכשרונותיו המצויינים עמדו לו לרכוש באביבו בקיאות בגפ"ת ועם זה בספרי חכמת ישראל. ואחרי נשאו לו אשה ביקטרינסלוב, בש' תרנ"ט, השתמש בה איזו שנים בתור רב ומ"מ. בשנת תרס"ו בא לאמריקה, ונתקבל לרב ודרשן בבהכ"נ לעדת יאגוסטוב בנויארק, ויצא שמעו לתהלה בדרשותיו שמשכו אליהן רבים, ולא עברו שנים אחדות ויתקבל לרב בבית התלמ' „רבי ישראל סלאנטר" שבמעלה העיר נוירק, ושמה נשא משרתו קרוב לעשרים שנה. בשנת תרפ"ז, הונף לרב ומנהל בהב"נ של הת"ת „תפארת הגר"א" בברונזביל מקום שם ישמיע לקחו הזך ויפיץ תורה ודעת גם עתה.

הרה"ג הי"ו, חבר והו"ל ספרים רבים נכבדים ומהם „ספר הדרשות", „דיני ישראל ומנהגיו", „אוצר היהדות", „חגים וזמנים", „שלחן ערוך לתלמידים", ספר המזוזה" ועוד כעשרים ספרים בהלכה, אגדה, דרוש, וספרי חנוך ולמוד. ובאו ממנו מאמרים שונים בכמה עתונים ומאספים עברים ויהודים. והו"ל המאסף „דער אידישער וועג ווייזער", „דגל ישראל", „השומר", ועוד. והוא עסקן כללי וציוני מפורסם. יאריך ה' ימיו ושנותיו!

היילפרין, הרב ר' **אליהו דוב** בהרב ר' **ישראל דוד**, הרב המאוה"ג

המפורסם מווילקומיר, זכה וזיכה את הרבים בספרו „חמדת ישראל" (וואַרשא, תרס"ב), שהעתיק ליהודית, בביאור כל התרי"ג מצות שבתורה לפרטיהן ודקדוקיהן לפרשיות התורה כסדרן, עם הקדמה בשם „עדות לישראל" בתולדות עמנו בקצרה. ונדפס בהסכמות הגאונים מוהר"ח הלוי מבריסק, ומהורא"מ אבן לפידות מרוסיין ומהור"ש מווילקומיר.

הינדין, הרב ר' **יהושע** בהרב ר' **משה יהודה ליב**. הרב המאוה"ג הצדיק מו"צ במינסק. (גיסו של הרה"ג המו"צ ר' יעקב ז"ל ווישנעווסקי. חתן מר אביו הגאון הרמי"ל, בעל „מילי דברכות", ו„מילי דנזיקין", מגדולי המו"צ במינסק, שהיה חתנו של הגאון בעל שו"ת בית דוד, וספר נחלת דוד. עי' בספרנו „רבני מינסק וחכמיה"). ונפטר כבן ס"ג, כ"ב חשון, תרע"ט. חתנו הוא המשכיל הנעלה מו"ה הלל בר' יוסף פסח הלוי מדוקאר, המתגורר במזרח נויארק).

הירש, הרב ר' **חיים יעקב** בה"ר **משה הלל**, הרב הג' חו"ב חכם ודרשן נעלה, מילידי העיר שגנטעראג, (הגר), ומתלמידי הגאון הצדיק ר' אליעזר דוד זצ"ל גרינוואלד אב"ד דסאטמאר. תרפ"ד בא לאמריקה ונתקבל לרב ודרשן בבהכ"נ גמ"ח אנשי עסטרייך ברחוב אסבארן בברונזביל. וזח כי"ב שנה אשר יכהן שמה פאר הרב הג' המופלא הזה ואהוב וחביב לכל יודעיו, וגדולי ארץ מולדתו, וביחוד מר ידידנו הגאון הגדול והחריף מוה"ר יצחק שליט"א קליין בסמיכותיהם, מפארים ומהללים אותו בגלל מעלותיו ומדותיו, והוא עושה ומעשה, יברך ה' חילו!

הירשענזאהן, הרב ר' **חיים בהרב ר' יעקב מרדכי**. הרב הגאון הגדול המופלא שבחוקרי דורנו וצדיק בדרכיו. רב בעיר הובאָקען וגלילותי' (נ. דז.), באמריקה. נולד י"א אלול תרט"ז, בעיה"ק צפת תובב"א. ויקבל תורה מאביו הגאון בישיבתו „סכת שלום" שיסד בירושלים. ובשקידתו הנמרצה וכשרונותיו המצוינים כביר מצאה ידו בש"ס ופוסקים, מדרשים וילקוטים, וספרי חכמינו הראשונים בעודנו בשנות נעוריו. בשנת השבע עשרה לחייו נשא לאשה את הכבודה מ' חנה שרה, בת הרב הגאון הצדיק מוה"ר שאול בנימין הכהן זצ"ל, האב"ד דראָדושקאָוויץ. ויוסף שקוד בתורה ובחכמה ויעש להן ציצים ופרחים בחדושיו והגיונותיו שהעלם בכתב וספר, וימשכו אליהן לבב גדולים וחקרי הלב, ויסמכוהו גדולי רבני רוסיא, והג"ר י"ש אלישר. כבן כ"ח החל להו"ל את הירחון „המסדרונה" בפראנקפורט דמיין. ובאותו הזמן שנת תרמ"ה, כשבא לאה"ק והמשיך הוצאת ירחונו, יצאו עליו עסיקין ועוררין ממאמרו שכתב שם. אח"כ יסד בית דפוס עברי בירושלים, בעזרת השר הצדיק הרב ר' שמעון זאב וואָלף זצ"ל רוטשילד. וידפים מכ"י את האור זרוע תגדול לרבינו יצחק מווינא על סדר נזיקין, ומהדורא תנינא מספר האגדה להג"ר אלכסנדר הכהן מפ"פ, עם הגהותיו. ובמות השר ותמיכת

בית דפוסו חדלה, נמנה לאחד ממנהלי ביה"ס ליתומים הנקרא על שם האציל לבית לעמיל בעיה"ק. תרס"ד בא הגר"ח לאמריקה. ובעזרת ידידו מאז הרב הגאון מו"ה דובער ז"ל אבראמאוויץ הרב דבהכנ"ס משכן ישראל אנשי סוואלק בנויארק, שהיה מזכירה של „אגדת הרבנים האורתודוקסים באמריקה וקנדה", שנוסדה מקרוב. נתקבל לרב לעדת היראים בהובאקען, וישרת שמה בקדש, — בהתמידו על התורה והחכמה כחשיכה כאורה, ויכתוב רבי ספריו חדושיו ומחקריו, ושקיל וטרי בעמקי הלכות התלמוד עם גדולי הדור שבנפוצות יהודה — יותר משלשים שנה, עד שנשבה ארון הלוחות והעדות ביום א' לסדר „ולקח את ספר התורה הזה", י"ז אלול, תרצ"ה ויספידוהו גדולי רבני נויארק, הגאון והחכם מוה"ר יהודה ליב שליט"א זעלצער, הג' ר' יוסף אליהו שליט"א הענקין, הגאון ר' יוסף שליט"א פיימער, והגאון ר"י הלוי סיגעל. ויתנו תקף אבדת עמנו במות הגאון השקדן הזה שלא פסקה תורה מעל שלחנו כל ימיו.

הגאון מוהר"ח זצ"ל, מלבד תורתו הגדולה וחכמתו הרבה ועצם שקידתו, מצוין היה בענות צדקו, בתם לבבו ובטהר פיו ולשונו. שנזהר היה בדבריו שבעל פה תמיד. ואף בשבתו בסוד חכמים ומקהלות חבריו הרבנים, אחרון למדברים היה ובשפתי נעם וחן. חבר והדפיס ספרים רבים וגדולים בחקרי מצות התורה הכתובה והמסורה והם: „מלכי בקדש" (ו' חלקים), „אלה דברי הברית" (ג' חלקים), „נמוקי רש"י ז"ל על התורה" (ה' חלקים), „ברורי המדות" (ד' חלקים), „חידושי הרח"ה" על מס' הוריות, „סדר למקרא", תורת החנוך הישראלי", „מוסדות תודה שבע"פ" „מושגי שוא והאמת", „מוצאי מים", ימים מקדם", ו„עטרת זקנים" ו„ישועת יעקב". והשאיר אחריו מ"ב ספרים בכתובים, בהלכה ואגדה, פירושים ודרושים, בחקרי לשוה"ק, מליצה ושיר (כן כתב הגזצ"ל, אלי מסדר ועורך הספר במכתבו, מיום א' אד"ר שנת „ברכת חיים" (תרצ"ה), כחצי שנה טרם נתבקש בישיבה של מעלה, שהולך ומונה אותם אחד לאחד ולכלם בשם קורא). ויתר דברי ימי חיי הגאון זצ"ל ופרשת עבודתו התורנית ומפעליו הלאומיים, כתובים בספר הזכרון שהו"ל החכם הגדול ר' נחום סוקולוב ז"ל (ווארשה תרמ"ט), ובס' אוצר זכרונותי של הר"ר יהודה דוד אייזענשטיין, ו„באוצר ישראל" (אות ה'), ובהירחון „אפריון" קבץ א' לשנת תרפ"ח, של הרה"ח והסופר החרוץ דר. שמואל הי"ו מיללער, ובשבעון „הדאר" בשנת תרצ"ו, שספר בשבחו ומעלותיו הרב הגאון המובהק והחכם מוה"ר יעקב שליט"א לעווינזאן ובסוף ספרו מלכי בקדש ח"א (סט. לואים, תרע"ט). והשאיר דור ישרים, זרע ברך ה' בנים חכמים ומשכילים, ובנות מלומדות, צנועות ונוצרות תושיה.

העכט, הרב ר' מאיר בה"ר קלמן דוב. הרה"ג המופלא באיסט נויארק, מילידי העיר בודקי, והיה מפורסם בגלילות ליטא בדרשותיו לציון וקדשיה, ובא לאמריקה באמצע שנותיו, ויכהן בתור רב בברונקס וביונקערס, ונדפס ממנו ספר „בין ישראל לעמים" (נויארק תרע"ז), והוא כבן שבעים, יאריך ה' ימיו!

העגדלער, הרב ר' חיים. הרה"ג המופלא ומפורסם לצדיק מחכמי העיר ביאליסטאק. חבר קצור אלשיך על התורה ועל חמש מגלות.

העגקין, הרב ר' יוסף אליהו בהר"ב אליעזר קלונימוס. הרב הגאון הצדיק והמופלא בבקיאות, מגדולי רבני נויארק. נולד א' דר"ח אדר, התרמ"א, בקלימאוויץ גליל מוהילוב. וילמוד תורה מאביו שהיה מופלג ויר"א, ומהרה"ג דעירו ר' צבי הירש ליפשיץ, ובישיבת קריטשוב. משם בא ללמוד בהקבוץ בקארעליץ. תרנ"ז בא לישיבת סלוצק, ויקבל תורה מהגאונים מרן הרידב"ז זצ"ל, ולהבל"ח מוה"ר איסר זלמן מעלצער הי"ו, לערך ה' שנים. ויסמכוהו רבותיו הגאונים, והגאונים מו"ר יצחק יעקב זצ"ל ריינעס, ומו"ר ברוך דובער הי"ו ליבאוויץ. תרס"ב נשא את הכבודה מ' פרידא רבקה, בת הרב ר' יהודה ליב קריינדל, ר"מ בקריטשוב (מתה עליו בש' הל"ח לחייה, ז' אלול, תר"פ). ובשנה שאחריה בא לעיר אוני (פ. קוטאים), ויהי שמה לרב שנות מספר. תרע"ד, נתקבל לרב בסמאליאן (פ. מוהליב), ויכהן בה עד בואו לאמריקה, שנהיה לרב בבהכ"נ אנשי שצוצין וגראייעווא בנויארק, איזה שנים, ואח"כ נמנה ע"י גדולי הרבנים העומדים לראש המוסד „עזרת תורה" בנויארק, למנהלו, ומאז עומד על משרתו להעיר ולעורר הנדיבים בעם לבוא לעזרת פליטי בית סופרינו הרבנים וגדולי התורה האובדים והנדחים אשר בנפוצות יהודה. יברך ה' חילו לאורייתא ותומכיה! נדפסו מהרה"ג הי"ו: „פירושי איברא" ב"ח, ובאו ממנו ח"ת שונים במאספים תורניים.

(אמר המסדר: כבר נודע ומפורסם מעשה צדקה גדולה זו של המוסד המורם „עזרת תורה" אשר מאז נוסד, הרים תרומת הקדש, לכהנים העומדים לשרת במקדש התורה שבארצות אירופה וארץ אבותינו, העטופים ברעב וחסרי לחם ומזון — קרוב למיליון שקלים. ולא לספר מעשהו הרב ומפעלו הנשגב להחיות נפשות גדולי התורה, צדיקים וחסידים פליטי סופרינו הנעגים והנדכאים, שבתפוצות ישראל — באתי, כי אם לפרסם את שמות ראשי עמנו אלופי יהודה אשר באמריקה, העושים והמעשים שהקדישו כחם וחילם להיות מתמכין דאורייתא לקים בנו חכמי ישראל, המה ובניהם ובנותיהם ומשפחותיהם בכל מקום שהם ולהחזיק בעץ החיים לבל יפול חלילה. את חברי ועד המוסד הקדוש, והם, גדולי הרבנים בארצות חברית:

הגאונים: ר' חלל הכהן זצ"ל דר. קליין (שהיה נזבר המוסד עד עלותו לשמים), ר' דוב אריה הכהן,

שליט"א לעווינטהאל, ר' חיים יצחק הכהן שליט"א בלאך, ר' משה הלוי שליט"א סאלאוויציג, ר' משה זבלון זצ"ל מרגליות, ר' אליקום יהודה שליט"א דר. גאלדבערג, ר' יהודה ליב שליט"א זעלצער, ר' יעקב שליט"א לעווינזאהן, ר' ניסן שליט"א טעלושקין, ר' אליעזר שליט"א זילבער, ר' יוסף שליט"א קאנאוויץ, ר' שמואל שליט"א פרדם, ר' ישעיה שליט"א קארלינסקי, ר' יעקב שליט"א קאנטראוויץ, ר' משה בנימין שליט"א טאמאשאוו, ר' צבי הירש שליט"א דאבאוויץ, ר' יצחק שליט"א סג"ל, ור' אהרן דוד שליט"א בוראק. ועל צבאם נשיא הלוים, ראש מיסדי המוסד הנשגב (בהשתתפות הרב הגאון החכם המנוח ר' יעקב זצ"ל איסקאלסקי), הגאון המופלא כביר הפעלים מוה"ר ישראל הלוי שליט"א ראזענבערג, נשיאו מעת הוסדו זה כעשרים שנה. ברכת ה' הבוחר בתורה והחרדים לדבריו, תחופף על ראשם, ועל כל העוזרים ומסייעים בקדש, יאריכו ימים ושנים וינובו בשיבה טובה, ולפני שמש ינון שמם, לזכרון לדורות האחרונים).

הערמאן, הרב ר' **עזריאל לעמיל** בר' **יוסף אליעזר**. הרב הגדול המופלא בתורה ויראה, בברונזביל. נולד תר"ך, בעיר סווירז, ע"י למברג, ויסתופף בישיבות דגליציה, ויסמכוהו רבותיו להוראה. בא לאמריקה תרנ"ז, והוא משמש בתור רב בבהמ"ד ליראים „רעים אהובים" אשר כל חבריו שומרי אמונים ונוצרי תורה ותושיה. וברם זכור לטוב האי חסידא ויקירא, מופלא ביראה ועסקן במצות מו"ה צבי אלימלך הי"ו בה"ר פנחס ז"ל העכט, מראשוני המיסדים של בהמ"ד הזה, שהיה בו זמן רב לנשיא, וראש וראשון למעשה הצדקה. יבדך ה' חילו ויאריך שנותיו.

הערשינאוו, הר"ר **ברוך** בהר"ר **יעקב משה הלוי**. הרב החכם השלם מליץ והוגה דעות ומשכיל ביראה, מנדיבי ישראל בברזנזביל. נולד בטולטשין (פ. פודוליא), ר"ח סיון תרכ"ט. ואביו החכם בן משפחת נדיבים ויראי ה', חנכהו מילדותו בתנ"ך וגפ"ת, ויתנכר הנער בשכלו הזך והתמדתו עד שבהיותו כבן י"ב בקי היה בהרבה מסכתות הש"ס וכה"ק, ויעש לו שם בקהלתו. כבן ה"י נשא לו לאשה את נכדת הרה"ג מו"ה צבי מקאריליפקי, העלמה הכבודה מ' אסתר (נפטרה ב' מנ"א תרצ"א). וישלח במסחר ידו. תרנ"א בא לאמריקה, ויתגורר כט"ו שנה בהרטפורד (פ. קאנ.). וייסד שמה בית לתלמוד תורה בעד ילדי אחינו. וכשהעתיק משכנו לברונזביל, ויעש חיל במסחרו, הרבה להאציל מטובו והונו, מזמנו ועתו, למוסדי התורה והחסד שבקהלה. וביחוד לטובת הישיבה הקדושה „רבי חיים ברלין", אשר בחרתהו לנשיאה ואלופה, שהגדיל לעשות בה. ומצוין הוא הרה"ח הנעלה הזה באהבתו לתורה, חכמיה ומשכיליה. באהבה רבה וחבה יתרה תומך בימינם והוא

נמנה מן הראשונים לעזרם ולסעדם בכבוד, ומחיב הוא רוב עשירי עמנו באמריקה, בהנהגתו ודרכיו המצויינים, ובהדריכו את בניו ובנותיו כלם בדרך התורה והמצוה, והמה שומרי אמונים וקדשי עמנו.

הרה"ח מוהר"ב הי"ו, בקר ארצנו הקדושה ויפזר כעשרת אלפי דולר לבנין בתי מושב בעד קרוביו בשכונת יעב"ץ, בתל אביב, לפני שמש ינון!

— ן —

וואינער, הרב ר' **מאיר אלי' בה"ר יהודה יעקב**. הרב הגאון הג' האב"ד לפנים בוויזון (פ. קובנה), ואח"כ אב"ד דיעדוואבנא (פ. לומזה). חבר ס' נכבד „רב טבחיא" להורות להטבחים הבדלת החלבים הסרת הקרומים וניקור הגידים, עם ציורים ממראה הבהמה ואבריה (ווארשה תרע"ג), בהסכ' הגאונים מוה"ר יהודה הלוי סגל זצ"ל מווארשא, ומר שארנו הגאון ר' בנימין אייזענשטאדט מאוטיאן, והרה"ג המחבר העתיקו גם ליהודית לתעלת ההמונים, וזכה את הרבים החרדים לדבר ה'.

וואלאברינסקי, הרב ר' **יוסף חיים דוד בהרב ר' משה צבי**. הרב הגאון החריף ומופלא במדות ודרשן מצויז, מגדולי העיר סקידיל, שבא לאמרקה אחרי מלחמת העולם, ונתקבל לרב בבחמ"ד חגדול נוסח ספרד דברונקס. והיתה שבתו על כסא הרבנות מעט, ונפטר ביום ב' ר"ח שבט תר"ץ, בשנת מ"ב לחייו, מבלי השאר זרע לברכה. ויספידוהו הרבנים הגאונים המפורסמים, מוה"ר אברהם יצחק הי"ו שוכאטאוויץ, מוה"ר משה הלוי הי"ו סאלוביציג, ומו"ה אליהו זצ"ל גרזאן, ועוד. וימצא מנו"כ בקברות ווועד-סייד. לזכר עולם יהיה צדיק! הגרי"ח זצ"ל היה נכדו של מר שארנו הגאון בעל ערוך השלחן זצ"ל.

וואכסמאן (לייכטאג), הרב ר' **אברהם בהרב ר' פנחס**. רב וגאון מופלא חכם ושלם, מגדולי ישראל בהולנד, בימינו. ומושב כבודו בעיר שוועניגען, שבא שמה בחדש ניסן, תרפ"ו. ונדפס ממנו בשנת תפר"ח, ספר בשם „גיא חזיון" בדרושים, וקונטרס „בית ועד לחכמים" בהלכה בהסכמות רבנים מפורסמים. והוא נכדו של הרה"ג מוה"ר אליהו זצ"ל האבד"ק קלאסני, בעל ספר תורת אליהו.

וואלטמאן, הרב ר' **יצחק בה"ר אהרן**. הרב המאוה"ג והדרשן הנעלה מילידי פינסק. היה לרב בהמושבה האראדניע הסמוכה לפינסק, ואח"כ למו"צ בפינסק. לזקנתו בא לנוירק, ויהי לרב בבהכ"נ לאנשי ליבאוויץ, ואח"כ בבהכ"נ אנשי כנס"י בבורה פארק. ונדפס ממנו ס' „שיח יצחק" דרשות על ספר בראשית ולעניני שונים.

וואלינסקי, הר"ר **ברוך אברהם** בה"ר **משה**. מופלג בתורה ויראה ועסקן צבורי, ומראשי מיסדיה של ה„חברה תורה" דברונזביל. נולד למשפחה כבודה תורנית

בעיר אנטיפאלי. ונתחנך בתורה ויראה מילדותו. תרמ"ז בא לאמריקה והשתקע בברונזביל, על יד נויארק. בעוד שהישוב העברי היה קטן בתוכה, ובתי מדרשיה מעטי מספר. וישתדל ביסוד החברה תורה ובית מדרש לתפלה ולתורה ולצדקה. ואח"כ יסד בה ג"כ „גמילות חסדים" להלואות לסוחרים ופועלים עניים באין מרבית. ויהי חבר לחברות שונות לתמיכת התורה וחנינת דלים, ויסתופף רוב ימיו בחצרות יה, והפליג בזקנה, ונ"נ ביוה"כ תרע"ח, בהיותו בן מאה ושמנה שנה. והוא אבי ידידנו הנכבד והעסקן הנעלה מו"ה מרדכי הי"ו וואלינסקי, נשיא ביהכ"נ המפואר „חובבי תורה" באיסטערן פארקוויי, בברוקלין, חותנו של הנדיב היקר והחרד לדבר ה' מו"ה שבתי נ"י קערעש. הרב"א ז"ל היה גיסו של הרב הגאון הצדיק מוה"ר יצחק הערש זצ"ל, ראבד"ק סעמייאטיטש זצ"ל.

וואללאך, ה"ר **יוסף דניאל** בהרב ר' **שבתי**. חכם וסופר מופלא בתורה ומדע, בנובוזיבקו. בנו של הגאון הגדול והצדיק המפורסם מו"ר שבתי (הנודע בגלילות ליטא ופולין בשם ר' שעפסיל). האב"ד דרוזינאי, גליל הורדנה. ונדפס ממנו בשנת תער"ב בווילנה „רחשי לב", הגיונות ורעיונות במדרשי אגדה.

וואלק, הרב ר' **אליעזר ליפמן** בהרב ר' **עזריאל הכהן**. הרב הגאון הצדיק וחכם מפורסם לתהלה. היה רב בפודברעזא, ואח"כ בדרויא. חבר ספר נכבד בשם „עין אליעזר" הכולל שו"ת בד"ח השו"ע, ונדפס אחרי מותו ע"י בנו המופלג בתורה וחכמה מו"ה בנימין יעקב הכהן, מניו הייוון (קאנ. באמריקה), בעיה"ק ירושלים, תרפ"ח, בהסכמת הגרא"י הכהן זצ"ל קוק. הגרא"ל היה אחיו של הגאון המפורסם מו"ה צבי הירש הכהן זצ"ל וואלק, האבד"ק פינסק (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א אות א).

וואסלאווסקי, הרב ר' **יום־טוב ליפמאן הכהן**. חדא מרבנן קשישאי, גאון אמתי וצדיק מפורסם חכם וכליל השלמות, מגדולי יוחסין. היה לרב בשומיאץ, ואח"כ בחאסלאוויטש ומשם עלה לשרת בקדש בעיר מירא. והיה נודע ומפורסם ברוב גלילות ליטא וזאמוט ופוילין, בגדל תורתו בצדקתו וחכמתו, ומרחוק פנו אליו לברר בין מריבי משפט. ורבנים גדולים חכו לתשובותיו בעניני דת ודין כאל מלקוש, ודבריו כדברי האורים. וחבר שו"ת „מלבושי יו"ט" בשני חלקים, ונדפסו בווילנא. ונ"נ דרב כהנא רבא וחסידא שבע ימים לערך תרנ"ג. ובקהלות ישראל הספידוהו גדולי הדור. והוא היה גיסו של הגאון האמתי והחריף העצום מוה"ר ראובן הלוי זצ"ל וועללער האבד"ק דינאבורג. (ואנא זעירא בדהוינא טליא, בשנת תרנ"א ואעבור דרך מיר, זכינא שהגאון מאור הגולה זצ"ל כבדני להתארח על שלחן קדשו בש"ק, ובענותו בקשני כי אמינא לו איזה מילי דשמעתתא שחדשתי בע"ה ובחרדת קדש מלאתי רצון צדיק ואגיד לפניו

איזה מחידושי במס' גיטין שלמדתי אז וקלסן ויפרסמני לתהלה בין גדולי העיר וחכמיה, זיע"א).

וואַרשאַווסקי, הרב ר' חיים ב"ר יוסף משה. הרב הג' והמטיף הנכבד במזרח נויארק, נולד בשנת תרל"ט, ביאנאַווע (פ. קובנה), ויסתופף בישיבות אשר בגלילותיו, ויעש חיל בתלמוד וגפ"ת. ויקבל סמיכת הרבנים הגאונים, מוה"ר יהודה ליב גארדין האב"ד דסמורגין, ומו"ה שמואל נתן הלוי בוקאַנץ רב בפינלנדיא (ואח"כ ב„תל אביב" באה"ק). תרע"ד בא לאמריקה ויהי לרב בהת"ת „תפארת ישראל", ואח"כ בבהכ"נ „בני יצחק" נוסח האר"י, ויעש שם בדרשותיו הנעלות. תרע"ט יסד בעזרת עסקנים נכבדים ביהכ"נ „בית שלום תומכי הרב" ברחוב אלאבאמא, מזרח נ. י. ושם נושא משרתו בתור רב ודרשן ומנהל הת"ת. והוא חבר ל„כנסת הרבנים" באמריקה. בכ"י דרשות שונות שדרש במקהלות.

וויטקינד, הרב ר' אברהם משה בהר"ר חיים אהרן. הרב הגאון המופלא מגדולי הרבנים והדרשנים בפולניא, מילידי אמדור. ויקבל תורה מהגאון הצדיק מו"ר צבי הירש הכהן זצ"ל רעזניק, ר"מ בסלונים, ובישיבת ולוזין. ויסמכוהו גאוני ליטא בעודנו עול ימים. היה לרב בסעליב, במקום הרב המאוה"ג הצדיק ר' אברהם זצ"ל אשכנזי (בעל „זרע אברהם" ועוד, עי' תולדותיו בספרנו דורו"ס, וורשה, תרנ"ה). ואח"כ נתקבל לאב"ד בבלטרומנץ. וחבר ספר נעלה ונכבד הכולל דרשות ונאומים למועדים והספדים לגדולי הזמן בשם „תועפות ראם" וי"ל בד' חלקים, והוא כתוב בדעת זקנים ובטעם לשבח ולשון חכמים.

וויטקינד, הרב ר' שמעון בה"ר יהודה ליב. הרב הגדול החכם והדרשן המופלא, המחבר ס' „שביל טוב", דרושים נעלים על כל פרשיות התורה. ונדפסו מהם בווילנא, בשנת תרנ"ט, ב' חלקים על בראשית ושמות, בהסכמת גאון דורנו מוהר"י זצ"ל רוינעם, המפליא בשבח הספר.

וויז, הרב ר' אהרן בהרב יוסף צבי. רב מופלא חכם ומטיף בנויארק, מילידי ארץ הגר, וישא שמה משרת הקדש לשומרי הדת, ויבוא אח"כ לאמריקה, ויהי לרב בנויארק. ונ"נ כבן נ"ב, בשנת תרנ"ו. והוא אבי הרה"ח המטיף המופלא והנואם האנגלי המפורסם מו"ה שמואל, הנודע בשם דר. סטיפן וויז (ע"ע ועי' ב„אוצר ישראל", אות ו').

וויז, הדר. רבי שמואל (סטיפן) בהרב ר' אהרן. מגדולי רבני המתקנים בדורנו, ומטיף אנגלי מופלא ועסקן כללי מפורסם. נולד בבודאפעסט, למשפחת יוחסין של גדולי תורה וחכמה. בשנת תרל"ד, ובעודנו נער בא עם אבותיו לניו יארק. ויתחנך מילדותו בתורת ישראל ולמודים כלליים. ויבקר את הקולידז הנויארקי, ואח"כ את האוניברסיטה הקולומבית, ועם זה גם את ביה"מ לרבנים. ובהיותו כבן כ"ז קבל

התואר דר. לפלוסופיא. ויתקבל לרב ומטיף בעדת „בני ישרון" בנויארק, ואח"כ בקהלת „בית ישראל" אשר בפורטלאנד (ארעגן). תרס"ו בעזרת עשירים ממוקיריו ומכבדיו שביניהם היה גם האדיר מר יעקב שיף, יסד „כנסיה חפשית" כהכנסיה של ה' קלוד מונטיפיורי בלונדון. ובהיותו נואם כביר אשר לשונו חרב חדה ומדברת גדולות, משך אליו גם רבים מאדירי אזרחי המדינה, ויצא שמעו בכל רחבי ארצות הברית.

הח' מר ווייז הי"ו נבחר זה איזה שנים לנשיא הקונגרום היהודי באמריקה. ובש"ז נבחר לראש הקונגרס היהודי העולמי שנוסד מקרוב בשביץ. והוא עסקן גדול לטובת היהודים בכלל, ויעש רבות להרמת קרן הציוניות ודגלה בין נשיאי ארצות הברית כהחכמים ווילסון, ולהבדל"ח החכם הנאור מחסידי אוה"ע פרנקלין ד. רוזבלט הי"ו, וחברי הקונגרס האמריקאי, גדולי שרי המלכות. יהי ה' עמו!

ווינבערג, הרב ר' **יחיאל יעקב**. הרב הגאון הגדול המופלא בדורנו בעמק הגיונו ותקף עיונו. וחובבי האגדה והדרוש בורשה, הוציאו זה מקרוב הכרך הראשון מנאומיו והטפותיו בשם „לפרקים" (בולגריי, תרצ"ו), והוא רב האיכות והכמות, מלא פנינים המשובצים בלשון חכמים ושפה לנאמנים, אמרי השכל לשבתות ומועדים, לחגים וזמנים. והגאון הגדול אביר התורה והחכמה מוה"ר אברהם דובער שליט"א הגאב"ד דקובנה, במכתבו להגאון המחבר מפליא בשבח הספר ומחברו ומתארהו: אשרי יולדתו ומה' ישא ברכה ויפוצו מעינות חכמתו חוצה ויאותו רבים לאורו.

וויים, הרב ר' **יוסף צבי**, הרב המאוה"ג המופלא בתורה ויראה, אבד"ק ערלוי במדינת הגר, ותשובה אליו באה בשו"ת מחנה חיים, (ובס' „מליצי אש", מח' תשרי נאמר כי נ"נ דרב יוסף צבי ב' דר"ה תר"מ, ובס' „פאר חכמי מדינתנו" (אות י') נאמר כי נפ' תרל"ה), והוא א"ז של הרה"ח המפורסם בישראל ובעמים דר. שמואל ווייז הי"ו הבא לעיל.

ווייצמאן, הרב ר' **יעקב** בה"ר **שמעון**. הרב הגאון המופלא, מילידי העיר יאמפולי. התמיד בתורה רוב ימיו ולא חפץ להנות מכתרה, וישלח ידו במסחר ויעש עשר וירב עשות צדקה. זולת כשמטה ידו קבל עליו משרת הרבנות בגריידינג (פ. וואהלין), בשנת תרנ"ו, וישרת שמה בקדש כחמש ועשרים שנה. ונ"נ ד"ך מ"ח תרפ"א, כבן ס"א. ובאו חדושיו „באספת חכמים". והשאיר כ"י בחדושים בש"ס ופוסקים ותשובות שהשיב לרבני גלילותיו. הרה"ג מוהר"י זצ"ל הצטין בבקיאותו בע"פ כל ששת סדרי המשנה ומסכתות שונות בש"ס.

ווייצמאן, הרב ר' **ברוך דוד** בהרב ר' **יעקב**. הרב הג' החו"ב והדרשן היקר מרבני בראנזוויל. נולד כ' שבט תרנ"ב, בעיר טשאהן. ויקבל תורה מאביו הרה"ג ובישיבות שבקישינוב ובווילנא. וירב חילו לאורייתא, ויסמכוהו הרבנים הגאונים ר' אפרים

זלמן הלוי זצ"ל סלוצקי ראב"ד בווילנא, ור' חיים סאגאלאוויץ מו"צ דשם, ורי"ל הי"ו צירלסאן, ורא"ד מראצקי, ועוד. וכשנפטר חותנו הרה"ג ר' פנחס שטארין זצ"ל, הרב דזסלב, נתקבל הרב"ד הי"ו למלא מקומו. ויעמוד על משמרתו כי"ד שנה. תר"ץ בא לאמריקה, ויהי מראש לרב בבהמ"ד „בני יעקב" בשדרת סטון, ויעש שם בדרשותיו הנעלות ולא ארכו הימים ונתקבל לרב ודרשן בבהכ"נ ח' תורה אנשי חסד, ברחוב דוגלעס, בברונזביל. ושמה מרביץ תורה בהגדת שעוריו בח' משניות ובח' ש"ס.

ווילנער, הר"ר שמואל, בהר"ר רפאל, חכם ונדיב ועסקן צבורי נודע בנויארק, מילידי העיר סערהייא, ומגדולי יוחסין אשר מוצאם קדש מהגאונים מוה"ר אליהו חסיד זצ"ל מווילנא ומוה"ר יחזקאל לנדא זצ"ל מפראג, תרנ"ב בא לאמריקה ויעש עשר וירב עשות צדקה וייסד את חברת „דרך אמונה" ואת גמ"ח ואת „אגדת הציונים באמריקה" ו„ישיבת רבנו יצחק אלחנן". האריך ימים ונפטר בשם טוב בחדש ניסן תרצ"ד כבן פ"ו שנה, וימצא מנוחתו כבוד בקברות „הר כרמל" בברוקלין, לזכר עולם יהיה!

ווינארסקי, הרב ר' משה בהר"ר אהרן ליב. הרב הגאון החריף מו"צ ברחוב גשר בסלאנים. מילידי העיר זעטיל, וחתנו של הרב הגאון מו"ה יצחק עלקאוויץ, ר"מ בסלאנים. ונדפס ממנו ספר „ברכת משה" חידושים במס' ברכות (ווילנא תער"ב).

וויניק, הרב ר' יוסף בה"ר יחודה. הרב הג' והדרשן הנכבד בברוקלין, נולד בשנת תרנ"ו, בגילוואן (פ. קובנה). ויקבל תורה בסלובדקה, מהגאון מוה"ר ברוך דוב הי"ו ליבאוויץ. תרפ"ה בא לאמריקה, ויהי למ"מ בקהלות שונות בברונזביל. ויקח חלק גדול לטובת „ישיבת ר' חיים ברלין" שבעיר. וזה איזה שנים אשר יכהן בתור רב בבהמ"ד „ככב ישראל" במזרח נ. י. והגאון הגדול מוה"ר אברהם אהרן יודעלאוויץ זצ"ל (בעל שו"ת „בית אב"), בסמיכתו יכנהו „הרב הג' ודרשן גדול.

הרב הג' מוהר"י הי"ו, הנהו חבר לועה"פ של „כנסת הרבנים" הנוסדה זה ח"י שנה ע"י הגאון הגדול מוה"ר גבריאל זאב זצ"ל מרגליות, וחבר לועד החנוך דישיבת ר' יעקב יוסף בנויארק. ויש לו אוצר ספרים נכבד. והוא מלא ברכת ה' ומדות חכמים.

וויענער, ה"ר בינוש בה"ר אבא גרשון, עסקן צבורי נכבד בברונזביל, יליד העירה רימסאן פלך קובנה שבא לאמריקה בשנת תרס"ו, וישתקע בברונזביל, ויקדש מעתותיו לצרכי הצבור, ויהי מראשי מיסדי בית הכנסת „בית אברהם" ברחוב ברים-טול, ונבחר אח"כ לנשיאו וישא משרתו זו יותר מעשרים שנה ויעש הרבה לטובת מוסדי הצדקה השונים שבעיר, וביחוד ליסוד „ישיבת רבי חיים ברלין" שהיה לנשיאה וראשה רבות בשנים, והוא מוקיר תורה ורחים רבנן ועל נדיבות יקום, לפני שמש ינון שמו לזכרון לדורות עם

רעיתו הנצבת לימינו לעזרו במעשיו הטובים מ' חיה גרונא תחי' בת ר' מאיר גרונם ז"ל, (אביו ה"ר אבא גרשון בר' יצחק נפטר כ"ד מרחשון, תרפ"ב, ואמו מ' חיה בת ר' יעקב הכהן נפטרה י"ז תמוז, תרפ"ג).

וויערניק, הרב ר' צבי זאב ב"ר שלמה זלמן. רב גדול ודרשן מפורסם מווילנא. חבר ספר „קרני צבי" דרשות לפרשיות התורה, ונדפס בב"ח (בווארשא, תרמ"ג-תרמ"ה), בהסכמות גאוני הדור. ובהקדמה לחלק ב' אומר הרה"ג המחבר: זה עשרים שנה אשר אנכי מטולטל בארץ". ויעבור שנים רבות בתור מוכיח ומטיף למוסר. והוא נכדו של הרב הצדיק ר' שמואל נאמן מווילנא. ודודו אחי אביו ז"ל היה הרב הגדול המופלא הצדיק מו"ה בנימין דוד מחכמי ירושלים.

הרה"ג מוהרצ"ז זצ"ל הוא אבי החכם המופלא, והסופר המפורסם נועם המדות מוה"ר פרץ נ"ע וויערניק, עורך העתון „דער מאָרגען זשורנאל" בנויארק, שנפטר ביום י"ט שבט, תרצ"ו (עי' תולדותיו בספרנו „חכמי ישראל באמריקה" אות ו') ובסוף הח"א מספר „קרני צבי", מביא אביו קצת חידושי בנו מילדותו ומכנהו: בני החריף המשכיל כמר פרץ וויערניק נ"י.

וופרמן, הרב ר' אלחנן בונם. הרב הגאון החריף ושנון הר"מ בישיבת „אהל תורה" בבראנאוויטש (פולניא). הו"ל המאסף אהל תורה בשנת תרפ"ד, ושם באו ממנו חדושים שונים בחקרי הלכות. וחבר עוד קונטרוס „דברי סופרים" (פיעטרקוב, תרפ"ד).

— ז —

זאלודקאוסקי, ה"ר אליהו בהר"ר נח. חכם וסופר וש"ץ מפואר. נולד במיטשעט, תרמ"ו. בילדותו נתקבל אביו הש"ץ הנודע בליטא בשם „נח לידער" לש"ץ בקאליש, ושם נתחנך בתורה. ובהיותו בן ט' היה לתלמיד להגאון מו"ר שמשון זצ"ל ארענשטיין. אח"כ בא ללמוד תורת השירה מהרה"ח והש"ץ הנודע ר' אברהם בער בירנבוים מטשנסטוחוב. וממנו יצא לווין וברלין, להשתלם בתורת הזמרה. בברלין שמע שעוריהם של הרבנים דר' ביבערפיעלד, ומורי"פ הכהן אויערבאך זצ"ל. תרמ"ט היה לש"ץ בהיכל סיני בורשה. ויהי לחבר ועה"פ בחברות חובבי שפ"ע והזמיר שבעיר. וישתתף גם במאמריו בהצפירה. תרע"ג היה לש"ץ ברוסטוב, וייסד בה „חברת הזמיר". ויהי למורה בהקונסרבטוריום הממלכי שבעיר. תרפ"א בא לווילנה ונתקבל לש"ץ בבהכ"נ „טהרת הקדש". תרפ"ו בא לאמריקה, ונבחר לש"ץ בבהכ"נ „שערי צדק" בדטרויט, מיש. מהחכם מוהר"א הי"ו נדפסו: „מנגינת ישראל", „די מוזיק אין 19-טען יאָהר הונדערט". וספר נכבד בתולדותיהם של גדולי החזנים המפורסמים בשם „קולטור-טרעגער פון דער אידישער ליטורגיע". ובכתב ידו סדור לחזנים בשם „תפלת נח ועבודת אליהו,

כולל מנגינות אביו ז"ל פאר החזנים (נפ' כ"ד תמוז, תרצ"ו, בקאליש, כבן ע"א. ומצא מנוחתו כבוד אצל הגאונים מוהר"ש ח. ארענשטיין, ומוה"ר יחזקאל ליפשיץ זצ"ל, רבני העיר), ומנגינותיו הוא.

זאמבראווסקי, הרב ר' **יהושע בהרב ר' ישראל יצחק הלוי.** הרב הגאון הנעלה ראב"ד בסיראקיוז (פ. נ. י.), נולד בוורשה, בשנת תרל"ד. ואביו הגאון הצדיק שהיה ראב"ד דווארקא, וגם רב ומו"צ בווארשא, חנכהו מילדותו בתורה ויראה. וישקוד הנער בש"ס ופוסקים ומדרשי אגדה ויעש חיל רב. ויסמכוהו גדולי המוצי"ם בווארשה, וביחוד הגאון ר' פתחי' הארענבלאם זצ"ל. ויהי בשנת תר"ס, למו"צ בעיר מולדתו הגדולה, וישא משרתו בקדש שמה כשתים ועשרים שנה, ויבוא אח"כ לאמריקה. תרפ"ג נתקבל לראב"ד דסיראקיוז, ושם ינהל עדתו בדרכי שלומי אמוני הרבנים החרדים עד היום.

מהרב הגאון מוהר"י שליט"א נדפס ספר „עטרת יהושע" על ספר תהלים, ובכ"י חידושים רבים בפלפולי הלכות וביותר בדרושי אגדה אשר לפי מכתב הגנ"י מספר דרושיו יגיע לאלף.

זאמבראווסקי, הרב ר' **אלימלך בהרב ר' יהושע.** הרב הצעיר, מלא תורה וחכמה, ונועם המדות. רועה עדת ישרון בעיר מאראנא (פ. פנסילווייניא). מתלמידי ישיבת רבנו יצחק אלחנן בנויארק. הצטין בחריפות שכלו ולבבו הטהור והנדיב. נפטר בקצר ימים ביום י' חשון, תרצ"ב. וימצא מנוחתו כבוד בעיר סיראקיוז, מקום משכן אביו הרה"ג שליט"א, בקברות בהכ"נ „פועלי צדק" שמה. והניח כתבים שונים בדרך הפלפול ובאגדה ומאמרים שונים עברים ולועזים. לזכר עולם יהיה!

זאקס, הרב ר' **אריה ליב** בה"ר משה. הרב המופלא בתורה ויראה מגדולי יוחסין בברונזביל. והתייחס לצאצאי הגאון רבנו אליהו זצוקללה"ה מווילנא. וייסד לזקנתו בית תפלה בשם „מדרש אליהו" ברחוב ווייאנא, בברוקלין. ונח נפשיה ט"ז חשון, תרפ"ד, כבן ע"ה שנה.

זילבערבערג, הרב ר' **אברהם בנימין בהרב ר' מיכאל משה יהודא.** הרב הגאון החריף מו"צ בוורשה. ומלפנים היה רב בעיר טולישקאוו (מנכדי הגאון הגדול רמי"ל האבד"ק קוטנא זצ"ל, בעל תפארת ירושלים על משניות). ונדפס ממנו „שו"ת מהרא"ב" ח"א בדיני או"ח (וורשה תרצ"ג).

זילבערבערג, הרב ר' **יהודא ליב בהרב ר' יצחק מאיר.** הרב הג' הנעלה והדרשן היקר בברוקלין, נולד אחש"פ תר"נה, בפראסקוראב. אביו מת עליו בילדותו, ויתגדל בבית א"ז הרב ר' דוד שו"ב. וישמע לקח בהישיבה דקאמעניץ, ומהרה"ג ר' שמואל זוסיא בלאך (בעל „שרש ישי"). ויעש חיל בגפ"ת, ויסמכוהו הרבנים הגדולים

ר' פינחס ספרד ראב"ד דעיר מולדתו ור' משה קליינשווייג. תרע"ט קבל גם סמיכת הרב הגאון ר' צבי חיים (זיידעל) פריעדמאן, הרב דשארובקא. בא לאמריקה בשנת תפר"ה, ויהי לרב בבהכ"נ ציון לעדת פראסקוראב בנויארק, כשלש שנים, ואח"כ נתקבל לרב ומ"מ לעדת „אוהב שלום" במזרח פלעטבוש (בברוקלין), ושם עומד על משמרתו להשמיע לקח טוב בדרשותיו המושכות את לבב שומעיהן וללמדם תורה ומצוה.

הרה"ג הזה הי"ו הוא נצר ממשפחת גדולים וצדיקים. אביו הרי"מ ז"ל, היה בנו של הרב המפורסם ר' צבי הנקרא ר' הירשלע לעטישובער, דור חמישי ל„הצדיק מאפטא" זצ"ל. ומתייחס גם להגאון הנודע מרן ר' יעקב עמדין זצ"ל.

זילבערבערג, הרב ר' **ישראל** בה"ר **אברהם יעקב**. הרב הג' החכם רב ומטיף ומנהל ישיבת „תורה מציון" בשדרת סטון, בברונזביל. ממשפחת יוחסין מוורשה הסתופף בישיבות פולין, ויעש חיל בגפ"ת. ויבוא לאמריקה בנערותו בשנת תרס"ו. וילמוד תורת הרקיחה (פרמסי) אחרי נשואיו. ונפשו אותה להיות תורת החנוך אומנתו. ויתקבל למטיף ומנהל ורב בישיבת „תורה מציון". ולא ארכו ימיו, כי בשובו מבהכ"נ אנשי ליבאוויץ בברונזביל, בש"ק בה"ב כ"ה אייר, תר"צ. אחרי שדרש שמה לטובת חזוק הישיבה „תורה מציון", אחזתו השבץ וימת בדמי ימיו. ולמחרתו ביום א' נתאספו המונים ללותו. ויספידוהו גדולי רבני ברונזביל, והרב הגאון הצדיק מוהרש"ז קילוואנסקי מברוקלין (הרה"ג המנוח ז"ל היה חבר לחברת „דגל הרבנים" בנויארק).

זילבערפארב, הרב ר' **יצחק אהרן** בהרב ר' **יוסף שמעון**. רב וגאון מופלא חריף ובקי, אב"ד דוויסאקי ליטובסק בקרבת בריסק, בפולניא, על מקום חותנו הגאון הגדול והצדיק המפורסם מו"ר שמאי הכהן זצ"ל צירקעל. אחי הגאון הגדול מוה"ר יהודא מעשיל הכהן זצ"ל צירקעל, האבד"ק אלעקסאט, ואחרי כן בבאריסוב גליל מינסק.

זילבערשטראם (גפן), הרב ר' **יוסף צבי** ב"ר **שמואל**. הרה"ג המופלא ביראה וצדיק בדרכיו רבי לחברה ש"ס בבהמ"ד הגדול דברונזביל. נולד בסעמיאטיש תרמ"ז, הוריו מתו עליו בילדותו, ונתגדל אצל דודו, וכבן י"ב בא לבריסק דליטא, ויסתופף שמה באהל התורה ה' שנים ויעש חיל בתלמודו. כבן ח"י בא לאמריקה, וילמוד מלאכת הצבעים, ואחרי חתונתו את בת הרה"ח מ' מארים שטרוים (שהיה רבי לחברה ש"ס בבהמ"ד הגדול דברונזביל), היה למורה בישיבת רבי חיים ברלין שנוסדה אז, וזה מקרוב נבחר לשרת בבהמ"ד הג' דברונזביל בתור רב לח' ש"ס ומשניות ומ"מ. והוא מצוין במעלות ומדקדק בקלות כבחמורות. ואני עני המחבר ערכתי להרה"ג הי"ו תשובה בנידון ברכת הענבים ממדינתנו, בקובץ התשובות

שהו"ל הרה"ח הגדול דר. שמואל הי"ו מיללער, בשם „אפריון" משנת תרפ"ז.

זלאטאלאוו, הרב ר' **שלמה**. הרב הגאון חריפא ושנינא ומפולפל מגדולי העיר ברוקלין. לא נשא עליו את עול הרבנות, ויתעסק במסחר ויעש עשר ונכסים ויקדיש רבי עתותיו לתורה. ובשבתות ומועדים הגיד שעורו בש"ס לפני מופלגי תורה בבית המדרש של החרדים „רעים אהובים" אשר בככר פרוספקט בברונזביל. ונפטר פתאם ביום ר"ח אד"ש תרצ"ב, כבן נ"א שנה, ומצא מנוחת כבודו בקרקע חברת בית החסידים, בקברות מונטפיורי.

זלדין, הר"ר **משה אפרים** בהרב ר' **אברהם יעקב**. ממשכילי ברונזביל ועסקן ציוני בניו יאָרק. נולד ברעטשקי גליל מוזיר, למשפחה כבודה, ואביו הרה"ח המופלא בתורה ויראה, חנכהו בחסידות החבדי"ת. ויקבל תורה כשלש שנים מהגאון הגדול הצדיק ר' שלמה זצ"ל פולאטשיק, הר"מ הראשי בישיבת הגאון מוהר"י זצ"ל רייניעס בלידא. תרע"א בא לאמריקה, ויהי למנהל הת"ת דניו לאטס, במזרח נויארק, איזה שנים. הרמא"ז הי"ו עשה הרבה להפצת הרעיון הציוני בנויאָרק. ויהי מראשוני מיסדיה של הסתדרות המורים העברים באמריקה. ובאו מאמריו בהעתונים: „היום", „טאָג", „דאָס אידישע פאָלק".

זעלדין, ה"ר **אלכסנדר** בהרב ר' **יואל ראובן**. סופר יהודי נכבד, מראשי העוזרים במערכת חיומן „דער טאָג" בנויאָרק. נולד בחעירה לעלציץ (פ. מינסק), בשנת תרמ"ב. ויקבל חנוך דתי והשכליו. ויבוא לאמריקה באביב שנותיו. ותאחז ידו בקסת סופרים יהודיים, ונמנה לעוזר-עורך בה„אידישע טעגליכע פרעס" בקליבלנד. ומשנת תרע"ד, נתקבל לעוזר תמידי בהערכת „דער טאָג". ויצא לו שם במאמריו המדיניים והכלליים. ונבחר ג"כ לנשיא „אגדת הסופרים היהודיים" שבאמריקה. וזה מקרוב הו"ל ציורו מחיי בני עיר מולדתו ביהודית.

זעלדנער, הרב ר' **אהרן דוד** בהרב ר' **חיים הכהן**. הרב הגאון החו"ב והדרשן, נולד ט"ו אלול, תרל"ג ברוזינאיי. וכשהעתיקו הוריו מושבם לבריסק דליטא, נתחנך שמה בתורה ויראה. ויהי אח"כ תלמידו של הגאון מו"ר חיים ליב זצ"ל טיקטינסקי, הר"מ במיר. ומשם בא ללמוד בין פירושי קאוונא. ויסמכוהו הגאונים ר' יהודה ליב גארדאן ר' מרדכי ווייצעל, ור' יהושע פריידין זצ"ל (בעל אבן יהושע). תרע"ו נתקבל לרב בעיר סופירעה אשר בוויסקאנסין. בכ"י ספר בב"ח בהלכה ופלפול ודרושים ואגדה.

זעמבא, הרב ר' **מנחם**. גאון וחריף, מגדולי ישראל בפולניה בימינו. ובאה אליו תשובה בשו"ת מהרא"ב. ומקרוב הגיעתני חוברת הפרדם היו"ל בשיקאגא מהגרשא"ה שליטא, מחדש תשרי תרצ"ז, וארא כי מפליא הרה"ג המו"ל בשבח הגאון מוהרמ"ז ומכנתו: „הגאון

הגדול תפארת הרבנים והדרם, וכי בכ"י הגאון מסודרות לדפוס אלף ומאתים תשובות, והוא איש האשכלות וגדול המעשה", יהי חילו לאורייתא ושופריה לרבנן ותלמידיהון והודו כזית על ישראל!

ז"ק, הרב ר' ברוך יוסף בהרב ר' ישראל מקראסילוב, הרב הגאון הצדיק החכם השלם, מגזע גדולי יוחסין וענף עץ אבות חסידים וקדושים, ומתייחס לנכדי הבעש"ט הקדוש ומוה"ר נחום מטשערנאביל זצ"ל, וחתנו של הרב הג' האדמו"ר ר' דוד שלמה בהרה"ג הצדיק ר' נח נפתלי זצ"ל מקוברין, בא לאמריקה אחרי מלחמת העולם, וישתקע בברונזביל, ונודע בשם האדמו"ר מקוברין, ונדפס ממנו ע"י הרה"ג ר' שמואל חיים הי"ו רומאנאוו ספרו „ברכת יוסף" עה"ת ועל המועדים (נויארק, עטר"ת), וקונטרס „מדרש פליאה". שנותיו לערך חמשים. ה' יאריך ימיו ושנותיו!

— ח —

חאדראוו, הרב ר' מענדל, הרה"ג המופלא, מרבני נויארק ומצאצאי הרבנים ר' דוד'יל טאלנער ור' ישראל'צי רוזשינער.

חאנעם, הר"ר יצחק דובער, בה"ר גדליהו, מחכמי הלשון העברית ומגדולי המדקדקים בדורנו, מילידי ווילנה, ויתרועע בהיותו לאיש את הרבנים הגדולים מו"ה שמואל יוסף פין ורצ"ה קאנצעלבויגען ור' מרדכי פלונגיאן ואת החכמים והמליצים ר' קלמן שולמאן ור' אברהם דובער הכהן (אד"ם) לעבענזאן, תרנ"א בא לאמריקה וישתקע בשיקגה וירב לשקוד בחבור ספריו בדקדוק ופתרוני המלים שבתנ"ך ובש"ס, והפליג בזקנה ונ"נ כ"ו אלול תרפ"ט כבן צ"ב, ונדפס ממנו: „ספר המלים או ערוך הקצר", ו„ערוך המלים והפתרונים". (והוא אחי הרה"ח המדקדק ר' שמעון משה חאנעם בעל תולדות הפוסקים ועוד).

חאסקין, הרב ר' משה בהר"ר אפרים, הרב המאוה"ג החכם השלם הרב דקראקינובא גליל קובנה.

חדש, הרב ר' יהודה ליב בהר"ר מאיר, הרה"ח השלם מעתיק הסדור „בית יהודה", הנפוץ לאלפים בארצות הברית. היה רוב ימיו מראשי המורים העברים באסמינא. ובבואו לאמריקה עסק ג"כ במלאכת שמים זו, והיה מצוין במדות ענותן ורחים רבנן וחכמים, ונ"נ בפילדלפיה, (אחיו הבכור היה הרב הגאון מו"ה אהרן זצ"ל גארדאן רב ומו"צ בנויארק).

חורגין, הרב ר' ראובן יונה בהרב ר' חיים אליהו, הרב המאוה"ג הרב דפאהאסט, מילידי קלעצק, והיה מפורסם לצדיק והחזיק ישיבה, והוא אבי הרה"ח מו"ה פנחס חורגין הי"ו בנויארק, ואחיו הבכור של הרב הג' מו"ה צבי הירש הי"ו.

חזן, הרב ר' אליהו בכור, הגאון המפורסם צדיק וחכם מגדולי ישראל באפריקא, היה מראש מו"צ בעיה"ק ירושלים תוב"א, ואח"כ רב ומו"צ בטריפולי. ומשם נתקבל לרב הכולל באלכסנדריא, ובאספת הרבנים הגדולה בקראקא שהיתה בשנת תרס"ג. נבחר הגרא"ב לראש

האספה. ונדפסו ממנו הספרים, טוב לב, שו"ת תעלומות לב, ישמח לב, וזכרון ירושלים, והוא נכדו של הגאון הגדול מו"ר יוסף בה"ר חיים חזן רב הכולל בירושלים תוב"א, המפורסם בשמנת חלקי ספרו שו"ת חקרי לב.

חיות, הרב ר' **צבי פרץ** בהרב ר' **שלמה**, הרב הגאון והחכם המפורסם מגדולי ישראל בדורנו, מילידי העיר ברודי, קבל תורה בישיבת דודו הגאון ר' יצחק האב"ד דברודי, ותמצא כביר ידו בתלמוד ופוסקים בעודנו עול ימים. ויסמכוהו הגאונים מוה"ר יצחק שמעלקיש מלבוב ודודו ורבו הרי"ח זצ"ל, לרב ומורה ודאין, והאוניברסיטה בווינא כבדתהו בתואר דוקטור לפלוסופיה, בהיותו בן חמש ושלשים שנה, בשנת תער"ב, נתמנה לרב בטריאסטי, ומשם עלה לשבת בכהונת הרב הראשי בווינא, למלא מקומו של הרה"ג המפורסם דר. משה זצ"ל גידעמאן, היה רב פעלים לתורה ולתעודת ישראל ועסקן גדול ציוני ומופלא במדות טובות, בלשן וסופר וחבר הרבה ספרים בחקרי כה"ק והתלמוד, ובאו מאמריו ב„השלח", „הגורן" ו„הקדם", ונ"נ דרב חביבא כ' כסלו, תרפ"ח, כבן נ"א שנה. (אבי הרה"ג רצ"פ זצ"ל היה בנו של הגאון האמתי מו"ר צבי הירש זצוק"ל חיות האבד"ק זולקווא, ויתר פרשת תולדותיו וספריו כתוב על ס' „מדינה וחכמיה" שחבר החכם והסופר הנודע מו"ה נרשם הכהן הי"ו באדער, ושם באה תמונת חרב הגדול, והיא מפיקה ענות צדק וחן).

חינץ, ה"ר **מאיר**. נעים זמירות ישראל, וחזן מפורסם בגלילות ליטא ופולין, ושמש בתור ש"ץ בערים, קויל, לידא, ניעשוויעז וסלוצק, והמונים המונים נהרו למשמע מנגינותיו ותפלות הקדש, ולבסוף ימיו שמש בטשרניגוב.

חינץ, הר"ר **שכנא**. הרה"ח הנעלה ומופלא בתורה, היה לרב בח' ש"ם בת"ת תפארת הגר"א, ונ' בקצר שנים כ"ט איר תר"ץ, וימצא מנוחתו בקברות מונטיפיורי בברוקלין. והיה צנוע וענותן. יהי זכרו ברוך!

חרל"פ, הרב ר' **יעקב משה**, גאון מובהק ומופלא, מגדולי רבני עיה"ק תובב"א, מרביץ תורה בישיבת „מרכז הרב" שנוסדה מהגאון הצדיק והחוקר המפורסם מוה"ר אברהם יצחק הכהן זצ"ל קוק, ואחרי מות הגאון המיסד נתמנה לראש הישיבה המפוארה, ובאו חידושיו במאספים תורניים שונים אשר באה"ק. והוא אבי הרה"ג הנעלה מו"ה יחיאל מיכל הי"ו חרל"פ, מרבני נויארק.

— ט —

טאמאשאוו, הרב ר' **אלכסנדר יהושע** ב"ר **מרדכי יוסף**. רב גדול בתורה ומצוין במדות, נולד בסלוצק, ד' מ"ח, תרי"ח. ויתגדל בתורה מנעוריו, ולא מש ממנה גם בשלחו במסחר ידיו. ויהי נודע לאחד מגדולי הלומדים בעיר מולדתו. תרע"ג בא לאמריקה, ויהי איזה שנים למדפים בנויארק, והניד שעורים בבהמ"ד לאנשי קלוואריא. עתה מסתופף בחצרות ה' בבהכ"נ שומרי אמונה בבורה-פארק. והוא מסובל ביראה וענות צדק אהוב

לשמים ולבריות. והוא אבי ידידנו הרה"ג הג' החריף מוהרמ"ב הי"ו טאמאשאוו, מגדולי רבני בראנזוויל יצ"ו (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א אות ט').

טהאן, הרב ר' **יהושע** בהר"ר **משה**. הרב החכם והחוקר המופלא מגדולי הדרשנים בדורנו, רב ומטיף בקהלת הקדש קראקא. מילידי גליציה, שנתגדל בתורה וחכמה מילדותו. וה' נתן לו לשון למודים ופה מפיק מרגליות, ובהבחרו לציר בממשלת פולניה עמד בפרץ והגין על עמו בכחו הגדול בפיו ובעטו השנון והחד. באו ממנו מאמרים רבים בהעתונים בהצפירה, היום, העולם. ונדפסו ספריו: הרברט ספענסער, כתבים, הכתות בישראל, אונזער שטעלונג אין דער וועלט, רעדען געהאלטען אין פוילישען סיים, ועוד. ויתר פרשת גדלו בחכמה ובספרות עי' מ"ש אדותו החכם והסופר הנעלה מו"ה גרשם הכהן באדער הי"ו בספרו „מדינה וחכמיה".

טייטעלבוים, הרב ר' **חיים צבי** בהרב ר' חנניא יו"ט ליפא. הרב הגאון הצדיק מגזע גדולי יוחסין אב"ד על מקום אביו בסיגעט (הגר), מרביץ תורה ויושב בישיבת תלמידים מקשיבים, והוא חתנו של הרה"צ ר' שלום אליעזר בהגאון מוהר"ח זצ"ל האלבערשטאם מצאנז בעל „דברי חיים".

טריוויש, הרב ר' קלמן בהרב ר' **חלל דוד הכהן**. הרב הג' הנעלה הכם ושלם בעל „בעקבות הפסגה" (נויארק תרפ"ט), ושם נאמר כי כהן בתור רב בפרור מינסק ובעיר ווילקי, גליל קובנה, מקום שם שמש בקדש אביו הגאון הגדול הצדיק והחכם המופרסם (עי' תולדותיו בח"א מספרנו דורו"ס). והוא גיסו של הרב הגאון מוה"ר משה הי"ו ראזין, רב בברונזביל (ע"ע).

טשארני, הרב ר' **אהרן ראובן** בה"ר **יצחק**. הרב הגאון והדרשן המופלא רב בבעיאן. נולד בסאקאל (פ' לומזה), ר"ח סיון תרמ"ד, ויקבל תורה בהישיבות דאיישישוק סלובדקה וולוזין וברויינסק, ועוד. וירב חילו בתלמוד ופוסקים ואגדות, ויסמכוהו הגאונים ר' רפאל שפירא, ר' משה בצלאל לוריא ר' יצחק יעקב רוינעס זצ"ל, ולהבדל"ח ר' אייזיק ליב סטאליאר. תרס"ט נתקבל בהסכם הבד"צ דלונדון לרב בקהלת החרדים בסטעפני והסביבה שבבירת אנגליה. תער"ב היה לרב בבירמינגהאם. תרפ"א בא לאמריקה ואחרי כהנו בריעווער (מאס), כשלש שנים נתמנה לרב ומטיף באגודת בתי הכנסיות בבעיאן (פ' ניו דז.), וזה כי"ב שנה שעומד הרה"ג הי"ו לשרת בעדתו הכבודה ואהוב ורצוי ונח לשמים ולבריות, מלא דעת ויראת ה' חופפת עליו. ונדפסו ממנו: „דרשות מהחיים והטבע" (תרצ"ג), „חזיונות הסבא" (תצה"ר). ספרים נכבדים במילי דאגדתא שחברם ביהודית לתועלת ההמונים. וכב"י עוד ספרים שונים בדרוש.

טשארטע, הרב ר' **משה** בת"ר **צבי**. הרב הגאון הצדיק רב דעיר דוקאר, בגליל מינסק, כ"ב שנה והיה מופלא בבקיאות וכל חדרי התורה פתוחים לפניו. ונח נפשיה

א' דר"ח כסליו תרס"א. ועל מקומו בא לשרת בקדש חתנו כבנו הרב הגאון הג' החכם והסופר וצדיק מוה"ר ניסן הי"ו טעלושקין, מגדולי רבני ברוקלין (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א אות ט').

— י —

יאבלונסקי, הרב ר' **ניסן** בה"ר **עזריאל זעליג**. הרב הגאון המובהק, החריף העצום, מגדולי הרבנים בשיקאגא, וראש ישיבת „בית המדרש לתורה" שמה, נולד בשנת תרל"ז בסטאוויסק, ומנערותו התודע בראשו החד ובקיאתו הנמרצה בתורה, עד כי בעודנו עול ימים רכש לו בקיאות גדולה בחלק גדול מהש"ס וגדולי הפוסקים. ויחדש חידושים עמוקים בגפ"ת אשר הפליאו רבים מגדולי ישראל ויקרא בשם ה„עילוי מסטאוויסקי". ואחרי חתונתו עם בת הרב המופלג ר' זאב קליבאנסקי מסלאבודקה, הוסיף חילו לאורייתא וירב שקוד בתלמוד ופוסקים ולהעלות חדושיו בספר. ויתמנה לרב ומו"צ בעיר תורה זו. בשנת תרע"ה, כשפרצה מלחמת העולם, ועדת סלובודקה עם ישיבתה הגדולה הגלו, לא עזב הגאון הצעיר את העיר. וכשנתנה הרשות אח"כ לפתוח את הישיבה, היה האברך הגאון לממלא מקום ראש הישיבה בהגדת שעוריו, ועם זה עשה הרבה לטובת נגועי המלחמה בליטא, ויהי לחבר ועד הפועל של אגדת רבניה. תרפ"ב נקרא ממנהלי ביהמ"ד לתורה בשיקאגא לכהן בתור ר"מ, וכשש שנים נשא כהונתו זו, עד מותו הפתאומי בעש"ק כ"ו לחדש שבט, תרפ"ח, בהיותו בן נ"א שנה. גדולי רבני העיר וחכמיה הספידוהו, וכעשרת אלפי איש נהרו אחרי מטתו, ובשנת תר"ץ, במצות אלמנתו הכבודה מ' צפורה, סדר הגאון המפורסם מוה"ר שמואל אהרן הלוי שליט"א פרדם, רבים מחדושי הגזצ"ל למסכתות שונות בש"ס ותשובות אחדות בהלכה, שנדפסו בשם „נצני ניסן" עם הקדמת הגאון המסדר. לזכר עולם יהיה צדיק!

יאדלער, הרב ר' **יצחק זאב** בה"ר **יהודא דוד**. הרב הגאון הצדיק מחכמי ירושלים עה"ק. חבר ס' „תפארת ציון" על מדרש רבה, מגילות רות ואסתר, ונדפסו בירושלים (תרנ"ה-נ"ו), ובהקדמה יאמר הרב המחבר כי חבר באור על כל המדרש רבה שעל התורה והחמש מגילות, וכן ספר על המס' נדרים, נזיר, סוטה, ועל האלפס מסכת ברכות.

יאלאוו, הרב ר' **שמואל** בה"ר **משה**, הרב הג' חכם שלם במדעים עושה ומעשה, רב בסיראקיוז, נ. י. נולד באניקסט (פ. קובנה) הו"ר תרנ"ג ויתגדל ויתחנך בבית דודו הג"ר בצלאל הכהן הרב דראקשוק, שהיה אחד מגדולי חסידי החב"ד, והשפיע הרבה על הליכות הנער ופעולותיו, ויקבל תורה אח"כ בישיבות סלאבודקא וראדין, תרע"ג בא לאמריקה וילמוד בישיבת רי"א בנויארק. ויסמכוהו הגאונים ר' הלל הכהן זצ"ל דר. קליין, ר' שלום אלחנן הלוי זצ"ל יפה, ודודו הגאון הנ"ל, ויתקבל לרב ודרשן בבהמ"ד לאנשי נעסוויז ברחוב הנרי בנויארק,

ומשם נתקבל לרב באנסאניא (קאנ.) תרע"ט נבחר לרב בסיראקיוז, וזה י"ז שנה שינהל שמה עדת ישראל בתורה וצדקה, ולוקח חלק בכל טוב ומועיל לחזוק התורה והמעשים הטובים שבעיר, ושמו לברכה ולתהלה, (הוא חתנו של הרב הגאון ר' ישעיה הכהן זצ"ל מארקום).

יאשפאן, הר"ר **יצחק** ב"ר דוד. הרה"ח בעל אגרת הפורים, ביאור על מגלת אסתר, שנדפס בווילנה. והוא מעיר באלבירישאק.

יוד, הרב ר' **חיים מארים**, בהרב ר' **אברהם אהרן** (יודעלאוויץ). הרב הגאון החכם השלם, היה לרב בסויטהנד באנגליה, ואח"כ באטלאנטא (דז.) באמריקה. משם נתקבל לרב בלאורענס ובהייוועהיל (מאס.). ולבסוף ימיו שמש בתור רב ודרשן בבהמ"ד „זכרו תורת משה" באיסט נ. י. ונ"נ בקצר שנים כבן נ"ה. והשאיר בכ"י ס' „דברי חיים" על חח"ת דרשות באגדה והלכה על כל פרשיות התורה. ובאו הרבה ממאמריו בספרי שו"ת „בית אב" למר אביו הגאון הגדול זצ"ל (עי' תולדותיו בספרנו „אנשי השם בארצות הברית"). והוא היה חתנו של הגאון הצדיק ר' אליהו משה זצ"ל לעווין, האבד"ק זאלודאק, בעל ס' „יד אליהו".

יונג, הרב ר' **מאיר צבי** בהר"ר **אברהם**. הרב הגאון והצדיק המפורסם, חכם ורב פעלים, מגדולי הרבנים בדורנו. מילידי ארץ הגר, ומגדולי תלמידיו של הגאון מהר"ם שיק זצ"ל. היה לרב בעיר מאנהיים (באשבנז), ובברוד (הגר). והרביץ תורה והעמיד תלמידים רבים בישיבתו הרמה, ויצא שמו לתהלה בלחמו מלחמת התורה והדת בהקימו בתי מדרש תיכונים בפולניה, רומניה ואוסטריא. בשנת תער"ב נבחר מאגדת הקהלות הדתיות בלונדון לרב הכולל, ויעש רבות לחזוק התורה והאמונה בין אחינו באנגליה, בעמדו לראש „אגדת ישראל" שמה ובהיותו נשיא „ועד הרבנים" בבירת בריטניה. וייסד בה חברות „סיני" להרמת קרן התורה והיראה וחנוך הבנים והבנות בעמנו, אשר הקדיש חייו למטרה זו. ונח נפשיה דרב נהוראי פתאום ביום ד' ניסן תרפ"א, ובכל מקום אשר דבר מות הגדול בענקים הזה הגיע ספדו לו. אי צדיק, אי חכם ועומד בפרץ!

מהגאון הצדיק הרמ"צ זצ"ל נדפסו הרבה חידושים בגפ"ת במאספים וירחונים רבניים שונים, וספר חשוב ונכבד על „ספרי אבות שבספרות ישראל". ונשארו בכ"י חדושים בסוגיות הש"ס ובתנ"ך ובסדרי התפלה ומאמרים שונים בעברית ואנגלית ע"ד היהודים והיהדות.

יונג, הרב **אליהו** בהרב ר' **מאיר צבי**. רב וגאון מופלא בחכמה ויראה עושה ומעשה מגדולי הרבנים והחכמים באמריקה, נולד בשנת תרנ"ב. מילדותו קבל תורה מאביו הגאון הצדיק ובישיבות ארץ הגר. ואח"כ בא לישיבת הגאון הילדעסהיימער זצ"ל בברלין. ויקבל תורה מהגאון החכם המפורסם ר' דוד צבי זצ"ל האפפמאן, אשר סמך את ידו עליו להורות ולדון. וכשנבחר אביו

הגזצ"ל לרב הכולל לאגדת הקהלות האורטודוקסיות בלונדון, בקר הרב המוסמך הצעיר את ביהמ"ד לחכמה בעיר זו, ונתעטר בתואר דוקטור לתורת הפלוסופיא. בשנת תר"ף בא לאמריקה, ויתקבל לרב בקהלת „כנסת ישראל" בקליבלנד. ואחרי שרתו בכהונתו שמה כשנתים ימים, נבחר לרב ב„מרכז היהודי" שבמעלה נויארק, ושם נושא משרתו הכבודה גם היום, להפיץ תורה ודעת בקרב אחינו. יהי נועם ה' עליו.

הרה"ג מוהרא"י הי"ו, הוא עסקן צבורי גדול ומשתתף בפועל ובמעשה בהרבה עניני היהדות החרדית העולמית. ושמו נודע לתהלה לרב מעללים. וגדול כבודו בין אחינו שלומי אמונינו הדבקים בתורה ומצוה, ותורתו וצדקתו מכריזים עליו. ונדפסו ממנו ספרים שונים באנגלית כמו „עקרי היהדות", „סודות היהדות", היהדות החיה. גם הוציא לאור ג' מאות אלפים מחברות על היהדות. ובאו איזה ממאמריו בהלכה בירחונים רבניים. ומקרוב נמסר לדפוס תרגומו האנגלי למס' יומא עם מבוא והערות. ובכ"י תרגום מס' ערכין עם מבוא והערות.

יונג, הר"ר **משה** בהרב ר' **מאיר צבי**. מחכמי ישראל באמריקה, ופרופיסור לתורת האמונה והדת בהאוניברסיטה „איאווא". נתגדל ונתחנך בתורה אמונה ודת מאביו הגאון הצדיק הנ"ל. ושמע לקח בבתי מדרש החכמה בווין ובברלין ולונדן. וישג תואר דר. לפלוסופיא. בא לאמריקה בעלומיו, ויתקבל למורה הדת בבימ"ד החכמה הנזכר. השתתף במאמריו בעתונים יהודיים שונים שבאנגליה, אשכנז ואמריקה. וחבר ספר נכבד באנגלית בדיני הגנבה שבתורת ישראל והשואתם לדיני ממלכות רומא, אנגליה ואה"ב. והוא אחיו הבכור של הרה"ג מוהרא"י הבא לעיל.

יונגרייז, הרב ר' **יצחק צבי** בהרב ר' **משה הלוי**, רב וגאון מפורסם אב"ד על מקום אביו בעיר קאשוי (הגר), והיה מתחלה רב בניר-מעדיעץ, והוא אחי הרבנים הג' ר' שמואל בנימין הלוי הרב דפילעק, ור' יעקב שרגא פייוויש הלוי הרב דפאשיאנהאזא.

יונגרייז, הרב ר' **פלק** בהרב ר' **שרגא הלוי**, הרב הגאון המופלא האב"ד סאנטוב (הגר), והיה מראש רב בסאמבאטהלי ובנאדישאלוי, ויושב בישיבה ומרביץ תורה, ובאו חדושיו בהקבץ תל תלפיות.

יזרעאל, הר"ר **ראובן** ב"ר **מנחם** הלוי. החכם השלם ומופלא בתורה מסלבודקה. חבר ס' „יד ושם" המדבר מעניני השדים והגיהנם (ווילנא).

יעלין, הרב ר' **אברהם** בה"ר **אריה זאב**. הרה"ג המופלא מוועגרוב (פוילין), חבר ספר רב חכמות בשם „ארך אפים" בגנות הכעס וזהירותו (פיעטרקוב תרס"ג) ובשער הס' כתוב כי חבר ג"כ „אזור הצבי", „וחדרי בינה" על בעה"ט.

ינקעלעוויץ, הרב ר' **יוסף**. הרב הגאון הצדיק הר"מ ומו"צ דבלטרומנץ, התמיד בתורה והעמיד תלמידים רבים, והיה מופלא בהוראה, והגיע לגבורות. ונ"ג יוד

אלול, תרפ"א. והגאב"ד בעירו מוהרא"מ הי"ו הספידו בספרו „תועפות ראם" (ס"ב מאמר ט"ז). (גיסו של הגמוהר"י זצ"ל הוא היקר וזריז במצות מ"ו חיים פייטל ב"ר יהושע ריטשמאנד, בראקסבורי).

יעקבסאן, ה"ר **יעקב**. רופא מופלא שנתפרסם בהמצאתו לרפאות חולי הטרכומא. הוא מילידי וויטבסק ברוסיה. ולמד תורת הרפואה בפאריז. והוא ציוני אדוק ומחברי המזרחי.

יעקבסאן (דזיקובסאן), הרב ר' **ישראל** בה"ר **יעקב ליב**. הרב הג' חו"ב, נולד ג' כסלו תרנ"ו, בזוראוויץ, גליל מוהלוב, ויקבל תורה בישיבת ליבאוויץ (שהתנהלה מהרה"ג הצדיק האדמו"ר ר' שלום דובער זצ"ל שניאורסאן), כשתים עשרה שנה, וימלא כרסו בתלמוד ופוסקים ותורת החב"ד. ויסמכהו הרה"ג ר' שאול דוד זיסלין, הרב דאַרשע. תרפ"ו בא לאמריקה, ונתקבל לרב לקהלת „אנשי בוברויסק" בברונזביל. הרה"ג מוהר"י הי"ו הנהו מזכירה של אגדת הקהלות החבדי"ת באה"ב. והוא מלא דבר ה', הלכה ברורה צנוע וענותן.

— ב —

כהן, הרב ר' **אברהם** בהרב ר' **ישראל מאיר הכהן**, גאון מופלא בעמק העיון והסברא, מארזי הלבנון ואדירי התורה שנטע אותו גאון וצדיק מופת הדור מרן בעל חפץ חיים, מזיווגו הראשון, הצטין ברוב גדלו בתורה ובשקידתו ובמעלות הצדיקים והחסידים. בעודנו נער, עזר הרבה לאביו הגזצ"ל בחבור ספריו, ואביו הג' מביא חדושיו הנעלים ב„מחנה ישראל" פ' ל"ג, (בהערה שהעיר בהיותו כבן י"ב שנה) וב„משנה ברורה" סי' של"ב סק"ד, וב„לקוטי הלכות" ח"א בהערת ההקדמה אומר אביו הגזצ"ל כי הרבה מחדושי תורה ב„זבח תודה" על מס' זבחים ומנחות — הם שלו), בשנת תרמ"ה כשהיה בן ט"ז שנה, בא לוואלוזין לצקת מים ע"י הגאון מרן הנצי"ב זצ"ל ויחבבו הגאון ויעריצו, ובשנה שאחריה כשפרצה השרפה הגדולה בעיר התורה והישיבה עלתה על המוקד, יצא מר ינוקא ומר קשישא זה, עם עוד חברים מקשיבים ללמוד תורה בבאקשט-רגלי, ויצטנן ויחלה אנוש וישב לבית אביו לראדין, ולמרות פקודת הרופאים לא פסק פומיה מגרסא עד יומו האחרון, ויצאה נשמתו בקדושה וטהרה, בבחרותו כבן כ"ג, כ"ו כסלו, תרנ"ב, לזכר עולם יהיה צדיק בן צדיק!

כהן, הרב ר' **אהרן אברהם**, הרב הגאון והצדיק המופלא בדורנו, חתנו של אותו גאון סבא קדישא מרן בעל „חפץ חיים", ממקורביו ואהוביו של הגאון נר ישראל מו"ר שמואל מאהליבער האבד"ק ביאליסטאָק שהושפע ממנו לאהבת ציון וקדשיה, עמד על ימין חותנו הגאון לסייעו בישיבתו הרמה ובעריכת ספריו, וביחוד בתורת הכהנים, היה לרב במיכאלישוק, וואנסאש וסווינציאני החדשה, וכשפרצה מלחמת העולם גלה עם ישיבת ראדין הגדולה לעיר רומען גליל פולטבה, בשנת תרפ"א

עלה ארצה הקדושה משאת לנפשו תמיד וירביץ תורה בישיבת „אור תורה" שיסד בתל-אביב, ונ"נ דרב חסידא כבן ע"ב כ"ה שבט, תרצ"ו, וימצא מנו"כ בהר הזיתים בעיה"ק. והשאיר שלשה בנים רבנים וגדולים, הרב ר' אברהם הכהן, רב בתל אביב, ר' יוסף הכהן, ור' שלמה הכהן, וחתנו הוא הרב הג' ר' יהושע מערעמינסקי רב במאונט-ווערנאן (נויארק). נדפסו מהגזצ"ל „פרחי אהרן" ו„חסד לאברהם" דרשות וביאורים עה"ת (תל-אביב).

כהן, הרב ר' בצלאל הכהן. הרב הגאון וצדיק אב"ד דראקישוק בגליל קובנה, והוא דודו של הרה"ג ר' שמואל יאלאוו מרבני סיראקאז, (ע"ע לעיל).

כהן, הרב ר' חנוך חיים הכהן. הרב הגאון המופלא, צדיק ונשגב ממיוחסי כהונה ומנכדי הגאון מו"ר נפתלי כ"ץ האב"ד דפוזנא, מגדולי תלמידי הגאון ר' חנניא יו"ט ליפא זצ"ל, אב"ד ור"מ בסיגעט שסמכהו. ויהי לרב זמן מצער בסביבות העיר סיגעט. ובשנת תרס"א, עלה ירושלימה, ויקדיש כל עתותיו לתורת הנגלה והנסתר. והוא צנוע בדרכיו וחסיד במעשיו ושמו לתהלה בין חכמי ארצנו תובב"א. והוא אבי הרה"ג מוהרהצ"ה דלהלן.

כהן, הרב ר' צבי הירש בהרב ר' חנוך חיים הכהן. הרב הג' המפורסם החכם השלם, והדרשן המפואר מרבני נויארק. נולד ז"ך שבט תרנ"ח, בסיגעט, ובהיותו כבן ג' ואביו הרה"ג בא ארצה ישראל, הכנים את בנו לקבל תורה בישיבות חיי עולם, עץ חיים ותורת חיים שבעיה"ק. ושמע שעוריו של הרב הגאון המפורסם מוה"ר יצחק זצ"ל דאנציג, שהיה מ"מ ומו"צ בפטרבורג (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ס ח"א, ווארשא תרנ"ח). ויצטין בכשרונותיו וביחוד בזכרונו הנעלה, עד שבהיותו כבן שבע שנים כבר ידע בע"פ מסכת גטין ויזכה לפרס הגון בעד זאת. כבן י"ז בא בברית הנשואין את בת הרב החסיד ר' מנחם מענדל הי"ו שטערנבערגער מדעש. תרע"ט קבל סמיכות הרבנים הגאונים חברי הביד"צ דירושת"ו, ומהג"ר יוסף חיים זצ"ל זוננפעלד ומוהרש"א הלוי יפה זצ"ל מנויארק. תרפ"א בא לאמריקה, ויהי לרב בקהלות: קהל עדת ישרון, עדת בני אברהם, דגל ירושלים בהארלעם. תרפ"ו נמנה לרב בקהלת „תפארת ישראל" דריוועדסייד, ושם יכהן פאר גם היום.

הרה"ג מוהרה"צ הי"ו הוא גם עסקן צבורי נעלה, מראשוני המיסדים האגדה הרבנית „דגל הרבנים" וחבר ועה"פ של „כנסת הרבנים", ושל הסתדרות בני א"י באמריקה. ונושא משרת גבאי לישיבות שונות שבעיה"ק. ולוקח חבל בהרבה מוסדות צדקה ותורה. יהי נועם ה' עליו!

כהן, הרב ר' יהושע העשיל בה"ר יעקב הכהן. הרב הישיש המופלא והשקדן הגדול רב לח' ש"ם ומשניות בבהכ"נ „בית אברהם" רחוב בריס-טול בברונזביל, רבות בשנים, חנם אין כסף, צנוע וענותן ומלא ברכת ה'.

כהן, הרב ר' **יוסף דוב הכהן,** הרב הגאון המופלא ראב"ד דחדרה באה"ק, מחותנו של הגאון הג' מוה"ר צבי פסח שליטא פראנק, ובהירחון „קול תורה" היו"ל ע"י הרה"ג ר' שמואל אהרן הי"ו וועבר, (טבת תרצ"ד) באה תשובתו ל„תקנת הערלה".

כהן, הרב ר' **משה זאב** בהר"ר **שאול הכהן כהן,** הרב הגאון המובהק מגדולי הרבנים בשיקאגא, נולד בשבת נחמו, תרמ"ו, בקורשאן גליל זאמוט, ויקבל תורה מהגאון מו"ר יוסף ליב זצ"ל בלאך הר"מ בטעלז, וירכש לו בקיאות בש"ס ופוסקים בעודנו עול ימים, ויסמכהו רבו הגריל"ב, וגם הגאונים ר' מאיר אטלס, ר' חיים ראבינאוויץ הר"מ דטעלז, ור' שלמה נתן קאטלער שליט"א, תרע"א נתקבל לרב בעיר פלאטעל, ומשם נתקבל לאב"ד דאבעל, אח"כ שמש בכהונת רב בערים ברעסלאוו וליוועענהאף, תרפ"ד בא לאמריקה ובשנה שאחריה נבחר לראב"ד דבהכ"נ תפארת ציון בשיקאגא, שהוא מבתי הכנסיות היותר חשובים ונכבדים בעיר, ואשר שם כהן פאר הגאון הגדול ר' יהודה ליב זצ"ל גארדין האב"ד דאוסטראוו, ואח"כ בסמור־נאן (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א אות ג'), ושם ישא משרת קדשו גם עתה.

מהגרמ"ז הי"ו באו חידושים רבים בגפ"ת בה„פרדס" המופיע בעירו ובמאסף „שערי ציון" מירושלים, וב„שערי אורה", ובחגדה ב„המגיד" היו"ל בסאטמאר ע"י הגאונים המפורסמים מוהר"י קליין ומוהרש"י לעוויטאן שליטא, ובכ"י ספר „אהל משה" בב"ח, בסוגיות הש"ס הרמב"ם וד"ח שו"ע, והדרנים על הש"ס משניות, וביחוד על כל סדר קדשים, הגאון הנעלה הזה הוא ממשפחת יוחסין והוא חתנו של הרב הגאון ר' שלמה זצ"ל שקאלניק האב"ד דפלאטעל, והוא גם עסקן צבורי נכבד, חכם ושלם ומצוין במעלות חכמים.

כהן, הרב ר' **אברהם הכהן.** הרב הגדול מחכמי הספרדים באפריקה, היה רב הכולל בג'רבה בקרבת תונים. וחבר ספר „שיר חדש" על תרי"ג מצות, ום' „קן צפור" על תהלים. ואחרי פטירתו בשנת תרל"ב, נתקבל במקומו לרב הכולל בנו הרה"ג ר' דוב הכהן.

כהן, הרב ר' **שושן הכהן** ס"ט. הרב המופלא מחכמי העיר ג'רבה בתונים. עורך ומו"ל הירחון הרבני „אוצר התורה", ויבאו שם קצת מחדושיו.

כהן, הרב ר' **בועז,** הרה"ג הנעלה, רב דביהכ"נ בני ישראל בשיקאגא.

כהנא, הרב ר' **יעקב מאיר** בהרב ר' **אברהם דובער הכהן,** הרב הגאון הגדול הצדיק והחכם שגזעו ונופו מרבינו הרמ"א זצ"ל, נולד בשנת כת"ר, בעיר מיר, ויקבל ראשית חנוכו מאביו הרה"צ שהיה מפורסם בתורתו ויראתו, ומילדותו התנכר כי לגדולות נוצר, הן מלבד כשרונותיו, הצטין גם בהתמדתו העזת בתורה, ובמדותיו התרומיות, בחיותו כבן י' נכנס לחישיבה שבעירו ויקבל תורה מהגאון הצדיק מו"ר חיים ליב זצ"ל טיקטינסקי

שנים אחדות, ויחבבו הגאון הר"מ מגדל התמדתו ויראתו, וינבא לו עתידות טובות, ואחרי שכבר רכש לו בקיאות בג' הסדרים, נזקין, נשים, ומועד, בא לוואלוזין ללמוד ממרן הגנצי"ב זצ"ל, ואחרי הסתופפו שמה איזה שנים, כבר יצא שמעו לתהלה בחריפותו ובקיאותו בתלמוד ופוסקים, ויסמכוהו לרב הגאונים הגדולים מו"ר הלל האב"ד דשקלאוו, מו"ר אליהו קאר־טינגער, מו"ר ירוחם יהודא ליב פערלמאן המד"א דמינסק, מו"ר שלמה הכהן מד"א דווילנא, מו"ר יוסף רייזין זצ"ל אב"ד דסלאנים, ובחלות אחיו הרב הגאון המפורסם ר' נחום מיכל הכהן כהנא האב"ד דעיר פאלאנגען (קורלנד), ולא יכול למלאות חובתו הרבנית, מלא אחיו הגאון הצעיר מוהרי"מ את מקומו ברבנות העיר, המלאה אז חכמים וסופרים, ויבוא במו"מ של תורה עם רבים מגאוני רוסיא שנאספו שמה בירחי הקיץ, ויתפרסם בגדלו בתורה, ובחכמה.

כיובל שנים כהן הגרי"מ בכהונות הרבנות בליטא ובאמריקא, ונהג נשיאותו בכבוד ובמסי"נ ובקידוש השם, וקביעות ימים לתעניות וסגופים, בעודנו אברך צעיר לימים עשה לילות כימים לעסוק בתורה ועבודה, עד השעה הראשונה אחרי חצות היום היה יושב בבית מדרשו מעוטף בטו"ת, ואז בא הביתה לטעום פת שחרית ולהשיב בעניני דת ודין והוראה, וצרכי הצבור, ומיד שב לבהמ"ד להתעסק בתורה עד השעה המאוחרת בלילה, ובעריכת חידושיו בסוגיות קשות בש"ס. תורתו וצדקתו, יראתו הטהורה וסדרי עבודת קדשו שהכריזו עליו מבחוץ, משכו אליהם עיני רבים מנכבדי קהלות שונות אשר הפצו כי יהיה אצלם לרב, ויציעו לפניו כי יקבל משרת הרבנות בעריהם הגדולות ורבות מעירתו לאשש (פ. מינסק), אולם נפשו הרוממה, שלא הלכה בגדולות, ויתרחק מהפרסום. בחרה בחיי צער ודחק בעיר מצערה, מקום שם לא יפריעוהו מלמודו וקיום המצות, ויהי לנס בהנהגותיו וזהירותו בקלות כבחמורות.

מסערת המלחמה, בא הגרי"מ בשנת תעט"ר, לווילנה, ויכהן ברבנות, וגם בתור מ"מ דמתא בעיר ואם בישראל זו, וישא מדברותיו, המלאות חידושים ורעיונות עמוקים, ומוסר השכל, בביהכ"נ הגדול, בשבתות ובי"נ, ואלפי שומעיו העריצוהו ויקדישוהו. אחר הסכות, תרפ"ד, בא לארצות הברית וגדולי הרבנים שבארץ החדשה קבלוהו בכבוד רב, ויהי חבר ועה"פ של אגוהר"ב החרדים באמריקה וקנדה, ויעש הרבה לחזוק התורה והדת, ובשניו האחרונות, להטבת בריאותו, יצא לפאר־ראקאוויי, נ. י. ותהי משאת נפשו לעלות לא"י, אולם מחשבתו הטהורה לא נתקימה, כי בבדחוהמ"ס תרצ"ד נחלה רב כהנא רבא ונתבקש בישיבה של מעלה, בהזכירו את השם הגדול באהבה ומלודים, ביום הרביעי בבקר לסדר „צדיק תמים", כ"ח תשרי תרצ"ה, בשנת ע"ד לחייו, ותהי הלויתו למחרתו ביום ה' כ"ט תשרי (ער"ח חשון) בעם רב, ויספידוהו רבנים

וגאונים ויבכו לסלוקו של צדיק חד מרבנן קשישאי, ונגנז ארון קדשו במעלה קברות „אנשי מיר" שבבה"ק „הר חברון" בפלושינג, לאנג איילאנד.

הגאון הצדיק מוהרי"ם זצ"ל מלבד שהצטין בבקיאותו הנפלאה בש"ס ופוסקים וידע בע"פ ממש את כל ארבעת חלקי השו"ע, וגם בחכמתו במילי דעלמא, עוד רב חילו היה בפלפול וסברא לאמתה של תורה, ויבוא בשו"ת וחקרי הלכות עם רבים מגאוני הדור, ויהי נודע גם לאחד מגדולי הדרשנים בזמננו. והשאיר אחריו כ"י מרובים הכוללים שו"ת וחידושי הלכות בחריפות עצומה ופלפולים עמוקים, והנסדרים לדפוס ע"י בנו הרב הג' עדיו לגאון ולתפארת החכם השלם מוה"ר אברהם דובער הכהן הי"ו רב בפאר-ראקאוויי, ויתר בניו הם: ר' משה אריה הכהן ברוסיא, ר' נחום מיכל הכהן בלונדון, והרה"ג ר' ירוחם יהודא ליב הכהן ברוסיא. וחתניו הם: הרב הגאון ר' דובער אפעלמאן (בעל בתו הכבודה מ' אסתר), והרה"ג ר' יהושע בן דוד בא"י, (בעל בתו הכבודה מ' גוטא תחי').

כהנא, הרב ר' **יוסף מרדכי** בהרב ר' **יחיאל צבי**, הרב הגאון בעל ספר „דברי צדיקים" היה מו"צ בטעטש (הגר).

כהנא, הרב ר' **שלמה דוד**, הרב הגאון המפורסם מגדולי המו"צ בווארשה, עסקן צבורי עושה ומעשה נודע לתהלה.

כהנא, הרב ר' **שמחה** בהרב ר' **שמואל**. הרב המאוה"ג מגדולי יוחסין, רב בעיר זאשקאוו, פ' קיוב.

כהנא, הרב ר' **שמואל זאנוויל** בהר"ר יהודא יעקב, רב וגאון מופלא בבקיאות ומפורסם לצדיק, היה מו"צ בסיגעט כי"ב שנה. הרביץ תורה בישיבתו הרמה והעמיד תלמידים גדולי תורה, ונ"נ בקוצר שנים ז"ך סיון תרע"ה, ונדפס ממנו ס' זכרון שמואל בעניני ברירה, וראיתי להגאון המפורסם מוה"ר אברהם שטערין שליט"א בספרו „מליצי אש" (גאלאנטא תר"ץ שמפליא בשבח הגרש"ז זצ"ל הרבה ומביא בשם האדמו"ר בעל פאר שמואל שאמר: „כי הגרש"ז מסיגעט הוא אחד משלשה אדירי התורה היותר גדולים בדורו בארץ הגר".

כ"ץ, הרב ר' **אשר אנשיל**. הרב הג' המופלא האב"ד דעיר מעדיעץ בארץ הגר. והוא חתנו של הרב הגאון ר' שלמה זלמן עהרענרייך האב"ד דסילאדי-שאמלו.

כ"ץ, הרב ר' **יואל**, בהר"ר **מאיר הכהן**, הרב הגאון הגדול בחריפות ובקיאות, מגדולי הרבנים ברומניה, ואב"ד דערדעד וגלילותיה, חתנו של הגאון מוה"ר יהודה ליב זצ"ל ווייס-בערגער בהגאון מו"ה פנחס משוס-בורג אב"ד דנעגרעשד, נודע ומפורסם בחידושיו הרבים שנדפסו במאספים התורניים בזמננו, ובספריו הנכבדים „טירת כסף" בטיב שמות החדשים ושו"ת „פרדס רמונים", בהם הראה חילו לאורייתא.

כ"ץ, הרב ר' **ישראל יצחק** בה"ר **ברוך בענדעט הכהן**, רב גדול בתורה ומופלא בחכמה, מילידי דעברעצין (הגר) שקבל תורה בישיבת הג"ר

שלמה עהרענפלד (בעל „חתן סופר"), בסיקס ואח"כ בישיבת הג"ר משה שיק (מהר"ם שי"ק) בהוסט שסמכהו להורות ולדון, ובבואו לאמריקה התישב ביונקרס ולא עשה תורתו קרדום והרביץ תורה ברבים באין שום שכר ויעורר בדרשותיו בשבתות וימים טובים למוסר ודעת, ויהי עושה ומעשה ורב להושיע, ונ"נ בח' תמוז תרע"ה בשנת ח"ן לחייו, והמונים נהרו אהרי מטתו, וגם רבים מגדולי הנוצרים בעירו, שכבדוהו בגלל צדקתו ומדותיו באו ללותו, יהי זכרו ברוך! (הידיעות לתולדות הרה"ג זצ"ל באו אלי מאת ידידנו הרה"ג החכם דר. שמואל הי"ו מיללער).

כ"ץ, הרב ר' **נחמיה**, הרה"ג הנעלה והשלם רב בברונזביל, (פ. פענסילווייניא) והוא מתלמידי ישיבת רי"א בנויארק וממוסמכיה.

— ל —

לאזאראוו, הרב ר' **שמעון** בה"ר **חיים צבי**. הרב הגאון הצדיק ראב"ד ברעזיצא, גליל מינסק, ומראש רב בעירה ווארעוויטש, פ' מוהליב. מגדולי תלמידי הגאון ר' חיים דוד צבי חן האבד"ק צערניגוב.

לאנגנאער, הרב ר' **יוסף אליהו** בהרב ר' **אפרים דוב**, הרב המאוה"ג וצדיק רב בהיסאקאוו (גליציה), והוא אבי הרה"ג המופלא מו"ה יעקב ישראל הרב בעיר קאמארנא על מקום חותנו הרה"ג ר' מרדכי יצחק הכהן זצ"ל.

לאנגער, הרב ר' **אורי** בהרב ר' **אברהם**. הרב המאוה"ג המופלא החכם השלם מגזע גדולי ישראל. נולד בשנת תרנ"ו, ויקבל רבי תורתו מאביו הגר"א הרב דקניהיניטש, ובעודנו עול ימים סמכהו לרב, הגאון ר' אליעזר מישל האבד"ק טורקא. תרפ"א נתמנה לממלא מקום אביו זצ"ל במשרת הרבנות דקניהיניטש. ואחרי כהנו בעבודת הקדש שמה ג' שנים, בא בשנת תרפ"ד לאמריקה, ונתקבל לרב בקהלות „חסד לאברהם" ור' יהודא ארי" ברחוב הרביעי בנויארק. ונדפסו ממנו הספרים: „נחמד ונעים" בב"ח על ספר בראשית ועל ספר שמות (נויארק תרצ"ו), בהסכמות הגאונים ר' אברהם צבי שור, ור' שרגא פייבל הלוי ווילליג, המפליאים בשבח המחבר וקוראים לו: „הצדיק המפורסם, חו"פ רבים ילכו לאורו".

לאנדא, הרב ר' **ישראל** בהרב ר' **יהודא ליבוש**. הרב המאוה"ג הצדיק האבד"ק סאדיגורי, אחרי פטירת אביו הגאון בעל „יד יהודא", והוא חתנו של הגאון ר' משה תאומים הרב דהאראדעקא בעל דבר משה.

לאקס, הרב ר' **יצחק** בה"ר **יודא הכהן**, הרב הג' הנעלה, נולד בלומזה תרמ"ו, ויסתופף בילדותו בישיבת עירו, ואח"כ קבל תורה בישיבות טלז וסלובודקה, ויסמכוהו הרבנים הגאונים מוהרג"מ ביארסקי אב"ד דוושילקוב ומוהשא"ה יפה הרב בנויורק, ושמש בכהונת רב בוועסטשסטיר ובברונקס, (הוא חתנו של הרה"ג ר' פסח זצ"ל פרילמן מרבני נוירק שנפ' ח' תמוז, תרע"ו, ועי' תולדותיו בספרנו „דורות האחרונים" אות פ').

לאקשין, הרב ר' **מנחם מענדל יהודה ליב** בהרב ר' **אברהם**. הרב הגאון המופלא וצדיק, מגדולי רבני החב"ד באמריקה, נולד בווילקאמיר, למשפחת יוחסין של גדולי החב"ד, שנת תרל"ג, ונתגדל ונתחנך בגפ"ת ובחכמת האמת על ברכי אביו זקנו הרב הגאון החסיד ר' אליהו דוד ליסעזר אבד"ק ניעזין (פ. טשער־ניגוב), (מנכדי הגאון מרן יעקב זצוקלה"ה מליסא). ויסמכוהו גדולי הרבנים ברוסיא. ויהי לרב בערים מיראהאד, האדיץ, וקריווא־ראג. ואחרי מלחמת העולם, בא הנה בשנת תרפ"ג, ויהי לחבר לאגודת הרבנים החרדים פה. ויתקבל מראש לרב בבהמ"ד נחלת ישראל בברונזביל, ואח"כ לראבד"ק „צמח צדק" בברוקלין, וישתדל הרבה ביסוד אגודת קהלות החב"ד באמריקה וקאנאדה, ולא האריך ימים ונפטר פתאום ביום ב' מ"ח תרצ"ד. לזכר עולם יהיה צדיק!

לויום, הח' **כספר**, מטובי חוקרי שפתנו באמריקה, יליד העיר זשאגער, בגליל קובנה, וכעשר שנים שמש בתור ראש המורים בביהמ"ד לחכמת ישראל בסינסינעטי ומהיותו כרוך אחרי הציוניות מורת רוח ממוני בהמ"ד ההוא ופקידיו, הוכרח לעזוב את משמרתו, באו מאמריו המחקריים והספרותיים בעתונים שונים, ונדפסו ממנו גם ספרים מיוחדים, ונפטר כבן ע"ד בשנת תרצ"ד.

לויטן, הרב ר' **אשר ניסן** בהרב ר' **ישראל מאיר הלוי**, הרב הגאון המובהק מגדולי רבני ברונקס, נולד בשנת תרל"ט בעיר פומפיאן בליטה ואביו הרה"ג הצדיק שכל משאת נפשו היתה לראות את בנו ממולא בתורה, שלחהו מילדותו לקבל תורה בישיבת טעלז ומשם לסלאבודקא, ויסתופף בצלו של הגאון האמתי מו"ר יצחק יעקב זצ"ל ראבינוביץ (נודע בשם ר' איציל'ה פוניבז'ר) ויעש חיל רב בתלמוד ופוסקים, ויסמכהו רבו הג"ר בסמיכת הכמים להורות ולדון בשנת תר"ס, כבן כ' נשא את הכבודה מ' יוכבד, בתו של הרב הגאון הג' ר' יעקב דוב ראפפורט, ונכדת הגאון שר התורה ומאור הגולה מו"ר יוסף זכריה זצ"ל שטערן ושנתים אח"כ, בשנת תרס"ז נתמנה לר"מ ומו"צ בשאוול, ויעמוד על משמרתו זו יותר מעשרים שנה, עד בואו לאמריקה בשנת תרפ"ח, ויתקבל לרב ומו"צ בברונקס, והוא מופלא בחריפות ובקיאות ונודע לשם ולתהלה. מהג' הי"ו באו חדושים רבים ב„הפרדם" היו"ל באמריקה, ובכ"י חדושים רבים בגפ"ת. המקום יהיה בעזרו!

לוצאטי, ה' **לואידזי**, חכם מדיני מפורסם בדורנו, מגזע גאוני התורה והמדע באיטליה. נשא שנים רבות משרת פרופיסור לתורת המשפטים בהאוניברסיטה בפאדובה, ויתמנה אח"כ לשר האוצרות בארצו, ויעש רבות לטובתה ותקונה, ויגדל כבוד חכמתו ופעולתו בעיני רבי הממשלה עד שמנוהו לנשיא שרי המדינה.

לוריא, הרב ר' **יהודה ליב**, רב וגאון מופלא בחריפות, היה ר"מ בישיבת סלובודקא והעמיד תלמידים רבים, ונודע בשם „ר' ליב חריף".

מצאצאיו של רבינו המהרש"ל זצ"ל (והוא אבי הרב הגאון והדרשן ר' יעקב דוד לוריא, שהיה מראש ר"מ בביאליסטוק, ואח"כ רב ומו"צ בעיר הולל באנגליה).

לוריא, הרב ר' **חנוך זונדל** בהרב ר' **משה בצלאל**, הרב הגאון הנעלה רב דווישנעווא, אחי הרב הגאון המופלא מו"ה צבי אריה ליב לוריא הרב דזאלודאק, ובאו חדושיו בספר כתר ישועה עמ"ס כריתות לאביו הגאון הגדול המפורסם זצ"ל.

ליבין, הרב ר' **אברהם יהודא ליב** בה"ר **שלום מנחם**. הרב הגאון המופלא וצדיק בדרכיו, מגדולי תלמידי הגאונים הנצי"ב וחתנו מו"ה רפאל זצ"ל שפירא בולאזין. ויצא לו שם „העלוי משקלאוו" בעודנו עול ימים. בשנת עת"ר בא לאמריקה, ויהי לרב ור"מ בישיבת „תפארת ירושלים" בנויארק, והתמיד בתורה, למד ולימד, ונ"נ בשנת תרצ"ד, בהיותו כבן ע'. והובא ארונו לבהמ"ד של הותיקים „אחים ורעים" מקום שם התפלל ולמד בסוף ימיו. והספידוהו הרבנים הג' מוהר"ר אברהם נחום הי"ו מאייעראוויץ ומוה"ר יוסף אדלר הי"ו.

ליבער, הרב ר' **אייזיק**, הרב הג' השנון ומפולפל מגרודעק, ובאו דבריו בהבאר היו"ל ידידנו הגאון המופלא מוהרצ"ה פרידלינג שליט"א (שנה י"ג).

ליבערמאן, ד"ר **אליהו** בה"ר **נתן דוד**, חכם וסופר ומשורר אנגלי נודע, נולד בפטרבורג בירת רוסיה, בשנת תרמ"ג, ויבוא לאמריקה בילדותו, וילמוד בהקוליג העירוני בנויארק, ואח"כ בהאוניברסיטה שמה, ויצטין בכשרונותיו הספרותיים בעודנו באביב ימיו, ויזכה בתואר דר. לפלוסופיה. ויהי מראש למורה בבתיה"ס העממים. ובשנת תרפ"ד נבחר מועד החנוך וההשכלה הממשלי בנויארק, למנהל ביה"ס הגבוה „טאמאס דזיפירסון" בברוקלין, שמספר תלמידיו הוא כששת אלפים ועליהם יותר ממאתים מורים, כן ירבו, השתתף במאמריו ושיריו ברבים מהעתונים והמאספים הלועזים, ויצא טבעו בתור אחד המשוררים היותר מעולים שבארצות הברית, ונדפסו ממנו באנגלית גם ספרים מיוחדים שונים.

ליוואי, הר"ר **שלמה זלמן** בה"ר **יעקב אריה**. עסקן צבורי נכבד ומופלא בתורה ויראה, מילידי לומזה, וחניכי ישיבתה המפורסמה. בא לאמריקה תרס"ג, וישתתף בהונו ובעתו בהרבה מוסדות תורה וצדקה בברוקלין. ונבחר לנשיא קהלת „עין יעקב" והת"ת במזרח נויארק, ועדת אנשי וואלקוביסק. והוא מצוין במדות טובות ונדיבת לבו. ה' יאריך ימיו!

ליוואוויץ, הרב ר' **ראובן** בה"ר **חיים יוסף הלוי**, הרב הגאון השלם והמטיף הנעלה, מרבני איסט ניו-יארק, נולד בלובאן גליל סלוצק, א"ח השבועות תרנ"ב, ויסתופף מילדותו באהלה של תורה, ויקבל תורה בישיבות מיר, סלוצק, וקעלם, וסלאבאדקא, ואח"כ בא בצל קורת מרן הגאון הצדיק המפורסם מו"ר ישראל מאיר הכהן זצוקלה"ה (בעל

חפץ חיים) בראדין, וירב חילו לאורייתא, ויסמכהו הגאון מוהרי"מ רבו, והגאון החכם מוה"ר מאיר שליט"א אבאוויץ האבד"ק נאוואהרודאק, ונבחר לרב בעיר סטאלאוויטש במקום הגאון הצדיק ר' צבי הירש הלוי לעמפערט זצ"ל) (בעל פסקי הגר"א, ועי' תולדותיו בספרנו דור רבניו וסופריו חלק ו'), בשנת תרפ"ב בא לאמריקה, ויתקבל לרב בהת"ת ע"ש הגאון נצי"ב בברונזביל, ויכהן שמה כשש שנים, ואז נתקבל לרב בהת"ת שברחוב בארבי ושם עומד על משמרתו בקודש, בקהל עדת יראים וחרדים, וינהל עדתו בתורה וצדקה בחסד ואמת, ושמו לתהלה ולברכה, כי מלבד גדלו בתורה וביראה, הוא גם רב להושיע, עושה ומעשה, אהוב וחביב על בני קהלתו הכבודה, ולאות אהבה כבוד ויקר, הגישה אליו עדתו בשנת תרצ"ה, כתבורבנות עד אריכת ימיו ושנותיו. מה' ישא ברכה, ויהי כזית הודו, להגדיל תורה ומצוה ומעשים טובים בעמנו.

ליוואוויץ, הרב ר' **ירוחם** בהר"ר **אברהם הלוי**, הרב הגאון הצדיק המפורסם בגלילות ליטא, מילידי העיר ליובאן, (פ. מינסק), נתחנך מילדותו בתורה ויראה, מראש בישיבות פאהוסט ובאברויסק, וכבן ט"ז בא לישיבת סלאבודקא והרה"צ ר' נטע הירש שלחו לחסות בצל הרה"ג הצדיק ר' שמחה זיסל ויכירו לטוב ולברכה הגאון הגדול הצדיק המפורסם מו"ר יצחק בלאזער זצ"ל, ואחרי שנשא בשנת תר"ס את הצדקנית מ' רבקה מעיר אוזווענט, נתקבל לר"מ בישיבת קעלם, ובשנת תרס"ז נתקבל למנהל רוחני ומוסרי בישיבת הגאון בעל חפץ חיים זצ"ל בראדין, ובשנת תרס"ט נבחר למנהלה ומדריכה המוסרי של הישיבה הגדולה דמיר, וירביץ תורה בין מאות התלמידים אשר היו כרוכים אחריו ודבקים בנועם לקחו ומוסרו הזך, ויצא שמו לתהלה בתורתו וצדקתו הרבה, ונ"נ ח"י סיון תרצ"ו כבן ס"ג, ויספדו למותו רבים מגדולי הדור. (והוא דודו אחי אביו של הרה"ג ר' ראובן הלוי הי"ו ליוואוויץ הנ"ל).

לישווין, הר"ר **יעקב**, הרה"ח המופלא מעיר אוועלאנעדא בארגנטינא, ובאו דבריו ב„הבאר" מידידנו הגאון המפורסם מוהרצ"ה שליט"א פרידלונג (חוברת כ"ז-כח, תרצ"ו).

לייזעראוויץ, הרב ר' **אליעזר זאב**, הרה"ג המופלא נאה דורש ומקים המ"מ בעיר בריסק דליטא, נולד בעיר נעמאקשט, פ. קובנה, בשנת תרי"ג ויסתופף בישיבות שונות, ויהי למופלג גדול בתורה, ויתעסק גם בלמוד ספרי גדולי הדרשנים בעמנו, ואחרי שנשא לו אשה מעירו, שם פניו לבריסק בשנת תרל"ג, ויהי למ"מ בעיר תהלה זו, ויעש לו שם טוב, כי ברכו ה' בלשון למודים ושפה לנאמנים ופה מפיק מרגליות, וישפיע הרבה על לבות שומעיו, גם זקנים גם נערים, להחזירם למוטב ולקרבם אל התורה והמצוה, ויצטין במדותיו התרומיות ויהי עושה ומעשה ורב להושיע לדורשי עזרה, ויחבבוהו הגאונים

מרן יוסף דובער הלוי זצ"ל, ואחריו בנו מרן חיים הלוי זצ"ל, ויעריצוהו וכרע כאח התהלכו אתו. במלחמה הגדולה לא עזב את עירו וישאר הכן על משמרתו בתקוה כי המקום יהיה בעזרו וישמרהו, ואחרי שרתו בקודש קרוב לששים שנה וירביץ תורה ולקח טוב בין בני עדתו הגדולה לאלקים נפטר בשם טוב ביום ז' מר חשון, שנת תרצ"ג, כבן שמונים שנה, וכבוד גדול נעשה לו במותו, לזכר עולם יהיה צדיק. (הוא אבי ידידנו הרה"ח השלם והמשכיל היקר עושה ומעשה מו"ה מתתיהו ליב הי"ו לייזעראוויץ, מנכבדי אחינו בבורא פּארק בברוקלין).

לייטער, הרב ר' יחיאל מיכל בהרב ר' שלום. הרב הגאון הצדיק מגדולי הרבנים החרדים בנויאָרק, מילידי גאליציה. ויקבל תורה מאביו הרה"ג שהיה רב ומו"צ בבוברקיא, ובגדולי הישיבות בארצו. וכבן כ"ו בשנת תרנ"א, נתקבל לרב בעיר דונאייעוו, ויעמוד על משמרתו יותר משלשים שנה. ובא לאמריקה בשנת תרפ"ב, ויהי לרב ומו"צ ברחוב פּיט בנויאָרק, כעשתי עשרה שנה עד זמן מותו כ"ב שבט תרצ"ג, בהיותו בן ס"ח שנה. ונדפם מהרה"ג זצ"ל ספר „תשובת דרכי שלום" (תרצ"ג).

לייפער, הרב ר' מרדכי בהרב ר' ישכר בער, הרב הצדיק המפורסם מנאדווארנא, מגזע חסידים וקדושי ישראל, שמוצאם מרבינו יעקב מקורבל בעל שו"ת מן השמים, התנהג רוב ימיו בסיגופים ובקדושה וטהרה, והיה חתנו של הגאון ר' שמואל שמעלקא טויבעש האב"ד דיאס, ונדפם ממנו ס' גדולת מרדכי.

לייפער, הרב ר' מאיר בהרב ר' ישכר בער, רב וגדול בתורה ומפורסם לצדיק בברוקלין מבני בניהם של הרבנים הצדיקים המפורסמים ר' מרדכי מנאדבורנא ור' מאיר מפרעמישליאן זצוק"ל, והוא אחיהם של הרה"ח ר' שלום לייפער, והרב ר' מרדכי לייפער.

ליכטענשטיין, הרב ר' ברוך בענדעט בהרב ר' קאפּיל, הרב הגאון הצדיק רב ומו"צ בעיר בעטלאן (הגר), במקום אביו ששמש ברבנות בעיר זו. ודודו (אחי אביו) הוא הגאון והצדיק המפורסם מו"ר הלל זצ"ל ליכטענשטיין, אבד"ק קאלעמעא. והוא אחי הרה"ג מוה"ר יהודא ליכטענשטיין, רב דסילאדי-קראסנא.

ליכטענשטיין, הרב ר' מרדכי כה"ר ישראל יהודא, הרב הג' חו"ב השלם, יליד העיר לומזה, ובא לאמריקה בנערותו, ויסתופף בישיבת רי"א בנויאָרק, ויעש חיל בגפ"ת ויקבל סמיכות חכמים מראשי הישיבה, וכשנשא לאשה את בת הנדיב היקר המופלא ביראה וצדקה, מו"ה אברהם יהושע זצ"ל קראסנער, היה לסוחר אמונים בברונזביל, ולא עשה תורתו קרדום לחפור בו, והוא צנוע ומשכיל ביראה.

לינדענבערג, הרב ר' ברוך בהר"ר מתתיהו, הרה"ג המופלא בתורה עושה ומעשה, מנכבדי קהלת „בני יהודא" בברונזביל.

ליפא, הר"ר **נתן פתחיה** (קארל) בהר"ר **ברוך משה**, חכם וסופר ובלשן מופלא ורופא מפורסם, מגדולי ישראל ברומניה בדורנו, מילידי העיר סטאניסלוב בגליציה וממשפחת יוחסין שמוצאה ממאורן של ישראל רש"י ז"ל, נתגדל בתורה חכמה ומדע מילדותו וכשקבל תעודת דוקטור לחכמת הרפואה התישב ביאסי הרומנית, ויעש הרבה לטובת ישוב א"י ביסדו אגודות חובבי ציון בערים שונות בארצו, וילחום בפיו ובעטו השנון נגד האנטישמיות הנפרזה שמה, וירב לכתוב במאספים ועתונים עברים, גרמנים, צרפתים, פולנים, וביותר הרומנים, מאמרי מדע ומחקר, וביחוד להצדיק את עמנו ותורתו ודתו, האריך ימים ונפטר בשם טוב, בשנת השמונים וארבע לחייו, כ"א מנ"א תרע"ה, בעיר ווינא, וגדולי סופרי ישראל ספרו בשבח החכם לוחם מלחמת עמנו הזה, לזכר עולם יהיה הרב את יריבנו.

ליפסקי, הר"ר **לואים** בה"ר **יעקב**, מגדולי התנועה הציונית ועסקן כללי מפורסם באמריקה, נולד בראט-שעסטער נ. י., בשנת תרל"ו ושמע בלמודים בהאוניברסיטה קולומביא, ויהי לסופר אנגלי בעודנו עול ימים, וישתתף בעטו במאספים לאומיים לועזיים שונים ויעורר לחבת ציון וישוב ארץ ישראל. בשנת תרפ"ב נבחר לנשיא ציוני ארצות הברית ויעבור דרך ערים רבות במדינה, ובנאומיו ומדברותיו וכחו היפה בפיו ולשונו עשה נפשות לבנין ארצנו.

ליפשיץ, הרב ר' **מיכאל**. הרה"ג הנעלה והדרשן הנכבד במזרח נויארק, נולד בלאהישין גליל פינסק, תרמ"א, ויקבל תורה מהגאון מרן בעל „חפץ חיים" זצ"ל ובסלבודקא. תרפ"ב בא לאמריקה, ויהי לרב בבהמ"ד „אהבת ישראל אנשי אסטראלענקא" ברחוב בריסטול בברוקלין, איזה שנים. הרה"ג הי"ו הוא גיסם של הרב הגאון הג' ר' פסח פרוסקין אב"ד ור"מ דקוברין, ושל הרה"ג ר' ראובן בורשטיין רב בווישייא.

למדן, הרב ר' **יוסף** בה"ר **אברהם**, הרב הגאון המופלא חכם וסופר, מילידי אניפולי בוואהלין, ומגדולי תלמידי מרן הגנצי"ב זצ"ל בוואלוזין שסמכהו לרב והגאון מרן ר' יצחק אלחנן זצ"ל מקובנה, שהללוהו בתעודותיהם, היה מראש לרב בעירה האשט הוואהלינית כי"ד שנה, ובשנת תרס"ג נתקבל לרב בעיר פאפילאן, באו ממנו מאמרים רבים בעתונים ומאספים שונים שעשו לו שם.

לנדא, הרב ר' **נתן נטע** בה"ר **משה דוד**, הרב הגאון המפורסם, ראבד"ק אושפצין בגליציה. חבר ס' „לבנון נטע" חדושי הלכות נדה ומקואות, נדפס בפאדגורזע תרס"א, ובראש הספר יש סדר יחסו.

לנדמאן, הרב ר' **פנחס** בהרב ר' **צבי**, הרב הגאון מגדולי יוחסין המסתעפים מהגאונים של"ה, ב"ח וטו"ז, היה לרב בקרילוב גליל לובלין ואח"כ רב בט. אקנא, רומניא, והוא חותנם של הרבנים הג' מו"ה

אברהם יוסף יוסקא הלוי גאטעסמאן רב בבריולוב, ומו"ה יעקב דער בארעמדיגער רב דנעגערסט.

לעהמאן, הר"ר **הרברט** בה"ר **מאיר**, נציב פלך נויארק, מגדולי היהודים באמריקה, וממשפחת יוחסין הבאה מאשכנז, נולד בנויארק בשנת תרל"ח, ויקבל מילדותו חנוך כללי וכשגמר חק למודו בהקוליג' „וויליאמס" בהצטינות נשא לו אשה בת טובים לבית אלטשוהל מסאן-פראנציסקא בחיותו כבן כ"ב שנה, ויהי לשותף עם אחיו בבית-אוצרם שפתחו בנויארק, ויעש עושר ונכסים וירב להאציל מהונו לטובת מוסדות החסד והצדקה הפרטיים והכללים, ויצא שמעו לתהלה בין אחינו ובין גדולי האזרחים, עד כי מפלגת הדמוקרטים הגדולה בחרתהו, בשנת תר"צ, למשנה לשר פלך נויארק, החסיד שבעמים פרנקלין ד. רוזבלט הי"ו, ובשנת תרצ"ח כשנבחר ה' רוזבלט לנשיא ארצות הברית, נבחר הח' לעהמאן במקומו לשר הפלך ונציבו, ויעש גדולות ונצורות להרמת המצב הכלכליי בין שדרות העם היושב בחבל נויארק, היותר מרובה באוכלסין — כן ירבו — שבמדינה, ובש"ז נבחר שנית לנציב הפלך ברוב דעות גדול של יותר משש מאות אלף קולות, כי אהוב ורצוי הוא ונוח לאחיו וגדול כבודו בעמים, וכרע כאח יתהלך את השרים היושבים ראשונה בממשלת ארצות הברית, וביחוד את הנשיא החכם הנאור כביר הפעלים פרנקלין ד. רוזבלט, שהוא אוהבו ואהובו, ועל ישראל הדרתו.

לעהרמאן, הרב ר' **שלמה**, הרב המאוה"ג וצדיק ראבד"ק פלאטעל, והוא אבי הרה"ג ר' זאב וואלף, הרב דערזווילקי, גליל קובנה.

לעווי, הר"ר **שמואל** בה"ר **אברהם** הרה"ח המופלא צדיק ונשגב ורב פעלים, נולד בדראהיטשין, גליל קוברין, תרט"ו, ואחרי נשאו אשה התישב באנטיפולי ויתעסק במלאכת החייטות בימים, והלילות קבע ללמוד וללמד, ויקרבו הגאון הצדיק ר' פנחס מיכאל זצ"ל האב"ד, ויחבבו וימנהו למגבת כסף הרמבה"נ, ובשובו לגור בעיר מולדתו יסד שמה ח' גמ"ח ובק"ח והכנ"א, ויתפרסם במעשיו הטובים, וכשעלה אח"כ ארצה ישראל, יסד בירושלים ח' „שונה הלכות" ללמד תורה „בעתות הערב והבקר, לפועלים עניים, ויעש רבות לטובת „בית היתומים" הנוסד ע"י הגאון רי"ל דיסקין זצ"ל, וייסד בה גם הכנ"א בשם: תפארת ציון וירושלים", ונ"נ כבן ח"ס, כ"א טבת תרפ"ג, והוא אבי הרה"ג מוהרצ"א לעווי הבא להלן.

לעווי, הרב ר' **צבי אריה** בהר"ר **שמואל**, הרה"ג החכם ושלם והמטיף הנכבד, נולד ער"ח חשון תרל"ז בדראהיטשין, וכשבא אביו ירושלימה קבל הנער תורה בישיבות תורת חיים ועץ חיים, וילמוד מלאכת סופרי סת"ם ויצטין בה, כבן כ"ב יסד וינהל ת"ת ארח חיים במושבה רחובות, ואח"כ היה למנהל הת"ת בעקרון, בשנת עת"ר יצא לאמריקה בתור שד"ר מת"ת וב"ח וישא משרתו זו כ' שנים,

ואז יסד בהשתתפות אביו ז"ל (שהיה נמצא בעת ההיא בברוקלין) ובלוית היקר והנעלה מר פינחס אליעזר ז"ל היימס, את ישיבת „תורת מציון" בברונזביל, ויהי בה למהל רוחני וגשמי, ואחרי עמדו לשרת בו איזה שנים, יסד את הת"ת: ראשון לציון" במזרח פלטבוש, ויתמנה בה למנהל, שמה כהן כשש שנים, וייסד ת"ת בניו לאטם, באו ממנו מאמרים שונים בעתונים, ונדפס ממנו ביהודית ס' מיוחד, והוא עסקן צבורי ומטיף נעלה!

לעוויט, הרב ר' **אליעזר יואל**, בה"ר **חיים זלמן**, הרב הגאון החריף רב בטראי (פ. נויארק). ואח"כ בפורטלאנד (מעין), מגדולי תלמידי הגאון האמתי מו"ר יוסף דובער הלוי זצוקל"ה בישיבת וואלוזין, ולזקנתו עזב את הרבנות ויתגורר בברוקלין, ויקבע מקומו לתורה ולתפלה בבהמ"ד תפארת ישראל אשר בשדרת ווילובי קרן טרופ, והיה גדול בהוראה והלכה ברורה. והדפים (בשנת תער"ב) ספרו בהלכה ותשובות שונות בשם „חדושי מהרא"י", ועל שער הספר נאמר „איש קאוונא", ונ"נ בשנת תר"ף זקן ושבע ימים. והשאיר זרע ברוכי ה' תורנים ומשכילים, (ובבית המדרש הנ"ל ראיתי ממעל ארון הספרים שמו הנכבד חרות לזכר עולם).

לעוויטאן, הרב ר' **שלום יצחק** בהר"ר **דוד בן־ציון**. הרב הגאון הגדול המפורסם צדיק ונשגב אב"ד דשוועקשנא בליטה. נולד לאביו המופלג בתורה ומופלא ביראה שהיה סופר סת"ם, ולאמו הצנועה מ' מנוחה עטיל, י"ב תמוז תרל"ח, בעיר ראגאלי גליל קובנה. ויקבל תורה מהרבנים הגאונים ר' משה שאדאווסקי ר"מ בעיר מולדתו, ור' אלכסנדר הכהן ר"מ בקיידאן, ור' צבי הירש הלוי לעוויטאן בסלובדקא, אז בא להסתופף בצל תורת הגאון הגדול ר' צבי יעקב זצ"ל אפענהיים האב"ד בקעלם, ויעש חיל רב בגפ"ת. כבן כ"ב נשא את העלמה הכבודה חיה רחל בת המופלג ורחים רבנן ר' אליהו ז"ל אבראמאוויץ מוואיינוטא בגלילותיו. ואחרי התונתו יצא ללמוד ב„כולל האברכים" בקובנה שנוסד ע"י הגאון רשכבה"ג מו"ר יצחק אלחנן זצ"ל, שעמד אז תחת השגחתו של הגאון ר' צבי הירש בנו של הגרי"א זצ"ל. ואחרי שקדו שמה על הש"ס וגדולי הפוסקים כארבע שנים, סמכוהו הגאונים מוהרצ"ה הנ"ל, ר' משה דאנישעווסקי, ר' צבי הירש מה־יפית, ר' עזרא אלטשולער, ר' אליעזר יהושע זעליג שפירא, ר' שלמה נתן קאטלער, ר' אברהם אהרן הכהן בורשטיין, ועוד. בשנות תרס"ח־ט מלא מקום הרב בהעירה וואַרנא מחוז טעלז. ובשנת עת"ר נתקבל בכבוד לרב ואבד"ק מיישאד. ואחרי עמדו לשרת שמה כחמש שנים בא לכהן פאר בעדת ישראל באָסלאָ, בירת מדינת נאָרוועגען, ותהי ראשית עבודתו בעיר זו לכונן שמה מקוה כשרה שלא נמצאה בה מקודם. ואח"כ ראה להקים ברחוב קאלמייערגאטען בית כנסת מפואר, ויתקן עוד תקנות

טובות לחזוק הדת. בשנת תרצ"ב נתקבל לאב"ד בעיר המהוללה שווּעקשנא הליטאית, ושמו נודע לתהלה לאחד מגדולי הרבנים בזמננו.

מהרב הגאון מוהרש"י הי"ו נדפסו: „דברי שלום" חדושים בהלכה ואגדה (תרפ"ח), „דברי שלום ואמת" בחזוק התורה והישיבות, טהרת המשפחה וחנוך הבנים, (ביהודית) (תרפ"ט), „לקוט הדרוש" קובץ גדול מטובי הרבנים הדרשנים על פרשיות התורה שבספרי בראשית ושמות (י"ל בארבעה חלקים ובהשתתפות הרה"ג מו"ה אליעזר ליפא ווייסבלום, בשנות תר"פ-ז). ויעזור הרבה בהוצאות הספרים: „חיים־הנצחיים" „רץ כצבי", „קיום העולם" שאסף וחבר הגאון המובהק והחריף מו"ה צבי הירש שליט"א פריידלינג, והוצאת הס' „בית שלמה" חידושים על המס' יבמות כתובות וקדושין, של הגאון הגדול בדורו ר' שלמה זצ"ל האבד"ק פינטשוב (ביחד עם ידידו הרב הגאון המפורסם ר' יצחק מרדכי הכהן ראבינאוויץ), והוצאות המס' ברכות מש"ס הגדול שבגדולים שנתפרסם בין גדולי התורה. ומשנת תרפ"ח עסוק הוא ביחד עם מרעו הגאון הגדול החריף מוה"ר יצחק קליין שליט"א הראבד"ק סאטמאר, בהוצאות הירחון „המגיד" מאסף דרושי לכל עניני התורה והמצוה הדת והחיים.

בכ"י הרב הגאון הצדיק חי"ו נמצאים חדושים רבים בהלכה ואגדה. והסכמותיו נמצאים על רבים מספרי חכמי הדור. יפרח כתמר צדיק ורב להושיע.

לעווין, הרב ר' אהרן בהרב ר' נתן, גאון מפורסם, מגדולי הרבנים בפוילין, חכם ושלם ויודע לשונות, ומטיף מופלא, קבל תורה מאביו הגאון ומא"ז אבי אמו הג"ר יצחק יהודא שמעלקעס, היה לרב בסאמבור, וכשנפטר אביו הגזצ"ל נתקבל לממלא מקומו בכהונת אב"ד דרישא, והוא רב פעלים לתורה ולתעודת ישראל, אחד מראשי „אגודת ישראל" בפולניה. ונדפסו ממנו הספרים „ברכת אהרן", וה„דרש והעיון" אשר זכו לשם בין חכמי הזמן.

לעווין, הר"ר יחודה החכם השלם והסופר, מטובי משכילי נויאָרק, האריך ימים, ונפטר בשנת השמונים ושלש לחייו, ביום כ"ט מ"ח תרצ"ה, ומצא מנוחתו ככוד בקברות הר כרמל.

לעווין, הרב ר' ישראל איסר, הרב הגאון מו"צ ורב בסטו. דזוזעף, מיזורי, ולפנים רב בליטא, ובאו דבריו ב„הפרדס" היו"ל בשיקאגא (תרצ"ד).

לעווין, הרב ר' ליפמאן בהרב ר' אליהו. הרב הגאון הצדיק והדרשן היקר רב דבהמ"ד „אגדת אחים" ברחוב מאלטא בברוקלין (מזרח נ. י.). נולד בעיר מאלאדעצנא, גליל ווילנא, בשנת תרל"ט. עד שנתו הי"ג קבל תורה מאביו שהנהיג ישיבה קטנה, ואז בא למינסק ויכנס לישיבת הרב הגאון הצדיק ר' ישראל חאנעם

זצ"ל בבהמ"ד הקטן. משם בא לישיבות וולאזין וטעלז, וירב חילו בגפ"ת. וכשנשא את בתו של הרה"ג ר' זוסמאן ברוידא זצ"ל הרב דראזאליע, נסמך מהגאונים הגדולים ר' רפאל שפירא, ר' משה דאניי־ שעווסקי ור' מאיר אטלאס. בשנת תרע"ו נתקבל לרב בשאקאט (פ' קובנה). ומשם בא לכהן פאר משרת הרבנות בגרודז. ובצאתו בין גולי מלחמת העולם, התגורר בדוקאר גליל מינסק, ויגד שעור בגפ"ת לפני תלמידים מקשיבים, ובמשך זמן קצר נבחר לרב בעיר מולדתו מאלאדעצנא. תרפ"ג בא לאמריקה, ועדת ישראל „אגדת אחים" דרחוב מאלטא באיסט נ"י בחרתהו לרב. וזה כי"ג שנה אשר יכהן שמה פאר. ואהוב הוא לאחינו בגלל תורתו ומדותיו ומעשיו הטובים. יהי ה' אתו! (הוא גיסם של הרבנים הגדולים ר' נפתלי הערץ שוצקעווער ז"ל הרב דראדזיווילי־ שאק אצל בירזי, ור' שמואל שער ז"ל האב"ד דשובאץ, ויבל"ח הרה"ג ר' נחום שער הי"ו הרב דדויג).

לעווין, הרב ר' נתן בהרב ר' דוד יהודא, הרב הגאון המפורסם האב"ד מראש בראהטין ואח"כ ברישא, (חתנו של הגאון הגדול ר' יצחק יהודא שמעלקעס האב"ד דפרע־ מישלא ואח"כ בלבוב בעל שו"ת בית יצחק), היה מופלא בחכמה ומדע ועסקן כללי גדול והיה אהוב ורצוי לכל יודעיו ויכבדוהו גם שרי ארצו, ובאו קצת מחדושי הגר"נ בס' בית יצחק לחותנו הגזצ"ל בח' חו"מ, ונ"נ כבן ס"ט בשנת תפר"ו, והוא אבי הרה"ג מוהרא"ל הבא לעיל.

לעווין, הר"ר משה ב"ר מרדכי הלוי. מחכמי ישראל באמריקה, צנוע ומעלי מגדולי המורים בבהמ"ד הרבני של הרב רש"ז שעכטער ז"ל. נולד בקרעווע גליל ווילנא, תר"ם, ויקבל תורה בולאזין ואיישישוק. ויבוא לאמריקה בשנת תרנ"ח, וישמע לקח בהאוניברסיטה הקולומבית ובבהמ"ד הרבני. ויעש רבות ליסודה של ח' „מפיצי שפת עבר" בנויארק, ולטובת הציוניות. בשנת עזר"ת, נתקבל למורה כה"ק ותלמוד בבהמ"ד לרבנים הנזכר, והעמיד תלמידים רבים אשר קרבם ללמודי הקדש, ויחבבוהו ויכבדוהו בגלל תומתו וענותו. ונפטר בשם טוב בשנת החמשים וחמש לחייו, י"ב כסלו תרצ"ו, ויספידוהו הרבנים והחכמים מו"ה מרדכי קאפלאן, ומהו"ר ארי' ליב פינקעלשטיין והסופר מו"ה צבי שארפשטיין. וימצא מנו"כ בקברות הר חברון בקרקע של הארדען בני ציון. באו ממנו מאמרים שונים בהמאסף „התרן", ובהעתון „הדאר" בשמו „משה הלוי". והוא ז"ל היה גיסו של היקר ר' נחמן נאוואק נ"י, מבראנזוויל.

לעווינטאהל, הרב דר. ישראל חיים בהרב ר' דוב אריה הכהן, הרב החכם המפואר, רב ומטיף, בה„מרכז היהודי" בברוקלין, מגזע יוחסין, נולד בווילנה בשנת תרמ"ח ובעודנו ילד בא עם הוריו לאמריקה, ויקבל מראשית ימיו חנוך תורני מאביו הרה"ג, וממורים משכילים,

ויצטין בכשרונותיו והתמדתו, וכשרכש לו ידיעה רחבה בלמודי הקדש בא ללמוד בהאוניברסיטה קולומביה ועם זה בבמדה"ר של הרב ר' שלמה זלמן ז"ל שעכטער בנויארק, ושקידתו עמדה לו להיות מוכתר בכתר „רב" ו„חכם" בעולי ימיו. בשנת עת"ר, נבחר למטיף בהיכל בני שלום בברוקלין, ויעמוד על משמרתו כחמש שנים ואז נקרא לכהן בהיכל „פתח תקוה", ואחרי שרתו שמה כארבע שנים נבחר לרב ומטיף בכנסת „המרכז היהודי" הגדולה אשר באיסטרן פרקוויי בברוקלין. וזה כשש עשרה שנה עומד הרה"ח הנעלה הי"ו על משמרתו הגדולה להעיר ולעורר אלפי עמנו למפלגלותיו השונות, הבאים לשמוע מדברותיו הנעימות־לכל טוב ומועיל, ואהבת חסד וצדק.

הרה"ח מוהרי"ח הי"ו הוא גם עסקן צבורי וציוני נכבד, ולוקח חלק נכר במוסדות כלליים שונים וביחוד בההסתדרות העברית באמריקה וחבר ספרים נכבדים באנגלית אשר קנו להם שם טוב בין חכמי עמנו ובין גדולי העמים. והוא נועם המדות ומעלי טובא.

לעווינסאן, הרב ר' **אריה ליב** בהר"ר דובער, הרה"ג המופלא בתורה ויראה, מילידי העיר טערליץ בגליל קיוב, ומגזע היחש, מנכדיו של הרב הקדוש מוהרא"ל זצ"ל המפורסם בשם: „דער שפאלער זיידע". בשנת תרנ"ו בא לאמריקה, ויהי לרב שלא עמלק"פ בת' תורת דרחוב טהאטפארד, למד ולימד ויצטין במעלות ומדות חכמים, ונח נפשיה בא' דתוהמ"ס תרס"ח, כבן ע"א, ומצא מנו"כ בקברות מונטיפיורי, (והוא אבי השלם היקר מו"ה יעקב לעווינסאן הי"ו שהיה נשיא חברה תורה מנכבדי ברונזביל).

לעווינסאן, הרב ר' **יעקב** בהר"ר **יהודא**, הרב הגאון הג' המובחק ומפורסם ורב פעלים, מגדולי הרבנים באמריקה, נולד בעיר קראקינאווא (פ. קובנה) בשנת תרל"ו, ואביו הרה"ח הצדיק ומופלא ביראה חנכהו בתורה ומצוה מאביב ימיו, ובעודנו נער בא לישיבת טעלז, ויקבל תורה מאת הגאונים הרמי"ם ויצטין בכשרונותיו ושקידתו, וירב חילו בש"ס ופוסקים, וכשנשא לו אשה מקראטינגא יצא ללמוד בפרישות בקבוצים אשר בשאוועל ואיישישוק, ויסמכוהו הגאונים ר' שמואל משה שפירא ושארו הג"ר מרדכי אייזיק מסלאנט זצ"ל ועוד. תרס"ה בא לאמריקה ויתקבל לרב בבהכ"נ „בית ישראל בשיקאגא ויעמוד על משמרתו כי"א שנה, ויעש לו שם טוב בגדל תורתו, חכמתו ועבודתו הצבורית. בשנת תרע"ז כשנוסד ע"י הרה"ג המפורסם מוהר"מ ברלין הי"ו בהמ"ד למורים הציונים המזרחיים, בנויארק, נקרא הגמוהרי"ל הי"ו לעמוד בראש בהמ"ד הזה, ולחורות בו תלמוד ופוסקים, וכארבע שנים כהן בכהונתו זאת עד שנקרא מראשי „בית המדרש הגדול" אשר בקהלת הקדש, עיר ואם בישראל, ברונזביל יצ"ו, להיות להם לרב ואב"ד, ומשרתו הכבודה הזאת נשא עליו כחמש שנים. בשנת תרפ"ו־ז

כשהוקם ע"י טובי עשירי החרדים התורניים בברוקלין, ובראשם הגאון הצדיק והרופא המפורסם דר. יהודא אליקום גאלדבערג שליט"א, בית הכנסת הגדול „חובבי תורה" בחבל איסטערן פארקוויי, נתקבל הגמו"ה ר"י לרב ואב"ד בעדת ישראל הכבודה והגדולה הזאת, ומשרתו הרמה נושא הרה"ג והחכם המופלא הזה עד היום, עובד עבודתו בקדש, להפיץ תורה בשיעורו היומי התמידי בחברת ש"ס, כנסת חכמים ומשכילים ע"ד אמת, וללמד דעת ומוסר ולקח טוב בדרשותיו הנעלות בשבתות ומועדים, ולהעיר ולעורר לצדקה ומעשי חסד וישועה, ומשתתף בנפשו ומאדו בעבודת הצבור, עושה ומעשה ומרבה להיטיב, ושמו לברכה ולתהלה בפי כל מפלגותינו השונות כי צדיק הוא בדרכיו צדקות אהב, חונן ונותן ורב להושיע, יפרח כתמר צדיק וינוב בשיבה טובה ויחדש כנשר נעוריו תפארת יעקב, ואין דור יתום כשגדולי התורה והעבודה וגמ"ח כהרב הגאון הי"ו שרויים בתוכו!

מהגאון מוהר"י שליט"א באו הרבה חידושים בהלכה ואגדה ומאמרים שונים במאספים רבניים ובעתונים שונים, ונדפסו ממנו הספרים: „מחקרי אבות" ספר נכבד על פרקי אבות, „רעיונות וחמר לדרוש", דרושים קצרים נעלים על כל פרשיות התורה, „שויון הנשים" תשובה בנידון שאלת בחירת הנשים, „התורה והמדע", שו"ת בהלכה ומאמרי חכמה, „תולדות הרה"ח הנדיב המפורסם ר' ישראל רוקח", ו„שלשים הספדים", ובכ"י שו"ת וחדושים ומאמרי מדע שונים.

לערמאן, הרב ר' **משה** בהרב ר' **צבי יצחק**, הרב המאוה"ג המופלא הרב דעירה פיאטיגורי (בגליל קיוב) במשך מ"ה שנה, מגזע הגאון בעל מגלה עמוקות, והוא אבי הרה"ג ר' צבי יצחק הרב דעיר הנ"ל אחריו, ומסורה היא אצל משפחת יוחסין זו שלא נפסקה בה ההוראה זה יותר משלשים דורות, זה אחרי זה.

לערמאן, הרב ר' **אליהו** בהרב ר' **אברהם יוזפא**, גאון מופלא וצדיק מפורסם, מצאצאי מרן הגאון החסיד רבינו אליהו מווילנא זצוקללה"ה, היה רב מראש בעיר טרלוי ואח"כ אבד"ק וויסקיט בפולין. ונדפסו ממנו הספרים אזור אליהו על התורה, ושו"ת דבר אליהו, ובכי"ק נשארו ס' מנחת אליהו חידושים בש"ס, וס' משנת אליהו חידושים ברמב"ם, והמה תח"י נכדו הרה"ג ר' אליהו לערמאן במישעניץ, והיה מגדולי תלמידי הגאון מו"ה יצחק מנעשוויז, והוא אביו זקנו של ידידי הרב הגאון מו"ה אברהם לערמאן הי"ו מרבני בראנזוויל.

ליבאַוויטש, הרב ר' **דוד** בהרב ר' **אריה זאב הכהן**, גאון מופלא הכם וצדיק, ראש ישיבת חפץ חיים בברוקלין, והיה מראש רב ור"מ בישיבת תורה ודעת שמה, ושמעתי רבים מפליאים בשבח תורתו וחכמתו, והוא מגדולי הרבנים באמריקה, חילו ושופריה לאורייתא.

ליוואי, הר"ר **אהרן**, החכם השלם ורועה רוחני לעדת ישראל בעיר באָמאן, טעקסעס, באמריקה, ועסקן

צבורי, האריך ימיו ונפטר כבן שמונים וחמש שנה, כ"ח כסלו, תרצ"ב.

לייטער, הרב ר' **יהושע העשיל** בהרב ר' **יחיאל מיכל**, הרה"ג השלם מגזע רבנים וגדולים, היה לרב בבהמ"ד בקו"ח הספרדי ברחוב טיפאני בבראנקס, ועסקן צבורי נכבד וחבר להועד הרבנים בנויארק, ולא האריך ימים ונמצא מת על מטתו ה' כסלו תרצ"ג, בהיותו כבן שלשים וארבע, לזכר עולם יהיה!

לייטער, הרב ר' **משה** בהרב ר' **יחיאל מיכל**, הרב הגאון המוסמך, חכם וסופר מילידי גליציה וממשפחת יוחסין, היה לרב בברוקלין איזה שנים וישב לארץ מולדתו, ונדפס ממנו החלק הראשון מספרו „זוטו של ים" בחקירות תלמודיות (ווינא תרצ"ב).

לעבאוויטש, הרב ר' **יהושע**, הרב הגאון רב ומו"צ ברעטיאג, סדר והוציא לאור חלק א' (עד הלכות תפלה) מספר מגיני ארץ שו"ע אורח חיים עם הפירוש „דמשק אליעזר" (קיצור מחצית השקל, יד אפרים ולבו"ש ועוד), שחבר אביו זקנו הגאון ר' אליעזר לעבאוויטש, ונדפס בשנת תרפ"ח.

לויער, הדר. **חיים**, הרה"ג הנעלה רב וחכם יתקרי, באו דבריו ב„אוצר החיים" להרב הגאון החכם מו"ה חיים יהודה עהרענרייך.

ואלה יעמדו על הברכה

העומדים על הברכה, המחזיקים בימיני ומקבלים את ספרי, בתוך כל העומדים לימין אביונים מחזיקי התורה ותומכי חכמיה, ממקום שם צוה ה' את ברכתו, יתברכו בחיים טובים וארוכים.

ביהכ"נ עץ חיים מחזיקי הרב
ביהכ"נ אוהב שלום
ביהכ"נ אנשי חברת ליבאוויץ
ביהכ"נ אהבת אחים בני פינסק
ביהכ"נ אנשי צדק פ"פ
ביהכ"נ אחים ורעים
ביהכ"נ אנשי ספרד דומאנט
ביהכ"נ עדת ישרון, וו. פ.
ביהכ"נ עין יעקב סטוירלינג
ביהמ"ד כוכב ישראל, העגעמאן
בהכ"נ עין יעקב סאקאלאוו
ביהכ"נ בני יעקב, גלענמאר
ביהכ"נ בני יעקב פענסילווינא
ביהכ"נ בני יהודא
ביהכ"נ עטרת תפארת ישראל
ביהכ"נ בני יצחק אר"י
ביהמ"ד בית יצחק, גר
ביהמ"ד לינת הצדק
ביהמ"ד הרב ממאניסטרישצא
ביהכ"נ בית אברהם
ביהכ"נ נחלת ישראל
ביהכ"נ עזרת אחים
ביהכ"נ בקור חולים
ביהכ"נ אנשי אזאריץ
ביהכ"נ אגדת אחים, ניו לאטס
ביהכ"נ אהבת ישראל אסטראלענקא
ביהכ"נ ח' משניות ווייאנא
ביהכ"נ אנשי פעטריקאוו
ביהכ"נ פועלי צדק לומזער
ביהמ"ד באברויסק
ביהמ"ד קלויז הספרדים
ביהכ"נ גמילות חסדים עסטרייך
ביהמ"ד ר' מאיר פרימישלאנער
ביהמ"ד כל ישראל
ביהכ"נ תפארת ישראל, בריסק
ביהכ"נ חברה תהלים, נ"י
ביהכ"נ שערי תפלה, וואטקינס
ביהמ"ד הגדול, סעקמאן
ביהכ"נ שערי תפלה, וואן ביורען
ביהכ"נ בני ישראל, ל. ה.

ביחכ"נ שומרי אמונה, ב. פ.
ביחכ"נ בני יהודא, ב. פ.
ביחכ"נ חברה תהלים, אשכנז
ביחכ"נ בית אל, ב. פ.
ביחכ"נ אהבת אחים, לאנאן
ביחמ"ד בני פוחאוויץ
ביחמ"ד קשר ישראל
ביחכ"נ מחזיקי הדת
ביחכ"נ רבינו מנחם מענדל מדובראוע
ביחכ"נ בית אהרן, וואטקינס
ביחכ"נ בני חאשטשעוואטער
ביחכ"נ סטעפינער
ביחכ"נ טוראוער
ביחכ"נ כנסת ישראל בני יעקב
ביחכ"נ עץ חיים ות"ת סטאון
מהנשיא הנכבד אלטשולער
ביחמ"ד ח' מדרש אליהו
ביחכ"נ אהבת ישראל גייטס
ביחכ"נ ח' תהלים אהל משה
ביחכ"נ אוהב שלום, ווערעט
ביחכ"נ ליבאוויץ, מאר.
ביחמ"ד ת"ת ספרד, בריסטאל
ביחמ"ד שבת אחים
ביחמ"ד בני זעמבין
ביחמ"ד דאקשיץ
ישיבת ר' מאיר שמחה
ביחכ"נ ע"י הרה"ג ראבינאוויץ
ביחכ"נ קאלואריער, נ. י.
ביחכ"נ מאקאוער, העגרי
ביחכ"נ פועלי צדק, אליער

המופלג הר' צבי יהודה זיידמאן
הגביר ר' צבי צאהלער
הנכבד ר' גדליהו ביינהארדט
הנכבד ר' ניסן ווייסבאנד
הנכבד ר' דוד פערלאוו
הנכבד ר' שמואל שקראף
הנכבד ר' יצחק פרענקעל
המופלג הר"ר מרדכי שמאי לערנער
הנכבד הר' יוסף קלינעצקי
הנכבד הר' יוסף שולמאן
הנכבד ר' יונה יפה
הנכבד ר' ישעיהו יצחק הכהן
הנכבד מו"ה בן־ציון באקשטיין
הישיש הנכבד ר' אפרים מאשקאוויץ
הנכבד מו"ה עוזיאל לעהמאן

הנכבד ר' אריה מרדכי אסאוו
הנכבד ר' ליב חיים שטיינפעלד
הנכבד ר' אברהם הכהן אראנאוו
הנכבד ר' אברהם ראטענבערג
הנכבד ר' יצחק ארי' וואנאוויץ, וו. פר.
המופלג הר"ר ראובן בלאך, גבאי
הנכבד ר' מתתיהו קאהן, פר.
הנכבד הר' קלמן זעליג זילבערשטיין
הנכבד הר' שמואל קעסעל
המופלג הר"ר שמואל צבי גארדאן, גבאי
המופלג הר' דוד ישעיה פריינד, המדפיס
הנכבד ר' דובער גאלדבערג
הנכבד ר' חנוך העניך ריווקין
הנכבד ר' יצחק רובינשטיין
הנכבד ר' שמריהו דווארעצקי, גבאי
הנכבד מר וואלף בענווער
הנכבד ר' יהושע אייזיק וואלקין
הנכבד ר' גרשון קאהן
הרה"ג ר' שואל גדליה הרכבי
הרה"ח מו"ה אליעזר בלוסטאן
הרה"ח מו"ה צבי הירש הענדלער
הרה"ח מו"ה מתתיהו גאלאוועגסקי
הרה"ח מו"ה יצחק קראסנער
הרה"ח מו"ה אברהם ליב קארעליץ
הרה"ח מו"ה ליב ראוויטש
הרה"ח מו"ה גדליהו גאלדבערג
המופלג הר"ר יעקב יוסף מאגילעווסקי
המופלג הר"ר צבי אורי' הכהן סוכמאן
המופלג הר"ר אברהם הלוי הורוויץ
המופלג הר"ר אברהם חיים בלאק
המופלג הר' יהושע כהן נעלסאן
הנכבד מו"ה ארי' ליב לאגען
הנכבד מו"ה דוד שעהנבוים
המופלג הר"ר אברהם אליעזר ב"ר גבריאל היימאן
הנכבד ר' זוסיא בושלאוויץ
הנכבד ר' חיים אלטר ב"ר יואל ראפפורט
המופלג הר' יוסף פנחס נענדזל
המופלג ר' שאול הלוי הורוויץ
הנכבד ר' זאב וואלף ב"ר משה חיים ראפפורט
הנכבד הר' אליהו זרח עלייאס, מזכיר
המופלג ר' מענדיל סגיד
הנכבד ר' יהודא וואלף
המופלג ר' יעקב מארים קאלאדני
הנכבד ר' ניסן פיאלקאוו
הנכבד ה"ר שמואל צבי ווייזער
הנכבד ר' ישראל גאלדפארב, פר.
המופלג ר' דוב אלחנן ראסקין

הנכבד ר' יעקב בלום, א. פּ.
הנכבד ר' יעקב ליב שעפעלאָוו, פּר.
המופלג הר"ר מנחם צבי סיגעל
הנכבד ר' ישראל בער יאנקום הסופר
הנכבד הר' אברהם יצחק ראָזען, גבאי
המשכיל ה"ר משה מאכטיי, מו"ס
הנכבד הר' גדליה גאלדבערג
הנכבד ר' חיים ליבערמאן, פּר.
הנכבד ר' אליעזר הלוי פּיקלער
הנכבד ר' משה קאפלאן
הגביר מר יעקב רוטשטיין
הנכבד ר' משה זילבערמאן
הגביר מר בינוש הכהן קאָהן
הנדיב הר"ר אברהם מאייערס
הגביר ר' מרדכי שניצער, פּר.
המופלג הר"ר אהרן פוטאראנסקי
הנכבד מר משה דובער גאלדפּארב
המשכיל ה"ר בריסקמאן, מו"ס
הישיש הר"ר דוב זאב בערינסאן, גבאי
הנכבד ר' נפתלי הערץ פּאקס
הנכבד ר' אשר סקאלא, פּר.
הנכבד ר' דוד זיסק
המופלג הר"ר פייוויש קאהאנאווסקי, פּר.
הנכבד מר יהושע העשיל זאקשטיין
המופלג הר"ר אהרן דוד קלומאק
המופלג ר' נחמן הכהן פיין, גבאי
הנכבד ר' יוסף האסקעל
הנכבד ר' פנחס שלום שטערן
הנכבד ר' דוד העניך שיין
הנכבד ר' דוד שערמאן
הנכבד ר' משה ראוז
הנכבד ר' משה חיים טעקסיל
הנכבד ר' יוסף לעווין
הנכבד מו"ה אשר פיינבערג, מזכיר
המופלג הר"ר אפרים צבי קופערמאן
הנכבד הר' צבי חיים דירעקטאָר
הנכבד ר' מאיר ספיוואק
הנכבד ר' אליעזר שניידער
הישיש הר' זאב וואלף כהנאוויץ, גבאי
הנכבד ר' צבי הירש ווישנאצקי, גבאי
הנכבד ר' דוד עזריאל סטילמאן
הנכבד ר' אברהם יצחק זאמבערג, גבאי
הנכבד ר' ישראל ציממערמאן
הנכבד ר' יהודה ליב זאלצמאן, גבאי
הנכבד ר' צבי הירש פיאלקאוו
הנכבד מר נחמן נאוואק
הנכבד ר' גרשון טהורם

הנכבד מר יעקב סקליאר, פר.
הנכבד ר' קלמן הכהן
הנכבד ר' יהושע חיים
הנכבד הר"ר זאב וואלף קאהן
הנכבד ר' שמריהו קאהען
הנכבד ר' יהושע העכט, גבאי
הנכבד ר' צבי הירש נחמנזאהן
הנכבד הר"ר חיים האממער
הנכבד ר' ברוך שרגא הלוי גראטמאן
הנכבד ר' צבי הירש פערילמאן
הנכבד מו"ה דוד הלוי אראייעוויץ
הנכבד הר"ר יצחק טשארני, גבאי
הנכבד הר"ר מרדכי יהודא טורבאוויץ
הנכבד הר' גרשון ברוך הלוי פערילמאן
הנכבד ר' מתתיהו אבראמאוויץ
הנכבד ר' משה יצחק אפעלבוים
הנכבד ר' ליב בלומבערג
הנכבד מר קאץ
הנכבד ר' בנימין סיטרין, גבאי
הנכבד ר' אברהם יצחק פליסקין
הרה"ח ר' דוד יצחק קאלאוויץ
הנכבד ר' מרדכי סאוועצקי
היקר ר' ירחמיאל בירענבאך
הנכבד ר' יעקב כהן
הרה"ח השו"ב ר' בן־ציון זלאטניק
הנכבד ר' יוסף טאבעלמאן
המשכיל ה"ר עווין
הנכבד ר' יצחק אלחנן ווראוויץ
הרה"ח ר' יצחק טאנענבוים
המשכיל ה"ר משה מאכטיי, מו"ס
היקר ר' צבי הירש פיאלקאוו
הנכבד ר' שמואל אלטשולער
הנכבד ר' משה סיגל
הנכבד הר"ר נחום באלמוטה
המשכיל ר' זאב אבראמאוויץ
הנכבד ר' ישראל פרידמאן
היקר ר' ישראל מאיר פריינד
הנכבד ר' חיים שעכטער

הכבודה מ' ריבא איטא פוטרינסקי
הכבודה מ' מושא סלאנימסקי
הכבודה מ' זעלדא טעטינבוים
הכבודה מ' פיינא ליבערמאן
הכבודה מ' רבקה באקשטיין
הכבודה מ' מרים גיטלין

לזכרון נצח

תהי נשמת אחי נדיב הלב ומוקיר רבנן מו"ה **מאיר** ז"ל בלאאמו"ר הר"ר **משה** זצ"ל **אייזענשטאדט** מפארטסמוטה, אשר נפטר כבן שבעים, ביום א' י"ט לחדש מרחשון, שנת תרצ"ה.
תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

ולזכרון נצח

תהי נשמת המופלג בתורה ומופלא ביראה רחים ומוקיר רבנן מו"ה **משה** נ"ע בה"ר **חיים בנימין** ז"ל **יעלין**, אשר נפטר ביום י"א לחדש תמוז, שנת תרצ"ו, בהיותו למעלה מתשעים שנה. והספדתיו אני המחבר והרב הגאון ר' משה הי"ו ראזין מפה. ומצא מנו"כ בקברות וואשינגטאן, בנחלת בני חברת אנשי נאווארודאק.
תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

לזכרון עולם

הבחור החשוב והיקר מר **מרדכי ליב**, בנו של היקר ונדיב לב מו"ה **חיים** נ"י **ליבערמאן**, שנפטר בדמי ימיו, בהיותו כבן כ"ו שנה, ביום ב' ניסן, שנת תרצ"ו, ומצא מנו"כ בבה"ק מונטיפיורי, בקרקע של ישיבת תורה מציון, במזרח פלאטבוש.
תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

לזכר עולם

תהיה נשמת העסקן הנודע ומפורסם מו"ה **ישראל פייוול**, בנו של היקר והנכבד מו"ה **דוב-בער** נ"י **סעלובסקי**, אשר נפטר בדמי ימיו בהיותו כבן ארבעים ושש שנה, ביום ז"ך אייר, שנת תרצ"ו, והמונים לוווהו וינהרו אחרי מטתו. ויספידוהו הרבנים הג' האלענדער ולערמאן, והעסקן הצבורי הנעלה מו"ה יוסף יצחק נ"י קויפמאן, מנשיאי בית הת"ת תפארת ישראל, אשר במזרח נויארק מקום שם הובא ארונו. ומצא מנו"כ בקברות וואשינגטאן בקרקע של בני נאוואהרודאק. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

ולמזכרת עולם

תהיה נשמת האשה הכבודה והצדקנית החשובה מרת **באשע גיטל** בת ר' **זאב וואלף**, אשת בריתו של הרה"ח הנעלה מו"ה **חיים נתן** נ"י **בוראק**, ואמו של הרב הגאון מו"ה **אהרן דוד בוראק**, אשר נפטרה ביום י"א ניסן, שנת תרצ"ד.
תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

ולמזכרת נצח

תהיה נשמת האשה הכבודה רבת הצדקה ומפורסמת מרת **חיה רחל** בת הר' **משה**, אשת הנכבד ויקר והעסקן הצבורי מו"ה **אהרן** נ"י **גאלדמאן**, מברוקלין, אשר רבות עשתה לטובת הישיבות ר' יצחק אלחנן ור' יעקב יוסף בנויארק, ולישיבת ר' יצחק יעקב רוינעס בברוקלין, וישיבת תורה ודעת בוויליאמסבורג, ותקח חלק בכסף ובמעשה בעוד הרבה מוסדות צדקה בנויארק רבתי. ונפטרה ביום כ"ד לחדש ניסן, שנת תרצ"ו, והמונים באו לחלק לה את הכבוד האחרון, ובהם גם רבנים גדולים אשר ספרו בשבח צדקותיה. ומצאה מנו"כ בקברות הר-ציון, בקרקע של החברה „אחזת עולם".
תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

ולמזכרת נצח

תהי נשמת הצדקנית החשובה מרת **חנה** בת ר' **אהרן**, אשת הנכבד ויקר מו"ה **שלמה קאנטראוויץ** נ"י, שנפטרה כבת ע"ה שנה, ביום ד' לחדש מנחם-אב, בשנת תרצ"ד. ויספידוה רבנים, ויתנו מעלותיה ומדותיה, ומצאה מנו"כ בקברות וואשינגטאן.
תהי נשמתה צרורה בצרור החיים.

ולמזכרת עולם

תהיה נשמת האשה היקרה מרת **ברוינא ליבא**, בת הישיש הנכבד מוה"ר **דוב זאב** נ"י **בערינבאן**, שנפטרה ט' אדר שני, תרצ"ה, ומצאה מנו"כ בקרקע בהכ"נ אהבת ישראל אנשי אסטראלענקא.
תהי נשמתה צרורה בצרור החיים.

מודעה!

להדורשים את ספרי מקרוב ומרחוק, אתכבד להודיע, כי ספרי הראשונים, היינו ששת חלקי ספרי „דור רבנין וסופרין", וכן ספרי „דורות האחרונים" החלק הראשון, וספרי הדרושים „נאה דורש", דורש לשבח", דורש טוב", „אור לפני הדורשין", „אור חדש למטיפים", „צדיק לברכה", „לימין אביון", אינם כבר בידי.

ואשר עודם נמצאים אתי במספר מועט, הם:

„בלשוני מלה" (ארבעה ועשרים נאומים ודרושים קצרים לי"נ וזמנים שונים).

„קול בכיי" (הספדים).

„דברו על לב" (תשע ושלשים דרשות להגים ומועדים, לימים נוראים ולימי התשובה, והתעוררות לצדקה ולאהבת תורה).

לאלה אשר יזדרזו לשלח אלי את תולדותיהם תמה, או תולדות גדולי משפחותיהם, עד ר"ח אדר הבע"ל, אודיע, כי בעזרת השם, תבאנה בספרי ההדש הנערך והנסדר לדפוס.

בן-ציון אייזענשטאדט

כתבתי היא:

RABBI B. EISENSTADT

385 Amboy Street

Brooklyn, N. Y.

Blomester Publishing Co., 1569 East New York Ave., Brooklyn, N. Y.

חכמי ישראל באמריקא

חלק י"א

דורות האחרונים - ספר שני (מ-פ)

נדפס בראשונה
בברוקלין, ת"ש - 1939

מכון
גנזי נסתרות
American Jewish Legacy
Publication Society

ס פ ר

דורות האחרונים

ספר חדש לתולדות גדולי עמנו, גאוניו ורבניו, ראשי ישיבה, דרשנים, חכמים, סופרים, ומחברים, נדיבים, ופרסנים, עושים ומעשים שעמדו לנו בדורות האחרונים ערוך בחסדי שמים בידי איש דל בעמו וצעיר משפחת סופרים.

בן-ציון בהר"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט

מנכדי הגאון והחסיד המפורסם, רבן של כל בני תגולה

כבוד קדושת שמו

מרן מאיר זצוקללה"ה אייזענשטאדט

בעל תשובות „פנים מאירות" ועוד.

בתוך עמי אנכי יושב באהלה של תורה

בתוככי בראנזוויל יצ"ו.

ספר שני

מ—פ

ברוקלין — ת"ש

נדפס על ידי

פאסטאר פרינטינג קארפאריישאן

14 קוק סטריט, ברוקלין, נ. י.

כתבת הרב המחבר הי"ן

RABBI B. EISENSTADT

385 Amboy Street

Brooklyn, N. Y.

Linotyped, Printed and Bound

by the

POSTAR PRINTING CORPORATION

14 Cook Street, Brooklyn, N. Y., U. S. A.

ב ר כ ת א ו ה ב

יברך העליון ממקום ברכתו שם,

גבר ישר בצדקה מורם מעם,

מוקיר תורה אוהב ומודע לחכמים,

עושה ומעשה באמונה ולב תמים,

ידידי היקר במדת חסד ממולא,

בקהלת ישרון אבן טובה וסגלה,

מו"ח **חיים** נ"י בהר"ר **חיים** ז"ל **ליבערמאן** בברוקלין, יצ"ו,

אשר יואל בטובו לתמכני באהבה ולסייעני בעבודת הקדש.

בין כל תומכי התורה והעומדים לימין אביוני אדם,

יתברך בכפלים, בשלום רב ובארך ימים ושנות חיים.

כברכת מכבדו, המצפה לישועה קרובה במהרה בימינו,

בן-ציון בהר"ר משה וצ"ל אייזענשטאדט

ט"ו בטבת, תרנ"ן

הקדמת המחבר

בהתעסקי בסדורו והערכתו של הספר הנוכחי, האחד עשר לספרי תולדות גדולינו ומצוינינו אשר הצטיינו למקצעותיהם השונים בדורות האחרונים, אשר זכיתי, בחסדו יתברך, להדפים עד הנה, נודע לי, כי אחד הסופרים פה באוצר זכרונותיו שחבר, עם כל הכבוד שחלק לי, הדל והזעיר, צעיר משפחת סופרים, ויתן לי יד ושם בין גדולי עמנו שבארצות הברית שבאו שמה בראשית המאה החדשה, ובהביאו את שמות ספרי התולדתיים — את עשרת ספרי הדרושיים שחברתי, בעזרת השם, ואשר נתפרסמו ברוב תפוצות הגולה, לא הזכיר לגמרי — בדרך אגב, מעיר הערה קלה וקצרה זאת: „ספרי תולדותיו אין להם ערך ספרותי מחמת חפרזת השבחים והתוארים הגדולים אשר נתן לכל אחד, עד שהתואר גאון הוא בין התוארים הקטנים".

לוא יצאו הדברים מסופר עול ימים שכל חפצו ורצונו מגמתו ומשאת נפשו להתגלות ולהתודע בין הבריות ולהראות חזותו ותבניתו לרבים, ובשרירות לבו יאמר, כי אין דרך יותר טובה ומוכשרת לפניו לעשות לו שם, כי אם בהטילו מומים במוקדשים ועומדים, או בשלחו את ידיו לסתור ולפרוץ, להשחית ולקלקל, מוסדות ובנינים מעשה ידי אחרים אשר רבות עמלו וטרחו בהם, כי אז יתוסף שמעו ויתגדל ויתהדר כבודו בעולם ומלואו — לא שמתי את לבי אליהם ולא נפניתי אחרם כלל, בכגון זה, אמרתי יפה היא השתיקה; הילדות והשחרות, הרבה הרבה דברים שלא כן עושות, יש שבשגגה וגם בצדיה ובמתכוין דרכם להזיק להרע ולהשחית את כל הבא לפניהם, ומי יבוא חשבון חטאות, עונות ופשעי נעורים תאומרים להפוך הקערה על פיה ושמים מישור למעקשים וממירים טוב ברע, ולחשך יקראו אור גדול, ועוד קוראים ומכריזים כי הגדילו לעשות ויגלו תעלומות, ואשר על כן משלו חכמים משל: „בנין ילדים סתירה"— וקימתי: „אל תען!"

אולם מכיון שנאמרו מסופר זקן וישיש, ולא סופר סתמי דלא פקיעי שמיה, אלא מסופר שהוציא טבעו ומוניטו בשוק הסופרים והמחברים בקולי קולות, ויקנה לו שם בחבוריו גדולי הכמות ורבי העלים, ויש אשר למראה ספרים כרסנים ותקילין כרוב ספרי זה המחבר, שבהם מראה פנים לעניני תורה ודת, ועקרי דינים וגופי הלכות פסקים והוראות חכמים,

למוסר ומדות, באין כל ספק ישפוט כי אחד „מגדולי המחברים" בזמננו, אזן וחקר ושקל את כל דבריו בפלס אמונים, וכל אמרותיו אמרות טהורות וצרופות ומזקקות שבעתים, וכל מה שיצא מפי עטו ומה שפלטה קולמסו והעלה על הספר ושחרת על לוחו „הזכרוני" לשארית. וביחוד באיזהו מקומן של משפטיו ופסקיו החרוצים על סופרים ומחברים זולתו שהעמיד מעשיהם ופעולותיהם בדין, שהוא מעין דיני נפשות ורוחות, שם לו את האמת לקו והצדק למוסד, וכי קים זה האיש שזכה באוצר דיניו ומנהגיו את הרבים, מה שכתבה תורה: „בצדק תשפוט", ואם כן יאמר הרואה פסק דינו של זה ה„מורה הוראה", הנדמה בעיניו, כביכול, כשליט ומשביע על אוצרות הדינים החקים והמשפטים ואשר בידו נמסרו כל אוקלידיהון ומפתחותיהון — לא לבד שיפסול עבודתי הקשה והרבה א ש ר יגעתי ועמלתי בה — תודות לשמו יתעלה — זה רבות בשנים, אלא גם, בהתלותו על „אילן גדול" שענפיו נתבדרו — יבטלה מראש בתכלית הבטול.

ואמרתי חובתי היא לענות חרף מלאכתי ולבלתי עצור במלים, השתיקה כהודאה והסכמה גמורה, וכי אחשה, יראתי פן מצאני עון וחטאת לא תתכפר, כי אהיה לגורם ומסייע לעברה תולדתית חמורה, וכעונה אמן אחרי השקר, שויתי לנגד עיני מאמרו הנמרץ של נשיא הלויים בתוכנו אשר דבריו כדברי האורים, בהקדמתו ל„טורי זהב" שאומר: „יש מכשול במי שרואה דברים נדפסים ממי שלא הגיע להוראה", ומצות עשה דאורייתא היא להסיר כל מכשול ותקלה.

מעקימת שפתו וחוד לשונו של זה הסופר השופט והדין, יכיר כל רואה ומבין דבר לאשורו, כרגע, כמה מן האמת יש בדבריו, ועד היכן הוא משתדל לאחז את עיני הרואים בראיה בעלמא, מבלי חקר ודרוש ועמוד על שרשו ותכניתו של דבר, לתפוס אותו בלבו. ממשמעותו של „משפטו החרוץ" שהתואר „גאון" אצלי מן התוארים הקטנים, ושנתתיו „לכל אחד" הבא בערכי ספרי, — אתה למד, שכל איש ואיש גם אחד לא נעדר, מבלי הבט אם יתייחס על דגל גדולי התורה חכמיה ומעריציה, ככהני הדת ומורי ההוראות בישראל, עטרתיו בעטרת „גאון" שאינה הולמתו, וארבה לשבחו ולהללו ולתארו בתארי כבוד מוגזמים ומופלאים שאינם בו לא מינם ולא מקצתם, ואני עיני נוראות נפלאתי איך יזיד ויהין אינש להתעות בשוא ושקר במלתא דעבידי לאגלויי כזאת. הרי ספרי, ברוך השם, אינם ספרים החתומים גנוזים וטמונים במקומות לא תשורם עין איש, גלויים וידועים ומפורסמים ונפוצים המה בין חכמי עמנו הקרובים וגם הרחוקים, והלא יבואו לטפחו על פניו, ולענות כחש דברי און ותפל כדבריו.

כל רואה ספרי והקוראם בצדק, הלא עין בעין יראה שבתואר „גאון" נזהרתי מהשתמש גם אצל שמות רבים וכן שלמים מגדולי התורה

המשמשים בתור רבנים ומורי הוראה בקהלותינו השונות, ולא תארתי בו, זולת אלה שתורתם מכרזת ושמעם יצא בכנסיות ובתי מדרשות, בין רבנן ותלמידיהון, ואשר נתברר אצלי, מפיהם און מכתביהם, של גדולי חכמי הדור המפורסמים בעוצם יראתם וברב דקדוקם במצות הקבלת והמסורת, שאחת מהן היא גם „כבוד חכמים", כי המה שמו עטרת „גאון" על ראשם, אז ראיתי לקראם גם אני בשם התואר הנעלה הזה, ונשמרתי ונזהרתי מעבור עליו, לבל אהיה, חלילה כמזלזל בכבוד מורים.

מקנא הוא ב„הפרזת השבחים" ו„התוארים הגדולים", אשר נתתי „לכל אחד" בספרי, בעוד אשר באמת, מספר נכר ובולט של אנשי המעשה והעסקנים הצבוריים, נדיבים או מצוינים בשארי הצטינות, תארתים זולת בשמות מעשיהם ופעולותיהם שנודעו בהם בחוגיהם הקצרים או הכתבים לבד, ולא כניתים לא בתואר „רב" ולא בתואר „גדול" ולא כל שכן בתואר „גאון" שהוא לדברת המקנא בין „התוארים הקטנים" אצלי.

כמה נפישא חוצפתא דגברא הלוקח לו קרנים לנגח בהם, וחבא לסתור באמת מדה מגונה ורעועה, בנין נכון הבנוי כמו רמים מראהו הנכון והנשא, הרחיב עינם הבדלח של ראשי בנינו בונינו, אדרכלי מקדשנו התולדתי ומקימיו, אשר שבחו ויפארו את עבודתי שהיא לתפארת לדורות, וקוראים עליה ההלל הגדול, במליצותיהם והסכמותיהם השונות שכבר נדפסו בספרי, ואשר רבן עדנה תחת ידי, ואשר אקוה לפרסמן — ברצות השם — בחלקי ספרי הבאים.

בן ציון בהר"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט

ט' לחודש כסלו, ת"ש.

ברַאנזוויל, ברוקלין, (פ' ניו יארק) באמריקה הצפונית.

תעודות הרבנים הגאונים המפורסמים יצ"ו

בשם ה' ובעזרתו, סאטמאר.

כבוד ידינ"פ מאז הרב הגאון ערוגת הבושם,

חכם הכולל כו' מו"ה בן-ציון אייזענשטאדט, נל"ו

תשואות חן ותודה מעומק הלב להד"ג על אשר כבדני בספרו החדש „דורות האחרונים". ספרו הכולל תולדות גאוני הזמן וגדולי הרוח הוא כינום לצדיקים, מלבד כבוד התורה אשר יש בזה, עוד נחוץ כי ידע ישראל כי גם בדורנו זה ב"ה לא אלמן ישראל וכבר איתמחי גברא ואיתמחי קמיעת הד"ג בחבוריו הרבים והמחוכמים, ואני יושב ומצפה לראות גם ח"ש, יראו עיניו וישמח לבנו ויעלצו כל ישרי לב, בעה"ח, אור יום כי טוב, לסדר ואתה תחזה אנשי חיל יראי ה' גו'.

יצחק הק' קלייו ראב"ד דסאטמאר.

בע"ה, י"ב תמוז, תרצ"ו.

שלום וכל טוב ברוחניות ובגשמיות לידיד נפשי הרב הגאון המפורסם, חכם עדיף מנביא, מלך העט, סופר נהדר בקדש ר' בן ציון אייזענשטאדט שליט"א.

אחדשה"ט כראוי לגבר הנקל על בעמל של תורה, הנני מתכבד בזה, להודיע לכת"ר ולאשר את קבלת מכתבו היקר. יהי רצון שיצליח בעבודתו הק' והפוריה ויאריך ימים ויוסיף לחבר ספרים מועלים ונחוצים כדרכו בקדש מהרבה שנים.

ידידו בלב ונפש באה"ר ובכבוד ויקר

שמריהו ליב הלוי הורוויץ החופ"ק ברוקלין, נ. י.

דורות האחרונים

— מ —

מאגוז הרב ר' **משה זקן**, הגאון והצדיק המופלא מגדולי ישראל באפריקה אב"ד וראש הרבנים באיגרבה תלמידו של הגאון הגדול מו"ר חיים הכהן זצ"ל האב"ד דטריפולי. המחבר שו"ת „דבר המשפט", והגרמ"ז העיר הערותיו והגהותיו לספר רבו זה. וחבר ג"כ ספר „סבר פנים".

מאגנעם הרב ר' **משה** בהרב ר' **מאיר מארים**, הרב הגאון מגדולי יוחסין, בנו של הגאון הגדול בדורו בעל הס' ניר על ירושלמי. ולמעלה בקדש היה לרב בלונא, מוראוו ולבסוף בפוהוסט, והיה נודע בתורתו וחכמתו וצדקתו. וחבר ס' „מעשה רוקח" על הרוקח (הנמצא בכ"י אצל בנו הרה"ח ר' שלמה צבי) ונ"נ בן נ"ט ד' מ"א, תרס"ה. והוא אבי הרה"ג הרמ"מ הבא אחריו.

מאגנעם הרב ר' **מאיר מארים** הרב הגאון החכם ושלם מרבני ברוקלין. נולד בקוברין, מקום שם כהן א"ז מאור הגולה בכהונת אב"ד זיקבל תורה מאביו הגזצ"ל ובישיבת סלובודקה. ויעש חיל רב בתלמוד זפוסקים ובספרי גדולי חכמי עמנו זיסמכהו הגאון מו"ר יצחק יעקב זצ"ל רוינעם. בשנת פר"ת בא לאמריקה ויכהן בתור רב בקהלות שונות. וזה ח' שנה שנתקבל לרב דבהכ"נ „עדת ישרון" בברוקלין.

מהרב הגאון הרמ"מ הי"ו באו מאמרים בעתונים שונים ובכ"י ח"ת ומאמרים שונים, והוא ממובי העסקנים המזרחיים בניו יארק. עושה ומעשה ומלא ברכת ה'.

מאזוז הרב ר' **שלמה ס"ט**, הרה"ג הנעלה עורך המאסף להלכה ועניני אגדה בשם „מקבציאל" באי גרבה.

מאייערסאן הרב ר' **זרח** בה"ר **מאיר**, הרה"ח בעל ס' „טוב ויפה" על פרקי אבות (ניו יארק, עת"ר).

מאנדזאק הרב ר' **מנחם** בהרב **ישראל**, **שמשון** הרב הג' ומופלא ביראה, מילידי העיר טשעכ-נאוו, גליל פלוצק, למד תורה אצל הגאון הצדיק מו"ה שלמה זצ"ל האב"ד דעיר מולדתו וירב חילו בש"ס ופוסקים. בא לאמריקה בעלומיו ותורת ה' אמנתו ושעשועיו בה יהגה תמיד. והוא עושה ומעשה ורב להושיע. מיקירי חכמי התורה במזרח נ. י. יפרח כתמר צדיק.

מאנהיימער הרב ר' **חיים צבי** בה"ר **דוד יהודה ליב**, גאון וצדיק מפורסם מגדולי הרבנים בארץ הגר בדורנו. נולד תקע"ד

בפישטיאן. תלמידו המובהק של מרן הג"ר משה סופר בפרעסבורג שהעריצהו ויפליאהו ויסמיכהו באביבו, ומיראתו לא חפץ ברבנות וישתתף במסחר חותנו האמיד, אולם אחרי ששודדי לילה הציגוהו ככלי ריק נתן עליו עבודת הקדש, ויהי לרב מראש בשוטעלסדורף ואח"כ בוועדבוי. תר"ל נבחר לאב ב"ד דאונגוואר מקום שם כהן עד יומו האחרון י"ז תמוז תרמ"ו, ויספדו לו גדולי הרבנים.

הגאון מוהרח"צ זצ"ל הרביץ תורה והעמיד תלמידים מגדולי זמננו והשיב תשובות רבות והשאיר בכי"ק חבורים שנים. ותלמידיו בברוקלין הוציאו בשנת תרח"ץ ספרו שו"ת „עין הבדלח".

מאמן הרב ר' **חיים יוסף** הרב הגאון המפורסם, מגדולי ההוראה בצאר-לביצה באפריקה ומוזכר לברכה בס' „כתונת יוסף" של הגה"ג הצדיק מו"ה יוסף זצ"ל בירדוגו הראב"ד דמקנאסא שהו"ל נכדו הג"ר יעקב חי בירדוגו בשנת תרפ"ב.

מאנטעל הרב ר' **יחיאל** בה"ר **ישראל** הרב הג' החכם השלם והמטיף הנעלה. נולד בווארשא ח"י חשון תרמ"ב וילמוד תורה מגדולי ארצו הג"ר זאב גולדברגר הג"ר והג"ר יחזקאל פאנעט והג"ר משה שמואל גלאזנער (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א ס' א') ויקבל סמיכות הג"ר צבי קינסטליכער והגר"ש קרוים, תרס"ז נשא לאשה ממשפחה כבודה מווין, וישלח ידו במסחר בבודפסט וידרוש שלא לק"פ מדי שבת בשבתו ומועדים בבהכ"נ „אור חדש" שמה ויעש שם טוב בין החרדים לדבר ה'. תרפ"ב בא לאמריקה ויהי לרב בח' משניות במזרח נ. י. שבברוקלין, ושם מושבו עד היום.

מהרה"ג מוהר"י היו באו עניני אגדה ודרוש שונים באפריון שהו"ל ידידנו הרב החכם מוהר"ש מילער הי"ו ובקבץ הנאומים שהו"ל הרה"ח מוהר"ג הכהן באדער הי"ו, ובשנת תרצ"ט הופיעו ביהודית הטפותיו על פרשיות התורה ב"ח, „וואָרט און צייט"

מאנישעוויץ הר"ר **צבי הירש** בהרב **דובער** החכם השלם והעסקן התורני המפורסם, יליד סינסינטי, שנתגדל ונתחנך ע"י גדולי הרבנים בעיה"ק תוב"א בתורה ומצוה מילדותו, ובהיותו לאיש וישב למולדתו, עמד לימין אביו הצדיק ונדיב במסחרו הנפוץ בין יראי ה' ושומרי אמונה בארצות פזורנו ויעש עשר ונכסים וירב חילו לתורה וצדקה ולכל מפעל טוב וחסד בגולה ובאה"ק. והוא מחיב עשירים המקמצין. ברכת ה' תחופפהו!

מאַנסקי ה"ר **הירש** בה"ר **אברהם**, עסקן צבורי נעלה, ועורך דין נודע ומפורסם באמאהא, נעב, שנבחר מקרוב לראשה ונשיאה של „אגדת בני ברית באמריקה.

מאננעם, הרב ר' **שלמה** בה"ר **יהודה הכהן** הרה"ג המופלא רב ואב"ד בעיר שוואבאך, בייערן.

מאסס הר"ר **חיים יעקב** בה"ר **יהושע**, הרה"ח השלם בתורה ומדות מילידי יאנובה (גליל קובנה) ותלמידו של הרה"ג ר' זלמן יאנובר ר"מ בקובנה. בא לאמריקה תרס"ט

וישמש בתור רב ושו"ב בקהלות שונות. תפא"ר נמנה לכהן בהיכל „פתח תקוה" בברוקלין, ולמד ולימד במקרא משנה וגמרא ויהי אהוב בנועם הליכותיו ונפטר בשם טוב כ"ו אדר ב' תרצ"ה ומצא מנו"כ ב„הר לבנון", (וב„אוצר ישראל" ה"ד בא מאמר בשמו).

מאראגאווסקי הר' **יעקב שמואל**, מגדולי החזנים בזמננו ומפורסם בשם „זיידעל ראַוונער" (ע"ש העיר ראוונא שכהן לש"ץ בראשונה) והיה לש"ץ בקישינוב. ברדיטשוב ולעמברג. ובא לזקנתו לאמריקה וחבר „אוצר הנגינה" המוכן לדפוס.

מאסקאוויץ הרב ר' **יחזקאל** בה"ר **משה אהרן** הרב הג' השנון מילידי דוברובא שהיה ר"מ בהורדנה ובבואו לאמריקה נתקבל לרב בח' „עדת בני ישראל שומרי שבת" בברוקלין. ונדפס ספרו „יד יחזקאל" חידושים שונים בגמ' (ניו יארק תרפ"ז).

מארגאלין הרב ר' **אשר זאב** בהר"ר **נח**, הרב הגאון הצדיק מו"צ בברדיטשוב מגזע הגאון בעל תו"וט והוא אחיו הבכור של ידידנו הרב הגאון הדרשן המופלא מו"ה ישעיה יוסף שליט"א מארגאלין מרבני ברוקלין בעל ספרי „תפארת מהרשי"ם" ו„המעשה והמדרש" (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א ספר א.)

מאַרגענשטערין הרב ר' **יצחק** בהרב ר' **ישראל**, גאון גדול וצדיק מפורסם, האבד"ק סאַקאלוב בפוילין ובאו חידושיו בשערי תורה, חבאר, ועוד הרבה מאספים. והוא מצאצאי הגה"צ מוהרמ"מ זצ"ל מקאצק, (חתנו הוא הרה"ג הצדיק מו"ה נחום מרדכי שליט"א פערלאוו, עי' אות פ').

מארילום הרב ר' **יוסף אהרן** בהרב ר' **אליעזר זאב**, גאון וצדיק מפורסם הראב"ד דדארהוי ובוטשעטשי, ונ"נ דרב חסידא, ר"ח סיון תרע"ג, ועל מקומו נבחר בנו הרה"ג מו"ה אליעזר זאב שהו"ל את הדרשות שדרש מר אביו הגזצ"ל בשם „יד יוסף" (קלויזנבורג תפר"ו).

מארקאוויץ הרב ר' **מרדכי** הרב המאוה"ג המו"צ בקיוב בזמנן של הגאון ר' אהרן זאב ווייל זצ"ל האב"ד דשם. ובאו שניהם בהסכמה עה"ס „פשט השי"ם", (ורשה, תרמ"ד).

מארקום הר"ר **אהרן מרדכי** בהר"ר **אליעזר**, מופלא בתורה ויראה ועסקן גדול במצות, נולד חוהמ"ס תרכ"ה בזאלודאק למשפחה נכבדה שמתיחסת להרה"ג ר' יקיר ר' איצעלעס והרה"ג ר' אליעזר מלידא זצ"ל (עי' מכתבו של הג"ר הלל ליבשיץ לבנו הג"ר יחזקאל בראש הס' המדרש והמעשה). וכשנשא לאשה בת המופלג ר' שלום דוד מנכבדי קאלווארי בא לאמריקה ויתישב בברונזביל ויקדיש רבי עתותיו לתורה ולחסד, ויהי פרנסו ומנהיגו של בהכ"נ המפואר „עץ חיים מחזיקי הרב" שם ויעש רבות לחזוק חכמים וסופרים והישיבות וביחוד שבא"י. תרצ"ד עלה לאה"ק ולא ארכו ימיו שמה ונ"נ ד' חוהמ"ס תרצ"ה כבן ע' שנה. לזכר עולם יהיה רב להושיע זה! (בנו הוא

חרופא הנכבד דר. אליעזר הי"ו מארקום בברוקלין).

מארקאווסקי - מארקעל הרב ר' **ניסן** בהר"ר **יעקב** הרב הגאון המובהק חריף ומעמיק. נולד ג' אדר תרל"ז וקבל תורה בישיבות פוילין והתמדתו ועמקותו עמדו לו לרכוש בקיאות בש"ס ופוסקים בעלומיו ואחרי חתונתו היה לסוחר ולא נתן אל הרבנות פניו, וכשמטה ידו בא לאמריקה ונתקבל לרב בבופאלא.

מהגאון הצדיק מוהר"ן שליט"א נדפס (פיעטרקוב תרפ"ז) ס' „בינת נבונים" בשמעתתי דרבנן בעמק העיון והסברא.

מאשבוים הרב ר' **יהודה ליב** בהרב ר' **משה** הרב הגאון חו"ב החכם השלם, נולד ט"ו אייר עת"ר בבריסק, וילמד תורה מא"ז הרב ר' ברוך הלוי ז"ל לעווין ומהרה"ג ר"מ נאטמאן המו"צ בעירו ומהם בא לישיבת „תורת חסד" שם ויהי לתלמיד מובהק להגאון מו"ה משה זצ"ל סוקולובסקי הר"מ, בשנת תרח"ץ בא בברית הנשואין את בתו של הגאון הצדיק מו"ה שלום יצחק זצ"ל סג"ל האב"ד דטרעסטינא ונתמנה למלא מקום חותנו בכהונת אב"ד. ונדפס ממנו (בשנת תרצ"ד) ס' „ברכת הארץ" בדיני עמר ושתי הלחם אשר שבחוהו חכמים.

אבי הגמוהרי"ל שליט"א הוא הרב הנכבד ר' משה נ"י, רב ומ"מ בבהכ"נ אנשי אזאריץ בברוקלין.

מהרש"ק הר"ר **שמואל דוב** בהרב ר' **שמעון יצחק**, הרב הג' חו"ב ומופלא בחכמה, נולד בפר' הוסט ט' אדר תרל"ז למשפחת יוחסין שמוצאה מהגאון מוהרש"ק זצ"ל, ויקבל תורה מאבי אמו הרב הג' ר' אברהם זצ"ל רבינוביץ (הרב דפוהוסט) ומאבי אביו הרה"ג ר' ראובן זצ"ל (השאיר בכי"ק „דודאי רבא"ם על ד"ח שו"ע) ויעש חיל רב בגפ"ת וכשמת אביו השו"ב דעירו, לכלכל אמו ושמנת היתומים למד תורת השו"ב וימלא מקום אבין זצ"ל, תרפ"ב בא לאמריקה ונתקבל לשו"ב ברטשסטר.

נדפסו מהרה"ג הי"ו מאמרי תורה וחכמה במאספים ועתונים שונים וי"ל ספרו במילי דאגדתא טבין בשם „הגיוני שמואל", תרצ"ד. ובכ"י מאמרים וחדושים שונים.

מוינעשטער הרב ר' **מנחם מענדיל** בהרב ר' **אליהו צדוק** הרב הגאון המובהק מגדולי אה"ק תוב"א, נולד במוינעשטי, רומניה, תקצ"ו, ויצטין מילדותו בשקידתו וחריפותו ויקן לו שם עלוי. תרכ"ט עלה עם חלוצי רומניה הראשונים, ביחד עם הר"ר דוד שו"ב ז"ל ארצה ישראל, ובעלות הגאון החסיד מו"ה רי"ל זצ"ל דיסקין ירושלימה נמנה הגרמ"מ לחד מבי בית דינו. וייסד את בית המחסה ליתומים ע"ש הג' מבריסק והיה לגבאו הראשון, ויעזור הרבה ליסודה של שכונת מאה שערים, שמחוץ לעיה"ק. וג"נ כ"ה תמוז תרע"ה ומצא מנו"כ ב„הר הזיתים".

מהגאון הרמ"מ זצ"ל באו ח"ת רבים בהמאספים תורה מציון: אור תורה, תורה אור המאסף (להגאון רבצ"א קואינקה זצ"ל) ובכי"ק נשארו חידושים והגהות הרבה, וביחוד חבורו על התורה בדרך הס' באר היטב של הגאון מו"ה אריה

ליב הומענער זצ"ל על ס' ויקרא. (והוא היה אביו של הגאון מו"ה משה אברהם זצ"ל בעל „גנון והציל" אבי הרבנים הנעלים מוה"ר אורי ומו"ה יעקב ליב הי"ו בברונזויל.)

מורנשטהוי האדון הנרי, שר האוצרות בארצות הברית, שנתמנה לזה ע"י נשיא ארצות הברית באמריקה, הח' המופלא והחסיד בעמים כבוד שמו פרנקלין דילנה רוזבלט, השם ירום הודו, בשנת תרצ"ג, והוא בנו של מי שהיה ציר ממשלת המדינות הנאחדות בתוגרמה תחת נשיאות הנאור תיאודור רוזבלט, האדון הנרי (הזקן).

מוצקין הר"ר **ליאון**, החכם המובהק ורב פעלים, מגדולי התנועה הציונית שהשתתף בכל אספותיה הראשיות שנקראו באירופה ונבחר לאחד מצירי „ועד השלום" שנועד בפריז אחרי מלחמת העולם וישתדל לזכיות עמנו. היה רב מדעים ומוכתר במדות ונפטר בפריז כבן ס"ו בשנת תרצ"ג.

מורדוכוביץ הרב ר' **שמעון** בהר"ר **אברהם**, הרב הגאון השנון ומפלפל, נולד בסעליב כ"ד אלול, תרס"ו ויקבל תורה בישיבות אשר בבראנוביץ, לומזה, ואח"כ הסתופף ה' שנים בישיבת חברון תוב"א ויסמכוהו הגאונים מוהרמ"מ עפשטיין מוהר"א קלאצקין זצ"ל ולחבדל"ח מוהרא"ז מעלצער (ע"ע להלן), תרצ"ג בא לאמריקה ויהי לרב בקוני איילאנד וזמן קצר בעדת ולקוביסק במורד נ. י. תרצ"ח נתקבל לרב ודרשן לקהלת אנשי אמת בברונקס. והוא חבר נכבד לאגוה"ר החרדים באמריקה וחבר ועה"פ של רבני ברונקס.

בכ"י הרבה ח"ת וביחוד בסדר קדשים וקצת מחידושיו באו ב„הפרדס" והוא חתנו של הרב הגאון ר' שמחה אליהו ציפקוביץ הי"ו.

מושקין הרב ר' **אלעזר ראובן** בהר"ר **טוביה** הרב הגאון המובהק חכם ורב פעלים מגדולי הרבנים באמריקה, נולד באופינא כ"ו סיון תרמ"ט, לאביו הסוחר הנכבד (נ' י"ד סיון תרע"ט) ולאמו הצנועה שרה (נ' ט"ז אד"ש תרצ"ה) ויקבל תורה מהגאון החריף מו"ה בן־ציון פרידמן האב"ד דפיקעלן ואח"כ בישיבת כנסת ישראל בסלובודקה ותדבק בו נפש רבו הגאון רמ"מ עפשטיין זצ"ל בגלל כשרונותיו הנעלים והתמדתו העזה, ודרכו הרצויה, ובעודנו כבן ח"י שנה אחרי שרכש לו בקיאות בתלמוד ופוסקים נסמך מהגאון ר' חיים נתן שאחעמ זצ"ל אב"ד דאבעל (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ס) ורבותיו הרמי"ם דסלובודקה. להורות ולדין ולסדר גטין. שלהי תרע"ב בא לאמריקה. כסלו תער"ג נתקבל לרב בעדת „בני יוסף" בשיקגה, ויצא שמעו לתהלה בתורתו ומעשיו הטובים, וכשש שנים כהן שמה, ונבחר לראב"ד ד„בהמ"ד הגדול אנשי דרום" (הראשון והנכבד לבתי המדרש שבעיר, הנוסד זה כשמנים שנה ואשר בו כהנו הגאונים מו"ח אברהם יעקב גרשון לעסטער (עי' תולדותיו בספרנו „חכמי ישראל באמריקה אות ל') ומו"ה אליעזר אניקסטער ומו"ח טודרוס זצ"ל טיק־

מין) וזה ח"י שנה שעומד על משמרתו הגדולה והכבודה לשרת בקדשי עמנו ויהי מראשי המיסדים בית המדרש לתורה וראשון לציוני המזרחי בעירו. ועינו הבדלח פקוחה על רוב מוסדות התורה הצדקה והחסד בעיר הגדולה זו ואשר בארץ הקדושה ובחוץ לארץ. עושה ומעשה ויתקן תקנות גדולות לחזוק חכשרות והמקואות, ואהוב ורצוי ונוח למקום ולבריות, ולאות כבוד ואהבה אשר תרחש עדתו המפוארה לרבה המורם הגישה אליו זה מקרוב כתב־רבנות עד אריכת ימיו ושנותיו.

הגאון מוהאר"מ הי"ו, הנהו גם מיחידי הרבנים המופלאים בכחם בפיהם להמשיך אליהם לבם של ישראל ולקרבם לאהבת תורה ומצוה ויראת שמים. ובאו ממנו ח"ת רבים בהלוא"ג ביגדיל תורה, שערי תורה, אור תורה, הפרדם, ומאמרים בשאלות הזמן והחיים שכתב בעתונים וירחונים שונים, ובכ"י שו"ת אשר נו"נ עם הגאונים מוהרמ"מ עפשטיין. מוהר"מ ראזין מדווינסק, מוהרי"י דיסקין מוה"ר אי"ה קוק, מו"ה רמ"ד פלוצקי ומוהרי"ל בלאך זצ"ל וחידושי הלכה ואגדה ודרושים ומאמרי מדע. יהי ה' את הגאון רב תושיה זה להוסיף תת כחו לישראל ואורייתא אשר אהב סלה!

מזא"ה הרב ר' **יהודה ליב** בהר"ר **יעקב משה הכהן** הרב הגאון המופלא ביראה נולד בסמולו־ביץ תרכ"ו, ויסתופף בישיבות ליטא תרכ"ו, ויסתופף בישיבות דליטא ויצטין מנעוריו בשקידתו העזה ומדותיו הנעלות, תר"ן נשא לאשה את המשכלת מושא בת הנכבד ר' חיים יהודה שטיינברג מקרעווא, ויבוא סלובודקה והתמיד שמה בגפ"ת איזה שנים ונסמך מהגרי"א זצ"ל מקובנה. תרס"ד בא לאמריקה וישתקע בדזשוירזי סיטי ויתפרנס ממרכלת שפתח ויהי לרב בבהמה"ג שמה שלעמלק"פ, כעשרים שנה, ואח"כ העתיק מגורו לפלטבוש בברוקלין והקדיש כל ימיו לתורה ולצדקה, ויהי עסקן גדול במצות ופזר נתן לת"ת וישיבות, צנוע וענותן שומר פיו ולשונו. וג"נ ביום ב' דחוהמ"ס תרצ"ה ומצא מנו"כ בקברות בית דוד בברוקלין. (בניו המה שלומי אמונים ומשכילים נכבדים מו"ה יעקב משה הי"ו והעו"ד הנעלה מו"ה אהרן הי"ו דפלטבוש.)

מיכעלסאהן הרב ר' **שמואל** בהרב **צבי יחזקאל**, הרה"ג הח' השלם במדעים רב ומטיף בקהלת מיוזנברג (אפריקה) ויש לו משרה גם בהמכללה בקייפטאון, ובאה אליו תשובה בשו"ת „בית נאמן" לגיסו (חתן אביו הגאון הגדול) הגרא"נ עלבערג הי"ו (ע"ע להלן).

מיללער הרב ר' **יוסף** בה"ר **אברהם מאיר הלוי**, הג' הצדיק המופלא מגדולי יוחסין ראב"ד דנא־לאנטי, מחותנו של הגאון הצדיק המפורסם מו"ה נפתלי הכהן זצ"ל שוואַרץ, אביהם של הרבנים הגדולים מו"ה אברהם יהודה הכהן ומהו"ר יוסף הכהן בעל וילקט יוסף (ע"ע אות ש' הבא אי"ה).

מיללער הר"ר **שמואל** בהרב ר' **שאול**, החכם המופלא בתורה ובמדע והסופר המצוין, נולד בסענ־

מאישטן (הגר) למשפחת יוחסין בעיוה"כ תרמ"ח, ויקבל תורה בישיבת פרסבורג ואח"כ מהגאון ר' משה פורהאנד המו"צ דנייטרא (ואח"ז אב"ד דמאקובה) וירב חילו בגפ"ת ויעש לו שם במאמריו ב„נטעי בחורים" בעודנו נער בן י"ד שנה. כשהגדיל יצא לקנא קנאת בני הישיבה בארצו הסובלים לחץ ודחק ויעש תעמולה רבה. בפיו ועטו השנונים. לקום לרוחת המסתופפים בצלה של תורה ודבריו הביאו פרי ברכה. תרם"ח בא לאמריקה ונכנס להמכללה הנוירקית וילמוד חכמת רפואת השנים, ובהשיגו התואר דוקטור התישב בעיר יונקרס ויפעול הרבה לטובת היהודים והיהדות בתוכה, ושמו לתהלה.

החכם המפואר מוהרש"ם הי"ו קנה לו שם רב בירחונו „אפריון" שהו"ל מכספו והונו כחמש שנים רצופות (תרפ"ד—תרפ"ט) ושבו השתתפו רבים מגדולי הרבנים והחכמים ויצטין באפיו המיוחד, וביחוד במאמריו השנונים והחרוצים של הרה"ח המו"ל בעצמו שבאו בשמו הגלוי והסתור שימשכו אליהם לבב רבים בסגנונם החד והחריף. יהי ה' אתו כי יוסיף שנית ידו ועטו הזהבי לתפארת ישראל וספרותו. (אחיו הוא החכם המפואר מו"ה שמעון חיים הי"ו מילליער מאונג-וואר).

מינצבערג הרב ר' **פנחם מנחם ישעיה**, רב וגאון וחכם מגדולי העיר טבריה ת"ו ומנכדיו של הצדיק היהודי מפרשיסחא. חבר ס' „מרגניתא דרבי מאיר" ספר רב הערך לתולדות התנא רבי מאיר בעל הנס.

מינקין הרב ר' **יעקב** בה"ר **אריה ליב** הרה"ח והמטיף הנעלה מגדולי תלמידי הרב הגדול רש"ז שכטר ז"ל. היה לרב ומטיף בהא-מילטון, ובהכ"נ ר' פנחס אליהו דניו יארק ואח"כ נבחר לרב ברטשסטר. באו ממנו מאמרים שונים בעתונים לועזים, ומקרוב הו"ל ספר נכבד באנגלית אשר שבחוהו חכמים.

הרב מוהרי"מ הי"ו הוא חתנו של הגאון הגדול הצדיק מו"ר משה חיים זצ"ל ראבינאוויץ הרב מברונז-ביל וגיסו של החכם והרופא המהולל מו"ה צבי נחום הי"ו ראבינאוויץ, בברוקלין.

מינקין הרב ר' **רפאל ראובן** בהרב ר' **ברוך זאב**, הגאון החריף וצדיק. יליד גריווא ששם היה אביו הגזצ"ל מו"צ ור"מ, והיה רב בעירה רימסאן גליל קובנה, ונ"נ בקצר שנים כבן ל"א, י"ג סיון תרם"ז, הגרר"ר זצ"ל היה חתנו של הגאון ר' אהרן צבי הירש הלוי זצ"ל לע-וויטאם האב"ד דלינקובה.

מירקין הרב ר' **מרדכי** בהרב ר' **חיים** הרב המאוה"ג והצדיק המופלא, מ"מ בקובנה, ונדפס ספרו „מאמר מרדכי" ביאור על שה"ש (ורשה תרם"ב) והיה מגדולי יוחסין. כנראה מסדר היחש שבא בסוף הס' שנעתק מכ"י הגאון הצדיק מו"ה בנימין זצ"ל הוטנער האב"ד דהא-ראדאק, חותנו של הג"ר יעקב מאיר זצ"ל ממינסק.

מישקאווסקי - ראטענבערג הרב ר' **חיים אריה ליב** בהרב ר' **יוסף**, גאון גדול ומפורסם לצדיק מנדולי תלמידי הגאונים מו"ה אברהם שמואל מאיישישק ומו"ה אליעזר יצחק בולוזין. והיה לרב באורלאווא, זאלודאק וסטאוויסק, ויעזור הרבה ביסודה של הישיבה הרמה בלומזה, ונ"נ כבן ס"ב, כ"ח סיון תרנ"ח, היה גיסו של הגאון הגדול השקדן מו"ר יוסף זונדל הוט־נער זצ"ל ומחותנו של הגאון הגדול המפורסם מו"ר יצחק בלאזער זצ"ל, וע"י בן גיסו הרב הגאון מוהרי"ל הוטנער מו"צ בורשה נדפסו קצת מתשובותיו ודרושיו בספר „פני האריה החי", ובסופו באו בארוכה תולדות הגזצ"ל מהרה"ג ר' יצחק מאלצאן).

מישקין הרב ר' **כתריאל ליפמאן** בה"ר **שניאור זלמן**, הרה"ג החכם השלם, הסתופף בילדותו בישיבת רמיילעס בווילנה, תרפ"ב בא לאמריקה וישמע שעוריו בבמה"ר בשיקגו ויבקר גם את חמכללה דשם. בשנת תרפ"ט סמכוהו רבותיו הרמי"ם דבהמה"ר ובשנה שאחריה נתמנה למפקח על בית החנוך מנורה בניו ארליאנס, ימשם נתקבל לרב ומטיף דבהכ"נ הגדול „בני ישראל" דעיר זו. הוא חתנו של הרב הגאון מו"ה אשר ניסן זצ"ל יאבלונסקי, ונדפסו ממנו באנגלית הספרים: ע"ד רבינו ידעיה הפניני בדרשי וע"ד הטענות הפלו־סופיות שבספר איוב, בטעם לשבח ורוח חכמים.

מענקין הרב ר' **פתחיה** בה"ר **אריה ליב** הרב הגאון המעמיק, הרב דמענא. בעל „כרם פתחיה" (ירושלים, תרצ"א) ובהקדמת הס' נאמר כי הגנ"י חבר ג"כ „דברי פתחיה" על ש"ס וס' עמ"ס אבות, ועודם בכ"י.

מעטט' הרב ר **ירחמיאל** בהרב ר' **יהודא יחזקאל**, הרב הגאון החכם השלם ורב פעלים החו"ב מרבני לונדון. נולד לאביו הגדול בתורה וחסידות והנדיב המופלא בורשה, בשנת תרמ"ה, ויקבל תורה מהג"ר שמואל שלמה בראהן האב ב"דק בלכוטוב ומהגה"ק מו"ר מאיר יחיאל הלוי זצ"ל האבד"ק אס־טראווצי, ויסמכוהו גדולי פוילין בעלומיו. תפר"ח בא ללונדון ונתקבל לרב בבהמ"ד בסטמפורד הילל, ושם ירעה עדתו בתורה ודעת, ונודע לתהלה בחכמתו ויראתו.

הרב הגאון מהר"י הי"ו הנהו ראש אגודת הרבנים בבריטניה ועסקן כללי נכבד נודע לשם, ובאו ממנו מאמרים וחידושים שונים במאספים נפרדים ובקרוב יופיע ספרו הנכבד בשם „אבן יחזקאל", חידושי הלכות במסכתות שונות.

מעסקין הרב ר' **יעקב הכהן**, הרב הגאון השנון יליד העיר ווילקומיר ונתגדל בתורה בישיבות סלובודקה ופוניבז ויסמכהו הגר"יי זצ"ל רבינוביץ. ובבואו לאמריקה היה לרב בבורלינגטון, וזה ח' שנה שנתקבל לראב"ד בבהמה"ג נוסח ספרד בברונקס. חבר ספר „בית יעקב" חידושי הלכה ופלפולים (ניו יארק) ובכ"י שו"ת וספר על ההדרנים בש"ס.

מעלצער הרב ר' **איסר זלמן** בהרב ר' **פרץ**, גאון גדול וצדיק

מפורסם, מגדולי הדור, נולד למשפחת יוחסין בעיר מיר בשנת תר"ל ויקבל מראש את תורתו משארו הגאון האמתי מוה"ר יו"ט ליפמאן הכהן זצ"ל האב"ד בעירו ויתפרסם לעילוי מאביבו. וממנו בא ולוזונה להסתופף בצלם של הגאונים הרמי"ם הנציב"ב וה"ר חיים הלוי זצ"ל והתמיד שמה בגפ"ת כשבע שנים ויצא שמעו לתהלה בין גדולי ליטה בתורתו הרחבה ומדותיו המצוינות והשם „זונא מירער" — שקראו לו מאהבה וחבה יתרה — היה לברכה בקרב העם, ויבחרהו לחתן בעד בתו הרה"ג הצדיק המופלא מו"ה פייוויל פראנק מאלק־סוט ונתקבל לר"מ בסלובודקה. בשנת תרנ"ז כשיסד הגאון הרידב"ז זצ"ל את הישיבה המוסרית בסלוצק נקרא הגאון הצעיר להיות לראש הישיבה ולשמעו הגדול והטוב וחילו הרב לחדור בעמקי ההלכות ולעמוד על שרשי ההוראה נתוספו ספסלים בישיבה, וכעבור שש שנים, והג' רידב"ז נקרא להיות הרב הכולל בשיקגה, נתמנה הגמוהרא"ז תחתיו לאב"ד, וישא משרתו המשנית, אב"ד ור"מ עד שבאה המהפכה ברוסיה שאז הוכרח לעזוב ארצו ויעל לאה"ק ונתקבל שמה לר"מ ראשי בישיבה הגדולה „עץ חיים" בירושלים עיה"ק תוב"א.

הגאון מוהרא"ז הי"ו הו"ל ביחד עם הגאון מוהרמ"ב טומאשוב הי"ו המאסף „יגדיל תורה" ג' שנים בסלוצק, ונדפסו שלשה חלקי ספרו הגדול על הרמב"ם בשם „אבן האזל" (ירושלים תרצ"ה—חצר"ת).

מעלצער הר"ר **חיים** בה"ר **משה** עסקן צבורי בברונזביל. יליד רובין, ר' שלום געלמאן, ר' ליב עפ־

וולוזין שבא לאמריקה בנעוריו, והשתתף ביסוד „ישיבת רבינו יעקב יוסף" בניו יארק וייסד ת"ת ע"ש „הג"ר נפתלי צבי יהודא ברלין" בברונזביל. בשנת פר"ת בקר את עיר מולדתו ויראה לתמוך את הישיבה הגדולה שבה ויתר מוסדי העיר. (ויזכר לטוב בנו היקר מ' יעקב משה נ"ע שנ' בן ל"ג בשה"ג תרפ"ט שעזר לאביו הי"ו במעשה הצדקה וחזוק התורה, לזכר עולם יהיה!)

מעלצער הר"ר **משה יהושע** בהרב ר' **שלום רפאל יהודה ליב הכהן**, מופלג בתורה ויראה ועסקן גדול במצות. יליד התחנה מולודצנא ונתגדל בתורה ויראה מאביו הרב הגאון האב"ד דעיר, ואח"כ בישיבת סלובודקה. ויבוא לאמריקה בעלומיו ויקדיש עתותיו לחזוק התורה והישיבות. ומאז נתמנה לנשיא הישיבה המפוארה „רבי חיים ברלין" בברונזביל. הרבה לעשות לקיומה והחזקתה, יברך ה' חילו.

הרמ"י הוא נצר ממשפחת יוחסין שמוצאה מבית הרב דוולוזין, והוא חתנו של הרה"ח מו"ה שמחה, בנו של הרב הגאון הצדיק ר' ישראל זצ"ל חאנעם ר"מ במינסק.

(לשם עולם לטוב ולברכה יזכרו ראשי מיסדי הישיבה הרמה רח"ב אשר נתנו אליה כחם ומאדם, והמה מופלגי תורה ויראי ה' ר' דוב אלי־עזר באגיש, ר' פנחס שלום בר' יוסף שטערין, ר' יצחק מאיר גרענט, ר' פנחס היימס, ר' נחמן קאפלאן, ר' נחום פינקעלשטיין, ר' חיים אלפע־

שטיין, ר' הירש אלימלך העכט, והרה"ח הנעלה מו"ה ברוך הלוי הרשינוב, ברוכים יהיו.)

מרגלית הרב ר' **שלמה צבי** הרב הגדול מראטשעסטער, בעל „פנינים יקרים" (ניו יארק תפר"ו) חידושים ודרושים אחדים, הנדפס בהסכמות הרבנים הגאונים מו"ה רמ"ח זצ"ל רבינוביץ ולהבד"ל מוהרש"י הלוי פינקלשטין ומוהצ"ה דאכאוויץ הי"ו.

מרגלית הר"ר **בנימין** בה"ר **יצחק יהושע** הרה"ח הישיש מברונזביל. בעל „אמתחת בנימין" (ניו יארק תרצ"ב) הכולל קורות חיי המחבר.

מרעלי הרב ר' **יצחק** בה"ר **רפאל דוד**, הרב המאוה"ג והמליץ המופלא, מחכמי ישראל באפריקה בדורנו. נולד י"ב אלול שנת תזכ"ר, ואביו הצדיק והתמים חנכהו בתורה ויראה ויצק מים ע"י הרבנים הגדולים מו"ה מרדכי אטנגי זצ"ל ומוה"ר משה דאדון זצ"ל, בשנת תרנ"ג נסמך ל„הכים ורבי", ויבחרוהו פרנסי עמנו מאלגיר למנהל בית התלמוד תורה המפואר שנוסד בה, ויורה שמה למודי הקדש רבות בשנים אין כסף, והקדיש עתו ועטו השנון לתורה ולחכמה ויכתוב הרבה מאמרים והערות בעתונים וירחונים שונים. וביחוד בהמאסף שהו"ל הג"ר בן ציון אברהם זצ"ל קואינקה בעיה"ק תוב"א והבאר היו"ל ע"י הגרצ"ה פרידלינג ונדפסו ספריו: „צפנת פענח" קבץ שירי המשוררים הקדמונים באלגיר, „עת מלחמה ועת שלום" (אלגיר תרפ"ט) ובכ"י הרבה מאמרים ושירים הנערצים בסגנונם שרוח משוררינו העתיקים שפוכה עליהם.

מרשל האדון **דזשיימס**, חכם עסקן צבורי ועורך דין נעלה, בנו של העסקן היהודי המפורסם בדורנו מו"ה לואים ז"ל שהיה נשיא הקונגרס היהודי האמריקאי (עי' תולדותיו בספרנו „לתולדות ישראל באמריקה") וזה מקרוב מנהו שר העיר ניו יארק הנאור לא'גרדיא, לראש ועד ההשכלה המפקח על בתי הספר הממשליים שבניו ירק רבתי.

משרסקי הרב ר' **יעקב ירוחם** בה"ר **ישראל הכהן**, הרבה"ג המו"צ בלוזני גליל מוהליב, והוא ממשפחת הבעל שם טוב זצ"ל.

משעוויצקי הרב ר' **יצחק נטע** בה"ר **דוב**, הרב המאוה"ג החו"ב, מילידי נובורדוק ונתגדל בתורה בקובנה ונסמך מהגרי"א זצ"ל שם. מהנצי"ב זצ"ל ומהג"ר ברוך מרדכי מנובורדוק. והיה לרב בעיר ווערחנא-אודינסק. ומשם נתקבל בתור רב באירקוטסק, סיביר והיה רב פעלים לתורה ולצדקה.

— נ —

נאה הרב ר' **מנחם מענדיל** בהרב ר' **משה צבי**, הרב הגאון הצדיק ענף עץ אבות ומורי הוראות בישראל י"ג דורות זה אחר זה. עלה כבן ח"י לאה"ק והתמיד כל ימיו בתורה ועבודה, ונ"נ דרב חסידא למעלה משבעים כ"ד אד"ב תרח"ץ.

נאה הרב ר' **אברהם חיים** בהרב ר' **מנחם מענדיל**, הרב הגאון המפורסם לתהלה, מופלא במדות חכמים ורב היחש,

והצטין מנעוריו באורחות צדיקים עד שהגאון הגדול מוהר"יי זצ"ל דיסקין העיד עליו כי הוא „משופרי דשופרי דירושלים" והיה חד מבי"ד הגה"צ מו"ה יוסף חיים זצ"ל זונג-פילד, חבר ס' נעלה „קצות השלחן" על ההלכות המצויות משו"ע או"ח של מרן התניא זצ"ל ונכדו הגאון בעל צמח צדק, ונדפסו ממנו לע"ע ו' חלקים.

נאטולוביץ הרב ר' **חיים בן-ציון** בהרב ר **משה**, הרב הגאון המצוין החריף ושנון. נולד במאלאט פורים תרמ"ח ונתגדל בוילנה בקבוצו של הג"ר חיים עוזר שליט"א ויתנכר מילדותו בכשרונו-תיו הנעלים, ואחרי חתונתו עם בת הגה"ג מוה"ר מאיר ראבינסאן האבד"ק ראדושקביץ (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ם ספר שני) היה לרב בקרוקי, בשנות המלחמה כהן בגע-ניצעסק, וכששככה, נתקבל לרב בשאדובה ויכהן שמה עד בואו לאמריקה, ויהי לרב בהריסבורג, וממנה נתקבל לרב בסט. לואים. באו ממנו ח"ת שונים ביגדיל תורה הפרדם, תבונה ובכ"י שו"ת בן אברהם, הגיוני חיים ושני ספרי דרוש.

נאסס הרב **אייזיק** בה"ר **משה** רב גדול בתורה ובמדות. יליד די-נאיוב (גליציה) ולמד תורה מהג"ר יחיאל מיכל לייטער. בא לאמריקה באמצע שנותיו והוא רב ומו"צ בבהמ"ד „רעים אהובים" בברונז-ביל. הרר"א הי"ו הוא מנכדי הר' חג' ר' צבי זצ"ל מדיטשוב.

נוטוביץ הרב ר' **יצחק** בה"ר **ראובן** הגאון הצדיק והחכם השלם היה רב בקערטש, טאגאנרוג ואח"כ בסימפערופל וחבר ס' נכבד „שלחן המערכת" והוא אביו של החכם והסופר הרוסי המפורסם בדורנו מו"ה יוסף ז"ל נוטוביץ, עורך היומן הגדול ברוסיא „נובוסטי" שבו לחם את משטינינו בעטו השנון.

נחמה הרב ר' **יעקב** הרב הג' החכם המפואר, ראש רבני אי-קורפו עסקן ציוני-מזרחי ונודע לשם בישראל ובין רבי הממשלה בארצו.

ניגער ה"ר **שמואל** בהר"ר **זאב וואלף**, חכם ומבקר מפורסם באמריקה. נולד למשפחת יוחסין „טשארני" בדוקאר י"ז תמוז תרמ"ג נתגדל ונתחנך בתורה ותלמוד והודות לכשרונותיו ראה ברכת בלמודי הקדש מאביבו. אז שם פניו ללמודי חול ויקשב בלמודים בהמכללה בברין (שווייץ) ויעש חיל בחכמה ויבוא לאמריקה וישתתף במאמריו בעתונים וירחונים יהודיים שונים, וזה שנים הרבה שנמנת לאחד מחברי מערכת ה„טאג" היו"ל בניו יארק. ויעש לו שם במאמריו הבקרותיים החודרים והשנונים ונדפסו ספריו: „שלום עליכם", „מענדעלע מוכר ספרים", „געקלי-בענע שריפטען" (ב"ח).

הסופר המופלא מוהר"ש הי"ו הוא אחיו הבכור של הסופר והעסקן המפורסם מו"ה ברוך נחמן נ"ע טשארני, שהיה נודע בשם „ב. וולא-דעק" שנפטר כבן ג"ן, ו' מרחשון ש"ז ובהלויתו השתתפו גדולי אחינו ורבי הנוצרים, לזכר עולם יהיה!

נייוידל הרב ר' **ברוך נתנאל** בהרב ר' **בנימין בינוש** הרב המאוה"ג הצדיק מגדולי יוחסין

המו"צ בטויראגען במקום אביו הרה"ג זצ"ל. והוא חותנו של הרב הגאון מו"ה חיים פישל הי"ו עפּשטיין הרב לפּנים בסייני, ברוקלין, ועתה בסט. לואים.

נייווירטה הרב ר' **אהרן** הרה"ג הנעלה מרבני ברלין ובאו דבריו באוצר החיים (שנה י"א, קבץ ג').

נייזאטץ הרב ר' **אליעזר ליפּמאן**, הרב הגאון האבד"ק מאגנדורף, שעזב את הרבנות ויתישב בסערדיהלי. חבר הספרים: „בציר אליעזר", „משבצות פּנינים", ו„באר אליעזר". והוא אביו של הרה"ג מוה"ר ישעיהו הרב מאלישטאבי.

נייטאן הרב ר' **מרדכי** בהר"ר **יצחק אייזיק**, הרב הגאון וצדיק אבי הרה"ג מוהרא"פ דלהלן. נכדו של הג"ר אברהם אבלי מו"צ בווישקאווי ולמעלה בקדש שלשלת היוחסין. ונ"נ כ"ה כסלו תרע"א, לזכר עולם יהיה צדיק.

נייטאן הרב ר' **אפרים פישל** בהרב ר' **מרדכי**, הרב הגאון החכם השלם מגזע גאונים וגדולי הדורות. נולד י"ד תמוז תרמ"ב במאקובה, מקום שם כהן אביו הגזצ"ל במשרת ראב"ד ויקבל תורה מאביו ואח"כ מהגה"צ מו"ה חיים נפתלי הערץ זצ"ל האלפרין הראב"ד דבילימטוק. משם בא וילנאה ויתמיד בתלמוד ופוסקים בבהמ"ד של הגר"א זצוקל"ה וישמע שעוריו של הגאון הגדול והחריף מו"ה מאיר נח הלוי זצ"ל המ"מ ומו"צ שם. (עיין תולדותיו, בספרנו דורו"ם ס' שני, וילנה תר"ס), וכשמלא כרסו בש"ס ופוסקים נסמך מהג"ר יוסף זצ"ל לעווענשטיין האבד"ק דסעראצק ולהבל"ח מהג"ר מו"ה צבי יחזקאל הי"ו מיכלסאן האבד"ק פלונסק, בשנת תרפ"א בא לאמריקה וקהלת מאקובה, עיר מולדתו. בניו יארק, בחרתהו לרב ומו"צ ודרשן, וזה ח"י שנה שעומד בה להורות ולדין ולהפיץ תורה ומוסר צדק.

הרב הגאון הי"ו הנהו דרשן נעלה שלם במדות צנוע וענותן, ובאו ממנו חידושים שונים בהמאסף של הגאון מוהרב"צ א' זצ"ל קוואינקה, ובשערי ציון היו"ל בעיה"ק תוב"א. ונדפס ספרו „בית אפרים" הכולל איזה דרושים עם מגלת היחש של משפחתו הרמה המתייחסת עד רש"י זיע"א ולמעלה בקדה"ק דוד מלך ישראל חי וקים. ובכ"י ח"ת בפלפולים ודרושים וביאורי אגדות מעין יעקב.

נייטאן הרב ר' **אברהם יעקב** בהרב ר' **יהושע אליהו**, הרב הגאון החכם חבר הרבנות בתל אביו, והיה רב בפרעזן, רב היחש. באו חידושיו בשערי ציון היו"ל ע"י הרבנים הגאונים מוהר"ש בלזר ומוהרא"י הי"ו זסלנסקי בעיה"ק תוב"א.

נייטאן, הרב ר' **מרדכי אריי'** בהרב ר' **משה הלוי**, הרב הגאון החכם ושלם במדעים, ענותן וצנוע, מגדולי יוחסין ומנכדי החסיד בעל יסוד ושרש העבודה והגאון מווילנה. ודור שמיני לאא"ז מרן המהרש"א זצוקללה"ה. קבל תורה מאביו הרה"ג הצדיק (שהיה רב דקמניץ הליטאית) ובישיבות ולוזין ולומזה וירב חילו בתלמוד ופוסקים. ונסמך בעלומיו מהג"ר יצחק שלמה

יואל זצ"ל האב"ד דרובנה. וכשנשא בת הרה"ג ר' ראובן יונה זצ"ל הרב דפוהוסט הפקד לר"מ בישיבה שמה. אח"כ יסד ביחד עם הג"ר יואל שארין זצ"ל ישיבה בנובוגורוד ולינסק (זויהעל) שכהן שמה לר"מ איזה שנים, ונתמנה לר"מ במוהליב פוד. משם נתקבל לרב בלוטשינעץ. תרפ"ד בא לאמריקה ויהי לרב בברוקלין.

מהרב הגאון מוהרמ"א הי"ו נדפסו הספרים „מוסדות האמונה" „סוציאליזים של הנביאים", „עווא־לושאן", (נגד שיטת דרבין), אשר הללום חכמים, ובכ"י חדו"ת רבים ומאמרי מדע מוכנים לדפוס.

— ס —

סאבעל הרב ר' **שמואל דוד** בה"ר **דובער**, הרב הג' מופלא ביראה וענוה ממיר. היה לרב ומ"מ בבי"מ בלונדון וכשבא לאמריקה היה לרב ודרשן בבהכ"נ אנשי מיר בניו יארק. ונדפס ממנו ס' „מגדל דוד" על שה"ש. (אחיו היה הרב הגאון ר' משה זצ"ל רב „דתפארת ירושלים" ור"מ בישיבתרי"א בניו יארק. (עי' תולדותיו בספרנו דורות האחרונים ס"א.)

סאבעל הרב ר' **אליהו** בהרב ר' **חיים ירוחם**, הרב הג' חו"ב הרב דעירה טאוויאן גליל קובנה. מגדולי תלמידי הג"ר צבי הירש שור מבילימטוק, בעל „צבי וחמיד".

סאבעל הרב ר' **שלמה** בה"ר **שמואל**, הרב הג' מלא יראת ה', מחכמי עיה"ק בישיבת הרה"ג הנדיב מוהד"ב זצ"ל מאנישעוויץ שמה. וחבר ס' „שלמת חיים" הכולל תשובות שונות שהשיבן הג"ר יוסף חיים זצ"ל זונענפיעלד על שאלותיו (ירושלים תחר"ץ) ו„שלמה חדשה" מחידושים (שם תרצ"ה).

סאגאלעוויץ הרב ר' **יעקב מאיר** בהרב ר' **חיים**, הרב הגאון והדרשן הנעלה, מגדולי יוחסין. נולד תרל"ט ויקבל רבי תורתו מאביו הרב הגאון המו"צ בפרור לוקישאק בווילנה ויצטין בכשרונותיו הנעלים וכחו בדרוש מעלומיו. היה לפנים רב בפודבריזה ומשם נתקבל לרב בהורדישץ. חבר והו"ל „מאסף דרושי" ב"ח, האוצרים אמרי יאי דאגדתא מגדולי הרבנים ומעט משלו, והוא אחי הג"ר יחיאל משה דאב"ד דמלאווא.

סאדין הרב ר' **יצחק** בהר"ר **קלונימום** (קלמן) הרב הג' והמטיף הנודע בברוקלין. נולד בפוניבז ז"ך ניסן תרנ"ז, ויסתופף בצל תורת הגה"צ מו"ה נפתלי הירץ זצ"ל קרעצמער (בעל נועם המצות). הר"מ בעירו, שהשפיע עליו מרוחו ומדותיו. כבן י"ז בבואו עם הוריו לאמריקה (אחר שלמד זמן קצר בבית המדרש של ישיבת רבנו יעקב יוסף, וקבל תורה מהרבנים הגאונים מו"ה שלום איזראעלסאן ומו"ה שלום ראגאזין זצ"ל) בא לישיבת רבנו יצחק אלחנן בנוירק ויהי לתלמיד להרבנים הגאונים מו"ה בנימין הי"ו ארונוביץ ומו"ה דובער הי"ו דר. רבל. ויעש חיל בתלמוד וגפ"ת ויסמכוהו הגאונים מוה"ר אברהם אהרן יודעלאוויץ ומוה"ר שמואל צבי ווין זצ"ל ויהי לרב ומטיף בביהכנ"ס „אגודת

אחים אנשי קורלאנד ולידא" בנוירק ואח"כ בביהכנ"ס „אגודת אחים בני יעקב" במזרח נוירק, ואח"כ בבית הכנסת „בני אברהם" בוואוסטער, מאסס. ומשם נתקבל לרב ודרשן בביהכנ"ס „אוהב שלום" בברוקלין. וזה ח"י שנה שנושא בו משרתו הכבודה ומעורר לתורה ומצוה, לצדקה וחסד. והוא עושה ומעשה, ומשתתף בצרכי הצבור. חבר ל„אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה", ל„ועד הרבנים דנוירק רבתי", ול„ועד הרבנים דברוקלין". נדפס ממנו ספר „דרשות יצחק סאדין", תרע"ט; ספר „תולדות יצחק", ב' חלקים, תרפ"ה; ובכ"י עוד חדושי תורה בהלכה ובאגדה.

סאלאוויציג הרב ר' **שמחה** בהרב ר' **יוסף דובערהלוי**, הגאון הגדול המופלא בדורנו ענף עץ אבות התורה ועבודת הקדש. קבל תורה מאביו הגאון החסיד רב רבנן ומאור הגולה, ונתפרסם מעלומיו בשקידתו העצומה ובבקיאותו הגדולה בש"ס ופוסקים רו"א. ולא חפץ ברבנות, עד כי אכף עליו המחסור ונתקבל לאב"ד בעיר הגדולה מוהליב הדנפרית. בה נשא משרת קדשו עד בוא המהפכה הרוסית. אז בא לאמריקה, וגדולי רבני המדינה שמחו לקבלת פני גאון אדיר התורה והמדות כמהו ויואל הגאון הי"ו להשכין כבוד תורתו בחבל ווילי׳אמסבורג אשר בברוקלין.

סאלאוויציק הרב ר' **יעקב** בהרב ר' **בצלאל**, הרב הגאון השנון ומפלפל, בעל ספר „ישועות יעקב", דרושים עה"ת בב' חלקים.

סאלאמאן הרב ר' **נפתלי** בה"ר **מרדכי**, רב גדול מעיר פוניזעסט (מולדבה). חבר ספר „אמרי שפר" (מ. סיגט, תר"ס) והוא מנכדי הג"ר דוד צבי האבד"ק מוהילוב, בעל ס' „מלבושי טהרה".

סאמונוב הרב ר' **מרדכי אורי** בהרב ר' **אהרן** גאון וצדיק מפורסם בדורו. היה רב בשאבילליען, ווינדוי ומיטאווי, (קורלנד) ונ"נ כבן נ"ה, ט"ו סיון תרכ"ד בוינדוי, והיה אביו של הגאון מו"ה אליהו אהרן זצ"ל מילייקובסקי. האב"ד דגראיובה ואח"כ אב"ד חארקוב. בעל שו"ת „אהלי אהרן" ו„דבר אליהו" שנפטר באה"ק. ובהקדמתו לח"ב משו"ת הנ"ל יש סדר יחש הגאון המחבר זצ"ל.

סאממער הרב ר' **יואל** בה"ר **יהושע ירוחם** הרב הגאון הצדיק, מגדולי רבני בורה־פּאַרק ברוק. נולד בבילסק תרכ"ה ויסתופף בישיבות ראדין ומאלץ ויצא לו שם „העלוי מבילסק" וכשקבל סמיכת הג"ר חיים זצ"ל מבריסק נתקבל בשנת תרמ"א לרב בלינובה, גליל פרוזין תרפ"ב בא לאמריקה ויהי לרב ומו"צ בבורה פּארק ולאחד מרבני ועד הכשרות בה. והיה נודע׳ בצדקתו וענותו. ונ"נ ביוהכ"פ תרצ"ט, והלויתו שנערכה למחרתו היתה ברב עם. וארונו הובא לבהכ"נ המפואר "שומרי אמונה" שהוחזק ממנו והספידו לו הרב הג' מוה"ר וואלברג, והרה"ח מו"ה מתתיהו ליב ליזערוביץ ועוד רבנים וימצא מנו"כ בבה"ק מונטיפיורי. (בנו יחידו הוא המופלג מו"ה משה נ"י

וחתניו הם: ר' דובער שולמן בבעל־יאן, רן משה יהודה גלייכער ור' יהודה ליב בר' מאיר ליפשיץ. כלם יראי ה' דורשי תורה ואמונה. ואחיו הוא המופלג בתורה והשלם מו"ה שלמה ליב נ"י).

סאפיר הר"ר **משה** בהר"ר **יעקב חנוך**, מטובי משכילי ברונזביל ועסקן צבורי וציוני. ממשפחת יוחסין מאנטיפוליה גליל הורדנה, שבא לאמריקה בשנת תרח"ם בעלומיו. וישתקע בברוקלין ויעש רבות לטובת מוסדות הצדקה ולתנועת הציוניות בברונזביל. וזה איזה שנים שנבחר מראשי הקהלה הזאת למזכיר של אגדת „עדת ישראל" שבה, והוא נועם המדות ומצוין במעלות החכמים. ובאו ממנו מאמרים יהודיים שונים בהיומן „דער מאָרגען זשורנאל" בניו יארק. (ועל טוב יזכרו שמות מנהלי „עדת ישראל" והם: החכם והסופר מו"ה משה הי"ו זלדין, העו"ד הנעלה מו"ה אייזיק עללען, החכם הישיש מו"ה יוסף חיים הי"ו קאָפלאָוויץ, המשכיל היקר מו"ה יעקב וואקס, והנגידים הנכבדים ר' מרדכי וואָלינסקי, ר' גרשון אונגר, ר' יעקב ליב שעפעלאוו, רן יצחק פרענקעל, ר' יהודה גרעבעל, ר' צבי הירש קופער, ר' יעקב גאָעל, ר' אריה ליב יפה, ר' הירש רייזלער, ר' יעקב רוטשטיין, רן שאָרענשטיין ור' משה בעקער, העוסקים בצרכי הקהלה זתקנותיה).

סאקאלובסקי הרב ר' **משה** בהרב ר' **שמואל**, גאון גדול וצדיק מופלא בעוצם שקידתו. מנערותו נתפרסם בשם „העלוי מרוזינא", והיה הר"מ הראשי בישיבת „תורת חסד" הגדולה בבריסק. העמיד תלמידים רבים ובהם רבנים גדולים. ונדפס ממנו ספר „אמרי משה" ששבחוהו רבנן, ונ"נ י"ט טבת, תרצ"א בשנת ס"ג לחייו. ותלמידו הגרי"ל מאשבוים (ע"ע לעיל) הקדיש לזכר קדשו את ספרו „ברכת הארץ".

סאקארדטי הרב **אנדזילו**, ראש רבני איטליא בימינו, חכם ועסקן כללי גדול, והיה נודע לתהלה בין רבי הממשלה, ולא האריך ימים, ונפ' כבן מ"ט וישתתפו בהלויתו ראשי ישראל ושרי המלוכה, והמלך וויקטור עמנואל שלח מכתב תנחומים למשפחתו.

סולודאר הר"ר **אברהם**, אומן פדגוג ומשורר נעלה, מטובי המורים בביהמ"ד לתורה בשיקגה. ערך והו"ל עתונים שונים לילדי עמנו, ונמצא מת בחדר משכנו, א' כסלו תרצ"ז. והחכם דר. שמואל פייגין ספר בשבחו בהשבועון „הדאר", והיה ענותן וצנוע ומעלי טובא.

סוקולובר הרב ר' **אפרים**, הרב הג' המופלא מו"צ המושבה רעננה באה"ק ומלפנים ר"מ בישיבת חברון תוב"א.

סטאלמאן הרב רן **יצחק** בהר"ר **אריה ליב**, הרב הגאון המובהק ודורש כמין חמר מגדולי רבני דיטרויט. יליד העירה רובלא גליל פינסק. קבל תורה מהרב דעירו הג"ר משה חיים העכטמאן ואח"כ בישיבת ראדין ובישיבת סלובודקה. וכשרונותיו והתמדתו עמדו לו להגביר חילו בש"ס ופוסקים בעודנו צעיר לימים ויסמכהו הגאון מו"ה

אליעזר ממינסק, ורבו הגרמ"מ עפ־שטיין. וכשנשא את בת הה"ג ר' מרדכי שפירא האב"ד דקאלענקוביץ, נתקבל לרב באזאריץ. תרפ"ה בא לאמריקה ונתקבל לאב"ד בקהלת „משכן ישראל" המפוארה בדיטרויט ושם ינהל עדתו הכבודה בתורה ובמעשה הטוב והצדק. ושמו לברכה ולתהלה.

הגאון החכם מוהר"י הי"ו חבר ס' נכבד על כל התורה בשם „מנחת יצחק" ונדפס ממנו לע"ע ע"ס בראשית, גדול בכמותו ואיכותו ומלא רוח חכמה. באו ממנו מאמרים בעתונים שונים, ובכ"י הרבה חידושי הלכה ופלפולים, (ומהם שהגיד בישיבתו במוזיר לפני תלמידים מופלגים) ומאמרי חכמה והשבלה.

סטודיניעצקא הרב ר' **יוסף חיים יצחק** בהרב ר' **אברהם ירחמיאל**, הרב הגדול בעל ספר „התורה והעבודה". היה שו"ב מובהק בעיר בובריניץ, גליל חרסין ואח"כ בחארקוב.

סטול הרב ר' **משה שלום** בהרב ר' **שלמה איסר**, הרב הגאון החכם השלם אב"ד דבויסק, מלפנים היה לרב בערים יעזנא ופרויענבורג, חבר שו"ת „שם עולם" (ריגה תרפ"ה) וס' „דרכי שלום" (שם, תר"ץ) בדרושים נעלים.

הגאון מוהרמ"ש שליט"א הנהו חתנו של הגאון המובהק והחכם המפורסם מוה"ר מרדכי זצ"ל מסקידל, וחותנו של הרב הגאון החכם מו"ה חיים ז. הי"ו קראן, האבד"ק קראז.

סטלביץ הרב ר' **משה אברהם**, גאון גדול חריף ומעמיק, גולד ח' כסלו תר"ל באישישוק, ויקבל תורה מהגאונים ר' שמואל איסר כהנא ור' בן־ציון שאטער זצ"ל וישמש בהוראה את הגאון האמתי מוהרא"מ אבן לפידות הגאב"ד דראסיין. ויכהן בקדש בערים גירטיגולי, קופציבה, דמיטרובקה, שעביז ואח"כ בחאסלאביץ. לזקנתו עלה לאה"ק וגדולי התורה בשכונת „זכרון משה" בעיה"ק קבלוהו עליהם לרב.

הגאון שליט"א חבר שו"ת „מבית מאיר" בשני חלקים. בם הראה כמה נפישא חילו בפלפולא חריפתא ועמקי ההלכות. ובכ"י עוד הרבה שו"ת וחידושים.

סטלביץ הרב ר' **יעקב אברהם**, הרב הג' הצדיק, היה לרב בעירה לויפין גליל סובלק ואח"כ בבריסוגלבסק, ונ"נ בדמי ימיו, והוא אחיו הצעיר של הג"ר משה הנ"ל ומזכירו בהקדמתו לח"ב מספרו בית מאיר.

סאלאוויי הרב ר' **רפאל מרדכי**, בהר"ר **דוד הלוי**, הרב הגאון הגדול הצדיק, מגדולי תלמידי מרן הגנצי"ב זצ"ל. היה לפנים רב, בעירה ליסקובה גליל סובלק, ואח"כ נבחר לאב"ד בקלעשצעל, גליל הורדנה. חבר ס' „יד רמה" שו"ת בעמקי הלכה ובדעת זקנים. ובכ"י עוד ספרים שונים ובהם ספר גדול ונכבד על כל ד"ח השו"ע כדרכי השע"ת והפ"ת.

סטערליץ הרב ר' **שמעון**, הרב הג' מחכמי עיה"ק תוב"א,

העתיק כי"ק של רבינו מנחם בר שלמה המאירי ז"ל על מס' מכות והעיר עליו. (ירושלים תרצ"ז).

סטרוים הרב ר' **נח אליהו** בהרב ר' **משה מאיר**, הרב הגדול בתורה וביראה, מילידי קופישאק, התמיד בגפ"ת מנעוריו ויסתופף בצל תורת הגאונים מוה"ר משה יצחק ומוה"ר אליהו דוד בפוניבז. באמצע שנותיו בא לאמריקה ויהי לרב בבהמ"ד חברה תורה בברונזביל, וילמוד תורה בעוני ולחץ, ונ"נ כבן ע"ז, י"ח אלול תרצ"ב ומצא מנו"כ בקרקע ח"ת אנשי ראדושקוביץ. (הרנ"א זצ"ל היה בן אחיו של הרה"ג החריף מו"ה מארים סטרוים, רב דחברה ש"ס בבהמ"ג דברונזביל, חותנו של ידידנו הרה"ג המופלא ביראה מו"ה יוסף צבי זילבערשטראם הי"ו בברונזביל.)

סילבער הרב ר' **דוד ליב** בהרב ר' **אליעזר**, הרב הג' החכם השלם הרב בהעריסבורג (פענס.) שנבחר שמה למלא מקום אביו הגאון הגדול שליט"א בצאתו לכהן בכהונת ראש רבני סינסינעטי. והוא מופלא בתורה ומדע.

סילבערמאן הר' **משה** בה"ר **חיים**, עסקן צבורי נכבד ונודע ב־ברונזביל. מראשוני המיסדים של בית היתומים וביה"ח לחשוכי מרפא, ורב פעלים לטובת חברת „לינת הצדק" העומדת לימין חולי ישראל האביונים. וייסד גם את הת"ת „אור חדש" במזרח נ. י., וזה יותר מעשרים שנה שנבחר לנשיא ביהכ"נ המפואר „עץ חיים מחזיקי הרב", הנודע בפעולותיו הרבות לחזוק התורה והצדקה. יברך ה' חילו ויאריך ימים בטוב ובנעימים! (ועל טוב יזכרו גבאי בהמ"ד, העסקן במצות, הנכבד ר' אברהם יצחק ראזען, ר' ישראל אליהו בלומענשטיין, ר' שאול טייגער, ר' צבי לאזארוס, והר' אפרים אליהו ליפמאן. העושים והמעשים ועושי צדקה.)

סילבערמאן הרב ר' **מרדכי מאיר** בהר"ר **ישראל משה**, הרב הגאון הישיש והדרשן, רב דבהכ"נ „בית יעקב צבי זכרון יוסף" בשדרת יוניאן בברוקלין. והיה מלפנים רב ומו"צ בפרור בפינסק ואח"כ רב ואב"ד דעיר מאטעלע. (עיר מולדתו של נשיא הציונים החכם הגדול מוה"ר חיים הי"ו ווייצמן) וחוא מופלא ביראה וצדיק בדרכיו.

סילמאן הר"ר **יעקב אליעזר** הרב הגאון, צדיק ונשגב, מילידי הלוסק, ונתפרסם מנעוריו בכשרונותיו והתמדתו בגפ"ת. תרמ"ט בא לאמריקה והיה לר"מ בישיבת רי"א בנוירק זמן קצר וישב לרוסיא ויכהן בתור רב בקהלות שונות ובא שנית לאה"ב ויהי לרב בבימה"ר בשיקגא ואח"כ לרב בנוירק. ונ"נ כבן נ"ט, כ"ב כסלו, תרצ"ז ויספדוהו רבנים גדולים ומצא מנו"כ בקברות וושינגטן בברוקלין. הגאון מוהרי"א זצ"ל הוא מחותנו של ידידנו הר' הגאון החכם מו"ה אליהו מרדכי הי"ו פינקעלשטיין, רב ב־בורה־פארק.

סינגער הרב ר' **חנוך הענך**, רב וגאון נעלה מרבני לאם אנדזשעלעס, ובאו מחידושיו בהפרדם משנת תרצ"ז.

סירקין הרב ר' **יחזקאל** בהרב ר' **משה**, גאון מופלא וצדיק הראבד"ק קאפוסט. נ"נ א' אלול, תרמ"ט. ומפורסם בספרו הנעלה „בנין יחזקאל" חידושים במסכתות סדר נשים (ווארשא תרכ"ט).

סלוזבערג הר"ר **אריה ליב** בהר"ר **נתן**, גאון החזנים בדורנו שהפליא אלפי ישראל ברוב ארצות אירופה שעבר בהן, וישמיע הוד קולו ונעים זמירותיו בעמדו להתפלל בבתי הכנסיות. היה מילידי אי־לוקסט ומגרי פולוצק. חרד לדבר השם ומופלא ביראה ואהוב למקום ולבריות. בא לזקנתו לאמריקה, והאריך ימים למעלה מפ"ב שנה. ונ"נ פתאום ט"ו אלול, תרפ"ה, ומנו"כ בפרובידנס. שם יכהן לש"ץ בנו ה"ר יוסף הי"ו (אמר המסדר: זה תודות לה' למעלה מארבעים שנה. אשר התענגתי למשמע הארי הגדול שבחבורת החזנים מוהרא"ל ז"ל, בש"ק מברכים החדש סיון, תרנ"ה, בבהמ"ד אנשי ליבאוויץ במינסק. ומשנה ענג קראתי לשבת, על המראה הגדול והנהדר בקדש, מעוטף כלו ומעוטר בטלית מצויצת המכסהו מראשו ועד רגליו. וכל תמונה לא יראו, וקול אדיר וחזק החוצב להבות קדשי הרנה והתפלה, יוצא והולך הלוך וגדול וחזק וערב ונעים. נשמע ונראה כאילו צבאות הקדש ואראלי שחק יריעו ויזמרו ונעימות יתנו, אומרים ומדברים מגרונו, וכל העם עומדים ומשתאים, מודים משבחים ומברכים, ברוך שככה לו, יהי זכרו ברוך!)

סלונים הרב ר' **יעקב יוסף** בהרב ר' **שניאור זלמן** הרב הגאון הצדיק, מגדולי יוחסין ומנכדי מרן בעל התניא זצ"ל. מראשוני מיסדי הישיבה לתורת החב"ד בעיה"ק חברון תוב"א. ויכהן שמה לראב"ד להאשכנזים. נפצע קשה ביום העברות, ח' מנ"א תרפ"ט ויסבול קשה עד שינ"ב י"ב תשרי תרח"ץ, כבן נ"ז שנה. ולא נספד כי כן צוה, (והיה מחותנו של הגאון הקדוש מו"ה אברהם יעקב הכהן אורלנסקי הרב דזכרון יעקב, שנהרג עם משפחתו ביום הזעם ההוא. ה' ינקום דמם.)

סלוצקי הרב ר' **יצחק**, הרב הגאון הנעלה, אבד"ק ברעזין בגליל מינסק. שעלה מקרוב, מחמת המציקים, לאה"ק. והוא נודע ומפורסם לצדיק.

סליווקין הרב ר' **חיים שלום** בהרב ר' **יעקב מרדכי**, הרב הג' החכם מדווינסק, בעל „אספקלריא המאירה" לתולדות חכמי התלמוד שחבר (וורשה תרס"ב—תרס"ד).

סמאהל הרב ר' **יצחק אייזיק הלוי**, הרב הגאון הנעלה עושה ומעשה. רועה עדת ישרון בבהכנ"ס „פועלי צדק" בשיקגה, מחשובי רבני העיר ונודע לעסקן צבורי נכבד והוא גיסו בעל אחותו של הגאון הגדול והצדיק המופלא מו"ר משה שליט"א פיינשטיין (ע"ע להלן).

סעדון הרב ר' **חנינה** בהר"ר **מרדכי**, הרב המופלא מגרבא (אפ־ריקה) עושה אזנים לח"ת בהלוא"ג במאספו „כתר תורה" שעורך ומו"ל ומשתתף גם בחידושיו והערותיו הוא.

סעמיאטיצקי הרב ר' **מנחם מענדיל**, הרה"ג הדרשן מאסטרוב

שהיה מעשירי העיר ומלחמת העולם הורידתהו מנכסיו ויבוא לזקנתו לאמריקה לטובת הישיבות דפוילין וידרוש במקהלות ישרון ויעלה הדרשות בספר שחו"ל בשם „דברי מנחם" (וורשה תרח"ץ).

ספיוואק הר"ר **ניסן**, מגדולי המנצחים במנגינות ישראל בדורנו. היה לש"ץ בבעלז, ונתפרסם בשמו המהולל ר' ניסן בעלזער, ואח"כ נתקבל לש"ץ בבארדיטשוב (במקום רבו בשירה וזמרה החכם ונעים הזמירות ר' ירוחם „הקטן"). היה מופלא ביראה ומחסידי סדיגורי, ורבן של חזני הדור.

ספיר הרב ר' **יצחק יהודה**, הרה"ג מיקירי ירושלים תו"ב. חבר הקונטרוס „גיא חזיון", קבץ הספדים שנשאו גדולי א"י למות הגאון ר' אבא דוד זצ"ל ציטרון הרב מפתח תקוה (תרפ"ט).

ספעקטאר הרב ר' **משה יצחק אייזיק** בהרב ר' **ישראל צבי**, הרב הגאון הנעלה והדרשן המופלא. נולד בשעדליץ בחדש טבת תרנ"ו, למד תורה מהגאון מוה"ר שמעון דוב זצ"ל אנאליק האב"ד דעירו ובישיבת סלובודקה וירב חילו בתלמוד וגפ"ת. ואחרי נשאו לו אשה ממשפחת כבודה בדרובנין, בא בשנת תפא"ר לאמריקה ויכהן בתור רב ודרשן בקהלת „כנסת ישראל אנשי קראקוי" בניו יארק. משם נתמנה לרב בבהכ"נ „אנשי צדק" מזרח נ. י. שכהן בו ב' שנים. ונבחר לרב בבהכ"נ של החרדים „עטרת תפארת ישראל" אח"כ נתקבל לרב ודרשן דבהכ"נ „שערי תפלה" בברוקלין שכהן בה עד שנת תרצ"ד, ויעל לאה"ק ואחרי שבתו בה איזו שנים שב לאמריקה ונתמנה לרב בפרוביזענם.

באו מהרב הגאון הי"ו ח"ת שונים ב„הבאר" ובכ"י חידושים שונים ודרושים, והוא מסבל במדות חכמים. עושה ומעשה, יברך ה' חילו ויהי הודו כזית רענן.

סקלאר הר"ר **יעקב** בהר"ר **יצחק שרגא**, עסקן צבורי נכבד במזרח ניו יארק. מילידי באברויסק, והתגורר בבערעזין פ. מינסק, ובעלומי ימיו בא לאמריקה והשתקע בברוקלין והיה מן המיסדים הראשונים של ה„תלמוד תורה דמזרח ניו יורק" ויעש רבות לקיומה והחזקתה. וזה כעשר שנים שנבחר לנשיא הת"ת, והוא עושה ומעשה ומרבה להטיב. יברך ה' חילו. ובאו ממנו דברים שונים בשאלות הזמן בהעתון „מאָרגען זשורנאל".

— ע —

עבער הרב ר' **יהודא**, הרב הגאון החריף, צדיק ונשגב ראש ישיבת „תומכי תמימים" בעיר אָט־וואָצק, פוילין, והוא חכם ושלם, ואחד מחברי מערכת המאסף „התמים" היו"ל בורשה ע"י מחזיקי תורת גדולי החב"ד. באו ממנו שם חידושים שונים. ושמעתי מספרים מגדל תורתו ויראתו.

עבערלין הרב ר' **אברהם עבעריל** הרב המאוה"ג בעל „מדרש שם ועבר" בשו"ת וחידושים ווילנה (תר"מ). מגדולי תלמידי מרן הנציב"ב זצ"ל ומנכדיו של הרה"ג הצדיק מו"ה קלונימום קלמן מטש־אום.

עברי הר"ר **ישראל יצחק**, בהר"ר **דוד**, הרה"ג החכם הישיש והסופר הנכבד, נולד בסובלק, ט' תמוז תרי"ט, ואביו הסוחר החשוב ואמו הצדקנית חיה גישא נ"ע חנכוהו בתורה מילדותו. והקשיב לקח בגפ"ת מדודו הרה"ג החסיד ר' יהושע זאב זצ"ל אבנר ומהרה"ג ר' יעקב טוביה גולדברג ומהגאון ר' הלל ליבשיטץ זצ"ל האב"ד וירא ברכה מרובה בלמודו, תרמ"ב נשא את בת הת"ח מו"ה **אברהם ליב** בראזעק, מ' רבקה תחיה, ויהי לסוחר נכבד בגריובה והקדיש מעתותיו גם לתורה ולחכמה. ומסבה שיצא נקי מנכסיו בא בשנת תרס"ח לאמריקה וייסד ביח"ר לקופסאות וזה איזה שנים שמשך ידו מעסקו ומסתופף באהלה של תורה והשכלה, ומושבו בברוקלין.

מהרה"ח הנעלה מוהר"וי הי"ו נדפס ספר נכבד „ילקוט עברי", ביאורים במקראות בתנ"ך, באגדות ומדרשים ובתפלות (ברוק. תרצ"ט) ינוב בשיבה טובה לתפארת עדתנו.

עהרענבערג הר"ר **אברהם ישראל**, הרב הג' המופלא מגאר־ליץ. באו דבריו בהמאסף „כרם חמד" (תרפ"ט).

עהרענפעלד הרב ר' **שמואל** בהרב ר' **שמחה בינום** הרב הגאון המובהק מגדולי יוחסין ומצאצאיהם של הגאונים מוהר"ע איגר ומוהר"מ סופר זי"ע. היה לראבד"ק מאטרס־דורף והרביץ תורה בישיבה שמה, וזה מקרוב בא לאמריקה ונתקבל בכבוד גדול מאחינו ההגרים, ונתמנה לרב באחת הקהלות החשובות במורד העיר נוירק ושמו לתהלה.

עהרענרייך הרב ר' **חיים יהודה**, הרב הגאון המופלא מחכמי ישראל וחוקריו בדורנו. נולד בכפר זיהול (גבול ארץ הגר) בחרף תרמ"ז ויקבל תורה מהגאונים דשאמלוי, מאד, ווייטצען ובישיבת פרעסבורג ונסמך מגדולי ארצו, ואחרי נשאו לאשה את בת הג"ר יעקב שיק, נתקבל לרב בנאדאודוואר. אח"כ היה לרב בהעלישוי (מהרן) ומשם נקרא לראב"ד דקהלת החרדים בדעווא. וזה מקרוב נתקבל לאב"ד בהומענא (ציכוסלובקיה), ושם ינהל עדתו בתורה ועבודה וצדק.

הרב הגאון מוהרח"י הי"ו עשה אזנים לתורה ולחכמה, בהו"ל את ספרי רבותינו גדולי הראשונים, הפרדם לרש"י ז"ל, פירוש י"ג מדות לרמ"ג ז"ל, אבודרהם וספר המנהגים עם הערותיו והארותיו ציצים ופרחים ובמאסף „אוצר החיים" שהוא מקדש לגדולי הרבנים והחכמים בדורנו. יהי נועם ה' עליו ועל חכמי עמנו להוסיף תת חילם לאורייתא ולהפיץ אורה הזרוע לגדולים חקרי הלב.

עובדיה הרב ר' **דוד ס"ט**, הרב הגאון הנעלה רב ומו"צ בעיר צפרו במארוקה. חבר ספר „ישמח לבב" ומופלא הוא הרה"ג הי"ו בענוה ומדות חכמים.

עידאן הרב ר' **מכלוף** בהרב ר' **משה**, הגאון המובהק צדיק ונשגב ראש הרבנים בעיר גרבה, (אפריקה). בנו של הרב האי גאון גדול ומפורסם בחכמת האמת מו"ה ר"מ שהיה נודע לאחד המקובלים הגדולים בארצו, זי"ע.

עזרין הרב ר' **יהודא ליב**, בהר"ר **ישראל** הרב הגאון מילידי

קריטשוב. נדפס ממנו „פי אריה" איזה חידושים בב"ק וב"מ. ובכ"י ס' על ה' נדה. באו ממנו ג"כ ח"ת במאספים שונים. מושבו בברונזביל.

עטיא הרב ר' **עזרא**, גאון מופלא בעוצם זכרונו. מגדולי ירושלים עיה"ק ור"מ ראשי בישיבת „פורת יוסף" שמה.

עלבערג הרב ר' **אברהם נתן** בהרב ר' **יחיאל איכל**, הרב הגאון החריף ומפולפל, הרב בזגיערז, מגדולי יוחסין, וממשפחת מרן אא"ז המהרש"א זצוקל"ה. נדפס ממנו שו"ת „בית נאמן" (בילגוריי, תרפ"ד) ובו גם תשובות מאביו הג' הצ' ומחותנו הג"ר צבי יחזקאל שליט"א מיכלסאהן. (עי' תולדותיו בספרנו דורום' ח"א, ורשה תרנ"ה).

עלקאוויץ הרב ר' **לימא** בהר"ר **משה**, גאון מופלא וחריף ר"מ בהישיבה הראשית בסלונים בימי הג"ר יהושע אייזיק (בעל עמק יהושע ונוע"י) והיה אביו של הרב הגאון ר' יצחק הר"מ שמה, באו מעט מחידושיו בס' ברכת משה לנכדו הרה"ג ר' משה ווינארסקי.

עלקין הרב ר' **שמואל אליהו** בהרב ר' **חיים יעקב** הרב הגאון המובהק ומופלא בבקיאות, מגדולי הרבנים והדרשנים באמריקה. נולד ביום שמחת תורה תרל"ו בנובו-אלכסנדרבסקי, ששם כהן אביו הרב הגאון בכהונת ראב"ד ור"מ ויקבל תורה ממנו ויתודע בכשרונותיו המעולים ובזכרונו המצוין. כבן י"ד כשנפטר אביו הגזצ"ל יצא ללמוד בווילנה ומשם לטלז וירכוש לו בקיאות בש"ס ופוסקים ויקבל סמיכות הגר"ש הכהן זצ"ל מווילנה והגריי"ל המד"א דמינסק זצ"ל בשנת תרנ"ח נתקבל לרב בבערעזני (גליל צרניגוב) ואחרי כהנו בה ג' שנים נתקבל לרב בביחוב-ישן. שמה נהל עדתו ו' שנה עד שחלו הפרעות בארצו ויבוא בשנת תרס"ז לונדונה, והגר"נ הכהן זצ"ל מנהו למורה ודין בבית דינו. תר"ע בא לאמריקה ויכהן פאר בבלטימור, סט. לואים, פאסייק, וכעשר שנים היה לראב"ד בבהכ"נ הגדול לאנשי ליבאוויץ בשיקגה. תרצ"ו, כשנפטר הגאון הגדול והצדיק מוה"ר משה חיים זצ"ל רבינוביץ הראב"ד דבית הכנסת המפואר „עץ חיים מחזיקי הרב" בברונזביל, נבחר הגרש"א הי"ו למלא מקומו בקהלה קדושה זו, ושמה מרביץ תורתו בשעוריו המשניים היומיים בש"ס לדורשי תורה ותושיה. ובדרשותיו הנעלות המושכות אליהן רבים ושלמים מאמוני אחינו, החרדים לדבר ה', ושמו לברכה. כי צדיק הוא ויראת ה' מעזו.

מהגרש"א שליט"א נדפס ספר „דבר שמואל" דרשות לי"נ ושו"ת שונות בהלכה (תרע"ו) ובכ"י חידושי הלכות ואגדות שונים.

עלקין הרב ר' **אברהם יוסף** בהרב ר' **משה חיים**, הרב המאוה"ג רב ומו"צ בארהיוב גליל בסרביה, במקום אביו הרה"ג שנתקבל במקומו.

עמדין-בראש הרב ר' **יצחק אייזיק** בהרב ר' **מאיר** הרב הגאון המופלא מגדולי יוחסין, היה לרב ומו"צ בשאריגרוד, נעמירוב, יעלים-ביטגרוד ובריטשוב. היה צדיק והפליג בזקנה עצומה, ובעיר ריט-

שוב לבד כהן יותר משמנים שנה. וימי חייו הגיעו למאה ושלשים ושש שנה. ונ"נ י"ז אדר תמט"ר. (אבי הגרי"א היה גאון גדול ומפורסם בדורו, הראב"ד דקונסטנטין-ישן, והגאון מופה"ד מוה"ר חיים הכהן ראפפורט בשו"ת מים חיים (סי' ז"ך) משיבו בתוארים נאדרים בקדש, והגר"מ זצ"ל היה בנו של הגאון מרן מוהריעב"ץ זצ"ל.

עמדין-בראש הרב ר' **אברהם דוב** בהרב ר' **יצחק אייזיק**. הרב הגאון הישיש ומופלא ביראה, מרבני ברוקלין. נולד י"ג תמוז תר"ב ב-ריטשוב ויקבל תורה מאביו הגזצ"ל הראב"ד דשם. וממנו בא ללמוד מהגאון המפורסם מו"ה אריה ליב באלחובר בעל „שם אריה" זצ"ל. וישקוד בתלמוד ופוסקים ויעש חיל רב ויסמכהו רבו הגרא"ל להורות ולדון ויהי לרב ה' שנה במעכלי, וממנה נתקבל למו"צ במאריאן. תרנ"ג בא לאמריקה ויכהן כי"ג שנה ברבנות בפיטסבורג וכעת מושבו בברוקלין.

הרב הגאון מוהרא"ב הי"ו מצוין במעלות חכמים. ענותן וצנוע אוהב צדקה וחסד. ובכ"י ספר נכבד בהלכה ואגדה שהגאון הגדול והצדיק המופלא בדורנו מוהרמ"ד פלוצקי זצ"ל בהסכמתו עליו מיום ב' פ' דברים, ר"ח מ"א, תפר"ו מפליא בשבח הס' ומחברו שליט"א. יאריך ה' ימיו ושנותיו ! (לזכר עולם יהיו: בנו של הרה"ג מוהרא"ב שהיה מופלא בתורה ויראה ומוסמך מו"ה חיים צבי ז"ל שנ' י"ג טבת, תרפ"ח כבן ל"ח. והרבנים הגדולים מוה"ר יעקב יוסף זצ"ל רב בסקווייר, ומהו"ר פנחס זצ"ל רב באומן גליל קיוב, אחיו של הרא"ב הי"ו.)

בניו המה: הר' יעקב, ה"ר שלמה, מופלגי תורה ואנשי מעשת ושם טוב.

עמיאל הר"ר **משה אביגדור** בהרב ר' **יעקב יוסף**, גאון גדול מפורסם בדורנו. נולד בפורוזבה גליל סלונים, תרמ"ג. קבל תורה מהג"ר חיים הלוי זצ"ל ולהבדל"ח הגרח"ע גרודנסקי שליט"א והיה לרב בש-ווינציאן, גריובה ובאנטברפן. תרצ"ו נתקבל לרב ראשי ב„תל אביב" ויעש לו שם בספריו „דרשות אל עמי" ו„דרכי משה" שחבר ובכ"י ספרים שונים בחקרי הלכה ואגדה. (חתנו הוא הרב הג' מו"ה ישראל מרדכי בה"ר אשר הי"ו זאלצער, רב במרסייל, צרפת.)

ענגיל הרב ר' **יוסף**, גאון אמתי מופת דורנו ומגדולי המחברים בזמננו. נולד בטרנא תרי"ט ויתפרסם בגלילות גליציה ופולין מאביבו, בשקידתו הנפלאה ובעצם זכרונו, ובעודנו בעלומיו כבר בקי היה בש"ס בבלי וירושלמי ונדולי הפוסקים, והיה משכנו בבענדין. ומשם בא לקרית סופרים קראקוי. יצ"ו והונף בה לראב"ד ונשא משרת קדשו עד ימיו האחרונים. ונ"נ דרב יוסף השליט והמשביר ב' דר"ח מ"ח פר"ת, בוינה, ושם נגנז ארון קדשו.

הגאון מו"ר יוסף צדיקא זיע"א חבר יותר ממאה חבורים בכל מקציעות התלמודים והפוסקים, האגדות והמדרשים, ורובם נשארו בכי"ק והנדפסים מהם: ע' פנים לתורה, שב דנחמתא, לקח טוב,

אתון דאורייתא, בית האוצר (ב"ח) ציונים לתורה, גבורות שמונים, שו"ת בן פורת, (ב"ח) אוצרות יוסף (ב"ח) גליוני הש"ס (ג"ח).

ענגלענדער הרב ר' **שמעון יהודא** הרב הגאון הצדיק מגדולי הרבנים דפילדלפיה, והוא אבי ידידנו הרב הג' המסבל בתורה בחכמה ובמדות טובות מו"ה דוד הי"ו הרב והמטיף בישיבת רבי יצחק יעקב ריינעס בברוקלין.

ענגעל הר"ר **אהרן** בה"ר **הירץ**, הרה"ח מחבר „לב אהרן" (ר"ת עפ"י סדר א"ב) נוירק תפר"ו.

ענגעלמאן הרב ר' **שלמה**, הרב הגאון ממשפחת יוחסין האב"ד דקלאדובה גליל קאליש, ובאו דבריו בהבאר, משנת תרפ"ה.

ענעלוב הר"ר **הלל גרשון**, החכם והמטיף דהיכל „עמנואל" בניו יארק. מילידי רוסיה שבא בשחרותו לאמריקה ויסתופף בבית מה"ר בסינסינטי. השתתף בעבודת האינציקלופדיה האנגלית־יהודית וחבר ספרים שונים אנגליים. נפטר בשנת תרצ"ד כבן נ"ז.

עסקין הרב ר' **ניסן** בהר"ר **יהודא ליב**, הרב הגאון מופלא ביראה, רב בהיינא, במקום חותנו הג"ר עקיבא הכהן, (שהיה נכדו של הגאון הצדיק המפורסם מו"ח עקיבא זצ"ל מסלוצק, ואח"כ נתקבל לרב בהורדוק, גליל בובריסק.

עפרון הרב ר' **אברהם חיים**, הרב המופלא בתורה ומצוה, ש"ץ בבהכנ"ס הגדול ושמש דמתא בקריה נאמנה וילנה רבות בשנים ויהי מצוין במעלות ומדות, האריך ימים ונפטר בשם טוב בשנת תרע"ז והספידו הגאון והצדיק המפורסם מוה"ר אליהו זצ"ל גורדון המ"מ ומו"צ בוילנה בספרו "מערכות ישראל" (נוירק תפר"ו).

עפשטיין הר"ר **זלמן**, חכם וסופר מפורסם בדורנו, מטובי הציונים. עמיתם ורעם של אביר הסופרים „אחד העם" וגאון משוררי זמננו מוה"ר חיים נחמן ביאליק ז"ל. באו מאמריו ב„המליץ" ו„הצפירה" ובמאספים שונים. בשמו הגלוי או „שלמה האלקושי". והיה פיטן ומליץ נעים, ענותן וצנוע וצדיק בדרכיו. אחרי המלחמה הגדולה עלה לאה"ק והאריך ימים ונפטר בשם טוב, ז' כסלו תרצ"ז. (עי' בהירחון „היהודי" מהרה"ח מו"ה חיים הי"ו קורלינ־סקי (טבת תרח"ץ) מ"ש אדותו הגרש"מ זצ"ל פיין, וממדותיו התרומיות.)

עפשטיין הרב ר' **שמואל נפתלי הירש** בה"ר **מנחם אריה ליב**, הרב הגאון האב"ד דגירטע־גולי. חבר ספר „אמרי שפר" על שה"ש, ובו ג"כ ביאור על המאמר אין משיח לישראל ומדבר בקץ היומין ומלחמת גומ"ג.

עפשטיין הרב ר' **עזריאל** בהרב ר' **יהודה ליב**, רב וגאון מופלא זקן הרבנים בשיקגה, מילידי ווייגובה, גליל קובנה. והיה לפנים רב בקרקולאן. תרס"א נקרא מבית המדרש הגדול אנשי לוקניק, בשיק־גה לרב ומו"צ ויעמוד על משמרתו כל"ז שנה, והאריך ימים ונ"נ א' תמוז, תרח"ץ, ויספדו לו גדולי רבני עירו.

עקפעלד הרב ר' **ברוך**, גאון מובהק מגדולי הרבנים בארץ הגר

ונשא משרת קדשו האבד"ק טשום. ויחבר ספרו בשו"ת בשם „פאת השדה", והוא א"ז של הרב החכם הגדול המפורסם בזמננו מו"ה יהודה ליב הי"ו פליישער, בעל „משנה לעזרה" (וינה תפר"ן).

ערדבערג ה"ר **שמשון דוד אליעזר** בה"ר **ראובן**, החכם והסופר הנעלה, נולד בלובין, כ' תשרי תר"ן להורים נכבדים ויסתופף בישיבות ויהי רבו המובהק בתלמוד וגפ"ת הרה"ג מו"ה ישראל צבי זצ"ל פיאטריקובסקי וירא ברכה בלמודיו. כבן ט"ו בא לאמריקה ויחל לפרסם מאמריו בהעתונים היהודיים „ווארהייט" ואח"כ בה־„אידישע טאגעבלאט", וכעת הנהו אחד מחברי הערכת העתון „דער טאג", ויעש לו שם בין היראים במאמריו הנעלים.

הסופר הנכבד הזה העתיק ליהודית „דניאל דירונדה" (תרע"ט) ואת הספר „זכרונות לבית דוד" (תרפ"ד) וכשבקר את ארצנו הק', הדפים ספרו „פארט אויד אין אמ־ריקה" (תפר"ן).

— פ —

פאזנאנסקי, הרב ר' **אליהו** בה"ר **שמואל**, הגאון הגדול המפורסם החכם השלם. נולד ג' סיון תר"מ באשענטשין. היה לתלמידו המובהק של הגאה"ק מו"ר אברהם זצ"ל מסוכטשוב ובהרבותו חילו בש"ס ופוסקים סמכהו רבו מאור הגולה ועוד גאוני פולין. תרס"ז נתקבל לרב דכאדעטש ושמה מנהל עדתו בתורת אמת ולקח טוב. ושמו לתהלה ולברכה.

מהגאון מוהר"א הי"ו נדפסו ח"ת רבים בהלכה ואגדה במאספים התורניים השונים ובכ"י הספרים בגדי שש (חידושים בש"ס) נהרות בבל, (על אגדות הש"ס) כתם אופיר (דרושים).

פאיאנס הרב ר' **דוד** בה"ר ר' **שמואל**, הרב הגאון המפורסם, חכם ורב פעלים. יליד העיר נים־ווייש, ומגדולי תלמידי הגנצי"ב זצ"ל. היה לרב בסופרסלי ואח"כ בקנישין, וכשנפטר חותנו הג"ר חיים נפתלי הערץ זצ"ל האלפרין, (בהג"ר יו"ט ליפמאן) הראב"ד דביאליסטוק נתקבל הגר"ד לממלא מקומו, והוא מגדולי רבני פולין ועסקן מזרחי.

פאליאציק הרב ר' **שלמה** בהר"ר **יוסף**, גאון גדול וצדיק מופלא, היה נודע מנעוריו בכל גלילות פוילין וליטא בשם ה„עלוי ממייציד" (ע"ש עיר מולדתו בגליל הורדנה). יצק מים ע"י הג"ר חיים הלוי זצ"ל בוולוזין שחבבו והעריצו מגאון תורתו וצדקתו. והיה לר"מ בישיבת הגר"יי רייגעם זצ"ל בלי־דא. ונקרא בשנת תרפ"א לר"מ ראשי בישיבת רי"א בנוירק, ולא ארכו ימיו, ונ"נ של הגאון האדיר כליל התורה והענוה, כ' תמוז תרפ"ח כבן ס' זיע"א. ובאו דבריו בס' „מלכי בקדש" להג"ר חיים זצ"ל הירשענזאהן (חלק ו' סי' ז') (חתן הגזצ"ל הוא הרה"ג מו"ה ישראל מאוושאוויץ, הרב בדור העם נארט קורולייגא.)

פאליי הרב ר' **אברהם נח**, הרב הגאון החריף ר"מ בהלוסק ושקלוב. ועלה לאה"ק ונפטר שמה

ויספידוהו הגאונים מוהראי"ה קוק זצ"ל ולהבדל"ח מוהרא"ז מלצר ומוהי"מ חרל"פ.

פאלייעוו הרב ר' **משה אהרן** בה"ר **ישראל**, הרב הגאון המובהק שנון וחריף. נולד בטימקוביץ תרמ"ט, ויהי רבו הראשון אביו ה"ר חח' וממנו בא לקבל תורה מהגרא"ז מלצר שליט"א בסלוצק ויסתופף בישיבתו שש שנים וירכוש לו בקיאות בתלמוד ופוסקים ויסמכהו רבו הי"ו בעוד לא מלאו לו כ' שנה. וכשנשא לו בתו של הסוחר הנכבד ר' אברהם הארמן, מ' רחל תחיה, היה לסוחר ורבי עתותיו הקדיש לגפ"ת ובא בחליפות מכתבים בחידו"ת עם גדולי ליטא. תרפ"א בא לאמריקה ונבחר לר"מ בישיבת רי"א בנוירק. ושם מפיץ תורתו התמימה בין תלמידים מקשיבים.

מהגאון המופלא מוהרמ"א הי"ו נדפסו הספרים: „מחנה ישראל", (נוירק תר"ץ) „באר אברהם" (נוירק תרצ"ט) בחקרי הלכות ושבחום החכמים. ובאו חידושיו בהמאספים נר מערבי והפרדס ובכ"י חידושי הלכה רבים.

פאלישץ הרב ר' **יהודא** הרב הג' מחכמי ירושלים תוב"א, והיה מלפנים הרב בבהכ"נ ליגובקה בפטרבורג. חבר ס' „אחות יהודה", בהלכה ודרושים (ירושלים תרצ"א).

פאם הרב ר' **מאיר זאוויל** בה"ר **משה דוד הכהן** הרב הגאון החו"ב ודרשן נעלה. נולד במעלניק וקבל תורה בישיבות רוסיה וימלא כרסו בש"ס ופוסקים בעודנו צעיר, ויבחרהו לחתן בעד בתו הגרש"ד זצ"ל אנאליק (עי' תולדותיו אות א')

ואחרי נשואיו היה לרב כעשר שנה בקאמיי. משם נתקבל לרב במאלאק. תרפ"ד בא לאמריקה ויהי הרב דבהמדה"ג דברונזביל. תר"ץ נבחר לר"מ ולרב בישיבת „רבי חיים ברלין" הגדולה שם ומאז עומד על משמרתו הכבודה להפיץ תורה ולקח טוב לזקנים ונערים יחד.

הגרמ"ז הי"ו הוא גיסם של הג"ר אליעזר לעווין מו"צ בורשה, ר' יצחק דובער אב"ד דלומאז ור"י ליב זצ"ל אב"ד דמישעניץ ור' אלטער יעקב מאיר בריזמן האב"ד דלאפי.

פאצאנאווסקי הרב ר' **יוסף** בהרב ר' **משה יהודא**, גאון מופלא בבקיאות מגדולי יוחסין בפאביאניץ. חבר ס' גדול ונעלה „ילקוט פרדס דוד" לבאר כל חמירא ברש"י ורמב"ן ז"ל שעל התורה. ונדפסו ממנו לע"ע ע"ס בראשית, שמות, ויקרא. וחבר ג"כ ספר „פרי יוסף" עמ"ס גטין. והוא מחותנו של הגה"ג מוה"ר שלמה יהודה ליב הכהן האב"ד דזגערש.

פארט הרב ר' **יעקב משה**, הרב הג' חו"ב צנוע וענותן. היה רב בדוגלישוק ובא לאמריקה ויכהן ברבנות בברונזביל ואח"כ בבהמ"ד תפארת ישראל דפלטבוש ונ"נ ער"ח שבט תר"פ כבן מ"ח.

פארטנאי הרב ר' **ברוך** בר' **שלמה**. רב ודרשן בבהמ"ד אגדת אחים ברחוב מאלטא, ברוקלין. ונפטר כבן מ' כ"ה אלול תרפ"ט. והיה עושה ומעשה, לזכר עולם יהיה.

פארער הרב ר' **יהודא ליב**, הרב הגאון הצדיק הרב דהאליאק, מאסס. מופלא במדות חכמים והיה

לפנים אב"ד דעיר וואבאלניק, ושמו נודע לתהלה ולברכה.

פארפעל הרב ר' **יהודא ליב**, הרב הגדול בתורה ויראה והדרשן המופלא. המ"מ בראקאוו ואח"כ באשמינא. חבר „בית יעקב" אוסף דברי הגאון המ"מ מדובנא זצ"ל על תהלים והוספתו „וזאת ליהודה" ובאו דרשותיו ב„הבאר", וקונ' „האחד אליעזר" הספד על הג"ר אליעזר מד"א דמינסק, (ווילנה, תפר"ה).

פולונסקי הרב ר' **אברהם יצחק**, הרב הג' הצדיק הרב ומו"צ בקאליבלאט גליל קיוב. ונ"נ י"ט טבת תר"ס, והוא חותנו של הרב הגאון מו"ה משה צבי הי"ו ראבי־נאוויץ מרבני ברונזביל. (וע"ע להלן).

פוסק הרב ר' **הלל** בהרב ר' **אליהו**, הרב הגאון החכם השלם הרב דטאטרנבור, חבל בסרביה. בעל „דברי הלל" ב"ח והו"ל הס' „פסקי אליהו" למר אביו הגאון הצדיק המפורסם בעל תש"ו מור ואהלות וכורת הברית.

פופקא הרב ר' **אריה ליב** בהרב ר' **ישראל מאיר הכהן**, הגאון הצדיק והמופלא בשקידה צנוע וענותן. השתתף הרבה בחבורם ועריכתם של ספרי מר אביו מופת דורנו ובהפצתם בתפוצות יהודה, ומזכירו אביו הגזצ"ל באיזהו מקומן, ונ"נ דהארי שבחבורה למעלה משבעים בראדין בשנת תרצ"ט. לזכר עולם יהיה צדיק בן צדיק.

פיימער הרב ר' **יוסף** בהרב ר' **מאיר**, הרב הגאון החכם השלם והמופלא בבקיאות מגדולי יוחסין נכדם של הגאונים מו"ר **אריה ליב** מקובנה ומו"ר יוסף זצ"ל מסלוצק. היה לרב בפרור „אזאריציע", בסלוצק. ובמלחמת העולם התגורר בברנוביץ ובוורשה. תרפ"ה בא לאמריקה ויהי לרב בבהכ"נ „בית אל" בבורה־פרק בברוקלין ובן־עירו הגביר הנדיב מו"ה מ. קולאק והנדיב היקר וי"א מו"ה אברהם מאייערס הי"ו החזיקו בימינו ויתמכהו בכבוד ונ"נ ר"ח כסלו תרצ"ט כבן הס' שנה. (ובאו דבריו ב„הבאר" היו"ל ע"י הגאון מוהרצ"ה פרידלינג שליט"א).

פיינשטיין הרב ר' **דוד**, הרב הגאון הצדיק האב"ד דאוזדא ואח"כ דסטאראבין, והיה חתנו של הגאון הצדיק וחכם מו"ה יצחק יחיאל זצ"ל האבד"ק קורעליץ בגליל מינסק. וגיסם של הגאון הגדול מו"ה אליהו הלוי זצ"ל פיינשטיין האב"ד קלעצק ואח"כ בפרזין (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ם ס' א' (וורשה, תרנ"ה) ולהל"ח הגאון הצדיק מו"ה יעקב שליט"א קאנטרוביץ הרב דטרענטאָן. ונ"נ דרב חסדא ז"ך תשרי תרפ"ח. והוא אביו של הג' ר"מ הי"ו דלהלן.

פיינשטיין הרב ר' **משה** בהרב ר' **דוד**, הגאון הגדול המופלא בדורנו בבקיאותו הגדולה, צדיק ונשגב. נולד באוזדה (מקום שם היה אביו הגזצ"ל הרב) ז' אדר תרנ"ד, ויצטין מילדותו בהתמדתו העזה, ועוצם כשרונותיו ומדותיו התרומיות ובעודנו בעלומיו בקי היה בש"ס ופוסקים כאחד גאוני הזמן. ומצניעותו וענותו הטהורה לא יצא

שמעו בעולם זולת בהתקבלו בשנת תפא"ר, לאב"ד דלובאן, שאז החלו רבים מגדולי הרבנים לפנות אליו בשאלותיהם, ותשובותיו הכריזו על תורתו הרחבה ועזוז גאונו ונתפרסם לאחד מיחידי הדור. תרצ"ז בא לא-מריקה וגדולי אחינו בנוירק מנוהו לר"מ ראשי של ישיבת „תפארת ירושלים" הגדולה שם. ושם מרביץ תורתו התמימה, יפרח כתמר אדיר התורה והמצוה הזה! בכ"י הגנ"י שו"ת וחידושי הלכות רבים ובאו מעט מהם ב„המסלה" ו„הפרדם". (הגר"מ שליט"א הוא גיסו של מר ידידנו הרב הגאון החכם שיראתו קודמת מו"ה ראובן הלוי ה"יו לי-ווא ויץ.)

פיין הרב ר' **שמואל מנחם** בה"ר **צבי שכנא** הלוי, הרב הגאון והדרשן השלם, נתגדל בתורה בישיבת סלונים, ראדין, וולוזין וקוב-נה וקבל סמיכות הגאונים מוהר"מ דאנישעווסקי, ש"ב הג"ר בנימין זצ"ל אייזענשטאדט והג"ר יוסף יוסף ראזין זצ"ל. והיה רב בעירה אפשא, ובפרוץ המלחמה כהן בתור רב בוולדימיר, מוסקבה וטווער. ובבואו לאמריקה היה לרב בדטרויט חבר ספרים שונים בדרוש, ומהם „זכרון שמואל" „איתן שמואל" וביהודית „פון אייביגען קוואל". ונ"נ בשנת תרח"ץ.

פיינם הר' **יוסף**, עסקן צבורי נעלה וציוני נודע בברוקלין. היה נשיא „מחזיקי תלמוד תורה" דברה פרק ומיסד בית החולים יונייטער איזראעל זייאן האספיטאל. משכיל ונדיב, ונ' בשנת תר"ץ.

פילוואַרג הרב ר' **יונה** בה"ר **שלמה**, רב גדול בתורה ובחכמה. מגדולי אומאן גליל קיוב. חבר ס' נעלה על הראב"ע שעל התנ"ך בב' חלקים בשם „בני רשף" (פיעטרקוב תר"ס.)

פינס-צוכטמאן הרב ר' **אורי יעקב** בהר"ר **נפתלי הערץ**, הרב הג' ממיוחסי מינסק, והתגורר בקא-זאן-הורדוק, וחבר ס' „אור יעקב" על אגדות הש"ס (וילנה תר"ן).

פינקעלשטיין הרב ר' **אליעזר אריה ליב** בהרב ר' **שמעון יצחק הלוי**, הרב החכם המפורסם. נולד י"ח תמוז תרנ"ט בסינסינטי, מקום שמה כהן אביו ברבנות, ונתגדל מילדותו בתורה וחכמה ויצטין בשקידתו הגדולה בספרי הקדש כבספרי החול. בשנת תרע"ט נתקבל לרב בבהכ"נ קהלת ישראל בנוירק ואח"כ נבחר גם לאחד מגדולי המורים בבהמ"ד לרבנים שמה. חבר באנגלית ספרים שונים וביחוד ע"ד הפירושים, והוא מופלא במדות חכמים.

פישמאן הר"ר **יעקב** בהר"ר **שמואל ברוך**, חכם וסופר יהודי ועסקן צבורי נעלה, נולד בראדזי-לובא למשפחה כבודה, ז' ניסן, תרל"ח, ויתחנך בתורה ותלמוד ויסתופף כשנתים שנה בישיבת לומזה המפוארה וירא ברכה בלמודי הקדש. כבן י"ב בא ניו יארקה ויהי לתלמיד בישיבת „עץ חיים" שבה. בשנת תרס"א נמנה בין עוזרי ה„טאגעבלאט" הניו יארקי וממנו הפקד לאחד מחברי מערכת ה„מאר-גען זשורנאל". תרצ"ו, אחרי שנפטר

החכם והסופר המופלא מו"ה פרץ ז"ל ווערניק, העורך הראשי של ה„מאָרגען זשורנאל", נתקבל החכם מוהר"י למלא מקומו. וישא משרתו זו שתי שנים, ובמשכו ידו ממנה, לא חדל מכתוב בו מאמריו היזמיים „מיום ליום" המלאים תכן וענין רב. החכם מוהר"י הי"ו, הוא גיסו של הרב הגאון הצדיק מו"ה אשר ליפמאן זצ"ל זרחי, מגדולי רבני סט, לואיס. (עי' תולדותיו בספרנו „חכמי ישראל באמריקה.

פלאטא הרב ר' **אברהם**, הרב הג' מו"צ באטלנטא, אמריקה, ונ"נ בשנת תפר"ו, בן מאה ושבע שנים. (עי' הירחון „אפריון" קבץ שלישי צד י"ט.)

פלאטא הרב ר' **פייביש פישל** בהר"ר **שמואל יצחק הלוי**, הרב הגאון הנודע לתהלה, ממשפחת יוחסין. נולד לאביו המופלא ביראה ובמדות ולאמו הצדקנית והמלומדת מ' מלכה, כ"ה מ"ח תרל"ד, וילמוד תורה מהרבנים הג' ר' יהושע מרדכי ומבנו ר' בנימין זאב צוקערמאן ז"ל. וירא ברכה רבה בתלמוד וגפ"ת, וכשנשא בת דודו הגביר החסיד ר' חיים יחזקאל הלוי ז"ל צוקערמאן היה לסוחר ורוב עתותיו הקדיש לתורה וילמוד גם תורת השו"ב. תרס"א בא לאמריקה ואחרי שסמכוהו לרב ולמו"צ גדולי הרבנים, היה לרב בבית המדרש לספרדים בהארלעם, ניו יארק, ובעדת אנשי פוילין שם, ובבואו בימים לרגלי חולשתו עזב את הרבנות וזמנו מסור לקדשי התורה והמעשה הטוב. ובאו דבריו בהירחון הרבני ה„פרדם".

אמו של הרה"ג הי"ו היא נכדת הרב החסיד והנדיב המפורסם בדורו ר' צבי הירש ז"ל זשעלינער, חותנו של הגאון החריף מו"ה משה זצ"ל ליפשיץ האבד"ק לאדז, וממשפחת הגאונים מוהרא"ל זצ"ל צונץ ומו"ה ישראל יהושע זצ"ל מקוטנא ולמעלה בקדש. ובכ"י ספרים וחדושים שונים אשר יקוה להוציאם לאור, והוא חבר נכבד לאגוהר"ב החרדים באמריקה. יאריך ה' ימיו ושנותיו. (למזכרת נצח ישאר שם אשת הרה"ג, הכבודה והמצוינת מנשים בטוב לבבה, ורוחה הנדיבה מ' נחמה נ"ע שנפטרה ג' מ"ח בשנת תרצ"ג.)

פלאטקין הרב ר' **אברהם** בה"ר **שניאור זלמן**, הרב הגאון המו"צ ורב דשעליבה-דוקשיץ גליל איהומען כחמשים שנה, בעל „עומקא דדינא" בטהרות בנות ישראל. (וורשה, תרע"ד).

פלאטקין הרב ר' **אריה ליב** בה"ר **דובער**, הרב הגאון החכם ושלם, מרבני מזרח נ. י. נולד ב-סלוצק ויקבל תורה מהג"ר זלמן זצ"ל הר"מ בבוברויסק וירב חילן בתלמוד ופוסקים בעלומיו. תר"ן בא לאמריקה ויכהן בכהונת רב בביני-גאר, מיין. וזה כשלשים שנה שהשתקע במזרח נ. י., והוא מטובי רבני קהלת ישראל שמה. מופלא ביראה עושה ומעשה.

הרה"ג מוהרא"ל הי"ו הנהו חבר נכבד לאגוה"ר החרדים באמריקה, ולו אוצר ספרים יקרים נעלה, ונדפס ממנו באנגלית ספר בחגי ישראל ומועדיו, ובאו תשובותיו ב„המאסף" (קראקי, תרפ"ט) ובכ"י ח"ת ומאמרים שונים.

פלאצקי הרב ר' **חנוך העניך** בהרב ר' **מאיר דן רפאל**, הרב הגאון המופלא מאטוואצק. הו"ל ה„מלואים" לכלי חמדה שחבר אביו הג' זצ"ל פיעטרקוב (תרח"ץ).

פלעקסער הרב ר' **יעקב** בהרב ר' **אברהם הכהן**, הרב הגאון המובהק חכם ושלם במדעים. נולד תרכ"ט באוטיאן. מגדולי תלמידי הגאונים נצי"ב והרחה"ס זצ"ל בוולוזין, שמלא כרסו בש"ס ופוסקים בעלומיו וכשסמכוהו גדולי ליטא נתקבל בעצת הג"ר מאיר שמחה זצ"ל לאב"ד דיעקובשטאדט, ובשנת תרס"ח נבחר לאב"ד בפרידריכ־שטאדט. במלחמה הגדולה הגלה לירוסלב שבה גלו אלפי נודדים וירב הגר"י הי"ו לעשות לטובת הנדחים גדולות ויכהן שמה בתור רב עד שהוכרח ממפירי הדת לצאת לאמ־ריקה בשנת תרפ"ג. ויתקבל לרב בפליינפעלד ומשם נקרא לכהן פאר בניו הייוען, מקום שם ינהל עדתו בתורה ודעת. והוא נודע לתהלה בין גדולי הרבנים באה"ב.

מהגאון החכם הי"ו נדפס ספר נכבד „דבר ליעקב" (נוירק תרפ"ג) בדרושים נעלים, ובכ"י ח"ת רבים בהלוא"ג.

פעלקאוויץ הרב ר' **אפרים** בהרב ר' נחמיה הרב הגאון המופלא והדרשן המהולל. נולד י"ד סיון, תרמ"ד בטשעכנאווצי, ואביו הרה"ג ואמו הצדקנית מאשע ממשפחת עפשטיין המיוחסת. בעודנו ילד קטן נתנוהו ע"י מובחרי המלמדים בעיר ויתודע בכשרונותיו המצוינים, עד שבחיותו בן שמנה שנים בקי היה בעל פה במס' ב"ק עם פירש"י. בשנת תרנ"ה, אחרי שנפטר אביו זצ"ל בא לישיבת לומזה ויהיו רבותיו הגאונים ר' דוד טעביל דייט־נובסקי ור' בצלאל ממיר. משם בא לישיבת ראדין בקבוצו של מרן בעל חפץ חיים ויסתופף בה ב' שנים, וירכש לו בקיאות בג' הבבות ובכל מסכתות הסדר נשים ומפרשיהן. אז בא לסלובודקה שהתמיד בה כשבע שנים ויהי מבחירי תלמידי הגרמ"מ עפשטיין ומאהוביו. כי רב חילו בש"ס ופוסקים ויסמכהו רבו המובהק הזה וגיסו הגרא"ז הי"ו להורות ולדון. ואחרי נשאו לו את בתו של הסוחר מוקיר התורה וי"א ר' צבי מדרשונישוק, הכבודה מ' נעחא תחי'—נבחר בשנת תרע"ג לרב בטשיטשערין. תרע"ד בא לא־מריקה ונתקבל לרב ואב"ד בקענ־טאן לכל בתי הכנסיות שבעיר. ויכהן בה י"א שנה (בתוך הזמן הזה שמש כג' שנים בתור רב בבתי הכנסיות „בית יעקב" ו„אהבת שלום" בעיר קולומבוס (אה"א), ותקן מצב החנוך והכשרות) וייסד בית ת"ת ובית הכנ"א מפואר, ויתקן בה עוד תקנות טובות. ממנה נקרא לאבד"ק בברידזשפארט, מקום שם מנהל עדתו על מבועי התורה והעבודה. והוא רב פעלים לתורה ולתעודה, ועסקן גדול צבורי. המקום יהיה בעזרו.

מהרב הגאון הנעלה מוהר"א הי"ו באו ח"ת שונים ב„יגדיל תורה" וב„הפרדס" ובכ"י ס' „פרי אפרים" בהלכה, ודרושים שדרש במקהלות. (חתנו הוא הרב הג' עדיו לגאון החה"ש מו"ה חיים הי"נ אלעזר, מרבני ברונקס).

פעפפער הרב ר' **אלטער שאול** בהרב ר' **ישראל אלימלך**, הרב הגאון המחודד ומפולפל. יליד קלוטנא, אצל קראקא. (ח' ניסן תרל"ד) למשפחת יוחסין מוצאה מהגאונים מוהר"ש קוידונודר מוהר"ש מוהר"ר העשיל זצ"ל, ויקבל תורה מהג"ר יחיאל הלוי זצ"ל מסטרי, וכשנסמך היה לר"מ בסרט. עת"ר בא לאמריקה ונתקבל לראב"ד ומו"צ בבה"מ הגדול אנשי אונגארן ובבה"מ אנשי מארמאראש בנוירק. והדפים בחייו ב' חלקי ספרו שו"ת „אבני זכרון" ובהם גם פלפולי דרשותיו והדרניו שהגיד. ואחרי פטירתו (י"ט ניסן תרצ"ו) י"ל החלק הג ע"י חתנו שנבחר למלא מקומו.

פערילמאן הרב ר' **ירוחם יהודא ליב**, הגאון האמתי, צדיק ועניו מיחידי הדור, ומפורסם בשם „הגדול ממינסק", אין ערוך לעוצם עמקותו ובקיאותו והתמדתו הנפלאה. מילידי בריסק דליטא ומאביבו יצא שמעו בשם „העלוי מבריסק" וגאוני עיר תהלה זו, נבאו לו בעודנו נער עול ימים, כי יהיה אדיר התורה. שמש בקדש מראש בעירה סעלץ. משם נתקבל לאב"ד דעיר הגלילית פרוזיאני בחבל גרודנה. וממנה הורם למרא דאתרא בעיר הגדולה של חכמים וסופרים ונדיבי עם מינסק הליטאית. והשיב תשובות לרבים מגדולי הדור, ונ"נ דרב האי גאון מופת דורנו לפתע פתאום ז' שבט שנת תרנ"ו, ויספדו לו גדולי הרבנים כי נשבה ארון הקדש.

מהגאון החסיד מוהריי"ל זצ"ל נשארו הרבה מכי"ק. ולא נדפסו לע"ע זולת מעט ע"י בנו הרב הגאון החכם נועם המדות מוה"ר אליהו הי"ו הרב דגאראדי. והם חידושים על המשניות (וילנה תרס"ח) בשם „אור גדול" ועל ה„נודע ביהודה" שי"ל בשנת תר"ס בווילנה עם התוספה „וזאת ליהודה", אשר נערכה ונסדרה בעזרת צורי וגואלי, על־יד המסדר הספר הכהה. מלבד איזה תשובותיו שנדפסו בספרי חכמי הזמן. מבניו הם הגר"א הנ"ל, והרה"ג החכם מו"ה משה הי"ן מטלז, הנודע בספרו הנעלה „מדרש הרפואה" שחבר הכולל כל תורת הרפואה שבבבלי וירושלמי מכילתא ספרא וספרי, תוספתא וזוה"ק (תל אביב תרפ"ו־פ"ט) וחתניו הם הגאון מוה"ר אליעזר זצ"ל ראבינוביץ, שמלא מקומו במינסק, ולהבדלח הגאון מוה"ר אברהם דוב כהנא־שפירא שליט"א האבד"ק קובנה (עי' תולדותיו בספרנו דור' האח', ספר א').

פערילמוטער הרב ר' **אליעזר** בהרב ר' **משה**, הרה"ג המופלא ביראה והמנעים זמירות ישראל הש"ץ בלודז. (אביהם של הגאונים מו"ה אברהם צבי הראב"ד דוורשה ומו"ה משה דומ"צ בלודז והרה"ח מו"ה אריה שמחה ש"ץ שמה) ונדפס ספרו בביאורים על תנו"כ בשם „אבן משה".

* **פערלאוו** הרב ר' **נחום מרדכי ישראל שמעון**. הרב המאוה"ג והצדיק המפורסם מגזע גדולי ישראל. הרביץ תורה והעמיד

* צ"ל: **פערלאוו** הרב ר' **אלתר ישראל שמעון** בהרב ר' **יעקב**

תלמידים רבים. והיה נודע בשם הרבי מנובו־מינסק בפוילין. ונ"נ י' טבת תרצ"ג. והוא אבי הבא להלן.

פערלאוו הרב ר' **נחום מרדכי** הרב הג' עדיו לגאון וצדיק בדרכיו. למד תורה מאביו זצ"ל ומהגאון הצדיק מוה"ר יוסף ליב זצ"ל אבד"ק קאליבעל. תרפ"ז בא לאמריקה ויתישב במזרח נוירק. ושמו לתהלה בתורתו וצדקתו. ברכת ה' תחופפהו.

פרדם הרב ר' **שמואל אהרן** בהרב ר' **שלמה נתן הלוי**, הרב הגאון המפורסם עושה אזנים לתורה מגדולי יוחסין. היה לפנים רב ור"מ בזוירצה ובנדין בפוילין ואבד"ק טשטשאקאווא, ובבואו לאמריקה, משכן כבוד תורתו בשיקגה, והוא עורך ומו"ל את הקבץ הרבני החדשי „הפרדם". בו לוקחים חלק גדולי הרבנים באה"ב. והוא אחי הרב הגאון מו"ה אברהם ישכר הלוי הי"ו האב ב"ד דדענקוב בסביבות אס־טרובצי בפוילניה.

פרנקפוטר האדון **פעליקס**, מגדולי חכמי תורת המשפטים והדינים באמריקה. נשא רבות בשנים משרת פרופיסור בהמכללה „האר־וואר־ד" הגדולה. ומשם בחרהו הנשיא החכם, מיחידי חסידי העמים בדורנו, פרנקלין דילאנא רוזבלט, לאחד השופטים בבית המשפט העליון שבארצות הברית אשר בוו־שינגטן הבירה. ונדפסו ממנו ספרים שונים בחקרי הדינים ומיצוייהם, שעשו לו שם גדול. והוא מילידי וינה שהובא לאמריקה בילדותו.

פרומקעס הרב ר' **פסח** בהר"ר **דובער**, הרב הגדול בתורה והדרשן המופלא. מילידי קורעליץ. היה רב ומ"מ בבהמ"ד „זובחי צדק" בנעשוויז בימי הגאונים ר' יהושע זצ"ל ור' אליעזר יצחק ליפמאן זצ"ל. הצטין בבקיאותו הגדולה בו' סדרי המשנה ומפרשיהם בענותו ומדותיו. אהוב לשמים ולבריות. והיה גיסו בעל אחותו הצנועה מלכה נ"ע, של הג"ר יוסף דובער זצ"ל אבד"ק בובר, ונ"נ כבנשיקה כבן ע"ד, ב' ניסן תרס"א, והוא אחיו הצעיר של הר"ש דלהלן.

פרומקעס הרב ר' **שמואל** הרה"ג הצדיק המפורסם בשם „הרבי מקוזימיר" מנעשוויז, למד ולימד והתנהג בפרישות וחסידות ולא חלץ תפליו גם בשוקים ורחובות והמונים נהרו להתברך ממנו ולא חפץ לקבל שום פדיון. ונ"נ דרב שמואל, בן ע"ד, י"ב אייר תרמ"ט. והיה גיסו של הג"ר נחום שמש זצ"ל מהורדנה, וחותנו של הרה"ג מו"ה דובער זצ"ל היילפרין רב בנו ארק (עי' ספרנו חכמי ישראל באמ־ריקה, נוירק תרס"ג.)

פרידלאנד הר"ר **חיים אברהם** בהר"ר **משה**, חכם וסופר ומשורר מגדולי התחיה העברית באמריקה. מילידי הורודוק בליטה שנתגדל על התלמוד ויהי מופלא בכשרונתיו וידע איזו מסכתות בע"פ בעודנו נער ובא לאמריקה כבן י"ב ויוסף חילו בתורה וחכמה, ויהי הראשון שיסד ביה"ס לבנות ישראל בני יורק שנתפרסם לתהלה, ויהי למופת. ואחרי שרתו בה כעשר שנים נקרא בשנת פר"ת לעמוד בראש בתי הת"ת בקליבלנד, ויעש רבות לתחית שפ"ע והפצתה בין נעורינו, ולחבת ציון וקדשי ישראל, ותשב

רוחו אל על בשנת השבע וארבעים לחייו, י"ח מנ"א, תרצ"ט, וכבוד גדול נעשה לו במותו. ורבים מחכמי ישראל וסופריו מערים שונות באו ללותו. לזכר עלם יהיה רב התושיה!

מהרה"ח המופלא מוהרה"א נ"ע באו מאמרים ושירים בעתונים ומאספים שונים ונדפסו ממנו ספורים רבים בעד ילדי עמנו בשם „ספורים יפים" אשר נפוצו בארצות שונות. וספר שירי שזכה לפרס, והשאיר ספריה גדולה מבחירי הספרות העברית והלועזית.

פרייא הרב ר' **מאיר ליב** בה"ר **יצחק** צבי, הרב הגאון החכם הראב"ד ור"מ דנאדי-שוראן, הגר. העמיד תלמידים גדולי תורה, והוציאו לאור מדרשותיו הערוכות בטעם לשבח בשם שבט מישור.

פריידין הר"ר **מנחם מענדיל** בה"ר **לוי**, הרב הג' הישיש מרבני ברונזביל. נולד בוועטקי ח"י ניסן כתר"ו ולמד תורה מהרה"ג מוה"ר דובער ליפשיץ זצ"ל בעל גולות עליות ונסמך מהגאונים ר' רפאל שפירא ור' יעקב מאיר זצ"ל ממינסק והיה רב ומו"צ בטשארי. ולזקנותו בא לאמריקה ונמנה לרב בקהלת אנשי דוקשיץ בברונזביל. ונדפס ממנו ס' „עליות מנחם" חי' בפ"ק דב"ב (פיעטרקוב תרס"ז). והוא אחיו של הרב הג' מו"ה יהודא ליב נ"י פריידין רב ומו"צ בפוסטוב, גליל ווילנה.

פרייל הרב ר' **אלעזר מאיר** בה"ר **אלחנן**, הרב הגאון החריף ובקי ושלם, נולד תרל"ח בבירז ורבו הראשון היה אחיו הבכור הגאון והסופר המפורסם מו"ה יהושע יוסף זצ"ל הרב דקראקי בליטה. (נ"נ בדמי ימיו י"ד אייר תרנ"ו) ויסתופף בטלז וסלובדקה ויצטין בכשרונותיו, תרנ"ט נשא בת טובים ממשפחת הג"ר חיים זצ"ל מוולוזין ויסע אח"כ לקובנה, ויוסף שקוד בגפ"ת וירב חילו בש"ס ופוסקים. ויצא שמעו לתהלה בתורתו וחכמתו, וכשיסד הג"ר יוסף ליב בלוך זצ"ל הישיבה בשדובה מנה את הרא"ם לאחד ממנהליה. תרס"ט היה לרב בבית המ"ד הגדול דמנטשסטר באנגליה. תרע"א בא לאמריקה ונתמנה לרב בטרנטון. ויכהן גם לר"מ בישיבת רי"א בנוירק. תרפ"ב נתקבל לאב בד"ק עליזבטה ושם נשא משרתו י"ב שנה עד יומו האחרון י"ד תשרי תרצ"ד.

מהגזצ"ל באו ח"ת במאספים שונים. ובשנת תרפ"ט הו"ל בעיה"ק ירושלים ת"ו ספרו בשו"ת ודרושים בשם „המאור", ונדפס ממנו ביהודית: „א האנד בוך פאר דיא אידישע פרויען."

פריעדמאן הרב ר' **צבי הירש** בהר"ר **מנחם שמחה** הרב הגאון המופלא מגדולי יוחסין שבא לזקנתו לאמריקה ונתקבל לרב ומו"צ בקהלת ישרון בנוירק. ולפנים היהי לרב בהאטסיג, (הגר) חבר ספרים שונים ומהם „צבי חמד" ו„כח התורה" כנגד הס' „כחא דהתירא" של הגאון הגדול והצדיק מוהר"י אליקום הי"ו גולדברג בשריותא דאתתא. (עי' לעיל אות ג') וראיתי שהגאון והצדיק המפורסם מו"ה הלל הכהן זצ"ל קליין הפליג בשבח הגרצ"ה הי"ו.

פרסקי, הר"ר **דניאל** בהר"ר **יצחק**, חכם וסופר מופלא וחוקר הלשון העברית. נולד למשפחה כבודה במינסק, י"א מנ"א תרנ"א. ונתגדל בתורה והשכלה מאביבו ויתנכר בכשרונותיו המצויינים וחבתו לציון ושפתה מעלומיו. כבן ט"ו בא לאמריקה ויהי למורה עברי בנוירק ויעש רבות ונצורות להפצת שפת עבר ותחיתה בארצות הברית וישתתף במאמריו בכל העתונים והמאספים העברים שהופיעו באמריקה, וזה איזה שנים שהוא עורך את ה„דואר לנער" שיצא טיבו הטוב בין גדולי המורים והמחנכים העברים. ונדפסו ממנו הספרים: „המדבר עברית", „צחוק מא"י", „ששון ושמחה" „לאלף ידידים" „מקרא לנער".

החכם והסופר המצוין בסגנונו המובהק מוהר"ד הי"ו, הוא נועם המדות וענותן וחביב על כל יודעיו ומכיריו וכשמלאו לו—בשנת תרצ"ו—כ"ה שנה לעבודתו הספרותית הפוריה, חגגו טובי החכמים והסופרים בנוירק את החג בכבוד חכמים ושמחת נפש נאצלה, ויברכוהו כי יחיהו ה' להוסיף תת כחו וחילו הרב לספרתנו ולקדשיה.

פרעדמעסקי הרב ר' **אליעזר** בה"ר **יעקב**, הרב הגאון הנעלה. היה לפנים רב ברימשאן ובבואו לאמריקה כהן בישיבת רבי חיים ברלין בברונזביל. וכעת הוא מרבני ברונקס. חכם ושלם ומצוין במדות. (בנו הוא הרה"ג המטיף המצוין מו"ה עקיבא הי"ו).

פרענקיל-תאומים הרב ר' **אלטר יששכר** בהרב ר' **יהושע העשל**, הרה"ג הצדיק ונודע למקובל. מילידי עיה"ק תוב"א וחכמיה והיה תלמיד בחכמת האמת להגר"א ששון זצ"ל בעל „שמן ששון". חבר הגהות ובאורים לם אוצרות חיים לרבינו חיים וויטאל זצ"ל (ירושלים תרמ"ש) ונ"נ י' סיון תרס"ב, והוא אבי הרמ"מ הבא להלן.

פרענקיל-תאומים הרב ר' **מנחם מרדכי**, הרב הגאון החכם והדרשן המובהק, מגדולי רבני פילדלפיה, נולד בעיה"ק תוב"א, כ"ב תמוז תרמ"ב. קבל תורה מהגאון ר' ישעיה ומבנו הג"ר יעקב אורינשטיין ר"מ „אוהל משה" ואח"כ היה לתלמיד מובהק להגאון האדיר מו"ה יצחק ירוחם זצ"ל דיסקין וירב חילו בש"ס ופוסקים וירכוש לו ג"כ חכמה וידיעת השפות ערבית, אנגלית, צרפתית וגרמנית. ויעש שם בתורתו וחכמתו. תרפ"א בא לאמריקה ונתקבל לרב ור"מ ראשי בישיבת רבי חיים ברלין הגדולה בברונזביל ויעמוד על משמרתו הכבודה חמש שנים ומחצה. אז עלה לאה"ק מולדתו. שמה סדר חידושיו ומאמריו ורבי תורתו וישב לאמריקה ותנתן עליו משרת רב ור"מ בישיבת משכן ישראל הנודעה בפילדלפיה ונתקבל ג"כ לרב בשלשת הקהלות אשר במערב עיר זו.

מהרב הגאון מוהרמ"מ הי"ו נדפס ספר גדול ונכבד „דרוש וחדוש" (ירושלים, תרפ"ט) על ששת הפרשיות הראשונות שבס' בראשית ובאו חידושיו ב„תורה מציון" „איר תורה" ועוד. ובשו"ת „דבר אליהו" להגאון האמתי מו"ר אליהו זצ"ל

קלאצקין ובס' כבוד חכמים ו„אמרו אמן" ובכ"י ח"י ספרים ערוכים לדפוס, הכוללים חידושים בבבלי וירושלמי, פלפולים בהלכה בד"ח שו"ע, דרשות למועדים ולי"נ. ביאורי על מ"ר ותנחומא, על הפטורות וחמש מגלות. ביאור עמ"ס אבות, על הגדה ש"פ, על „אל תקרי" שבש"ס, ועוד. ומי יתן והצליח הג' הי"ו להוציאם לאור להאיר עיני חכמים ודורשי דעת. (אחיו הוא הרב ר' אברהם הי"ו בברונזביל).

פרענקל הר"ר **שמואל**, הרב הג' החריף מחכמי הישיבה מפאפא ובאו דבריו ב„כתר תורה" (אייר, תרח"ץ).

(מסבה לא באו הערכים האחדים הבאים על מקומם.)

באקשטיין הרב ר' **אהרן שלמה** בה"ר **יוסף דוד הלוי**, רב גדול בתורה ודרשן מפורסם. יליד קרטוזי-בערעזי גליל הורדנה, מתלמידי הגה"צ ר' פנחס מיכאל האב"ד דאנטיפולי, בעוד ימיו היה למ"מ בבהמ"ד „ר' אליהו אלימלך" בביאליסטוק ובבהמ"ד הג' שמה. תרס"ו בא לאמריקה ויכהן בתור רב ומ"מ בבהכ"נ דרחוב עללען ובבהכ"נ פועלי צדק אנשי איליא. ומשם נתקבל לרב ודרשן בבהכ"נ „ח' תהלים כתר ישראל" בברונזוויל. ונ"נ כבן ס"ו ב' טבת תרצ"ו, ויספידוהו מרבני ניו יארק ומנו"כ מצא בהר יהודא בקרקע של הח' „תפארת ירושלים" מניו יארק. (בניו מאשתו הראשונה מ' רבקה שנ' ז' תמוז תרפ"ד, הם: מאיר ליב, חיים שמחה, אברהם ומשה הלוי, וחתניו לוקחי בנותיו הם: הר' אברהם גאלדבערג, מר נחמן גאלדבערג ומר חיים בלאושטיין, משכילים ושומרי אמונים.)

בלום הרב ר' **שמואל** בה"ר **ידידיה הלוי**, הרב הג' החכם השלם והדרשן הנעלה. מילידי בריסק. היה לרב ודרשן באיזהו מקומן באמריקה, וחבר „הצקלון" ו„אמר ודברים" בדרושים ומילי דאגדתא, ונ"נ כ"ו טבת תרצ"ד ומצא מנו"כ בקרקע של „עדת בני שומרי שבת" בהר יהודה. (חתנו הוא המופלג והמשכיל היקר מו"ה חיים שלום בה"ר מרדכי שלמה פישער נ"י בפלאטבוש.)

גאלשעווסקי הרב ר' **שמחה ליב** בהרב ר' **משה יוסף**, הרב הג' השלם והדרשן הנעלה. נולד בבריסק וילמוד תורה בישיבות סלובודקה וולוזין, שאוועל וראדין, ובהקבוץ בפוניבז תחת הנהגתו של הג"ר יצחק יעקב זצ"ל, ויעש חיל רב בתלמוד וגפ"ת ויבחרהו העשיר ומוקיר תורה ר' מרדכי ניישטעטער מפוניבז לחתן בעד בתו השלמה מ' היה, וישב הרש"ל על שלחן חותנו האמיד וירב חילו לאורייתא, וישקוד בש"ס ופוסקים. ויסמכוהו גדולי ליטא, כשגלתה קהילת ישראל בפוניבז, בשעת המלחמה, התגורר בדווינסק, ויהי לרב בבית המדרש גרינהויז שמה. תרפ"ד נתקבל לרב בהאנושאק ויכהן שמה כג' שנים ואח"כ בא לאמריקה ויהי לרב ומ"מ בברוקלין בבהמ"ד דמחזיקי תורה, רחוב טשעסטער, ואח"כ היה לרב בבוסטון. ולא האריך ימים ונ"נ כבן נ"ז שנה, במוצאי ש"ת, כ"ד תשרי,

תרח"ץ בראקסבורי, ויספידוהו רבני בוסטון ומצא מנו"כ בנחלת אגודת אחים שם.

הרה"ג זצ"ל השאיר אחריו חידושים שונים בהלכה ואגדה. והיה נכדו (אבי אמו) של הרה"ג החו"ב מו"ה יהודה ליב זצ"ל הערשינזאן, מחכמי בריסק. ובניו הם המשכיל היקר מ' שלמה נ"י ומ' יהודה ליב נ"י שו"ב בבוסטון.

ווין הרב ר' **נפתלי יצחק** בה"ר **צבי**, הרב הג' חו"ב מפשע-ווארסק. תלמידו של הג"ר שמואל דוד פרידמאן מחוסט צנוע וענותן היה לרב בח' משניות בבהכ"נ אוהב שלום בברונזביל.

פערסקי הרב ר' **בנימין חיים** הרב הגאון הנעלה אבד"ק קראטינגא, חתנו של הג"ר צבי זאב שור זצ"ל האב"ד דוואינוטע, ואח"כ בקראטינגא, באו דבריו בילקוט הדרוש שהו"ל ידידנו הגאון הצדיק המפורסם מו"ה שלום יצחק לעווי-טאן שליט"א בחלק ב'.

פינקעלשטיין הרב ר' **פנחס** בה"ר **אברהם** הרב הגאון הצדיק האב"ד דפאלעניצא גליל ורשה, אסף ולקט אמרי נועם מהאחים הגאונים מו"ה שמואל שמעלסקי הלוי איש הורוויץ, ומו"ה פינחס הלוי בעל הפלאה זצ"ל על ספר תהילים (פיעטרקוב תרפ"ד) והוא נכדו של הגה"צ מו"ה ישראל זצ"ל האבד"ק מאדזיץ בעל דברי ישראל עה"ת.

מייזער הר"ר **אברהם** החכם השלם מטובי העסקנים הצבוריים בברוקלין. מילידי רוסיא שבא לאמריקה בעלומיו ויעש הרבה ליסודה של ישיבת „אהל משה" בבנסונהוירסט ויקח חלק בעבודתו והונו לישוב א"י, ומוסדות העזרה שבגולה, והוא נדיב לב על נדיבות יקום, יברך ה' חילו.

ואלה יעמדו על הברכה

בתי הכנסיות והמדרשות, נשיאיהם פרנסיהם ואמרכליהם. הרבנים הגאונים המפורסמים, שומרי משמרת הקדש, החכמים והמשכילים, מחזיקי התורה ותומכי פליטת סופרינו, העומדים לימיני ומקבלים את ספרי באהבה וכבוד. כלם יתברכו ממעון הברכות, ממקום שם צוה המברך את עמו ישראל ברכתו — בין כל עושי הצדקה — בשלום ובחיים טובים וארוכים.

ביהכ"נ עץ חיים מחזיקי הרב, ביהכ"נ חובבי תורה, ת"ת תפארת ישראל, ביהכ"נ אוהב שלום, ביהכ"נ אנשי חברת ליבאוויץ, ביהכ"נ בני יצחק נוסח האר"י, ביהמ"ד הגדול, ביהכ"נ אהבת אחים בני פינסק, ביהכ"נ אנשי צדק, ת"ת ראשון לציון, ת"ת תורה מציון, ביהכ"נ אנשי בויברויסק, ביהכ"נ אנשי וואלקאוויסק, בהמ"ד קוברינער האַראַדעצער ב'סטאַן עוו.

ביהכ"נ אחים ורעים, ביהכ"נאנשי ספרד דומאנט, ביהכ"נ עדת ישרון, ביהכ"נ עין יעקב, ביהמ"ד כוכב ישראל, העגעמאן, ביהכ"נ בני יעקב, גלענמאָר, ביהכ"נ בני יעקב, פענסילווייניא, ביהכ"נ בני יהודא, ביהכ"נ בית יהודה, ביהכ"נ עטרת תפארת ישראל, ביהמ"ד בית יצחק, ביהמ"ד לינת הצדק, ביהכ"נ בית אברהם, ביהמ"ד הרב ממאניסטרישצא, ביהכ"נ נחלת ישראל, ביהכ"נ עזרת אחים, ביהכ"נ בקור חולים, ביהכ"נ אנשי אזאריץ, ביהכ"נ אגדת אחים, ביהכ"נ אהבת ישראל אסטראלענקא, ביהכ"נ חברה משניות, ביהכ"נ אנשי פעטריקאוו, ביהמ"ד באברויסק, ביהמ"ד קלויז הספרדים, ביהכ"נ גמילות חסדים עסטרייך, ביהמ"ד ר' מאיר פרעמישלאַנער, ביהמ"ד כל ישראל, ביהכ"נ תפארת ישראל, בריסק, ביהכ"נ חברה תהלים, כתר ישראל, ביהכ"נ שערי תפלה, ביהכ"נ בני ישראל, ביהכ"נ שומרי אמונה, ביהכ"נ בני יהודא, ביהכ"נ חברה תהלים, אשכנז, ביהכ"נ בית אל, ביהכ"נ אהבת אחים, לאַנאַן,ביהכ"נ אנשי פעריאסלוב, ביהמ"ד קשר ישראל, ביהכ"נ מחזיקי הדת, ביהכ"נ בית אהרן, ביהכ"נ סטעפינער, ביהמ"ד הגדול, וויליאמס עווע., ביהכ"נ טוראַווער, ביהכ"נ כנסת ישראל בני יעקב, ביהכ"נ עץ חיים ות"ת סטאַון, ביהמ"ד ח' מדרש אליהו, ביהכ"נ אהבת ישראל נייטס, ביהכ"נ אהבת אחים, רחוב ל"ז, ביהכ"נ ח' תהלים אהל משה, ביהכ"נ אוהב שלום, ווערעט, ביהכ"נ צמח צדק נוסח האר"י, ביהמ"ד ת"ת ספרד, בריסטאל, ביהמ"ד שבת אחים, ביהמ"ד בני זעמבין, ביהמ"ד דאקשיץ, ישיבת הג"ר מאיר שמחה הכהן, ישיבת הג"ר יצחק יעקב רייגעס, ישיבת הג"ר חיים ברוקלין ביהכ"נ לובעשאווביות המדרש בית רחל נאלדמאן, ת"ת אור חדש,

הרב הגאון ר' מתתיהו יעקב הכהן לאקס, הרב הגאון ר' אברהם דובער הכהן כהנא, הרב הגאון ר' אליהו הכהן קווינט, הרב הגאון ר' שמעון יצחק הלוי פינקעלשטיין, הרב הגאון ר' יעקב הלוי קאפשטיין, הרב הגאון ר' חיים אליקום יהודה גאלדבערג, הרב הגאון ר' ניסן טעלושקין, הרב הגאון ר' אברהם יצחק שוחאטאוויץ, הרב הגאון ר' אברהם רעזניק, הרב הגאון ר' אברהם לערמאן, הרב הגאון ר' יעקב ישראל בערגער, הרב הגאון ר' משה שפירא, הרב הגאון ר' שלמה זלמן קלאוואנסקי, הרב הגאון ר' משה קאלענבערג (מעץ, צרפת), הרב הגאון ר' שלום יחזקאל רובין (טומשוב, פוילין), הרב הגאון ר' אברהם שטערן (נובה זאמקי, סלובקיה), הרב הגאון ר' בנימין שמערלער (סטאניסלובא, פוילין), הרב הגאון ר' שמעון בארודקין, הרב הגאון ר' יעקב רעדעלהיים, הרב הגאון ר' יצחק שמידמאן, הרב הגאון ר' יצחק צבי וואהלבערג, הרב הג' ר' א. הפטרמן, הרב הג' ר' משה רוזענבלאט, הרב הג' מו"ה ליבאוויץ, הרב הג' ר' שאול גדליה הרכבי, הרב הג' מו"ה חיים קאניקוב, הרב הג' ר' אריה ליב קאדושין, הרב הג' ר' יצחק יואל ראבינאוויץ, אחיו הרב הג' ר' ברוך ראבינאוויץ, הרב הג' ר' אברהם נחום מאיעראוויץ, הרה"ח ר' פנחס הכהן טורבערג, הרה"ח ר' צבי הענדלער, הרה"ח ר' מתתיהו לייזעראוויץ, הרה"ג ר' יצחק קראוועץ, הרה"ח ר' יצחק קראסנער, הרה"ח ר' יצחק טאנענבוים, הרה"ח ר' דוד יצחק קאלוביץ, הרה"ח ר' יעקב יוסף מאגולעווסקי, הרה"ח ר' אליעזר בלוסטאן, הרה"ח ר' פייוויש קאהאנאווסקי, הרה"ח ר' אהרן דוד קלומאק, הרה"ח ר' אברהם אליעזר היימאן, הרה"ח ר' אברהם ליב קורעליץ, הרה"ח ר' ליב ראוויטש, הרה"ח ר' נדליהו גאלדבערג, הרה"ח ר' יוסף דוקטורוביץ, הרה"ח ר' אברהם מאיערס, הרה"ח ר' חיים בלאק, הרה"ח ר' אלחנן דייווידסאן, הרה"ח ר' משה קרעלענשטיין,

---

הגביר מו"ה בינוש הכהן קאהן, פרעז., הנכבד מו"ה נרשון ברוך הלוי פערילמאן, הנכבד הר"ר יוסף יצחק קויפמאן, פרעז. הגביר מו"ה יעקב רוטשטיין, הנדיב הנכבד ר' חיים ליבערמאן ורעיתו הכבודה מ' פייגא, הנדיב ר' בן־ציון באקשטיין ורעיתו הכבודה מ' רבקה מנו־ארק, הנכבד מו"ה אברהם יצחק ראזען, גבאי, הנכבד מו"ה יעקב מרדכי קארמאן, גבאי, הנכבד מו"ה שמריהו טעסמאן, גבאי, הגביר מו"ה זאב וואלף בענוער, הנכבד מו"ה יוסף סאבעלמאן, פרעז., הנכבד מו"ה אברהם שמחה סאפיר, פרעז., הנכבד מו"ה אשר ליטווינסקי, הנכבד ר' אליהו גאלדמאן, גבאי, הנכבד מו"ה ניסן פיאלקאוו, הנכבד ר' שמואל שקראפ, גבאי, הנכבד מו"ה זאב וואלף כהנאוויץ, גבאי, הנכבד מו"ה אברהם הכהן אראנאוו, פרעז., הנכבד ר' יאשינובסקי, הנכבד מו"ה יצחק אלחנן ווראוויץ, גבאי, הנכבד מו"ה זאב וואלף הכהן קאהן, הכבד מו"ה זוסיא לעווין, הנכבד ר' שמואל צבי ווייזער, הנכבד מו"ה זוסיא בושלאוויץ, גבאי, הנכבד ר' צבי יהודה זיידמאן, הנכבד מו"ה צבי חיים דירעקטאר, הנכבד מו"ה יעקב ליב שעפעלאוו, פרעז., המשכיל ה"ר בנימין שלמה גלאזבערג, הגביר מו"ה יצחק פרענקל, הנכבד מו"ה מאיר ליב פערלאוו, פרעז., המופלג מו"ה יעקב קאלאדני, הנכבד מו"ה נחום סיקאלער, הנכבד מו"ה דוד שערמאן, גבאי, המשכיל מו"ה דוד ישעיה פריינד, הנכבד מו"ה יוסף האסקעל, הנכבד מו"ה יהושע העשיל זאקשטיין, פרעז., הנכבד מו"ה נפתלי הערץ פאקס, הנכבד מו"ה דוד זיסק ורעיתו הכבודה מ' שרה, הנכבד מו"ה חנוך העניך ריווקין, היקר מו"ה יהושע אייזיק הלוי וואלקין, המופלג מו"ה שמואל מניד, גבאי, הנכבד ר' דוד שעהנ־בוים, המופלג מו"ה עקיבא אלטמאן, גבאי, המופלג מו"ה משה מאיר שטרוים, המופלג מו"ה יצחק יוסף טשארני, גבאי, המופלג מו"ה חיים צבי הלוי, הנכבד מו"ה חיים ליב גארטשאקאוו בהגרי"ה, הי"ו, המשכיל ה"ר אברהם יצחק יארמארק,, המשכיל ה"ר מ. פ. פעדער, המשכיל ה"ר יעקב הכהן מעלמאן, הנכבד מו"ה ס. ליבין בהגראי"ל זצ"ל, המשכיל מו"ה ירמיהו ראלער, הר"ר פישעל קויפמאן, המופלג מו"ה יעקב אקערמאן, גבאי, המשכיל מו"ה חיים שלום פישער, המשכיל ר' מענדל טיגער, הנכבד מו"ה בן־ציון נח קונין, הנכבד ר' משה חיים טעקסעל ורעיתו הכבודה מ' מלכה דבורה, המשכיל מו"ה יהודה כ"ץ ורעיתו הכבודה מ' מחלה, הנכבד מו"ה פנחס שלום שטערן, הנכבד ר' נחום סיקאלער, הנכבד מו"ה אברהם נחמנזאהן, הנכבד ר' חיים בערינשטיין, פרעז., הנכבד מו"ה משה יצחק אפעלבוים, פרעז. ורעיתו הכבודה מ' מרים דבורה, משה גאלדשטיין, פרעזידענט, הנכבד מו"ה נתן בריליער, מו"ה צבי שאוועל־זאהן, גבאי, הנכבד מו"ה פסח גאלדבערג, הנכבד מו"ה ברוך סי־מאנאוו, פרעז., ורעיתו הכבודה מ' מלכה, הנכבד מו"ה בנימין ציטרין, גבאי, המופלג מו"ה משה מאיר שיפמאן, הנכבד מו"ה זאב יעזערסקי, ורעיתו הכבודה מ' נישא, הנכבד מו"ה אליהו קעלער, פרעז., הנכבד מו"ה ישראל שעפטל, המשכיל מו"ה אברהם משה מאגין, הנכבד מו"ה דוד עזריאל טולמאן, המשכיל מו"ה משה מעשיל הלוי פינקעלשטיין, המופלג מו"ה יהודה אהרונוביץ,

שו"ב, המופלג מו"ה זאב וואלף פרוזשאנסקי, המשכיל ר' דוד כרמי, הנכבד מו"ה ישראל שלמה היים, הנכבד ר' עוזיאל לעהמאן, המופלג מו"ה קלמן זעליג זילבערשטיין, המופלג מו"ה שמואל קעסעל, היקר מו"ה זאב וואלף הכהן דאלינסקי, המופלג מו"ה נחמן הכהן פיין, גבאי, המופלג ה"ר אפרים צבי קופערמאן, המופלג מו"ה שמואל צבי גארדאן, גבאי, הנכבד מו"ה ישראל נאלדפארב, הנכבד מו"ה אביגדור וויניק, פרעז., הנכבד מו"ה יעקב בלום, גבאי, המופלג מו"ה שיימא סאקס, הנכבד מו"ה חיים זלמן גראנאוו, המופלג מו"ה חיים לערנער, המופלג מו"ה ישעיה בראנשטיין, הנכבד מו"ה אהרן אשר עלמאן, הנכבד מו"ה דוב אלחנן ראסקינד, הנכבד מו"ה אלתר שלמה ראזינהויז, הנכבד מו"ה ישראל צימערמאן, גבאי, הנכבד ר' בנימין קאנטראוויץ, הנכבד מו"ה שמואל אהרן בערקאוויץ, גבאי, הנכבד ר' שמעון ווערניק, הנכבד ר' יעקב פיינמאן, פרעז., השו"ב המופלג מוהר"ז גוטקין, היקר מו"ה אברהם יצחק זאמבערג, היקר ר' אברהם דיימאנד, הנגיד היקר מו"ה מרדכי ליכטמאן, פרעז., היקר מו"ה מאיר שמייעוויץ, גבאי, הר' צבי הירש ווישנאצקי, גבאי, היקר מו"ה דוד פעפרלאוו, גבאי, היקר מו"ה ראובן שווארץ, גבאי, היקר מו"ה אריה ראטענבערג, הנכבד ר' משה ליב פינקעלשטיין, פרעז., השו"ב המופלג מו"ה הלל גערשאן, הנכבד ר' יחיאל בירענבאך, היקר מו"ה צבי סאנבערג, מו"ה זאב פוטעריאנסקי, הרה"ח מו"ה יצחק שילד, הנכבד ר' חיים בערנשטיין, גבאי, המופלג השלם מו"ה משה מאכטיי , הנדיב מו"ה חיים זלמן בהר"ח הצדיק מוהרמ"א זצ"ל קרעמער, היקר מו"ה יצחק זעליג טאקער, המופלג הר' יעקב פעריל, פרעז., המופלג מו"ה יודעל קרוטצעל, המופלג הר' א. רייך, היקר ר' אליעזר אלפעראוויץ, הנדיב ר' יעקב ריבקין , המשכיל היקר מו"ה אברהם יצחק באגנער, המופלג הרה"ח מו"ה אברהם אליעזר הייטאן, המופלג מו"ה יהושע הכהן נעלסאן, גבאי, היקר מו"ה אריה ליב לאגען, הנכבד מו"ה מרדכי בערקאוויץ,(ז'ל) פרעז., היקר מו"ה שמואל אלטשולער, היקר מו"ה אשר פיינבערג, החכם השלם מו"ה חיים יעקב יעערנבערג, היקר מו"ה נחמן נאוואק, מו"ה טוביא שאצאוו, הר' שמעון יהודה קאפער, מו"ה אלישע ווינסטיין, מו"ה משה אלטשולער, ר' אברהם שמחה פריינקלין, הר' אהרן מאשאקוויץ, הר' חיים צבי הכהן שיינהאלץ, הר' גדליהו כהן, הר' יצחק אייזיק קיסלין, הר' חיים מילער, היקר מו"ה משה אהרן סטופ, הר' בעריש פרומער, הר' יוסף רייטשיק, בהמ"ד נמ"ח אנשי עסטרייך, המשכילהיקר מו"ה חיים בהרה"ג מוהרא"נ מאיעראוויץ הי"ו

לזכרון נצח

תהיה נשמת המופלג בתורה ויראה ונכבד בעדתו הר"ר **חיים** ז"ל, השו"ב בפוהוסט, גליל סלוצק. בהמופלג הנכבד וי"א הר"ר **יהודה ליב** השו"ב דוויזנה, שנפטר בעלומיו ביום כ"ג שבט, שנת תרמ"ד. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת רעיתו הצנועה ויקרה מ' **גיטל** נ"ע, בת הנכבד ר' **שרגא פייוול** ז"ל, שנפטרה מופלגת בזקנה, ביום י"ב אייר, שנת תרצ"א. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת בנם היקר והנכבד ה"ר **יצחק אייזיק** ז"ל מסלוצק, שנפטר ביום ח' תמוז, שנת תרצ"ג. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת בתם היקרה וכבודה מ' **אסתר** נ"ע, שנפטרה ביום י"ט טבת, שנת תרע"ח. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת נכדם הבחור היקר והחשוב מר **מרדכי ליב** ז"ל, אשר נפטר ביום ב' ניסן, שנת תרצ"ו. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

ולזכרון נצח

תהיה נשמת היקר ונכבד ה"ר **משה** ז"ל, בהשו"ב המומחה המופלג בתורה ויראה הר"ר **צבי הירש** ז"ל **זיסק** באוסטרובה, שנפטר ביום כ"ד שבט, שנת תרע"ג. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת רעיתו הצנועה וכבודה מ' **אסתר רחל** נ"ע בת הר' **שמעון** שנפטרה בר"ח סיון, שנת תרע"ג. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.
(בנם הוא היקר והנעלה מו"ה **דוד** נ"י **זיסק** בברונזביל.)

תהיה נשמת היקר והנכבד וי"א מוה"ר **שמואל** זצ"ל בהר"ר **מרדכי** זצ"ל, מסעמיאטיץ, שנפטר ביום כ"ח שבט, שנת תרנ"ב. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת רעיתו הצנועה ויקרה מ' **גאלדע** נ"ע בת הר"ר **אורי** זצ"ל אשר נפטרה ביום כ"ד אלול, שנת תרנ"א. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

(בנם הוא הרה"ג המופלא בתורה וגדול ביראה מו"ה **יוסף צבי** הי"ו **זילבערשטראם**, הרבי לחברה ש"ס ומשניות בבה"מ הגדול דברונזביל.)

תהיה נשמת הכבודה, רבת החסד והצדקה מ' **גאלדע** נ"ע, בת ה"ר **מרדכי יצחק הלוי** ז"ל, אשת המשכיל הנכבד מו"ה **בנימין שלמה** נ"י **גלאזבערג**, שנפטרה תענית אסתר, תרצ"ב, ובאה למנוחתה בקברות מונטיפיורי בברוקלין. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

ולמזכרת נצח

תהיה נשמת הצנועה וחשובה מ' **חי' פייגא** נ"ע בת ה"ר **צבי** ז"ל **מבאיאן**, אוסטרה, אשת המופלג והחסיד הנכבד, יקר הערך מו"ה **יוסף** נ"י בה"ר **יואל זאנענבלום**, אשר שמש בקדש את האדמו"ר הרה"ג מו"ה **יהושע העשיל** זצ"ל ממאנעסטעריישצא, שנפטרה ביום כ' מרחשון, שנת תרצ"ו, ומצאה מנוחתה בווינה, שער ג', והשאירה בנה היקר ומופלא במדות מו"ה **צבי** נ"י בקובא, ובנותיה היקרות מ' **פערל**, **עטיל** ומ' **גאלדע** תחיינה. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת הנדיב הנכבד והיקר, מוקיר תורה ולומדיה מו"ה **שלמה** נ"ע בהר"ר **יעקב** ז"ל **קרינגשטיין**, שנפטר כבן שתים ושמנים שנה, ביום כ"ט מנחם־אב, שנת תרח"ץ, וארונו הובא לבהכ"נ „עץ חיים מחזיקי הרב" דברונזביל, והספידו הרב הגאון מו"ה שמואל אליהו נ"י עלקין האב"ד, בדברים חמים. ומצא מנו"כ בקברות „הר ציון" בברוקלין. והשאיר אחריו אלמנתו הכבודה מ' **רייקא** בת ה"ר **אברהם הכהן** ז"ל, ובנין הנכבדים מו"ה **חיים ראובן** נ"י, הדר. מו"ה **אברהם יצחק** נ"י, הדר. מו"ה **בן ציון** נ"י, מו"ה **אליהו נח** נ"י, ומו"ה **אהרן** נ"י, ובנותיו הכבודות מ' **טייבא לאה** תחי', אשת הד"ר הנכבד מו"ה **משה** נ"י **לעמליך**, ומ' **חנה אסתר** תחי', אשת הד"ר הנכבד מו"ה **גרשון שטיינבאך** בברוקלין (בנו הבכור הבחור כמה"ו **יעקב** ז"ל, נפטר י"ב סיון, שנת תרס"ח) תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת התמים ונכבד וי"א מו"ה **יעקב ראובן** נ"ע, בה"ר **יואל ירחמיאל** ז"ל **שערמאן** מדונילעוויץ, שנפטר ביום ר"ח מרחשון, תרצ"ט, ומצא מנוחתו בקברות „הר יהודה" בברוקלין. והשאיר אחריו בניו היקרים מו"ה **יוסף דוד** נ"י, מ' **משה** נ"י, מ' **מנחם** נ"י, ומ' **מיכאל** נ"י בברוקלין. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

ולמזכרת נצח

תהיה נשמת הצנועה, תומכת תורה ולומדיה מ׳ **העניא** נ״ע, בת הר׳ **אריה ליב** ז״ל מהאמלי. אשת היקר ותמים מו״ה **בן-ציון** נ״י **קונין** מברונזביל, שנפטרה ביום ד׳ סיון, תרצ״ט, והספידה הרב הגאון מו״ה צבי הירש נ״י דאכוביץ האב״ד, ומצאה מנוחתה בקברות מונטי-פיורי בברוקלין. והשאירה בנים ישרים ועושי צדקה. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת הצנועה וכבודה מ׳ **פרומא** נ״ע בת היקר והנכבד הר׳ **אברהם דוד** ז״ל אשת המופלג הנכבד ועסקן במצות מו״ה **שמואל צבי** נ״י **גאַרדאַן** מברוקלין, שנפטרה ביום כ״ג שבט, תרצ״ט, והספידה הרב הגאון מו״ה ליפמאן נ״י לעווין האב״ד והרב הגאון מו״ה נתן נ״י ראבינוביץ, והשאירה אחריה בניה הנכבדים מ׳ **משה** נ״י, מ׳ **אברהם דוד** נ״י ומו״ה **יוסף**, דורשי צדק וטוב, ובתה הכבודה מ׳ **מינע** אשת היקר והנכבד ר׳ **ישראל יעקב שלמה** נ״י שערמאן. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת התמים והיקר מו״ה **אליהו אריה** ז״ל בה״ר **מנחם מאניש** ז״ל מיאגוסטוב, שנפטר ביוה״כ שנת תרע״א, תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

תהיה נשמת רעיתו הצנועה וכבודה מ׳ **באשע** נ״ע בה״ר **שמואל** הכהן ז״ל שנפטרה ביום ט׳ סיון תרע״ו. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים. (בתם היא העסקנית במצות מ׳ **שרה** תח׳ **סילווערמאן** בברוקלין. תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

מודעה!

להדורשים את ספרי מקרוב ומרחוק, אתכבד להודיע, כי ספרי הראשונים, היינו ששת חלקי ספרי „דור רבניו וסופריו", וכן ספרי „דורות האחרונים" החלק הראשון, וספרי הדרושים „נאה דורש", „דורש לשבח", „דורש טוב", „אור לפני הדורשין", „אור חדש למטיפים", „צדיק לברכה", „לימין אביון", אינם כבר בידי.

ואשר עודם נמצאים אתי במספר מועט, הם:

„בלשוני מלה" (ארבעה ועשרים נאומים ודרושים קצרים לי"נ וזמנים שונים).

„קול בכיי" (הספדים).

„דברו על לב" (תשע ושלשים דרשות לחגים ומועדים, לימים נוראים ולימי התשובה, והתעוררות לצדקה ולאהבת תורה).

„דורות האחרונים", ספר שני, (א-ל) תולדות גדולי הרבנים הגאונים החכמים והסופרים והעסקנים הצבוריים אשר בדורות האחרונים.

„אנשי השם בארצות הברית", תולדות גדולי ישראל וחכמיו ואנשי השם אשר בארצות הברית באמריקה.

לאלה אשר יזדרזו לשלח אלי את תולדותיהם המה, או תולדות גדולי משפחותיהם, אודיע, כי בעזרת השם, תבאנה בספרי החדשים הנערכים והנסדרים לדפוס.

בן-ציון אייזענשטאדט

כתבתי היא:

RABBI B. EISENSTADT

385 Amboy Street

Brooklyn, N. Y.

Printed by Postar Printing Corp., 14 Cook St., Brooklyn, N. Y.

חכמי ישראל באמריקא

חלק י"ב

יב

דורות האחרונים - ספר שני (צ-ת)

נדפס בראשונה
בברוקלין, תש"א - 1941

מכון
גנזי נסתרות
American Jewish Legacy
Publication Society

ס פ ר

דורות האחרונים

ספר חדש לתולדות גדולי עמנו, גאוניו ורבניו,
ראשי ישיבה, דרשנים, חכמים, סופרים
ומחברים, נדיבים ופרנסים, עושים ומעשים
שעמדו לנו בדורות האחרונים, ערוך בחסדי
שמים, בידי איש דל בעמו וצעיר משפחת סופרים

בן-ציון בהר"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט
מנכדי הגאון והחסיד המפורסם רבן של כל בני הגולה
כבוד קדושת שמו
מרן מאיר זצוקללה"ה אייזענשטאדט
בעל תשובות „פנים מאירות" ועוד.

ספר שני
צ—ת

ברוקלין — תש"א

נדפס על ידי
מודרן לייענאטיפ קאמפ., 1755 סט. דזשאנס פלייס, ברוקלין, נ. י.

מכתבי הרבנים הגאונים המפורסמים הי״ו

בע״ה, כ״ב אב, תרנ״ן.
כבוד ידידי שארי הרב המאוה״ג, עדיו לגאון וסדרן נפלא
מו״ה **בן-ציון אייזענשטאדט** שליט״א.

את ספרו הנכבד „דורות האחרונים" קבלתי וראיתי בו סדור נפלא והגיון ישר והשקפה ישרה על הרבנים הגאונים, אשר כל אחד כתוב לפי מדרגתו ולכן נשתוממתי לראות כו׳ וד״ל. והנני ידידו המברכו והמכבדו כערכו הרם.

יהודא הלוי קאפשטיין, אב״ד דקענטאן, אהייא

בע״ה, טו״ב במרחשון, תש״א לפ״ק.
לידידי רחימאי כנפשאי הרב הגאון המפורסם
כמהר״ר **בן-ציון אייזענשטאדט** שליט״א.

יקרתו הגיעתני ושמחתי לראות כתב ידו כו׳, למותר לי להגיד כי מחכה אני לספרו „דורות האחרונים" שימחול לשלוח לי תיכף, כי כל ספריו נעימים לי וביחוד אלה, מנאי מוקירו ונאמנו הכו״ח בברכה.

הק׳ **שלמה מיכאל** המכונה **דר. נעבעם**, אבדק״ק לום-אנדזשעלעם

מכתב הרה״ג המפורסם, כביר הפעלים מו״ה **משה ראזענבלאט**, הי״ו
הרב דבהמ״ד „בית יוסף" בברונקס

בע״ה, ט״ז אדר שני, שנת ת״ש.
אל הרב הגאון המעין הנובע תורה וחכמה והצופה לדורות
מו״ה **בן-ציון אייזענשטאדט** שליט״א.

אחדשה״ט. ספרו „דורות האחרונים", ספר שני, קבלתי בשבוע העבר וכל העת לא מש משלחני. אני מעיין בו וחוזר ומעיין ומשתאה לגדל עבודתו לתור אחרי אישים שונים, מכל המקצעות, שהקדישו ימיהם אם לתורה אם למדע או לעבודת הצבור, השרידים היחידים, ולתור אחרי תכונת כאו״א, ולתת להם שם ושארית. יאשר השם חילו וכחו, הדורות הבאים יכירו וידעו את פעלו הגדול והכביר, והנני מוקירי האומר שלום לו ולביתו.

משה ראזענבלאט

פתח דברים

ישאלו הסופרים וביחוד המבקרים החדשים, במצאם ספר מספרי התולדתיים, אשר, בעזרתו יתברך, זכיתי לחבר ולהדפיס; על מה מרבה הנני בתוארי כבוד? ומדוע אקצר בכמה מקומות שיש להאריך, למה יחסר שם אותו האיש שיצא טבעו, ואיה מקום כבודו? מפני מה פרשת זה, — דברי ימיו ומאורעותיו — פתוחה ומפורשת בכל מכל, ושל זה סתומה וחתומה, שנקרא בשמו לבד? ולמה הכנסתי במדור אחד אלה שמשונים במושגיהם ודעותיהם? ועוד שאלות כהנה אשר כבר השבתי עליהן לא אחת בהקדמותי לספרי ממקצוע זה שבחרתי תשובות שלמות ומספיקות לאלה החפצים לעמוד על דברים לאשורם, ואם, משגגה או מצדיה, מבלי דעת או במתכוין, עברו על פתחותי מבלי שים אליהן לבבם כלל וכלל, ועדין יקיפוני בשאלותיהם ותמיהותיהם, ברירא לי, כי מן הקנטרנים והנרגנים המוטבעים ומושבעים אלה, מלידה ומבטן, שמעינם הצרה ורמות רוחם רואים זולת מומים וחסרונות, ואינני רואה אפוא חובה לעצמי לאמתלאותי ולהצטדקאותי כנגדם, הן בדברים לא יוכחו ואזנם אטומה ולבבם עקום ופתלתל.

ואשר מצאתי ראוי להקדים בפני ספרי הנוכחי, הוא: כי מסערת המלחמה שהתחוללה שוב, זה כשלש שנים, ברוב מדינות הימים שבמחוץ, שהביאה אנדרלמוסיא ובלבול בעולם הישן ומלואו, פיסוק דרכים ונעילת שערים, ומשכנות רועי ישראל רבים שנעקרו ונתלשו ממקומם ונסתם מהם כל חזון. לא באו בו איזה תולדות גדולינו המפורסמים, מהעדר ידיעות אחדות עקריות שלא נתבררו לי מפי כתבם כל צרכן, וברצות השם, אתן להן מקום במערכה שלישית מספרי „דורות האחרונים" שהנני עורך ומסדר, עם ההערות והתיקונים שנתעוררתי על ספרי הקדומים לקורות אנשי השם בעמנו, מרבנים וגאונים וחכמים וסופרים שונים אשר הואילו לכבדני בהעריכם את ערכם הנכבד לדורות יבואו.

ואני עני, אוחילה לאל הרועה אותי מעודי, ששם חלקי בין הני ליקוטי דאזלי על שדות חמודותינו ללקוט בשבלים בודדות, פליטי בית סופרינו ושרידי אוצרינו, הנפוצים פה ושם. כי אהבתו לא תסור ממני ויוסיף תת כחו אלי לאסוף עוד צבתים ועמרים לכרכם יחד למען ישמרו ולא יהיו למרמס, יחזקני ויאמצני ולא תמושניה ידי מעשות פרי ברכה מהם יזונו ויתפרנסו הרעבים לדברי ימינו והצמאים לחקרי עמנו. וישים שלום בעולם ושלום על כל בית ישראל, והיתה בריתו אתי ואת ביתי ואת זרעי לברכה, בני החכמים ובתי הנכבדה, מוקירי תורה ומצוה, החיים והשלום.

בן-ציון בהר"ר **משה** זצ"ל **אייזנשטאדט**

כ"ב סיון, תש"א, ברונזוויל-ברוקלין, ניו-יורק, אמריקה.

ברכה משולשת

ברכה מיוחדת הנני מאציל אל אהובי מאז, הנדיב הנעלה ויקר באדם, עושה ומעשה, מוקיר תורה וחכמיה, כבוד שמו מו"ה **חיים** נ"י **ליבערמאן**, בברוקלין, התומך בידי בכל עת מצוא. תהי משכרתו שלמה, בין אוהבי חסד, השרידים היחידים, כי יתברך בכל טוב בעושר, אושר וכבוד, בשלום רב וחיים ארוכים.

להנדיב ורב צדקות הנודע לתהלה מטובי קהלת ישרון בנוירק, מו"ה **אברהם** הי"ו **מאַייערס**, והמופלג הירא והשלם מו"ה **דובער** הי"ו בה"ר **יהודה** ז"ל **האַדעם**, מיקירי ברונזביל. בעל הגמולות ישלם להם כטוב מעשיהם בחיים של שלום ארוכים.

ויתברך גם היקר ונדיב הלב מו"ה **בן-ציון** נ"י **באקשטיין**, מנוארק, ורעיתו הכבודה מרת **רבקה**, על טוב לבבם וחסדם, בברכת השם מעל יתברכו, וגומל חסדים טובים ישיב להם כמפעלם הטוב, בארך ימים ושנות חיים נעימים!

— צ —

צהאלעך ה"ר **צבי** בה"ר **אברהם יצחק**, מטובי עדת ישראל בבורה־פרק ועסקן צבורי נכבד, נשיא ביהכ"נ החרדי „הראשון לאנשי ספרד" זה רבות בשנים, והוא מילידי סטניסלאב (גליציה) עושה ומעשה. (בהכ"נ הזה נוסד בשנת תרע"ה ומתנהג בדרך שלומי אמונים, ע"י הגבאים הנכבדים המופלג הישיש מו"ה גדליהו גולדברג והיקר מו"ה אורי הכהן נ"י הימעלשטין, והמופלג המשכיל הנעלה מו"ה משה גרשון ב"ר יהודה פינקלשטין מלובאן, והרב דבהכ"נ הוא הרב הג' החו"ב מו"ה מאיר פינסקי הי"ו).

צווייג הרב ר' **משה יונה** בה"ר **אלכסנדר סענדער הלוי**, גאון מופלא בחריפות וצדיק מגזע יוחסין, היה אבד"ק בפאטאקזלאטי באויסטריה, ונ"נ ער"ח ניסן תרס"ב, והשאיר אחריו חדושים נעלים בגפ"ת ומעט מהם נדפסו ע"י בנו הגר"י הבא להלן.

צווייג הרב ר' **יוסף**, הרב הגאון המובהק חכם ושלם מגדולי רבני ברוקלין, קבל תורה מאביו הגזצ"ל ומהרה"ג ר' שלום ליפשיץ והג"ר שלום הכהן ליטענפעלד האב"ד פאדהייץ ויצטין ברב חילו בש"ס ופוסקים בעלומיו ויסמכוהו הגר"י שמעלקעש האב"ד דלבוב, והגרא"ל הלוי איש הורוויץ האב"ד דסטאניסלאוו, ואחרי נשאו לאשה בת הנגיד אוהב תורה מה"ו דובער צימעט מפאדהייץ, נתקבל לאב"ד על מקום אביו הגזצ"ל. אחרי מלחמת העולם בא לאמריקה ויהי לרב דברונזוויל, ברוקלין.

מהגר"י שליט"א נדפס ספר נכבד בשו"ת „פרת יוסף", ב"ח, (בילגורייא תרצ"ג) ושם ג"כ קונטרוס „פני משה" מאביו הגזצ"ל.

צוכטמאן הרב ר' **אורי יעקב** בה"ר **נפתלי הערץ**, הרה"ה המופלא ממשפחת טובים ממינסק שזכה לתורה ועושר ויהי לסוחר שקבע רובי עתותיו לתורה, ויחדש חדושים נכבדים בדרוש על התנ"ך ואגדות חז"ל, והוציאם לאור בספר בשם „אור יעקב" (ווילנא תר"נ) בהסכמות הגאונים מוהריוד"ב הלוי מבריסק ור' מאיר מסולצק ועוד.

ציגלער הרב ר' **דניאל** בהרב ר' **שמואל**, הרה"ג מסטארופולי שהעתיק את המשניות ליהודית, בהסכמות הגרי"ל ליפשיץ, בעל תפא"י, מוהר"מ מעלצער ומוהר"ב הכהן מווילנא (ווארשא תרכ"ט).

צימערמאן הרב ר' **שלמה** בהרב ר' **אפרהם יצחק הלוי**, רב גדול בתורה ובמדע ומופלא במדות תרומיות, קבל תורה מאביו הגאון הצדיק ואח"כ בישיבות ליטא, ובא לאמריקה בבהרותו ונתקבל לרב בבהכ"נ „עזרת אחים" בבראנזוויל, ואחרי נשואיו לבת אחד הנכבדים מפאסייק, מקרובינו ושארינו, נחלה קשה ועפ"י פקודת הרופאים בא ללום־אנדזילום בקליפורנה ונפטר שמה בדמי ימיו, ז"ך כסלו, תרפ"ט, ולכבודו ערכו לו גדולי רבני בראנזוויל מוהרצ"ה דאכוביץ, מוהר"ל לעווין ומוהרצ"ב אפעלמאן אבל ומספד, לזכר עולם יהיה!

צכנוביץ, הרב ר' **ירוחם זאב** (פיטל וואלף) בה"ר **יעקב שרגא**. הרב הגאון החכם ומפורסם לתהלה, מגדולי ישראל בפולניה, קבל תורה בישיבות הגדולות שבקובנה וסלובדקה וירכוש לו מנעוריו בקיאות בתלמוד וגפ"ת ועם זה בספרי גדולי חכמי עמנו הראשונים, ולא השתמש בכתרה של תורה ויהי לסוחר נכבד בלומזה, וכשקמו עליו חמסנים שחמסו את הונו, הקדיש ימיו לתורה ויחבר שני ספרים, האחד בהלכה ופלפולים בשם „תורת ירוחם" והשני בשם „הגיוני ירוחם" במילי דאגדתא ודרושים נעלים, ששבחום גדולי הרבנים בהסכמותיהם. (אמר המסדר למראה עיני היה זולת ספרו האגדי שנדפס בלומזה (תרצ"ז) ובו באו הסכמות הגאונים, והוא מחזיק ברכה, בינה ודעת חכמים).

צרבינסקי הרב ר' **יהושע** בה"ר **יוסף**. הרב הג' הצדיק המופלא והדרשן המפורסם מיקירי ירושלם עיה"ק, מילידי גריובה, שנתגדל ונתחנך מנעוריו בתורה ועבודה ומעשים טובים, ובעודנו אברך כבר הפיץ תורה ברבים בשעורו שהגיד בבהמ"ד „חיי אדם" בעיר מולדתו ובנועם מדברותיו שנשא. ויעש לו שם ברב שקידתו בתורה ובמדותיו התרומיות ויהי ביתו פתוח לרוחה לפני אורחים תלמידי חכמים ויראי ה', שביניהם נמנו הגאונים הצדיקים מו"ר נחום זצ"ל מהורדנה ומרן מו"ח ישראל מאיר חכהן זצ"ל מראדין. וכשעלה לאח"ק חשתדל הרבה לטובת הישיבה הגדולה „מאה שערים", והקים ביהכ"נ „ישועות ישראל" בשכונה זו. בו למד ולימד ועשה אזנים לאהבת תורה וחסד, ונ"נ דרב חסידא ביום כ' אייר תרפ"ז ויספידו למותו רבני עיה"ק, ומצא מנו"כ במרומי „הר הזיתים" שמה.

מהרה"ג מוהר"י זצ"ל נדפס ספרו „תשואות חן" במילי דאגדתא נעלים, ב"ח. והוא אבי הר"י הבא להלן.

צרבינסקי הר"ר ישראל בהרב ר' יהושע. הרה"ג החכם וסופר נכבד ועסקן ציוני, נולד ה' ניסן תרל"ט בגריובה, ויקבל תורה מאביו הרה"ג ומהגאון ר' מנחם מנכין היילפרין, ובישיבת מאה שערים בעיה"ק תו"ב וירא ברכה מרובה בגפ"ת וחכמת ישראל. ואחרי נשאו את בתו של הרה"ח והסופר המפורסם מו"ה יהושע ז"ל אייזענשטאדט (ברזילי) היה לסוחר ובאבדן כספו שולח במלאכות אגודות שונות ציוניות ויעש נפשות רבות לישוב ארצנו הקדושה. בשנת תרצ"ט כשנמלאו לו ששים שנה, חגגו מוקיריו ומכבדיו באה"ק את יובלו, ולזכרו הוציאו לאור קונטרוס מיוחד בשם „חטיבה לר' ישראל בהרב ר' יהושע צרבינסקי" (ירושלים).

— ק —

קאבאצניק, הרב ר' **מתתיהו גדליהו** בה"ר **דובער**. הרב הגאון הנעלה, החכם השלם, מילידי איישישוק וקבל תורה בישיבות ולוזין וקובנה ונסמך מגאוני רוסיה וכשהיה בן כ"ד, בשנת תרם"א, נתמנה לרב באראן גליל ווילנה וכשנתיים אח"כ נתקבל לאב"ד

דסארנא גליל וואהלין, והוא נודע לתהלה בתורתו ושמו לברכה.

קאבאק הרב ר' **שלמה יצחק**. הרב הגאון הצדיק האב"ד דקרעווא בגליל ווילנה מצאצאי הגאון מוהר"ם פדווא זצ"ל, והוא אבי הג"ר נתנטע האב"ד דווישיי (פולין), בעל „שלמי נדבה" על הס' „תורת חטאת" להרמ"א זצ"ל.

קאהלענבערג הרב ר' **משה** בהרב ר' **אברהם יהודה**. הרב הגאון החכם והדרשן המופלא, היה רב ומ"מ בבודאפעסט ובווינא ואב"ד דקוטשירמארי (בוקבינה) וכעת רב ומו"צ במיץ. וזה מקרוב נדפס ספרו „דרש משה" בדרשות נעלות (ב"ח) ו„שלש דמעות" הספדים. הרה"ג מוהר"מ הי"ו הוא ממשפחת הגאון ריעב"ץ זצ"ל ולאביו הרב ז"ל באו איזה תשובות בשו"ת „ארץ הצבי" לרבו הג"מ צבי תאומים זצ"ל.

קאהן הר"ר **אברהם איסר** בהר"ר **קלונימום הכהן**. מופלא ביראה ונדיבות ממאקובה שבא בעלומיו לאמריקה ויהי לסוחר ויפתח ביתו לרוחה לדורשי תורה ומצוה ולמבקשי עזרה והיה מראשוני המיסדים את בהכ"נ „עץ חיים מחזיקי הרב" בברַאנזוויל והעוזרים לבחירת הגאון מוה"ר משה חיים זצ"ל ראַבינאוויץ לרב הקהלה. ויצטין באהבתו לתורה ולומדיה והחזקתם. ובחלותו שב למולדתו ונפטר שמה בשם טוב ט"ו מנ"א, תרע"ג, כבן ח"ן. לזכר עולם יהיה! (והוא אבי המשכיל הנעלה והשלם, מר משה דוד הכהן הי"ו).

קאהן, הרב ר' **אהרן** בה"ר **אברהם מרדכי הכהן**. רב וגאון, שנון וחריף, ר"מ בישיבת חברון בירושלם עיה"ק, מנכדי הגה"צ מו"ה יוסף הכהן זצ"ל מו"צ בהר הירוק בקובנה, וחתנו של הגרמ"מ זצ"ל עפשטיין, (גיסו הוא הרב האברך המופלא ביראה מו"ה אהרן נ"י ב"ר נתנאל ווינער בברונזביל).

קאלאדנער, הר"ר **ישראל** בה"ר **מרדכי הלוי**, המופלא בתורה ויראה מאנטיפולי (גליל הורדנה), שהתמיד בתורה גם בלכתו או בנסעו וישנן בע"פ שלשת סדרי המשנה זרעים, מועד ונשים, שהצטין בבקיאותם ונתן מעשר מכל אשר הרויח, ונ"נ ביום י"ט שבט, תרס"ט, כבן ע"ח. לזכר עולם יהיה. (ולמזכרת נצח תזכר גם רעיתו הצנועה ונדיבה מ' **דאבע** ב"ר יוסף ז"ל שנפ' ביום א' לחג השבעות תרע"ד). (בנו הוא המופלג היקר והשלם מוה"ר יעקב מארים נ"י, מברונזביל).

קלאצקין, הרב ר' **נפתלי הירץ** בהר"ר **נתן**, הגאון והצדיק המופלא מגדולי ישראל בקורלנד ומגדולי יוחסין, נכדו של הגאון מרן רבינו יעקב זצ"ל, בעל חק יעקב. נולד בדינאבורג (דווינסק) ר"ה, תקפ"ג. כבן ח' גלה למקום תורה לעיר הפלך מינסק ויקבל תורה מהג"ר משה צבי זצ"ל היילפערין, הראב"ד ור"מ (עי' ספרנו רבני מינסק וחכמיה, ווילנה, תרנ"ט). משם בא לישיבת הג"ר מרדכי זצ"ל מעלצער בווילנה, ואח"כ בישיבת הגאון מרן הח"ס בפרסבורג, ויצטין ברב שקידתו ויראתו מנעוריו, ויסמכוהו רבותיו הגאונים בעלומיו. כבן ח"י שנה נתקבל לרב בעיר אושפול (פ' קובנה) וישרת בה בקדש כשבע שנים, ותבחר בו עדת ישראל

דשימבורג בקורלנד לאב"ד. בה כהן פאר כל"ז שנה. והאמנם כי נקרא מקהלות גדולות ומפורסמות לקבל עליו שמה משרת אב"ד, הנה נפשו הטהורה שחשקה תמיד בתורה, לא הלכה בגדולות, ויבחר לשבת בעיר קטנה לבל יפריעוהו ויטרידוהו מצרכי הצבור המרובים בערים הגדולות. ויתמיד בש"ס ופוסקים ויבוא בכתובים את גדולי הדור בענינים עמוקים בתלמוד ויהי נודע לתהלה בגאון תורתו וגודל יראתו. ונ"נ בר"ח שבט, תרנ"ד, ויספידוהו רבנים גדולים.

הגרנ"ה זצ"ל השאיר חידושים ושו"ת רבים, ומעט מהם נדפסו ע"י בנו מאור הגולה, הגאון האמתי נזר החכמים הצדיק המפורסם מו"ר אליהו זצ"ל האב"ד דלובלין ואח"כ בירושלם תוב"א. אבי הרה"ח הגדול החוקר והסופר הנודע מו"ה יעקב הי"ו דר' קלצקין בשם „אילה שלוחה". ומיתר בניו המה, הרבנים הגאונים המפורסמים מו"ה איסר האב"ד דליוועניהוף, מו"ה אברהם אברהם האב"ד דלוזני, מו"ה זלמן האב"ד דראגאטשאוו, ומו"ה משה צבי הירש האב"ד דראמאנאוו, גליל מוהליב (ועי' בס' „תולדות ישיבת היהודים בקורלנד", שחבר הרב הגאון הצדיק מו"ה לוי אווצינסקי הרב באלט-אויץ (פיעטרקוב, תרס"ח) בצד קנ"ה).

קאנטראוויץ ה"ר אליעזר מתתיהו בה"ר **יוסף**, מורה מומחה ומשכיל ביראה, נולד בכפר אצל נישוועז, וילמוד תורה מהרה"ג ר' משה מירער בנישוויז, ומהג"ר חיים ליב במיר. ובא לאמריקה בעלומיו, ויהי למורה כברונזביל, ויצטין בענותו, וחבר בכ"י ביהודית דרשות לבר מצוה לפרשיות בתורה. ונ' בג' שבט, תרח"ץ, והיה נכדו של הרה"ג ר' ליב רומאנובר זצ"ל שהיה מפורסם בצדקותיו.

קאנטראוויץ, הרב ר' **יעקב**, הרב הגאון הגדול הצדיק, הרב לפנים בטימקוביץ גליל סלוצק, ובא לזקנתו לאמריקה ונתקבל לראב"ד בטרנטון (ניו דזוירסי). והוא מופלא בבקיאות ומלא יראת ה, מגדולי הרבנים באמריקה. והוא חתנו של הג"ר יצחק יחיאל הלוי דייווידזאן האבד"ק קורעליץ, וגיסו של הג"ר אליהו הלוי זצ"ל פיינשטיין, אבד"ק פרוזינא.

קאניקוב הרב ר' **חיים צבי הירש** בה"ר **זאב וואלף**, הרב הג' חו"ב ומופלא ביראה, נולד בפטרוביץ (גליל מוהליוב) תרנ"ו, ויקבל תורה מהג"ר אברהם דובער זצ"ל (העלוי מקריצוב) בוויטקה, ואח"כ בישיבת ליבאוויץ, וירב חילו בתלמוד ופוסקים ותורת חב"ד, ויסמכהו הג"ר אריה דוב קצנלסון (האב"ד דארשא ואח"כ בסמולינסק) ועוד רבנים. ויהי לרב בקובליאק (גליל פולטבה), ואח"כ רב דבהכ"נ ח"ק בסמולינסק. ובבואו לאמריקה נתקבל לרב בבהכ"נ „צמח צדק נוסח האר"י", בברוקלין.

הרה"ג מוהרחיצ"ה שליט"א, צנוע ומעלי, ענותן ומצוין במדות חכמים. המקום יהיה בעזרו. (הוא נכדו של הג"ר מנחם מענדל זצ"ל משקלוב).

קאסטעל, הרב ר' **יוסף דוב** בה"ר **אברהם מרדכי**. הרב הגאון הנעלה נולד בעיר מוש חדש, גליל מינסק,

ויסתופף בישיבת ולוזין ונמנח שמה בין האברכים המצוינים ש„במנין ברודסקי", וירכוש לו בקיאות בתלמוד ופוסקים, ובעודנו אברך נהיה לרב בהורודק הסמוכה למינסק, ובבואו לאמריקה כהן ברבנות ביוטיקה, וזה איזה שנים שנתקבל לרב ומו"צ בבהכ"נ „אגודת אחים אנשי ספרד" במזרח פלטבוש, שבברוקלין.

קאפליצקי, הר"ר חיים בה"ר מרדכי יהודה. הרה"ח המופלג השלם ועסקן צבורי, מילידי יאנובא, גליל קובנה, שנתגדל מאביו התורני ואמו הצדקנית ורבת החסד ומפורסמת מ' רחל, בתורה ומצוה, ובעודנו נער עול ימים בא לישיבת ולוזין וימצא ברכה בתלמוד ומפרשיו וילמוד תורת השובי"ם ויזכוהו בחותמיהם גדולי רוסיא, ויבוא לאמריקה במבחרי שנותיו, ויהי מן הראשונים למיסדי בתי הכנסיות שבשדרות אלאבאמא ודזארזי (תרס"ה) ובית התלמוד תורה המפואר „תפארת ישראל" אשר בשדרת פנסילוינה, במזרח נויארק (תרס"ו). וישתדל הרבה לשכלולם. יברך ה' חילו! ויזכר לטוב אביו המופלג הירא והחרד שהיה עושה ומעשה בעירה קורבאנדייל, גליל פנסילוינה. שיסד בה בהכ"נ ומקוה כשרה ויהי עוסק בתורה ומעשים טובים. ונ' בשם טוב ט' איר, שנת עת"ר. ויספידו הרה"ג מוהז"וו נולד הי"ו (בנו של הר"ח הוא החכם היקר העסקן הנעלה בצרכי הצבור שומר אמונים, ועורך דין נכבד בברוקלין, מו"ה דוד בצלאל הי"ו קופליט).

קאפלאוויץ, הר"ר יוסף חיים בהר"ר **גדליהו,** חכם וסופר יהודי ועסקן צבורי נכבד בברוקלין. נולד במאלאדעצנא למשפחה כבודה ונתחנך מילדותו בישיבות וירא ברכה בתלמוד והשכלת ישראל. ואחרי נשאו לאשה בת טובים התעסק במסחר. ובבואו לאמריקה והתישב בבראנזוויל, היה לרוח החיה בעבודתו הצבורית, ויקח חלק נכבד ביסודם של בתי-אולפנא וחסד בעדתו, וביחוד הרבה פעולתו לקיומו של בית הת"ת „תפארת הגר"א", אשר בשדרת האוארד שבה, והוא נתמנה לנשיאו זה רבות בשנים. ה' יאריך ימיו לטובת עדתו אהבתו. (אחיו הוא הרה"ח הנעלה, מו"ה אברהם יצחק הי"ו, שו"ב מומחה בברוקלין).

קאפשטיין, הרב ר' מרדכי סענדר בהרב **ר' יעקב הלוי.** הרב הגאון המופלא בתורתו ויראתו מגזע גדולי יוחסין וממשפחות הגאונים בעל תויו"ט, בעל בית הלל, ובעל פנים מאירות. קבל תורה מאביו הגאון והצדיק המפורסם האבד"ק נימענצין (בעל בית לוי, פרי יעקב ותורת הלויים), ובישיבות ליטא המפוארות, ונסמך מגאוני רוסיה, ונתקבל לאב"ד דראדין, גליל וילנה. והוא אחיהם של שארנו הרב הגאון הצדיק וענותן כהלל, מוה"ר יהודה הלוי שליט"א, הרב דקענטאן, גליל אהייא, באמריקה, והרה"ג מו"ה אליעזר הלוי הי"ו, מטאוריג ברוסיה.

קאראליצקי, הרב ר' חיים ב"ר יעקב משה. הרב הג' והדרשן הנכבד, נולד במוש חדש (גליל

מינסק), ויסתופף בישיבות ברנוביץ וסלובודקה. ויעש חיל בגפ"ת ויקבל היתר הוראה מרבו הגרמ"מ עפשטיין והג"ר ברוך, האב"ד דאלעקסאט, ועוד גאונים. בא לאמריקה בשנת תר"ץ. ויהי לרב ודרשן בת"ת „עץ חיים בשדרת סטון, ומשם נקרא לכהן בעדת „בקור חולים אנשי לובישוב" במזרח פלטבוש.

קאראן, הר"ר אליהו משה בהר"ר יעקב מאיר. התורני המופלא ביראה ומדקדק במצות, מנדיבי אחינו במזרח נויארק. מילידי קאפוליה, וממשפחת יוחסין המתיחסת להרה"ג המפורסם בדורו מוה"ר שאול זצללה"ה, מו"צ במינסק (עי' בספרנו „רבני מינסק וחכמיה", ווילנא, תרנ"ט). בא לאמריקה וחפץ ה' הצליחו ויעש עשר בצדק, ויאציל מהונו לרבים ממוסדי הצדקה וביחוד לבתי תורה וישיבות, ויהי מוקיר רבנן שקרבם ותמכם באהבה וכבוד, והאציל מעתו לתורה, ויהי מן השרידים היחידים שבחרדים ושומרי אמונים. ויעמוד לנס בהנהגתו המוסרית. ונפטר בשם טוב י"ב לחדש סיון, תפר"ח, כבן שמונים שנה. והספידו הרב הגאון וצדיק מו"ה ליפמאן שליט"א לעווין, הרב דבהכ"נ „אגודת אחים אנשי ניו לאטם", ברחוב מאלטא, בברוקלין ויתנה פרשת מעשיו הטובים. לזכר עולם יהיה רב מהללים זה!

הרא"מ זצ"ל מצא מנו"כ בנחלתו בקברות „הר ציון" והשאיר דור ישרים נוצרי תושיה, והם: בניו הנכבדים מו"ה דוד הי"ו ומו"ה אברהם בער נ"י, סוחרים ונדיבים, ובתו הכבודה מ' חנה תחי' (אלמנת החכם והסופר מו"ה נח ז"ל, שהיה נודע בשם הדר. שעכטער, (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א ס"א, אות ש', נויארק, תרע"ה), שנפטר בנויארק כבן נ"ה, ביום י"ב תשרי, שנת תרפ"ט), האוחזים מעשי אביהם הטובים בידם, וההולכים בדרכו הרצויה בעיני המקום והאדם. יהי כזית הודם! (תזכר לטוב ולמזכרת נצח גם אשת הרא"מ אשר עמדה תמיד לימינו, החשובה והצנועה מ' שינא רייזל נ"ע, בת ה"ר מו"ה דובער ז"ל, שנפטרה כבת שמונים עשרה בטבת, שנת ש"ת).

קארב, הרב ר' חיים יצחק בהר"ר שאול. הרב הגאון הגדול המפורסם יליד העיר פולטען, קורלנד, היה לרב בפאלונגען ואח"כ בזשאגר. תרפ"ו בא לאמריקה והיה לרב בהארלעם בבהמ"ד הגדול, ומשם נתקבל לרב בשיקגה. ונדפס ממנו ספר נכבד „נתיבות חיים" בסוגיות הש"ס והפוסקים, ובכ"י חידושים שונים. הגרח"י שליט"א הוא חתנו של הגה"צ מו"ה משה יצחק זצ"ל המו"צ בפוניבז, והוא צדיק ומופלא ביראה, ומגדולי הרבנים באה"ב. ינוב צדיק בשיבה טובה.

קארפ, הרב ר' אלחנן בן ציון בהר"ר יחיאל ליב הלוי. הרב הג' חריף ושנון, היה מראש סוחר נכבד בבאברויסק (גליל מינסק) ברוסיה, ובמלחמת העולם הוצג ככלי ריק משוללים ופורעים ותהי לו נפשו לשלל, ויתמלט לאמריקה ויהי לרב בברונקס וידפים מחידושיו בהלכה

ואגדה ס' בשם „בית ציון" (נויארק, תרפ"א). והוא היה חתנו של הרה"ג מו"ה מאיר בהרה"ג החכם המופלא מו"ה ישראל פיימער, בהגאון הגדול בדורו מו"ה יוסף זצוקל"ה פיימער האב"ד דסלוצק.

קווינט, הרב ר' **אברהם יעקב** בה"ר **צבי הכהן**. הרה"ג המופלא בתורה ויראה ר"מ בביאליסטוק, נולד בדרצין, גליל הורדנה, תרל"ח, ויקבל תורה מהג"ר יודל, ר"מ בסלונים, (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ם ס"ג). ויצטיין בגדלו בתורה ובמדות. בהיותו לאיש יסד את ביה"ס „תחכמוני" בביאליסטוק ונתמנה בו לר"מ. (הה לשמועה כי באה כי הרה"ג מוהרא"י נאסף אל עמיו ביום כ' תמוז שנת ש"ת. לזכר עולם יהיה מורם מעם זה!) והוא אבי הרא"ה הבא אחריו.

קווינט, הרב ר' **אליהו הכהן**. הרב הג' שנון ומפולפל, נולד בביאליסטוק כ"א מ"א, תרם"א, וקבל תורה מאביו הרה"ג ומהג"ר שמעון זעליג ואח"כ מהג"ר משה מרדכי בסלובדקה ובעיה"ק חברון, זמן יותר מעשר שנים שלמד בשקידה רבה ויעש חיל רב בתלמוד ופוסקים. וסמכוהו הגראי"ה קוק, ורבו הגרמ"מ זצ"ל, ולהבדל"ח הג"ר צבי פסח פראנק, ויפליאו בשבחיו. תפר"ח, אחרי נשאו לו לאשה בת הנכבד ר' חיים נ"י דיימאנד, מראסיין, בא לאמריקה. וזה איזה שנים שנתקבל לרב ומנהל דהת"ת בשדרת סטון, בברוקלין, „תורה מציון". בכ"י ח"ת ופלפולים שונים.

מצוין הוא הרה"ג מוהרא"ה הי"ו בזכרונו הנעלה והוא עסקן מזרחי.

קויפמאן, הר"ר **יצחק יוסף** בהר"ר **יחזקאל**, עסקן צבורי נעלה נדיב ורב פעלים לתורה ולתעודה. מילידי העיר וויזאן, בגליל סובאלק, שנתחנך בדרך שלומי אמוני עמנו, ויבוא לאמריקה בעלומיו וישתקע בברוקלין, ויקח חלק במוסדות תורה וחסד רבים, שתמכם בעין יפה ונדיבה. ויהי מן הראשונים במחשבה ובמעשה ליסודה של הישיבה „רבי חיים ברלין" בברונזביל. ויעש רבות וגדולות לחזוקה של כנסת „תפארת ישראל" ובית ה„תלמוד תורה" המפורסם **שבשדרת פנסילווינה**, שהקדיש אליהם טובי כחותיו. ולבד כספו שהרים לטובתם, עוד הגדיל עשות בהעירו כפעם בפעם מעל הבמה לבוא לעזרת מוסדות התורה, התפלה והצדקה האלה, ודבריו החמים היוצאים מלבו הרגש עשו פרי טוב לקיומם וביצורם של המוסדות. כעשר שנים נשא עליו משרת נשיאם וראשם ובעבודתו הכבירה והחרוצה, הורמו במעלתם גם בחמר גם ברוח. שנותיו לערך שבעים. יוסיף ד' ימים על ימיו וינוב בשיבה טובה.

קושעלעווסקי הרב ר' **עזריאל זעליג נח** בה"ר **יצחק צבי**. הרב הגאון המו"צ באגוסטאָוו, פולניה, בעל הספר „ממעונות אריות" הספדים לגדולים וקדושי ישראל שנרצחו והומתו ע"י זרעם של עמלק במלחמת העולם, בילגורייא, תרפ"ה.

קלאוואנסקי הרב ר' **שלמה זלמן** בה"ר **אליעזר**. הרב הגאון המופלא בבקיאות, מגדולי הרבנים בברוקלין, קבל תורה מאביו שהיה חכם ומופלג

בתורה והשכלה ועורך דין בעיר זיימעל, גליל קובנה, ובישיבות גדולי ליטא, ושקידתו עמדה לו לרכוש בקיאות בתלמוד ופוסקים בעלומי ימיו, ויקבל סמיכות גאוני רוסיא. בא לאמריקה זה כשלשים שנה ויהי לרב לקהילת הספרדים בלואיסוויל, ומשם נתקבל לרב בהת"ת אשר ברחוב מעזעראל, בברוקלין. והוא צנוע וענותן, צדיק ונשגב ויראת ה' תחופפהו. יפרח כתמר וינוב בשיבה טוב מהרב הגאון מוהרש"ז הי"ו בא מאמר נכבד ב„אוצר ישראל" (חלק י'). (הרב הגאון הי"ו הנהו גיסו של הרב הג' מו"ה אברהם פסח הי"ו הירמעם).

קליין, הרב ר' **מנחם מענדל** בהרב ר' **יצחק.** הרב הג' החכם והמטיף הנעלה, נולד תרנ"ט בסאטמאר (הגר), ויקבל תורה מאביו הגאון הראב"ד ור"מ שמה ובעודנו צעיר הצליח להרבות חילו לאורייתא וגפ"ת. ויסמכהו הג"ר חיים שמואל שור, האבד"ק בוקרסט, והג"ר גרשון שטערן, האבד"ק מאראש-לודאש, והג"ר משה הכהן קרוים, האב"ד דביא-מארי. תרצ"א נתקבל לרב בנובי-זאמקי.

הרה"ג מוהרמ"מ הי"ו מוכתר גם בכתר „חכם לפלוסופיה" ויודע בלשונות שונות, ועסקן צבורי נעלה. (באו ממנו הרבה דברי הלכה ב„המגיד" היו"ל ע"י אביו הג' שליט"א. ונדפס בשנת פר"ת ספרו „דרשות מנחם ציון", ובכ"י תרגום סלובקי לסדור התפלות, והערות למקוריהן ודיניהן. יהי כזית הודו).

קלעפפיש הרב ר' **אהרן יעקב.** הרב הגאון המופלא הר"מ בישיבת „עזרא" בכפר סבא באה"ק (שנוסדה לזכרו של הג"ר עזרא זצ"ל אלטשולער, הרב דוואיאנוטא שנהרג שמה באייר תרצ"ח) והיה מלפנים אב"ד דשנאדובא גליל לומזה.

קציז, הרב ר' **שלמה,** בהרב ר' **שאול.** הרב הג' המופלא, הרב לשכונת „נחלת ציון" בעיה"ק תוב"א, בעל „טהרת בנות ישראל" (ירושלם, תרצ"ה) ו„נצוצי אור" (כנ"ל), ובכ"י חידושים במסכתות שונות ובדיני גטין ודרושים. והוא אחי הרה"ג מו"ה יעקב הי"ו, בעל „פרי עץ הגן", שבו באו פרשת תולדות מר אביהם הרב המקובל והחסיד זצ"ל.

קראוועץ, הר"ר **גרשון** בה"ר **יצחק.** הרב החכם הנעלה ומצוין ביראה, מילידי העיר מיר, שנתגדל ונתחנך בתורה ויראה מילדותו ויסתופף הרבה שנים בישיבה הגדולה שבעיר מולדתו, ויהי אהוב וחביב לרבו הגאון מו"ר חיים ליב זצ"ל, בגלל התמדתו, כשרונותיו ומדותיו, תרס"ה בא לאמריקה ויהי למורה להועיל בברונזביל, וישתדל הרבה ביסוד בהכ"נ „אהבת ישראל אנשי אסטראלענקא" ברחוב בריסטול שמה. והיה אהוב לכל יודעיו מענותו וצדקתו, ומופלא בידיעות החשבון התקופות והמולדות. ונפטר בשם טוב ערב חג הסכות, תרפ"ט, בשנת השבעים לחייו. לזכר עולם יהיה גבר מורם זה! (והוא אבי ידידנו הרב הנכבד והיקר, החרד לדבר ה', מו"ה יצחק

נ"י, רב לעדת אנשי קוידינוב בברונזביל).

קראך, הרב ר' **יעקב ליב** בה"ר **שמעיהו.** גאון וצדיק ומופלא בשקידה, מגדולי ישראל באשכנז בדורנו. נולד בראוויטש, גליל פוזן, ויקבל תורה מהאב"ד דעירו הג"ר אהרן יושע אליהו בישיבתו הרמה וממנו בא לישיבת הג"ר יעקב יהודה פאלק, מו"צ בברסלוי, ושקידתו הרבה עמדה לו לרכוש לו בקיאות בחלק נכר בתלמוד ומפרשיו, ויבחרהו רבו זה לחתן בעד בתו. ויוסף האברך, בשבתו על שלחן חותנו, לשקוד בש"ס ופוסקים ויעש לילות כימים לברר וללבן שיטות התלמוד וגדולי ההוראה רבותינו הראשונים, ולא עשה הגאון הצעיר תורתו קרדום לחפר בו וישלח ידו במסחר, והצליחו השם ויעש עושר רב, ורובי עתותיו הקדיש לתורה החביבה עליו ועבודת הקדש, וירב להעלות חידושיו וחקירותיו בכתב וספר. ולזקנותו כשחדל מהתעסק במסחרו כלל, לא פסק כל ימיו לרבות הלילות להגות ולחקור בעמקי הלכות ולא מש מאהלה של תורה עד ימיו האחרונים. ונח נפשיה דרב האי גאון, כ' לחדש תשרי, תרנ"ח, בשנת השבעים ותשע לחייו.

הרבה הרבה כתבים נשארו מהי"ק הגזצ"ל, וביחוד בדיני חזקה, כלליהם ופרטיהם, ספיקותיהם וחלוקיהם. ומהם נסדרו ע"י יורשיו ונדפסו ששה כרכים נכבדים בשם „חזקה דרבה" אשר יהיו לעינים למבקשי עמקי הלכתא גבירתא זו. והמעידים על גדל התמדת הגזצ"ל ועל עוצם בקיאותו. לזכר עולם יהיה גאון יעקב!

קראן, הרב ר' **חיים ז.** הרב הגאון החכם וצדיק, נולד בריטעווא, גליל קובנה, תרנ"ז, ויקבל תורה בישיבות טלז וסלובודקה. וירב חילו בש"ס ופוסקים. וילמוד גם חכמות ומדעים חזוניים. ויהי למנהל ביה"ס „יבנה" בקובנה. אח"כ נבחר לרב בעיר פיקעלין. ואחרי עבודתו בקדש שמה כשנתים ימים נתקבל לרב בפוקראי. והוא נודע לתהלה בין גדולי רבני ליטה. בכ"י של הגר"ח הי"ו חידושים בהלכה ואגדה. והוא חתנו של הג"ר משה שלום סטול שליט"א, האבד"ק בויסק.

קרעווסקי הרב ר' **שלמה זלמן** בהר"ר **שמעון.** הרב הגאון הנעלה ונודע לתהלה נולד ביום י"ב כסלו תרל"ו בסמארגאן, גליל ווילנה, ונתחנך מאביו המופלג ובהישיבה שבעירו ואח"כ בא לאיליא ויקבל תורה מהרה"ג הצדיק מו"ה משה ישראל זצ"ל שפירא (שבא אח"כ לאמריקה, ועי' תולדותיו בספרנו „חכמי ישראל באמריקא" (נויארק, תרס"ג), כבן י"ט בא לישיבת „כנסת ישראל" בסלובודקה וישקוד שמה בתורה כארבע שנים, וימלא כרסו בש"ס ופוסקים ויסמכוהו הגאונים מוהר"ש הכהן זצ"ל מווילנה ורמ"ב לוריא מסיניי, ור"מ זצ"ל ווייצעל מאשמינא. תרס"ג נשא אשה ממשפחה כבודה מרוב-זעווין. תרס"ו היה לרב בחארבין (רוסיה) ויכהן שמה פאר כעשר שנים, וכשפרצה מלחמת העולם בא לאמריקה ויתקבל לרב בעיר עלענ-

טאן (פ. פנסילווייניה) ושם ינהל עדתו בתורה וצדקה זה רבות בשנים.

קרעלינשטיין, הרב ר' עזריאל זעליג בה"ר דוב, רב גדול ומפורסם לצדיק ודרשן גדול, חבר ס' „עבודת עבד" ע"מ רות, ואחרי מותו נדפס ע"י בנו הרב הגאון חכם וצדיק מוה"ר דוב צבי האב"ד דמאלקין (פוילין) מעט מחידושיו באגדה עמ"ס ברכות בשם „תפארת צבי" ו„נחלת עזריאל" על מס' שבת, (והוא אבי הרה"ג הדרשן ר' יהושע זצ"ל מחבר הספרים „העוז ביד", עטרת ישועה" ו„מעיני הישועה" בדרושים ואגדות מדרשני נויארק, ואחיו היה ה"ר אליהו שמואל זצ"ל אבי הרה"ח השלם מוה"ר משה נ"י קרעלינשטיין, בברונזביל יצ"ו).

קאפלאן, הרב ר' דוד בהרב ר' זלמן פנחס הכהן. הרב הג' חו"ב החכם השלם מיקירי ירושלם. נתגדל בתורה ע"י אביו הגזצ"ל האב"ד דגילוואן ובישיבת טעלז ויעש חיל רב בגפ"ת. אחרי מלחמת העולם עלה לאה"ק ויסדר את כי"ק של מר א"ז הגאון האמתי מאור הגולה מו"ה מאיר מיכל זצוקלה"ה, בשיטות הש"ס ודרושים בדרך הפלפול וידפיסם בשם „המאיר לעולם" חלק ב' (ירושלים, תרצ"א) (והוא אחי החכם והסופר הנעלה מו"ה אפרים הכהן הי"ו קאפלאן, בנויארק).

קארענמעהל, הרב ר' מרדכי בהרב ר' שבתי. הרב הגאון המו"צ בפשעצלאוו ואח"כ רב בפראטר, וינה. נ"נ בווין בדמי שנותיו, כ"ב כסלו תרפ"ח כבן מ"ד שנה. ובנו הרב הגאון מו"ה נחום צבי הי"ו, הו"ל חידושיו בש"ס בשם „מאמר מרדכי" ח"א. והחלק הב' של בנו הגרנ"צ בעצמו חידושים בט"ל מלאכות דשבת (בילגורייא, תרצ"ו).

— ר —

ראבינאוויץ, הרב ר' אליעזר בהרב ר' יהודה, גאון גדול מופלא בשקידה צדיק ועניו, מגדולי תלמידי הגאונים הנצי"ב וחתנו הג"ר רפאל זצ"ל, שנתפרסם מנעוריו בשם „העלוי מקיוב", בכשרונותיו העצומים ושקידתו והגדולה. ובעודנו עול ימים כבר בקי היה בש"ס ופוסקים ויבחרהו לחתן בעד בתו הגאון האמתי מוהריי"ל זצוקל"ה האב"ד דפרוזינא, (ואח"כ מד"א דמינסק, עי' בספרנו „רבני מינסק וחכמיה" וספרנו „דורות האחרונים" ספר ב', אות פ'). ובשבתו על שלחן חותנו הוסיף שקוד ויהי לגאון אדיר ההלכה וההוראה. בשנת תר"ן, נבחר לאב"ד בעיר סמולוביץ, גליל מינסק, במקום הגאון ר' אברהם יצחק משכילאיתן, שיצא לשרת בקדש בחסלביץ. שמה נשא משרתו כשש שנים. בשנת תרנ"ו, כשנסתלק חותנו הגזצ"ל, הגדול ממינסק, נבחר הגאון מוהר"א למלא תחתיו משרת המד"א בעיר הגדולה הזאת. בה כהן פאר כ"ח זנה, עדי שבה רוחו הגדולה שמימה, אחרי סבלו מחמת מציקים ומריעים מפירי הדת, בג' אדר, תרפ"ד, בהיותו כבן ס"ה שנה. ויספדו לו נדולי הרבנים בנפוצות יהודה, והרה"ג מוהרי"ל פרפיל הי"ו קשר

לו מספד בספר מיוחד בשם „האחד אליעזר" (ווילנה, תפר"ה).

הגמוהר"א זצוקל"ה מגודל התמדתו שלא הפסיק ממש משקוד יומם ולילה בתלמוד וגדולי הראשונים לא הדפים כל ספר, והשיב תשובות רבות לגדולי הרבנים ברוסיה, והסכמותיו באו על רבים מספרי חכמי הזמן.

ראבינאוויץ, הרב ר' יהושע העשיל בהרב ר' יצחק יואל. הרב הגאון והצדיק המפורסם בשם האדמו"ר ממאנאסטרישטש, מגדולי יוחסין, נולד בזיקנוב, כ"ד לחדש אדר, כת"ר, ויקבל תורה מאביו הרה"ג הרב בלינץ, ויצטין בכשרונותיו מנעוריו, ובעודנו בעלומיו מלא כרסו בתלמוד ומדרשים וספרי חכמינו הראשונים, ויהי לחבר את הג"ר בנימין חעשין זצ"ל, בעל אמתחת בנימין. כבן ח"י נשא לאשה בת דודו אחי אביו, הג"ר פנחס זצ"ל, הרב דסאקוליבקה ויוסף שקוד בתורה. תרמ"ה, אחרי שנפטר אביו הגזצ"ל האדמו"ר דקונטיקוזיבה, בא למלא מקום אביו, ויכהן בה איזה שנים וממנה יצא לרעות עדת ישראל במאנאסטרישט וישא שמה משרתו יותר מכ' שנה ויצא שמעו לתהלה בגלילות אוקרינה ופודוליה, ומחולשתו החליף מקומו ויתגורר באומן כ"ג שנה עד פרוץ מלחמת העולם, שאוקרינה העקובה מדמי עמנו, היתה לגיא ההרגה, וחייו היו תלויים לו מנגד, ואחרי סבלו נוראות, בא, ביום כ"ד טבת, תרפ"ד, לאמריקה, ורבים ממעריציו מעודנו ברוסיה אשר באה"ב וקנדה שמוהו לרבם, ויכוננו לו בית מדרש ברחוב לגיון, בברוקלין. בו למד ולימד והפיץ תורה ודעת כי"ד שנה עד יומו האחרון, הוא יום כ"ו ניסן, תרח"ץ, בו שבה רוחו למרומים.

הגרי"ה זצ"ל גדול היה כבודו, אהוב וחביב על מפלגותינו השונות שקרבן בזרועות פתוחות וימשכן חסד באור פניו ונעם מדברותיו, וכשמלאו לו שבעים שנה חגגו מוקיריו חג יובלו ברב פאר, והו"ל ספר „היובל" לכבודו (ניו-יורק, תר"ץ), ושם באו תולדותיו וקורותיו והרפתקאותיו שערכן וכתבן בעצמו. ובמלאת שלשים לפטירתו של רב חנינא ורב חסדא הרב להושיע זצ"ל, ערכו גדולי רבני ברוקלין מספד רב, ויתנו תקף תורתו, צדקתו ומעשיו. ומנוחתו כבוד בקברות מנטיפיורי ב„נחלת יהושע", ואהל העמד על קברו לזכרון.

ואלה המה הספרים שחבר הגה"צ זצ"ל: דברי יהושע, עה"ת, ב' ח, (ברדיטשוב, תרנ"ט-תרס"ז), תורת אבות, על פ"א (ניו-יורק, תפר"ו), ילקוט יהושע, על אגדות הש"ס (מילבוקי, תר"ץ), תורת חיים על הגש"פ (נוי-יאָרק, תרצ"ה), „נחלת יהושע" על מועדים ורגלים (ניו-יורק, רחצ"ת) וכתובים בלשון זהורית ושפת חכמים וטעם זקנים. ובכי"ק נשארו ספרים ומאמרים שונים.

ראבינאוויץ, הרב הקדוש ר' גדליהו אהרן בהרב ר' יהושע העשיל. רב גדול בתורה ומופלא בחסידות שנפל חלל בידי המרצחים פורעי הפרעות באומן האוקרינית, ביום השלישי בחדש מנחם אב, תרע"ט,

בהיותו כבן ט"ל שנה, ויקוננו אביו הרה"ג בראש ספרו „תורת אבות", הי"ד. והוא אביהם של הרה"ג המוסמך, חכם וצדיק נועם המדות, מו"ה יצחק יואל הי"ו, הממלא משרת א"ז הגרי"ה זצ"ל בבית מדרשו (עי' תולדותיו לעיל) והרה"ג המטיף חכם ורבי יתקרי מו"ה ברוך מאיר הי"ו, רב ומנהל בת"ת „תפארת הגר"א", בשדרת האוארד, בברוקלין.

ראבינאוויץ, הרב ר' יעקב בהרב **ר' יהושע העשיל**... הרב הג' הצדיק, המפורסם ונודע בשם האדמו"ר ממאנאסטרישטש, ומשכן כבודו בפילדלפיה, והוא גדול בתורה ויראה ומצוין במדותיו התרומיות. שנותיו לערך ארבעים. יפרח כתמר צדיק! (גיסו חתן אביו הגזצ"ל, הוא הרה"ג הצדיק מו"ה יעקב יצחק הי"ו טוועריסקי האדמו"ר ממאקארוב בשיקגה. ושמו לברכה ולתהלה).

ראבינאוויץ, הרב ר' משה צבי בהרב **ר' שלום יוסף**. הרב הגאון צנוע וענותן, נולד בעירה קראסני (גליל פדוליה) בשנת תרל"ה, ויקבל תורה מאביו הרה"ג הצדיק הרב והמו"צ בעיר מולדתו כארבעים שנה (ונ"נ כ"א אייר, תרס"ט), ויצטין בשקידתו בתלמוד ופוסקים מעלומיו ויסמכהו הגאון הגדול והחכם המפורסם מוה"ר משה נחום זצ"ל ירושלימסקי (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבניו וסופריו", ספר א', וורשה, תרנ"ה), בשנת תר"ס, אחרי מות חותנו הרה"ג מו"ה אברהם יצחק זצ"ל פולונסקי, הרב דיעקאטערי-נאפולי (נפ' י"ט טבת תר"ס), נתקבל הרה"ג רמ"צ לרב במקומו, ויעמוד על משמרתו בקדש שמה כחמש ועשרים שנה. בשנת תפר"ה בא לאמריקה ונתקבל לרב בקהלת החרדים אנשי ספרד בברונזביל, ושם יכהן עד עתה. והוא אהוב לכל יודעיו וצדיק בדרכיו. השם יאריך ימיו וינוב בשיבה טובה!

ראבינאוויץ, הרב ר' צבי יהודא בהרב ר' **בנימין**, הגאון הצדיק המופלא האב"ד דראגולי (זאמוט), אחי הגאון האמתי והצדיק המפורסם מו"ה אליהו דוד זצ"ל, האב"ד דפוניבז, מיר (עי' בספרנו „דור רבניו וסופריו" ספר רביעי אות ר', ווילנה, תרם"ב), ואח"כ האב"ד להאשכנזים בירושלם עיה"ק תוב"א. והיה נודע ברב גדלו בתורה ומדותיו ותהלוכותיו בקדש. ונח נפשיה כ"ד כסלו, תרמ"ח, ועל מקומו בא לשרת בקדש בנו הגאון המופלא בבקיאות אוצר כל מדה טובה ומוכתר בענות צדק מו"ה יעקב שליט"א, שעלה בשנת תפר"ה לאה"ק (באה ממנו תשובה בספר „סכת שלום" לידידנו הגאון המפורסם צדיק ונשגב מוה"ר שלום יצחק שליט"א לעוויטאן, האב"ד דשוועקשנא), גיסם של הגאון מו"ה אברהם יצחק הכהן זצ"ל קוק ושל הג"ר אליהו עקיבא זצ"ל **ראבינאוויץ**.

ראבינאוויטץ, הרב ר' יצחק מרדכי בהרב **ר' צבי מאיר הכהן**. הרב הגאון צדיק וחכם, מגדולי יוחסין אב"ד דפלאוונא, גליל פיעטרקוב, ואביו הגרצ"מ זצ"ל שהיה אבד"ק רדאמסק היה בנו של הגה"ק מוה"ר שלמה הכהן האב"ד

דק"ק הנ"ל בעל "תפארת שלמה" אשר תולדותיו באו בספר „אהל שלמה" שחבר נכדו הגרי"מ הכהן שליט"א.

ראזאנסקי, הרב ר' **צבי הריש** בה"ר **נחמיה,** הרב הגאון הנעלה מחכמי ווילנא, מגדולי יוחסין בזמוט ויצק מים ע"י הגאונים הנצי"ב וירוד"ב הלוי מסלוצק. היה לפנים רב בערים וויניפעג בקנדה, ואח"כ ביוטיקא, נ. י., וישב לרוסיא וישתקע בווילנא ונדפס ממנו בשנת תרע"א ספר „צבי וחמיד" איזה שו"ת וחידושי הלכות.

ראזין, הרב ר' **יוסף** בהר"ר **אברהם דוב,** גאון גדול ומופלא בהוראה וצדיק, נולד בעירה שוורזנא, גליל מינסק, בשנת תרכ"ז, ואביו, שהיה סוחר נכבד ומופלג בתורה, בעוד הנער בן שמונה שנים שלחהו לישיבת הגה"צ מוה"ר יוסף זצ"ל בבהכ"נ ז"צ בנעשוויז. ממנה בא בשנת תרל"ח לישיבת מיר וילמוד בצותא חדא עם שארו המצוין כמר איסר זלמן (שנתפרסם אח"כ לאחד גדולי הדור וראשי גאוניו), ויעש חיל רב בגפ"ת ויצא שמעו לתהלה. אח"כ בא לקבל תורה מהגנצי"ב ומוהרח"ה סולביציג בולוזין ויוסף שקוד בתלמוד ופוסקים, ויסמכוהו רבותיו אלה והגאון האמתי מוה"ר ירוחם יהודא ליב הנודע בשם „הגדול ממינסק", שהרבה לתארו בשבחים גדולים ונערצים. כבן כ"ב נשא לאשה את בת הרב הגאון הנעלה מו"ה דובער זצ"ל גאלוב מלעבעדווי וישב על שלחן חותנו ויתמיד בש"ס וגדולי הפוסקים הרוה"א ויכתוב חידושי תורה רבים. בשנת תרס"ג נתקבל לרב ואב"ד בעיר המפורסמת סוויסלוץ שבפלך הוראדנא ויכהן שמה פאר עד שנת תרפ"ג. בשנה זו, בא לבקר את בניו באמריקה, ונכבדי הקהלה „שומרי אמונה" הגדולה בבורה פארק, ברוקלין, שמוהו לרב עדתם המפוארה, ואחרי שרתו בה איזה שנים נבחר לאב"ד ראשי לעדת ישרון דפאַסייק, ניו דזוירסי. ושמו נודע לאחד מגאוני ישראל באמריקה שתורתם, חכמתם וצדקתם מכריזות מבחוץ. יאריך ה' ימיו ושנותיו! ובכ"י הגאון מוהר"י שליט"א חדושים ושו"ת הרבה וספר בדרושים ומעט מחדושיו באו במאספים שונים וביחוד ב„יגדיל תורה" שי"ל בסלוצק. והוא נכדו של הרה"צ ר' חיים מאהילנער המפורסם בליטא. ומחתניו הוא הרה"ג ממשפחת יוחסין, מוה"ר יצחק צבי הי"ו שאולזאהן (בהרה"ג ר' יוסף זצ"ל שאולזאהן), רב בוועסט טשעסטער, גליל פנסילווינא.

ראזין, הרב ר' **משה** בהר"ר **יהודא ליב,** גאון גדול ומופלא בפלפול וסברא וצדיק, מגדולי הרבנים באמריקה. נולד בבריינסק (גליל הרודנה) להורים נכבדים, ויקבל תורה בנעוריו מהרה"ג ר' צבי הירש זצ"ל בישיבת רוזינאי, ואח"כ למד בבילסק ויתודע בכשרונותיו המצוינים והתמדתו העזה ויתפרסם בשם „העלוי מבריינסק", וכאשר מצאה ידו כביר בש"ס ופוסקים בא ללמוד ב„כולל קובנה" ויוסף שקוד בתלמוד וספרי גדולי ההוראה וירכש לו בהם בקיאות רבה, והגאון מאור הגולה מו"ר יצחק אלחנן זצ"ל,

סמכהו בסמיכת חכמים נערצה. כבן כ"ה נתקבל האברך הגאון לרב בעיר חווייתן (גליל קובנה), ויצא שם הרב הצעיר לתהלה בגלילות רייסין וזאמוט, כי מאמרו הגדול „ערוך לנר" שפרסם בעת ההיא בהמאסף התלמודי „הפסגה" שהיה מלא בקיאות עצומה ועמקות ישרה במקצוע תלמודי חריף, שמשך אליו לבב רבים מגאוני הזמן אשר שקלו וטרו ביה, ושגם הגאון הספרדי מרן החח"ם זצ"ל הזכירו בכבוד בספרו הגדול „שדי חמד" (אסיפת דינים, ערך חנכה), הלך לפניו ויכריז על חילו הרב לאורייתא. בעיר זו נשא משרתו בקדש עד בואו, אחרי מלחמת העולם, לאמריקה, בשנת תרפ"ד, שאז היה לרב לקהלת אנשי בילסק בנויארק. וכעבור שנתים ימים נתקבל בכבוד לרב בבהכ"נ המפואר „חברה תורה אנשי ראדושקאוויץ" בברונזביל, וזה כט"ו שנה שיכהן פאר בקהלתו הכבודה וירביץ תורה ומוסר השכל בעדתו והוא אהוב לכל, ענותן וצנוע, רב צדקות וחסד. יפרח כתמר צדיק, וישגה וינוב בשיבה טובה ארז בלבנון זה!

מהגאון המופלא מוהר"מ שליט"א נדפסו הספרים האלה: „דברי סופרים" בסוגיות הש"ס (וילנה, תער"ב), „נזר הקדש" על מס' זבחים (וילנה, תר"צ), הנ"ל על מס' מנחות (נויארק, תרצ"ד), הנ"ל על מס' תמורה (שם, תרצ"ו), הנ"ל על מס' ערכין (ברוקלין, תרצ"ז), הנ"ל על מס' כריתות (שם, רחצת), שו"ת „שאילות משה" בד"ח שו"ע (שם, שת), ובכ"י חידושים וספרים שונים. באו מאמריו בכנסת חכמי ישראל, יגדיל תורה והפרדס.

הגנ"י הוא חתנו של הגאון הגדול הצדיק והחכם המפורסם מוה"ר הלל דוד הכהן זצ"ל טריווש, האבד"ק ווילקי, בעל „עבודת הכהן" ושו"ת „ונגש הכהן" ועוד. (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבניו וסופריו", ספר א', ורשה, תרנ"ה). ובנו הוא הרב הג' עדיו לגאון מו"ה חיים הי"ו, רב לחברת „עץ חיים ועין יעקב" בברוקלין.

ראזענבלאט, הרב ר' משה בהר"ר אברהם יוסף. הרב הגדול החכם והסופר נודע לתהלה וכביר פעלים, נולד בבריטשאני, (פ' בסרביה), בשנת תרל"ו, ויתנכר מילדותו בכשרונותיו המופלאים, ויקבל תורה מהגאון הצדיק מוה"ר יהודה זצ"ל רבינוביץ, האב"ד דעיר, ויצא שמעו בעיר ובסביבה, בבקיאותו הגדולה בתנ"ך ובמסכתות שונות בתלמוד. בעודנו באביבו, כבן י"ג כבר שר בשירים עברים אשר היו למופת באֶפים וסגנונם וביחד עם למודי גפ"ת הרבה לשקוד על ספרי גדולי חכמי עמנו הקדמונים והמאוחרים. וירב חילו לאורייתא לספרתנו העתיקה הקדושה והחדשה. כבן עשרים נסמך מהגאון מו"ה מרדכי זצ"ל פרענקיל האב"ד דסארוקא (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ם) ואחרי חתונתו, בא, בשנת תר"ס, קיובה ויתמכר לעבודתו הצבורית והכללית במוסדות הצדקה והחסד והחנוך ויעש נפשות רבות לציון ושפתה וקדשי עמנו. ובפרוץ מלחמת העולם מסר נפשו לטובת נגועי המלחמה

והפרעות מאחינו שמה ויפעול גדולות ונצורות לרוחתם ולישועתם ולחלצם מהמיצרים וילחום עוז כנגד פורצי הדת ומחלליה שרבו בהמפכה ברוסיה, ויתפרסם בגלילות אוקרינה לברכה ולתהלה. מחמת המציקים בא, בשנת תפר"ה, לאמריקה וישב איזה שנים בפיטסבורג ויתמנה לאחד המורים הראשיים בה„היברו אינסטיטוט", המוסד החנוכי היותר גדול שבחבל ההוא. ויעש הרבה להפצת תורה ודעת, ויעמוד בראש המזרחים שמה, עדי יצא להשתקע בנוירק, מקום נבחר לרב ומטיף בביהכ"נ „בני יוסף" בברונקס, וכבשנות נעוריו כן גם בזקנתו לא חדל מעשות פרי ברכה לכרם ישראל ולקרב לבות נעורינו וזקנינו לשמים.

ויתר פרשת הרה"ג הדגול מרבבה הזה, גדל מעשיו ועוצם פעולותיו הכלליות ושבח מעלותיו ומדותיו התרומיות הלא המה כתובים בספר התקופה שנערך מהרה"ח ר' רפאל שוחט הי"ו ליובלו הששים שחגגו מוקיריו ומעריציו, וביחוד במכתבי גדולי הרבנים והחכמים כהג"ר יעקב לעווינסאן, הג"ר אברהם רעזניק, הג"ר זאב לייטער, הג"ר חיים טשערנאוויץ, ועוד (נויארק, תרצ"ז). המקום יהיה בעזר הצדיק והרב להושיע. יפרח כתמר וינוב בשיבה טובה!

ראזענשטיין, הר"ר צבי הירש בהר"ר נחום, מופלא במעשים וצדיק בדרכיו והתנהג בחסידות, מילידי אוקריינה, ובבואו לאמריקה באמצע שנותיו היה לשו"ב, ולזקנתו בא לגור בבראנזוויל, ברוקלין, והקדיש ספריו לישיבת רבינו יצחק אלחנן בנויארק, ונ"נ עש"ק כ"ה תמוז, תרע"ח. לזכר עולם יהיה צדיק.

ראזען, הרב ר' חיים אריה בה"ר בן־ציון. הרב הג' והמטיף הנעלה, רב באלטונא, מילידי בורימסוב, גליל מינסק. בא לאמריקה בילדותו וישמע לקח מראש בישיבת „רבי חיים ברלין" המפוארה בברוקלין, ומשם בא לישיבת „רבינו יצחק אלחנן" בנוירק ויגביר חילים בתורה ויקבל סמיכת רבו הג"ר שלמה זצ"ל פוליציק ונתקבל לרועה רוחני בקהלת „אהבת ישראל" בושינגטון הייטס, ומשם בא לכהן בתור רב ומטיף בקהלת אלטונא, בפנסילוינה. והוא חכם ושלם, ומצוין במעלות ומדות חכמים.

הרה"ג רח"א הי"ו הוא חתנו של הנכבד הירא והחרד מו"ה צבי חיים בה"ר שלמה יוסף דירעקטור, מפולטוסק, הנודע במעשיו ופעולותיו ליסודם של „ביה"ס העממי בברוקלין" ו„הישיבה בברוקלין" ו„ישיבת הגר"א", ות"ת „תפארת הגר"א" בברונזביל, מטובי עדתינו הי"ו.

ראטמאן, הרב ר' משה בה"ר יואל יעקב. הרב הג' בעל „דברי משה", הכולל שני מאמרים בתולדות ישראל (נויארק, תרע"ה), ועל שער הספר כתוב שהיה רב בפליינפיעלד ואח"כ בסאן פראנציסקא, ומלפנים רב בערי רוסיה הפנימית, ראזאן ופסקאוו.

ראטשין, הר"ר שלום בה"ר צבי דוד, מטיף ועסקן צבורי נכבד, יליד

סלוצק ולמד תורה משארו הרה"ג מו"ה יחיאל מיכל רבינוביץ הראב"ד דנאווא מינסק. בא בעלומיו לאמריקה ויהי למזכיר ה„מזרחי" תחת נשיאותו של הגאון הצדיק מוה"ר הלל הכהן זצ"ל, וישתדל הרבה ביסוד „גן ילדים", ואגודת „תומכי שבת" בנויארק, ומושבו בברונקס. ונדפס ממנו „תנאים לפורים„ בדיחותא בעברית ויהודית.

ראללער, הרב ר' חיים מרדכי, הרב הגאון המפורסם מגדולי הרבנים ברומניה בדורנו, היה מלפנים מו"צ בבאהוש ואח"כ נתמנה לאב"ד בניאמץ, חבר „חידושי בן יאי"ר" על ש"ס, „שער נפתלי" על הפטרות שבע נחמתא וש"ש, קונטרוס „באר מים חיים" בהיתר עגונות, ושו"ת באר חיים מרדכי. והוא אחי הרב הגאון מו"ה בן־ציון הי"ו, הרב דבאהוש, (מיחוס משפחתם עי' בס' „אהלי שם" להרה"ג מוהרש"נ זצ"ל גאטליב, צד 319).

ראללער, הרב ר' יצחק אייזיק יהודה ליב בהרב ר' שמשון. הרב הגאון הצדיק האב"ד דפאנזעשט, והיה מפורסם בגודל תורתו ויראתו, ונ"נ כבן ארבעים, כ"ד טבת, תרע"ז. ובנו הגרח"מ (הבא לעיל) הדפיס מעט מחידושיו בש"ס ושו"ע בשם „באר יצחק" (קלוזש, תרפ"ה).

ראללער, ה"ר ירמיהו בהר"ר קלמן, עסקן צבורי נכבד בברוקלין, נולד בסטריא למשפחת יוחסין ובא לאמריקה בעלומי ימיו ויקח חלק נכבד בציוניות וביחוד ביסודן של אגודת „עדת בני ישראל" ו„מבשרת ציון" בנוירק, וכשהשתקע בברוקלין פעל הרבה לטובת ביהכ"נ „קשר אחים" וישיבת „תורת חיים" המפוארה שמה, והוא חבר למוסדות תורה וצדקה שונים.

הרמ"י הי"ו הוא נצר גאונים וגדולים ונכדם של הגאון מו"ה קלמן זצ"ל מבורשטיין ומו"ה מרדכי זצ"ל ראללער, בנו של הג"ר יונה זצ"ל, בעל „קיקיון דיונה", ואמא זקנתו של אביו ז"ל הצדקנית מ' שוידיל איטה כ"ץ נ"ע, היתה גיסתו של הגאון הגדול מו"ה צבי הירש זצ"ל חיות, ואבי אמו הצנועה מ' בתיה גיטל בת הר"ר ירמיהו ברקוביץ ז"ל, היה ממשפחת הרה"צ מבאהוש זיע"א. (בנו של הר"י הוא היקר והשלם מו"ה יהושע בנימין, וחתנו הוא הדר. הנכבד מו"ה מנחם מענדל חזן הי"ו בברוקלין).

ראמאנאוו, הרב ר' אליהו הכהן. גאון מופלא מושל ביראה מגדולי ווילנה בדורנו ומבחירי חכמיה. הקדיש רוב ימיו ולילותיו לתורה ולמעשים טובים, ויתעסק איזו שעות ביום באמנות האדריכליות שהצטין בה, ויפזר הונו לתלמידי חכמים והחרדים לדבר השם, ויהי צנוע וענותן טובא ונ"נ דרב חסידא ופרישא בשו"פ תרע"ח, ויספידוהו גדולי העיר. אי חסיד, אי עניו, אבדה קריה נאמנה כלי חמדתה! והגאון הצדיק וחכם מו"ה אליהו זצ"ל גארדאן הספידו בספרו „מערכות ישראל" (נויארק תפר"ו), ובו נאמר מגדל תורתו, שהיה בקי בש"ס בבלי וירושלמי, ומעוצם יראתו (ואנא זעירא בהיותי בווילנה בשנת תרנ"ט, זכיתי להתארח

בבית מר רב האי גאון וחסיד מוהר"א זצוקל"ה, ואתבונן על דרכיו ותהלוכותיו בקדש והנה כולן אומרות כבוד שמים ותפארת ישראל סבא קדישא, ואמר אשרי יולדתו וברוכה ווילנה, מגדלת פרי קדש הלולים כאלה!).

ראפאפארט, הרב ר' **שבתי** בהרב ר' **יצחק הכהן**, הרב הגאון המפורסם, מגדולי המו"צ בקראקא, וחבר ל„ועד הרבנים" בעיר זו. והוא מצאצאי מרן הש"ך זצ"ל. ושנותיו לערך ח"ן.

ראפאפארט (הארטשטיין) הר"ר **אליעזר** בהר"ר **אברהם אבלי הכהן**. הרב החכם המופלא, מגזע גדולי יוחסין בארץ הגר. באו ממנו הרבה מאמרי תורה וספרות ב„מחזיקי הדת" ו„ילקט יוסף", „אוצר החיים" ועוד. וחבר הספרים תולדות „הרמב"ן" (קראקא תרנ"ה), „דרך המלך" (פעסט תרפ"ב), ואחרי פטירתו הו"ל בנו הרה"ח ר' אברהם אבלי הי"ו את ספרו „שלשלת זהב", ספר נכבד לתולדות אבי משפחתו הגאון מוה"ר נפתלי הכהן האב"ד דאוסטרא, פוזנא, ופראנקפורט (מונקאטש, תרצ"א).

רובינשטיין, הרב ר' **יצחק** בהר"ר **משה הלוי**, הרב הגאון והחכם, כביר הפעלים ומפורסם לתהלה, מגדולי ישראל בדורנו, נולד בעירה דאנטובה בגליל קובנה, בשנת תר"מ, למשפחת יוחסין, ויקבל תורה בישיבות הגדולות בליטא ויצטין בכשרונותיו המעולים, ובעודנו צעיר לימים כבר רכש לו בקיאות בתלמוד ופוסקים ויצא לו שם „עלוי", ועם רב חילו בתורה התעסק גם בלמודי חול, וכשבחרהו לחתן בעד בתו המשכלת המצוינה, הגאון הצדיק והחכם מוה"ר חיים ירמיהו פלענסבערג, האב"ד דשאַקי (עי' תולדותיו בספרנו בספרנו „דור רבניו וסופריו", ספר ששי, נויארק, תרס"ה), בשבתו על שלחן חותנו הגזצ"ל הוסיף שקוד בתורה ובחכמה ויבקר את המכללה המאסקווית שזכתהו בתואר חכם. כבן כ"ו נתקבל לרב בעיר גניצעסק, בקרים. ויכהן שמה כארבע שנים. ובשנת עת"ר בחרתהו עדת ישראל הגדולה בווילנה לרבה ורועה הרוחני, וישא משרתו בקדש שמה כשלשים שנה, ויהי לנס ולמופת בעבודתו הצבורית והכללית. ויגדל שמו לא בין בני עמנו לבד, כי אם גם בין טובי הנוצרים שכבדוהו בגלל חכמתו הרבה ואהבתו לאמת ולשלום, ואלה עמדו לו להבחר לאחד מיועצי הממשלה הפולנית ולהרימהו למעלת „סנטור". ובשבתו ב„סיים" הפולני לא אחת יצא לריב ריב עמנו עם שונאיו ומנדיו, וחצי לשונו השנונים שפלחו כליות צוררינו ומקטרגינו מחברי הממשלה, מזה, עוררו את לבב הישרים והמתוקנים שבהם, מזה, להטותו אליו ולקרבם לעמוד לימינו להעביר רוע כמה גזרות קשות ומרות שהועלו על שלחן הממלכה.

וזה מקרוב בא הרב הגאון המצוין מוהר"י שליט"א לשכון כבוד בנויארק. ברוך יהיה בבואו! יהסו קטגורינו, שלום יהיה בעולם ושלום על ישראל.

ריבלין, הרב ר' **אליעזר** בהר"ר **בנימין**, הרה"ח השלם ממשפחת

יוחסין ומיקירי ירושלם עיה"ק תוב"א. חבר „ספר היחס" הכולל סדרי יחש משפחתו המפוארה (ירושלם, תרצ"ה) בצירוף לוחות ואילנות מסתעפים ומשתלשלים ומתייחסים לעוד משפחות מיוחסות בישראל, והוא בערך ג"ן שנה, (ואחיו הוא הנכבד והנעלה הר"ר אליהו הי"ו ריבלין מתושבי ברוקלין)

ריבקינד, הרב ר' משה מרדכי ישראל בהרב ר' **גדליהו.** הרב הג' והדרשן המפורסם, מילידי טאשקאט (הגר) ויקבל תורה מהגאון האמתי מו"ר מאיר שמחה הכהן זצ"ל בבילימטוק. בשנת תרח"ם נסמך מהגאון הגדול ר' יחיאל מיכל וואלפסאן זצ"ל, בעל „שפת הים" (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ם ספר ג', ווילנה, תרם"א), ויבוא לאמריקה ויהי לרב ודרשן בערים סט. פאול, דעם מאינעם ופילדלפיה, ובקהלות שונות בנויארק, והאריך ימים. הרה"ג מוהרממ"י זצ"ל היה ממשפחת יוחסין, ואביו הרה"ג זצ"ל היה אחיו של הגאון המפורסם מוה"ר אברהם יששכר ראַצקער בני הגאון ר' אריה ליב מו"צ מוולינא זצ"ל ונדפס ממנו ס' „גדלת מרדכי" ושם נאמר סדר יחוסו.

ריטשמאן, הר"ר זלמן בה"ר מנחם מנדיל, המופלג השלם שו"ב מומחה בברוקלין, מחבר ועורך „ספר הזכרון" ליובל החמשים מיסודה של קהלת „אגודת אחים אנשי ליובאוויץ" בברַאנזוויל, הכולל דברי ימיה של האגודה החבדי"ת הנכבדה הראשונה שנוסדה בברוקלין (נויארק ש"ת).

רעדעלהיים, הרב ר' יעקב זאב בהר"ר **אברהם אהרן.** הרב הגאון צדיק ונשגב, נולד ביאקובשטאדט (גליל קורלנד), בחדש תמוז, תרל"ו, קבל תורה מראש בישיבת דינאבורג (דווינסק), שעמדה תחת השגחת הגאון מו"ר מאיר שמחה הכהן זצ"ל, וכשעלה בשחרותו לאה"ק הסתופף בישיבה הרמה „תורת חיים" בעיה"ק תוב"א וישקוד הרבה בגפ"ת ויסמכוהו הגאונים מו"ה יוסף אלכסנדר, האב"ד דדורביאן ומו"ה יצחק ליפקין זצ"ל (בנו של מרן הגאון החסיד קדוש ישראל סאלאנטר זצוקל"ה) האבד"ק קראז. כבן כ"ח בא לאמריקה ומשתדל הרבה לטובת מוסדות התורה וחסד שבאה"ק. והוא עושה ומעשה, מופלא במדות, אהוב לכל יודעיו ושמעו לתהלה ולברכה. יאריך השם ימיו ושנותיו וינוב בשיבה טובה.

הרה"ג מוהרי"ז שליט"א הוא אבי הרה"ח הנעלה מו"ה אברהם אהרן ניי, חתנו של הגאון הגדול רב פעלים מוה"ר ישראל הלוי שליט"א ראזענבערג (עי' תולדותיו בספרנו „דורות האחרונים", ספר א' אות ר').

רעמיגאלסקי, הרב ר' בנימין אליהו. הגאון הגדול ומופלא בבקיאות, החכם השלם ונודע לתהלה, מילידי העיר קיידאן, בגליל קובנה, ומנכדיו של הגאון הגדול בדורו „בעל כנסת יחזקאל". ויצטין מנעוריו בכשרונותיו הנשגבים. כבן י"ז נמנה בין המובחרים אשר בישיבת ולוזין ויצא לו שם ה„עלוי מריגא". ואחרי נשאו לאשה בת הרה"ג מוה"ר יהודה ליב גורדון

מבאלטרומאנץ, הסתופף בין הפרושים בקובנה ויקבל סמיכות הג"ר שלמה הכהן זצ"ל מווילנה והג"ר יצחק אלחנן מקובנה. ונתקבל לאב"ד בטרעסטינא ומשם בא לכהן בכהונת אב"ד דסטאוויסק, ואחרי עמדו לשרת בה איזו שנים נתקבל לאב"ד דגרייעווא. אח"כ נקרא מעדת ישראל בסימייאטיץ, גליל הורדנה, להיות בה לרב, ולא ארכו שם ימיו, ויעל מר רב האי גאון אליהו השמימה בשנת נ"ט לחייו ביום ש"ק כ"ה סיון, תר"ץ, והשאיר אחריו חבורים בהלכה ואגדה רבי האיכות, ואחרי מות הגזצ"ל הוציאו קרוביו ספרו „הדרת בנימין".

— ש —

שאטלאנד, הרב ר' חיים אליעזר, הרב הגאון החכם השלם המופלא במדות, נולד בראדום, פולניה, ויקבל תורה בישיבות הגדולות שבוולוזין ולובאוויץ, וירכש לו בעלומיו בקיאות בתלמוד ופוסקים ולימודי קדש. ויבא לאמריקה בשנת תרפ"ד ויהי לרב בברוקלין ומשם בא לכהן בפטרסון (נ. נדזש.), ולא האריך ימים, ונ"נ כבן מ"ה, ביום כ"ג טבת, תרח"ץ. ויספידוהו הגאונים הגדולים מוה"ר יוסף ראזין שליט"א, האב"ד דפאסייק, ומוה"ר יוסף הי"ו קונאביץ הרב בנוארק. (הגרח"א זצ"ל היה נכדו של הג"ר אברהם צבי זצ"ל פערלמוטער האב"ד דראדום והשאיר אחריו כ"י שונים בהלכה ואגדה.

שווארצבערג, הרב ר' יהושע בהר"ר יוסף. הרב הגאון הצדיק המופלא האב"ד דעיר זארק (גליל שעדליץ), היה נודע ומפורסם בפולין בגדלו בתורת הנגלה וחכמת האמת ובעבודתו הרבה לטובת דורשי עזרתו מקרוב ומרחוק, וינהרו אליו רבים לקבל ממנו תורה ודעת מוסר השכל ולשאול בעצותיו. והאריך ימים למעלה מגבורות, ונ"נ בשנת תרם"ז.

מהגר"י זצ"ל נדפסו הספרים: אבני יהושיע, חומות יהושיע, בנין יהושיע ודברי יהושיע. ונתפרסמו לשבח. (והוא אחיו הצעיר של הג"ר יהודה ליב זצ"ל, האב"ד דליפנא).

שווארצבערג, הרב ר' יוסף פנחס בהרב ר' יהודה ליב. הרה"ג המופלא בתורה וחכמה ועסקן צבורי נודע בפולניה. למד תורה מאביו הגאון הגדול והצדיק האב"ד דליפנא (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבניו וסופריו" ספר ג') ומדודו הג"ר יהושיע האב"ד דזארקי (הנ"ל). ונסמך לרב כבן ח"י, אולם לא השתמש ברבנות והקדיש עתותיו לתורה ולמעשה, ונפטר כבן ס"ו, י"א לחדש כסלו, תרפ"ז. והוא אחי הרה"ח מו"ה שמואל בנימין ז"ל (עי' תולדותיו בספרנו „חכמי ישראל באמריקה").

בנו של הרה"ג מוהרי"פ ז"ל הוא המשכיל המצוין והציוני הנעלה מו"ה מרדכי הי"ו שווארצברג, מטובי קהלת ישרון בדירבוירן ויקיריה, תומך רבנים וחכמים, ובכ"י נמצא ספר לתולדות הציוניות.

שווארטץ, הרב ר' שמואל בהרב ר' נפתלי הכהן. הרב הג' המופלא

מו"ל הירחון „לקט ששנה", נולד ח' מ"א, תר"ן ויקבל תורה מאביו הגאון הצדיק האב"ד דה, מאד בעל שו"ת „בית נפתלי" ועוד. ומרבותיו הגאונים בעל „פרי השדה" ובעל „לבושי מרדכי" שסמכהו ויתפרסם לתהלה ויתקבל לרו"מ בחברה „זכרון יודא" בסאטומארי מקום שם עושה אזנים לתורה ולתעודה ודורש כמין חמר ורבים יאותו למשמע דרשותיו הנעלות. נדפסו מהרה"ג מוהר"ש הי"ו „תולדות רבני עיר מאד" והו"ל ס' נחלת אבות עם הערותיו וזה ארבע שנים שעורך ומו"ל המאסף החדשי „לקט ששנ"ה" בהלכה ואגדה. (והוא נכדו של הגאון הגדול בעל „קול אריה" המתייחס לרבנו התיו"ט. ואבי הרה"ג החו"ב מו"ה נפתלי צבי הכהן הי"ו, קנקן חדש מלא עתק. ואחיו של הרב הגאון המפורסם מו"ה יוסף הכהן הי"ו שוואַרטץ, רב ומגיד בארדעא בעל „וילקט יוסף" ושו"ת „וידבר יוסף" ועוד).

שוחט, הרב ר' רפאל בהרב ר' מרדכי יוסף. הרב הגדול החכם והסופר, נולד בעירה וואַראַנייביצה, בגליל פּדוליה, ב' תמוז סת"ר, ויקבל תורה מראש מאביו הרה"ג הצדיק שהיה ממשפחת מיוחסי חסידי סקווייר. בהיותו כבן אחת עשרה שנה מת עליו אביו מורו, ויבוא ללמוד מא"ז הרב ר' לוי יצחק השו"ב בחצר הג"ר יצחק'ל הראשון, האדמו"ר מסקווירה) וכשנפטר נכנס לישיבת „תומכי תורה" דסקווירה ויצק מים ע"י הגאונים מוה"ר זאב וואלף שפירא מסלוויטה, ומוה"ר מרדכי הכהן שוואַרץ (הר"מ לפנים בקישינוב) ויעש לילות כימים להגות בתלמוד ופוסקים ובהתמדתו וכשרונותיו המצוינים גבר חילו לאורייתא ויסמכוהו רבני העיר וראשי הישיבה להורות ולדון בעודנו עול ימים. אח"כ שם פניו גם ללמודי חול והצליח לגמור למודי בי"ס תיכוני ברוסיה, ובבואו לאמריקה בקר ב„מכללת רצסטר" וילמוד „תורת הרפואה" ויאסוף חכמה ודעת קדושים הרבה עם ידיעות חצוניות, ונתקבל לרב ב„אגודת תפארת ישראל אנשי בסרביה" ואח"כ נתמנה לרב בחברת בקו"ח „בני אברהם" בהארלעם. והוא איש רב פעלים, נועם המדות והמעשים הטובים, ירום בכבוד קרנו, ויהי הודו כזית.

הרב הגדול והסופר המופלא הזה כתב מאמרים שונים ברבים מהעתונים והמאספים העברים והיהודיים כ„הארץ" „העולם" „הגשר" „הדואר" „אשכלותי" „דבר" „הרופא העברי" „קענעדער אדלער" ועוד. וזה איזה שנים שהוא עורך הירחון לספרות ולמדע „רמה" שבו ישתתפו רבים מחכמי ישראל וטובי סופרינו בארצנו וחו"ל. והרה"ג העורך בעצמו במאמריו הרציניים והשנונים בשמו הגלוי והנעלם, שזר זהב למו „תלמוד מפורש" שיחזיק ברכה מרובה לבאי שערי התלמוד וחניכיו.

מהרה"ג מוהר"ש הי"ו נדפסו הספרים: „א תקופה פון 60 יאָהר" (הוא מאסף עברי ויהודי שהוציאו לאור חברי הועד ליובלו של הרה"ג ר' משה ראזענבלאט) (ניו יאָרק,

התרצ"ז) „ראובן ברייזין בקץ ימיו" (ניו יאָרק, ש"ת) ובכ"י „תלמוד מפורש" על מסכתות שונות.

שופלאוויץ, הר"ר יהודא ליב בה"ר מרדכי. החכם המופלא משקלוב בעל אוצר השמות קונקורדנציה לכל שמות העצמים הפרטים אשר בתנ"כ, הנדפס בווילנה (תרל"ח) בהסכמת הגאונים המלבי"ם מוהרי"ל דיסקין ומוהר"ח בהגנצי"ב ברלין, והגר"ח ברלין העיר בו מהערותיו.

שור, ה"ר מרדכי ירוחם בה"ר חיים יצחק, מנכבדי ברוקלין ועסקן צבורי נעלה. נולד בדוברובנה (גליל מוהליב) ויבא לאמריקה בעלומיו. וישלח ידו במסחר וישתתף במפעלי צדקה וחסד, ויהי מראשוני המיסדים של ביהכ"נ במזרח נויארק „בני יצחק נוסח האר"י" שנבחר לנשיאו וישא משרתו זו רבות בשנים, ונפטר בטם טוב בדר"ח חשון תרצ"ז, (וע"ט יזכרו גם אחיו הנכבדים מו"ה הלל ז"ל, ולהבדל"ח מנחם מענדל ור' יעקב מאיר הי"ו, אשר עזרו לבניז ביהכ"נ ההוא).

שטיין, הרב ר' יעקב יוסף בה"ר מֹשה מאיר. הרב הגאון השנון ומפולפל, יליד העירה פיעסק בגליל סלונים וקבל תורה בישיבות אשר בליטא ויצטין בחריפות שכלו. בא לאמריקה באמצע שנותיו, ויהי מראש לעובד בבית חרושת בגדים, ובצאת טיבו בין הלומדים נתקבל לר"מ בישיבת „רבי חיים ברלין" המפוארה בברונזביל. בה כהן כעשר שנים. ונ"נ פתאום י"ט מנ"א, תר"ץ, כבן ז"ס, ויספידוהו גדולי הרבנים ומצא מנו"כ בקברות „הר יהודה". מהגר"יי זצ"ל באו חידושים ופלפולים שונים בהמאסף „יגדיל תורה" שהו"ל הגרמ"ב טומשוב ותשובה אליו באה בספר „המאור" להגרא"מ פרייל זצ"ל.

שטיינבערג, הרב ר' גדליהו אריה בה"ר שמואל יצחק, הרב הג' והמטיף הנעלה, נולד בחוויידן (גליל קובנה) למשפחה כבודה שתתייחם להג"ר ליב חסיד זצ"ל מקעלם, והוריו התמימים והעניים מסרו נפשם להחזיק ולתמוך בידי בנם האהוב בכדי שילמוד תורה, ובעודנו נער בא לצקת מים ע"י הגאונים מוהרי"ל בלוך ומו"ה חיים חריף, מהם בא לישיבת סלובודקה, וכשרונותיו המצוינים עמדו לו לעשות חיל רב בגפ"ת ויסמכוהו הגאונים מוהרמ"מ עפשטיין ומוהרי"א שער. תפר"ה בא לאמריקה ויהי לרב בבהכ"נ „רבי ישראל סאלאנטער בנויארק. ויכהן שמה כחמש שנים ובשנת תר"ץ נתקבל לרב ודרשן ומנהל ישיבת „ראשון לציון" במזרח פלטבוש ושם ינחל עדתו החרדית הכבודה בתורה ודעת ואהבת חסד וצדקה, והוא אהוב וחביב בישרתו ומעשיו הנאים. יהי כזית הודו ומברכת ציון יבורך (אביו ז"ל נפטר ביום כ"ט לחדש כסלו, ואמו מ' בת שבע נ"ע נפטרה כ"ז כסלו, תרצ"ז).

ועל טוב יזכרו שמות העסקנים והעושים והמעשים לטובת בית אולפנא זה, והם: היקר באדם וחובב תורה הנכבד, המצוין במדות, מו"ה חיים נ"י ליבערמאן, הנשיא הנכבד מו"ה שמשון לאזאר, הנכבד מו"ה

נחום הכהן סעקאלער, נשיא משנה, המופלג היקר והנכבד ר' יצחק יוסף טשארני והנכבד ר' אברהם ברוך גרין, גבאים, והמופלג היקר מו"ה אברהם נאראוויץ, והמופלג השלם והסופר המשכיל מו"ה יעקב מרדכי נ"י טעפליצקי, הרבי לחברה משניות וש"ס, לפני שמש ינון משם!).

שטיינהארט, הרב ר' **אריה ליב** בה"ר **מרדכי.** הרב הגדול מחכמי ירושלם ת"ו, מילידי בראדשין (גליציה) ומגזע גדולי יוחסין. שלח רוב ימיו את ידו במסחר בקאליש שבארץ מולדתו ויעש עושר ונכסים ומחמת מציקים עלה עיה"ק. חבר ספר „כור זהב" לבאר פירושו של הרמב"ן על התורה ונדפס בירושלם בשנת תרצ"ו.

שטערין הר"ר **מרדכי** בהרב ר' **אברהם.** רב גדול ומופלא בתורה ויראה מנאווזאמקי (בטשחוסלובקי) קבל תורה מאביו הגאון הי"ו ומהגאונים ר' יהושע בוקסבוים ור' עקיבא סופר שליט"א, ונסמך מגדולי ארצו. ואחרי נשאו לאשה את בת הגאון ר' שאול בראך, האב"ד דקאשוי נחלה ונקטף בקצר שנים, כבן כ"ה, ד' כסלו, תרצ"ה. ונשארו ממנו כ"י הרבה בהלכה ואגדה, כתוב בם' „מליצי אש" (כסלו-טבת) לאביו הג' הי"ו.

שיפרין הר"ר **דוד** בה"ר **אליעזר,** הרה"ח המופלא ביראה חכם וסופר, יליד העיר זעמבין, בגליל מינסק, שנתגדל ונתחנך בתורה ומצוה מאביבו בישיבה שבבאריסאב וירא ברכה מרובה בלימודי החב"ד. כשבא לאמריקה בעלומיו, מסר נפשו עתו וזמנו לעבודת כולל החב"ד הנוסד ע"י גאוני האדמורי"ם מליבאוויץ ויפעול לטובתו באמריקה, וכשנתפרסמו אח"כ לטוב הישיבות „תומכי תמימים", הרבה לעשות גם לחזוקן ותמיכתן בארצנו. והוא מצוין במדות חכמים צנוע ומעלי טובא וענותן. ה' יאריך ימיו!

הרה"ח מוהר"ד הי"ו סדר את הספר „חכמי ישראל בעש"ט (נויארק, תרפ"ד). בו באו גם מכתבים שונים שכתב אליו הגה"צ מוהרי"י שליט"א, האדמו"ר מליובאוויץ, ויעזור בסדור תולדות רמ"א קרעמער, שי"ל בנויארק, ביהודית.

שכטר, הרב ר' **חיים** בהר"ר **פנחס,** הרב הגאון המופלא, מפורסם לתהלה, מו"צ ביאנוב (אוסטריה), מגדולי תלמידי הגאון ר' נחום זצ"ל מרגליות. היה לפנים שו"ב מומחה בעיר מהילניצע, והקדיש רוב ימיו לחבור ספריו על תנ"ך, ש"ס ושו"ת. בשנת תרצ"ד הו"ל ספרו „שונה הלכות" אשר יכיל יותר משלש מאות הלכות מח"א מיו"ד, בקצרה, מועט המחזיק מרובה.

שמחוני הרב ר' **יעקב נפתלי הערץ** בהרב ר' **שמואל.** הרב הגדול בתורה ובחכמה כליל המדעים ומופלא במדות, מטובי חכמי דורנו. נולד בסלוצק, גליל מינסק, כ"ב טבת, תרמ"ד, ויקבל רבי תורתו מאביו הגאון והחכם המפורסם שהיה מגדולי יוחסין וכשמלא כרסו בתורת ישראל בא ללמוד בבתי המדרש לחכמת העמים ונכתר בתואר „חכם לתורת הפלוסופיא", ולא האריך ימים

ונ"נ בשנת תרפ"ז, בשנת המ"ג לחייו. ויתאבלו עליו רבים מגדולי עמנו. והגאון הג' הצדיק והחכם מוה"ר יוסף זצ"ל פיימער קרא עליו במליצת רבותינו: „יגע רבי יעקב נפתלי הערץ בתורה וחכמת ישראל בארבעים ושתים שנה מה שאין תלמיד ותיק יכול ללמוד למאה שנה (ירושלמי ברכות פ"ב).

מהרה"ג כביר החכמה רינ"ה ז"ל נדפס בשנת תרפ"ג ע"י הוצאת „מוריה" חח' הא' מספרו הגדול „דברי ימי ישראל" (ברלין), ובשנת תרפ"ט נדפס בתל-אביב ע"י הוצאת „דביר" חח' הב' מספרו זה.

שמידמאן, הרב ר' **יצחק** בה"ר **מיכאל.** הרב הג' המטיף המפואר, נולד בפוהוסט בקרבת פינסק, בשנת תרנ"ג, ואביו המוקיר תורה ואמו הצנועה מ' איטא תחי', חנכוהו מילדותו בתורה, וישמע לקח מראש מהרבנים הג' מו"ה דובער ואחיו מו"ה צבי חורגין ומו"ה ישכר ברקובסקי, האב"ד בעירו, ואח"כ הסתופף בישיבות סלונים נובורדוק ומיר, ויעש חיל בגפ"ת. ובבואו ללמוד בעיר בילה ואח"כ בסוקולוב והוא עדנו צעיר לימים, יסד חברת „תפארת בחורים" ויהי לרבם ומורם. והגיד שעור בישיבת האדמו"ר מסוקולוב. וכשנשא לו אשה בת המופלג ר' שמאי יהודה יבלן הי"ו מסמיאטיץ, מ' פינה תחי', בשבתו על שלחן חותנו, ויקדיש רבי עתותיו לתורה ולתעודה, ראה גם ליסד בעיר זו חברות שונות לתלמוד ולקח טוב, וישתדל הרבה ביסודה של אגדת הציונים המזרחיים שמה. בשנת תרפ"ז בא לאמריקה בשליחות ישיבת „מיר" הגדולה ויעבור בערים רבות באה"ב וישא מדברותיו לטובת הישיבה ולחזוקה של תורה בכלל, ויעש לו שם בין טובי הרבנים והמטיפים ונבחר לרב ור"מ ומנהל בישיבת „תורת חיים" במזרח נויארק, מקום שם ישא משרתו הכבודה זה כי"ב שנה, עושה ומעשה, ומצוין במעלות החכמים. הרב הג' מוהר"י הי"ו, הוא מוסמך מהגר"י יוסולוביץ האב"ד דסובלק ועוד, וחבר נכבד לאגוה"ר החרדים באה"ב ולועד הפועל של המזרחי שם. (והוא אחיהם של הרב הג"ר אהרן נ"י הרב דמאסט, והרה"ג מו"ה שמואל בברוקלין).

שמערלער, הרב ר' **בנימין** בהר"ר **ישראל.** הרב הג' המפורסם ומופלא בתורה וחכמה, מגדולי ישראל בפולין. נולד בבראדשין אצל סטאניסלוב, בער"ח כסלו, תרכ"א, ויסתופף בצל תורת א"ז הרב הגאון הצדיק מוה"ר פייבל הלוי זצ"ל (בעל גדולי הקדש ומקדש מעט ועוד), שהיה הרב דעיר מולדתו. מנעוריו עד היותו כבן ח"י ויהי מלא וגדוש בתלמוד ומפרשיו וספרי גדולי רבותינו הראשונים, אז נשא לו אשה ויהי לסוחר שעם מסחרו הקדיש רבי עתותיו לתורה ולתעודה, והו"ל הספרים „מאורות נתן", „פרדס המלך" וס' „לקוטי אמרים" עם הקדמותיו והגהותיו. וזה מקרוב יצאו לאור ג' חלקי ספרו הגדול „אהבת יהונתן", באורים והערות על תרגום יב"ע עה"ת, על ס' בראשית, שמות ויקרא, אשר עשו לו שם גדול בין חכמי הדור, ובהקדמתו נאמר כי

להרה"ג הר"ב שליט"א בכתובים הספרים: „בני ימיני", „אב לבנים", „בית ישראל", „צוהר הזוהר" ועוד. יאריך ה' ימי הרב המאוה"ג הצדיק הי"ו להפיץ תורתו וחכמתו לדורשיהן.

ש"ם, הרב ר' **ישעיהו שמשון** בה"ר **משה אליהו**. רב גדול ודרשן מופלא, מגדולי יוחסין ומצאצאיהם של הגאונים ר' חיים ור' שלמה זלמן מסערהיי -(עי' בס' קריה נאמנה להרה"ג רש"י פין ז"ל), והקדוש ר' שמשון מאסטראפולי זצ"ל, ומילידי זוסלי ותלמידו של הגאון הנצי"ב. הרביץ תורה מאביב ימיו והיה מ"מ דבהמ"ד גחש"א בווילנא רבות בשנים ויעש שם בדרשותיו לחזוק התורה והדת. ונ"נ י"ז אד"ר תרצ"ב כבן ס"ב. ואחרי מותו הופיעו ע"י אחיו, ה"ר אליעזר ליפמאן סיימאן (ש"ס) מנויאָרק, ב"ח מספריו בשם „ישועות שמשון", דרשות לפרשיות התורה וחידושים והדרונים (ווילנא תרצ"ג—ו').

שעפטער, הרב ר' **נחום שמרי'** בהרב ר' **מרדכי יהודא**. רב וגאון מופלא בתורה וחכמה אבד"ק הואש והגליל ברומניא, מנכדיו של הרב הצדיק המפורסם ר' מאיר מפרעמישליאן זצ"ל ומצאצאי מרן הגאון בעל הסמ"ע, ונדפס ממנו ס' „פרח שושן", באור על מס' אבות, המלא רוח חכמים ודעת נבונים, וקונטרס „ענית אמן", הספד על הרב הצדיק ר' אברהם מתתיהו האדמו"ר משטעפאנעשט. ובכ"י הגרנ"ש הי"ו חי' הלכות ואגדות ושו"ת בד"ח שו"ע.

שעפעלאוו, ה"ר **יעקב ליב** בה"ר **חיים שמואל**, עסקן צבורי וציוני נכבד בברונזוויל ונשיא בהכ"נ „נחלת ישראל". יליד טשרניגוב, שבא לאמריקה בעלומיו והשתקע בברונזביל ויקח חלק במוסדות צבוריים שונים, וביחוד הרבה לעשות לטובת „קרן היסוד" והישוב באה"ק. וזה איזה שנים שנבחר לנשיא משנה ב„עדת ישראל" בקהלתו, והוא עושה ומעשה ישר וחביב ואהוב לבריות. מברכת עליון יבורך!

שפירא ה"ר **דוד**, עסקן צבורי ונדיב בברוקלין, מו"ל „דער טאָג", יליד כפר אצל סובלק שבא לאמריקה בשחרותו וישם למסחר פניו, וברבות הימים פתח בית חרשת גדול בברונביל, וישתתף בהרבה מוסדות צדקה וביסודו של ה„מרכז העברי" בברוקלין. בשנת תרפ"ד היה למו"ל יחידי את „היום" היהודי שהשקיע בו מרצו והונו, ויעש לו שם בעבודתו הכללית לעזרת יהודה וישראל בארץ ובגולה. ונפטר פתאם בש"ק בדר"ח מרחשון, תש"א, בשנת הס"ט לחייו. ויספידו הרב החכם והמטיף המפואר מו"ה ישראל חיים הי"ו דר. לבנטהאל, רב המרכז ויספר בשבחו ומעלותיו. ומצא מנו"כ בקברת הר לבנון. תנצב"ה.

שפירא, הרב ר' **יהודא מאיר** בהרב ר' **יעקב שמעון**, גאון אמיתי, חכם ורב מדעים כביר הפעלים, מגדולי הדור, נולד ביום ז' אדר שנת תרמ"ז בעיר שאטץ (בוקובינה) ומאביבו התנכר ברוחב כשרונותיו ויקבל תורה מראש מהרה"ג מו"ה שלום מסעחיטשוב ואח"כ מא"ז הגאון

מו"ה שמואל יצחק זצ"ל שור (בעל שו"ת „מנחת שי") ויצא לו שם ה„עלוי משאץ" ובעודנו עול ימים הפליא לבב גדולי תורה וחכמיה בבקיאותו הגדולה בש"ס וספוסקים וחריפותו העמוקה, ויסמיכוהו הגאונים מוה"ר יצחק זצ"ל שמעל-קיש, האב"ד דלבוב, ומוה"ר שלום מרדכי הכהן זצ"ל האב"ד דברעזאן, ומוה"ר מאיר זצ"ל אריק מיאזלו-ביץ ויתנו מרב חילו לאוריתא ועוצם חכמתו, ויבחרהו אחד העשירים וחובבי תורה מטארנופול, ה"ר יעקב בראטמאן, לחתן בעד בתו, ובזמן מועט אחרי נשואיו, נתקבל לאב"ד דגלינא (גליציה) אחרי שכבר נתפרסם לגאון וכביר המדע, ומיד ראה הגאון הצעיר ליסד בעירו ישיבה ולהפיץ תורה בין בחורי חמד דורשי דבר ה', זו הלכה ושמעתתא דרבנן. כי"ד שנה נשא משרתו בעיר זו, ותבחרהו קהלת סאניק לאב"ד ויכהן בכהונתו זאת איזו שנים, ממנה נבחר לאב"ד דפיעטרקוב ולא ארכו ימי שבתו על כסא הרבנות שמה, כי בצאת הגאון האמתי ואביר החכמים והצדיק המופלא מו"ה אליהו קליאצקי"ן זצ"ל מעיר העתיקה לובלין לעלות ארצה הקדש, נבחר הגרי"מ למלא מקומו במשרת האב"ד בקהלת ישראל המפורסמת הזאת, ובשבתו בה מסר כחו ונפשו ליסודה של הישיבה הגדולה, „ישיבת חכמי לובלין" המצטינת בטיבה ואפיה, ולחזוקה וקיומה עבר ארצות ומדינות שונות, גם ארצות הברית באמריקה, ויפעול רבות ונצורות לטובת מוסדו הקדוש ההוא, ולא האריך ימים, ונח נפשיה דרב האי גאון דורנו, באין זרע בירך, ביום ז' מרחשון שנת תרצ"ד ויספדוהו גדולי הדור.

נדפסו מהגאון האדיר מוהרי"מ זצ"ל: „אמרי דעת" בהלכות עמוקות בקדשים וטהרות ושו"ת, ושו"ת „אור המאיר" (פיעטרקוב תפר"ו) מלאי אור תורה ודעת נבוניה, והסכמותיו באו לרוב על ספרי החכמים בזמננו.

הגזצ"ל הוא נצר מגזע גדולי הדורות, מצד אביו הוא מצאצאי הגאון הקדוש מוה"ר שמשון זצ"ל מאסטרופוליה, ומצד אמו מתייחס להגאונים הב"ח והט"ז והתבואות שור, ולפי קבלה במשפחתו, עולה יחוסה עד רבינו משה משפירא מבעלי התום' זיע"א.

שפירא, הרב ר' מרדכי בהרב ר' **שלמה דוב**, הרה"ג המופלא מגזע יוחסין. נודע בשם „הרבי מקא-מינקא" בברוקלין. נולד י"ז שבט תרנ"ח בבערשיווקה (גליל קיוב) מקום שם שמש אביו בתור רב ומו"צ ויקבל מנו רבי תורתו. כבן עשרים נשא לאשה את בת הרה"ג ר' שלום יוסף זצ"ל הרב בקראסנא. תרפ"ג בא לאמריקה ויתישב בברוקלין. והוא מצד אביו נכדו של הג"ר **פנחס** מקארעץ זצ"ל בעל „מדרש פנחס" ו„ילקוט תורה", ומצד אמו נכדו של הג"ר שמואל קאמין המתייחס להרא"ש, והוא גיסו של ידידנו הרב הגאון ר' משה צבי שליט"א ראבי-נוביץ (עי' לעיל).

שפירא, הרב ר' משה שמואל בה"ר ישעיה. הרב הגאון וחכם והסופר

המובהק וצדיק בדרכיו. נולד בוולוזין, תר"מ, ויקבל תורה מגאוני הרמי"ם בישיבה הגדולה בעיר מולדתו ושקידתו וכשרונותיו עמדו לו לרכוש לו בקיאות בתלמוד ופוסקים בעודנו עול ימים. ואחרי נשאו לאשה את בת הרב הגאון ר' אברהם ז"ק זצ"ל, הרב דמאלשאד (גליל קובנה), היה בה למו"צ. תרפ"ד בא לאמריקה, ובשנת תרפ"ז נבחר למנהל ור"מ דישיבת "רבי חיים ברלין" המפוארה בברוקלין. וזה כי"ג שנה שהרב הגאון מוהר"מ שליט"א עומד על משמרתו הגדולה להפיץ תורה ולומד לקח טוב לצעירי עמנו. והוא אהוב וחביב ליודעיו ומכיריו בגלל מדותיו התרומיות, ענותן וצנוע. יברך ה' חילו לאורייתא ויהי כזית הודו!

מאמרים שונים באו מהגר"מ הי"ו בדפוס, וביחוד בקבץ „המסלה" הי"ל ע"י ידידנו הגאון החכם וצדיק מו"ה ניסן שליט"א טעלושקין. ונדפס ספרו הנכבד „תולדות רבנו חיים מוואלוזין" בשנת תרס"ט, שזכהו לשם ולתהלה. ובכ"י ח"ת ומאמרים שונים הרבה.

שפירא, הרב ר' **שלום משה** בה"ר **ישראל.** הרב הגאון המופלא, מגדולי ההוראה בברוקלין, יליד העיר זוסלי, בגליל ווילנה. קבל תורה בישיבות מאלץ, סלובודקה וולוזין ומהג"ר מאיר שמחה הכהן זצ"ל בדווינסק, ויצטיין בבקיאותו בתלמוד ופוסקים, ויסמכוהו הגאונים מוהרימ"ה בעל ערוך השלחן והג"ר רפאל זצ"ל מולוזין, להורות ולדון ויפליאוהו בתור מורה צדק מומחה ומובהק. אחרי חתונתו הגיד שעוריו בישיבות וועקסנא וקורשאן. אח"כ נתקבל לרב בפיראסלי (פ. סובלק), ויכהן בה כי"ב שנה. ובבואו לאמריקה היה לרב בבורה-פרק שבברוקלין, וזה כי"ט שנה שהוא עומד לשרת שמה בתור ומו"צ מפורסם לתהלה.

שקאפ, הרב ר' **שמעון יהודה** בהר"ר **יצחק שמואל הכהן,** גאון גדול ומופלא בעומק העיון, נולד בעירה טורעץ (גליל נובארודוק), בשנת תר"כ, ויקבל תורה מראש, מהג"ר חיים ליב זצ"ל הר"מ במיר, ואח"כ בא לישיבת ולוזין ויצק מים ע"י הגנציב ומוהר"ח הלוי זצ"ל, ויתפרסם מנעוריו בשקידתו ורוחב דעתו, חריפות שכלו וזכרונו הנעלה ובקיאותו הרבה. בהיותו כבן כ"א נשא לאשה את בתו של הרב המופלא בתורה ויראה נדיב ושוע, מו"ה משה מרדכי זצ"ל אידעלעוויץ מסמארגון, ויוסף שקוד בש"ס ופוסקים ויעש לו שם אחד הגדולים בליטא. בשנת תרמ"ד נתקבל לאחד הרמי"ם אשר בישיבת טעלז, וכשמונה עשרה שנה הרביץ תורתו שמה ויצא שמעו בחידושיו הנפלאים ובעמקותם הישרה. בשנת תרס"ג נקרא לכהן בכהונת אב"ד ור"מ בעיר מאלטש (גליל הורדנה) במקום הגה"ג הצדיק מו"ה זלמן סנדר הכהן זצ"ל. ואחרי שרתו שמה בקדש כארבע שנים, נבחר לאב"ד דבריינסק וגם שמה נהג ישיבתו הרמה להפיץ תורתו הרחבה כשלש עשרה שנה עד שנת פר"ת, אז עפ"י מועצת גדולי ליטא ופרנסיה, בא לשכון כבוד בעיר גבורים הוראדנה, ובחירי צעירנו מבקשי דבר ה' זו הלכה ברורה, נהרו אחריו מקרוב

ומרחוק גם שמה לשמוע שעוריו המופלאים. וככחו לפנים, גם לזקנתו הראה גבורתו וחילו הרב לאורייתא לעשות אזנים לתורה ולתעודה, להפלפול הישר והעמוק ולחבבם על לבות תלמידיו. ולא פסקה ישיבה ממנו יותר מיובל שנים, והעמיד תלמידים רבים ובהם גדולי ישראל. ונח נפשיה דרב האי גאון שבע ימים בהגיעו לגבורות, בשנת ת"ש, ויספדו לו בתפוצות יהודה. אבד קברניט התורה!

מהגאון הגדול מוהרשי"ש זצ"ל נדפס ספר „שערי ישר", רב האיכות, הכולל חקרי הלכות בדיני הספקות, רובא וחזקה ובדיני עדות, בשני חלקים גדולים (ורשה, תפר"ח).

שרחזאן, הרב ר' **אליהו** בהרב ר' **יצחק**, רב וגאון מפורסם ודרשן גדול, יליד העיר מיכיילשאק, והיה למ"מ בשצוצין לומזא וסובאלק, ואח"כ רב ומו"צ בפרען ובפייזער, ויהי נודע לשם בתורתו וצדקתו ובדרשותיו לעורר לתורה ומוסר, ויעל ירושלמה והיה למ"מ בבהכ"נ הגדול בעיה"ק עד ימיו האחרונים. ונ"נ ז"ך אייר, שנת תרל"ט כבן ע"ט. וחבר הספרים „עוגת אליהו" על מס' אבות ו„חבת ירושלם", ובנו הרה"ח הצדיק והנדיב מו"ה כתריאל צבי ז"ל שרהזאן (עי' תולדותיו בספרנו „חכמי ישראל באמריקה" אות ש'), הו"ל את ספרו „אגדת אליהו", ביאור גדול על הגדה ש"פ (ניואַרק תרס"ג), וכנראה מסוף הס' היה עמתו ורעו של הרב הגאון הדרשן הגדול בדורו מו"ה זונדל זצ"ל, בעל „רנף רננים" על פ' שירה.

שתרוג, הרב ר' **משה**, ס"ט, גאון מופלא בהוראה וצדיק מפורסם, ראש הרבנים בתונים, באפריקה, בדורנו. השיב תשובות למאות אל רבני ארצו, ומהן נדפסו בחייו שמ"ה תשובות בשם „ישיב משה", בשנת תרפ"ב, ואחרי שנתבקש בישיבה של מעלה הו"ל בנו הרה"ג החכם הכולל מוה"ר שלמה הי"ו, ח"ב, כולל רמ"ח תשובות (גרבה, תרצ"ב), ערוכות בקוצר מלין במשנתם של חכמים, מועט המחזיק את המרובה.

— ת —

תאומר, הרב ר' **יחיאל מיכל**, הרב הגאון מרבני המזרחים בנויארק, ששמש בכהונת רב באירופא ואמריקה יותר מארבעים שנה, ובר"ח תמוז ש"ז עלה לזקנותו ארצה הקדש.

תאומים, הרב ר' **צבי הירש**, הגאון הצדיק המפורסם ושאר רוח לו בחכמה האב"ד דוולאדווי בימי הגאונים מוה"ר יעקב געזונדהייט ור' יהושע אייזיק מקאלווארייא, ור' יצחק אלחנן בנאווארודוק. ובאו אליו תשובות שונות בס' „חשק שלמה" להגאון הגדול בדורו מו"ר משה שלמה אבד"ק פאַרצווי, שנדפס ע"י נכדו הרב הגאון הצדיק מוה"ר מאיר תנחום יעקב, האב"ד דראַשאַש (ווארשא, תרח"ם).

תאומים - פרענקעל, הרב ר' **שמואל עזריאל**, בהרב ר' **פנחס**. הרב הגאון האב"ד דוויעלטשקא בגליציה, והוא מנכדי הגאון מו"ר ברוך פרענקעל תאומים בעל „ברוך טעם".

תומארקין, הרב ר' דן, הרה"ג המפורסם עושה ומעשה מרוגאטשוב גליל מוהליב, מגדולי תלמידי הגאון בעל „צמח צדק". ונשא משרת גבאי כוללי לחסידי חב"ד יותר משלשים שנה, והיה אחיו של הגאון הגדול מו"ה יוסף תומארקין, האב"ד דסוראז ואח"כ בקרעמענצוג.

תוספאה, הרב ר' **יהושע אריה ליב** בהרב ר' **שמואל אבגדור,** הרה"ג המופלא מחכמי העיר פינסק, ונזכר חידושו בריש הספר „שאילות שמואל" למר אביו הגאון הגדול בדורו, בעל מנחת בכורים ומצפה שמואל על התוספתא.

תרשיש הרב ר' **יהושע זעליק** בהר"ר **ישעיה בינוש** סג"ל. רב וגאון מגדולי ישראל בליטא ומושבו בקעלם. בעל ספר „עין תרשיש" הכולל חידושים בש"ס ורמב"ם וג"ח שו"ע או"ח אה"ע וחו"מ, הנדפס בקובנה בהסכמת הג"ר אברהם דובער שליט"א האב"ד. ובספרו מזכיר את בנו הרב ר' אברהם יעקב ז"ל ואת גיסו הרב ר' יוזל ז"ל ומביא מהם כמה חידושים, ועל שער הספר נדפס שהוא החלק הא'.

ואלה נוספו לשמות הראשונים

בארדיצעווסקי, הקדוש הרב ר' **משה אהרן** בהרב ר' **צבי הירש.** הרב הג' הצדיק מו"צ בעירה דובאווא בגליל אומאן (פ' קיוב) ואביו הרה"ג מוהרצ"ה זצ"ל היה לרב ומו"צ בעיר טערניפקא, גליל פדוליא, מצאצאי הגאון מוה"ר שמואל שמעלקא זצ"ל מניקעלשבורג, נפל חלל בין חללי עירתו שנרצחו בידי אנשי הדמים בפרעות אוקרינה, הי"ד. (והרב רמ"א זצ"ל היה אביו של הסופר הגדול והחכם המפורסם מו"ה מיכה יוסף ז"ל, נודע בשם דר. בארדיצעווסקי).

באַשקאוויץ, הרב ר' **יעקב צבי** בה"ר **שלום משה.** הרה"ג המופלא בתורה מילידי העיר שצוצין, גליל לומזה ומתלמידי הגנצי"ב ומהר"ח הלוי זצוקל"ה בוולוזין, היה מופלג ושנון, ויכהן בתור רב ומ"מ בבהמ"ד במושב זקנים בברונזביל, והאריך ימים יותר משמונים שנה, ונ"נ כ"ו כסלו, תש"א, ומצא מנו"כ בקרקע דבהכ"נ „עדת ישורון". אחיו הוא המופלג, הנכבד מו"ה ישראל הלל הי"ו באשקעוויץ, שו"ב בברוקלין, נשיא בהמ"ד הספרדים בני פוילען שמה.

גוטבלאט, הרב ר' **אברהם צבי** בה"ר **פינחס אריה,** הרב הג' הדרשן המופלא ומפורסם, נולד בשנת תרמ"ז בורשה. למד תורה מהגאונים מוה"ר ליבל חריף ור' יהושע יעקב הכהן זצ"ל. ויסמכיהו הג"ר נתנטע הכהן אבד"ק קולביעל ור' יחיאל משה סאגאלאוויץ האבד"ק מלאווה. ואחרי נשאו לאשה את הכבודה מ' דבורה רבקה בת החסיד ר' יחזקאל נתן ממלאווה, בא לאמריקה ונסמך עוד מהגרא"ה יפה והגרש"צ וויין, ויהי לרב ומטיף דבהמ"ד לאנשי סוכטשוב, בנוירק ומשם נתקבל לרב דק"ק ב„בני אברהם" בוויליאמסבורג ואחרי שרתו שמה איזה שנים נבחר לרב לקהלת „אגדת אחים בני יעקב" (מזרח נ. י.). בה נשא משרתו הכבודה עדי עלותו ארצה הקדש,

שעשה בה איזה שנים ובשובו היה לרב בבהמ"ד דמושב זקנים בברונזוויל. ונ"נ כבן ס"ג, כ"ה אדר"ש, ש"ת, והספידוהו הרב הגאון החכם מוהרה"צ דאכוביץ, ומחותנו הרה"ג ר' יוסף פרידמאן ובן משפחתו האדמו"ר ממאזיץ שליט"א. ומצא מנו"כ לפי שעה בקבורת „הר יהודה" בברוקלין.

הרה"ג מוהרא"צ נ"ע השאיר אחריו בכ"י דרשות רבות על פרשיות התורה, לחגים ומועדים ולעתים שונות, הנמצאות תח"י בתו המשכלת הכבודה מ' רחל תחיה, אשת הש"ץ הנכבד ר' שמואל קבצקי נ"י. ומבניו הם, הרה"ח הנעלה מו"ה משה נ"י, רועה לעדת „בית־עם" במערב פילדלפיה, והחכם השלם מו"ה פינחס נ"י, מטובי תלמידי ישיבת רי"א בנויארק. ובנותיו, מלבד הנזכרת לעיל, הן, הכבודות מ' ריציל פינקל, מ' שרה גרינבלט, מ' לאה פרידמן ומ' מלכה בלומינג.

פרומקעס, הר"ר **יוסף דוב** בהרב ר' **פסח,** החכם המופלא בתורתו ויראתו, צדיק ועניו, מילידי נעשוויז, שקבל תורה מילדותו מאביו הרה"ג, הרב ומ"מ בבהמ"ד דז"ץ, ואח"כ בא להסתופף בישיבת ולוזין ויעש חיל רב בתלמוד וגפ"ת וחכמת עמנו העתיקה. התעסק רוב ימיו במסחור ויהי נודע באמונתו ותום דרכיו. לזקנתו — אחרי מלחמת העולם — בא לאמריקה ויתגורר בברונזביל, ובני קהלת מולדתו, נעשוויז, שבה, שמוהו עליהם לרבם ומורם, וישא משרתו זו רבות בשנים, ויהי אהוב ורצוי לכל בגלל מדותיו המצוינות, ונועם הליכותיו עם האנשים. ונחה נפשו הטהורה ביום כ"ח לחדש אייר שנת ת"ש, כבן שבעים ושתים, ומצא מנוחתו כבוד בקברות „הר יהודה" בקרקע של ישיבת „רבי חיים ברלין", ובצואתו פקד לבל יספידוהו.

הררי"ד זצ"ל השאיר אחריו שלשה בנים יקרים ונכבדים והם: מוה"ר יהודה נ"י, מו"ה אהרן נ"י, ומו"ה פסח נ"י, וחמש בנות נכבדות והן: מ' פרומה, אשת היקר מו"ה משה לים, מ' רבקה, אלמנת היקר מו"ה מאיר בויקעם ז"ל, מ' ראשע, אשת היקר מו"ה אליעזר הורוויץ, מ' אסתר אשת היקר מו"ה יהושע בוימעל, ומ' פעשע אשת היקר מו"ה אברהם יעקב נ"י פישער בברנזביל.

פרידמאן, הר"ר **שניאור זלמן חיים** בהרב ר' **שלמה צבי.** הרה"ח הצדיק ומופלא בתורה, דודי זצ"ל, אחי אמי מורתי הצנועה והמשכלת ביראה נ"ע. נתגדל ונתחנך מילדותו בתורה ויראה טהורה מאביו, מר א"ז, הרב הגדול, החסיד זצ"ל מגדולי החב"ד ומטובי תלמידי הגאון החסיד בעל „צמח צדק" זצוקללה"ה, (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א ספר א'). והיה כליל המדות ופאר השלמים, ענותן וצנוע. וינ"ב בעיר מגורו וואלינצא (גליל וויטבסק) בט' אדר, תרע"ד, ומצא מנו"כ בעיר הסמוכה דיסנא (גליל ווילנה), בהיותו כבן ס"ב. לזכר עולם יהיה צדיק!

פריעדלענדער, הקדוש הר"ר **ישראל** בה"ר **פנחס,** מחכמי ישראל באמריקה ומגדולי המורים בבית

המדרש לרבנים בנויארק. נולד למשפחת יוחסין בעיר „קאָוולע (פ' וואָלין) ברוסיה, בשנת תרל"ו, ויתחנך בדרך התורה והמצוה מילדותו. ויקבל לקחו בתלמוד מהרב הגדול מו"ה ישראל הכהן ליפסקי, בעירו, ועם זה התעסק גם בלימודי חול ויתודע בהתמדתו וכשרונותיו, וכשרכש לו ידיעה רחבה בגפ"ת וספרתנו העתיקה שם פניו ברלינה ויקבל תורה מהגאונים מו"ה עזריאל זצ"ל הילעסהיימער ומו"ה דוד זצ"ל הופמאן. משם בא לבי"מ החכמה בשטראָסבורג שהכתירהו בתואר „חכם לפלוסופיה". בשנת תרם"ג נבחר מהרה"ג מוהרש"ז שכעטער ז"ל לאחד המורים הראשיים בבית מדרשו וישא משרתו הכבודה זו כשבע עשרה שנה, והעמיד תלמידים חכמים ומשכילים אשר כבדוהו ויאהבוהו בגלל נועם מדותיו וענותו שכרע כאח התהלך אתם. בשנת תר"ף שולח במלאכות נדיבי אחינו באמריקה לרוסיה לבוא לעזרת אחינו נגועי מלחמת העולם שמה. ובעברו דרך אוקרינה העקובה מדם קדושי ישראל מאז, נפל חלל בידי מרצחים, הוא ובן לויתו הרה"ח מו"ה ברנרד קאנטאר ז"ל, ביום כ' תמוז. ומצאו מנוחתם בעיר יארמאָלינעץ (גליל פדוליה) הי"ד. והספידו רבו הרה"ג מוהרי"ה ליפסקי בספרו „עזרת ישראל" ויספר בשבחו ותולדותיו.

החכם המפואר מוהרי"פ ז"ל היה גם עסקן צבורי וציוני, והעתיק לאנגלית את ספרי על „פרשת דרכים" של החכם מו"ה אשר ז"ל גינצבורג (אחד העם) וספר „תולדות היהודים" להחכם מו"ה שמעון דובנאוו הי"ו.

ואלה יעמדו על הברכה

לחיים ולשלום יזכרו ויפקדו שמות נדיבי עמנו התומכים בימיני, מחזיקי התורה ופליטי בית סופרינו, והמקבלים את ספרי בכבוד חכמים. המברך את עמו ישראל, יברכם עם כל עושי צדקה וטוב, ממעון ברכת השלום והחיים הארוכים!

ופותחין בכבוד האכסניות של תורה וצדקה, והמה בתי הכנסיות והמדרשים:

עץ חיים מחזיקי הרב
אוהב שלום
אנשי צדק
חובבי תורה
ת"ת תפארת ישראל
תפארת יהודה ספרד
ישיבת ראשון לציון
ת"ת מזרח נויארק
אחים ורעים
עדת ישרון
עין יעקב
אנשי ליבאוויץ
בני יצחק נוסח האר"י
אהבת אחים במזרח נויארק
חברה תהלים כתר ישראל
עזרת אחים
בית אל
קשר אחים
חברה קיעווער האמליר
בית אהרן סטאלינער
בית יצחק
תפארת יהודה ספרד
חברה תהלים אשכנז
שערי תפלה
שומרי אמונה
נחלת ישראל
בני יעקב
אוהב שלום ווערעט
חברה תהלים אהל משה

צמח צדק נוסח האר"י
ישיבת הג"ר חיים ברלין
ישיבת הג"ר יצחק יעקב רייניעס
חברה תורה אנשי ראדישקוביץ
ת"ת אור חדש
גמילת חסדים עסטרייך
חברה תורה אנשי חסד
רבי מאיר פרעמישליאנער
אנשי אזאריץ
עדת ישראל דברונזווייל
אנשי סטעפין
אנשי זעמבין
אנשי פעריאסלוב
כנסת ישראל בני יעקב
אנשי פינסק
בני יהודה
בקור חולים בית יהודה
בית רחל גאלדמאן
שבת אחים
בית שלום מחזיקי הרב
כל ישראל
בני וואלקאוויסק
ככב ישראל
אנשי באברויסק
כל ישראל
אנשי טוראוו
קלויז הספרדים
אנשי אסטראלענקא
אנשי ליובעשאוו

ואלה יעמדו על הברכה

קוברינער־הארודעצער	מחזיקי הדת
בני ספרד דומאנט	אנשי פעטריקוב
אהבת ישראל גייטס	בית המדרש הגדול מזרח פלאטבוש
אהבת אחים במזרח פלאטבוש	ישיבת הג"ר מאיר שמחה הכהן
חברה משניות	אהבת אחים לוגאן
עטרת תפארת ישראל	גמילות חסדים גרייטער נויראק

הרב הגאון הצדיק מוה"ר מתתיהו יעקב הכהן לאפס
שארנו הרב הגאון הצדיק מוה"ר יעקב הלוי קופשטיין.
הגאון ר' צבי יחזקאל מיכעלסאן
הרב הגאון מו"ה צבי הירש פרידלינג
הרב הגאון מנ"ה חיים טייטעלבוים
הרב הגאון מו"ה אברהם יצחק שוחאטאוויץ
הרב הגאון מו"ה שלמה יהודה ליב הלוי לעוויטאן
הרב הגאון מוה"ר אברהם רעזניק.
הרב הגאון מו"ה אברהם חיים נאה
הרב הגאון מו"ה אברהם שטערין
הרב הגאון מו"ה שלום יחזקאל רובין
הרב הגאון מו"ה יעקב ישראל בערגעו
הרב הגאון מו"ה אברהם לעהרמאן
הרב הגאון מו"ה שמעון בארארקין
הרב הגאון מו"ה שלמה מיכאל נעכעס
הרב הג' מו"ה אברהם נחום הי"ו מאייעראוויץ
הרב הג' מוה"ר יהודה הוירשקאוויץ
הרב הגאון מוהר"א העפטערמאן
הרב הגדול והרופא הנודע מו"ה משה דר. ראבינסאן
החכם הנעלה והרופא הנודע מו"ה צבי נחום,
דר. ראבינאוויץ
בנו החכם היקר מו"ה חיים נ"י
המופלג העסקן מו"ה שמואל צבי גארדאן.
הנכבד ה"ר יעקב בראונשטיין.
הרה"ח מו"ה גדליהו גולדבערג.
המשכיל מו"ה יהודה כ"ץ
העסקן הנכבד מו"ה פנחס שלום שטערן.
היקר מו"ה חנוך העניך ריווקין.
הנכבד מו"ה ניסן פיאלקוב.
המשכיל היקר מו"ה אברהם יצחק יארמארק.
המופלג היקר מו"ה יצחק יוסף טשארני.

ואלה יעמדו על הברכה

המשכיל ה"ר בנימין שלמה גלאזבערג.
הנכבד ר' חיים הויזער
הנכבד ר' אלטער שלמה חיים ראזענהויז
היקר מו"ה אליהו גולדמן.
הגביר מו"ה זאב וואלף בענווער.
היקר מו"ה נחמן נאוואק.
הנכבד מו"ה משה גולדשטיין.
הנכבד ר' חיים שמחה טאבאצניק.
הנכבד ר' צבי שאווועלזאן
הנכבד ר' נתן בריללער.
הנכבד ר' ישראל שעפטל.
הנכבד ר' יוסף האסקעל.
הנכבד מו"ה נפתלי הערץ פאקס.
הנכבד ר' מרדכי יעקב גאטליב.
הנכבד ר' חיים קוזנעץ.
העסקן הנכבד ר' אברהם יצחק ראזין.
הנכבד ר' מרדכי הלוי גערבער.
הנכבד ר' שלמה צבי הלוי ליוואי.
הרב החכם מוה"ה צבי הירש הענדלער.
החכם מו"ה פנחס הכהן טורבערג.
החכם מו"ה חיים יעקב יערענבערג.
הרב ר' אלחנן דיווידסון
החכם מו"ה ש. סלאנימסקי.
המופלג והמשכיל מו"ה פייוויש קאהאנאווסקי
המופלג הר"ר אברהם אליעזר היימאן.
המופלג הר"ר אהרן דוד קלומאק.
הרה"ח מו"ה מתתיהו לייזערוביץ.
הרה"ח ר' יצחק קראסנער.
המופלג ונדיב הר"ר יעקב יוסף מאגולעווסקי.
הרה"ח ר' יוסף דוקטרוביץ.
הרה"ח מו"ה חיים בלוק.
המופלג מו"ה יצחק טאנענבוים.
הנכבד ה"ר זאב וואלף הכהן קאהן.
הנדיב מו"ה בינש הכהן קאהן.
הגביר מו"ה יעקב רוטשטיין.
הנכבד ה"ר שמואל צבי ווייזער.
הישיש הנכבד מו"ה מרדכי זוסיא בושלאוויץ.

ואלה יעמדו על הברכה

הנכבד ונדיב מו"ה דוד זיסק.
הנכבד מו"ה דוד עזריאל טולמן.
הנכבד מו"ה אברהם נחמנזאן.
הנכבד ר' ישראל הכהן
הנכבד מו"ה אשר פיינבערג.
המופלג מו"ה אפרים צבי קופערמאן.
המופלג מו"ה נחמן הכהן פיין.
הנכבד מו"ה אברהם הכהן אראנאוו.
הנכבד מו"ה אריה ראטענבערג.
הנכבד מו"ה מאיר ליב פערלוב.
הנכבד ר' פינחס בר' ישעיהו ליקווארניק, פר.
המופלג הנכבד מו"ה עקיבא אלטמאן.
המופלג היקר מו"ה אברהם יהודה געלבאָרט.
הנכבד מו"ה דוד שערמאן.
המשכיל מו"ה דוד ישעיה פריינד.
המופלג מו"ה שמואל מגיד.
הנכבד מו"ה זאב וואלף הכהן דולינסקי.
המופלג מו"ה חיים לערנער.
הנכבד מו"ה חיים זלמן גראנער.
הנכבד מו"ה מאיר שמאייעוויץ.
המופלג המשכיל מו"ה חיים שלום פישער.
הגביר מו"ה אייזיק לעווין.
הנכבד ר' שלמה אהרן סינעל.
הנכבד מו"ה ישראל גולדפארב.
המופלג המשכיל מו"ה דוד כרמי
הגביר מו"ה יעקב פיינמאן.
הגבירים מאנישעוויץ.
הנכבד ר' ברוך סימאנאוו.
הנכבד מו"ה צבי הירש ווישנאצקי.
בנו מו"ה יואל עזריאל ווישנאצקי.
חתנו מו"ה גרשון ב"ר יהודה ליב ווישנאצקי.
הנכבד מו"ה יואל שלמה זיידמאן.
הנכבד מו"ה נחום ב"ר מנשה הלוי באלאמוטה.
הנכבד מו"ה יהודה ליב ב"ר משה גיטלין.
המופלג ר' יצחק יעקב צוקערמאן.
הנכבד ר' אליהו מעטה.
היקר מו"ה עקיבא ראסס.

ואלה יעמדו על הברכה

הנכבד מו"ה משה גאלדפארב.
הישיש הנכבד ר' אהרן ליב קורלאנד.
הנכבד מו"ה ראובן קאהן.
הנכבד ר' רפאל עסטעראוו.
המופלג היקר מו"ה יוסף יצחק ראם.
הנכבד מו"ה אברהם יצחק ב"ר משה דוד סעקריים.
היקר מו"ה חיים סמידט מנעשוויז.
היקר מו"ה משה גערץ.
המופלג המשכיל היקר מו"ה מיכאל שלמה סטרעסלער
המשכיל היקר מו"ה מ. פ. פעדער.
המשכיל היקר מו"ה אברהם צבי חיים קרעמער.
הנכבד ר' עזריאל הלוי שלומסאן.
הנכבד והיקר מו"ה יחזקאל קופערמאן.
הנכבד ר' קלמן הכהן.
הנכבד ר' אברהם יצחק שפירא.
הנכבד ר' יהושע חיים וואלאך.
היקר ונכבד ר' דוב דוד לעוו.
הנכבד ר' שלמה בהרב ר' יהודה ליב מעלצער.
הנכבד ר' עזריאל ב"ר צבי אליעזר הלוי.
הנכבד ר' יהושע זעליג אפעלבוים.
הרה"ח מו"ה זלמן זאב גערשטיין.
היקר ותמים מו"ה זושיא הלוי לעווין
הנכבד ר' ברוך שרגא גראטמאן
הנכבד ה' סיני העסס
המופלג הישיש מו"ה זיסקינד ליב בערעקסאהן
המופלג ומשכיל מו"ה אהרן פוטאראנסקי
הנכבד ר' ברוך קאזלאוו
הנכבד ר' דוד ווערניק
הנכבד ר' יחיאל מיכל פארנאנג
המשכיל היקר מו"ה משה דוב שלומסקי
הכבודה מ' סטיריל חיה ב"ר נרשון דוד ארלין
הספריה העממית הנוירקית
הספריה של ביהמ"ד לרבנים בנוייורק
הספריה הקונגרסית הוואשינגטונית
הספריה של המכללה העברית בירושלים עיה"ק
הרה"ח מו"ה ליב ראוויטש, וגיסו הרה"ח מו"ה אברהם ליב קארעליץ

המופלג המשכיל מו"ה דוד יצחק קאלוביץ
הנכבד ר' נח טענענבוים
הרה"ח מו"ה בן־ציון הכהן וואלד
הנכבד ר' אברהם שמחה סאפער
הנכבד ר' פסח גאלדבערג
הנכבד וחיקר מו"ה נתן קאפעלאוו
הרה"ח מו"ה חיים ליב ראוויץ
חיקר מו"ה משה אריה אייבראמסאן

עש"ו

עמ"י

CHACHMEI YISRAEL B'AMERICA

The Nineteen
Biographical-Historical Works
of

RABBI B. Z. EISENSTADT

Originally Published 1895-1941

Compiled and republished
with introductions
and

INDICES OF PERSONALITIES

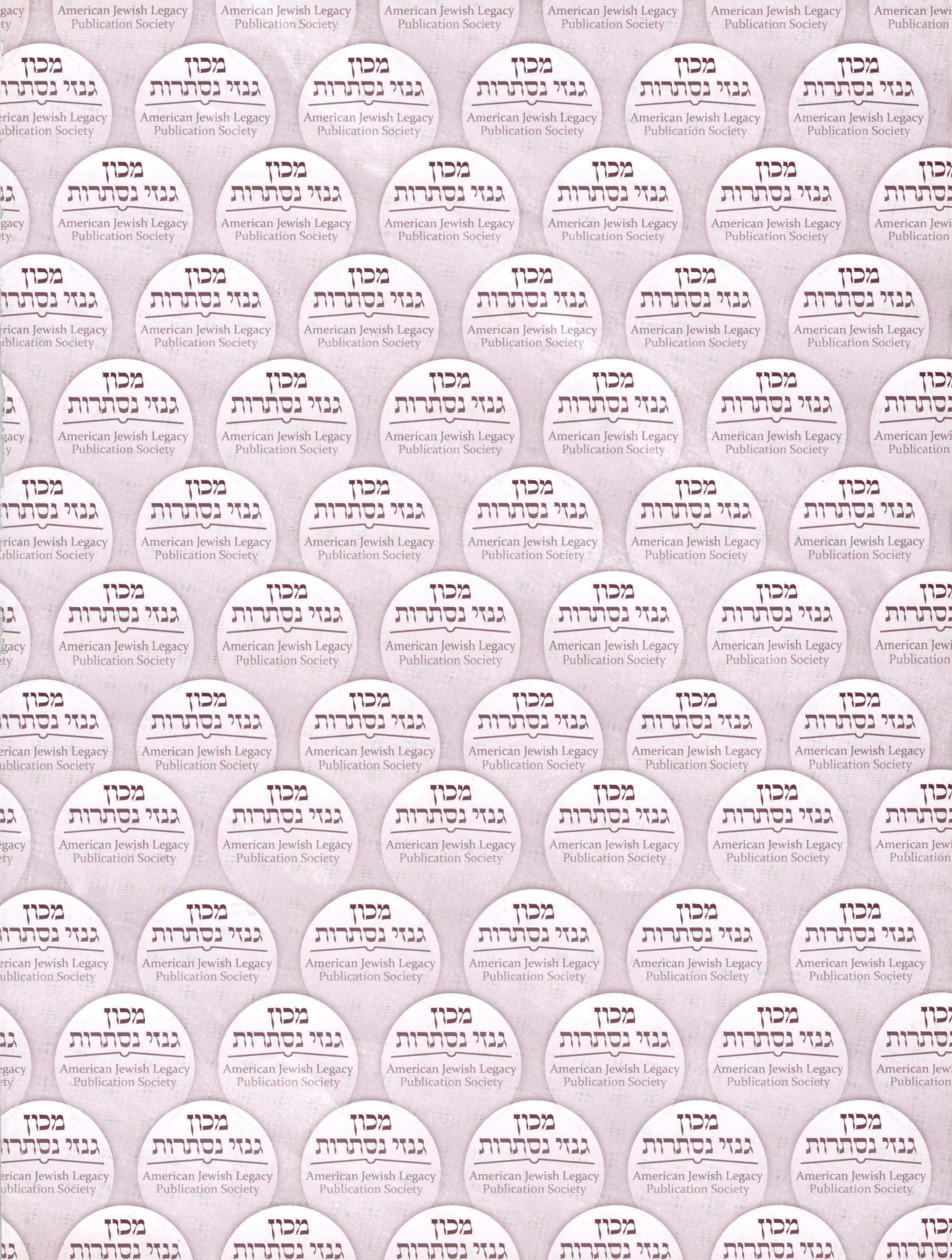
by

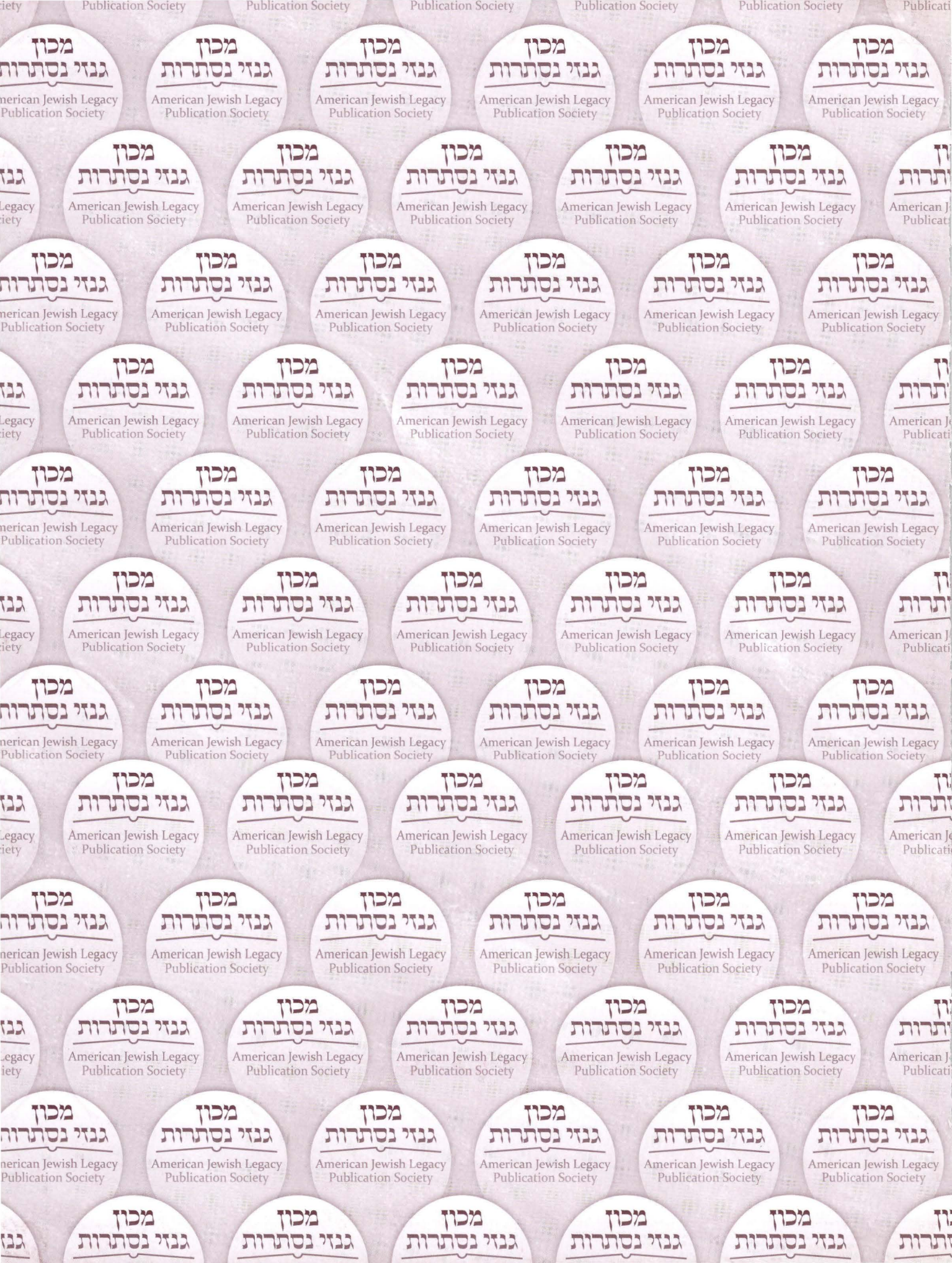
מכון
גנזי נסתרות

American Jewish Legacy
Publication Society

VOLUME TWO

NEW YORK 5773 - 2013

מכון גנזי נסתרות
American Jewish Legacy Publication Society

מכון
גנזי נסתרות
American Jewish Legacy
Publication Society

חכמי ישראל באמריקא

A compendium of nineteen independent compilations authored by the well known American Jewish bibliographer and rabbinical historian, Rabbi Ben-Zion Eisenstadt, printed between 1895-1941. These classic works contain biographies, photographs and information pertaining to hundreds of rabbis and community leaders in America and Europe. The existence of many rabbis and their histories are often only known through their listings in these publications.

הרב בן-ציון אייזענשטאט

Born in Kletsk, Belorussia on March 13, 1873 to Moshe and Breyne Leah (Lipow), Eisenstadt was a descendant of the famed Rabbi Eisenstadt 1670-1744. After studying at the local Kletsk Yeshiva, under the guidance of Rabbi Yoseph Nachman Feder and Rabbi Nathan Handelsmann of Lubaczow, he traveled to Nesvizh to continue his Talmud study under the esteemed rabbinic scholar, Rabbi Yoseph Grodzinski. At Nesvizh, Eisenstadt formed a warm relationship with Rabbi Joshua Rabinowitz, the communal rabbi, whom he helped publish a commentary on Maimonides.

Eisenstadt had broad interests which extended beyond Talmud scholarship. Moving to Derechin and later to Karelitz, he commenced a long and successful career as an author of homiletics and Jewish history, in particular biographies of eminent rabbinic figures.

מכון גנזי נסתרות
American Jewish Legacy Publication Society
www.ajlegacy.org